

Estratexia de Desenvolvemento Local Participativo Leader 2023/27

ASOCIACIÓN MIÑO-ULLA GDR05

Praza de Galicia S/N - Edificio de Usos Múltiples
27500 - Chantada (Lugo)

Teléfono: 982 462 197

E-mail: asociaciongdr05@gmail.com

AXENCIA GALEGA
DE DESENVOLVEMENTO
RURAL

GOBIERNO DE ESPAÑA
MINISTERIO DE AGRICULTURA, PESCA
Y ALIMENTACIÓN

Fondo Europeo Agrícola
de Desenvolvemento Rural:
Europa inviste no rural

Xacobeo 21-22

CONTIDO

A. DESCRICIÓN DO PROCESO PARTICIPATIVO	19
A.1. Relación de persoas e entidades participantes	19
A.2. Cronograma das actuacións e actividades desenvolvidas e das ferramentas de participación pública empregadas	23
A.2.1 Fase informativa en redes sociais e prensa	28
Publicacións en redes sociais (Facebook e Instagram)	28
Celebración de reunións coas mesas sectoriais	30
Publicacións en notas de prensa	33
A.3. Metodoloxía empregada para o tratamento da información obtida	36
A.3.1. Análise dos datos das persoas convocadas e participantes, tanto de forma presencial como on – line	36
A.3.2. Cuantificación e análise das aportación recibidas	38
A.3.3. Metodoloxía empregada	39
A.4. Resultado e conclusións do proceso de participación pública	41
A.4.1. Análise dos resultados obtidos	41
Reunións das mesas sectoriais	48
A.4.2. Determinación de obxectivos xerais e particulares	50
B. ANÁLISE E DIAGNÓSTICO DO CONTEXTO TERRITORIAL E SOCIOECONÓMICO QUE AFECTA O DESENVOLVEMENTO RURAL NO ÁMBITO TERRITORIAL PROPOSTO	53
B.1. Realidade territorial	53
B.1.1 Delimitación	53
B.1.2 Encadramento funcional	69
B.1.3 Marco territorial estratéxico	71
B.1.4 Patrimonio cultural	72
B.2. Tecido socioeconómico	79
B.2.1. Análise demográfica	79
B.2.2. Nivel de instrución	94
B.2.3. Indicadores de calidade de vida	95
B.2.4. Mercado de traballo	96
B.2.5. Análise empresarial	110
B.2.6. Equipamentos e infraestruturas	113
B.3. Matriz DAFO	118
C. ANÁLISE DA ACTUACIÓN RETROSPECTIVA DO DESENVOLVEMENTO LOCAL PARTICIPATIVO NO TERRITORIO DE ACTUACIÓN: AVALIACIÓN DOS RESULTADOS OBTIDOS NOS PROGRAMAS ANTERIORES.	122
C.1 Análise da evolución dos principais indicadores demográficos, socioeconómicos e de servizos á poboación no territorio do GDR	123
C.2 Diagnóstico territorial recollido nas estratexias elaboradas para os períodos anteriores	126
C.3 Estratexia definida polo GDR para os períodos anteriores	134
C.3.1 Estratexia Leader 2007-2013	134
C.3.2 Estratexia Leader 2014-2020	139

C.3.3 Análise comparativa cualitativa dos dous períodos	146
C.4 Concreción da estratexia nos cadros financeiros e no baremo de priorización de proxectos	148
C.4.1 Cadros financeiros	148
C.4.1.1 Período 2007-2013	148
C.4.1.2 Período 2014-2020	150
C.4.1.3 Análise comparativa cualitativa	155
C.4.2 Baremo de priorización de proxectos	155
C.4.2.1 Período 2007-2013	155
C.4.2.2 Período 2014-2020	157
C.4.1.3 Análise comparativa cualitativa	161
C.4.3 Valoración conxunta de cadros e baremo	162
C.5 Datos e indicadores cuantitativos sobre a execución e resultados alcanzados	163
C.5.1 Cifras globais	163
C.5.1.1 Período 2007-2013	163
C.5.1.2 Período 2014-2020	167
C.5.1.3 Análise comparativa cualitativa	169
C.5.2. Datos sobre os proxectos	170
C.5.2.1 Período 2007-2013	170
C.5.2.2 Período 2014-2020	174
C.5.2.3 Análise comparativa cualitativa	200
C.6 Balance cualitativo sobre a execución, resultados e impacto do programa LEADER no territorio; grao de cumprimento da estratexia deseñada	204
C.6.1 Avaliación do proceso de participación e da xeración de capital social	204
C.6.2 Avaliación dos resultados e o impacto no territorio	214
C.6.3 Proxectos considerados casos de éxito a destacar	218
Período 2007-2013	218
Produtivo: Rehabilitación de adega e plantación de viñado en Sobrecedo-Taboada	218
Non produtivo: Acondicionamento de antiga escola infantil para Centro de Día en Chantada	220
Período 2014-2020	221
Produtivo: Residencia para persoas maiores	221
Produtivo: Centro para a elaboración de augardente e centro de investigación e interpretación	223
C.7 Orientacións e leccións extraídas para o novo período 2023-2027	225
D. ANÁLISE DO NOVO MARCO NORMATIVO E INSTITUCIONAL E IMPACTO PREVISIBLE NA FUTURA ESTRATEXIA	228
D.1 Estratexias da UE	228
D.1.1 Documentos de maior relevancia a considerar	228
D.1.2 Orientacións e indicacións prácticas	229
D.1.3 Notas breves sobre cada un dos documentos seleccionados	231
D.2 Plan Estratéxico da PAC 2023-2027 e a súa aplicación en Galicia	233
D.2.1 Aclaración inicial sobre os documentos relevantes a nivel español	233
D.2.2 Orientacións e indicacións prácticas en relación co Plan Estratéxico da PAC	233
D.3 Estratexias sectoriais e iniciativas da Xunta de Galicia relacionadas co medio rural	249
D.3.1 Documentos de maior relevancia a considerar	249
D.3.2 Orientacións e indicacións prácticas	249
D.3.3 Notas breves sobre as iniciativas e plans sectoriais citados	263

E. ANÁLISE DA SITUACIÓN ACTUAL DE USO E XESTIÓN DO TERRITORIO	267
CORRESPONDENTE	
E.1 Análise do uso e ocupación do territorio rural	267
E.1.1 Usos do solo	267
E.1.1.1 Análise cobertura e usos do solo a nivel GDR	267
E.1.1.2 Análise das principais clases de uso da terra a nivel municipal	274
E.1.2 Xestión agrogandeira e forestal do territorio	279
E.1.2.1 Análise da orientación produtiva da SAU	279
E.1.2.2 Análise da superficie forestal	285
E.1.2.3 Análise estrutural das explotacións agrarias como xestoras do territorio	289
E.2 Caracterización da aptitude agraria e do abandono	296
E.2.1 Caracterización da aptitude agraria dos solos	296
E.2.2 Identificación de zonas incluídas en selos ou esquemas de certificación da calidade agroalimentaria (D.O, IXP) e/ou forestal	301
E.2.3 Caracterización do abandono das terras agrarias	303
E.2.4. Tendencias na xestión territorial por parte das explotacións agrogandeiras	311
E.2.5 Incidencia dos lumes forestais	317
E.3 Identificación, localización e caracterización das actividades de transformación e comercialización de producións agroforestais.	322
E.4. Análise da aplicabilidade de instrumentos de recuperación de terras.	331
E.4.1 Caracterización das estruturas de propiedade	331
E.4.2 Instrumentos de recuperación e de re-organización executados ou en curso	332
E.4.3 Valoración territorial da aplicabilidade dos instrumentos de recuperación e outros previstos na Lei 11/2021 e Lei 4/2015	334
E.4.4 Marco de ordenación de incidencia potencial	349
E.5. Identificación de axentes ou iniciativas interesadas na posta en produción de terra agraria ou no desenvolvemento de actividades de transformación e comercialización de produtos agroforestais.	354
F. COORDINACIÓN COAS ESTRATEXIAS GLOBAIS DE DESENVOLVEMENTO RURAL DE GALICIA	355
F.1. Procedementos e actuacións durante a elaboración da estratexia para a súa coordinación coas dos restantes territorios de Galicia, co fin de maximizar as sinerxías e complementariedades	355
F.1.1 Mecanismos xerais de coordinación no proceso de elaboración da estratexia	355
F.1.2. Grupos de traballo (GT)	358
F.1.3 Outras actuacións para a coordinación da estratexia do GDR coas dos restantes territorios de Galicia	359
F.2. Mecanismos e procedementos que se van implantar ao longo do período 2023-2027 para asegurar a execución da estratexia de xeito coordinado cos restantes GDR de Galicia	360
F.2.1 Taller de lanzamento: visión xeral das EDLP dos GDR galegos	360
F.2.2 Grupos de traballo	360
F.2.3 Base de datos de proxectos	360
F.2.4 Impulso de proxectos de cooperación	361

F.3. Mecanismos e procedementos para asegurar a execución da estratexia de xeito aliñado con outras medidas de desenvolvemento rural xestionadas pola Administración autonómica no marco da PAC	362
F.3.1 Identificación dos ámbitos prioritarios para o aliñamento e establecemento de directrices	363
F.3.2 Xornadas informativas e formativas para o persoal técnico dos GDR	363
F.3.3 Reunións de seguimento	363
F.3.4 Gobernanza	364
G. PROPOSTAS DE PROXECTOS PILOTO (2023-2027)	365
G.1.PROPOSTA 1	365
G.1.1 Denominación e breve xustificación do proxecto.	365
G.1.2 Identificación da entidade tractora proposta e outras posibles entidades participantes.	366
G.1.3. Motivación do carácter innovador do proxecto.	367
G.1.4. Ámbito xeográfico de actuación	367
G.1.5. Obxectivos a conseguir:	368
G.1.6. Actividades propostas:	369
G.1.7. Resultados esperados, posibles beneficiarios e impacto no emprego :	370
G.1.8. Incidencia do proxecto sobre determinados sectores da poboación	370
G.1.9. Impacto na mellora do ambiente e na valorización dos recursos naturais	371
G.1.10. Orzamento necesario e solvencia económica	371
G.1.11. Sostibilidade financeira	372
G.2.PROPOSTA 2	373
G.2.1 Denominación e breve xustificación do proxecto.	373
G.2.2 Identificación da entidade tractora proposta e outras posibles entidades participantes.	373
G.2.3. Motivación do carácter innovador do proxecto.	375
G.2.4. Ámbito xeográfico de actuación	376
G.2.5. Obxectivos a conseguir:	376
G.2.6. Actividades propostas:	377
G.2.7. Resultados esperados, posibles beneficiarios e impacto no emprego :	378
G.2.8. Incidencia do proxecto sobre determinados sectores da poboación	379
G.2.9. Impacto na mellora do ambiente e na valorización dos recursos naturais	379
G.2.10. Orzamento necesario e solvencia económica	380
G.2.11. Sostibilidade financeira	381
H. OBXECTIVOS ESTRATEXIA 2023-2027	382
H.1. Obxectivos xerais	382
H.2. Obxectivos específicos	388
H.3. Indicadores de seguimento do nivel de consecución dos obxectivos	393
I. PLAN DE ACCIÓN 2023-2027	401
I.1. Liñas estratéxicas e medidas ou liñas de actuación	401
I.2. Proxectos e accións específicas con impacto significativo	407
I.3. Actuacións propias de animación a realizar polo grupo	410
I.4. Plan de formación do GDR	412
I.4.1 Diagnose do mercado laboral do territorio e relación coa estratexia do GDR	413
I.4.2 Plan de formación	415
I.5. Plan de cooperación e traballo en rede con outros GDR e entidades	418
Grupos de Traballo (GT) entre GDR de Galicia	419

Primeira fase	419
Segunda fase	421
Relación de intereses manifestados polos gdr na reunión celebrada o 6 de xuño do presente ano en lalin.	421
Grupo de traballo auga e enerxía	421
Recuperación de terras agrarias. Ferramentas para a xestión do territorio	422
Grupo de traballo produtos agroalimentarios. Potenciación do sector agropecuario	423
Grupo de turismo en zonas rurais	424
Proxectos de Cooperación do GDR05 Miño-Ulla	425
I.6. Planificación temporal	430
J. NORMAS PARA A XESTIÓN DA EDPL 2023-2027	431
J.1. Requisitos de subvencionalidade dos proxectos	431
J.2. Requisitos das persoas beneficiarias	432
J.3. Tipoloxía de operacións subvencionables	433
J.4. Forma da axuda e contías máximas	434
J.5. Tramitación e procedemento de selección e priorización de proxectos	438
J.6. Criterios para a baremación dos proxectos	441
J.6.1. Baremo para proxectos produtivos	441
1. Localización xeográfica do investimento (máximo 30 puntos)	441
1.1. Renda dispoñible bruta por habitante (máximo 5 puntos)	441
1.2. Porcentaxe de paro rexistrado sobre poboación entre 16 e 64 anos (máximo 5 puntos)	442
1.3. Densidade de poboación (máximo 5 puntos)	442
1.4. Taxa de evolución interanual da poboación (máximo 5 puntos)	443
1.5. Taxa de envellecemento da poboación (máximo 5 puntos)	443
1.6. Parroquia ou entidade colectiva de poboación onde se localiza o investimento (máximo 5 puntos)	443
2. Características do promotor do investimento (máximo 10 puntos)	444
3. Incidencia no emprego do investimento (máximo 30 puntos)	444
3.1. Por creación de emprego (máximo 15 puntos)	445
3.2. Por contratación de determinados colectivos (máximo 15 puntos)	445
4. Tipoloxía do investimento e impacto sobre o territorio (máximo 30 puntos)	446
4.1. Tipoloxía do investimento (máximo 20 puntos)	446
4.2. Incidencia medioambiental na zona e capacidade de arrastre do investimento (máximo 5 puntos)	447
4.3. Carácter innovador do investimento (máximo 5 puntos)	447
J.6.2. Baremo para proxectos non produtivos	448
1. Localización xeográfica do investimento (máximo 30 puntos)	449
1.1. Renda dispoñible bruta por habitante (máximo 5 puntos)	450
1.2. Porcentaxe de paro rexistrado sobre poboación entre 16 e 64 anos (máximo 5 puntos)	450
1.3. Densidade de poboación (máximo 5 puntos)	451
1.4. Taxa de evolución interanual da poboación (máximo 5 puntos)	451
1.5. Taxa de envellecemento da poboación (máximo 5 puntos)	451
1.6. Parroquia ou entidade colectiva de poboación onde se localiza o investimento (máximo 5 puntos)	452
2. Características do promotor e ámbito de actuación do investimento (máximo 20 puntos)	452
2.1. Características do promotor do investimento (máximo 10 puntos)	452

2.2. Ámbito de actuación do investimento (máximo 10 puntos)	453
3. Tipoloxía do investimento e impacto sobre o territorio (máximo 50 puntos)	453
3.1. Poboación beneficiada co investimento e incidencia sobre a mellora da súa calidade de vida (máximo 20 puntos)	453
3.2. Carácter innovador e creación de emprego (máximo 10 puntos)	454
3.3. Incidencia medioambiental do investimento (máximo 10 puntos)	454
3.4. Incidencia sobre o patrimonio do investimento (máximo 10 puntos)	454
J.6.3. Anexos dos baremos	455
Anexo I	455
Anexo II	456
Anexo III	457
Anexo IV	458
Anexo V	459
Anexo VI	460
Anexo VI	467
Anexo VII	467
J.6.4. Táboas baremos	468
Proxectos produtivos	468
Proxectos non produtivos	471
J.6.5. Relación entre criterios de baremación e obxectivos propostos e plan de acción da EDLP	473
Proxectos produtivos	473
1. Localización xeográfica do investimento	473
2. Características do promotor do investimento	473
3. Incidencia no emprego do investimento	474
4. Tipoloxía do investimento e impacto sobre o territorio	474
Proxectos non produtivos	478
1. Localización xeográfica do investimento	478
2. Características do promotor e ámbito de actuación do investimento	478
3. Tipoloxía do investimento e impacto sobre o territorio	479
J.7. Limitacións sectoriais	482
J.7.1. Turismo	482
J.7.2. Enerxías renovables	482
J.7.3. Servizos	482
J.7.4. Comercio polo miúdo	483
J.7.5. Servizos agrarios e/ou forestais	483
J.7.6. Ensino	483
J.7.7. Centros sociais ou culturais	483
J.7.8. Estudos, libros ou guías e páxinas web	492
J.8. Procedemento para evitar conflitos de intereses nos membros dos órganos de avaliación e decisión do GDR	493
K. PLAN DE SEGUIMIENTO	495
K.1. Indicadores de seguimento do nivel de consecución dos obxectivos	496
K.2. Procedemento de control do seguimento	499
L. PLAN FINANCIERO E GASTO PÚBLICO PREVISTO	501
ANEXOS	505
ANEXO ó epígrafe G. Núcleos de poboación	505

ÍNDICE DE TÁBOAS

Táboa 1. Relación de persoas participantes	19
Táboa 2. Relación de entidades participantes	20
Táboa 3. Cronograma das actuacións desenvolvidas e das ferramentas de participación empregadas	23
Táboa 4. Accións desenvolvidas e de ferramentas de participación	25
Táboa 5. Cronograma. Prazos das actividades desenvolvidas.....	27
Táboa 6. Análise da participación.....	36
Táboa 7. Análise dos participantes	37
Táboa 8. Análise do impactos das distintas accións.....	38
Táboa 9. Cuantificación e análise das aportacións recibidas.....	38
Táboa 10. Áreas e subáreas de iniciativas identificadas como exemplares.....	46
Táboa 11. Análise dos resultados obtidos. Territorio	48
Táboa 12. Análise dos resultados obtidos. Poboación	48
Táboa 13. Análise dos resultados obtidos. Actividade económica	49
Táboa 14. Análise dos resultados obtidos. Formación	50
Táboa 15. Definición de obxectivos. Territorio	50
Táboa 16. Definición de obxectivos. Poboación	51
Táboa 17. Definición de obxectivos. Formación	51
Táboa 18. Definición de obxectivos. Actividades económicas	52
Táboa 19. Superficie dos municipios do GDR05 e da Superficie Agrícola Utilizada no ano 2020	55
Táboa 20. Concellos pertencentes ao GDR05 e o xeodestino, 2022	69
Táboa 21. Festas por concellos.....	77
Táboa 22. Árbores e formación senlleira no GDR05.....	78
Táboa 23. Poboación por concellos, ano 2021, e variación en 10 anos	79
Táboa 24. Distribución da poboación por grupos de idade, ano 2021.....	80
Táboa 25. Densidade de poboación GDR05, ano 2021	81
Táboa 26. Taxa bruta de natalidades, ISF e taxa bruta de reprodución para o GDR05, ano 2020	85
Táboa 27. Saldo vexetativo GDR05, ano 2021	86
Táboa 28. Envellecemento da poboación no GDR05, ano 2021	87
Táboa 29. Emigración GDR05, ano 2021	90
Táboa 30. Inmigración GDR05, ano 2021.....	90
Táboa 31. Saldo migratorio, ano 2021.....	91
Táboa 32. Saldo migratorio, detallado, ano 2021	91
Táboa 33. Nivel de instrución da poboación de 16 e máis anos, ano 2011*	94
Táboa 34. Indicadores de calidade de vida, GDR05*	95
Táboa 35. Porcentaxe de afiliacións á Seguridade Social por rama de actividade no GDR05, ano 2011*	97
Táboa 36. Porcentaxe de afiliacións á Seguridade Social por rama de actividade no GDR05, ano 2015.....	98
Táboa 37. Porcentaxe de afiliacións á Seguridade Social por rama de actividade no GDR05, ano 2020.....	98
Táboa 38. Porcentaxe de afiliacións á Seguridade Social por rama de actividade no GDR05. Variación 2020-2015	99

Táboa 39. Porcentaxe de afiliacións á Seguridade Social por rama de actividade no GDR05. Variación 2015-2011	100
Táboa 40. Porcentaxe de afiliacións á Seguridade Social por rama de actividade en Galicia, provincia de Lugo e GDR05. Variación 2020-2015 e 2015-2011	101
Táboa 41. Contratos. Media anual, ano 2021	104
Táboa 42. Parados, ano 2021	104
Táboa 43. Parados por sector de actividade, novembro 2022	105
Táboa 44. Variación entre 5 e 10 anos do paro por sectores (%).....	106
Táboa 45. Afiliacións á Seguridade Social segundo réxime de afiliación. Media anual, ano 2021	107
Táboa 46. Afiliacións á Seguridade Social segundo o sector de actividade. Media anual, 2021	108
Táboa 47. Afiliacións á Seguridade Social segundo o sector de actividade. Variación de 10 anos da media anual (2011-2021).....	108
Táboa 48. Renda bruta dispoñible do fogar per cápita no GDR05, ano 2017.....	109
Táboa 49. Empresas, ano 2020	110
Táboa 50. Número de empresas segunda a súa condición xurídica, ano 2014*	110
Táboa 51. Número de empresas segundo o estrato de asalariados, ano 2020	111
Táboa 52. Número de empresas segundo a súa actividade principal, ano 2020.....	112
Táboa 53. Número empresas. Variación 6 anos (2014-2020)*	112
Táboa 54. VEB por sectores, ano 2018*	113
Táboa 55. Principais estradas nacionais e autonómicas que recorren o GDR05.....	113
Táboa 56. Núcleos con servizo e déficit totais o parciais, ano 2015.....	114
Táboa 57. Centros educativos no GDR05, ano 2022.....	115
Táboa 58. Servizos de biblioteca, museo, cine e semellantes no GDR05, ano 2015	116
Táboa 59. Áreas recreativas no GDR05, ano 2015	117
Táboa 60. Matriz DAFO	118
Táboa 61. Resumo de aspectos clave do GDR05.....	125
Táboa 62. Resumo do diagnóstico territorial para os tres períodos.	126
Táboa 63. Obxectivos específicos para cada obxectivo estratéxico.	135
Táboa 64. Accións subvencionables para o período 2007-2013.....	136
Táboa 65. Obxectivos e actuacións definidos na estratexia do período 2014-2020	139
Táboa 66. Puntuación e porcentaxes de axudas proxectos produtivos Leader 2007-2013 ..	148
Táboa 67. Puntuación e porcentaxes de axudas proxectos non produtivos de prioridade alta Leader 2007-2013	149
Táboa 68. Puntuación e porcentaxes de axudas proxectos non produtivos de prioridade media Leader 2007-2013	149
Táboa 69. Puntuación e porcentaxes de axudas proxectos non produtivos, “outros”, Leader 2007-2013.....	149
Táboa 70. Límites das axudas para proxectos, Leader 2007-2013	149
Táboa 71. Previsión de distribución do gasto público da estratexia	150
Táboa 72. Puntuación e porcentaxes de axudas dos proxectos segundo o seu carácter produtivo ou non produtivo, Leader 2014-2020	152
Táboa 73. Porcentaxes en base a puntuación dos proxectos e segundo o seu carácter produtivo ou non produtivo, Leader 2014-2020	152
Táboa 74. Criterios de selección e baremación de proxectos 2007-2013	155

Táboa 75. Puntuación de proxectos produtivos 2007-2013	156
Táboa 76. Puntuación de proxectos non produtivos 2007-2013	156
Táboa 77. Criterios de selección e baremación de proxectos 2014-2020	157
Táboa 78. Puntuación de proxectos produtivos 2014-2020	157
Táboa 79. Puntuación de proxectos non produtivos 2014-2020	159
Táboa 80. Programación do gasto público do programa 2007-2013	163
Táboa 81. Cadro financeiro para o GDR05 no período 2007-2013	164
Táboa 82. Pagos no período 2007-2013, medida 411, proxectos produtivos	165
Táboa 83. Pagos no período 2007-2013, medida 413, proxectos produtivos	166
Táboa 84. Pagos no período 2007-2013, medida 413, proxectos non produtivos.....	166
Táboa 85. Cadro situación financeira período 2017-2022, submedida 19.2, por tipo de proxecto	167
Táboa 86. Cadro situación financeira período 2017-2022, submedida 19.4, por tipo de proxecto	168
Táboa 87. Cadro resumo situación financeira período 2017-2022, submedidas 19.2 e 19.4	168
Táboa 88. Distribución de proxectos por concellos	171
Táboa 89. Proxectos da Medida 411	172
Táboa 90. Proxectos Medida 413	173
Táboa 91. Distribución proxectos por concellos: investimento, subvención e axuda e emprego	175
Táboa 92. Indicadores de resultados por obxectivos prioritarios	175
Táboa 93. Indicadores de resultados acadados por obxectivos prioritarios para o período 2014-2020 (resumo, execución 2017-2022)	177
Táboa 94. Indicadores de resultados acadados por obxectivos prioritarios para o período 2014-2020.....	179
Táboa 95. Proxectos produtivos e non produtivos por concellos	197
Táboa 96. Principais documentos ou estratexias da UE	229
Táboa 97. Necesidades identificadas no PE PAC de Galicia máis relevantes para o territorio e ás que pretende dar resposta a estratexia do GDR.....	234
Táboa 98. Sinerxías e complementariedade da estratexia do GDR con outras medidas de desenvolvemento rural xestionadas pola Xunta de Galicia no marco do PE PAC 2023-2027	242
Táboa 99. Sinerxías e complementariedade da estratexia do GDR coas intervencións de desenvolvemento rural supra-autónómicas no marco do PE PAC de España 2023-2027.....	248
Táboa 100. Aliñamento da estratexia do GDR coas estratexias, iniciativas e plans da Consellería do Medio Rural	249
Táboa 101 Clasificación usos do solo SIOSE 2005.....	268
Táboa 102. Clasificación usos do solo SIOSE 2014	268
Táboa 103. Evolución da cobertura do solo SIOSE 2005-2014	270
Táboa 104. Principais usos da terra SIOSE 2005-2014	271
Táboa 105. Usos do solo SIXPAC 2007	271
Táboa 106. Usos do solo SIXPAC 2015	272
Táboa 107. Evolución da cobertura do solo SIXPAC 2007-2015	272
Táboa 108. Principais usos da terra SIXPAC 2007-2015	273
Táboa 109. Clasificación dos usos do solo MFE 2011.....	273
Táboa 110. Principais clases de usos da terra do MFE 2011	274
Táboa 111. Variación dos principais usos da terra por concellos datos SIOSE 2005-2014....	275

Táboa 112. Principais usos da terra por concellos SIOSE 2014 e porcentaxe que representan	276
Táboa 113. Principais usos da terra por concellos datos SIXPAC 2007-2015	277
Táboa 114. Principais usos da terra por concellos SIXPAC 2015 e porcentaxe que representan	277
Táboa 115. Principais usos da terra por concellos datos MFE 2011	278
Táboa 116. Superficie Agraria Utilizada Censo Agrario 2020	279
Táboa 117. Composición da SAU segundo o Censo Agrario 2020	280
Táboa 118. Estimación terras labradas	281
Táboa 119. Clasificación dos usos do solo que forman a SAU segundo o SIOSE 2014	281
Táboa 120. Clasificación por concellos dos usos do solo que forman a SAU segundo o SIOSE 2014	282
Táboa 121. Superficies declaradas polos agricultores no marco das axudas da Política Agraria Común (PAC) 2021	283
Táboa 122. Masas arbóreas por concellos SIOSE 2014	285
Táboa 123. Principais especies forestais do MFO 2011	286
Táboa 124. Superficie por concello das principais especies forestais do MFO 2011	287
Táboa 125. Tamaño medio das explotacións e carga gandeira. Censo Agrario 2020	289
Táboa 126. Orientación Técnico-Económica (OTE) no ámbito do GDR05	291
Táboa 127. Número de explotación por OTE e concello	292
Táboa 128. Número de explotacións por SAU e concello	292
Táboa 129. PET en miles de euros por OTE xerais	294
Táboa 130. Aproveitamentos en montes de xestión privada por concellos	294
Táboa 131. Réxime de propiedade dos montes en Galicia	295
Táboa 132. Aproveitamentos en montes de xestión pública por concellos	295
Táboa 133. Aptitude agraria dos solos para os cultivos agrícolas de referencia	297
Táboa 134. Produtos con certificación de calidade no ámbito do GDR da Miño Ulla	301
Táboa 135. Porcentaxe de superficie de matogueira nos M.V.M.C.	305
Táboa 136. Porcentaxe de superficie de matogueira nos M.V.M.C. por parroquia	306
Táboa 137. Porcentaxe de superficie ocupada por matogueira na Rede Natura 2000 do ámbito do GDR	309
Táboa 138. Porcentaxe de superficie ocupada por matogueira na Rede Natura 2000 por parroquia	310
Táboa 139. Xefes de explotación e titulares de explotación maiores de 60 e 55 anos	311
Táboa 140. Nivel de formación dos xefes de explotación maiores de 60	312
Táboa 141. Presenza de pluriactividade dos xefes de explotación maiores de 60	312
Táboa 142. Superficies que xestionan os xefes de explotación maiores de 60	313
Táboa 143. Réxime de tenencia de terras dos xefes de explotación maiores de 60	313
Táboa 144. Tamaño económico dos xefes de explotación maiores de 60	314
Táboa 145. Xefes de explotación e titulares de explotación menores de 40	314
Táboa 146. Xefes de explotación menores de 40 con cultivos ao aire libre e nº de animais de gandería extensiva	315
Táboa 147. Nivel de formación dos xefes de explotación menores de 40	315
Táboa 148. Presenza de pluriactividade dos xefes de explotación menores de 40	316
Táboa 149. Incendios no período 2010-2020 por concello. Plan Básico Autonómico	317
Táboa 150. Incendios no período 2010-2020 por concello. Plan Básico Autonómico	318

Táboa 151. Empresas con actividade en Galicia segundo actividade principal (I.G.E, 2020)	322
Táboa 152. Destiladores, elaboradores e envasadores da Indicación Xeográfica Orujo de Galicia / Augardente de Galicia	323
Táboa 153. Destiladores, elaboradores e envasadores da Indicación Xeográfica Licor de Herbas de Galicia	323
Táboa 154. Destiladores, elaboradores e envasadores da Indicación Xeográfica Licor Café de Galicia	323
Táboa 155. Directorio de empresas que elaboran produtos da Indicación Xeográfica Protexida Ternera Gallega	324
Táboa 156. Directorio de empresas que elaboran produtos da Indicación Xeográfica Protexida Vaca Galega/Boi Galego	324
Táboa 157. Relación de Queixerías inscritas no Consello Regulador da Denominación de Orixe Protexida Arzúa-Ulloa	324
Táboa 158. Directorio de empresas que elaboran produtos da Denominación de Orixe Protexida Queixo Tetilla	324
Táboa 159. Directorio de empresas que elaboran produtos da Denominación de Orixe Ribeira Sacra	325
Táboa 160. Directorio de empresas que elaboran produtos da Indicación Xeográfica Protexida Castaña de Galicia	325
Táboa 161. Directorio de empresas que elaboran produtos da Indicación Xeográfica Protexida Mel de Galicia	326
Táboa 162. Directorio de empresas que elaboran produtos do Consello Regulador Agricultura Ecolóxica de Galicia (CRAEGA)	326
Táboa 163. Tamaño medio da parcela rústica	331
Táboa 164. Montes Veciñais en Man Común por concello	331
Táboa 165. Zonas de Concentración Parcelaria ou Re-estruturación Parcelaria executados	333
Táboa 166. Banco de Terras	334
Táboa 167. Masas CP con abandono	334
Táboa 168. Zonas preferentes en D.O.	335
Táboa 169. Parroquias con potencial produtivo abandonadas dentro das zonas preferentes en D.O.	336
Táboa 170. Xefes de explotación menores de 40 dentro das Masas CP con abandono e das zonas preferentes en DO	337
Táboa 171. Carga gandeira SAU dentro das Masas CP con abandono e das zonas preferentes en DO	338
Táboa 172. Zonas con moita continuidade de coberturas de mato e arboradas e con certo potencial produtivo dentro das Masas CP con abandono e das zonas preferentes en D.O.	339
Táboa 173. Incidencia de lumes elevada dentro das Masas CP con abandono e das zonas preferentes en DO	339
Táboa 174. Densidade de explotacións agrogandeiras	339
Táboa 175. Tamaño medio da parcela rústica	341
Táboa 176. Parroquias con aptitude A2 millo+A1 prado en Antas de Ulla	342
Táboa 177. Posibles aldeas modelo	342
Táboa 178. Producción estándar total media	342
Táboa 179. SAU media	343

Táboa 180. Idade media xefe de explotación.....	344
Táboa 181. Densidade de explotacións agrogandeiras	345
Táboa 182. Parroquias nas que coexisten abandono e SAU en Chantada e Sarria	346
Táboa 183. SAU media.....	347
Táboa 184. Densidade de explotacións agrogandeiras	347
Táboa 185. Tamaño medio da parcela rústica	348
Táboa 186. Plans sectoriais dos instrumentos de Ordenación do Territorio do Plan Básico Autonómico presentes por concello.....	349
Táboa 187. Proxectos sectoriais dos instrumentos de Ordenación do Territorio do Plan Básico Autonómico presentes por concello.....	349
Táboa 188. Afeccións que clasifican Solo Rústico de Especial Protección do Plan Básico Autonómico presentes por concello.....	350
Táboa 189. Outras afeccións do Plan Básico Autonómico presentes por concello.....	351
Táboa 190. Áreas de Especial Interese Paisaxístico	351
Táboa 191. Planeamento urbanístico por concello	352
Táboa 192. Reunións de coordinación	356
Táboa 193. Temas de interese	358
Táboa 194. Denominación	365
Táboa 195. Breve xustificación	365
Táboa 196. Entidade tractora	366
Táboa 197. Outras entidades participantes:	366
Táboa 198. Descrición da innovación.....	367
Táboa 199. Municipios e núcleos (Nº).....	367
Táboa 200. Obxectivos xerais.....	368
Táboa 201. Obxectivos específicos	368
Táboa 202. Listaxe de actividades	369
Táboa 203. Descrición das actividades enumeradas	369
Táboa 204. Descrición dos resultados esperados	370
Táboa 205. Incidencia do proxecto sobre sectores poboacionais	370
Táboa 206. Efectos medioambientais	371
Táboa 207. Orzamento e prazo de execución	371
Táboa 208. Solvencia económica	372
Táboa 209. Sostibilidade financeira	372
Táboa 210. Denominación	373
Táboa 211. Breve xustificación	373
Táboa 212. Entidade tractora	373
Táboa 213. Outras entidades participantes:	373
Táboa 214. Descrición da innovación.....	375
Táboa 215. Municipios e núcleos (Nº).....	376
Táboa 216. Municipios e núcleos (Relación)	376
Táboa 217. Obxectivos xerais.....	376
Táboa 218. Obxectivos específicos	376
Táboa 219. Listaxe de actividades	377
Táboa 220. Descrición das actividades enumeradas	377
Táboa 221. Descrición dos resultados esperados	378
Táboa 222. Incidencia do proxecto sobre sectores poboacionais	379

Táboa 223. Efectos medioambientais	379
Táboa 224. Orzamento e prazo de execución	380
Táboa 225. Solvencia económica	380
Táboa 226. Sostibilidade financeira	381
Táboa 227. Relación priorizada dos obxectivos xerais da estratexia	383
Táboa 228. Relación de obxectivos da PAC cos obxectivos xerais da estratexia	386
Táboa 229. Resumo dos obxectivos xerais e específicos da estratexia.....	389
Táboa 230. Relación dos obxectivos xerais cos seus correspondentes indicadores, para a Estratexia 2023-2027	393
Táboa 231. Relación dos indicadores para a Estratexia 2023-2027	396
Táboa 232. Relación dos obxectivos específicos cos seus correspondentes indicadores, para a Estratexia 2023-2027	397
Táboa 233. Liñas estratéxicas e medidas ou propostas de actuación	403
Táboa 234. Proxectos e accións específicas con impacto significativo	407
Táboa 235. Programación das actuacións propias de animación a realizar polo grupo	410
Táboa 236. Plan de formación	415
Táboa 237. Relación de Grupos de Traballo e Proxectos de Cooperación con participación do GDR05.....	418
Táboa 238. Planificación temporal dos proxectos e actividades	430
Táboa 239. Relación indicadores dos obxectivos xerais para o seguimento da EDLP, para a Estratexia 2023-2027	496
Táboa 240. Relación indicadores dos obxectivos específicos para o seguimento da EDLP, para a Estratexia 2023-2027	498

ÍNDICE DE IMAXES

Imaxe 1. Publicación en Facebook no mes de novembro.....	28
Imaxe 2. Publicación en Facebook no mes de novembro.....	28
Imaxe 3. Publicación en Facebook no mes de decembro.....	29
Imaxe 4. Publicación en Instagram.....	29
Imaxe 5. Reunión da mesa institucional.....	30
Imaxe 6. Indicación dunha das reunións.....	30
Imaxe 7. Reunión da mesa social e cultural	31
Imaxe 8. Reunión da mesa social e cultural	31
Imaxe 9. Reunión da mesa empresarial.....	32
Imaxe 10. Reunións da mesa de Asociación de Veciños	32
Imaxe 11. Publicación na Voz de Galicia (01/12/2022).....	33
Imaxe 12. Publicación na Voz de Galicia (08/12/2022).....	34
Imaxe 13. Publicación no Progreso (08/12/2022).....	35
Imaxe 14. Fotografía de Miguel Pavón Reinoso, cunha botella de Instinto Romano	219
Imaxe 15. Fotografía do Centro de Día de Chantada	221
Imaxe 16. Fotografía da Residencia de Palas de Rei	222
Imaxe 17. Fotografía das Instalacións de Oreta Xida	224

ÍNDICE DE GRÁFICOS

Gráfico 1. Análise da participación (online e presencial).....	37
Gráfico 2. Análise dos participantes segundo a súa procedencia	38
Gráfico 3. Análise das respostas recibidas.....	39
Gráfico 4. Valoración do Leader 2014-2020 no territorio, sobre actividades e proxectos desenvolvidos.....	41
Gráfico 5. Valoración da evolución do territorio nos últimos anos	41
Gráfico 6. Participantes segundo o sexo	42
Gráfico 7. Participantes segundo a idade.....	42
Gráfico 8. Participantes segundo a situación laboral	43
Gráfico 9. Coincidencias con afirmacións.....	44
Gráfico 10. Porcentaxe de interese segundo o tema	45
Gráfico 11. Área de iniciativa exemplar	46
Gráfico 12. Evolución da poboación na área do GDR05.....	79
Gráfico 13. Evolución da poboación no GDR05 por grupos de idade.....	80
Gráfico 14. Densidade de poboación do GDR05, ano 2021	82
Gráfico 15. Variación da poboación en 10 anos no GDR05 (2011-2021)	82
Gráfico 16. Evolución da pirámide de poboación do GDR05	83
Gráfico 17. Taxa bruta de mortalidade, ano 2020	86
Gráfico 18. Idade media do GDR05, ano 2021	87
Gráfico 19. Índice de envellecemento do GDR05, ano 2021	88
Gráfico 20. Ratio de masculinidade á defunción, ano 2021.....	89
Gráfico 21. Evolución do saldo migratorio. GDR05, Galicia e Lugo (2000 -2021)	89
Gráfico 22. Índice de dependencia global para o GDR05, ano 2021	92
Gráfico 23. Índice de dependencia xuvenil para o GDR05, ano 2021.....	92
Gráfico 24. Índice de dependencia senil do GDR05, ano 2021.....	93

Gráfico 25. Índice de recambio da poboación en idade activa no GDR05, ano 2021.....	93
Gráfico 26. Nivel de instrución da poboación de 16 e máis anos. GDR05 - Lugo – Galicia, ano 2011.....	94
Gráfico 27. Porcentaxe de afiliacións á Seguridade Social en alta laboral para o GDR05 por sector de actividade (xuño 2022)	96
Gráfico 28. Empresas con actividade no GDR05 segundo actividade principal, ano 2021....	103
Gráfico 29. Incremento da renda bruta dispoñible do fogar per cápita en 5 anos para o GDR05. Variación 2012 – 2017*	109
Gráfico 30. Relación de proxectos produtivos e non produtivos	198
Gráfico 31. Proxectos Leader presentados segundo promotor (uds.)	198
Gráfico 32. Porcentaxe de proxectos Leader presentados segundo promotor (porcentaxe).....	199
Gráfico 33. Porcentaxe de proxectos produtivos presentados segundo promotor	199
Gráfico 34. Porcentaxe de proxectos produtivos con axuda segundo promotor	200
Gráfico 35. Porcentaxe de proxectos produtivos con axuda segundo promotor (Mulleres + persoas xurídicas nas que estas posúen o control -máis do 50% do capital-).....	200
Gráfico 36. Tipo de proxectos produtivos na medida 411 (sectores)	201
Gráfico 37. Tipo de proxectos produtivos na medida 413 (sectores)	201
Gráfico 38. Tipo de proxectos produtivos na medida 413	203
Gráfico 39. Relación de socios públicos e privados (nº de socios)	208
Gráfico 40. Número de altas por ano	209
Gráfico 41. Número de baixas por ano	209

ÍNDICE DE MAPAS

Mapa 1. Situación xeográfica do Monte Faro	58
Mapa 2. Situación xeográfica da Pena Veidosa	59
Mapa 3. Situación xeográfica da Serra do Careón	60
Mapa 4. Situación xeográfica da Reserva de Biosfera Terras do Miño	62
Mapa 5. Situación xeográfica da Reserva de Biosfera Ribeira Sacra e Serras do Oribio e Courel	63
Mapa 6. Mapa da comarca de Chantada.....	65
Mapa 7. Comarca da Ulloa	66
Mapa 8. Comarca de Sarria	67
Mapa 9. Parcial da comarca de Lugo	67
Mapa 10. Novos Xeodestinos de Galicia, 2022.....	68
Mapa 11. Ruta dos Camiños de Santiago no territorio do GDR05	76
Mapa 12. Rede de Antenas GSM no GDR05	115
Mapa 13. Superficie declarada por parroquias do Visor Estratexias-GDR.....	285
Mapa 14. Distribución das principais especies arbóreas segundo o MFE 2011	289
Mapa 15. Superficie Agrícola Utilizada media por concellos do Visor de Estratexias-GDR ...	290
Mapa 16. Produción Estándar Media (PET) do Visor de Estratexias-GDR.....	291
Mapa 17. Capacidade produtiva para o cultivo de Millo	298
Mapa 18. Capacidade produtiva para o cultivo de Prado	298
Mapa 19. Cobertura do solo simplificada do SIOSE 2014	301
Mapa 20. Denominación de Orixe Arzúa-Ulloa segundo o visor Estratexias GDR.....	302
Mapa 21. Denominación de Orixe Ribeira Sacra segundo o visor Estratexias GDR	303

Mapa 22. Mapa de aptitude produtiva do millo e cobertura de matogueira	304
Mapa 23. Mapa de aptitude produtiva do prado e cobertura de matogueira.....	305
Mapa 24. Montes veciñais e superficie ocupada por matogueira.....	306
Mapa 25. Zonas de Especial Conservación da Rede Natura 2000 e a superficie ocupada por matogueira	310
Mapa 26. Áreas incendiadas e Montes Veciñais en Man Común.....	318
Mapa 27. Áreas incendiadas e terras con aptitude produtiva para o millo.....	319
Mapa 28. Zonas de Especial Conservación da Rede Natura 2000 afectadas polos incendios forestais. Territorio GDR.....	320
Mapa 29. Áreas incendiadas e terras con aptitude produtiva para o prado	321
Mapa 30. Montes Veciñais en Man Común segundo o visor Estratexias GDR.....	332
Mapa 31. Concentracións Parcelarias segundo o visor Estratexias GDR.....	333
Mapa 32. Masas CP con abandono segundo o visor Estratexias GDR.....	335
Mapa 33. Zonas preferentes en D.O. segundo o visor Estratexias GDR	336
Mapa 34. Parroquias con potencial produtivo abandonadas dentro das zonas preferentes en D.O. segundo o visor Estratexias GDR.....	337
Mapa 35. Xefes de explotación menores de 40 segundo o visor Estratexias GDR.....	338
Mapa 36. Carga gandeira SAU segundo o visor Estratexias GDR	338
Mapa 37. Densidade de explotacións agrogandeiras segundo o visor Estratexias GDR	341
Mapa 38. Produción estándar total media segundo o visor Estratexias GDR	343
Mapa 39. SAU media segundo o visor Estratexias GDR	344
Mapa 40. Idade media xefe de explotación segundo o visor Estratexias GDR	345
Mapa 41. Densidade de explotacións agrogandeiras segundo o visor Estratexias GDR	346
Mapa 42. SAU media segundo o visor Estratexias GDR	347
Mapa 43. Tamaño medio da parcela rústica	348
Mapa 44. Áreas de Interese Paisaxístico	352

A. DESCRICIÓN DO PROCESO PARTICIPATIVO

A.1. RELACIÓN DE PERSOAS E ENTIDADES PARTICIPANTES

Como participantes nas distintas mesas sectoriais, participaron directamente nas mesmas as persoas e entidades que se mencionan a continuación.

Táboa 1. Relación de persoas participantes

Participantes (1)	Tipo (2)	Carácter (3)	Sector/Entidade	Concello	Comarca	Cargo
Julio Manuel Yebra-Pimentel Blanco	Público	Público	Concellos	Carballedo	Chantada	Alcalde
Manuel Lorenzo Varela Rodríguez	Público	Público	Concellos	Chantada	Chantada	Alcalde
Eloy Pérez Sindín	Público	Público	Concellos	Monterroso	A Ulloa	Concelleiro
Amando Sande Sagra	Público	Público	Concellos	Palas de Rei	A Ulloa	Concelleiro
Pablo Rivas Folgueira	Público	Público	Concellos	Portomarín	Lugo	Alcalde
Félix Seijas Fernández	Público	Público	Concellos	Sarria	Sarria	Concelleiro
Ramiro Moure Ansoar	Público	Público	Concellos	Taboada	Chantada	Alcalde
Jesús Bardelas Hermida	Social	Privado	Agrario (AIRA S. COOP GALEGA.)	Taboada	Chantada	Dirección
Alfredo Pardo Hermida	Social	Privado	Culturais (Asociación Cinematográfica Chantada Films)	Chantada	Chantada	Presidencia
Enrique Rojo Rojo	Social	Privado	Maiores (AFA) Asociación de Familiares de Enfermos de Alzheimer e Outras	Chantada	Chantada	Presidencia

Participantes (1)	Tipo (2)	Carácter (3)	Sector/Entidade	Concello	Comarca	Cargo
			Demencias (Neurodexenerativas)			
<i>Montse Pérez Merino</i>	Social	Privado	Social (Fogar Nosa Señora das Mercedes)	Chantada	Chantada	Dirección
<i>Martín Varela Pérez</i>	Económico	Privado	Servizos agrícolas (Billó S.C.)	Chantada	Chantada	Socio
<i>Adrián Pereira Losada</i>	Económico	Privado	Servizos industriais (Mecanizados Nande, S.L.)	Chantada	Chantada	Socio maioritario
<i>Victorino Mosquera Moscoso</i>	Social	Privado	Veciños (AAVV Arxiz)	Taboada	Chantada	Tesourería
<i>Dolores Silva Cardoso</i>	Social	Privado	Veciños (AAVV Arxiz)	Taboada	Chantada	Socia
<i>Matilde López Saco</i>	Social	Privado	Veciños (AAVV San Cristovo de Mouricios)	Chantada	Chantada	Presidencia
<i>Jesús Quintá García</i>			CR D.O. Castaña de Galicia	Monterroso	A Ulloa	Presidente
<i>Xosé Manuel Rodríguez González</i>			CR D.O. Ribeira Sacra	Ribeira Sacra	Ribeira Sacra	Presidente
<i>Xosé Luis Careirra Valín</i>			CR. D.O. Arzúa Ulloa	Palas de Rei	A Ulloa	Presidente

Notas aclaratorias:

⁽¹⁾ Nome da persoa ou entidade participante.

⁽²⁾ Grupo ao que pertence: (1) Público (institucións e administración); (2) Técnico (técnicos do ámbito público e privado); (3) Social (asociacións, cooperativas, cidadáns); (4) Económico (empresas, profesionais).

⁽³⁾ Privado ou público.

Se ben, tamén participaron outras entidades dende as enquisas realizadas, como:

Táboa 2. Relación de entidades participantes

Participantes(1)	Tipo(2)	Carácter(3)	Sector/Entidade	Concello	Comarca
<i>Asociación Cinematográfica Chantada Films</i>	Social	Privado	Social	Chantada	Chantada
<i>Asociación Pedagóxica Casa da Ponte</i>	Social	Privado	Social	Palas de Rei	A Ulloa
<i>Cholo Taboada SLU (Materiais de construción)</i>	Económico	Privado	Construción	Chantada	Chantada
<i>Recreativo e Cultural de Chantada</i>	Social	Privado	Recreativo	Chantada	Chantada

Participantes(1)	Tipo(2)	Carácter(3)	Sector/Entidade	Concello	Comarca
<i>Circulo Recreativo</i>	Económico	Privado	Recreativo	Chantada	Chantada
<i>Federación de Asociacións da Ribeira Sacra</i>	Social	Privado	Social		
<i>Gavieiro e Hijos SL (Explotación gandeira de bovino, Palas de Rei)</i>	Económico	Privado	Gandeiro	Palas de Rei	A Ulloa
<i>Hermanas Mercedarias de la Caridad</i>	Social	Privado	Social	Chantada	Chantada
<i>Jim Sports Technology S.L.</i>	Económico	Privado	Téxtil	Palas de Rei	A Ulloa
<i>Perez SC (Explotación gandeira de bovino, Palas de Rei)</i>	Económico	Privado	Gandeira	Palas de Rei	A Ulloa
<i>Por Chantada - Candidatura de Unidade Popular (Partido político, Chantada)</i>	Social	Privado	Social	Chantada	Chantada
<i>D.O.D. Celtas da Ulloa S.C. (Granxa porcina, Monterroso)</i>	Económico	Privado	Gandeiro	Monterroso	A Ulloa
<i>Ramil de Friolfe S.C. (Explotación gandeira de bovino, O Páramo)</i>	Económico	Privado	Gandeiro	Páramo, O	Sarria
<i>SAT Esteba XUGA 1336 (Explotación gandeira de bovino, Monterroso)</i>	Económico	Privado	Gandeiro	Monterroso	A Ulloa
<i>Gandería Cadahías de San Julián (Explotación gandeira de bovino, Taboada)</i>	Económico	Privado	Gandeiro	Taboada	Chantada

Notas aclaratorias:

⁽¹⁾ Nome da persoa ou entidade participante.

⁽²⁾ Grupo ao que pertence: (1) Público (institucións e administración); (2) Técnico (técnicos do ámbito público e privado); (3) Social (asociacións, cooperativas, cidadáns); (4) Económico (empresas, profesionais).

⁽³⁾ Privado ou público.

As enriba citadas son so un exemplo da colaboración mediante enquisas de, entre outras, asociacións culturais, de mozos, de veciños, de cazadores, de fútbol e outros deportes, escolas deportivas, cooperativas, e sociedades agrarias de transformación.

As enquisas foron realizadas de forma presencial e mediante links facilitados mediante correos electrónicos, RRSS e páxinas web, e onde de forma anónima participaron diferentes colectivos e público en xeral, para obter unha visión ampla das necesidades e das oportunidades a fomentar por parte do GDR no territorio. Para isto, empregáronse dúas versións do documento, unha completa e outra resumida en formato “PPT”.

A.2. CRONOGRAMA DAS ACTUACIÓNS E ACTIVIDADES DESENVOLVIDAS E DAS FERRAMENTAS DE PARTICIPACIÓN PÚBLICA EMPREGADAS

Táboa 3. Cronograma das actuacións desenvolvidas e das ferramentas de participación empregadas

Actuación	Datas realización	Ferramentas de participación	Metodoloxía	Obxectivos	Axentes implicados
<i>Reunión inicial</i>	23/09/2022	Convocatoria por vía telefónica	Entrevista directa	Análise para deseñar os primeiros pasos da estratexia	Equipo técnico do GDR05 e empresa redactora da EDLP
<i>Enquisas cidadanía</i>	07/11/2022	Convocatoria directa por correo electrónico, presencialmente e mediante redes sociais	Cubrición de enquisas	Coñecer opinión sobre o Leader do pasado e para o futuro	Público en xeral, así como sectores especializados
<i>Mesa sectorial agroforestal</i>	01/12/2022	Convocatoria directa por correo electrónico e/ou teléfono	Elaboración de matriz DAFO	Detectar puntos débiles a fortalecer, así como aqueles positivos a potenciar nos sectores implicados	Jesús Bardelas Hermida (AIRA S.COOP Galega) Martín Varela Pérez (Billó S.C.)
<i>Mesa sectorial social e cultural</i>	01/12/2022	Convocatoria directa por correo electrónico e/ou teléfono	Elaboración de matriz DAFO	Detectar puntos débiles a fortalecer, así como aqueles positivos a potenciar nos sectores implicados	Alfredo Pardo Hermida (Asociación Cinemarográfica Chantada Films) Enrique Rojo Rojo (AFA) Montse Pérez Merino (Fogar Nosa Señora das Mercedes)
<i>Mesa sectorial empresarial e turística</i>	09/12/2022	Convocatoria directa por correo electrónico e/ou teléfono	Elaboración de matriz DAFO	Detectar puntos débiles a fortalecer, así como aqueles positivos a potenciar nos sectores implicados	Adrián Pereira Losada (Mecanizados Nande S.L.)
<i>Mesa sectorial de asociacións de veciños, mulleres e mozos</i>	09/12/2022	Convocatoria directa por correo electrónico e/ou teléfono	Elaboración de matriz DAFO	Detectar puntos débiles a fortalecer, así como aqueles positivos a potenciar nos sectores implicados	Victoriano Mosquera Moscoso (AAVV Arxiz) Dolores Silva Cardoso (AAVV Arxiz)

Actuación	Datas realización	Ferramentas de participación	Metodoloxía	Obxectivos	Axentes implicados
					Matilde López Saco (AAVV San Cristovo de Mouricios)
Reunión técnica periódica	Presenciais: 26/09/2022 24/11/2022 09/12/2022 10/12/2022 Outras datas de forma non presencial	Convocatoria por vía telefónica	Mesa de traballo	Análise para deseñar os primeiros pasos da estratexia	Equipo técnico do GDR05 e empresa redactora da EDLP
Entrevistas a axentes relevantes. Presidentes de Consellos Reguladores da zona	14/12/2022	Convocatoria directa por correo electrónico e/ou teléfono	Elaboración de matriz DAFO	Detectar puntos débiles a fortalecer, así como aqueles positivos a potenciar nos sectores implicados	Jesús Quintá García (CR I.X.P. Castaña de Galicia) Xosé Manuel Rodríguez González (CR D.O. Ribeira Sacra) Xosé Luís Carreira Valín (CR D.O. Arzúa – Ulloa)
Mesa institucional	24/11/2022	Convocatoria directa por correo electrónico e/ou teléfono	Elaboración de matriz DAFO	Detectar puntos débiles a fortalecer, así como aqueles positivos a potenciar nos sectores implicados	Julio Manuel Yebra-Pimentel Blanco (Concello Carballedo) Manuel Lorenzo Varela Rodríguez (Concello de Chantada) Eloy Pérez Sindín (Concello de Monterroso) Amando Sande Sagra (Concello Palas de Rei) Pablo Rivas Folgueira (Concello Portomarín) Félix Seijas Fernández (Concello de Sarria)

Actuación	Datas realización	Ferramentas de participación	Metodoloxía	Obxectivos	Axentes implicados
					Ramiro Moure Ansoar (Concello Taboada)

De seguido, preséntanse as **accións** levadas a cabo e **ferramentas de participación** empregadas.

Táboa 4. Accións desenvolvidas e de ferramentas de participación

	Accións desenvolvidas	Ferramentas
FASE I	Fase preparatoria Reunión transversal. Diseñar as actuacións posteriormente desenvolvidas. Facer unha proposta de cronograma Elaboración dun primeiro documento resumo que sirva de base para o debate (“Documento Base”) Definición dos axentes chave Deseño de enquisa Difusión da convocatoria	Convocatoria ós partícipes a través do mail, teléfono ou correo postal. Enviados 269 mails Publicidade da existencia da convocatoria a través de web e RRSS (Facebook e Instagram) Dúas versións do documento, unha completa e outra resumida en formato “PPT” Convocatoria ós partícipes (público xeral, promotores , técnicos de administración) a través de mail
	Fase informativa Actividades conducentes para fomentar a participación pública Explicouse á comunidade o proxecto e a metodoloxía a seguir para o deseño da EDLP. Sempre co principio de portas abertas. Fomento da participación activa e relevante do colectivo de mulleres e de mozos	Convocatoria a través del mail, teléfono ou correo postal Publicidade a través de webs e RRSS , de medios de comunicación, xornais, radio... Mailing

Accións desenvolvidas			Ferramentas
FASE II	Fase de análise	Actividades para obter información sobre a visión que os distintos axentes e a cidadanía teñen do territorio, indicando carencias, necesidades ou potencialidades, co fin de definir liñas de actuación	Convocatoria a través del mail, teléfono ou correo postal Información nas webs e RRSS
		Mesas sectoriais, enquisas á poboación, reunións técnicas periódicas.	Ferramentas coas que se fomentou a participación: Enquisas presenciais e on line á cidadanía Mesas sectoriais (mesa institucional, mesa agroforestal, mesa social e cultural, mesa empresarial e turística, e mesa de asociación de veciños, mulleres e mozos) Caixas de correo de participación
FASE III	Fase de conclusións	Información sobre os resultados obtidos e validación	Publicación en web e RRSS para recoller opinións do público en xeral (estase a traballar neste punto). Envío por correo electrónico aos socios do GDR05, a promotores e sectores específicos.

De seguido, preséntase un cronograma no que se mostran as actividades levadas a cabo, e o prazo de execución das mesmas.

Táboa 5. Cronograma. Prazos das actividades desenvolvidas

Prazos	Outubro				Novembro				Decembro			
Actividades	1ª sem	2ª sem	3ª sem	4ª sem	1ª sem	2ª sem	3ª sem	4ª sem	1ª sem	2ª sem	3ª sem	4ª sem
Deseño do proceso participativo												
Comunicación do inicio												
Información enviada online a Concellos												
Entrevistas axentes públicos e privados												
Mesas sectoriais												
Enquisas presenciais e online												
Redes sociais												
Análise da información e redacción de informe												
Presentación de conclusións												
Devolución de resultados												
Avaliación do proceso participativo												

A.2.1 Fase informativa en redes sociais e prensa

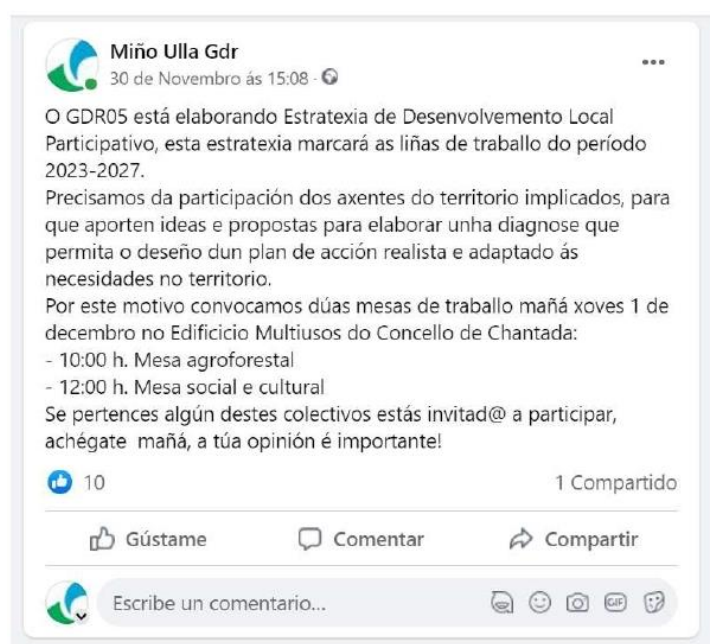
De seguido móstranse as xustificación de como foi desenvolvida a fase informativa. Realizáronse publicacións en redes sociais e prensa, e leváronse a cabo reunións de carácter informativo con diferentes mesas sectoriais.

Publicacións en redes sociais (Facebook e Instagram)

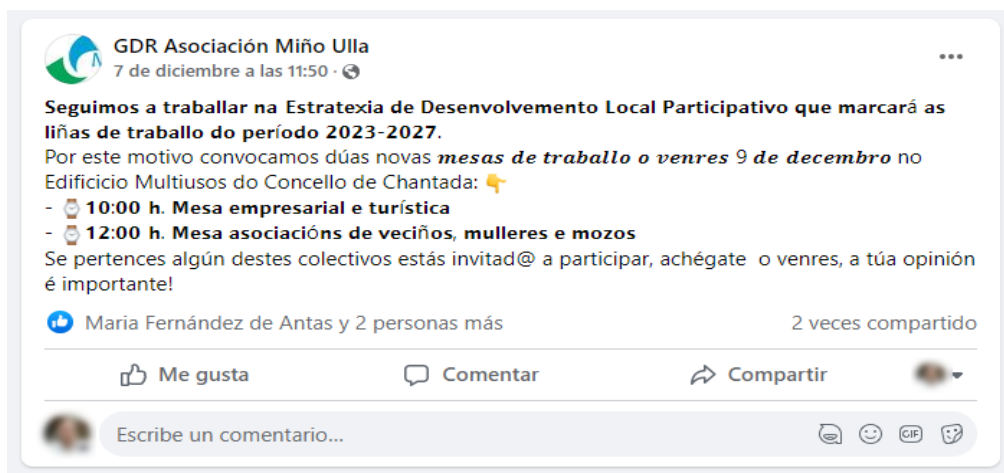
Imaxe 1. Publicación en Facebook no mes de novembro

Imaxe 2. Publicación en Facebook no mes de novembro

Imaxe 3. Publicación en Facebook no mes de decembro

Imaxe 4. Publicación en Instagram

Celebración de reunións coas mesas sectoriais

Imaxe 5. Reunión da mesa institucional

Imaxe 6. Indicación dunha das reunións

Imaxe 7. Reunión da mesa social e cultural

Imaxe 8. Reunión da mesa social e cultural

Imaxe 9. Reunión da mesa empresarial

Imaxe 10. Reunións da mesa de Asociación de Veciños

Y la luz se hizo, aunque con polémica, en el nuevo Parque do Hospital

El PP dice que los focos afectan al centro sanitario y los edificios cercanos

LUIS DÍAZ
MONFORTE / LA VOZ

La contaminación lumínica sale a la palestra en Monforte en tiempos de obligado ahorro energético. Desde la oposición critican los excesos en los que se habría incurrido al iluminar el nuevo Parque do Hospital. «Parece un campo de fútbol», objeta la portavoz del PP, Katy Varela. El alcalde, José Tomé, dice comprender la preocupación de esta concejala, aunque la interpreta en un sentido muy diferente. «Entiendo que lle sente mal que o parque quedara bonito porque lle resta votos», apunta el regidor.

El debate en torno a la contaminación lumínica salió a relucir por partida doble en el pleo del pasado lunes, en el que se aprobaron los presupuestos municipales del 2023. El BNG buscó apoyo —sin encontrarlo entre los concejales del grupo de gobierno— para una iniciativa que reclamaba un plan municipal de ahorro energético. «Non se pode ter o surtidor da fonte cibernética activado o día que se apaga a iluminación dos Escalpos», argumenta el concejal nacionalista Emilio Sánchez.

Fue al final de la sesión, en el turno de preguntas, cuando la portavoz del PP se interesó por el Parque del Hospital. Katy Va-

Iluminación en la ronda María Emilia Casas Baamonde, con el nuevo Parque do Hospital al fondo

rela quiso dejar claro que le parece una obra necesaria y que son muchas las familias que acuden allí con sus hijos, aunque prefirió no entrar a valorar si su ubicación era la idónea o lo acertado de su accesibilidad con respecto al centro sanitario.

Inciden en el descanso

Katy Varela sí se refirió al problema que a su juicio plantean cuatro grandes focos situados en torno a la zona de juegos. «Suponen más gasto —advierte— e nca-

sionan unha contaminación lumínica que incide no descanso dos veciños. No hospital, situado a escasos metros, ese descanso resulta fundamental».

Los populares piden que estos focos se apaguen o que sea regulada la luz que desprenden para que resulte más tenue. El alcalde, por su parte, precisa que los proyectores de los que se queja ese partido son iguales a los del parque de la Compañía. En ambos casos fueron instalados «para que os nenos poidan xogar ata

tarde cando o tempo o permita».

Tomé defiende que con el cambio del alumbrado a las luces led se consigue el ahorro energético que reclama el Gobierno sin renunciar a «unha cidade ben iluminada, alegre e segura». Según su criterio, el problema relativo al descanso que plantea el PP se soluciona «con baixar a persiana». En cuanto a la ubicación del nuevo parque, el alcalde no alberga ninguna duda: «Penso que alí está bastante mellor un parque que unha gasoliñeira».

PLAN LEADER El GDR Miño-Ulla pide sugerencias para las nuevas subvenciones

El grupo de desarrollo rural Miño-Ulla celebrará este jueves dos reuniones para avanzar en la estrategia de desarrollo local para el período 2023-2027 del territorio formado por las comarcas de Chantada, A Ulloa y Sarria. Habrá una reunión de la mesa del sector agroforestal y otra del sector social y cultural. La primera empezará a las diez y la segunda a las doce. Las dos tendrán lugar en el edificio multiusos de Chantada.

FORESTAL

El bosque de Vilasouto entra en el registro de frondosas autóctonas

La Consellería de Medio Rural sometió a información pública el procedimiento de inscripción del monte vecinal de Vilasouto en el registro de masas consolidadas de frondosas autóctonas. El bosque está situado en el municipio de O Incio y pertenece a la comunidad de montes de esa parroquia. La superficie es de 16 hectáreas, plantadas mayoritariamente con carbayos y abedules.

La iglesia del municipio de Pantón que acogerá el recital

CULTURA

Concierto de música medieval en la iglesia de Vilar de Ortelle

La iglesia de Vilar de Ortelle, en el municipio de Pantón, albergará el domingo 11 de diciembre un concierto de música medieval. La actividad es gratuita y está organizada por el colectivo Segredos de Pantón y la parroquia de Vilar de Ortelle, en colaboración con la Diócesis de Lugo. El concierto del grupo ourensano Alendalia comenzará a las cinco de la tarde.

SANIDAD

La torre del homenaje se iluminará de rojo por el día mundial del Sida

El Ayuntamiento de Monforte se suma a la conmemoración del día mundial del Sida. Durante la tarde-noche del jueves, la torre del homenaje estará iluminada por ese motivo de color rojo. La conmemoración internacional con la que se llama la atención sobre esta enfermedad se presenta bajo el lema de «Igualdad yab».

Un monfortino de 14 años obtiene la beca musical Luis Nieves

MONFORTE / LA VOZ

La asociación cultural musical Luis Nieves concedió su segunda beca en Monforte. El beneficiario es un joven de esta localidad de 14 años, Daniel Jul, que decidió cursar con ella estudios de bajo eléctrico en la Escola de Música Moderna. Desde la asociación señalan que la solicitud fue elegida entre otras cuatro «por la motivación y entrega» que demostró el joven que recibirá la beca.

El acto de entrega de la beca, abierto al público en general, será mañana viernes, a las ocho y media de la tarde, en la Casa de Cultura Lois Pereiro. La asociación que la otorga lleva el nombre del músico monfortino Luis Nieves, fallecido en septiembre del 2019 con solo 22 años.

Tomé: «Cando vimos como funcionaba Semente Monforte decidimos saír»

MONFORTE / LA VOZ

El Ayuntamiento de Monforte seguirá al margen del concurso que organiza anualmente en esta localidad la asociación Semente Ribeira Sacra para premiar proyectos de emprendedores de dentro y fuera de Galicia. El alcalde, José Tomé, quiso dejar claro en el último pleno que no figura en la hoja de ruta municipal volver a colaborar con esa iniciativa. Tomé dijo que el actual equipo de gobierno lo hizo en su momento, pero que modificaron su criterio cuando vieron «como funcionaba iso e para o que servía».

Las declaraciones del alcalde se produjeron en respuesta a una pregunta formulada por el concejal de Esperta Monforte, Germán Vázquez, sobre los motivos de la falta de apoyo municipal al concurso de ideas empresariales. Para este partido, resulta chocante de la asociación, que pasó a llamarse Semente Ribeira Sacra.

con Semente Ribeira Sacra y sí lo haga con iniciativas como la red España Creativa.

Tomé dijo en su contestación que cuando a raíz del gordo de la lotería del Niño del 2014 se puso en marcha Semente Monforte —nombre de la asociación antes de ser rebautizada como Semente Ribeira Sacra— el Ayuntamiento no colaboraba económicamente con la asociación. «Daquela o Concello non participou nin aportou nada, pese a que no equipo directivo estaban o que era alcalde e a concelleira de Cultura naquel momento», señaló.

A partir del 2015

Tomé sostiene que la primera aportación municipal se produjo tras la llegada de los socialistas al gobierno local, en las elecciones del 2015. El Ayuntamiento se desvinculó posteriormente de la asociación, que pasó a llamarse Semente Ribeira Sacra.

«Cando vimos como funcionaba iso e para o que servía decidimos saír, igual que o fixo o empresario que tivo a idea inicial», afirmó el alcalde.

De acuerdo con sus explicaciones, la idea original habría partido de uno de los empresarios agraciados con aquel premio de la lotería. El impulsor de la asociación abogaba por reunir aportaciones para unas becas que se destinarían a jóvenes monfortinos cuyas familias careciesen de recursos para pagarles estudios superiores. «A idea era moi boa, pero desvirtuárona e o que a propuxo xa non está (en Semente Ribeira Sacra)», aseguró Tomé en el pleno.

Además de varias empresas, colaboran con Semente Ribeira Sacra los ayuntamientos de Pantón, Hóveda, Chantada, A Pobra do Brollón, Sober y O Saviñao; el Igape; la Diputación de Ourense y las universidades gallegas.

1.4 • PROVINCIA • Tuesday, 8 de diciembre del 2022 • La Voz de Galicia

El GDR Miño Ulla sigue con sus reuniones para preparar los próximos 5 años

CHANTADA / LA VOZ

El grupo de desarrollo rural (GDR) que gestiona la Asociación Miño Ulla sigue adelante con sus reuniones preparatorias de la denominada Estrategia de Desarrollo Local Participativo de cara a las actuaciones a llevar a cabo en el período 2023-2027. A las dos próximas reuniones están invitados a participar todos aquellos colectivos o particulares que quieran aportar propuestas que tengan que ver con el sector empresarial y turístico o con las asociaciones de vecinos, mujeres o jóvenes.

La reunión de la mesa del sector empresarial y turístico empezará a las diez de la mañana y la de las asociaciones de vecinos, mujeres o jóvenes a las doce. Las dos tendrán lugar en la sede del GDR, el edificio municipal multiusos. El pasado día 1 se celebraron las dos primeras mesas sectoriales de preparación de estrategias para los próximos cinco años, las de los sectores agroforestal y social y cultural.

Los responsables de esta asociación recuerdan además que cualquier persona particular o entidad del territorio que cubren puede enviarles sugerencias a través del cuestionario que tienen disponible en internet.

El territorio del grupo de desarrollo Miño Ulla está formado por diez municipios, un territorio integrado por los municipios de Chantada, Taboada y Carballido, de la comarca de Chantada; Monterroso, Palas de Rei y Antas de Ulla, de A Ulloa; y Sarria, O Páramo, Paradelo y Portomarín, de la comarca de Sarria.

OBITUARIO

José María Palacios Pereira (1924, Chantada)

El cura que oficiaba una misa anual por San Juan de la Cruz

José María Palacios ejerció la mayor parte de su vida en Madrid, pero volvió a Chantada cuando se retiró en el 2001

CARLOS CORTÉS, ROÍ FERNÁNDEZ
CHANTADA / LA VOZ

Chantada despedirá este viernes a José María Palacios Pereira, un sacerdote natural de este municipio que murió este miércoles a los 98 años de edad. El fallecido había pasado muchos años en Madrid, pero tras su retiro volvió a Galicia y se estableció en Chantada, donde llevaba ya algo más de veinte años.

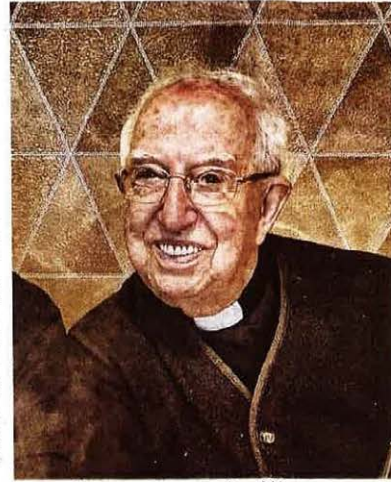
José María Palacios Pereira vivió la mayor parte de su vida adulta en Madrid y en esa ciudad y su región fue donde desarrolló toda su carrera eclesial. Nació el 9 de abril de 1924, fue ordenado sacerdote en Madrid el 19 de mayo de 1945. Su primer destino fue como ecónomo de Braujos de la Sierra y encargado de La Serna del Monte, dos municipios de la Sierra Norte de Madrid en los que pasó cuatro años, entre 1951 y 1954.

Ya en 1956 fue nombrado oficial notario de la vicaría judicial del arzobispado madrileño, puesto en el que permanecería 25 años, hasta 1981. Sus últimos tiempos de sacerdocio activo los pasó como cura titular de la parroquia de Nuestra Señora de Puente del Fresno, en San Sebastián de los Reyes. Allí se re-

tiró en el 2001, año en que volvió a Chantada para establecerse ya definitivamente en su localidad natal.

Pese a su larga carrera religiosa en Madrid, nunca llegó a perder el contacto con su localidad natal. De hecho, en Chantada mantenía una activa vida social en el marco de la actividad de la parroquia de esta localidad. En los años de su retiro era habitual verle dar algunas misas y ayudar en otras a Daniel de Castro Trebolle, el cura titular de la parroquia de Chantada, y a partir del 2018 a su sucesor, Manuel Areán.

Como muestra del activo papel que jugaba José María Palacios Pereira en la vida parroquial, cabe reseñar que él fue uno de los principales artífices del mural sobre la Última Cena que decora desde hace cuatro años el interior de la iglesia nueva de Chantada, una obra de gran valor artístico realizada por el pintor y escultor de Viveiro José Luis Neira Brochs. En un artículo publica-

José María Palacios era una persona culta y afable

do en el 2018 con motivo de la presentación de esta obra mural, el historiador chantadino Xosé Lois García se refería al papel fundamental que este cura tuvo en el encargo a Neira Brochs y describía a este sacerdote como «un home natural e afable que aínda exerce de oficiante da misa de once na Igrexa neoclásica

de Chantada» y «unha persoa moi popular, que saída e fala con todos; moi culta en variados temas representados na cultura e nas artes».

Persoa de ampla cultura, José María Palacios era un muy buen conocedor de la obra de Juan de la Cruz, hasta el punto de cada 14 de diciembre, la fecha del aniversario de su fallecimiento, oficiaba una misa en la que dedicaba el sermón a la figura y el legado de este religioso y poeta místico del renacimiento español.

Funeral con el obispo

El obispo de Lugo, Alfonso Carrasco, presidirá el funeral que se oficiará este viernes en la iglesia de Chantada por José María Palacios Pereira. La comitiva fúnebre saldrá a las once y media de la mañana del tanatorio de la funeraria Calvo hacia la iglesia. Tras el oficio religioso, su cuerpo será enterrado en el cementerio de Chantada.

El mural pintado por Neira Brochs en la iglesia de Chantada. ROÍ FERNÁNDEZ

Lugo busca fondos para mejorar el paseo del Miño y unirlo con el Rato

SUSO VARELA / LUGO / LA VOZ

Lugo quiere seguir avanzando en la mejora de su cinturón verde y el Concello optará a fondos europeos para conseguir más conexión de la ciudad con sus ríos y a la vez más protección ambiental de hábitats incluidos en la Reserva da Biosfera Terras do Miño.

El Concello quiere conseguir cuatro millones de euros para unir los paseos del Rato y del Miño, construir un carril bici de tres kilómetros desde el puente romano hasta el paseo del Ra-

to, elaborar todo un sistema de senderos y pasarelas de madera que respeten el medio, crear zonas de ocio y descanso, desarrollar un plan de recuperación de flora y fauna y, como gran novedad, crear en varios puntos una barrera acústica y ambiental que separe la carretera N-VI del paseo do Miño.

Toda esta conexión peatonal y ciclista desde el puente romano, atravesando la zona del Baño, el puente blanco, la pasarela sobre la N-6 y hasta A Tolda ya dispone de un anteproyecto

que se realizó dentro del programa Life Lugo+Biodinámico y que ahora se presentará para captar los fondos europeos convocados por la Fundación Biodiversidad, del Ministerio para la Transición Ecológica, y se tiene previsto aprobar en el próximo pleno.

En la presentación, la alcaldesa de Lugo, Lara Méndez, apuntó que se marcan como objetivo «recuperar e conservar os principais hábitats naturais e seminaturais, fomentando a biodiversidade e favorecendo a rexene-

Plano de la intervención prevista junto al puente blanco

ración natural da vexetación potencial e da fauna asociada, así como contribuír a unha mobilidade máis sostible mellorando a

conectividade peonil e en bicicleta do clinto, reforzando o seu valor como parte da infraestrutura verde e azul que ten Lugo».

Seoane acogerá una charla sobre las excavaciones realizadas en el Monte Cido

DELEGACIÓN

O COUREL. La Xunta ha organizado para el próximo domingo una charla sobre las excavaciones efectuadas en el castro del Monte Cido. Será en la estación científica de Seoane do Courel, a partir de las 11.00 horas. La entrada es libre y no se precisa inscripción previa.

Los trabajos en la zona comenzaron en verano de 2021 a raíz de los hallazgos hace décadas de varias piezas de la época romana, en concreto dos tablas de bronce con escrituras que relatan un pacto de ayuda mutua entre pueblos y una figura de un águila, del mismo material, empleada por las legiones de Roma para decorar la parte alta de sus estandartes.

Los objetivos en el Monte Cido pasan por dar con información sobre los pobladores que había en las sierras gallegas antes de la llegada de los romanos.

En las primeras temporadas de excavaciones se hallaron en la zona diversas estructuras y material cerámico que se enviaron a laboratorios con la esperanza de que arrojasen luz acerca de la cronología y la funcionalidad de un asentamiento del que poco se sabe hasta la fecha, a pesar de ser muy conocido para la comunidad arqueológica.

Quiroga renueva parte de su traída, la afectada por el incendio forestal de julio

► El alcalde dice que es una actuación «muy urgente»

► La Xunta financia los trabajos con 138.000 euros

DELEGACIÓN

A montesdocourel@elprogreso.es

QUIROGA. El Ayuntamiento de Quiroga continúa con las obras de reparación de la acometida de agua a la villa y barrios adyacentes que quedó dañada por los incendios forestales del pasado mes de julio. En estas reparaciones trabajan dos empresas. Una se encarga de la parte alta de la captación y la otra, de la parte baja, para realizar los trabajos en el menor tiempo posible.

El alcalde de Quiroga, Julio Álvarez Núñez, señaló que las actuaciones son «muy urgentes y necesarias». Las tareas engloban el cambio de la tubería quemada y también construir un sistema de derivación para cuando sea preciso y poder bombear agua desde la zona de A Beizaga.

Este sistema de derivación permitirá coger el agua en el último tramo del río Ferreiroño, evitando problemas en caso de lluvias intensas con los arrastres en la zona

El alcalde, con un técnico, en un punto de captación de agua. (EP)

de captación u otros que puedan surgir.

El regidor quirogués manifestó que ante la situación de riesgo extremo de quedar sin abastecimiento a varios depósitos con los que se da servicio a 1.289 usuarios de las parroquias de la Ermida y Hospital, así como a la totalidad del casco urbano de Quiroga, la junta de gobierno local había decretado poco después del incendio la urgencia de realizar estas reparaciones.

La totalidad de la financiación de las obras en marcha y que se encuentran muy avanzadas corre a cargo de Augas de Galicia, gracias a un convenio firmado entre

la conselleira de Infraestruturas, Ethel Vázquez, y el alcalde. El coste del proyecto se eleva a 138.663 euros.

El Ayuntamiento quirogués gestiona desde finales del año 2013 el servicio municipal de abastecimiento de agua tras decidir en sesión plenaria rescindir el contrato de gestión y mantenimiento que tenía con la empresa Aqualia, la misma que se encarga de la traída en Monforte.

Los motivos de aquella decisión, fueron, según el Ayuntamiento, que el servicio no era el deseado y que, sin embargo, Aqualia exigía compensaciones económicas al decir que tenía pérdidas.

La flautista Sofia Salazar y el pianista Luis Arias actuarán el sábado en Sober

DELEGACIÓN

SOBER. La flautista Sofia Salazar y el pianista Luis Arias ofrecerán un concierto este sábado, a partir de las 19.00 horas, en el centro sociocultural de Sober. La actividad está organizada por las Xuventudes Musicais, en colaboración con el Ayuntamiento.

El recital permitirá al público disfrutar de una selección del repertorio para flauta más representativo de la denominada Belle Époque, como se denominó al periodo de parentesis en los conflictos bélicos en Europa entre finales del siglo XIX y principios del XX.

Sofia Salazar y Luis Arias presentarán piezas de compositores franceses que mostraron los colores y la versatilidad de la flauta en combinación con el piano en tiempos de auge económico y creación de espacios en los que divertirse.

HISTORIA. En aquella época se abrieron múltiples salas de conciertos y los conocidos como 'café-concert', mientras que los ingleses exportaron las salas de música, que concibieron un nuevo tipo de artista.

El movimiento se condensó en la ciudad de París, que se convirtió en la capital europea del espectáculo, el arte, el impresionismo, la moda y la flauta moderna.

Los alumnos y alumnas del colegio A Gándara, de Monforte, ya saben cómo actuar en caso de incendio

Los bomberos del parque comarcal de Monforte acudieron ayer por la mañana al colegio A Gándara para dirigir un simulacro de incendio. Todos los alumnos y alumnas del centro monfortino aprendieron cómo actuar correctamente en caso de que se declare un fuego en las instalaciones. La jornada no solo sirvió para saber cómo abandonar las aulas

o dónde se encuentran las salidas de emergencias, sino también para conocer a fondo el camión de los bomberos, incluidas sus sirenas y luces, con el fin de saber distinguirlas. Los pequeños recibieron unos cascos de plástico como obsequio de los bomberos por su comportamiento y buen hacer durante una de las clases más importantes de cada curso. (EP)

El GDR Miño Ulla prepara su estrategia de cara a los próximos cinco años

DELEGACIÓN

CHANTADA. El Grupo de Desenvolvemento Rural (GDR) Miño Ulla está en proceso de diseñar su Estrategia de Desenvolvemento Local Participativo (EDLP) de cara al periodo de 2023 a 2027, y para ello celebrará mañana en Chantada dos mesas sectoriales.

A partir de las 10.00 horas tendrá lugar la del sector empresarial y turístico y desde las 12.00 horas, la relacionada con asociaciones de vecinos, mujeres y jóvenes.

El GDR Miño Ulla ya celebró dos mesas como estas la pasada semana. Entonces fueron dedicadas al sector agroforestal y al social y cultural. Cualquier persona o entidad puede sumar propuestas completando un cuestionario online o asistiendo a las reuniones.

A.3. METODOLOXÍA EMPREGADA PARA O TRATAMENTO DA INFORMACIÓN OBTIDA

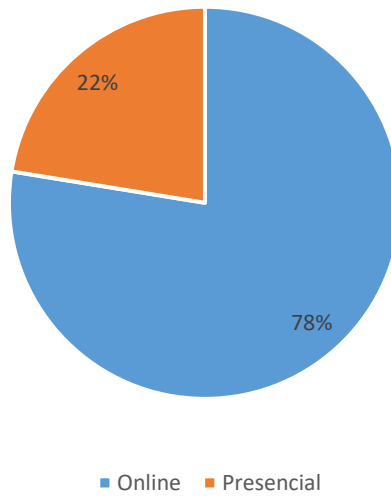
A.3.1. ANÁLISE DOS DATOS DAS PERSOAS CONVOCADAS E PARTICIPANTES, TANTO DE FORMA PRESENCIAL COMO ON – LINE

Táboa 6. Análise da participación

Actuación	Convocados	Data	Participantes	Participantes presenciais	Participantes on line
<i>Enquisas presenciais e online</i>	-	Público Xeral	156	35	121
<i>Mesa institucional</i>	10	24/11/2022	7	7	-
<i>Mesa sectorial agroforestal</i>	23	01/12/2022	2	2	-
<i>Mesa sectorial social e cultural</i>	22	01/12/2022	4	4	-
<i>Mesa sectorial de asociacións de veciños, mulleres e mozos</i>	30	09/12/2022	4	4	-
<i>Mesa sectorial empresarial e turística</i>	26	09/12/2022	2	2	-
<i>Entrevistas a axentes relevantes.</i>					
<i>Presidentes de Consellos Reguladores da zona</i>	13	14/12/2022	3	3	-

A participación nas enquisas fíxose maioritariamente por medios online. Os datos de participación amósanse no gráfico inferior.

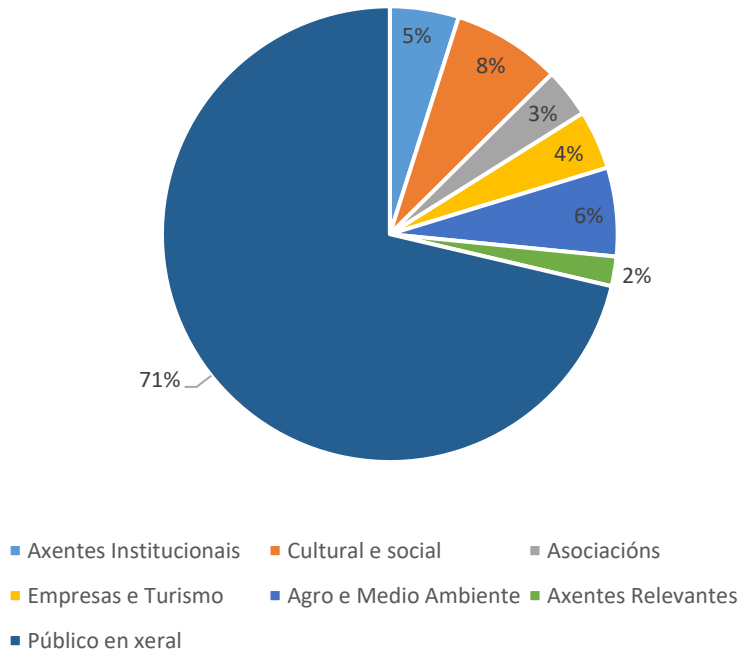
Gráfico 1. Análise da participación (online e presencial)

Táboa 7. Análise dos participantes

Actuación	Participantes	Procedencia
Mesa institucional	7	Axentes Institucionais
Mesa sectorial	4	Cultural e Social
Mesa sectorial	2	Asociacións
Mesa sectoriais	4	Empresas e Turismo
Mesa sectorial	2	Agro e Medio Ambiente
Entrevistas	3	Axentes relevantes (Consellos Reguladores)
Enquisas	4	Cultural e Social
Enquisas	2	Empresas e Turismo
Enquisas	7	Agro e Medio Ambiente
Enquisas	3	Asociacións
Enquisas	156	Público en xeral

Gráfico 2. Análise dos participantes segundo a súa procedencia

Táboa 8. Análise do impactos das distintas accións

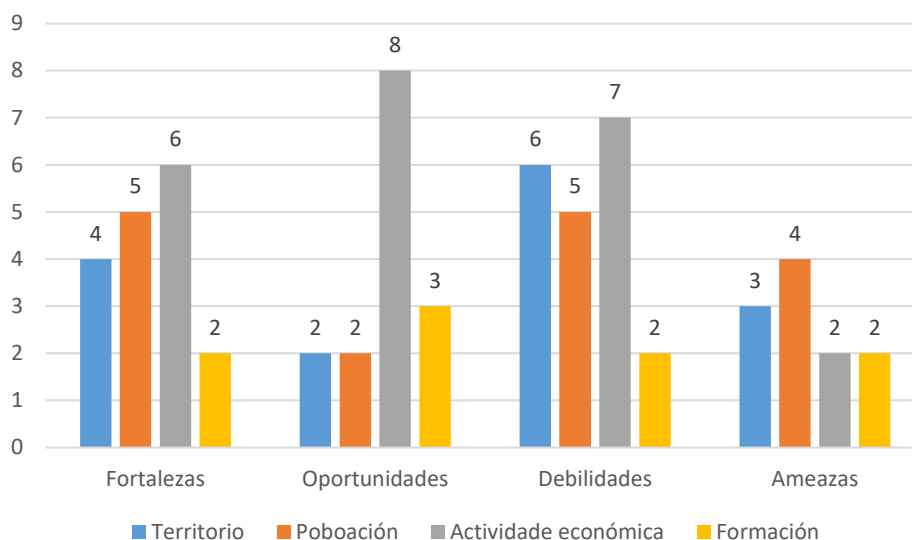
Acción	Dato
Nº de entrevistas individuais	3
Nº de enquisas recibidas	121
Impacto en redes sociais	3.892 visualizacións (Facebook, Instagram)
Mesas sectoriais	4
Mesa institucional	1

A.3.2. CUANTIFICACIÓN E ANÁLISE DAS APORTACIÓN RECIBIDAS

Táboa 9. Cuantificación e análise das aportacións recibidas

Área	Fortalezas	Oportunidades	Debilidades	Ameazas
Territorio	4	2	6	3
Poboación	5	2	5	4
Actividade económica	6	8	7	2
Formación	2	3	2	2

Gráfico 3. Análise das respostas recibidas

A.3.3. METODOLOXÍA EMPREGADA

Na **fase I**:

- **Recollida de información cuantitativa:** a partir dos datos existentes analizáronse os aspectos máis relevantes vinculados ó territorio (localización xeográfica, recursos naturais, tecido produtivo, poboación, emprego...). As fontes onde se obtiveron os datos son as seguintes:
 - INE
 - IGE
 - EPA
 - Xunta de Galicia
 - Estratexia Leader (2014-2020)
 - Estratexia de desenvolvemento local Miño – Ulla (2007-2013)
 - Estratexia de desenvolvemento local Miño – Ulla (2014 -2020)
- Recollida de información cualitativa:
 - Reunións e mesas sectoriais: As convocatorias das reunións foron enviadas a través de correos electrónicos. Para a selección e participación das persoas que compuxeron as mesas, empregouse o Método Delphi.
 - Enquisas on line á poboación
- Identificación das necesidades, melloras, potencialidades e limitacións coa información recollida de forma cualitativa, principalmente:

Realizáronse reunións/debates onde se expuxeron os resultados das enquisas e se buscaron posibles solucións (work – café, tormenta de ideas...). Ó mesmo tempo, realizouse unha observación directa das necesidades do territorio, visitando cada municipio identificando e analizando as necesidades, melloras, potencialidades limitacións.

Na **fase II**: A metodoloxía a seguir para facer a análise foi a elaboración dunha **Matriz DAFO**, para o cal tívose en conta a información recollida na fase de diagnóstico identificando **necesidades, limitacións, potencialidades e areas de mellora**. A partires da identificación destes elementos, xunto ca información derivada da análise socioeconómica, e mediante un xurado de decisións, elaborouse unha matriz DAFO, a cal permite establecer os obxectivos e medidas concretas en fases posteriores da EDLP.

En canto á **fase III**: a matriz DAFO e o borrador da EDLP ten que ser aprobado polos órganos sociais do GDR e sometido a un proceso de consulta pública, incorporando as alegacións que se consideren oportunas ata a súa redacción definitiva. Está sometida a un proceso de consulta público.

A.4. RESULTADO E CONCLUSIÓNS DO PROCESO DE PARTICIPACIÓN PÚBLICA

A.4.1. ANÁLISE DOS RESULTADOS OBTIDOS

Como resultado das enquisas realizadas de forma online e en papel, obtivéronse os seguintes resultados:

Gráfico 4. Valoración do Leader 2014-2020 no territorio, sobre actividades e proxectos desenvolvidos

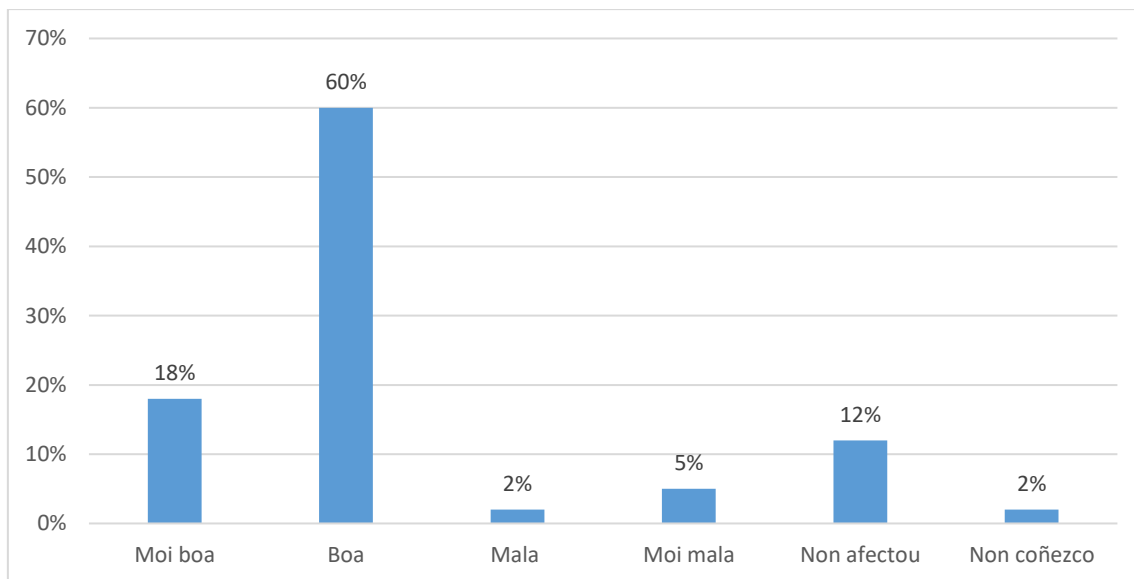

Gráfico 5. Valoración da evolución do territorio nos últimos anos

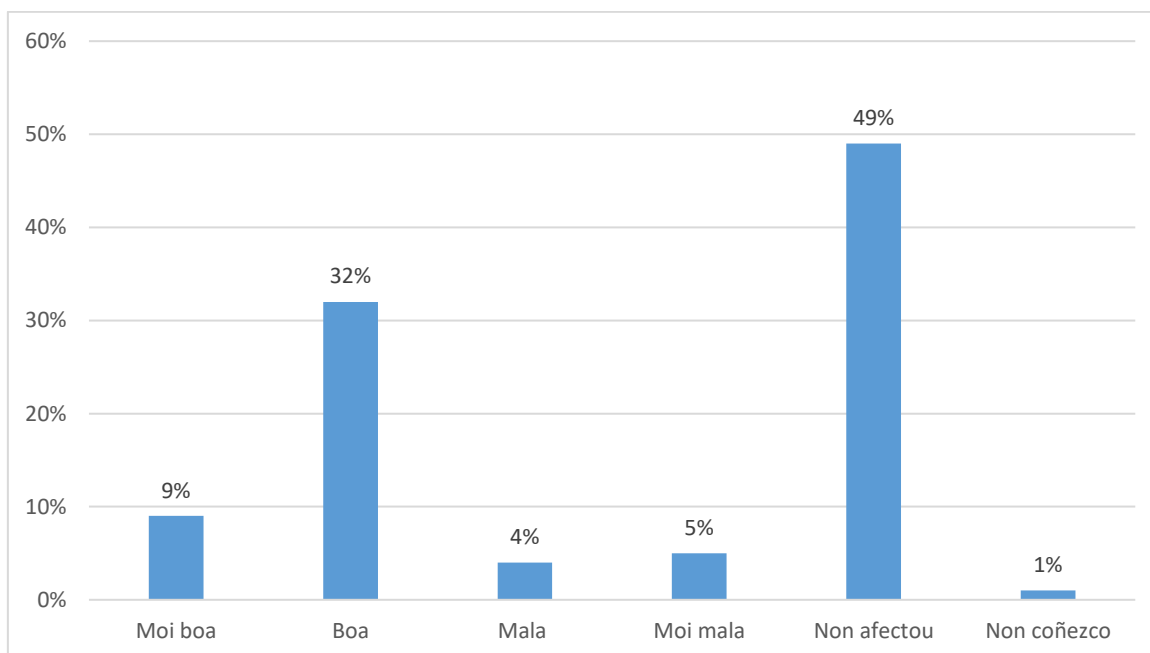

Gráfico 6. Participantes segundo o sexo

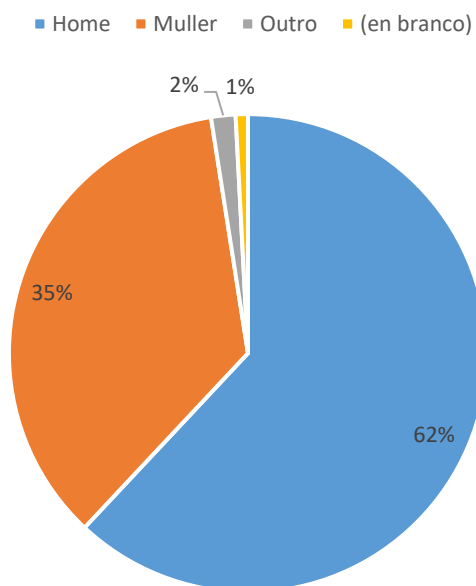

Gráfico 7. Participantes segundo a idade

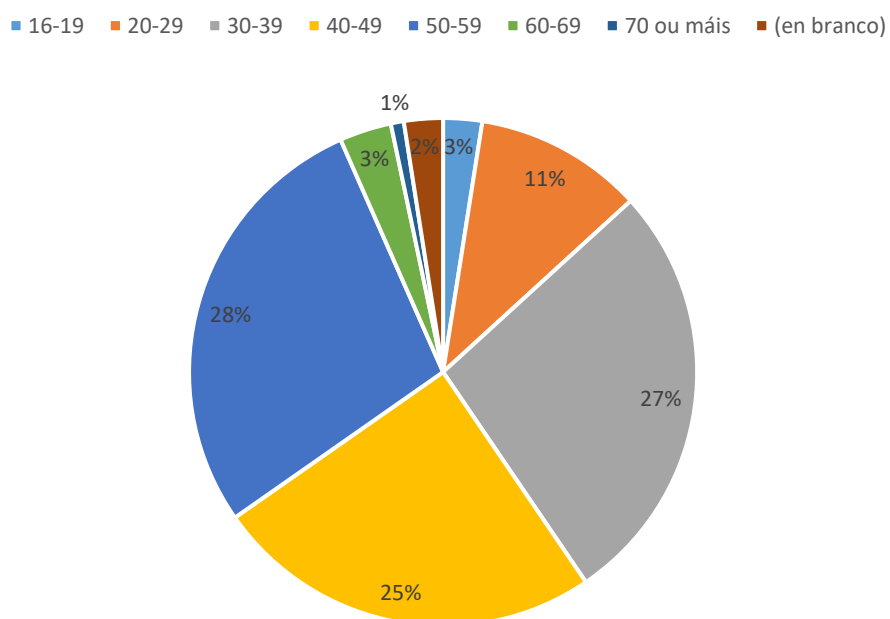

Gráfico 8. Participantes segundo a situación laboral

- Desempleado
- Estudiante
- Funcionario
- Sen actividade laboral
- Traballador autónomo
- Traballador por conta allea
- Xubilado

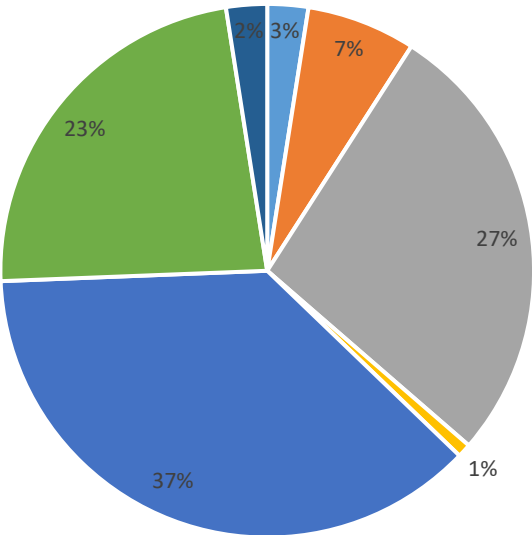
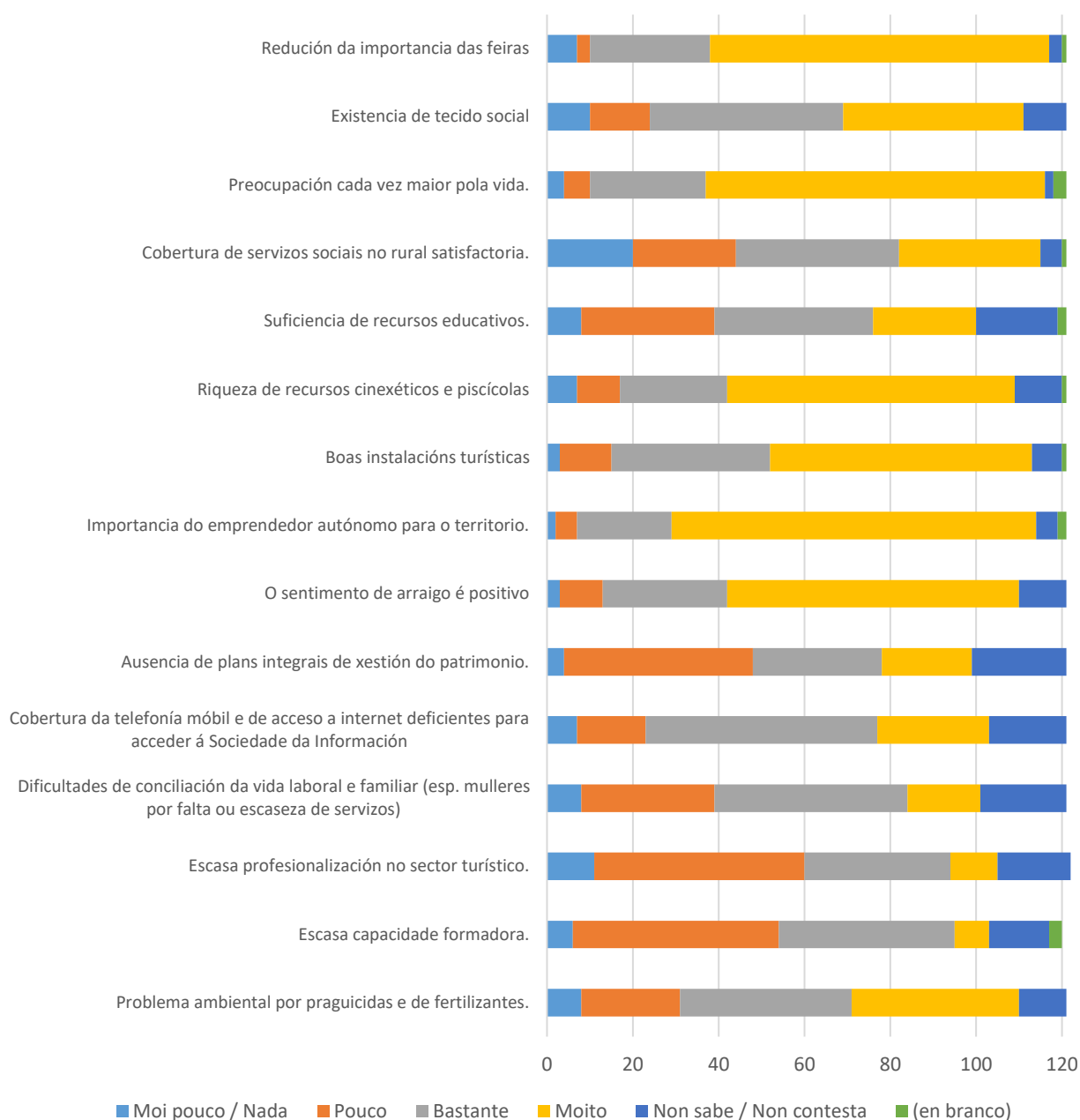

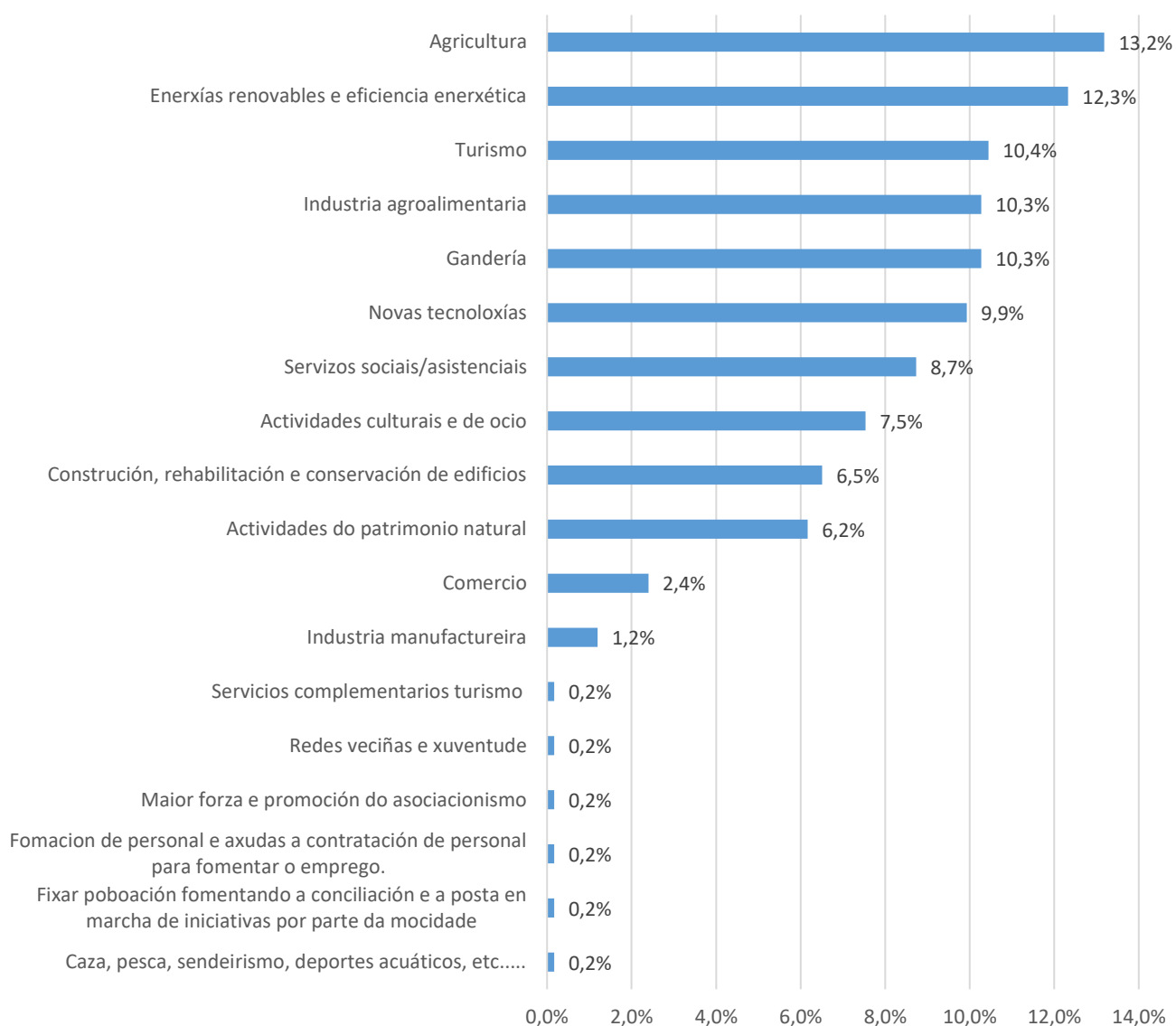
Gráfico 9. Coincidencias con afirmacións

En base as afirmacións máis repetidas dos enquisados, pódese deducir que existe un sentimento de preocupación xeral no territorio do GDR, pola custo de vida e dificultades actuais do mesmo, e polas deficiencias existentes en algún servizo básico como é a conexión a internet, que fan que a conciliación familiar, entre outras cousas, resulte moi difícil, especialmente para as mulleres.

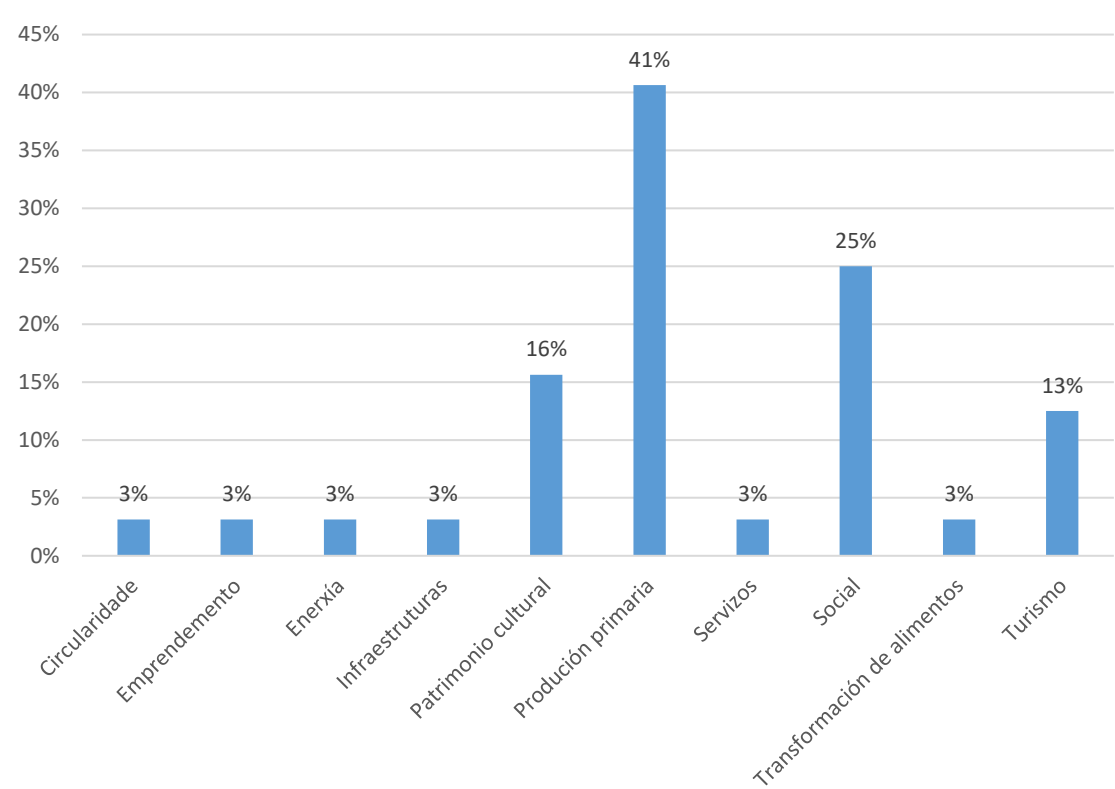
Ó mesmo tempo, ponse en valor os servizos e coberturas sociais e os servizos educativos actuais nas zonas rurais, o sentimento de arraigo da poboación, que apostan por emprender na zona fomentando a economía da mesma, e o correcto funcionamento sector turístico e das diferentes feiras e festas, que compoñen parte do motor económico do territorio.

Gráfico 10. Porcentaxe de interese segundo o tema

Observase unha gran diferenza no interese que mostran os enquisados, segundo o tema sobre os que foron preguntados. Os datos obtidos reflicten, que os temas que resultan de maior interese para a cidadanía, son todos aqueles que están relacionados co fomento da agricultura, as enerxías renovables e o turismo. Cabe mencionar, que a industria agroalimentaria e a gandería, tamén son aspectos que preocupan os cidadáns. Pola contra, os temas relacionados con asociacións, formación e deportes, son os que teñen unha menor incidencia entre a poboación, chegando a ser case nula.

Gráfico 11. Área de iniciativa exemplar

Táboa 10. Áreas e subáreas de iniciativas identificadas como exemplares

Área, Subárea	Iniciativas
Producción primaria	12
Base territorial	2
Castañas	8
Horta	2
Porco celta	1
Social	8
Maiores	2
Vivenda	2
Asociacionismo	1
Menores	1
Veciños	1
Xeral	1
Turismo	4
Camiño de Santiago	1
Patrimonio cultural	4
Relixioso	2
Xeral	2
Natureza	1
Produtos agroalimentarios	2
Circularidade	1
Residuos, Enerxía	1
Emprendemento	1
Creación	1

Área, Subárea	Iniciativas
Enerxía	1
Comunidades enerxéticas	1
Infraestruturas	1
Comunicacións	1
Servizos	1
Administración local	1
Transformación de alimentos	1
Centro público	1
Total	69

Contabilizáronse un total de **69** iniciativas identificadas como **exemplares**. A maioría de participantes nas enquisas, identificaron como iniciativas exemplares, en primeiro lugar, aquelas que pertencen as áreas de produción primaria, e en segundo lugar as que pertencen ó sector social. Concretamente, en produción primaria, as iniciativas mellor valoradas son as relacionadas coa produción, recolección ou posta en valor de castañas; mentres no sector social, puntúan como exemplares aquelas iniciativas enfocadas a atención dos maiores.

Baseándose nas iniciativas que os enquisados identificaron como exemplares, propoñemos **dous proxectos pilotos** de actuacións.

O primeiro proxecto piloto, trátase dun servizo social para xente de avanzada idade, que pretende impulsar unha rede de coidados a domicilio ao mesmo tempo que realizar diferentes actividades nas que os nosos maiores podan manterse activos tanto física como mentalmente. O mesmo tempo quérese impulsar un servizo de recollida (autocares) para que a xente maior teña unha maior facilidade de desprazamento no noso territorio.

O segundo proxecto piloto, trátase dun centro de asesoramento e demostración sobre o sector da castaña, que pretende valorizar o sector da castaña, aportando apoio técnico aos produtores. Preténdese a valorización das producións de castaños establecidas e futuras, así como a modernización das súas estruturas e a busca da competitividade e a introdución de cambios nos hábitos produtivos. Permitirá abordar solucións para potenciar o castaño e a produción de froitos, aproveitando os recursos naturais locais para a creación de emprego.

Reunións das mesas sectoriais

A análise dos resultados obtidos, para cada unha das áreas de estudo, detállase nas táboas seguintes:

Táboa 11. Análise dos resultados obtidos. Territorio

TERRITORIO			
Fortalezas	Oportunidades	Debilidades	Ameazas
Protección espazos naturais	Revalorización e imaxe positiva do medio rural	Falta PXOM	Centralización dos servizos nos núcleos urbanos máis importantes
Ampla representación do patrimonio cultural	Posibilidade de incrementar o aproveitamento das masas forestais	Relevo accidentado	Previsión de incremento de incendios forestais e pragas
Labores suficientes que axudan a protexer dos lumes		Falta de conservación	Abandono de terreos
		Patrimonio non debidamente explotado	
		Vulnerabilidade ós incendios por abandono das labores	
		Escasa protección a espazos naturais	

Táboa 12. Análise dos resultados obtidos. Poboación

POBOACIÓN			
Fortalezas	Oportunidades	Debilidades	Ameazas
Programas de actividades para xente maior e moza	Migración dende outros territorios cada vez maior	Poboación envellecida	Éxodo de poboación do rural cara zonas urbanas
Mantense a poboación en algunhas parroquias	Teletraballo (facilita a conciliación, ou evita desprazamentos cando o transporte público é deficitario).	Escaseza de vivenda ofertada	Falta de concienciación da poboación

POBOACIÓN		
Busca de calidade de vida pola poboación	Falta de servizos sociais en xeral que axuden a que non marchen buscándoos en cidades	Desmotivación provocada polo alto nivel de desemprego de longa duración
Aínda que a poboación decrece, non o fai a ritmo alto doutras zonas.	Escasa oferta de vivendas para arrendar e mercar.	Necesidades crecentes para a poboación social
Localización próxima a grandes cidades	Paralización de actividades por COVID, con deterioro para persoas maiores.	

Táboa 13. Análise dos resultados obtidos. Actividade económica

ACTIVIDADE ECONÓMICA			
Fortalezas	Oportunidades	Debilidades	Ameazas
Elevado potencial de recursos turísticos	Posibilidade de devolver a actividade económica a zonas rurais	Mal equilibrio entre concellos	Custos enerxéticos e de produción.
Sector servizos con reparto no territorio	Formación para especializar man de obra.	Paro elevado entre mozos e maiores de 50 anos	Rexeneración empresarial (deberían adaptarse, reorientarse, profesionalizarse)
Gran potencial agrícola	Existencia de novos mercados en produtos de alimentación.	Sector industrial infradesenvolvido	
Explotacións con suficiente base territorial dispoñible	Crecente demanda da agricultura ecolóxica	Pensións/renda por debaixo da media galega	
Existencia no territorio de producións amparadas baixo D.O.P e I.X.P	Consumo de produtos de proximidade cada vez maior	Elevado peso do sector primario	
Existencia de servizos a apoio ó emprego e ó emprendedor	Atracción de empresas pola existencia de solo industrial	Renda dispoñible bruta por habitante por debaixo da media galega	
	Novos incentivos á contratación e tipos de contrato	Pouca transformación dos produtos do sector primario dentro do territorio	
	Desenvolvemento de postos de traballo en novos sectores e áreas		

Táboa 14. Análise dos resultados obtidos. Formación

FORMACIÓN			
Fortalezas	Oportunidades	Debilidades	Ameazas
Especialización gandeira na produción láctea e cárnica	Novos servizos e formación potenciais pola implantación da TIC	Escasa capacidade innovadora e de incorporación de tecnoloxía.	Falta da concienciación da poboación
Explotacións con maior profesionalización	Intensificación da concienciación ambiental	Falta de servizos e programas para maiores e nenos	Non adaptación das empresas e a poboación o emprego de TICs
	Novos incentivos para a formación profesional		

A.4.2. DETERMINACIÓN DE OBXECTIVOS XERAIS E PARTICULARES

Táboa 15. Definición de obxectivos. Territorio

TERRITORIO	
Obxectivos	Subobxectivos
Ocupar o territorio dun xeito sustentable, perseguindo o benestar, a igualdade e a non discriminación	Potenciar todo tipo de servizos á poboación rural Fomentar as infraestruturas recreativas e turísticas a pequena escala
Posta en valor do patrimonio natural e paisaxístico	Difundir os espazos paisaxísticos do territorio para aumentar o número de turistas Atracción de empresas de turismo activo Difusión de guías divulgativas dos espazos naturais e paisaxísticos
Potenciar o mantemento dos terreos para evitar o abandono	Fomentar a actividade agraria

Táboa 16. Definición de obxectivos. Poboación

POBOACIÓN	
Obxectivo	Subobxectivo
Mellorar e crear servizos para a poboación, favorecendo a mellora do nivel de vida da mesma	Potenciar todo tipo de servizos á poboación rural, así como as actividades recreativas e culturais, e as súas correspondentes infraestruturas
Aumentar a poboación do territorio	Potenciar a venda ou o aluguer das vivendas deshabitadas do territorio. Atraer a habitantes mozos Fomentar a posta en marcha de novos proxectos na zona
Potenciar a gobernanza territorial e a animación do territorio	Promoción territorial Difundir unha estratexia de desenvolvemento local

Táboa 17. Definición de obxectivos. Formación

FORMACIÓN	
Obxectivo	Subobxectivo
Potenciar a formación da poboación mediante talleres formativos.	Fomentar o uso de TICs entre a poboación Especialización dos sectores

Táboa 18. Definición de obxectivos. Actividades económicas

ACTIVIDADES ECONÓMICAS	
Obxectivo	Subobxectivo
Promover a creación e mantemento de emprego	Fomentar a comercialización dos produtos locais Fomentar a creación de novos emprendedores
Fomentar o uso de enerxías renovables	Mellora da eficiencia enerxética Promover unha economía adaptada ó cambio climático
Atracción do sector industrial ó territorio	Fomentar a contratación dos habitantes da zona Promover a transformación e dentro do territorio Mellorar a renda dos habitantes do territorio

B. ANÁLISE E DIAGNÓSTICO DO CONTEXTO TERRITORIAL E SOCIOECONÓMICO QUE AFECTA O DESENVOLVIMENTO RURAL NO ÁMBITO TERRITORIAL PROPOSTO

Neste epígrafe inclúese a análise da realidade territorial, do tecido socioeconómico e dos equipamentos e infraestruturas máis relevantes do territorio. Dada a complexidade e amplitude do análise, céntrase nas ramas de actividades con maior peso no territorio. A partires do resultado desta análise, e tendo en conta a información de carácter cualitativo recollida no apartado A, identifícanse as fortalezas, debilidades, oportunidades e ameazas para o desenvolvemento rural do territorio.

B.1. REALIDADE TERRITORIAL

Inclúese aquí unha descrición básica do territorio do GDR05.

B.1.1 DELIMITACIÓN

O territorio abarcado polo GDR05 Miño-Ulla comprende os seguintes concellos da provincia de Lugo: Antas de Ulla, Carballedo, Chantada, Monterroso, Palas de Rei, Paradela, O Páramo,

Portomarín, Sarria e Taboada, limitando ao oeste coas provincias de A Coruña e Pontevedra. O GDR05 ten unha extensión de 1.375,8 km². Trátase dun territorio baixamente poboado, onde só dous dos concellos do GDR05 teñen densidades que superan á da provincia de Lugo: Sarria e Chantada. A superficie do territorio supón un 13,96% do total da provincia de Lugo e respecto a Galicia, a superficie do territorio GDR05 é un 4,65% do total.

Estes dez concellos do suroeste da provincia de Lugo pertencen a varias comarcas da antiga distribución comarcal, debido á súa cohesión entorno ao medio físico e ambiental e á súa homoxeneidade socioeconómica (en referencia ás características demográficas, á preponderancia de sectores e/ou actividades concretas, etc.).

Deste xeito o territorio do GDR05 englobaría na súa totalidade as Comarcas de Chantada (Carballedo, Chantada e Taboada) e A Ulloa (Antas de Ulla, Monterroso e Palas de Rei), parte da Comarca de Sarria (Paradela, O Páramo e Sarria) e un concello da Comarca de Lugo (Portomarín).

As vinculacións do territorio do GDR05 son moitas, tanto desde o seu medio físico (relevo, clima, paisaxe,...) como dende as súas características socioeconómicas (perda de poboación, dispersión, envellecemento, ruralidade, importancia do sector primario, etc.).

Xudicialmente, o territorio pertence a dous partidos xudiciais: ao de Chantada (Antas de Ulla, Carballedo, Chantada, Monterroso, Palas de Rei, Portomarín e Taboada) e ao de Sarria (Paradela, O Páramo e Sarria), que son precisamente as dúas vilas con maior número de poboación e cunha maior dotación de servizos, tanto públicos como privados, o que as converte nos dous polos de atracción máis importantes do GDR05.

A comarca de Chantada (toda no GDR05) concorda practicamente co espazo coñecido como plataforma de Chantada, ben diferenciado do resto do territorio circundante. A bisbarra organízase arredor desta vila, que desempeña un papel claro de cabeceira comarcal, e mesmo amplía a súa capacidade de atracción aos concellos da Ulloa e das proximidades ao oeste da zona de Portomarín. Os Montes de Vacaloura polo norte e a Serra do Faro polo oeste establecen o límite natural do territorio coa provincia de Pontevedra e rexistran á súa vez, as maiores altitudes do territorio do GDR05, con máis de 1.000 metros. Ao pé deste relevo esténdese a denominada superficie de Chantada, que continúa cara o leste polas paraxes fluviais da Ribeira Sacra, percorrida polo curso do Miño no seu tramo medio-alto, e cuxas ladeiras se cobren dos fértiles socalcos de viñedos. O sector primario segue sendo un sector moi importante, ligado de xeito moi claro á especialización vacún láctea, e tamén neste sector hai que destacar a viticultura amparada baixo a Denominación de Orixe Ribeira Sacra.

A comarca da Ulloa (toda no GDR05) caracterízase por ser un área deprimida topograficamente, en contraste coas periferias montañosas que a rodean. O nacemento e percorrido do río Ulla determinou a morfoloxía desta zona e xerou un amplo val a partir do que se constitúe este espazo comarcal. O sector primario é o máis importante da comarca, con especialización vacún láctea que deu lugar á elaboración do queixo amparado baixo a Denominación de Orixe Arzúa-Ulloa. A existencia da ruta xacobeá, concretamente do Camiño Francés que percorre Monterroso e Palas de Rei, xunto á grande riqueza patrimonial, repercutiu beneficiosamente no turismo e no conxunto dos servizos. Dende o punto de vista funcional, a comarca presenta unha clara estrutura bipolar en torno a Palas de Rei e

Monterroso, aínda que existen relacións con Chantada e con Lugo, e mesmo con Lalín para algunhas parroquias de Antas de Ulla.

A comarca de Sarria (só parte no GDR05), está situada no centro-sur da provincia de Lugo, e forma unha bisbarra natural determinada pola depresión tectónica de Sarria, un espazo de fondo plano rodeado por aliñacións montañosas (montañas que xa non forman parte do GDR05 por atoparse nos concellos de O Incio, Láncara, Samos e Triacastela). A vila de Sarria funciona como cabeceira comarcal, e nela concéntranse os servizos, tanto públicos como privados. As actividades agrogandeiras, aínda que perderon moitos efectivos, seguen conservando un grande peso na economía da comarca, maiormente gandería bovina especializada na produción láctea e o porcino. O Camiño Francés da ruta xacobeá percorre os concellos de Triacastela, Samos, Sarria e Paradela pertencentes a esta comarca, os dous últimos forman parte do territorio do GDR05.

Ao norte do territorio do GDR05 sitúase o concello de Portomarín, que actúa como nexo de unión entre as tres comarcas citadas, posto que ten límites con todas elas. Este concello, pertencente á comarca de Lugo, está marcado polo río Miño, xa que a construción no mesmo do encoro de Belesar a mediados da década de 1950, trouxo consigo o asolagamento do antigo núcleo de Portomarín e o seu traslado á localización que agora ten. É un concello eminentemente rural polo que tamén transcorre o Camiño Francés da ruta xacobeá.

O territorio do GDR05 ten unha gran diversidade paisaxística que ven dada pola súa alternancia entre montes, mesetas e profundos vales, e pola importante presenza de auga. Múltiples ríos e **regatos** que bañan o territorio do GDR05. Os de maior importancia son o Miño e o Ulla. Outros ríos importantes que o atravesan son o Pambre, na conca do Ulla, e o Sarria, o Asma e o Loio, na conca do Miño.

O **relevo** de todo o territorio do GDR05 é accidentado, con zonas montañosas de bastante altitude e con grandes pendentes no entorno dos ríos. Ambos factores dificultan o cultivo dos terreos. Os dez concellos do GDR05 están incluídos na lista comunitaria de zonas agrícolas desfavorecidas. Isto débese tamén ao despoboamento e envellecemento na zona e a predominancia da actividade agraria¹.

Táboa 19. Superficie dos municipios do GDR05 e da Superficie Agrícola Utilizada no ano 2020

Municipio	Superficie (ha)	Superficie Agrícola Utilizada (ha)
<i>Antas de Ulla</i>	10.360	3.136,44
<i>Carballedo</i>	13.885	4.704,11
<i>Chantada</i>	17.673	7.648,28
<i>Monterroso</i>	11.459	4.207,96
<i>Palas de Rei</i>	19.968	7.158,00
<i>Paradela</i>	12.112	7.327,30

¹ Como se recolle na Directiva do Consello (86/466/CEE) do 14 de xullo de 1986, relativa á lista comunitaria de zonas agrícolas desfavorecidas conforme á Directiva 75/268/CEE e coa Directiva do Consello (91/465/CEE) do 22 de xullo de 1991.

Municipio	Superficie (ha)	Superficie Agrícola Utilizada (ha)
<i>Páramo (O)</i>	7.480	3.730,28
<i>Portomarín</i>	11.510	4.295,84
<i>Sarria</i>	18.462	11.100,31
<i>Taboada</i>	14.667	6.366,98
Total GDR05	137.576	59.675,50

Fonte: Elaboración a partir de datos IGE e INE

Por outra banda, **o clima** do territorio é oceánico, presentando en determinadas zonas certas variacións motivadas pola orografía do terreo e tamén polos vales que conforman os numerosos ríos que o atravesan. Obsérvanse diferenzas por comarcas, como se mostra a continuación.

- O clima da comarca de **Chantada** pode encadrarse dentro do dominio oceánico, aínda que pertence á variedade dos climas do interior, concretamente ao da meseta luguesa, onde respecto da costa existe un descenso das precipitacións e unha lixeira continentalidade térmica. Existen certos matices de mediterraneización nos fondos do val do Miño. As precipitacións están condicionadas polos relevos das Serra do Faro e Farelo, as chuvias non son excesivamente elevadas para Galicia, e na gorxa do Miño tenden a ser menores debido á súa protección respecto dos fluxos do sur. O ritmo estacional de precipitacións presenta o seu máximo no inverno; en outono e primavera a cantidade de auga caída é moi similar, mentres que o verán pode cualificarse como seco. Os ventos teñen grande importancia na climatoloxía da zona e caracterízanse por ser de compoñente norte e sur.
- O clima da comarca da **Ulloa** presenta características de continentalidade, dada a súa elevada altitude media e o seu relativo illamento respecto ao océano, xa que se sitúa no centro de Galicia. Polo tanto, a comarca localízase nun área onde a influencia oceánica é menor, o que da lugar a un moderado descenso das precipitacións e un lixeiro aumento da oscilación térmica con respecto ao litoral. As xeadas son un fenómeno moi frecuente nos meses invernales, con episodios de inversión térmica nas áreas máis baixas. As precipitacións concéntranse fundamentalmente no inverno, sendo o verán a etapa de maior seca. Nas áreas da serra os valores térmicos extrémanse e as precipitacións tamén son máis elevadas. Os ventos que dominan nesta comarca están formados por dúas compoñentes: a do sur no inverno e no outono, normalmente ligados a borrascas, e a do norte no verán e na primavera.
- O clima da comarca de **Sarria** caracterízase por tres factores: polo seu afastamento do mar, por ser unha cubeta interior elevada, e pola presenza de elevadas serras na parte oriental (parte que non pertence ao territorio do GDR05). Nos concellos de Paradela, O Páramo e Sarria pódese considerar que responde ás características dun clima oceánico de matices continentais, con valores térmicos baixos, en xeral, e precipitacións menos abundosas que nos rebordos montañosos.
- O concello de **Portomarín**, pertencente á comarca de Lugo, entra climaticamente no dominio oceánico continental.

Unha parte importante do **solo** do GDR05 ten un grande potencial agrícola, aproveitado para o uso gandeiro, sendo os cultivos predominantes os pastos, as forraxes de inverno e o millo

para a alimentación do gando. As zonas de cultivo alternan con zonas forestais extensas de frondosas (carballos e castiñeiros fundamentalmente) e de plantacións de piñeiros. Esta paisaxe natural está acompañada tamén de parques eólicos, cuxa construción vai en aumento.

Dentro do territorio do GDR05 existen varios **espazos pertencentes á rede galega de espazos naturais protexidos**, que recolle aqueles espazos naturais que dispoñen dun réxime especial de protección. Considéranse como **Zonas de Especial Protección dos Valores Naturais** (ZEPVN) aqueles espazos dos que, polos seus valores ou interese natural, cultural, científico, educativo ou paisaxístico, sexa necesario asegurar a súa conservación e non teñan outra protección específica. Componse de zonas especiais de conservación (ZEC) e de zonas especiais de protección para as aves (ZEPA). Así mesmo, decláranse como Zonas de Especial Protección dos Valores Naturais os espazos naturais da Rede Natura 2000.

O territorio do GDR05 conta con **tres zonas especiais de conservación** (ZEC): Monte Faro, Pena Veidosa e Serra do Careón. Ademais, o concello de O Páramo está incluído na súa totalidade na **Reserva da Biosfera** Terras do Miño, e toda a comarca de Chantada (Carballedo, Chantada e Taboada) e os concellos de Sarria, Paradela e Portomarín están incluídos na Reserva da Biosfera Ribeira Sacra e Serras do Oribio e Courel. Así mesmo, o GDR05 conta con un Espazo Natural de Interese Local (ENIL)²: Loio – Ruxidoira. En total, este GDR conta con aproximadamente 10.000 hectáreas de espazo protexido polas diferentes vías, segundo datos do IGE. A continuación detállanse as principais características dos territorios incluídos nas ZEC e na Reserva da Biosfera.

ZONAS ESPECIAIS DE CONSERVACIÓN (ZEC)

MONTE FARO

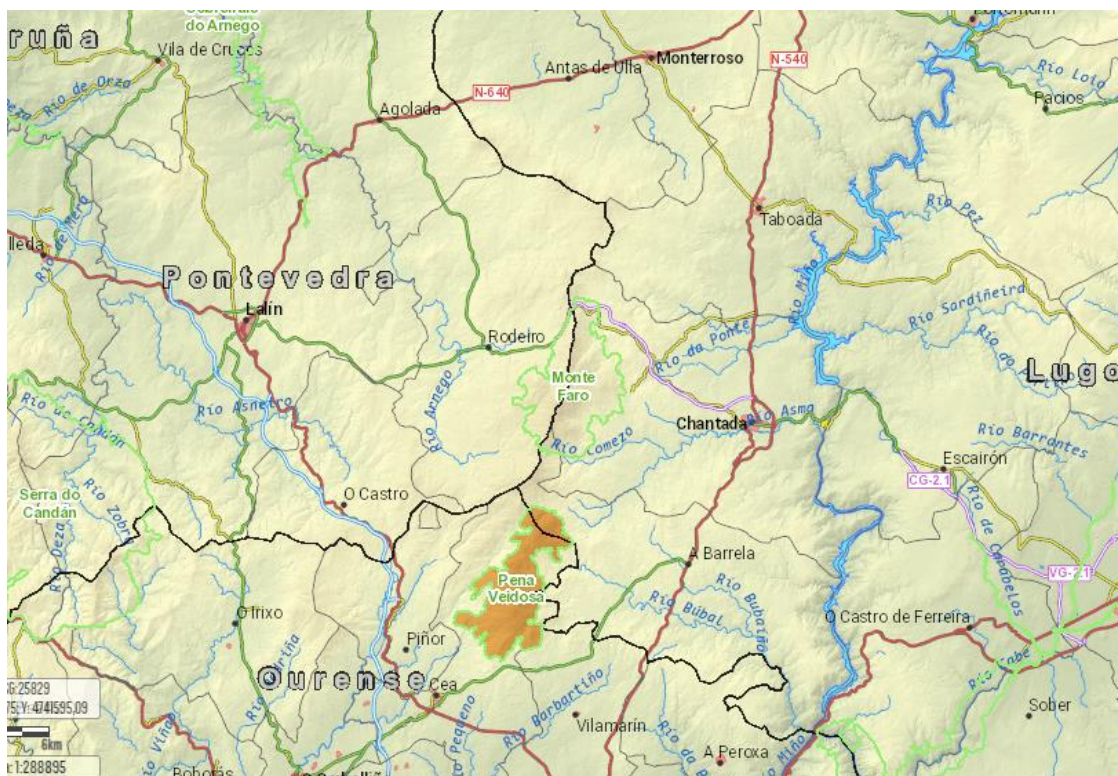
Código ZEC	ES1120008
Rexión	Atlántica
Data declaración LIC	29/12/2004. Decisión da Comisión do 07/12/2004, pola que se aproba a lista de Lugares de Importancia Comunitaria (LIC) da rexión bioxeográfica atlántica
Data declaración ZEC	31/03/2014. Decreto 37/2014 do 27/03/2014, polo que se declaran Zonas Especiais de Conservación (ZEC) os LIC de Galicia e se aproba o Plan Director da Rede Natura 2000
Instrumentos de planificación	Plan Director da Rede Natura 2000 de Galicia
Concellos	Carballedo, Chantada e Rodeiro
Superficie	2.988 hectáreas

² Espazos integrados nun termo municipal que polas súas singularidades sexan merecedores dalgún tipo de protección dos seus valores naturais.

Código ZEC	ESI 130004
<i>Instrumentos de planificación</i>	Plan Director da Rede Natura 2000 de Galicia
<i>Concellos</i>	Carballedo e San Cristovo de Cea
<i>Superficie</i>	2.321 hectáreas
<i>Situación</i>	Na zona centro-meridional galega, preto do nacemento do río Arenteiro e non lonxe do río Miño (ao leste e sur deste espazo). Comarcas de Chantada e O Carballiño, provincias de Lugo e Ourense. Localidades de referencia: Castro, Aguada e Bucifios (Carballedo); Confurco e Vales (San Cristovo de Cea)
<i>Outras figuras de protección</i>	Zona de Especial Protección dos Valores Naturais “Pena Veidosa”

Fonte: Zonas Especiais de Conservación (ZEC). Dirección Xeral de Patrimonio Natural (Consellería de Medio Ambiente, Territorio e Vivenda)

Mapa 2. Situación xeográfica da Pena Veidosa

Fonte: Zonas Especiais de Conservación (ZEC). Web Información Xeográfica de Galicia. Xunta de Galicia.

SERRA DO CAREÓN

Código ZEC	ES1110014
<i>Rexión</i>	Atlántica
<i>Data declaración LIC</i>	29/12/2004. Decisión da Comisión do 07/12/2004, pola que se aproba a lista de Lugares de Importancia Comunitaria (LIC) da rexión bioxeográfica atlántica
<i>Data declaración ZEC</i>	31/03/2014. Decreto 37/2014 do 27/03/2014, polo que se declaran Zonas Especiais de Conservación (ZEC) os LIC de Galicia e se aproba o Plan Director da Rede Natura 2000
<i>Instrumentos de planificación</i>	Plan Director da Rede Natura 2000 de Galicia
<i>Concellos</i>	Toques, Melide, Santiso, Friol, Palas de Rei

público. Nelas, promóvese a conservación dos recursos naturais e o desenvolvemento económico e social das comunidades locais, tendo en conta todas as necesidades sociais, culturais, económicas dos seus poboadores, apoiadas nunha base científica.

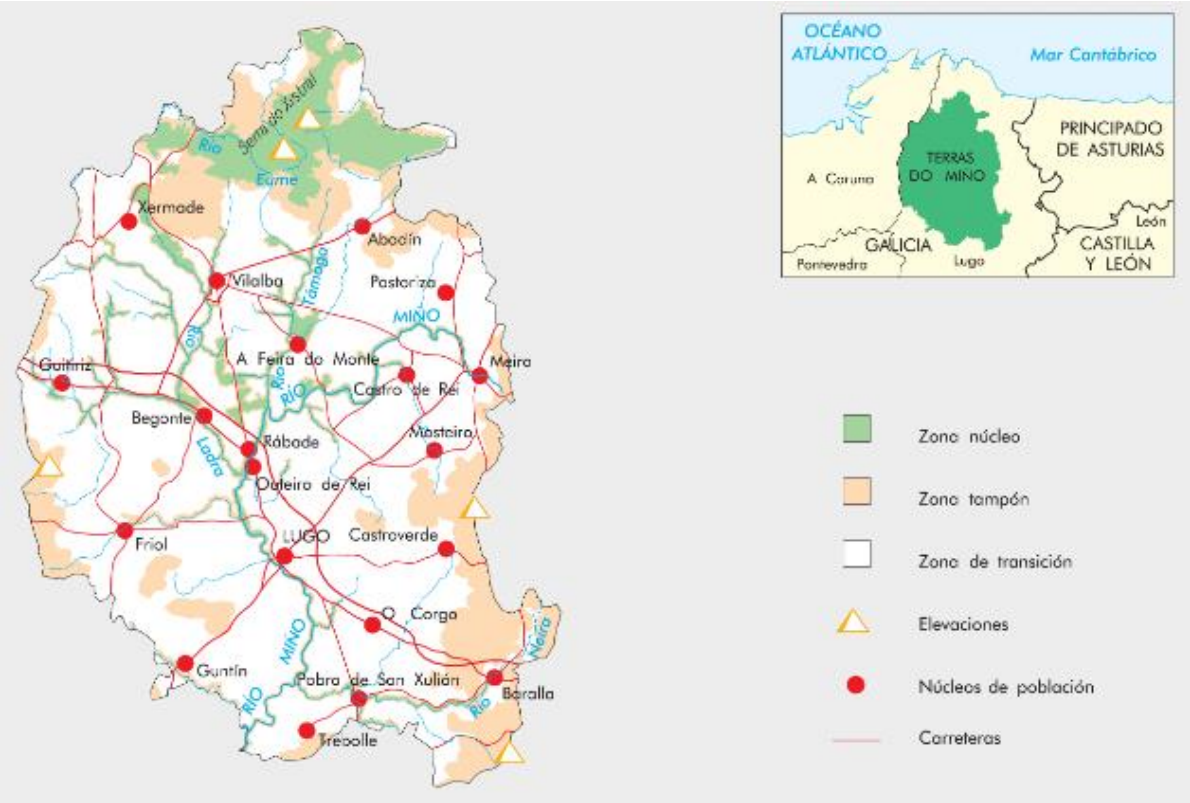
Un dos concellos do territorio do GDR05, concretamente O Páramo, está incluído na súa totalidade na Reserva da Biosfera Terras do Miño. Ademais, toda a comarca de Chantada (Carballedo, Chantada e Taboada) e os concellos de Sarria, Paradela e Portomarín están incluídos na Reserva da Biosfera Ribeira Sacra e Serras do Oribio e Courel.

TERRAS DO MIÑO

<i>Data de declaración</i>	8 de novembro de 2002
<i>Concellos</i>	26 concellos, incluído o de Lugo: A Pastoriza, Abadín, Alfoz, Baralla, Begonte, Castro de Rei, Castroverde, Cospeito, Friol, Guitiriz, Guntín, Láncara, Lugo, Meira, Mondoñedo, Muras, O Corgo, O Páramo, O Valadouro, Ourel, Outeiro de Rei, Pol, Rábade, Riotorto, Vilalba e Xermade
<i>Superficie</i>	363.869 hectáreas
<i>Situación</i>	Provincia de Lugo
<i>Outras figuras de protección</i>	Lugar de Importancia Comunitaria (LIC): “Parga-Ladra-Támoga”, “Serra do Xistral”, “Ría de Foz-Masma”, “Serra do Careón” Zona Especial Protección dos Valores Naturais (ZEPVN): “Parga-Ladra-Támoga”, “Serra do Xistral”, “Miño-Neira”, “Ría de Foz-Masma” e “Serra do Careón”
<i>Entidade xestora</i>	Deputación Provincial de Lugo

Fonte: Reservas da Biosfera. Dirección Xeral de Patrimonio Natural (Consellería de Medio Ambiente, Territorio e Vivenda)

Mapa 4. Situación xeográfica da Reserva de Biosfera Terras do Miño

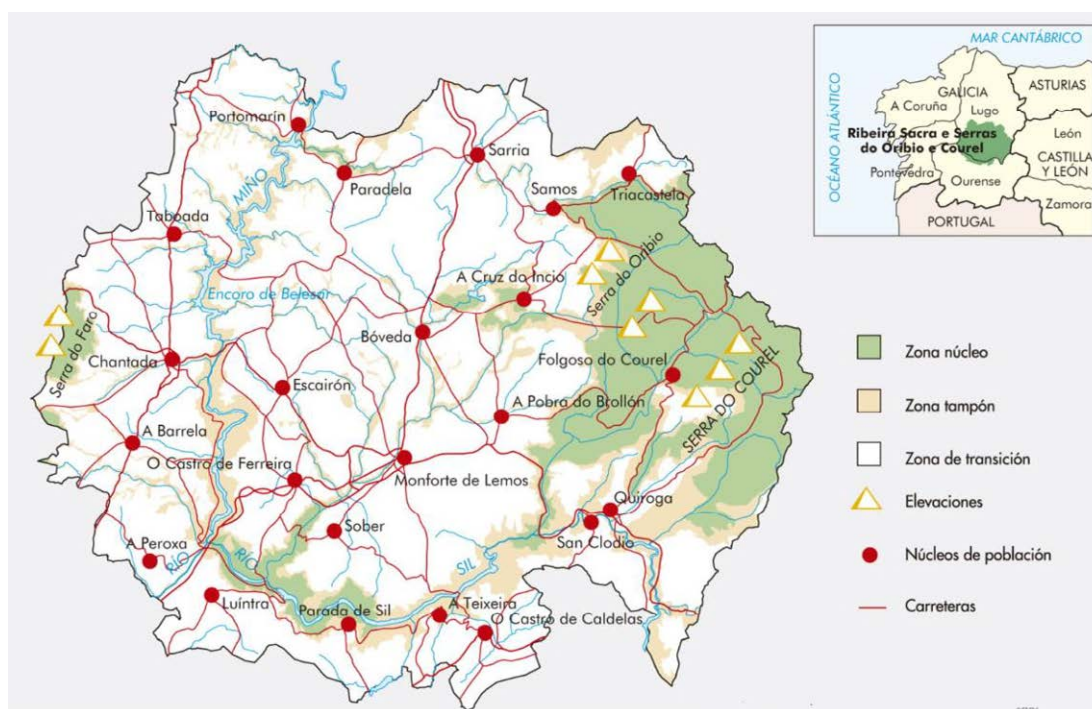
Fonte: Red Española de Reservas de la Biosfera, 2022

RIBEIRA SACRA E SERRAS DO ORIBIO E COUREL

Data de declaración	15 de setembro de 2021
Concellos	18 concellos da provincia de Lugo: A Pobra do Brollón, Bóveda, Carballedo, Chantada, Folgoso do Courel, Monforte de Lemos, O Incio, O Saviñao, Pantón, Portomarín, Paradela, Quiroga, Ribas de Sil, Samos, Sarria, Sober, Taboada e Triacastela, e 5 da provincia de Ourense: A Peroxa, A Teixeira, Castro Caldelas, Nogueira de Ramuín e Parada do Sil.
Superficie	306.535 hectáreas
Situación	Provincias de Lugo e Ourense
Outras figuras de protección	6 Zonas de Especial Conservación (ZEC) Monumento Natural Espazo Natural de Interese Local Xeoparques mundiais da UNESCO (Montañas do Courel) Patrimonio Mundial (UNESCO) (Camiños de Santiago de Compostela: Camiño francés e Camiños do Norte de España)
Entidade xestora	Dirección Xeral de Patrimonio Natural Consellería de Medio Ambiente, Territorio e Vivenda Xunta de Galicia

Fonte: Reservas da Biosfera. Dirección Xeral de Patrimonio Natural (Consellería de Medio Ambiente, Territorio e Vivenda)

Mapa 5. Situación xeográfica da Reserva de Biosfera Ribeira Sacra e Serras do Oribio e Courel

Fonte: Red Española de Reservas de la Biosfera, 2022

OUTROS ESPAZOS PROTEXIDOS

Son espazos naturais protexidos que conteñen elementos ou sistemas naturais de particular valor, interese ou singularidade, tanto debido á acción e evolución da natureza como derivados da actividade humana, que por proposta dos concellos, as institucións e os propietarios particulares poden propoñer á Consellería de Medio Ambiente e Desenvolvemento Sostible a súa declaración. Hainos de dous tipos:

Espazos naturais de interese local (ENIL): espazos integrados nun termo municipal que polas súas singularidades sexan merecedores dalgún tipo de protección dos seus valores naturais. No GDR05 existe un destes espazos, Loio – Ruxidoira.

Espazos privados de interese natural (EPIN): terreos pertencentes a institucións ou propietarios particulares, nos que existan formacións naturais, especies ou hábitats de flora e fauna silvestre dos que se considere de interese a súa protección.

Estes espazos non se incluírán na Rede Galega de Espazos Naturais Protexidos.

Loio - Ruxidoira:

Data declaración	22 de febreiro de 2013, Orde do 13 de febreiro de 2013
Instrumentos de planificación	Plan de conservación, Decreto 40/2013 do 21 de febreiro de 2013
Concellos	Paradela
Superficie	437 hectáreas

Data declaración**22 de febreiro de 2013, Orde do 13 de febreiro de 2013**

<i>Situación</i>	Sito no norte do concello de Paradela (Lugo), na desembocadura do río Loio no encoro de Belesar do río Miño
<i>Outras figuras de protección</i>	Non existen outras figuras de protección

Fonte: Outros espazos protexidos. Dirección Xeral de Patrimonio Natural (Consellería de Medio Ambiente, Territorio e Vivenda)

No relativo ao **relevo**, a continuación preséntanse as principais características por comarcas.

O territorio do GDR05, situado practicamente no centro de Galicia, está delimitado ao oeste polas Serras do Careón, do Farelo e do Faro, que actúan de límite natural entre as provincias de Lugo e Pontevedra, e ao suroeste por Pena Veidosa, que actúa tamén de límite natural entre Lugo e Ourense. Polo suroeste o GDR05 limita co río Miño, que separa o territorio do GDR06.

O relevo da comarca de **Chantada** estrutúrase en tres unidades morfolóxicas ben diferenciadas: as Serras do Faro e o Farelo ao oeste, a encaixada ribeira do Miño ao leste e a ampla superficie de aplanamento situada no centro. As serras serven de divisoria de augas entre os tributarios do Miño e os ríos que verten as súas augas directamente no Atlántico, como o Ulla e o Tambre, entre outros. A Serra do Faro érguese máis de 400 metros sobre a chaira central e acada un nivel de cumios moi suavizados pola erosión que exceden os 1.000 metros, coma O Marco (1.036 m.). No centro do espazo comarcal, ocupando a maior parte do territorio, aparece a superficie de Chantada. Trátase do extremo suroccidental da chaira luguesa, da que se separa por pequenos relevos residuais. Dentro desta superficie, aparecen pequenas elevacións residuais, como o Monte Cabezuda de 733 metros, e San Sebastián, 764 metros.

Pola súa parte, o río Miño, que transcorre polo extremo oriental da comarca, coñece neste tramo medio-alto do seu curso un profundo encaixamento que acada en Taboada os 200 metros, de Belesar a Chantada os 300 metros e preto dos Peares e Carballedo os 400 metros de desnivel respecto ás zonas chas que bordean o curso fluvial. As pendentes son tremendamente fortes, e o río contribúe coa súa acción erosiva a afondar no encaixamento e a acentualas.

A comarca de Chantada pertence por tanto á conca do río Miño. O río está condicionado neste tramo pola construción dos encoros de Belesar e Os Peares. Entre 1955 e 1963 inauguráronse neste tramo do río os encoros xa citados, que asolagaron o val e xeraron grandes lagos artificiais. A chaira central aparece cortada por numerosos pero pequenos cursos de auga que verten ao Miño entre os que destacan, de norte a sur, os de Porto da Hedreira, Moreda, Enviande, Asma (que baña Chantada), Fondós, San Mamede e Búbal.

Mapa 6. Mapa da comarca de Chantada

Fonte: Web Información Xeográfica de Galicia. Xunta de Galicia.

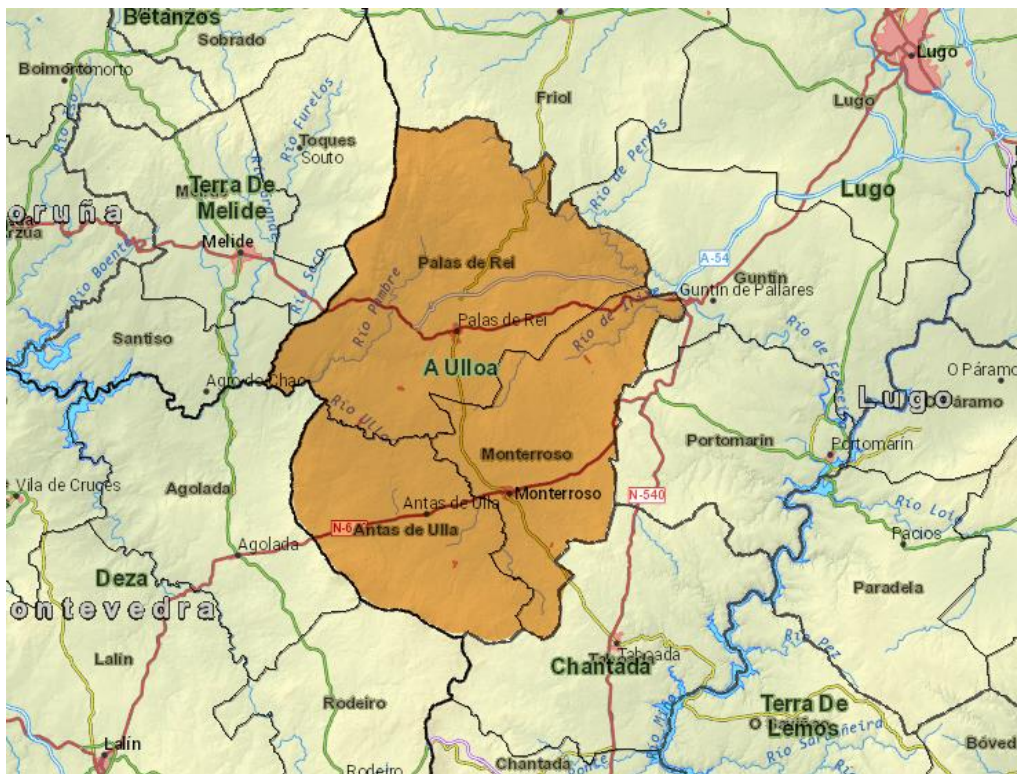
A comarca da **Ulloa**, onde ten a cabeceira un dos principais ríos galegos, o Ulla, caracterízase por ser un área deprimida dende o punto de vista topográfico fronte ás periferias montañosas que a rodean. A comarca presenta unha zona central de topografía tranquila. Estas periferias montañosas que a rodean son as Serras do Farelo e do Careón ao oeste, e os Montes da Vacaloura ao leste. A Serra do Careón continúa ao norte, polos Montes do Corno de Boi e a Serra da Cova da Serpe.

Toda a bisbarra pertence á conca do Ulla, coa excepción dun pequeno espazo, situado ao nordeste do concello de Palas de Rei, que verte directamente ao Miño. A conca do Ulla sitúase sobre os 500 metros e está rodeada de elevacións que varían entre 700 e 900 metros.

Nos bordos do conxunto érguense as elevacións correspondentes ás Serra do Careón polo noroeste, San Simón polo nordeste, os Montes de Vacaloura polo sueste e os do Farelo polo suroeste, que exercen contacto coa depresión.

O río Ulla abrangue case toda a comarca. As fontes deste río sitúanse nas penechairas e están formadas por varios regos como o Sucastro e o Ermida. Dentro da bisbarra, a conca do Miño presenta unha escasa importancia, xa que só abrangue unha pequena porción do territorio comarcal. Esta superficie está regada polos ríos Irixe e Ferreira, tributarios do Miño.

Mapa 7. Comarca da Ulloa

Fonte: Web Información Xeográfica de Galicia. Xunta de Galicia.

O río Miño, e o seu afluente o Neira, bordean a comarca de **Sarria**, separándoa da de Lugo. O río Sarria, afluente do Neira, rega a depresión do seu mesmo nome. Na parte da comarca de Sarria pertencente ao GDR05, o relevo configúrase nunha depresión, con pequenos relevos residuais (Serra do Páramo e Monte Acevedo de 816 metros) que se erguen sobre a mesma e o río Miño, que comeza a encaixarse na parte occidental deste territorio.

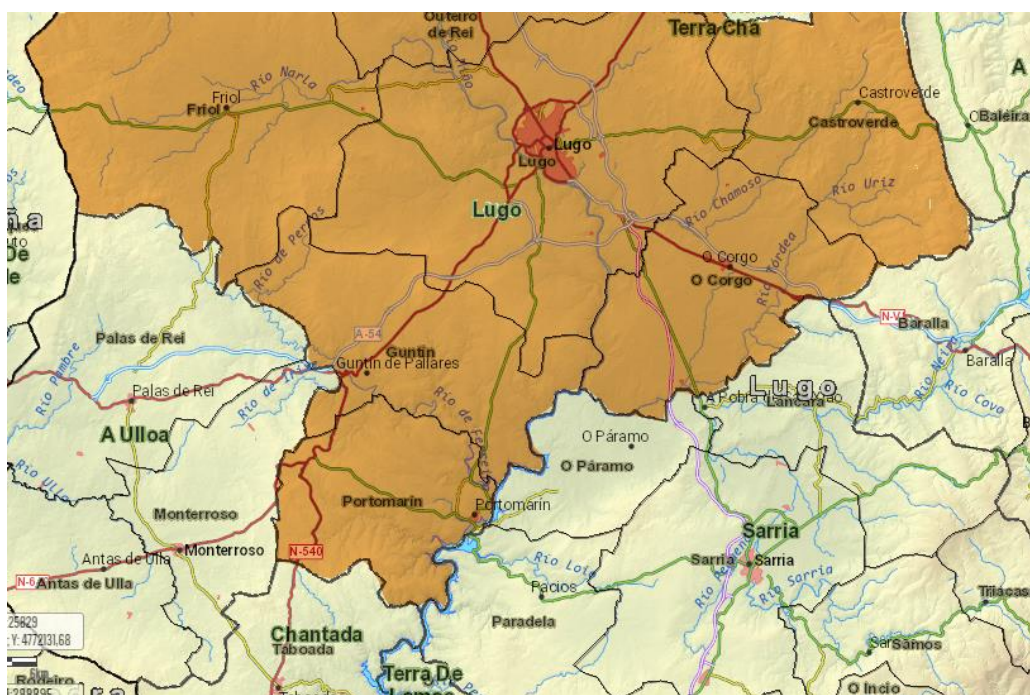
Mapa 8. Comarca de Sarria

Fonte: Web Información Xeográfica de Galicia. Xunta de Galicia.

En canto ao **concello de Portomarín**, ao oeste ten os Montes de Vacaloura e os Montes de Narón de 800 metros e a Pena da Lebre de 747 metros. Ao leste está o Miño, e sitúase a parte inicial do encoro de Belesar. O río Ferreira, afluente do Miño, de curso encaixado, marca a fronteira entre Guntín e Portomarín.

Mapa 9. Parcial da comarca de Lugo

Fonte: Web Información Xeográfica de Galicia. Xunta de Galicia.

Doutra banda, o Consello da Xunta aprobou en 2022 o novo mapa galego de **Xeodestinos** turísticos de Galicia, elaborado por parte de Turismo de Galicia en colaboración cos concellos, ao que se suman 12 novos xeodestinos ata acadar 26 áreas xeográficas diferenciadas. Os xeodestinos turísticos de Galicia son áreas ou espazos xeográficos que comparten unha homoxeneidade territorial baseada nos seus recursos turísticos naturais, patrimoniais e culturais, con capacidade para xerar fluxos turísticos e que, xunto coa súa poboación, conforman unha identidade turística diferenciada e singular que están en continua evolución.

Mapa 10. Novos Xeodestinos de Galicia, 2022

Fonte: Xunta de Galicia

A seguinte táboa recolle os concellos pertencentes ao GDR05 e o xeodestino no cal están incluídos.

Táboa 20. Concellos pertencentes ao GDR05 e o xeodestino, 2022

Concello	Xeodestino
Antas de Ulla	COMARCA DE LUGO – TERRAS DA ULLOA
Monterroso	
Palas de Rei	
O Páramo	
Carballedo	
Chantada	RIBEIRA SACRA
Paradela	
Portomarín	
Taboada	
Sarria	ANCARES – TERRAS DE BURÓN

Fonte: Elaboración propia en base a Xunta de Galicia

Tendo en conta todos estes elementos definitorios do territorio do GDR05, sobre a súa topografía, a riqueza natural, a rede hidrográfica e un clima propicio para unha boa base produtora agroalimentaria os principais retos ambientais:

- Loitar contra o cambio climático sacando proveito dos recursos produtivos e da biodiversidade, orientándoos cara unha explotación sostible, sexa con modelo de produción ecolóxica ou calquera outro de baixa pegada de carbono, hídrica e medioambiental.
- Realizar unha xestión da auga eficiente e sostible. Cada vez con máis frecuencia vese reducida a capacidade do solo e dos ríos para acoller un auga de choiva cada vez máis escasa.
- Fomentar a produción e consumo de recursos locais, tanto do eido agroalimentario como forestal.
- Impulsar a recuperación económica sen producir un deterioro ambiental.

B.1.2 ENCADRAMENTO FUNCIONAL

Descrición de xeito moi resumido dos elementos vertebradores máis relevantes das relacións funcionais no territorio, tanto internas como externas.

As relacións internas por concellos son de interese para o entendemento das dinámicas relativas ao asentamento poboacional do GDR05. A continuación detállanse estas relacións por concellos.

ANTAS DE ULLA:

Este concello ten relacións administrativas con Lugo e tamén con Chantada, partido xudicial ao que pertence. Polo que atinxe ás actividades económicas, inscríbese na área de influencia de Monterroso.

CARBALLEDO:

Este concello forma parte da vertente oriental da Serra do Faro e pertence ao partido xudicial de Chantada. Economicamente inscríbese na área de mercado de Chantada, aínda que mantén lazos con outros centros de fora do territorio do GDR05, como Monforte de Lemos e Ourense.

CHANTADA:

Este concello é cabeceira do partido xudicial e da comarca do mesmo nome, sede da maioría dos servizos existentes, tanto públicos como privados. Chantada estende a súa área de influencia máis alá da comarca, a outros concellos incluídos no seu partido xudicial.

MONTERROSO:

Este concello pertence ao partido xudicial de Chantada, e a súa área de mercado abrangue todo o espazo circundante, estendéndose polo territorio que forma parte da comarca da Ulloa.

PALAS DE REI:

Este concello pertence ao partido xudicial de Chantada, e en canto aos fluxos económicos oscila entre a influencia da área de mercado de Lugo e a de Melide.

PARADELA:

Este concello pertence ao partido xudicial de Sarria, e en canto aos fluxos económicos e ás relacións funcionais, todas as vinculacións centralízanse en Sarria.

O PÁRAMO:

Este concello está situado entre o val do Miño e a marxe da depresión de Sarria, o seu referente administrativo e económico é Sarria, partido xudicial ao que pertence, aínda que ten vinculacións comerciais con Lugo.

PORTOMARÍN:

Trátase dun concello de transición que, a modo de ponte, conecta a comarca de Lugo coa de Chantada, partido xudicial do que forma parte. Tras a súa reconstrución, o novo núcleo orientou as súas actividades cara á capital provincial, pero tamén mantén certas relacións de mercado coa vila de Chantada.

SARRIA:

Este concello é cabeceira do partido xudicial e da comarca do mesmo nome, sede da maioría dos servizos existentes, tanto públicos como privados. Sarria é o centro dunha importante área de mercado, que irradia a súa influencia a todos os concellos que conforman a súa comarca.

TABOADA:

En todos os aspectos, este concello está funcionalmente moi ligado ao de Chantada, vinculación que se ve favorecida pola disposición norte-sur dos eixes de comunicación, que conectan directamente Taboada con Chantada.

B.1.3 MARCO TERRITORIAL ESTRATÉXICO

A ordenación do territorio é un instrumento que permite preservar e potenciar aqueles elementos de identidade e de diferenciación do territorio e, ao mesmo tempo, xerar novas opcións que contribúan a reforzar o seu atractivo e as súas potencialidades, de cara a favorecer o benestar colectivo da sociedade.

As Directrices de Ordenación do Territorio (DOT) teñen como finalidade establecer as pautas espaciais de asentamento das actividades, precisando a definición dun modelo territorial para Galicia. Este Modelo identifica cales son os elementos que compoñen o territorio: as rexións e áreas urbanas, as cidades medias, os nodos para o equilibrio do territorio, as infraestruturas, os espazos naturais, as rías galegas, o litoral, o patrimonio cultural, a paisaxe, o espazo agrario e forestal,..., e establece que características deben ter, como deben evolucionar e cales deben ser as relacións entre eles.

As DOT de Galicia establecen un modelo territorial cunha estrutura básica que se define a partir dun sistema xerarquizado de asentamentos, articulado polas redes de infraestruturas e equipamentos, que se implanta sobre un medio rural que conta cunha biodiversidade e patrimonio cultural que hai que protexer e xestionar. O sistema de asentamentos de Galicia quedará configurado por:

- **O Sistema de grandes cidades.** Está constituído por dúas grandes Rexións urbanas, a de Vigo e Pontevedra e a da Coruña e Ferrol, así como polas Áreas urbanas da Coruña, Vigo, Santiago de Compostela, Ourense, Lugo, Pontevedra e Ferrol.
- **O Sistema urbano intermedio.** As vilas e pequenas cidades de Ribadeo, Viveiro, Carballo, Cee-Corcubión, Noia, Ribeira, Vilagarcía de Arousa, Tui, A Estrada, Lalín, Chantada, Monforte de Lemos, O Barco de Valdeorras, O Carballiño, Xinzo de Limia, Verín, As Pontes de García Rodríguez, Vilalba e Sarria constitúen as cabeceiras do denominado Sistema urbano intermedio.
- **Os Nodos para o equilibrio do territorio.** As vilas que as DOT propoñen como Nodos son: Ortigueira, Mondoñedo, Meira, A Fonsagrada, Becerreá, Quiroga, A Pobra de Trives, Viana do Bolo, Castro Caldelas, Maceda, Allariz, Celanova, Bande, Ribadavia, A Cañiza, Caldas de Reis, Padrón, Negreira, Vimianzo, Santa Comba, Ordes, Melide, Guitiriz, Curtis, Arzúa e Monterroso.
- **Os núcleos principais dos restantes concellos e das parroquias rurais.** Constitúen a estrutura de base da xerarquía de asentamentos no territorio, conxuntamente coas pequenas entidades de poboación.

Polo tanto no territorio do GDR05, **Chantada e Sarria, como cabeceiras do sistema urbano no territorio** exercen a función de cabeceiras de carácter supracomarcal e proporcionan unha base urbana sólida aos seus respectivos ámbitos de influencia, para que a totalidade do

territorio dispoña dunha axeitada cobertura de servizos. Estas cabeceiras, tal e como se establece nas DOT, deben constituírse como referencias territoriais imprescindibles para prever o despoboamento e a agudización dos desequilibrios territoriais das zonas do GDR05.

Segundo establecen as DOT, os plans, programas e actuacións en materia de infraestruturas, equipamentos, vivenda de protección oficial e creación de solo empresarial potenciarán o papel territorial de Chantada e Sarria como nodos urbanos, promovendo iniciativas que prioricen o seu fortalecemento. O plan urbanístico destas vilas debe potenciar as dinámicas urbanas proporcionando unha estrutura urbana sólida e prever unha reserva de solo axeitada para atender a demanda de servizos, actividades produtivas e equipamentos de carácter supramunicipal, que non poidan atopar acomodo nos niveis urbanos e rurais de menor rango. Polo tanto, a estratexia do GDR05 debe ter en conta estas directrices no seu deseño e ao longo de toda a súa aplicación no territorio, para potenciar o papel destas dúas vilas como cabeceiras que impulsen o desenvolvemento do resto do territorio.

Monterroso, como única vila do GDR05 que as DOT propoñen **como nodo para o equilibrio do territorio**, é un núcleo con influencia supramunicipal que ten que actuar como centro de prestación de servizos e de dinamización dos espazos rurais do entorno e polo tanto a estratexia de desenvolvemento do GDR05 debe actuar neste núcleo porque constitúe unha base imprescindible para impulsar o desenvolvemento social e económico no noso territorio ameazado polo despoboamento.

O resto das vilas do territorio do GDR05 (**Antas de Ulla, Carballedo, Palas de Rei, Paradela, O Páramo, Portomarín e Taboada**) forman parte do que as DOT considera como **células elementais dun medio rural vivo**, que garante a conservación dos valores culturais, ambientais, paisaxísticos, sociais e económicos, e constitúen condición básica para evitar o abandono e os seus efectos derivados. As DOT establecen que nestes núcleos deben promoverse estratexias e actuacións integradas para a consolidación de polo menos unha entidade de poboación por parroquia, para acadar a sostibilidade do modelo de accesibilidade e que se debe procurar tamén que se concentren nos núcleos principais dos concellos as dotacións básicas de tipo administrativo, docente, sanitario, cultural e demais servizos de carácter local.

B.1.4 PATRIMONIO CULTURAL

O territorio do GDR05 posúe numerosos recursos culturais, tanto materiais como inmateriais.

A comarca de **Chantada** (Carballedo, Chantada e Taboada) conta cunha grande riqueza cultural e natural, con as igrexas, capelas, cruceiros e castros que se localizan polo territorio.

Hai tamén importantes vestixios prehistóricos, como as tumbas antropomorfas de Fornas ou os numerosos restos castrexos, dos que destacan os Castros de San Sebastián, Quintela e os castros de Vilaseco e Líncoira onde se localizan os restos de sepulturas antropoides.

As vivendas típicas da comarca teñen unas características máis ou menos homoxéneas. Estas edificacións empregaban pedras de grande tamaño na construción dos seus muros, os seus tellados podían ter de dúas a catro augas e estaban cubertos por tellas, en contraposición ás doutras comarcas da provincia de Lugo que empregaban a lousa.

O acceso á vivenda podía ser dende un corredor, xeralmente aberto, ao que se accedía a través das escaleiras de pedra ou a través da planta baixa por medio de escaleiras de madeira. As fiestras adoitaban ser pequenas debido ás condicións climatolóxicas, e estaban encadradas en cantería. As vivendas normalmente tiñan dúas plantas: na planta baixa dispúñase un pendello onde se almacenaban os apeiros e unha palleira que podía estar comunicado ou illado, próximo a este estaban situadas a cociña e as cortes. Outros cuartos atopábanse na planta superior, enriba das cortes.

En toda a comarca de Chantada tamén hai mostras de arquitectura popular que embelecen a paisaxe, como son os cruceiros, muíños, hórreos, petos de ánimas, fontes, etc. A caza e a pesca son un dos referentes turísticos da comarca, xa que dispón dunha grande superficie coutada.

Presenta un enorme potencial cinexético froito da diversidade e extensión dos seus coutos de caza menor, excelentes para a caza do coello, a lebre e a perdiz.

O couto de pesca de Chantada comprende os concellos de Chantada e Carballedo, e delimita o río Asma durante máis de oito quilómetros.

Exemplos desta riqueza cultural:

- A Meda
- A torre de Arcos (Chantada)
- Basán Grande (Chantada)
- Bupal, Aguada e Pradedo (Carballedo)
- Camiño de Inverno da ruta xacobeá, ruta de peregrinación a Santiago pola que optaban moitos peregrinos ao entrar en Galicia, sobre todo na época invernal, para deste xeito evitar atoparse co dificultoso paso dos cumes nevados do Cebreiro.
- Casa de Lemos, hoxe convertida en Casa da Cultura de Chantada
- Ermida do Faro (Chantada)
- Igrexa de San Pedro de Bembibre (Taboada)
- Igrexas románicas de Camporramiro e Nogueira de Miño (Chantada)
- Mámoas de Vilar do Monte (Carballedo)
- Medorras de Sabugueira, Gulfar e Carballós (Taboada)
- Mosteiro beneditino de San Salvador de Asma (Chantada)
- Mosteiro de Santa María de Pesqueiras (Chantada)
- Os embalses de Os Peares e Belesar
- Pazo de Bembibre (Taboada)
- Pazo de Cartelos (Carballedo)
- Pazo de estilo barroco de Miraelfe (Chantada)
- Pazo de Pena Cha (Chantada)
- Ribeira Sacra.
- Ruínas da casa-torre de Vilar de Eiriz (Chantada)
- Igrexas de Santo Estevo de Chouzán e San Xoán da Cova (Carballedo)
- Serra do Faro
- Vila de Chantada

A comarca da **Ulloa** (Antas de Ulla, Monterroso e Palas de Rei) é unha comarca de grande potencialidade turística, grazas ao Camiño de Santiago, con numerosas construcións señoriais. Outro rico patrimonio da comarca é a súa arquitectura popular: amplas e señoriais vivendas con construcións anexas para as tarefas agrícolas e gandeiras. O hábitat desta

comarca está constituído por aldeas ou granxas dispersas. Na maior parte da comarca o principal material de construción é o granito, sempre combinado coa madeira; para os tellados utilízase a tella ou a lousa, e o que realmente destaca destes tellados son as súas espléndidas chemineas. Na comarca pódense ver outras mostras da arquitectura popular como son os cruceiros, os petos de ánimas, os hórreos ou os muíños. Tamén caben destacar as pontes e pontellas, e as fontes.

Exemplos desta riqueza cultural:

- As ribeiras do río Ulla
- Camiño Francés, é o referente turístico máis importante da comarca. O paso desta ruta tamén favoreceu a conservación do patrimonio local, ademais da dinamización da estrutura económica da zona.
- Camiño Primitivo
- Castelo de Pambre (Palas de Rei)
- Fortaleza de Castro de San Miguel de Esporiz (Monterroso)
- Igrexa mosteiro de Vilar de Donas (Palas de Rei)
- Igrexa románica de Merlán (Palas de Rei)
- Igrexa románica de Santiago de Amoexa (Antas de Ulla)
- Pazo de Torre Penela (Antas de Ulla)
- Pazo Vilane (Antas de Ulla)
- Ponte romana sobre o río Ferreira (Palas de Rei)
- San Martiño de Amarante (Antas de Ulla)
- Serra do Careón
- Torrentes de Mácara (Palas de Rei)
- Vilar de Donas (Palas de Rei)

A comarca de **Sarria** (no GDR05 están só os concellos de Paradelas, O Páramo e Sarria) é unha comarca na que a oferta turística presenta unha gran diversidade de recursos paisaxísticos e naturais así como patrimonio histórico. A arquitectura popular é unha das mellores mostras da tradición etnográfica da comarca de Sarria, e poden atoparse por tanto na mesma múltiples exemplos destas construcións, como muíños, hórreos, petos de ánimas ou cruceiros. Os cruceiros son o máis claro exemplo da cultura popular. En Sarria existe un gran número de restauradores e anticuarios asentados na vila que abastecen ao conxunto do mercado rexional. Froito da importancia deste sector celébrase unha feira anual de antigüidades en Sarria

Exemplos desta riqueza cultural:

- A casa de Carballosa (O Páramo)
- Adai (século XII) (O Páramo)
- Áreas de recreo
- Camiño de Santiago, xa que a ruta xacobeana propiciou a edificación de numerosas construcións eclesiásticas e desenvolveu unha forte tradición oral. O trazado xacobeo pasa polos concellos de Sarria e Paradelas.
- Camiño Francés
- Grandes fragas e masas frondosas ben conservadas
- Igrexa románica de San Pedro (Sarria)
- Os achados arqueolóxicos

- Os pazos de Teixeiro e Sarmiento
- Os pazos de Tumbiadoiro (Sarria)
- Pazo de Tellada (Paradela)
- San Facundo de Ribas de Miño (Paradela)
- San Vicenzo de Betote ou o convento da Mercede (Sarria)
- Santa María de Corvelle (Sarria)
- Santo Estevo de Grallás (século XII) (O Páramo)
- Torre-fortaleza de Sarria

Polo concello de **Portomarín** tamén transcorre o Camiño Francés. O vello Portomarín foi un dos espazos máis emblemáticos do camiño xacobeo durante o medievo, a encomenda militar de San Xoán de Xerusalén exerceu o seu señorío nestas terras, velando pola seguridade dos peregrinos na antiga ponte medieval por onde pasaba o Camiño Francés.

Os anos de tradición deron os seus froitos coa designación de Portomarín como Conxunto Histórico Artístico no 1946. Pero a finais da década de 1950 o goberno proxectou a construción dun grande encoro nas terras de Chantada. O Miño represado anegou terras de viñado, monte e cultivos ao longo de máis de 50 km cara o norte e Portomarín asolagouse. Ante isto, decidiuse proxectar un novo núcleo, cun deseño urbano trazado polo arquitecto Pons-Sorolla, que se situou no monte do Cristo, moi próximo ao anterior.

A riqueza patrimonial da vella vila ficou baixo as augas: Non obstante, un dos seus símbolos, o templo-fortaleza de San Xoán ou San Nicolao de estilo románico (séculos XII-XIII) foi trasladado pedra a pedra ao novo Portomarín, que se caracteriza pola súa estrutura de soportais. Nesta pequena vila de Portomarín, tamén se sitúa a igrexa románica de San Pedro (séculos X-XII), a casa do concello, o pazo do Conde da Maza (século XVI), o Castro de Castromaior,

O concello de Portomarín conta coa maior extensión de zonas verdes no centro urbano de toda Galicia, especialmente xardíns, por iso é polo que recibe a denominación de vila xardín, así atópase no mesmo numerosos parques e áreas recreativas, como o parque Manuel Blas, a área de recreo parque Agustín de Río, ou o parque Antonio Sanz.

No seguinte mapa pódese ver o roteiro xacobeo no territorio do GDR05 e o percorrido do mesmo polos diferentes concellos.

Mapa 11. Ruta dos Camiños de Santiago no territorio do GDR05

Fonte: Estratexia de desenvolvemento local Miño-Ulla (2014-2020)

En canto ao **patrimonio inmaterial**, pódese falar das **festas e feiras** do territorio do GDR05. En todas as parroquias dos diferentes concellos pódese atopar un extenso número de festas, feiras, romanas e tradicións antigas que na actualidade se seguen a celebrar.

En **Carballedo** ten lugar a Festa da Carne ó Caldeiro, que é unha festa gastronómica de exaltación culinaria e de produtos da zona que se celebra na parroquia de Castro de Carballedo cada terceiro domingo de abril. En **Chantada** celébrase o cuarto fin de semana de agosto, a festa máis sinalada da bisbarra, o Folión de Carros, que é unha mostra da etnografía popular. Este evento foi declarado Festa Galega de Interese Turístico no ano 2002. En Chantada tamén se festexa a Romaría da Nosa Señora do Faro o 8 de setembro, que é unha das máis antigas. No mesmo territorio está a Feira do Viño de Chantada, que se celebra o segundo fin de semana do mes de marzo e que serve para dar a coñecer os viños elaborados coas uvas que se colleitan nas ribeiras do Miño e do Sil, na súa zona de confluencia. É unha das máis importantes da vila, pois constitúe un dos principais reclamos do concello. Os viños da Denominación de Orixe fanse coa selección de uvas das variedades de mencia, albariño, godello e treixadura principalmente.

En **Taboada** destaca a Festa do Caldo de Osos, que coincide co domingo de Entroido. Outra celebración importante en Taboada é a Festa da Queima das Fachas de Castelo, que se celebra na noite do 7 ao 8 de setembro. Trátase dunha tradición celta da que non se ten constancia escrita. Esta festa foi declarada de Interese Turístico de Galicia no 2008.

Tamén existe a Feira do Queixo de Arzúa-Ulloa, festa gastronómica de exaltación do queixo da Denominación de Orixe, que se celebra con carácter rotativo nos concellos de **Antas de Ulla, Monterroso e Palas de Rei**, e que ten lugar o último domingo do mes de febreiro.

En **Monterroso**, o día 1 de novembro ten lugar a tradicional Feira de Santos, considerada desde fai séculos unha das máis importantes de Galicia, o seu nacemento dátase no ano 1450, e foi declarada Feira de Interese Turístico Galego no 2011. O 2º e 4º domingo de cada mes celébrase o Mercado de Santa Lucía, especializado en produtos agrícolas. Destacan as festas de San Cristobo, o 10 de xullo, na que celébrase a tradicional bendición de vehículos na igrexa parroquial e o xantar campestre na area recreativa da Peneda, e a de San Miguel, o 29 de setembro, festa patronal por excelencia e a súa celebración realízase nos días anteriores e/ou posteriores pero sempre respectando o día principal.

En **Vilar de Donas** no concello de Palas de Rei, celébrase a Feira do Cabalo da Comarca da Ulloa, que ten lugar en Agosto e na que se organizan diversas competicións e probas de carreiras.

No concello de **O Páramo**, do día 7 ó 10 de xuño, teñen lugar as Festas e Feiras da Primavera, que son un evento importante a escala provincial no que pódense ver exposicións de maquinaria agrícola, gando vacún, canino, cabalar e de produtos artesanais e típicos da zona. Tódolos 10 e 25 de cada mes celébrase a feira na Carballeira do Campo da Feira.

No concello de **Sarria**, ten lugar a Feira de Antigüidades e Restauración, considerada como unha das feiras de antigüidades, restauración e coleccionismo mais importantes que se celebra en toda a provincia.

No concello de **Portomarín** ten lugar a Festa da Augardente, festa de exaltación deste produto de gran importancia no territorio que ten lugar o domingo de Pascua.

O concello de **Paradela** celebra a súa feira mensual os días 15 de cada mes de compravenda de gando e mercadillo e o 15 de maio celebra a feira especial na honra de San Cidre, patrón do mundo agrario e gandeiro.

AS FESTAS NOS CONCELLOS

Táboa 21. Festas por concellos

CONCELLO	NOME	DATA
<i>Antas de Ulla, Monterroso e Palas de Rei</i>	Feira do Queixo de Arzúa-Ulloa	Último domingo do mes de febreiro
<i>Carballedo</i>	Festa da Carne ó Caldeiro	Cada terceiro domingo de abril
<i>Chantada</i>	Folión de Carros	O cuarto fin de semana de agosto
	Romaría da Nosa Señora do Faro	8 de setembro
	Feira do Viño de Chantada	O segundo fin de semana do mes de marzo
<i>Monterroso</i>	Feira de Santos	1 de novembro
	Mercado de Santa Lucía	2º e 4º domingo de cada mes
	Festa de San Cristobo	10 de xullo
	Festa de San Miguel	29 de setembro
<i>Palas de Rei</i>	Feira do Cabalo da Comarca da Ulloa (Vilar de Donas)	Agosto
<i>Páramo, O</i>	Festas e Feiras da Primavera	Do 7 ao 10 de xuño
	Feira na Carballeira do Campo da Feira	Tódolos 10 e 25 de cada mes

CONCELLO	NOME	DATA
Portomarín	Festa da Augardente	Domingo de Pascua
Sarria	Feira de Antigüidades e Restauración	Maio
Taboada	Festa do Caldo de Osos	Domingo de Entroido
	Festa da Queima das Fachas de Castelo	Noite do 7 ao 8 de setembro

Fonte: Elaboración propia baseada en Estratexia Leader (2014-2020)

FORMACIÓNS ARBÓREAS

Dentro do territorio do GDR05, o concello de Carballedo conta coa presenza de cinco carballos senlleiros e una carballeira senlleira, e o concello de Taboada conta cun carballo senlleiro, segundo o Decreto 10/2015, do 22 de xaneiro, polo que se modifica o Decreto 67/2007, do 22 de marzo, polo que se regula o Catálogo galego de árbores senlleiras (DOG, 2015).

Táboa 22. Árbores e formación senlleira no GDR05

Código	Nome da árbore	Especie	Lugar	Concello
82A	Roble del Pazo de Cartelos	Quercus robur L.	Pazo de Cartelos	Carballedo
83A	Roble Grande de Bustelo de Abaixo	Quercus robur L.	Campo da Fonte	Carballedo
84A	Roble de la Casa do Herdeiro	Quercus robur L.	Casa de Herdeiro	Carballedo
87A	Roble de la Casa Grande	Quercus robur L.	Praza do Carballo	Carballedo
88A	Roble grande do Mestre	Quercus robur L.	Á beira da N-540	Carballedo
27F	Devesa de Cartelos	Quercus robur L.	Cartelos	Carballedo
78A	Roble de Ramos	Quercus robur L.	Casa de Ramos	Taboada

No concello de Paradela destaca o bosque de ribeira que se alterna con extensas áreas de carballos e castiñeiros protexido baixo a figura do Espazo Natural de Interese Local (ENIL). A maior parte do ENIL está ocupada por bosques autóctonos maduros de carballos, castiñeiros, bidueiros, salgueiros, etc. que favorecen, polas súas condicións microclimáticas, a biodiversidade e son refuxio dun gran número de especies de fauna e flora, entre as que se atopan ata 22 especies protexidas por algunha Directiva Europea ou recollidas no Catálogo Nacional de Especies Ameazadas ou no Catálogo Galego de Especies Ameazadas.

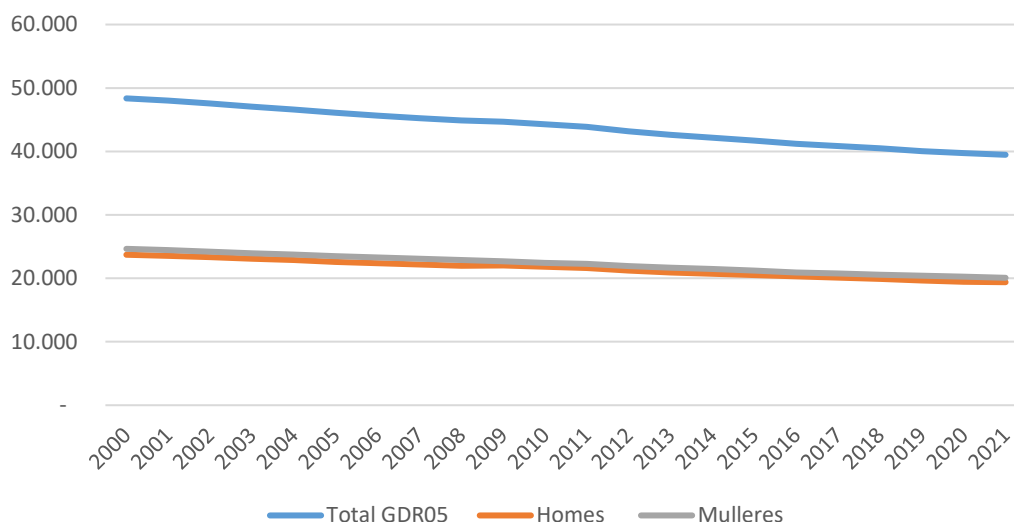
No concello de O Páramo atópase a Carballeira do Campo da Feira, formada por carballos centenarios que ten gran importancia ecolóxica e cultural para os veciños do municipio.

B.2. TECIDO SOCIOECONÓMICO

B.2.1. ANÁLISE DEMOGRÁFICA

A evolución da poboación no GDR05 segue unha tendencia decrecente que parece acelerarse a partir do ano 2009. A evolución é similar tanto para homes como para mulleres durante este período.

Gráfico 12. Evolución da poboación na área do GDR05

Fonte: IGE – Padrón municipal de habitantes (IGE. Cifras oficiais da poboación a 1 de xaneiro)

Táboa 23. Poboación por concellos, ano 2021, e variación en 10 anos

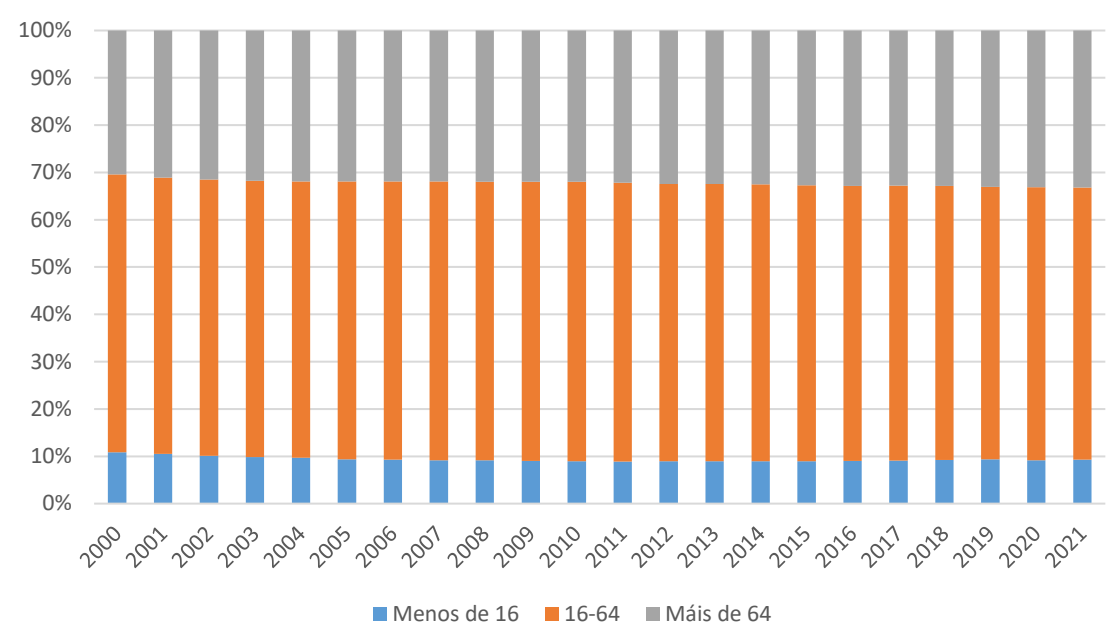
	Total (2021)	Homes	Mulleres	Variación 10 anos
Antas de Ulla	1.935	954	981	-14,95%
Carballedo	2.123	1.065	1.058	-18,13%
Chantada	8.134	3.931	4.203	-8,58%
Monterroso	3.562	1.771	1.791	-11,66%
Palas de Rei	3.316	1.679	1.637	-11,41%
Paradela	1.723	861	862	-16,68%
Páramo, O	1.347	675	672	-15,97%
Portomarín	1.382	717	665	-20,44%
Sarria	13.257	6.446	6.811	-2,45%
Taboada	2.689	1.289	1.400	-19,61%
GDR05	39.468	19.388	20.080	-10,06%
Lugo	326.013	157.892	168.121	-7,26%
Galicia	2.695.645	1.297.301	1.398.344	-3,57%

Fonte: IGE – Padrón municipal de habitantes (IGE. Cifras oficiais da poboación a 1 de xaneiro)

Se atendemos á evolución por grupos de idades, constátanse lixeiras diferenzas entre o ano 2000 e 2021. Así, a franxa de maiores de 64 anos ensánchase progresivamente, en detrimento de a franxa de individuos máis novo, menores de 16 anos, acurtándose tamén a franxa de

idade intermedia. A maioría da poboación concéntrase na franxa de 16 a 64 anos, con pequenas variacións nestas dúas décadas.

Gráfico 13. Evolución da poboación no GDR05 por grupos de idade

F onte: IGE – Padrón municipal de habitantes (IGE. Poboación segundo sexo e grandes grupos de idade)

Por concellos, obsérvase unha distribución desigual da poboación por grupos de idades. Neste sentido, en Antas de Ulla, Palas de Rei, Paradela, O Páramo, Portomarín e Taboada a poboación de máis de 64 anos representa aproximadamente o 40% do total no ano 2021. Os concellos con menor poboación menor de 16 anos, por baixo do 6%, son Portomarín e Paradela.

Táboa 24. Distribución da poboación por grupos de idade, ano 2021

Concellos	Poboación Total	Menos de 16 anos		Entre 16 e 64 anos		Máis de 64 anos	
		Total	%	Total	Total	%	Total
Antas de Ulla	1.935	141	7,29%	1.043	53,90%	751	38,81%
Carballedo	2.123	105	4,95%	1.120	52,76%	898	42,30%
Chantada	8.134	854	10,50%	4.765	58,58%	2.515	30,92%
Monterroso	3.562	312	8,76%	2.079	58,37%	1.171	32,87%
Palas de Rei	3.316	254	7,66%	1.821	54,92%	1.241	37,42%
Paradela	1.723	98	5,69%	906	52,58%	719	41,73%
Páramo, O	1.347	103	7,65%	742	55,09%	502	37,27%
Portomarín	1.382	77	5,57%	753	54,49%	552	39,94%

Concellos	Poboación Total	Menos de 16 anos		Entre 16 e 64 anos		Máis de 64 anos	
		Total	%	Total	Total	%	Total
<i>Sarria</i>	13.257	1.544	11,65%	8.092	61,04%	3.621	27,31%
<i>Taboada</i>	2.689	172	6,40%	1.392	51,77%	1.125	41,84%
Total GDR05	39.468	3.660	9,27%	22.713	57,55%	13.095	33,18%
Lugo	326.013	34.912	10,71%	194.602	59,69%	96.499	29,60%
Galicia	2.695.645	333.678	12,38%	1.667.827	61,87%	694.140	25,75%

Fonte: IGE – Padrón municipal de habitantes (IGE. Poboación segundo sexo e grandes grupos de idade)

No que respecta á densidade de poboación, con datos provenientes do IGE para o ano 2021, aprécianse importantes diferenzas entre os territorios analizados. Este indicador representa o cociente entre a poboación dun territorio e a súa extensión superficial (o número de habitantes por cada quilómetro cadrado de superficie) e mostra que todos os territorios atópanse por baixo da densidade de Galicia, con notables diferenzas. Así, Sarria e Chantada atópanse por encima do valor provincial, moi afastadas dos valores máis baixos correspondentes con Portomarín, Paradela ou Carballedo.

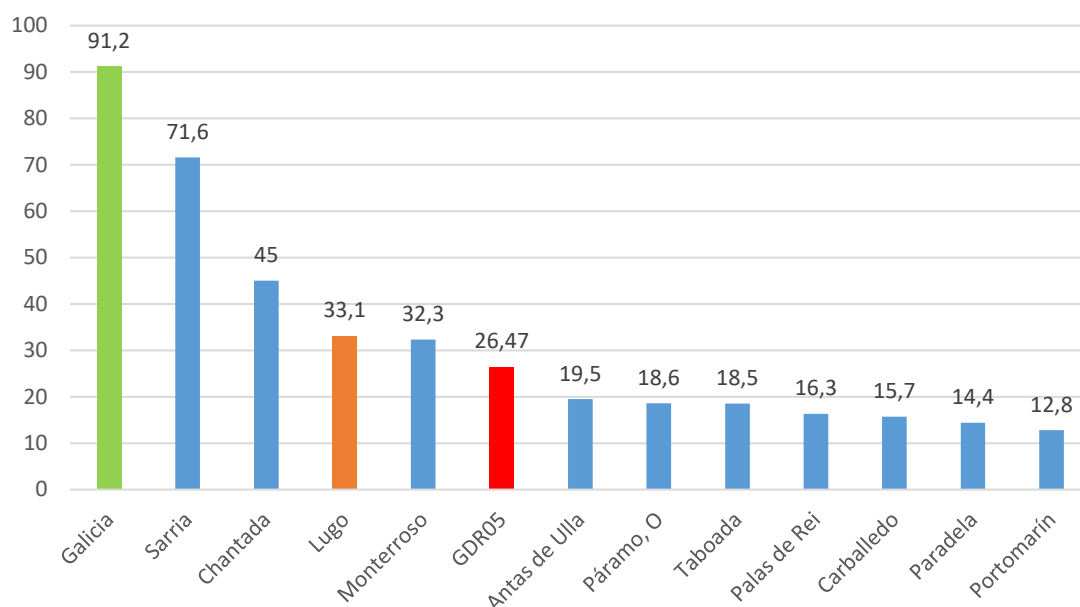
Os concellos con maior densidade de poboación son Chantada, Monterroso e Sarria, por encima da densidade media do GDR05. Para practicamente todos os concellos, salvo Sarria, diminuíu a densidade de poboación nos últimos 5 anos. A variación en 5 anos é negativa para todos os concellos salvo Sarria, que non mostra variación para ese período. A variación negativa en 10 anos é máis acentuada para os concellos de Paradela, Carballedo, O Páramo, Portomarín e Taboada, por encima do 15% de diminución da densidade de poboación. En xeral, entre 5 e 10 anos aumenta a variación negativa para os concellos do GDR05, diminuindo notablemente a densidade de poboación.

Táboa 25. Densidade de poboación GDR05, ano 2021

Concellos	Densidade	Variación 5 anos	Variación 10 anos
<i>Antas de Ulla</i>	19,5	-7,14%	-14,10%
<i>Carballedo</i>	15,7	-5,99%	-16,93%
<i>Chantada</i>	45	-3,43%	-7,98%
<i>Monterroso</i>	32,3	-5,00%	-11,26%
<i>Palas de Rei</i>	16,3	-6,32%	-12,83%
<i>Paradela</i>	14,4	-9,43%	-18,18%
<i>Páramo, O</i>	18,6	-7,00%	-15,07%
<i>Portomarín</i>	12,8	-7,91%	-16,34%
<i>Sarria</i>	71,6	0,00%	-1,78%
<i>Taboada</i>	18,5	-8,42%	-17,41%
GDR05	26,47	-4,54%	-10,48%
Lugo	33,1	-2,93%	-6,76%
Galicia	91,2	-0,87%	-2,77%

Fonte: IGE – Padrón municipal de habitantes (IGE. Poboación, entidades e densidade)

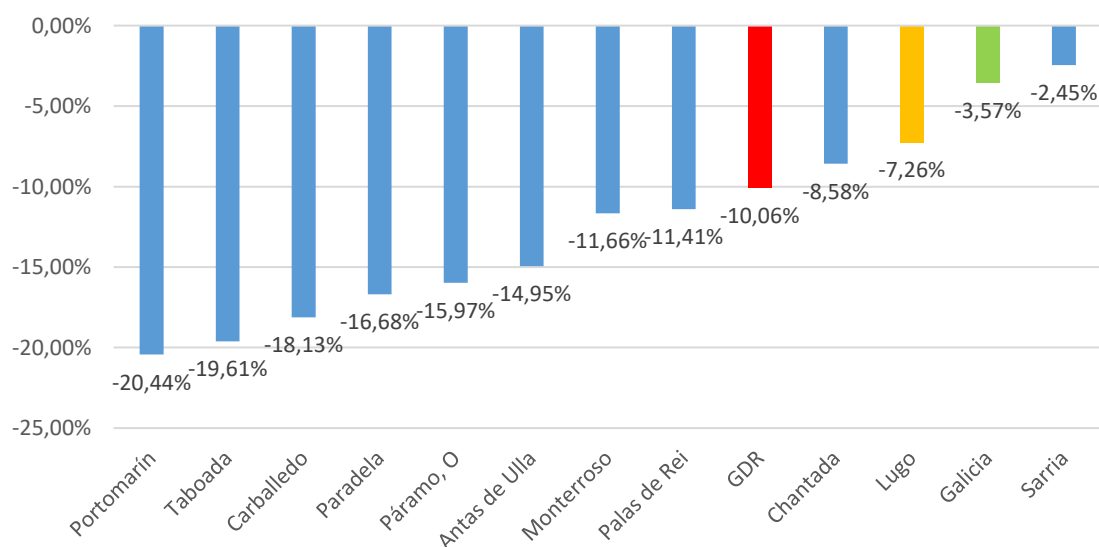
Gráfico 14. Densidade de poboación do GDR05, ano 2021

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE (2021)

A variación da poboación en dez anos, entre 2010 e 2020 (datos máis recentes do IGE) mostra un comportamento marcadamente diferenciado entre os distintos concellos. Así, Taboada, Portomarín e Carballo presentan a maior perda de poboación do GDR05 no período de análise, preto do 20% menos. A tendencia é a mesma para todos os concellos, mesmo para o dato de Galicia, con perda de poboación na última década. Con todo, Sarria é o concello máis próximo ao dato galego e o que perdeu menos poboación neste período (mesmo menos que Galicia no seu conxunto), estando a perda poboacional por baixo do 5%. En xeral, este indicador presenta unha imaxe complexa para o territorio, onde o despoboamento xorde como unha debilidade para a maioría dos concellos do GDR05.

Gráfico 15. Variación da poboación en 10 anos no GDR05 (2011-2021)

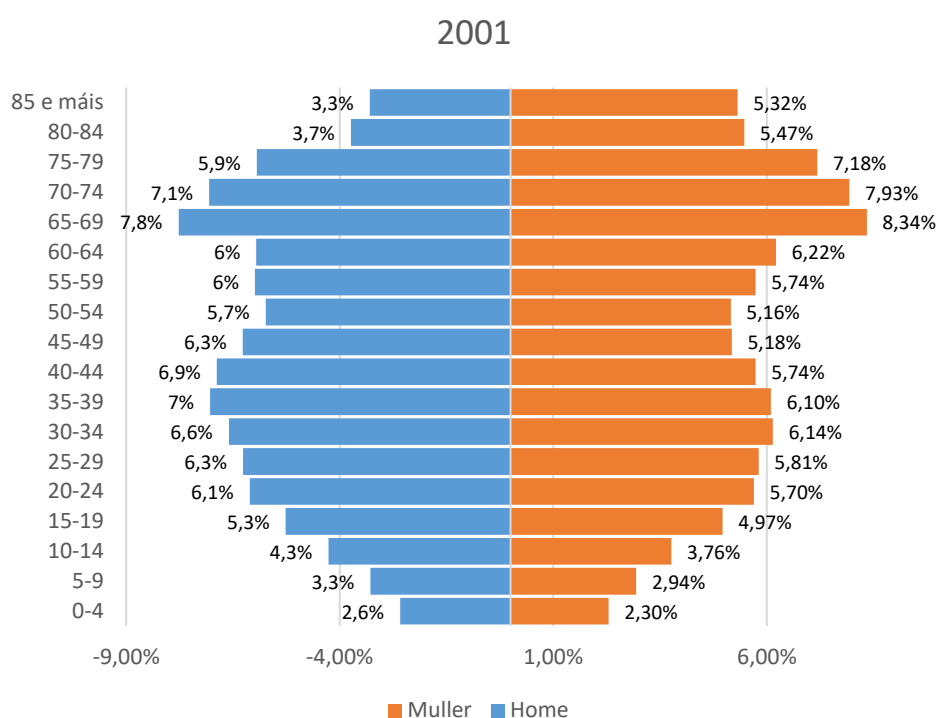

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE (2020)

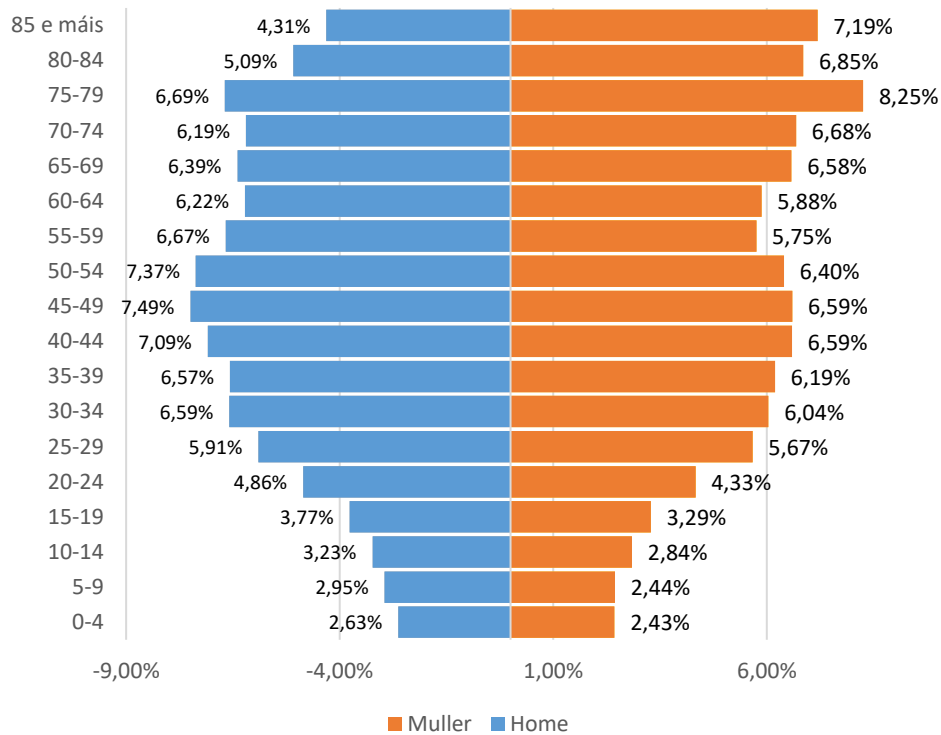
A pirámide de poboación do territorio do GDR05 reflicte un estreitamento pola base, froito do descenso da natalidade e da fecundidade, un aumento na súa parte media que representa a poboación adulta, e un alargamento nos brazos superiores da mesma debido ao aumento da esperanza de vida. No GDR05, os adultos maduros superan aos adultos xoves, esta situación evidencia tanto o continuo avellentamento da poboación do territorio, como a deficiente renovación xeracional, con todo o que isto supón de cara ao futuro: baixa capacidade de autorrenovación dos recursos humanos.

A evolución da pirámide poboacional entre 2001 e 2021 mostra unha poboación claramente envellecida pola base, onde os nacementos cada vez son menores e a idade media crece. En 2021, a poboación pasa a concentrarse nos tramos entre 50-54 anos e 60-64. A maior esperanza de vida tamén repercute en que a cúspide da pirámide se ensanche, especialmente no caso da poboación feminina. Esta estrutura poboacional produce unha redución da base da pirámide, xeralmente por mor dun descenso da natalidade. Se observa tamén a perda de poboación nova pola emigración, como ocorre nas zonas rurais, onde se produce un envellecemento da poboación de orixe e un rexuvenecemento da de destino. A consecuencia deste proceso é un aumento da proporción de persoas maiores, pasando a ter un crecemento maior que o da poboación no seu conxunto.

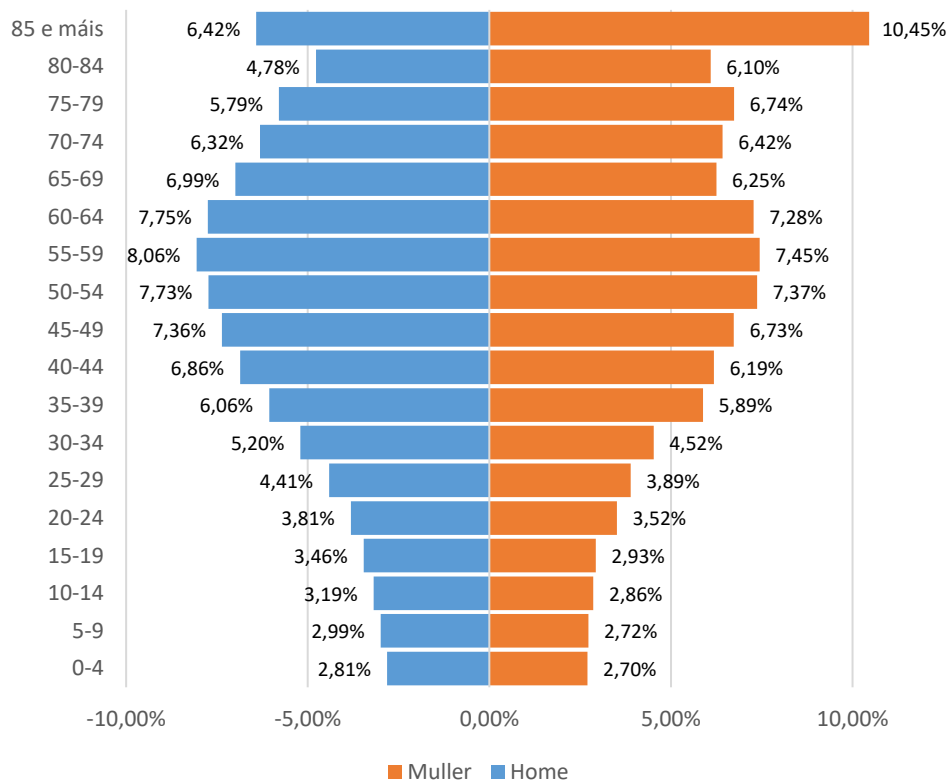
Gráfico 16. Evolución da pirámide de poboación do GDR05

2011

2021

Fonte: IGE - Padrón municipal de habitantes (IGE. Poboación segundo sexo e grupos quinquenais de idade)

A taxa bruta de natalidade (número de nacementos por cada 1.000 habitantes) para os distintos concellos do GDR05 (IGE, 2020) mostra poucos datos para os concellos do GDR05, para o ano 2020 (e para os inmediatamente anteriores). Para os territorios para os que si existen datos, obsérvase que as taxas de natalidade máis elevada atópanse en Monterroso e Sarria, por encima dos valores de Galicia e Lugo. A taxa bruta de reprodución supón o número medio de fillas que tería unha muller en ausencia de mortalidade ao longo da súa vida.

Atopamos valores lixeiramente superiores en Monterroso e Sarria, e menores para o resto de territorios para os cales hai datos dispoñibles. En canto ao Índice Sintético de Fecundidade, que representa o número esperado de fillos por muller ao longo da súa vida fértil (de 15 a 49 anos), obsérvase un comportamento similar ao presentado no anterior indicador, onde Monterroso e Sarria posúen datos superiores ao valor de Galicia, uníndose agora Chantada cun valor tamén superior. Todos os concellos para os cales hai datos atópanse por encima do indicador de Lugo nesta materia.

A media para o GDR05 é orientativa, pois realizouse tan só cos datos dos concellos que dispoñía dunha cantidade. Tanto a taxa bruta de natalidade como o índice sintético de fecundidade son superiores ás medias de Lugo e Galicia, sendo inferior a taxa bruta de reprodución a Lugo e Galicia.

Táboa 26. Taxa bruta de natalidades, ISF e taxa bruta de reprodución para o GDR05, ano 2020

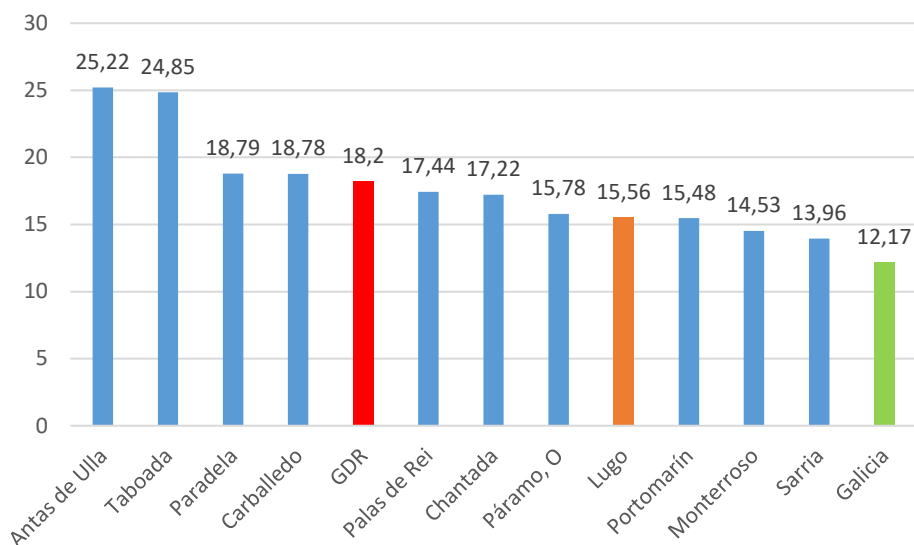
	Taxa bruta de natalidade	Índice sintético de fecundidade	Taxa bruta de reprodución
<i>Antas de Ulla</i>	*	*	*
<i>Carballedo</i>	*	*	*
<i>Chantada</i>	5,91	1,23	0,39
<i>Monterroso</i>	7,53	1,37	0,59
<i>Palas de Rei</i>	4,28	1,01	0,36
<i>Paradela</i>	*	*	*
<i>Páramo, O</i>	*	*	*
<i>Portomarín</i>	*	*	*
<i>Sarria</i>	6,11	1,14	0,51
<i>Taboada</i>	*	*	*
GDR05	5,96	1,19	0,46
Lugo	5,13	0,98	0,49
Galicia	5,65	1,02	0,5

**Non hai datos dispoñibles no IGE para este ano. Por ese motivo non se realiza unha*

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE (2020)

No relativo á taxa bruta de mortalidade, que representa o número de defuncións por cada 1.000 habitantes, é preciso destacar que a maioría de territorios deste GDR sitúanse por encima do dato de Lugo e todos están por encima do dato de Galicia para este indicador. Antas de Ulla e Taboada son os territorios para os cales este indicador se atopa máis elevado, con diferenza con respecto ao resto.

Gráfico 17. Taxa bruta de mortalidade, ano 2020

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE (2020)

Con respecto ao saldo vexetativo, obsérvase que a maior diferenza negativa atópase nos concellos de Chantada e Sarria. Este indicador é negativo para todos os concellos, en sintonía coa realidade tamén presente en Galicia e a provincia de Lugo.

Táboa 27. Saldo vexetativo GDR05, ano 2021

Concellos	Nacementos	Defuncións	Saldo vexetativo
Antas de Ulla	6	37	-31
Carballo	2	51	-49
Chantada	43	162	-119
Monterroso	18	56	-38
Palas de Rei	14	67	-53
Paradela	7	38	-31
Páramo, O	5	25	-20
Portomarín	5	28	-23
Sarria	64	225	-161
Taboada	15	49	-34
GDR05	179	738	-559
Lugo	1.616	5.018	-3.402
Galicia	14.759	32.843	-18.084

Fonte: IGE – Padrón municipal de habitantes (IGE. Nacementos, defuncións, matrimonios e crecemento vexetativo. Galicia, provincias, comarcas e concellos. Serie 1975-2021)

En canto á idade media, non se aprecian grandes diferenzas entre os territorios do GDR05, aínda que si é preciso destacar que a idade media do GDR é superior á idade media de Galicia para este ano. Só Sarria presenta unha idade media menor que Lugo. Con respecto ao envellecemento da poboación, obsérvase unha idade media moi elevada en todos os concellos do GDR05, cuxo valor medio se sitúa en aproximadamente 54,6 anos, por encima do valor galego e provincial. A idade media dos concellos de Carballo e Taboada son os máis

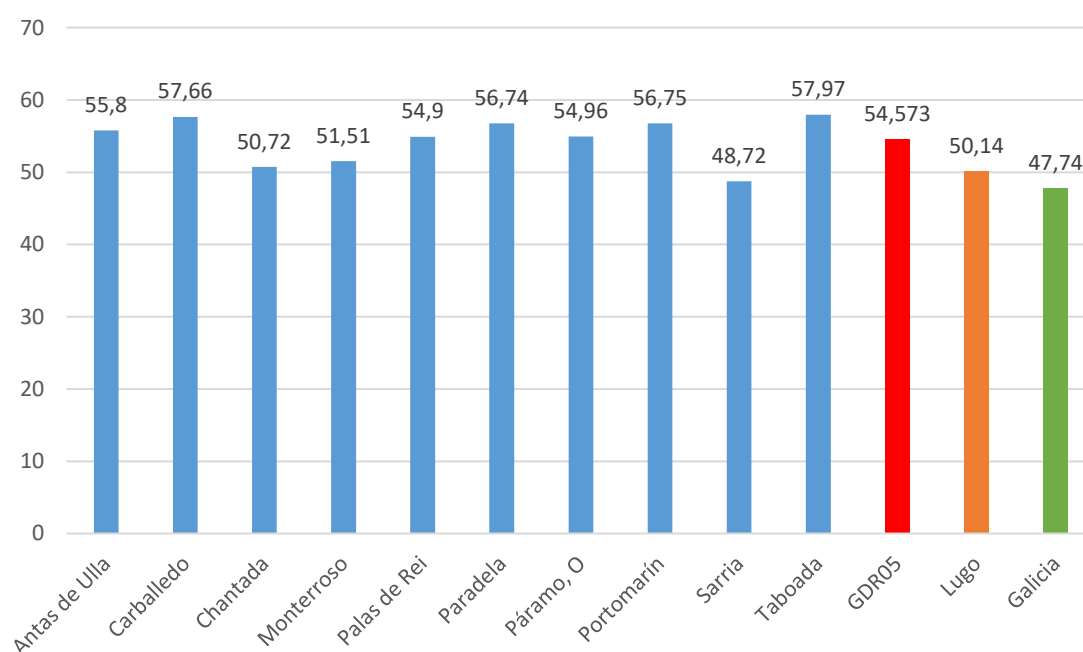
próximos a 60 anos, distanciándose do resto de territorios. Canto á variación, apréciase que en Paradelas e Portomarín é onde se produciu un maior aumento da idade media no últimos dez anos, case un 7% de subida. En xeral, o índice de envellecemento se encontra moi por encima do valor de Galicia para todos os concellos do GDR05. A variación da idade media en 5 anos só foi negativa para Antas de Ulla, mentres que para o resto de concellos esta variación creceu. Este crecemento foi máis acusado para os concellos de Monterroso, Paradelas, Portomarín e Taboada. A variación en 10 anos xa é positiva para todos os concellos do GDR, sendo especialmente notables os datos de Portomarín e Paradelas, por encima do 6% de variación.

Táboa 28. Envellecemento da poboación no GDR05, ano 2021

Concellos	Idade media	Variación 5 anos	Variación 10 anos	Índice de envellecemento
Antas de Ulla	55,8	-0,45%	1,53%	461,35
Carballedo	57,66	1,34%	4,61%	614,6
Chantada	50,72	0,52%	2,28%	229,59
Monterroso	51,51	2,08%	4,70%	274,79
Palas de Rei	54,9	1,35%	1,82%	369,92
Paradelas	56,74	2,59%	6,98%	597,25
Páramo, O	54,96	1,66%	4,23%	374,19
Portomarín	56,75	2,05%	6,59%	521,83
Sarria	48,72	1,52%	3,75%	188,87
Taboada	57,97	2,44%	5,42%	546,82
GDR05	54,573	1,51%	4,20%	417,92
Lugo	50,14	1,58%	3,77%	217,33
Galicia	47,74	2,67%	5,90%	163,59

Fonte: IGE – Indicadores demográficos (IGE. Indicadores de poboación)

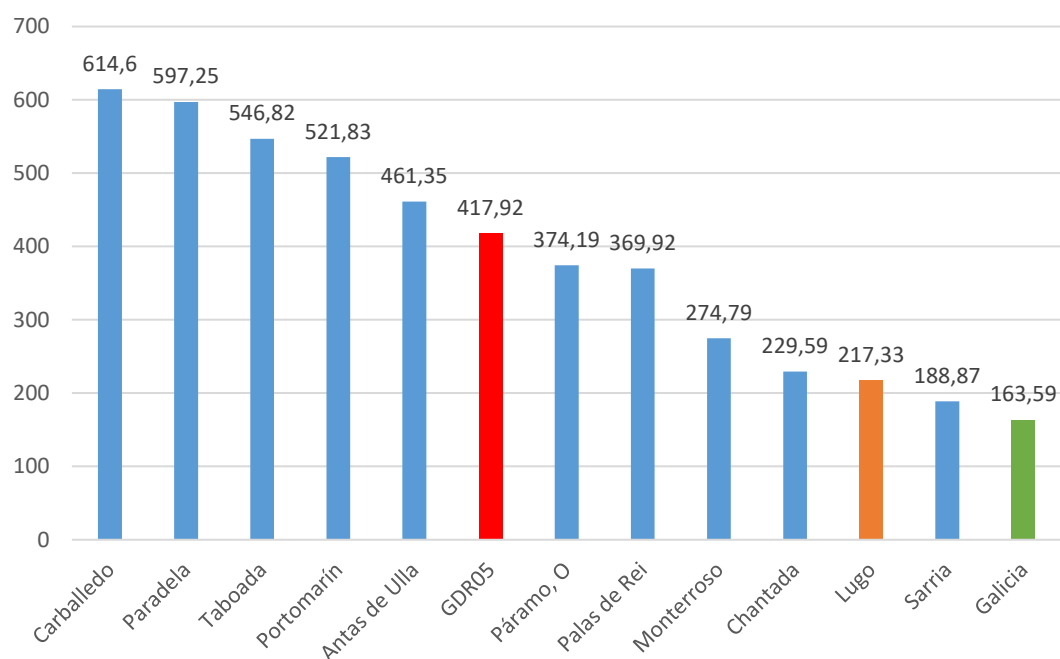
Gráfico 18. Idade media do GDR05, ano 2021

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE (2021)

En canto ao índice de envellecemento, este dato corrobora as características xa observadas noutros indicadores. O índice de envellecemento recolle a relación entre a poboación maior de 64 anos e a poboación menor de 20 anos expresada en %, é dicir, ou número de persoas de 65 ou máis anos por cada 100 menores de 20 anos. Neste caso, novamente obsérvase que os datos do GDR05 atópanse moi por encima dos correspondentes con Galicia e Lugo (salvo Sarria). Os datos máis elevados atópanse en Carballedo e Paradela, seguidos de preto por Taboada e Portomarín.

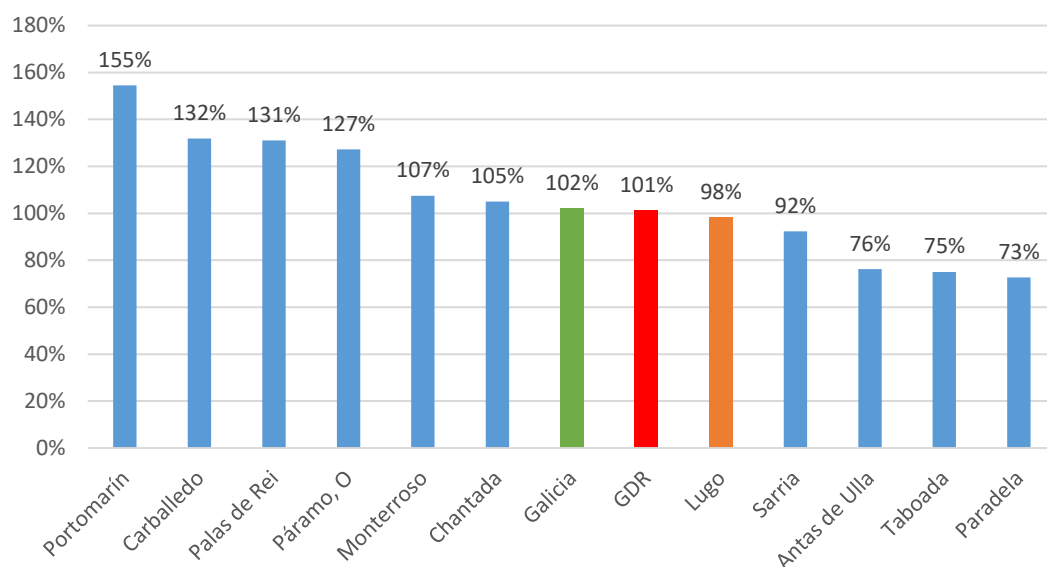
Gráfico 19. Índice de envellecemento do GDR05, ano 2021

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE (2021)

O ratio de masculinidade á defunción amosa a heteroxeneidade presente nos territorios do GRD-05 no indicador do cociente de masculinidade á defunción. Este indicador mostra que a maioría dos territorios atópanse por encima do valor provincial e do galego, liderados por Carballedo. Doutra banda, Antas de Ulla, Taboada e Paradela sitúanse nas posicións máis baixas deste indicador para o ano 2021.

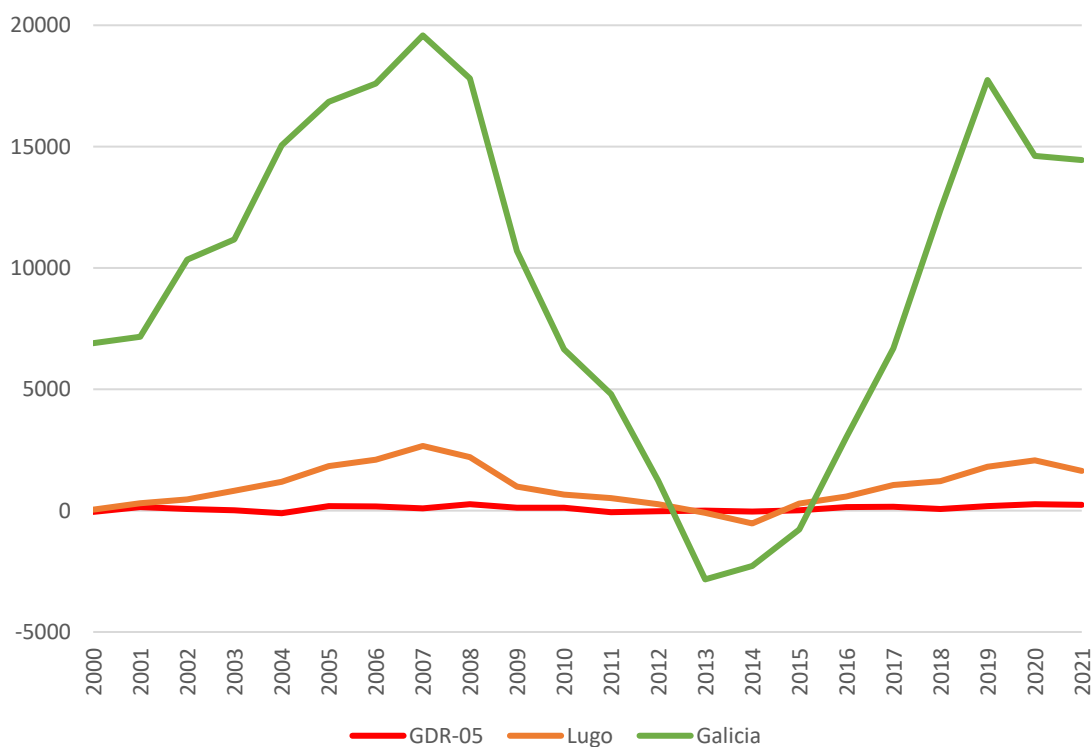
Gráfico 20. Ratio de masculinidade á defunción, ano 2021

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE (2020)

En canto á evolución do saldo migratorio, obsérvase lixeiras oscilacións no GDR05, con picos e caídas desde o ano 2000. Con todo, desde o ano 2018 apréciase unha tendencia clara de crecemento do saldo migratorio, que se mantivo ata épocas máis recentes.

Gráfico 21. Evolución do saldo migratorio. GDR05, Galicia e Lugo (2000 -2021)

Fonte: IGE – Movements migratorios (IGE. Saldos migratorios)

Os datos de emigración para o ano 2021 mostran notables diferenzas entre concellos. Destacan os datos de Sarria, Monterroso e Taboada moi superiores ao de resto de territorios. En xeral, as emigracións prodúcense principalmente á mesma provincia salvo excepcións como no caso de Chantada, Carballedo e Palas de Rei, cuxa maioría de emigrantes diríxense a outra provincia. No caso de Chantada, as emigracións cara ao estranxeiro tamén teñen un peso relevante, mesmo máis que para a mesma provincia.

Táboa 29. Emigración GDR05, ano 2021

Concellos	Total	Á mesma provincia	Á outra provincia	A outra CCAA	Ao estranxeiro
Antas de Ulla	51	26	11	9	5
Carballedo	79	32	38	3	6
Chantada	301	77	84	61	79
Monterroso	117	48	29	22	18
Palas de Rei	86	33	37	15	1
Paradela	48	31	10	4	3
Páramo, O	45	33	9	2	1
Portomarín	31	21	3	5	2
Sarria	333	167	56	88	22
Taboada	100	41	24	32	3
GDR05	1.191	509	301	241	140
Lugo	10.034	4.501	2.126	2.378	1.029
Galicia	90.445	51.580	12.163	18.180	8.522

Fonte: IGE – Movementos migratorios (IGE. Emigracións segundo tipo de migración)

Doutra banda, os datos máis elevados de inmigración atópanse nos concellos de Sarria, Chantada, con cifras moi por encima do resto de concellos, seguidas de Monterroso e Palas de Rei. De maneira xeral, a inmigración do GDR05 proveniente principalmente da mesma provincia, coas excepcións de Carballedo e Chantada, que a maioría proveñen doutra provincia.

Táboa 30. Inmigración GDR05, ano 2021

Concellos	Total	Á mesma provincia	Á outra provincia	A outra CCAA	Ao estranxeiro
Antas de Ulla	69	28	14	15	12
Carballedo	61	11	32	12	6
Chantada	299	88	89	49	73
Monterroso	174	73	47	29	25
Palas de Rei	146	51	36	39	20
Paradela	39	21	2	14	2
Páramo, O	33	21	4	8	0
Portomarín	29	17	4	5	3
Sarria	485	178	41	129	137
Taboada	93	41	17	18	17
GDR05	1.428	529	286	318	295
Lugo	11.670	4.501	1.863	3.056	2.250
Galicia	10.4893	51.580	12.163	21.431	19.719

Fonte: IGE – Movementos migratorios (IGE. Inmigracións segundo tipo de migración)

O saldo migratorio para o ano 2021 presenta un comportamento heteroxéneo entre concellos. Así, este indicador é negativo para os concellos de Carballedo, Chantada, Paradela, O Páramo, Portomarín e Taboada. Para o conxunto do GDR este saldo é positivo, tal como ocorre a nivel provincial e galego. Os datos para cada concello pódense ver na seguinte táboa.

Táboa 31. Saldo migratorio, ano 2021

Concellos	Inmigración	Emigración	Saldo Migratorio
Antas de Ulla	69	51	18
Carballedo	61	79	-18
Chantada	299	301	-2
Monterroso	174	117	57
Palas de Rei	146	86	60
Paradela	39	48	-9
Páramo, O	33	45	-12
Portomarín	29	31	-2
Sarria	485	333	152
Taboada	93	100	-7
GDR05	1.428	1.191	237
Lugo	11.670	10.034	1.636
Galicia	104.893	90.445	14.448

Fonte: IGE – Movements migratorios (IGE. Inmigracións segundo tipo de migración)

Táboa 32. Saldo migratorio, detallado, ano 2021

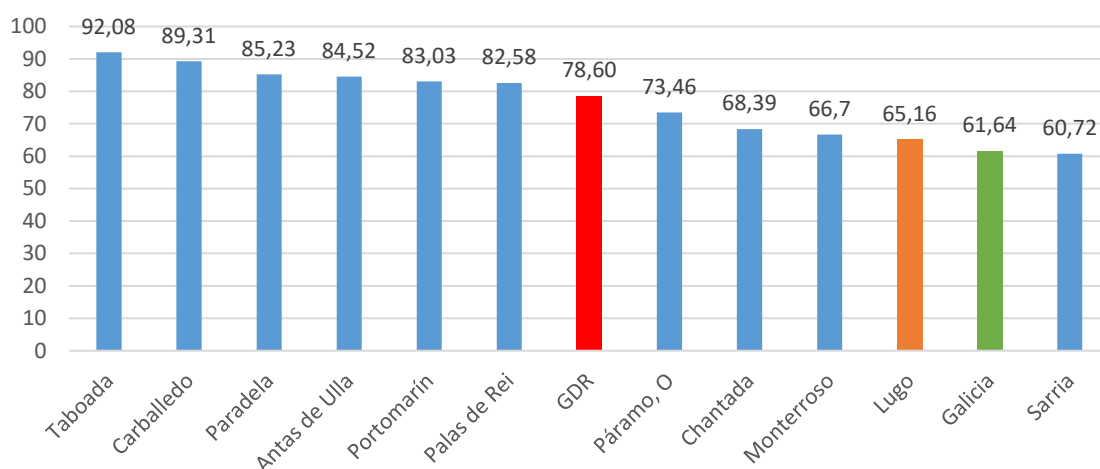
Concellos	Total	Saldo interno	Intraprovincial	Co resto de Galicia	Saldo externo	Co resto de España	Co estranxeiro
Antas de Ulla	18	5	2	3	13	6	7
Carballedo	-18	-27	-21	-6	9	9	0
Chantada	-2	16	11	5	-18	-12	-6
Monterroso	57	43	25	18	14	7	7
Palas de Rei	60	17	18	-1	43	24	19
Paradela	-9	-18	-10	-8	9	10	-1
Páramo, O	-12	-17	-12	-5	5	6	-1
Portomarín	-2	-3	-4	1	1	0	1
Sarria	152	-4	11	-15	156	41	115
Taboada	-7	-7	0	-7	0	-14	14
GDR05	237	5	20	-15	232	77	155
Lugo	1.636	-263	-	-263	1.899	678	1.221
Galicia	14.448	-	-	-	14.448	3.251	11.197

Fonte: IGE – Movements migratorios (IGE. Inmigracións segundo tipo de migración)

Outro indicador de elevada importancia é o índice de dependencia global, que mostra a relación entre os grupos de poboación potencialmente dependentes (poboación menor de 15 anos e poboación maior de 64 anos) e o grupo de poboación en idade potencialmente activa (poboación entre 15 e 64 anos). Aquí obsérvase un grupo de territorios máis dependentes en xeral, liderado por Taboada e Carballedo, e seguido de Paradela e Antas de Ulla; e outro grupo

menos dependente, encabezado por Sarria (único territorio por baixo do dato de Lugo), e seguido de Monterroso e Chantada. Todos os territorios atópanse por encima do dato galego.

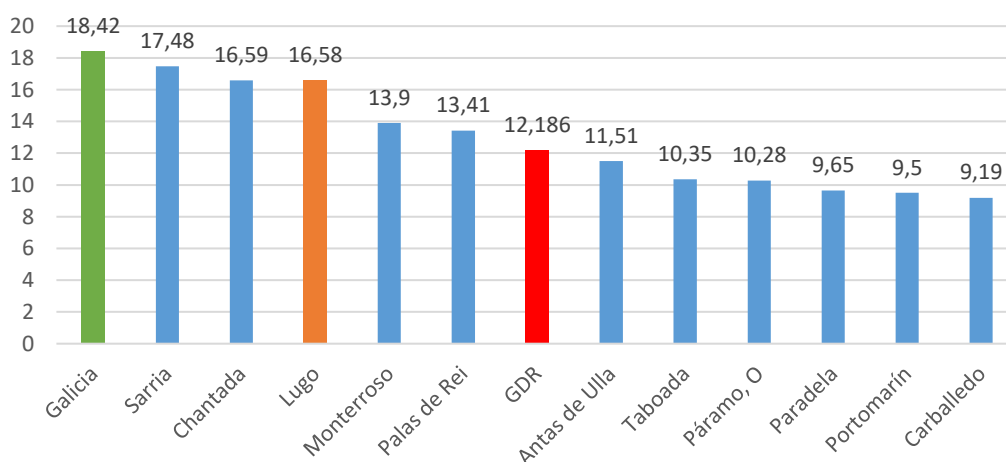
Gráfico 22. Índice de dependencia global para o GDR05, ano 2021

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE (2021)

Se distinguimos entre a dependencia xuvenil e a senil, aprécianse importantes diferenzas. Se atendemos ao índice de dependencia xuvenil, que relaciona a poboación nova (poboación menor de 15 anos) e a poboación en idade potencialmente activa (poboación entre 15 e 64 anos), obsérvase unha imaxe moi distinta: destacan os territorios de Sarria e Chantada, ao redor de valores similares. Os datos máis baixos pertencen a Carballedo, Portomarín e Paradela. Estes datos poden estar estreitamente relacionados co envellecemento poboacional. Todos os territorios atópanse por debaixo do dato galego.

Gráfico 23. Índice de dependencia xuvenil para o GDR05, ano 2021

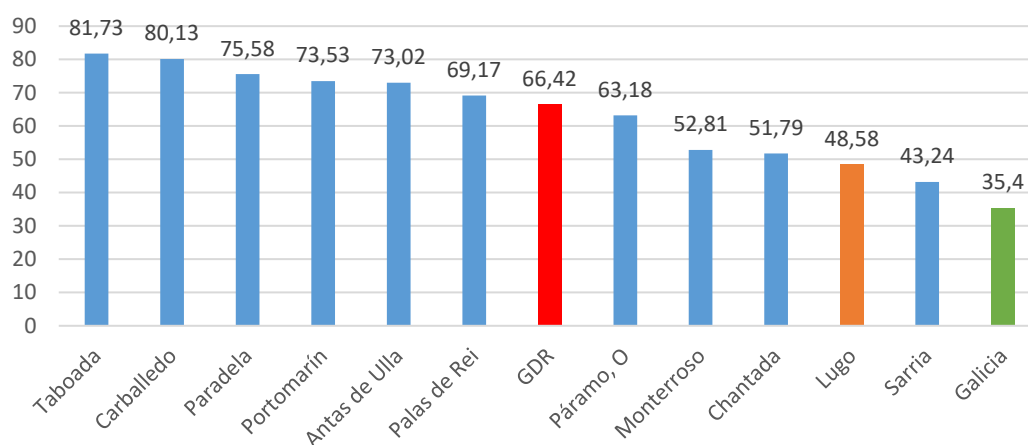

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE (2021)

O índice de dependencia senil mostra unha imaxe case contraria á observada no gráfico anterior. Volvemos a observar unha realidade moi envellecida que impulsa os datos deste indicador para o GDR05. Este indicador, que mostra a relación entre a poboación maior (poboación maior de 64 anos) e a poboación en idade potencialmente activa (poboación entre

15 e 64 anos), presenta un dato notablemente elevado para os territorios de Taboada e Carballedo, seguidas de Paradela, Portomarín e Anta de Ulla. Estes datos están moi por encima do dato do conxunto de Galicia e tamén do da provincia da Lugo. Doutra banda, o territorio con menor dependencia senil, por baixo do dato Lugo, e Sarria.

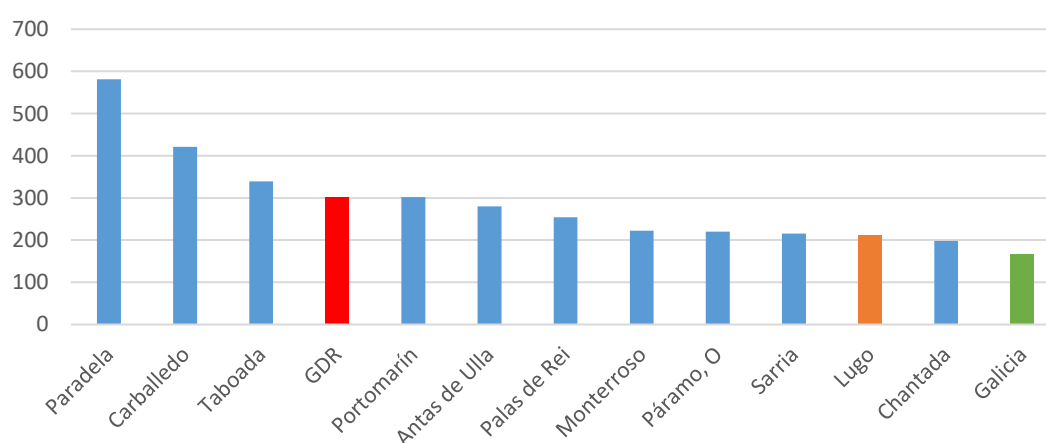
Gráfico 24. Índice de dependencia senil do GDR05, ano 2021

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE (2021)

Doutra banda, o índice de recambio da poboación en idade activa, que mostra a relación entre a poboación entre 60 e 64 anos e a poboación entre 15 e 19 anos e mide a capacidade dunha poboación para substituír os individuos que van xubilando, presenta importantes diferenzas por territorios. Destaca notablemente o dato de Paradela, moi por encima do resto, case duplicando o dato para Chantada, Sarria, O Páramo e Monterroso. En cambio, o índice de recambio é lixeiramente máis baixo que o de Lugo para Chantada, sendo este territorio para o que o índice é menor. Todos os territorios atópanse por encima do dato galego.

Gráfico 25. Índice de recambio da poboación en idade activa no GDR05, ano 2021

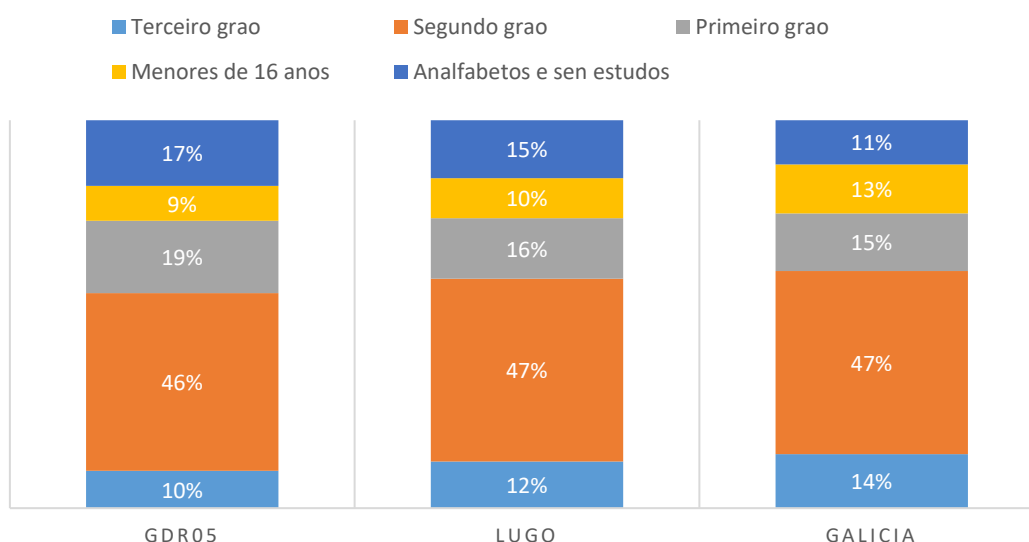

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE (2021)

B.2.2. NIVEL DE INSTRUCCIÓN

O indicador de nivel de instrución para o GDR05 mostra certas diferenzas entre o seu comportamento e o observado a nivel provincial e galego. Así, o grupo de persoas con estudos de primeiro grao é máis numeroso para o caso do GDR05. Este aspecto tamén se observa entre o grupo de individuos sen estudos, que é notablemente maior que no caso de Galicia. Esta diferenza prodúcese en detrimento do grupo de persoas con estudos de terceiro grao, que é o menos numeroso, atopándose por baixo da proporción observada para Galicia e Lugo.

Gráfico 26. Nivel de instrución da poboación de 16 e máis anos. GDR05 - Lugo - Galicia, ano 2011

IGE – Censos de poboación e vivendas. Educación (IGE. Poboación en vivendas familiares segundo o nivel de estudos)

Analizando esta información por concellos, pódese ver que o concello con maior porcentaxe de persoas sen estudos son Antas de Ulla, Palas de Rei e Paradela, por encima do 23%. A maioría de concellos atópanse ao redor de 20% neste indicador, coa excepción de Sarria, para o cal os individuos sen estudos só supoñen o 11,6% da poboación.

A maior parte da poboación do GDR05 concéntrase en estudos de segundo grao, con lixeiras diferenzas por concellos. No caso de estudos de terceiro grao, as porcentaxes máis elevadas atópanse en Chantada, Sarria e Taboada.

Táboa 33. Nivel de instrución da poboación de 16 e máis anos, ano 2011*

Concellos	Analfabetos e sen estudos			Menores de 16 anos		Primeiro grao		Segundo grao		Terceiro grao	
	Total	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%
Antas de Ulla	2.207	545	24,69	179	8,11	511	23,15	809	36,66	163	7,39
Carballedo	2.538	468	18,44	121	4,77	669	26,36	1.103	43,46	177	6,97
Chantada	8.632	1.365	15,81	878	10,17	1.378	15,96	3.988	46,20	1.023	11,85
Monterroso	3.940	676	17,16	361	9,16	775	19,67	1.857	47,13	271	6,88
Palas de Rei	3.654	940	25,73	228	6,24	715	19,57	1.495	40,91	276	7,55
Paradela	2.039	479	23,49	150	7,36	404	19,81	908	44,53	98	4,81
Páramo, O	1.553	340	21,89	111	7,15	276	17,77	718	46,23	108	6,95
Portomarín	1.691	347	20,52	133	7,87	459	27,14	651	38,50	101	5,97

	Analfabetos e sen estudos			Menores de 16 anos		Primeiro grao		Segundo grao		Terceiro grao	
<i>Sarria</i>	13.272	1.540	11,60	1.441	10,86	2.028	15,28	6.760	50,93	1.503	11,32
<i>Taboada</i>	3.208	521	16,24	265	8,26	745	23,22	1.283	39,99	394	12,28
GDR05	42.734	7.221	16,90	3.867	9,05	7.960	18,63	19.572	45,80	4.114	9,63
<i>Lugo</i>	345.637	51.690	14,95	35.530	10,28	53.895	15,59	162.810	47,10	4.1712	12,07
<i>Galicia</i>	2.759.889	3.138.09	11,37	348.425	12,62	410.098	14,86	1.304.126	47,25	383.431	13,89

IGE – Censos de poboación e vivendas. Educación (IGE. Poboación en vivendas familiares segundo o nivel de estudos)
(*) Último ano do que hai datos.

B.2.3. INDICADORES DE CALIDADE DE VIDA

A renda dispoñible bruta media para o GDR05 situouse en 2019 en 12.614, con tres concellos por encima desta cifra: Chantada, Monterroso e Palas de Rei. En calquera caso, estes valores atópanse por baixo do valor rexional e provincial. Para a maioría de concellos, este indicador aumentou nos últimos 5 anos, entre 2014 e 2019, salvo para Portomarín e O Páramo, cuxa variación foi negativa. En xeral, o indicador municipal de renda para o ano 2019 está por baixo de 100 para todos os concellos do GDR05. Sarria é o único concello con valores próximos ao galego para este indicador. Este feito tamén ocorre con este indicador para 2014, salvo para Monterroso, aínda que se observa o aumento en 2019 para os concellos de Portomarín e Sarria. Así mesmo, o PIB per cápita, con datos de 2018, sitúase por baixo do galego para todos os concellos salvo para Carballedo, Portomarín e Palas de Rei.

Táboa 34. Indicadores de calidade de vida, GDR05*

Concellos	Renda dispoñible bruta (2019)	Variación 5 anos (2014-2019)	Indicador Municipal da renda (Galicia=100) ano, 2014	Indicador Municipal da renda (Galicia=100), ano 2019	PIBpc (2018)
<i>Antas de Ulla</i>	11.318	12,53%	83,9	71,35	15.440
<i>Carballedo</i>	12.194	8,64%	92,9	76,87	31.498
<i>Chanada</i>	13.693	10,21%	90,1	86,32	25.197
<i>Monterroso</i>	13.423	14,12%	101,7	84,62	20.409
<i>Palas de Rei</i>	13.178	13,93%	83,6	83,07	24.180
<i>Paradela</i>	11.356	1,52%	79,0	71,59	17.406
<i>Páramo, O</i>	10.432	-1,25%	94,9	65,76	18.325
<i>Portomarín</i>	13.484	-0,90%	75,2	85	24.433
<i>Sarria</i>	14.424	13,62%	87,9	90,93	20.093
<i>Taboada</i>	12.639	4,84%	86,5	79,68	20.555
GDR05	12.614	7,68%	87,6	79,52	21.754
Lugo	14.894	13,11%	98,5	93,89	22.424
Galicia	15.863	18,61%	100,0	100,00	23.031

Fonte: IGE – Renda dos fogares municipal (IGE - Renda municipal do sector fogares) e IGE – PIB municipal (IGE - Produto interior bruto municipal)

(*) Últimos anos dos que hai datos.

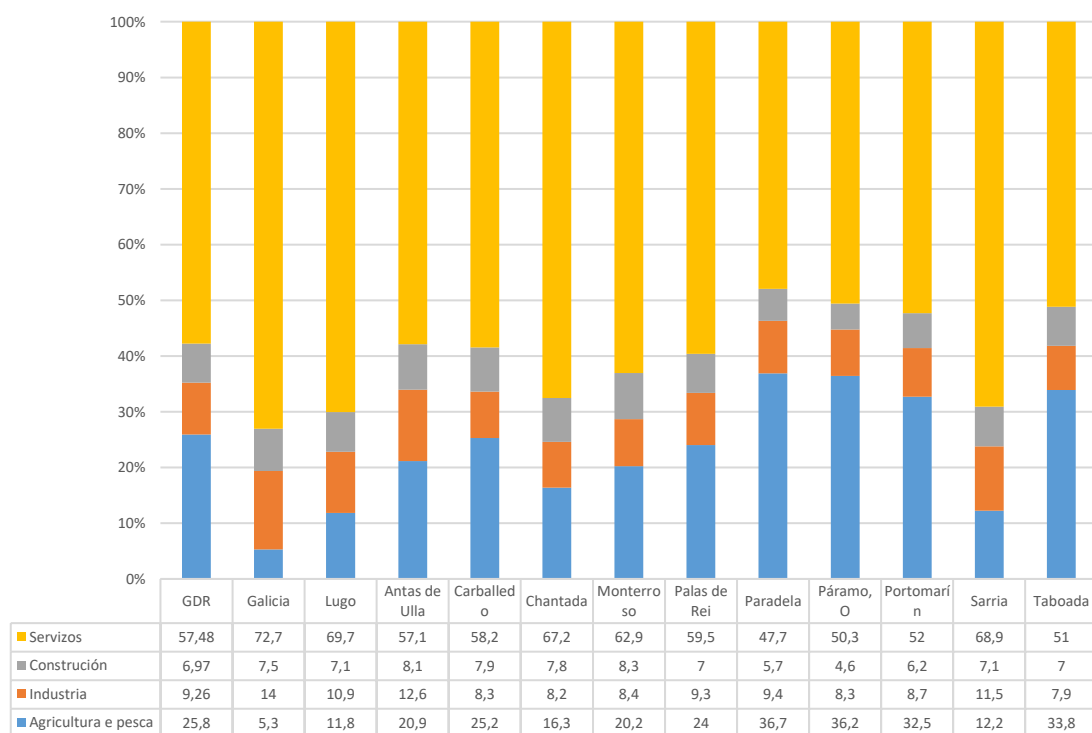
B.2.4. MERCADO DE TRABAJO

De xeito xeral, o sector que máis poboación ten ocupada no territorio do GDR05 é o sector servizos, igual que ocorre na provincia de Lugo e en Galicia. A segunda actividade no territorio, por porcentaxe de poboación ocupada é a agricultura igual que ocorre na provincia de Lugo, mentres que en Galicia a actividade agrícola e pesqueira é a que ten menos porcentaxe de poboación ocupada. Por último, as porcentaxes de poboación ocupada na industria e na construción son moi parellas no territorio.

Durante as últimas dúas décadas, o crecemento económico de Galicia está acompañado dunha serie de transformacións como o cambio na estrutura produtiva a favor da construción e os servizos, en detrimento fundamentalmente do sector primario, que experimenta unha caída no emprego.

Tres concellos do territorio do GDR05, Paradela, O Páramo e Carballedo, tiñan tradicionalmente máis poboación empregada no sector agrícola, aínda que cada vez perde máis importancia en favor do sector servizos, como mostran os datos máis actuais. Outro dato a destacar, é a importancia que o sector servizos representa nos concellos de Sarria e Chantada, con datos máis recentes de 2022.

Gráfico 27. Porcentaxe de afiliacións á Seguridade Social en alta laboral para o GDR05 por sector de actividade (xullo 2022)

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE (2022)

Na seguinte táboa podemos ver os datos de afiliación por sectores desagregados para o ano 2020 (último con información no IGE para este nivel de desagregación). Estes datos móstrannos unha imaxe similar á xa observada a grandes liñas por sectores. Obsérvase a practicamente nula relevancia da pesca neste territorio, así como a escasa notoriedade das

actividades industriais. A excepción neste sentido sería a industria agroalimentaria, sendo a máis relevante das actividades industriais para o GDR05.

Nalgúns casos, a súa importancia é similar á da construción para este ano. Como xa se apreciaba nos datos anteriormente analizados, o peso da agricultura e o comercio é moi notable, aínda que con certas diferenzas por concellos. É preciso destacar a relevancia da rama de AAPP, Educación, Sanidade e outros servizos, pois para todos os concellos do territorio (salvo Paradela) representa máis do 20% de afiliación para 2020.

Táboa 35. Porcentaxe de afiliacións á Seguridade Social por rama de actividade no GDR05, ano 2011*

Rama	Antas de Ulla	Carballedo	Chantada	Monterroso	Palas de Rei	Paradela	Páramo, O	Portomarín	Sarria	Taboada	GDR05	Lugo	Galicia
<i>AAPP, Educación, Sanidade e outros servizos</i>	22,6	19,4	23	24,2	20,1	12,9	18,2	13,9	21,2	18,9	19,4	20,0	24,3
<i>Actividades de información, financeiros, inmobiliarios e profesionais</i>	5,5	6,5	7,7	7,2	7,3	5,3	5	6,3	12,2	5,1	6,8	7,5	13,7
<i>Agricultura, gandería e silvicultura</i>	26,3	35,3	21	20,2	30,2	46,4	44,6	41,9	13,4	37,3	31,7	23,8	4,9
<i>Comercio, transporte e hostalería</i>	24,9	21,6	29,4	28,6	22,9	20,1	17,1	22,9	31,1	23,5	24,2	25,6	30,6
<i>Construción</i>	8,3	7,8	9,1	9,9	10,2	6,2	7,1	7	8	6	8,0	9,7	8,9
<i>Enerxía, subministración de auga e xestión de residuos</i>	0	0,4	0,7	0,6	0,8	0,4	0,4	0	0,5	0,3	0,4	0,5	0,9
<i>Fabricación de material de transporte e grandes reparacións industriais</i>	0,2	1,1	0,5	0,4	0,9	0,9	0,4	0,2	0,3	0,6	0,6	0,8	2,8
<i>Industria agroalimentaria</i>	7,4	2,8	3,9	3,8	3,2	2,5	1,8	2,5	3,2	4,1	3,5	3,3	2,8
<i>Industrias extractivas e fabricación doutros produtos minerais non metálicos</i>	0,8	0,4	0,9	1,4	0,5	0,2	0,9	2,4	2,9	0,6	1,1	1,8	1,2
<i>Madeira, papel e mobles</i>	1,1	1,7	0,5	1,3	1,3	2	0,5	0,5	3,4	0,7	1,3	1,9	1,5
<i>Metalurxia e produtos metálicos, electrónicos, eléctricos e maquinaria</i>	0,9	1,4	1,2	0,9	1,1	1,7	1,6	1	2	1,2	1,3	2,2	2,8
<i>Pesca e acuicultura</i>	0	0	0	0,1	0	0	0	0,5	0	0	0,1	1,0	2,1
<i>Resto da industria</i>	0,6	0,7	1	0,5	0,3	0,5	1,2	0,2	0,8	0,7	0,7	1,1	2,6

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE (2011-2020)

(*) Primeiro ano do que hai datos, non estando dispoñible 2010.

Táboa 36. Porcentaxe de afiliacións á Seguridade Social por rama de actividade no GDR05, ano 2015

Rama	Antas de Ulla	Carballedo	Chantada	Monterroso	Palas de Rei	Paradela	Páramo, O	Portomarín	Sarria	Taboada	GDR05	Lugo	Galicia
<i>AAPP, Educación, Sanidade e outros servizos</i>	22,8	21,4	23,2	22,4	19,7	13,7	19	15,3	24	22	20,4	21,9	26,6
<i>Actividades de información, financeiros, inmobiliarios e profesionais</i>	6	6,3	9,5	8,3	7,9	6	6,4	7,4	13,5	5,5	7,7	8,1	14,5
<i>Agricultura, gandería e silvicultura</i>	24,9	31,7	20,4	18,8	30,1	45,3	42,6	40,8	13,3	35,8	30,4	22,6	4,5
<i>Comercio, transporte e hostalería</i>	24,6	25,3	30,4	28,6	25,2	21,8	18,2	23,5	31,3	21,4	25,0	26,6	31,1
<i>Construción</i>	7,8	6,7	7,5	9	8,6	4,4	5,4	5,6	6,2	6,1	6,7	8,1	7,4
<i>Enerxía, subministración de auga e xestión de residuos</i>	0	0,7	0,7	0,4	0,7	0,4	0,2	0,4	0,7	0,2	0,4	0,6	0,9
<i>Fabricación de material de transporte e grandes reparacións industriais</i>	0,5	1,4	0,7	0,3	0,7	1,2	1	0,2	0,4	0,3	0,7	0,9	2,7
<i>Industria agroalimentaria</i>	10,4	2,9	4,2	8,3	4,1	2,7	2,5	4,1	3,5	5,7	4,8	3,9	2,9
<i>Industrias extractivas e fabricación doutros produtos minerais non metálicos</i>	0,5	0	0,7	1	0,4	0	0,4	0	1,6	0,5	0,5	1,4	0,9
<i>Madeira, papel e mobles</i>	0,9	1,3	0,5	1,3	1,3	2,3	1	0,4	2,5	0,7	1,2	1,7	1,3
<i>Metalurxia e produtos metálicos, electrónicos, eléctricos e maquinaria</i>	1,1	1,6	1	0,9	0,8	1,8	2,7	1,5	2	1	1,4	2,1	2,6
<i>Pesca e acuicultura</i>	0	0	0,1	0	0	0	0	0,4	0	0,1	0,1	0,8	1,9
<i>Resto da industria</i>	0,5	0,5	0,8	0,4	0,4	0,3	0,6	0,6	0,9	0,5	0,6	1,0	2,4

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE (2011-2020)

Táboa 37. Porcentaxe de afiliacións á Seguridade Social por rama de actividade no GDR05, ano 2020

Rama	Antas de Ulla	Carballedo	Chantada	Monterroso	Palas de Rei	Paradela	Páramo, O	Portomarín	Sarria	Taboada	GDR05	Lugo	Galicia
<i>AAPP, Educación, Sanidade e outros servizos</i>	26,6	26,4	25,7	23,6	25,1	15,8	21	19,5	25,7	24,4	23,4	24,8	28,0
<i>Actividades de información, financeiros, inmobiliarios e profesionais</i>	5,7	6,1	10,7	8	7,3	7,1	7,3	7,6	13,1	4,3	7,7	8,7	15,2
<i>Agricultura, gandería e silvicultura</i>	22,4	27,8	17,5	20,8	27,6	39,4	39,6	35,1	13,2	35,8	27,9	20,1	3,9

Rama	Antas de Ulla	Carballedo	Chantada	Monterroso	Palas de Rei	Paradela	Páramo, O	Portomarín	Sarria	Taboada	GDR05	Lugo	Galicia
Comercio, transporte e hostalería	24	24,7	30,1	28,5	23	22,3	18	24,4	29	21,8	24,6	25,7	29,3
Construción	7,1	7,2	7,7	8,3	7,4	5,3	4,7	5,2	6,9	6,3	6,6	7,9	7,4
Enerxía, subministración de auga e xestión de residuos	0,2	0,2	0,5	0,3	0,6	0,4	0,2	0	0,8	0,3	0,4	0,6	0,9
Fabricación de material de transporte e grandes reparacións industriais	0,8	1,3	0,7	0,4	0,7	1,2	0,8	1,1	0,4	0,4	0,8	1,0	3,0
Industria agroalimentaria	9,1	2,2	4,2	6	4,9	3,2	3,5	5,6	3	4,2	4,6	4,0	3,1
Industrias extractivas e fabricación doutros produtos minerais non metálicos	1,1	0	0,6	0,7	0,4	0,1	0,2	0	1,8	0,1	0,5	1,3	0,8
Madeira, papel e mobles	0,5	1,5	0,5	1,1	1,6	1,9	1,4	0,2	2,6	0,9	1,2	1,5	1,4
Metalurxia e produtos metálicos, electrónicos, eléctricos e maquinaria	0,8	1,6	1	1,1	0,7	2,1	2,4	0,5	1,7	1,2	1,3	2,0	2,7
Pesca e acuicultura	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,9	1,7
Resto da industria	0,8	0,6	0,5	0,8	0,2	0,4	1	0,5	1,4	0,2	0,6	1,1	2,2

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE (2020)

Táboa 38. Porcentaxe de afiliacións á Seguridade Social por rama de actividade no GDR05. Variación 2020-2015

Rama	Antas de Ulla	Carballedo	Chantada	Monterroso	Palas de Rei	Paradela	Páramo, O	Portomarín	Sarria	Taboada
AAPP, Educación, Sanidade e outros servizos	0,2	2	0,2	-1,8	-0,4	0,8	0,8	1,4	2,8	3,1
Actividades de información, financeiros, inmobiliarios e profesionais	0,5	-0,2	1,8	1,1	0,6	0,7	1,4	1,1	1,3	0,4
Agricultura, gandería e silvicultura	-1,4	-3,6	-0,6	-1,4	-0,1	-1,1	-2	-1,1	-0,1	-1,5
Comercio, transporte e hostalería	-0,3	3,7	1	0	2,3	1,7	1,1	0,6	0,2	-2,1
Construción	-0,5	-1,1	-1,6	-0,9	-1,6	-1,8	-1,7	-1,4	-1,8	0,1
Enerxía, subministración de auga e xestión de residuos	0	0,3	0	-0,2	-0,1	0	-0,2	0,4	0,2	-0,1
Fabricación de material de transporte e grandes reparacións industriais	0,3	0,3	0,2	-0,1	-0,2	0,3	0,6	0	0,1	-0,3
Industria agroalimentaria	3	0,1	0,3	4,5	0,9	0,2	0,7	1,6	0,3	1,6

Rama	Antas de Ulla	Carballedo	Chantada	Monterroso	Palas de Rei	Paradela	Páramo, O	Portomarín	Sarria	Taboada
<i>Industrias extractivas e fabricación doutros produtos minerais non metálicos</i>	-0,3	-0,4	-0,2	-0,4	-0,1	-0,2	-0,5	-2,4	-1,3	-0,1
<i>Madeira, papel e mobles</i>	-0,2	-0,4	0	0	0	0,3	0,5	-0,1	-0,9	0
<i>Metalurxia e produtos metálicos, electrónicos, eléctricos e maquinaria</i>	0,2	0,2	-0,2	0	-0,3	0,1	1,1	0,5	0	-0,2
<i>Pesca e acuicultura</i>	0	0	0,1	-0,1	0	0	0	-0,1	0	0,1
<i>Resto da industria</i>	-0,1	-0,2	-0,2	-0,1	0,1	-0,2	-0,6	0,4	0,1	-0,2

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE (2011-2020)

(*) Último ano do que hai datos.

Táboa 39. Porcentaxe de afiliacións á Seguridade Social por rama de actividade no GDR05. Variación 2015-2011

Rama	Antas de Ulla	Carballedo	Chantada	Monterroso	Palas de Rei	Paradela	Páramo, O	Portomarín	Sarria	Taboada
<i>AAPP, Educación, Sanidade e outros servizos</i>	3,8	5	2,5	1,2	5,4	2,1	2	4,2	1,7	2,4
<i>Actividades de información, financeiros, inmobiliarios e profesionais</i>	-0,3	-0,2	1,2	-0,3	-0,6	1,1	0,9	0,2	-0,4	-1,2
<i>Agricultura, gandería e silvicultura</i>	-2,5	-3,9	-2,9	2	-2,5	-5,9	-3	-5,7	-0,1	0
<i>Comercio, transporte e hostalería</i>	-0,6	-0,6	-0,3	-0,1	-2,2	0,5	-0,2	0,9	-2,3	0,4
<i>Construción</i>	-0,7	0,5	0,2	-0,7	-1,2	0,9	-0,7	-0,4	0,7	0,2
<i>Enerxía, subministración de auga e xestión de residuos</i>	0,2	-0,5	-0,2	-0,1	-0,1	0	0	-0,4	0,1	0,1
<i>Fabricación de material de transporte e grandes reparacións industriais</i>	0,3	-0,1	0	0,1	0	0	-0,2	0,9	0	0,1
<i>Industria agroalimentaria</i>	-1,3	-0,7	0	-2,3	0,8	0,5	1	1,5	-0,5	-1,5
<i>Industrias extractivas e fabricación doutros produtos minerais non metálicos</i>	0,6	0	-0,1	-0,3	0	0,1	-0,2	0	0,2	-0,4
<i>Madeira, papel e mobles</i>	-0,4	0,2	0	-0,2	0,3	-0,4	0,4	-0,2	0,1	0,2
<i>Metalurxia e produtos metálicos, electrónicos, eléctricos e maquinaria</i>	-0,3	0	0	0,2	-0,1	0,3	-0,3	-1	-0,3	0,2
<i>Pesca e acuicultura</i>	0	0	-0,1	0	0	0	0	-0,4	0	-0,1

Rama	Antas de Ulla	Carballedo	Chantada	Monterroso	Palas de Rei	Paradela	Páramo, O	Portomarín	Sarria	Taboada
<i>Resto da industria</i>	0,3	0,1	-0,3	0,4	-0,2	0,1	0,4	-0,1	0,5	-0,3

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE (2011-2020)

(*) Último ano do que hai datos.

Táboa 40. Porcentaxe de afiliacións á Seguridade Social por rama de actividade en Galicia, provincia de Lugo e GDR05. Variación 2020-2015 e 2015-2011

Período	2015-2011			2020-2015		
SECTOR	Galicia	Lugo	GDR05	Galicia	Lugo	GDR05
<i>AAPP, Educación, Sanidade e outros servizos</i>	2,3	1,9	0,9	1,4	2,9	3,0
<i>Actividades de información, financeiros, inmobiliarios e profesionais</i>	0,8	0,6	0,9	0,7	0,5	0,0
<i>Agricultura, gandería e silvicultura</i>	-0,4	-1,2	-1,3	-0,6	-2,5	-2,5
<i>Comercio, transporte e hostalería</i>	0,5	1,0	0,8	-1,8	-0,9	-0,4
<i>Construción</i>	-1,5	-1,5	-1,2	0	-0,2	-0,1
<i>Enerxía, subministración de auga e xestión de residuos</i>	0	0,0	0,0	0	0,0	-0,1
<i>Fabricación de material de transporte e grandes reparacións industriais</i>	-0,1	0,1	0,1	0,3	0,2	0,1
<i>Industria agroalimentaria</i>	0,1	0,6	1,3	0,2	0,1	-0,3
<i>Industrias extractivas e fabricación doutros produtos minerais non metálicos</i>	-0,3	-0,4	-0,6	-0,1	0,0	0,0
<i>Madeira, papel e mobles</i>	-0,2	-0,2	-0,1	0,1	-0,2	0,0
<i>Metalurxia e produtos metálicos, electrónicos, eléctricos e maquinaria</i>	-0,2	-0,1	0,1	0,1	-0,1	-0,1
<i>Pesca e acuicultura</i>	-0,2	-0,1	0,0	-0,2	0,0	-0,1
<i>Resto da industria</i>	-0,2	0,0	-0,1	-0,2	0,1	0,1

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE (2011-2020)

(*) Último ano do que hai datos.

A base económica do GDR05 está fortemente apoiada no sector agrario, por unha banda, e no comercio e servizos, pola outra. A industria só ten unha importancia relativa na base produtiva do territorio. Os sectores non agrarios concéntranse maioritariamente nos núcleos de Sarria e Chantada, e en menor medida en Monterroso. O resto do espazo do territorio ten unha importante dedicación agraria.

O número de pensionistas no territorio é moi elevado. Os concellos máis dinámicos do territorio, e con maior peso do sector servizos, Sarria e Chantada, contan cun importe medio de pensión máis próximo ao provincial.

Doutra banda, o **sector primario** ten unha grande importancia no territorio do GDR05, tanto pola poboación que ocupa como pola superficie dedicada ao mesmo. Dentro do sector agrícola destaca a especialización gandeira da zona, cara o vacún de leite e en segundo lugar ao de carne, e por último o cultivo de vides para viño (nas ribeiras do Miño, baixo o amparo da DOP Ribeira Sacra), e a produción (na súa maioría ecolóxica) de cereixas, castañas e mazás para sidra. A produción de castaña (o territorio está dentro da IXP Castaña de Galicia) e de mazá deron lugar á instalación de pequenas industrias elaboradoras e transformadoras.

Sete dos dez concellos que compoñen o GDR05 forman parte da zona protexida baixo a Denominación de Orixe Protexida “Queixo Arzúa-Ulloa” (Antas de Ulla, Carballedo, Chantada, Monterroso, Palas de Rei, Portomarín e Taboada), e todo o territorio está na Denominación de Orixe Protexida “Queixo Tetilla”. Tamén conta con outros produtos de calidade diferenciada, ou coa posibilidade de producir ao amparo de Augardentes de Galicia, Grelas de Galicia, Lacón Galego, Ternera Gallega, Mel de Galicia, Tarta de Santiago ou Pan Galego.

En canto ás aves, destacan os concellos de Sarria e Palas de Rei.

A **industria** no territorio do GDR05 non está moi desenvolvida. O sector secundario industrial estrutúrase principalmente entorno á industria manufactureira, e dentro da mesma, que este sector baséase no aproveitamento dos recursos locais. As industrias agroalimentarias teñen moita importancia, especialmente as empresas de alimentación (cárnicas, de fabricación de lácteos, de panadería, e de fabricación de produtos para a alimentación animal) e as de fabricación de bebidas.

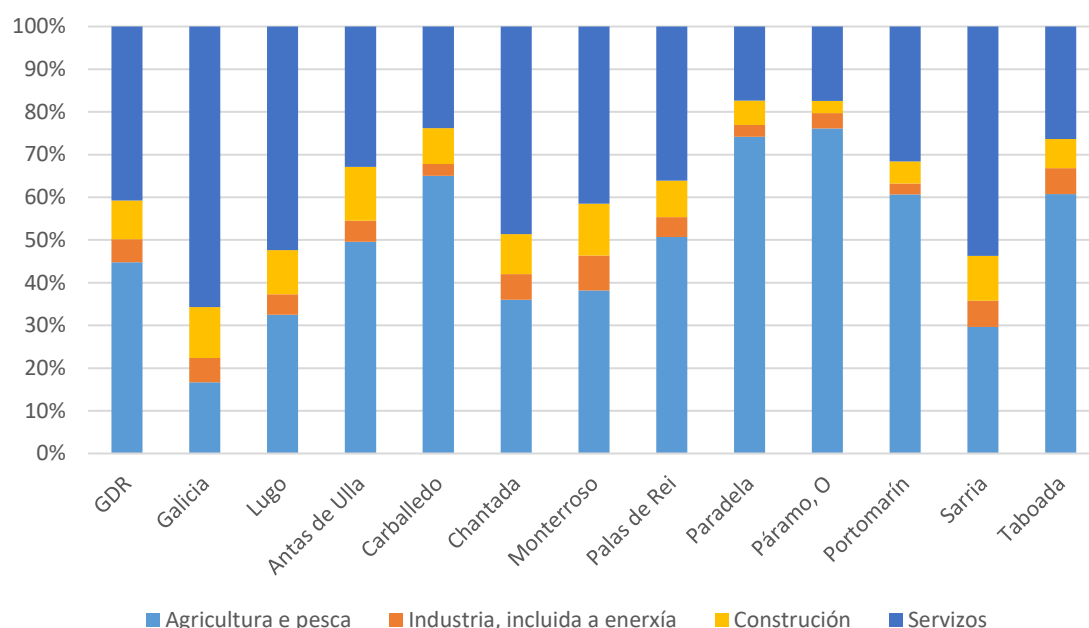
Outras empresas que destacan son as da industria da madeira e da cortiza. En xeral trátase de empresas de pequeno tamaño, con poucos empregados. A construción no territorio do GDR05 non é un sector importante, e atópase moi atomizado, posto que a maioría das empresas son de moi pequeno tamaño. Os concellos cun maior número de empresas no sector da construción son os dous grandes polos do territorio, Sarria e Chantada. Con todo, o peso do sector da madeira, papel e mobles no PIB comarcal para o ano 2018 é inferior ao 1 % nas comarcas que integran o GDR05, excepto na comarca de Lugo, onde o impacto do sector é do 2 %, a pesar de que case a metade do territorio de todos os concellos é forestal.

O **sector terciario** ou sector servizos ten un peso moi significativo no territorio do GDR05 e atópase notablemente desenvolvido. A pesar da importancia que o sector servizos ten no territorio, os concellos cun maior número de empresas no sector terciario son os dous grandes polos do territorio e que ademais contan con máis poboación, novamente Sarria e Chantada. Existe un claro contraste entre estes dous concellos, e os de O Páramo, Paradela, Antas de Ulla, Carballedo e Portomarín, onde o sector servizos se atopa menos desenvolvido. A actividade que máis empresas ten no sector servizos é a do comercio, do transporte e almacenamento. O maior número de empresas existentes neste sector son de pequeno tamaño, con algunha excepción. Fóra de Sarria e Chantada, no resto dos concellos do GDR05 hai moi poucas empresas de actividades administrativas e servizos auxiliares. Con respecto ao **turismo**, en xeral, os concellos de O Páramo, Taboada e Antas de Ulla, destacan polo baixo número tanto de establecementos como de prazas, en contraste con outros territorios máis desenvolvidos.

Os datos máis recentes proporcionados polo IGE para os concellos do GDR05 con respecto ás empresas segundo a súa actividade principal resume as cuestións anteriormente expostas. Distínguense así dous territorios cun marcado carácter terciario, economicamente máis

desenvolvido e relativamente menos envellecido. O resto de territorios presenta unha predominancia do sector primario. E en xeral un escaso peso dos diversos tipos de industria.

Gráfico 28. Empresas con actividade no GDR05 segundo actividade principal, ano 2021

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE (2021)

En canto aos contratos, aproximadamente o 50% dos contratos en 2021 foron a parar a mulleres no GDR05, porcentaxe que se atopa por encima do valor galego para o mesmo período, e próximo ao de Lugo. Por concellos, obsérvanse diferenzas neste aspecto. Así, mentres que en Carballedo, O Páramo, Antas de Ulla e Portomarín as mulleres contratadas superan o 50%, no resto sitúase a contratación feminina por baixo dese limiar. A menor porcentaxe atópase en Taboada (43,2%) e o maior en Carballedo (62,5%). Por sectores, as diferenzas son máis notorias, especialmente na construción, onde as mulleres contratadas só representan o 7,1% do total no GDR05. Aínda con todo, esta porcentaxe sería maior que o analizado para Galicia e Lugo. O sector servizos é o que presenta maior porcentaxe de contratación feminina, preto do 60% para o GDR05. En Carballedo, esa porcentaxe chega a superar o 70% e en xeral ningún concello baixa do 50% para este sector. No caso da industria, obsérvase que o dato de contratos femininos do GDR05 está por baixo do pertencente a Lugo e Galicia.

Táboa 41. Contratos. Media anual, ano 2021

	Total		Agricultura e pesca		Industria		Construción		Servizos	
	Total	%M	Total	%M	Total	%M	Total	%M	Total	%M
<i>Antas de Ulla</i>	28	53,30	4	18,60	3	46,70	1	11,10	21	61,70
<i>Carballedo</i>	29	62,50	1	26,70	4	13,60	1	14,30	23	73,40
<i>Chantada</i>	162	49,60	12	16,70	16	22,80	6	4,00	128	58,20
<i>Monterroso</i>	63	47,10	11	15,80	10	27,60	2	13,60	41	61,80
<i>Palas de Rei</i>	47	44,10	4	25,60	7	12,70	2	5,00	35	53,80
<i>Paradela</i>	18	45,10	2	4,00	1	31,30	1	0,00	14	55,20
<i>O Páramo</i>	26	59,90	2	23,80	3	54,80	1	0,00	21	65,50
<i>Portomarín</i>	20	52,50	2	11,50	2	30,00	1	0,00	15	62,80
<i>Sarria</i>	340	47,20	26	8,70	29	22,00	11	7,10	275	55,10
<i>Taboada</i>	38	43,20	4	34,00	5	39,10	2	16,00	27	47,40
GDR05	770	50,50	67	18,50	79	30,10	26	7,10	599	59,50
Lugo	7.298	50,70	528	18,60	1.157	39,60	235	5,90	5.378	58,20
Galicia	73.892	47,60	2.862	20,30	13.140	39,60	2.903	6,40	54.988	53,10

Fonte: IGE – Contratos (IGE. Contratos iniciais segundo xénero, sector de actividade económica e localidade de residencia do traballador)

En canto á cifra de parados, en 2021, preto do 55% da cifra total para o GDR05 correspondíase con mulleres. Este valor atópase sensiblemente por baixo da porcentaxe correspondente a Lugo e Galicia para o mesmo período. Novamente, por concellos estes datos varían e se observa que en Carballedo, Portomarín e Paradela esta porcentaxe atópase por baixo do 40%. É preciso destacar o dato de Sarria polo seu elevado valor: preto do 60% dos parados neste concello correspóndese con poboación feminina. O dato de parados menores de 25 anos, e a súa correspondente porcentaxe de mulleres, para o GDR05 é menor que o observado para Galicia e Lugo, aspecto no cal inflúe tamén a menor poboación novo nestes concellos. No caso das persoas que levan máis dun ano en paro, obsérvase que o porcentaxe de mulleres nesta situación é notablemente elevado para o concello de Sarria e o de Chantada, por encima do 60% do total. É preciso destacar o contexto actual no mercado laboral, no cal aínda se aprecian os efectos da pandemia de Covid-19; xunto con aspectos máis recentes, como a subida dos prezos dos insumos derivado dos conflitos internacionais.

Táboa 42. Parados, ano 2021

Concellos	Parados		Parados menores de 25 anos		Máis dun ano en paro	
	Total	%M	Total	%M	Total	%M
<i>Antas de Ulla</i>	77	42,90%	3	0	27	33,30%
<i>Carballedo</i>	74	33,80%	3	66,70%	40	27,50%
<i>Chantada</i>	460	57,40%	24	37,50%	251	62,50%
<i>Monterroso</i>	173	56,10%	8	37,50%	81	59,30%
<i>Palas de Rei</i>	133	50,40%	6	50,00%	65	52,30%
<i>Paradela</i>	35	34,30%	2	0,00%	20	35,00%
<i>Páramo, O</i>	38	47,40%	3	33,30%	18	33,30%
<i>Portomarín</i>	34	38,20%	1	100,00%	18	38,90%

Concellos	Parados		Parados menores de 25 anos		Máis dun ano en paro	
Sarria	781	59,20%	35	51,40%	410	60,20%
Taboada	94	51,10%	3	66,70%	61	47,50%
GDR05	1.899	54,70%	88	45,50%	991	56,00%
Lugo	15.995	57,00%	722	50,40%	8.084	58,30%
Galicia	163.447	58,00%	6.706	50,00%	83.860	61,20%

Fonte: IGE – Demandas de emprego (IGE. Paro rexistrado segundo xénero, grupos de idade e duración da demanda)

Táboa 43. Parados por sector de actividade, novembro 2022

	Paro total	Agricultura /Pesca	Industria	Construción	Servizos	Sen emprego anterior
Antas de Ulla	65	6	7	6	39	7
Carballedo	66	5	6	14	38	3
Chantada	387	35	35	30	251	36
Monterroso	159	19	13	9	108	10
Palas de Rei	133	5	16	11	99	2
Paradela	26	3	3	1	18	1
Páramo, O	33	1	3	1	25	3
Portomarín	29	10	1	4	14	0
Sarria	650	34	66	57	449	44
Taboada	80	5	7	14	46	8
GDR05	1.628	123	157	147	1.087	114
Lugo	5.488	189	344	340	3.926	689
Galicia	142.758	4.774	14.789	9.924	101.278	11.993

Fonte: IGE. Paro rexistrado segundo sectores

A seguinte táboa mostra a variación de parados por sectores entre 5 anos, desde 2017 a 2022, e entre 10 anos, (desde 2012 e 2022). Para todos os casos colleuse o dato do mes de novembro. De maneira xeral, obsérvase que tendencia en ambos os períodos foi á diminución en todos os sectores. Por sectores, apréciase que de maneira xeral a maior diminución produciuse para a construción, seguido da industria na variación de 10 anos, aínda que este dato difire entre concellos. Esta tendencia tamén se observa para a variación en cinco anos.

Táboa 44. Variación entre 5 e 10 anos do paro por sectores (%)

	Total		Agricultura		Industria		Construción		Servizos		Sen emprego anterior	
	Variación 5 anos (2017-2022)	Variación 10 anos (2012-2022)	Variación 5 anos (2017-2022)	Variación 10 anos (2012-2022)	Variación 5 anos (2017-2022)	Variación 10 anos (2012-2022)	Variación 5 anos (2017-2022)	Variación 10 anos (2012-2022)	Variación 5 anos (2017-2022)	Variación 10 anos (2012-2022)	Variación 5 anos (2017-2022)	Variación 10 anos (2012-2022)
<i>Antas de Ulla</i>	-18,75	-51,49	-45,45	-40,00	0,00	-63,16	-53,85	-81,25	-7,14	-40,00	0,00	-12,50
<i>Carballedo</i>	-12,00	-50,00	-44,44	-54,55	-25,00	-68,42	-12,50	-50,00	-5,00	-44,12	50,00	-50,00
<i>Chantada</i>	-18,87	-43,83	-14,63	-23,91	-28,57	-50,70	-23,08	-72,97	-19,81	-37,09	2,86	-41,94
<i>Monterroso</i>	-14,52	-40,00	5,56	46,15	0,00	-43,48	-35,71	-83,93	-14,29	-28,48	-33,33	-54,55
<i>Palas de Rei</i>	-6,99	-44,58	-50,00	-72,22	45,45	-27,27	-47,62	-79,25	2,06	-28,78	-50,00	-75,00
<i>Paradela</i>	-52,73	-74,76	-40,00	-57,14	-50,00	-66,67	-90,00	-92,86	-43,75	-74,29	-50,00	-66,67
<i>Páramo, O</i>	-29,79	-58,23	-66,67	-80,00	-40,00	-50,00	-66,67	-92,86	-19,35	-50,00	-40,00	-25,00
<i>Portomarín</i>	-54,69	-66,28	42,86	11,11	-66,67	-75,00	-55,56	-63,64	-68,18	-76,27	-100,00	-100,00
<i>Sarria</i>	-28,49	-51,02	-32,00	-27,66	-23,26	-66,83	-40,63	-72,20	-24,66	-40,37	-45,68	-64,23

Taboada	-36,51	-58,12	-37,50	-64,29	-22,22	-58,82	0,00	-65,00	-44,58	-54,90	-33,33	-55,56
GDR05	-27,33	-53,83	-28,23	-36,25	-21,03	-57,04	-42,56	-75,39	-24,47	-47,43	-29,95	-54,54
Lugo	-25,34	-50,63	-29,48	-37,42	-21,64	-59,95	-47,04	-78,29	-23,97	-45,78	-17,78	-39,98
Galicia	-23,73	-48,38	-29,83	-46,42	-31,03	-62,01	-42,10	-77,50	-19,20	-37,05	-27,08	-49,38

Fonte: IGE. Paro rexistrado segundo sectores

Os datos de afiliación á Seguridade Social mostra datos diferenciados por concellos, aínda que en todos repítese a importancia do réxime xeral e de autónomos, sendo os principais. O agrario e o do fogar presentan certa relevancia en canto ao número de afiliados.

Táboa 45. Afiliacións á Seguridade Social segundo réxime de afiliación. Media anual, ano 2021

Concellos	Total	Xeral	Autónomos	Agrario	Fogar
Antas de Ulla	672	398	230	32	12
Carballedo	817	468	319	17	13
Chantada	3.028	1.835	1.021	87	86
Monterroso	1.296	766	460	51	19
Palas de Rei	1.256	725	467	42	22
Paradela	686	307	363	9	8
Páramo, O	526	257	235	25	9
Portomarín	562	256	272	25	9
Sarria	5.169	3.350	1.629	88	103
Taboada	944	480	378	59	27
GDR05	14.954	8.840	5.374	434	306
Lugo	121.941	83.153	32.594	1.708	3.061
Galicia	995.070	737.989	207.486	5.998	24.928

Fonte: IGE – Afiliacións á Seguridade Social (IGE. Afiliacións á Seguridade Social en alta laboral segundo o concello de residencia da persoa afiliada e o réxime de afiliación (desde 2011))

Analizando os datos de afiliación por sector de actividade, obsérvase a relevancia dentro do GDR05 do sector servizos, como ocorre a nivel rexional e provincial. Séguelle en importancia a agricultura e a pesca, aspecto que si diferencia este GDR do valor galego, máis elevado no sector industria que no agrícola. No caso do GDR05, os sectores industria e construción presentan valores próximos, moi inferiores aos outros dous sectores de actividade. Por concellos, volve observarse un comportamento heteroxéneo, con Chantada e Sarria á cabeza na afiliación no sector servizos.

Táboa 46. Afiliacións á Seguridade Social segundo o sector de actividade. Media anual, 2021

Concellos	Total	Agricultura e pesca	Industria	Construción	Servizos
Antas de Ulla	672	150	83	53	378
Carballedo	817	216	67	65	466
Chantada	3.028	529	245	244	1.999
Monterroso	1.296	264	107	114	806
Palas de Rei	1.256	325	114	86	727
Paradela	686	258	66	38	320
Páramo, O	526	201	48	25	252
Portomarín	562	197	47	31	286
Sarria	5.169	670	613	377	3.493
Taboada	944	327	71	66	478
GDR05	14.954	3.136	1.459	1.099	9.203
Lugo	121.941	14.995	13.322	8.799	84.365
Galicia	995.070	55.550	140.104	74.908	720.484

Fonte: IGE – Afiliacións á Seguridade Social (IGE. Afiliacións á Seguridade Social en alta laboral segundo o concello de residencia da persoa afiliada e o sector de actividade (CNAE-2009) (desde 2011))

A seguinte táboa mostra a variación deste indicador para 10 anos. Obsérvase que, salvo para o sector servizos, para a maioría dos sectores foi xeralmente negativo. Os sectores onde máis decreceu a afiliación foron a agricultura e a construción nos últimos dez anos, con diferenzas por concellos do territorio.

Táboa 47. Afiliacións á Seguridade Social segundo o sector de actividade. Variación de 10 anos da media anual (2011-2021)

Variación 10 anos					
	Total	Agricultura	Industria	Construcción	Servizos
Antas de Ulla	-1,1%	-15,7%	19,0%	-9,4%	3,9%
Carballedo	-12,6%	-34,2%	-14,9%	-11,9%	4,5%
Chantada	0,0%	-15,5%	-12,3%	-14,1%	10,5%
Monterroso	-0,3%	3,7%	3,4%	-18,7%	2,3%
Palas de Rei	-2,1%	-14,8%	12,3%	-37,1%	12,2%
Paradela	-16,4%	-33,0%	0,8%	-24,0%	2,4%
Páramo, O	-9,5%	-20,6%	19,3%	-42,9%	5,7%
Portomarín	-8,9%	-21,7%	18,2%	-30,3%	3,8%
Sarria	3,8%	-0,4%	-8,1%	-9,8%	9,7%
Taboada	-12,5%	-18,0%	-18,2%	-15,7%	-5,1%
GDR05	-2,3%	-15,9%	-4,8%	-17,2%	7,4%
Lugo	-2,1%	-19,7%	-4,8%	-26,1%	7,0%
Galicia	3,4%	-18,0%	-2,8%	-18,2%	10,7%

Fonte: IGE – Afiliacións á Seguridade Social (IGE. Afiliacións á Seguridade Social en alta laboral segundo o concello de residencia da persoa afiliada e o sector de actividade (CNAE-2009) (desde 2011))

Con respecto á **renda** per cápita por fogares, obsérvase, cos últimos datos dispoñibles para o ano 2017, que todos os concellos do GDR05 atópanse por baixo do valor de Galicia. Os concellos máis próximos a este dato son Portomarín e Sarria. Con todo, os máis afastados son

Antas de Ulla, Pardela e O Páramo. Estes datos volven reflectir dous polos de características diferenciadas no territorio.

Táboa 48. Renda bruta dispoñible do fogar per cápita no GDR05, ano 2017

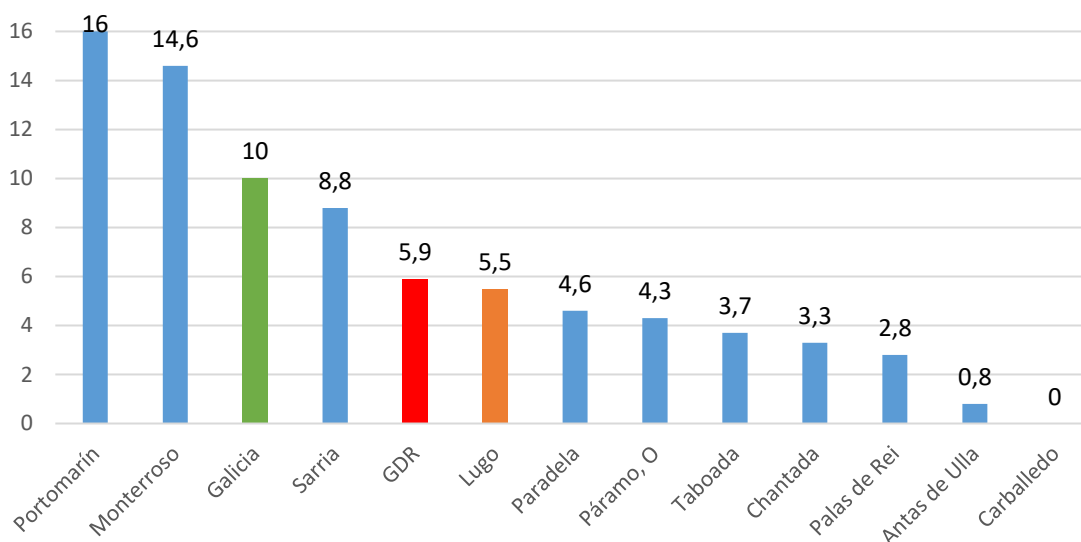
Renda bruta dispoñible do fogar per cápita (2017*)	
Antas de Ulla	10.321
Carballedo	11.096
Chantada	12.823
Monterroso	12.518
Palas de Rei	11.994
Paradela	10.947
Páramo, O	10.118
Portomarín	13.703
Sarria	13.491
Taboada	12.018
GDR05	11.903
Lugo	16.570
Galicia	14.643

*Ano máis recente para o cal hai datos

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE (2017)

A evolución da renda per cápita entre 2012 e 2017 (último dato dispoñible no IGE sobre este indicador) mostra unha evolución moi favorable da renda para os concellos de Portomarín e Monterroso, mesmo por encima do valor de Galicia. Sarria atópase próximo á evolución da comunidade, mentres que para concellos como Carballedo ou Antas de Ulla o incremento foi practicamente inexistente. O resto de territorios aumenta a renda bruta dispoñible, aínda que en porcentaxes considerablemente baixas.

Gráfico 29. Incremento da renda bruta dispoñible do fogar per cápita en 5 anos para o GDR05. Variación 2012 - 2017*

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE

(*) Últimos anos dos que hai datos.

B.2.5. ANÁLISE EMPRESARIAL

No que respecta ás empresas. A variación con respecto a 5 anos mostra comportamentos diferentes por concellos. Para a metade dos concellos, esta variación foi negativa, salvo para Palas de Rei, Paradela, Portomarín, Sarria e Taboada. O tamaño medio das empresas no GDR05 é menor que o presente en Lugo e Galicia. Por concellos, Taboada é o único concello cun tamaño similar ao galego para o ano de referencia.

Táboa 49. Empresas, ano 2020

Concellos	Empresas	Variación 5 anos	Altas	Baixas	Permanencia	Tamaño medio
Antas de Ulla	222	-0,45%	26	27	196	2,08
Carballedo	323	-6,38%	30	26	293	1,79
Chantada	1.183	-2,07%	110	118	1.073	1,96
Monterroso	453	-2,16%	36	54	417	1,72
Palas de Rei	540	3,65%	55	47	485	2,05
Paradela	403	5,77%	30	36	373	1,75
Páramo, O	247	-0,40%	20	18	227	1,16
Portomarín	272	1,87%	21	32	251	1,63
Sarria	1.832	0,77%	155	161	1.677	2,09
Taboada	410	-3,76%	35	48	375	3,26
GDR05	5.885	-0,25%	518	567	5.367	1,95
Lugo	37.300	-0,10%	3.448	5.367	33.852	2,69
Galicia	245.660	-0,26%	23.942	3.634	221.718	3,26

Fonte: IGE – Directorio de empresas (IGE. Altas, baixas e permanencias segundo a sede social e IGE. Empresas con actividade en Galicia segundo actividade principal (grupos CNAE 2009) e condición xurídica e IGE. Tamaño medio das empresas con sede en Galicia)

Segundo a condición xurídica, con datos de 2014, obsérvase que a condición predominante é a de persoas físicas, seguida de sociedade limitada. En seis concellos non existe rexistro de sociedades anónimas para o ano de análise, mentres que Sarria destaca por ser o concello con maior número das mesmas (aínda que relativamente baixo, en comparación coas outras condicións xurídicas. En xeral, apréciase unha inercia similar á que xa se percibe a nivel de Galicia e Lugo.

Táboa 50. Número de empresas segunda a súa condición xurídica, ano 2014*

Concellos	Total	Persoas Físicas	S. Anónimas	S. Limitadas	S. Cooperativas	Outros
Antas de Ulla	99	79	-	12	1	7
Carballedo	121	95	-	17	-	9
Chantada	745	481	4	194	3	63
Monterroso	300	207	1	54	2	36
Palas de Rei	247	160	1	60	1	25
Paradela	97	57	-	29	2	9
Páramo, O	58	41	-	11	2	4

Concellos	Total	Persoas Físicas	S. Anónimas	S. Limitadas	S. Cooperativas	Outros
Portomarín	98	69	-	19	2	8
Sarria	1.304	759	16	411	6	112
Taboada	167	123	-	30	2	12
GDR05	3.236	2.071	22	837	21	285
Lugo	24.682	14.934	245	6.902	148	2.453
Galicia	198.808	111.038	3.243	64.727	915	18.885

*Último con datos dispoñíbles no IGE

Fonte: IGE – Directorio de empresas (IGE. Empresas con actividade en Galicia segundo actividade principal (grupos CNAE 2009) e condición xurídica)

De acordo con o tamaño das empresas, con datos de 2020, obsérvase unha concentración de empresas nos tamaños máis pequenos en todo o GDR05, especialmente por baixo de dous traballadores. Por encima de 250 empregados non se atopa ningunha empresa do GDR05. As empresas de maior tamaño concéntranse en Sarria, Chantada e Taboada.

Táboa 51. Número de empresas segundo o estrato de asalariados, ano 2020

Concellos	Total	<2	3-5	6-9	10-19	20-49	50-99	100-249	>250
Antas de Ulla	222	208	6	3	2	3	-	-	-
Carballedo	323	303	15	2	2	-	1	-	-
Chantada	1.183	1.066	77	19	15	4	1	1	-
Monterroso	453	418	25	3	4	1	2	-	-
Palas de Rei	540	499	19	10	6	4	2	-	-
Paradela	403	388	8	5	2	-	-	-	-
Páramo, O	247	238	5	3	-	1	-	-	-
Portomarín	272	252	13	2	4	1	-	-	-
Sarria	1.832	1.649	99	41	26	12	4	1	-
Taboada	410	384	14	8	1	1	1	1	-
GDR05	5.885	5.405	281	96	62	27	11	3	-
Lugo	37.300	33.027	2.324	912	612	305	77	33	10
Galicia	245.660	211.361	17.749	7.354	5.001	2.811	809	407	168

Fonte: IGE – Directorio de empresas (IGE. Empresas con actividade en Galicia segundo actividade principal (grupos CNAE 2009) e estrato de asalariados)

Doutra banda, no GDR05 existe unha concentración de empresas no sector da agricultura e a pesca, como mostra a seguinte táboa. Por concellos obsérvanse diferenzas de interese, por exemplo, a maior concentración de empresas de servizos en Chantada, Sarria e Monterroso, por encima mesmo das dedicadas á agricultura. Na maioría dos concellos do GDR05 existe un número maior de empresas na construción que na industria, con datos de 2020.

Táboa 52. Número de empresas segundo a súa actividade principal, ano 2020

Concellos	Total	Agricultura e pesca	Industria	Construción	Servizos
Antas de Ulla	222	110	11	28	73
Carballedo	323	210	9	27	77
Chantada	1.183	426	71	111	575
Monterroso	453	173	37	55	188
Palas de Rei	540	274	25	46	195
Paradela	403	299	11	23	70
Páramo, O	247	188	9	7	43
Portomarín	272	165	7	14	86
Sarria	1.832	543	112	193	984
Taboada	410	249	25	28	108
GDR05	5.885	2.637	317	532	2.399
Lugo	37.300	12.105	1.790	3.866	19.539
Galicia	245.660	40.918	14.035	29.330	161.377

Fonte: IGE – Directorio de empresas (IGE. Empresas con actividade en Galicia segundo actividade principal (grupos CNAE 2009) e condición xurídica)

A seguinte táboa mostra a variación no número de empresas entre 2014 e 2020 por sectores. Para o GDR esta variación foi negativa para todos os sectores, excepto servizos, como se observa tamén para o caso de Lugo e Galicia. Por concellos, este dato varía notablemente, como se observa no caso da agricultura onde o número de empresas só creceu en Palas de Rei e Sarria. No caso da industria, só creceu o número de empresas para Chantada, Monterroso e Taboada. No caso da construción, incrementouse en Antas de Ulla, Chantada, Paradela e Portomarín. No caso dos servizos, só decrece en dous concellos: Monterroso e Taboada.

Táboa 53. Número empresas. Variación 6 anos (2014-2020)*

Variación 6 anos (2014-2020)				
	Agricultura e pesca	Industria	Construción	Servizos
Antas de Ulla	-9,8%	0,0%	27,3%	9,0%
Carballedo	-12,5%	-40,0%	-15,6%	2,7%
Chantada	-8,6%	4,4%	3,7%	0,5%
Monterroso	-4,4%	2,8%	-8,3%	-9,2%
Palas de Rei	2,2%	4,2%	-6,1%	11,4%
Paradela	-2,9%	-26,7%	9,5%	12,9%
Páramo, O	-4,1%	0,0%	-53,3%	22,9%
Portomarín	-6,8%	-30,0%	16,7%	11,7%
Sarria	5,2%	-17,0%	-1,5%	1,0%
Taboada	-12,3%	25,0%	-6,7%	-8,5%
GDR05	-4,4%	-7,6%	-2,2%	1,6%
Lugo	-5,7%	-6,3%	-5,6%	4,2%
Galicia	-7,4%	-5,9%	-6,9%	5,6%

*Ano máis antigo dispoñible no IGE

Fonte: IGE – Directorio de empresas (IGE. Empresas con actividade en Galicia segundo actividade principal, grupos CNAE 2009, e condición xurídica)

Con respecto ao Valor Engadido Bruto, con datos de 2018 para os dous concellos para os cales estaba dispoñible este dato no IGE, percíbese que certos sectores destacan de maneira diferenciada. Así, en Chantada, o sector que supón o maior VEB é Enerxía, Subministración de auga e Xestión de residuos, seguido de Educación, Sanidade e outros servizos; e Comercio, transporte e hostalería. No caso de Sarria, trátase do sector Comercio, transporte e hostalería como o que máis achega ao VEB, seguido de Actividades de información, financeiros, inmobiliarios e profesionais.

Táboa 54. VEB por sectores, ano 2018*

Concello	Produto interior bruto	Valor engadido bruto (VEB)	VEB Sector primario	VEB Industria agroalimentaria	VEB Madeira, papel e mobles
Chantada	332.316	305.150	51.799	15.880	352
Sarria	439.762	394.531	101.115	9.477	2.912
Lugo	7.412.296	6.705.621	914.012	234.997	81.654
Galicia	62.225.855	56.354.446	2.894.860	1.592.824	726.893

Concello	VEB Industria extractiva e pesada	VEB Enerxía, subministro de auga e xestión de residuos	VEB Construción	VEB Comercio, transporte e hostalería	VEB Actividades de información, financeiros, inmobiliarios e profesionais	VEB AAPP, Educación, Sanidade e outros servizos
Chantada	1.971	88.079	15.055	44.691	42.017	45.306
Sarria	28.773	8.908	32.400	80.522	66.807	63.617
Lugo	425.501	537.974	480.630	1.345.656	1.224.781	1.460.416
Galicia	5.113.005	3.142.364	4.089.691	12.980.242	13.210.847	12.603.720

* Só existen datos dispoñibles para estes concellos

Fonte: IGE.

B.2.6. EQUIPAMENTOS E INFRAESTRUTURAS

A rede viaria do GDR05 conta con estradas nacionais e autonómicas que o conectan co exterior, e cun armazón de estradas de carácter provincial que artellan a súa comunicación interior. O estado de conservación destas estradas é diverso. Existen problemas de comunicación de determinadas áreas, sobre todo nas zonas máis montañosas.

Táboa 55. Principais estradas nacionais e autonómicas que recorren o GDR05

Tipo	Estrada	Denominación	Rede
Autovía	A-54	Lugo - Santiago	
Nacional	N-540	Lugo - Ourense	
Nacional	N-547	Santiago - Lugo	
Nacional	N-640	Pontevedra - Vegadeo	
Autonómica	GC-2.1	Monforte - Alto do Faro	Corredor - Vía alta capacidade
Autonómica	GC-2.2	Nadela - Monforte	Corredor - Vía alta capacidade

Fonte: Ministerio de Fomento, da Concedería de Infraestruturas e Vivenda e da Deputación Provincial de Lugo

A **rede ferroviaria** no GDR-05 é escasa. Só existe a vía de ferrocarril que atravesa a Comarca de Sarria de norte a sur con orixe en Lugo e remate en Monforte de Lemos. A súa importancia decreceu, quedando como estacións que prestan servizo a de Sarria para viaxeiros, a de Oural (Sarria) para mercadorías e o apeadeiro de Céltigos (Sarria).

Con respecto ao **transporte público**, segundo datos por comarcas para o ano 2021 da Memoria de Transporte de Galicia, obsérvase que para a Comarca de Ulloa existían 14 liñas con 140 paradas. No caso de Chantada, existían 45 liñas con aproximadamente 410 paradas. Doutra banda, na Comarca de Sarria obsérvanse 85 liñas e 864 paradas.

No relativo ao **alumeado público** no GDR-05, obsérvase certas deficiencias, sobre todo no relativo á calidade da enerxía e a constancia no subministro. Na seguinte táboa móstrase a relación de núcleos por concello do GDR-05 con servizo e aqueles con déficits totais ou parciais, para o ano 2015 (último ano con información dispoñible no IGE).

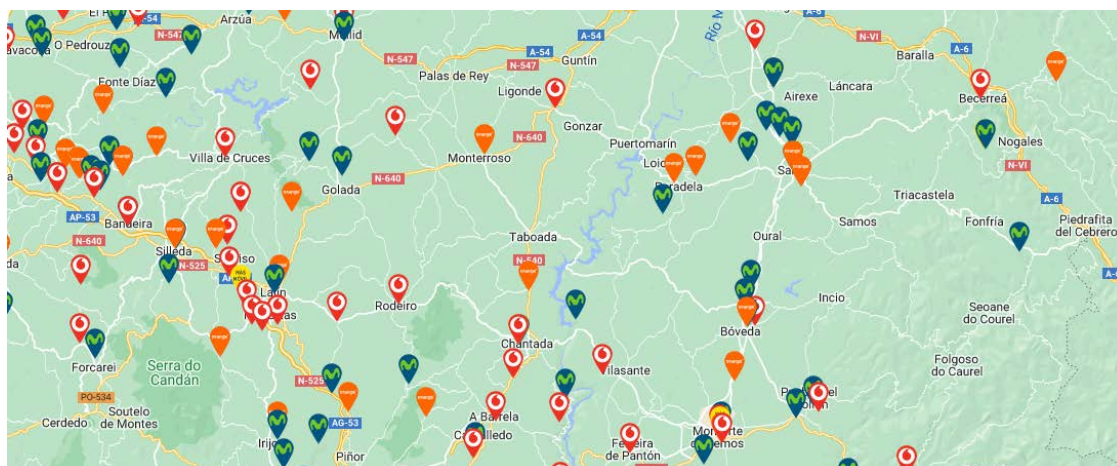
Táboa 56. Núcleos con servizo e déficit totais o parciais, ano 2015

Concello	Con servizo	Déficits totais ou parciais
Antas de Ulla	45	16
Carballedo	61	31
Chantada	103	81
Monterroso	43	0
Palas de Rei	65	34
Paradela	25	16
Páramo, O	26	3
Portomarín	2	24
Sarria	71	0
Taboada	59	26
Total GDR05	500	231

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE

En canto ás **redes de abastecemento de auga e sumidoiros**, e a **recollida e tratamento de residuos**, dependen moito da acusada dispersión da poboación. Así, a existencia dun número grande de asentamentos dificulta considerablemente a cobertura total da poboación. Como consecuencia, moitas vivendas teñan servizos de traída e recollida de augas autónomos. A poboación ten un servizo máis deficiente e con menor control, e os vertidos sen depuración a ríos e regatos elevan o nivel de contaminación. En canto as **comunicacións**, unha parte importante da poboación do territorio do GDR-05 aínda ten dificultades para o acceso a internet. Na seguinte ilustración pódese ver unha relación actualizada de antenas e cobertura das principais redes de telefonía e internet.

Mapa 12. Rede de Antenas GSM no GDR05

Fonte: Antena GSM

Doutra banda, os servizos educativos e dotación de servizos de saúde cobren a totalidade do territorio do GDR05. Non todos os concellos do GDR05 teñen centros prestadores de servizos sociais, o que si todos eles contan con programas municipais de axuda no fogar. As seguintes táboas mostran os centros de lectura e culturais dos concellos do territorio, observándose notables diferenzas entre os mesmos, así como os centros educativos e as áreas recreativas.

Táboa 57. Centros educativos no GDR05, ano 2022

Nome	Concello	Tipo de centro	Titularidade	Ensino concertado	Dependente
CEIP Plurilingüe de Antas de Ulla	Antas de Ulla	CEIP	Pública	Non	Si
CEIP Xosé Luís Taboada	Carballedo	CEIP	Pública	Non	Si
CEIP Plurilingüe Xoán de Requeixo	Chantada	CEIP	Pública	Non	Si
IES Lama das Quendas	Chantada	IES	Pública	Non	Si
IES Val do Asma	Chantada	IES	Pública	Non	Si
ESMU Municipal de Chantada	Chantada	ESMU	Pública	Non	Non
CEIP Plurilingüe San Miguel	Paradela	CEIP	Pública	Non	Si
CEIP Plurilingüe Virxe da Luz	Portomarín	CEIP	Pública	Non	Si
CEIP Plurilingüe Antonio Fernández López	Sarria	CEIP	Pública	Non	Si
CEMU Profesional Cantiga	Sarria	CEMU	Privada	Non	Non
CPR Plurilingüe Ntra. Sra. de la Asunción	Sarria	CPR	Privada	Si	Non
CPR Plurilingüe La Merced	Sarria	CPR	Privada	Si	Non
CEIP Frei Luís de Granada	Sarria	CEIP	Pública	Non	Si
EFOG de Sarria	Sarria	EFOG	Pública	Non	Non
IES Gregorio Fernández	Sarria	IES	Pública	Non	Si
IES Xograr Afonso Gómez de Sarria	Sarria	IES	Pública	Non	Si
CPI San Tomé do Carballo	Taboada	CPI	Pública	Non	Si

Nome	Concello	Tipo de centro	Titularidade	Ensino concertado	Dependente
CEIP Plurilingüe Celso Currás	Trabada	CEIP	Pública	Non	Si
CEIP Plurilingüe Eloísa Rivadulla	Chantada	CEIP	Pública	Non	Si
CEIP Plurilingüe de Palas de Rei	Palas de Rei	CEIP	Pública	Non	Si
EEI Xela Arias	Sarria	EEI	Pública	Non	Si
IES de Monterroso	Monterroso	IES	Pública	Non	Si
IES do Camiño	Palas de Rei	IES	Pública	Non	Si
CEIP Plurilingüe do Páramo	O Páramo	CEIP	Pública	Non	Si
EMUSPR de Antas de Ulla	Antas de Ulla	EMUSPR	Privada	Non	Non
ESMU Municipal O Barrido	Paradela	ESMU	Pública	Non	Non
ESMU Municipal de Sarria	Sarria	ESMU	Pública	Non	Non
ESMU Municipal de Taboada	Taboada	ESMU	Pública	Non	Non
CEIP Plurilingüe de Monterroso	Monterroso	CEIP	Pública	Non	Si
EPAPU de Monterroso	Monterroso	EPAPU	Pública	Non	Si
ESMU Municipal de Monterroso	Monterroso	ESMU	Pública	Non	Non
EMUSPR Casa da Música de Chantada	Chantada	EMUSPR	Privada	Non	Non

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE

Táboa 58. Servizos de biblioteca, museo, cine e semellantes no GDR05, ano 2015

	Biblioteca	Casa de cultura	Centro cívico / social	Fogar do pensionista	Museo	Teatro / Cine
Antas de Ulla	0	1	7	0	0	0
Carballedo	1	0	17	0	0	0
Chantada	0	1	7	0	1	0
Monterroso	1	1	13	0	1	0
Palas de Rei	1	1	15	0	0	0
Paradela	0	1	2	0	0	0
Páramo, O	1	0	6	0	0	0
Portomarín	0	2	10	0	0	0
Sarria	1	1	31	0	0	0
Taboada	1	3	3	0	0	0
Total	6	11	111	0	2	0

*Año 2015, o último para o cal hai datos dispoñíbles

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE (2015)

Táboa 59. Áreas recreativas no GDR05, ano 2015

	Áreas de natureza	Xardíns	Parque infantil	Parque no urbano	Parque urbano	Zonas recreativas
<i>Antas de Ulla</i>	0	0	1	0	3	5
<i>Carballedo</i>	0	0	3	0	0	2
<i>Chantada</i>	0	0	1	3	4	0
<i>Monterroso</i>	0	0	3	4	3	1
<i>Palas de Rei</i>	0	0	1	2	0	5
<i>Paradela</i>	0	1	1	0	1	4
<i>Páramo, O</i>	0	0	2	0	0	0
<i>Portomarín</i>	0	5	1	0	2	2
<i>Sarria</i>	0	3	4	4	7	3
<i>Taboada</i>	0	0	1	1	2	1
Total	0	9	18	14	22	23

**Ano 2015, o último para o cal hai datos dispoñibles*

Fonte: Elaboración propia baseada en datos do IGE (2015)

B.3. MATRIZ DAFO

Para a elaboración da Matriz DAFO tívose en conta, ademais da análise do contexto territorial e socioeconómico, a visión que teñen os distintos axentes do ámbito territorial, que se plasma no apartado A desta memoria

Táboa 60. Matriz DAFO

DEBILIDADES	FORTALEZAS
▪ Desenvolvemento desigual por concellos ▪ Elevado peso do sector primario ▪ Relevo accidentado da superficie ▪ Menor porcentaxe que a media galega en superficie terrestre pertencente á Rede Natura ▪ Escasa protección a espazos naturais con alto valor ambiental ▪ Vulnerabilidade aos incendios por abandono de labores ▪ Desertificación e erosión ▪ Despoboamento en algunhas partes do territorio ▪ Dispersión elevada da poboación con concentración da poboación en determinados concellos ▪ Falta de servizos e de programas de actividades para colectivos como maiores e nenos ▪ Poboación moi envellecida ▪ Importante peso das pensións cun importe medio moi por debaixo da media provincial e galega ▪ Renda dispoñible bruta por habitante por debaixo da media galega na maioría dos concellos do GDR ▪ Importante número de explotacións agrarias con SAU por debaixo das 10 Ha. ▪ Baixa competitividade das explotacións ▪ Insuficiente diversificación das actividades agrícolas e gandeiras ▪ Elevada factura enerxética das explotacións ▪ Producción de xurros	▪ Especialización gandeira na produción láctea e cárnica ▪ Existencia no territorio de producións amparadas baixo D.O.P. e I.X.P. ▪ Existencia de producións ecolóxicas ▪ Diversidade paisaxística e presenza de espazos naturais protexidos ▪ Alta biodiversidade como consecuencia da heteroxeneidade paisaxística ▪ Abundancia de recursos hídricos ▪ Grandes posibilidades para a biomasa ▪ Aproveitamento da orografía e das condicións climáticas para a produción de enerxías renovables ▪ Explotacións con maior profesionalización ▪ Existencia de cooperativas de gandeiros ▪ Gran potencial agrícola ▪ Explotacións con suficiente base territorial dispoñible ▪ Importante desenvolvemento dos cultivos vitivinícolas ▪ Existencia de solo industrial acondicionado e ben comunicado ▪ Sectores tradicionais susceptibles de ser explotados turisticamente ▪ Paso polo territorio de diversas rutas xacobeas ▪ Elevado potencial de recursos turísticos repartidos por todo o territorio ▪ Existencia de patrimonio rural en desuso susceptible de reutilización e recuperación ▪ Labores de mantemento dos terreos contra os incendios, aínda que non son suficientes ▪ Localización próxima a cidades grandes

- Sector industrial escasamente desenvolvido e moi atomizado
- Pouca transformación dos produtos do sector primario dentro do territorio
- Empresas de reducida dimensión e escasamente xeradoras de emprego
- Escasa capacidade innovadora e de incorporación da tecnoloxía
- Inexistencia de mediana empresa
- Escaso tecido empresarial e moi concentrado en Sarria e Chantada
- Escaso desenvolvemento da industria non manufactureira e do sector da construción
- Sector servizos focalizado en Sarria e Chantada
- Recursos turísticos
- Cifras de paro importantes nos colectivos de xente nova e maiores de 50 anos
- Dificultades de acceso ao emprego en zonas rurais de baixa densidade de poboación
- Inexistencia de Plans Xerais de Ordenación Municipal en algúns concellos
- Existencia de vivendas baleiras e en mal estado de conservación
- Escaseza de vivendas ofertadas
- Infraestruturas viarias en diferente estado de conservación
- Transporte público deficiente, tanto no referente ás comunicacións internas como externas
- Distribución de enerxía con problemas
- Algunha deficiencia no alumeado público
- Deficiencias severas nalgúns concellos respecto ao sistema público de abastecemento de augas e o tratamento de depuración das mesmas (augas residuais)
- Existencia de patrimonio cultural sen conservar e sen rehabilitar
- Paralización de actividades por COVID, con deterioro para persoas maiores

- Decremento da poboación rural por debaixo da media galega
- Mantemento da poboación en algunhas parroquias
- Busca da calidade de vida por parte da poboación
- Boa rede de abastecemento e saneamento nos núcleos máis urbanos do territorio
- Existencia no territorio de varios centros de información á muller
- Existencia de servizos de apoio ao emprego e ao emprendedor
- Programas de actividades para xente maior e moza
- Importancia do patrimonio natural e cultural do territorio como factor de impulso socioeconómico
- Ampla representación do patrimonio cultural
- Tradición de mercados locais e feiras

AMEAZAS

- Elevado risco que pode implicar o cambio nas políticas estruturais europeas
- Excesiva dependencia de axudas e subvencións
- Risco de caída da demanda láctea e cárnica por incremento dos prezos
- Incremento constante do prezo dos insumos e dos subministros nas explotacións agrogandeiras
- Centralización dos servizos nos núcleos urbanos máis importantes
- Maior atractivo das zonas urbanas que pode provocar o éxodo da poboación rural
- Riscos derivados dos efectos do cambio climático
- Previsión de incremento de incendios forestais e pragas
- Cambios lexislativos constantes no referente ás enerxías renovables
- Abandono de terreos
- Falta de concienciación da poboación
- Baixa capacidade de autorrenovación dos recursos
- Deficiente xestión dos xurros xerados nas explotacións
- Risco para a conservación da biodiversidade
- Caída xeneralizada dos prezos agrarios
- Escaso poder de negociación dos produtores agrogandeiros coa industria e distribución
- Conxuntura económica desfavorable debido a unha crise produtiva xeneralizada

OPORTUNIDADES

- Existencia de novos mercados en produtos de alimentación Intensificación da concienciación ambiental
- Posibilidade de incrementar o aproveitamento sustentable das masas forestais
- Aposta polo desenvolvemento das enerxías renovables como resposta á crise enerxética
- Posibilidade de atracción de poboación polos efectos da crise sanitaria
- Revalorización e imaxe positiva do medio rural
- Migración dende outros territorios cada vez maior
- Crecente demanda da agricultura ecolóxica
- Consumo de produtos de proximidade
- Existencia de novos mercados en produtos de alimentación
- Atraer empresas pola existencia de solo industrial
- Xurdimento de empresas e actividades de turismo activo
- Novos incentivos á contratación e tipos de contrato e para a formación profesional
- Desenvolvemento de postos de traballo en novos sectores e áreas: emprego verde, sectores tecnolóxicos, sector turístico, economía baixa en carbono, etc.
- Desenvolvemento de sectores relacionados coa atención a persoas en situación de dependencia

- Custos enerxéticos e de produción
- Escasa diversificación do tecido empresarial
- Dependencia empresarial do territorio coa industria manufactureira de produtos locais
- Pouca tradición exportadora
- Rexeneración empresarial
- Restrición do acceso ao crédito
- Non adaptación das empresas e a poboación o ás TIC
- Desmotivación provocada polo alto nivel de desemprego de longa duración
- Debilidade da demanda interna
- Forte atracción de zonas urbanas próximas para compras e cultura
- Necesidades crecentes para a protección social
- Prezo insumos e enerxía derivado do conflito internacionais
- Incidencia de COVID

- Aumento do teletraballo nas empresas, o que facilita a conciliación e evita desprazamentos
- Maior oportunidades de formación para especializar a man de obra
- Novos servizos e formación potenciais pola implantación de TIC

C. ANÁLISE DA ACTUACIÓN RETROSPECTIVA DO DESENVOLVEMENTO LOCAL PARTICIPATIVO NO TERRITORIO DE ACTUACIÓN: AVALIACIÓN DOS RESULTADOS OBTIDOS NOS PROGRAMAS ANTERIORES.

Neste apartado da estratexia de desenvolvemento local tentarase analizar a evolución e os resultados obtidos nas estratexias de desenvolvemento local participativo desenvolvidas no territorio do GDR05 durante os períodos de programación anteriores (en concreto, o período 2007-2013 e o período 2014-2020).

Esta análise non poderá ser completa no caso do GDR05, posto que o territorio de aplicación das estratexias por parte da Asociación Miño Ulla difire dun período ao outro.

No período 2007-2013 a Asociación Miño Ulla era o GDR7 e aplicou a súa estratexia de desenvolvemento local participativo en sete concellos: Antas de Ulla, Carballedo, Chantada, Monterroso, Palas de Rei, Portomarín e Taboada. Nos concellos de Paradela, O Páramo e Sarria foi o GDR6 Asociación Os Sete Castros quen aplicou a súa estratexia.

No período 2014-2020, os dez concellos que configuran o ámbito territorial do GDR05 para o período 2023-2027, tiveron unha estratexia de desenvolvemento local aplicada e xestionada por nós, a Asociación Miño Ulla, que tamén era GDR05.

C.1 ANÁLISE DA EVOLUCIÓN DOS PRINCIPAIS INDICADORES DEMOGRÁFICOS, SOCIOECONÓMICOS E DE SERVIZOS Á POBOACIÓN NO TERRITORIO DO GDR

A partir dos datos recollidos no apartado B, neste subapartado se destacan as principais tendencias detectadas na dinámica demográfica e socioeconómica do actual territorio do GDR nos períodos anteriores.

É preciso destacar que o territorio do GDR05 ten unha notable diversidade paisaxística, pola súa alternancia entre montes, mesetas e vales, e pola importante presenza de auga. Múltiples ríos e regatos bañan o territorio como son o Miño e o Ulla. Outros ríos importantes que o atravesan son o Pambre, na conca do Ulla, e o Sarria, o Asma e o Loio, na conca do Miño. O relevo de todo o territorio do GDR05 é accidentado, con zonas montañosas de bastante altitude e con grandes pendentes no entorno dos ríos. Ambos factores dificultan o cultivo dos terreos. O clima do territorio é oceánico, con certas variacións motivadas pola orografía do terreo e tamén polos vales que conforman os numerosos ríos que o atravesan. Ademais, existen varios espazos pertencentes á rede galega de espazos naturais protexidos e conta con tres zonas especiais de conservación (ZEC): Monte Faro, Pena Veidosa e Serra do Careón. O concello de O Páramo está incluído na súa totalidade na Reserva da Biosfera Terra do Miño. Así mesmo, o GDR05 conta con un Espazo Natural de Interese Local (ENIL): Loio – Ruxidoira. Este GDR conta con aproximadamente 10.000 hectáreas de espazo protexido polas diferente vías. De outra banda, o GDR05 posúe numerosos recursos culturais, tanto materiais como inmateriais. En canto ao patrimonio inmaterial, pódese falar das festas e feiras do territorio. En todas as parroquias dos diferente concellos pódese atopar un extenso número de festas, feiras, romanas e tradicións antigas.

Ademais, a rede viaria do GDR05 conta con estradas nacionais e autonómicas que o conectan co exterior, aínda que existen problemas de comunicación de determinadas áreas, sobre todo nas zonas máis montañosas. Os servizos educativos e dotación de servizos de saúde cobren a totalidade do territorio do GDR05. Non todos os concellos do GDR05 teñen centros prestadores de servizos sociais.

A evolución da poboación no GDR05 segue unha tendencia decrecente que parece acelerarse a partir do ano 2009. A franxa de maiores de 64 anos ensánchase progresivamente, en detrimento de a franxa de individuos máis novos. Os concellos con menor poboación menor de 16 anos, por baixo do 6%, son Portomarín e Paradela. Taboada, Portomarín e Carballedo presentan a maior perda de poboación do GDR05 no período de análise, preto do 20% menos. Os concellos con maior densidade de poboación son Chantada, Monterroso e Sarria, por encima da densidade provincial e da media do GDR05. As taxas de natalidade máis elevada atópanse en Monterroso e Sarria, por encima dos valores de Galicia e Lugo. Ademais, obsérvase unha idade media moi elevada en todos os concellos do GDR05, cuxo valor medio se sitúa en aproximadamente 54,6 anos, por encima do valor galego e provincial. Os datos de emigración para o ano 2021 mostran notables diferenzas entre concellos. Destacan os datos de Sarria, Monterroso e Taboada moi superiores ao de resto de territorios. En xeral, as emigracións prodúcense principalmente á mesma provincia. Así mesmo, pódese falar dun grupo de territorios máis dependentes en xeral, liderado por Taboada e Carballedo, e seguido de Paradela e Antas de Ulla; e outro grupo menos dependente, encabezado por Sarria (único

territorio por baixo do dato de Lugo), e seguido de Monterroso e Chantada. O grupo de persoas con estudos de primeiro grao é máis numeroso para o caso do GDR05. Este aspecto tamén se observa entre o grupo de individuos sen estudos, que é notablemente maior que no caso de Galicia.

De outra banda, a renda dispoñible bruta media para o GDR05 situouse en 2019 en 12.614, con tres concellos por encima desta cifra: Chantada, Monterroso e Palas de Rei. Estes valores atópanse por baixo do valor rexional e provincial. O sector que máis poboación ten ocupada no territorio do GDR05 é o sector servizos, A segunda actividade no territorio, por porcentaxe de poboación ocupada, é a agricultura. Tres concellos do territorio do GDR05, Paradela, O Páramo e Carballedo, tiñan tradicionalmente máis poboación empregada no sector agrícola, aínda que cada vez perde máis importancia en favor do sector servizos, como mostran os datos máis actuais. O sector secundario industrial estrutúrase principalmente entorno á industria manufactureira. Este sector baséase no aproveitamento dos recursos locais. As industrias agroalimentarias teñen moita importancia, especialmente as empresas de alimentación e as de fabricación de bebidas. En canto aos contratos, aproximadamente o 50% dos contratos en 2021 foron a parar a mulleres no GDR05, porcentaxe que se atopa por encima do valor galego para o mesmo período, e próximo ao de Lugo. En canto á cifra de parados, en 2021, preto do 55% da cifra total para o GDR05 correspondíase con mulleres. Este valor atópase sensiblemente por baixo da porcentaxe correspondente a Lugo e Galicia para o mesmo período. No caso das persoas que levan máis dun ano en paro, obsérvase que o porcentaxe de mulleres nesta situación é notablemente elevado para o concello de Sarria e o de Chantada, por encima do 60% do total. No que respecta ás empresas, a variación con respecto a 5 anos mostra comportamentos diferentes por concellos. Para a metade dos concellos, esta variación foi negativa, salvo para Palas de Rei, Paradela, Portomarín, Sarria e Taboada. no GDR05 existe unha concentración de empresas no sector da agricultura e a pesca, Por concellos obsérvanse diferenzas de interese, por exemplo, a maior concentración de empresas de servizos en Chantada, Sarria e Monterroso, por encima mesmo das dedicadas á agricultura.

En definitiva, os datos de despoboamento son preocupantes no territorio do GDR05. Ademais desta baixa densidade de poboación, outro risco característico é a dispersión poboacional. A estas dúas características poboacionais, temos que unir a perda constante de poboación ao longo do tempo. A causa fundamental deste comportamento é o crecemento natural ou vexetativo negativo, que é o denominador común en todos os concellos que o forman, acompañado dun balance migratorio negativo. Os hábitos de comportamento xerais na sociedade actual no referente ó número de fillos e a idade de telos, tamén actúan como factor explicativo deste declive demográfico. Aínda que na primeira metade do decenio do 2005 ao 2010 o saldo migratorio fose positivo, foi tan pouco importante que non compensou o decrecemento natural. A pirámide de poboación do territorio do GDR05 reflicte un estreitamento pola base, froito do descenso da natalidade e da fecundidade, un aumento na súa parte media que representa a poboación adulta, e un alargamento nos brazos superiores da mesma debido ao aumento da esperanza de vida. A situación do concello de Sarria é menos grave, xa que presenta un certo retardamento no proceso de envellecemento. No GDR05, os adultos maduros superan aos adultos xoves, esta situación evidencia tanto o continuo avellentamento da poboación do territorio, como a deficiente renovación xeracional, con

todo o que isto supón de cara ao futuro: baixa capacidade de autorrenovación dos recursos humanos.

Táboa 61. Resumo de aspectos clave do GDR05

Indicador	Dato
Porcentaxe de poboación de mais de 64 anos	30,02%
Densidade de poboación (número de habitantes por cada quilómetro cadrado)	26,47
Densidade de poboación (variación 5 anos)	-4,54%
Densidade de poboación (variación 10 anos)	-10,48%
Saldo vexetativo (diferenza entre nacementos e defuncións)	-559
Idade media (anos)	54,573
Idade media (variación 5 anos)	1,51%
Idade media (variación 10 anos)	4,20%
Emigración 2021 (número de persoas)	1.191
Inmigración 2021 (número de persoas)	1.428
Porcentaxe de poboación sen estudos	16,90%
Porcentaxe de poboación estudos primeiro grao	18,63%
Porcentaxe de poboación estudos segundo grao	45,80%
Porcentaxe de poboación estudos terceiro grao	9,63%
Renda dispoñible bruta (2019) (euros)	12.614
Renda dispoñible bruta (variación 5 anos)	7,68%
PIBpc (2018) (euros)	21.754
Porcentaxe de contratos de mulleres (2021)	50,5%
Media anual de contratos (2021) (número de contratos)	770
Parados (2021) (número de persoas)	1.899
Porcentaxe parados mulleres (2021)	54,7%
Porcentaxe afiliacións á Seguridade Social agricultura e pesca	20,97%
Porcentaxe afiliacións á Seguridade Social industria	9,76%
Porcentaxe afiliacións á Seguridade Social construción	7,35%
Porcentaxe afiliacións á Seguridade Social servizos	61,54%
Número empresas (2020)	5.885
Variación número empresas 5 anos	-0,25%
Porcentaxe empresas agricultura e pesca (2020)	44,81%
Porcentaxe empresas industria (2020)	5,39%
Porcentaxe empresas construción (2020)	9,04%
Porcentaxe empresas servizos (2020)	40,76%

Fonte: Elaboración propia

C.2 DIAGNÓSTICO TERRITORIAL RECOLLIDO NAS ESTRATEXIAS ELABORADAS PARA OS PERÍODOS ANTERIORES

Neste subapartado ofrécese un resumo do diagnóstico do territorio que figuraba na estratexia do GDR para o período 2007-2013 e 2014-2020 (principais debilidades, ameazas, fortalezas e oportunidades), destacando os cambios entre ese diagnóstico e o elaborado para a estratexia 2023-2027 (apartado B do documento).

A continuación preséntase unha análise DAFO que comprende sectores e ámbitos clave para o territorio do GDR05 Miño-Ulla. A análise DAFO é un proceso que identifica as debilidades, ameazas, fortalezas e oportunidades. Deben distinguirse entre factores internos e externos.

- Debilidades: impiden que o desempeño no seu nivel óptimo. Teñen o potencial de reducir o progreso. Unha organización necesita minimizar as debilidades e analizar a forma en que se poden mellorar.
- Fortalezas: describen no que se sobresaen, permitindo que as decisións se tomen de maneira que se obteña unha vantaxe competitiva.
- Ameazas: son todos aqueles factores que teñen o potencial de afectar negativamente a unha organización/sector. É prudente ter un plan de continxencia integral que aborde os posibles riscos e especifique como tratar con eles.
- Oportunidades: refírense a factores externos favorables que unha organización/sector pode utilizar para sacar vantaxe.

Táboa 62. Resumo do diagnóstico territorial para os tres períodos.

DEBILIDADES	AMEAZAS
ESPECÍFICAS 2007 – 2013	
SECTOR AGROFORESTAL	
▪ Progresiva perda de peso no sector agrario. ▪ Excesivo minifundismo. ▪ Escasa formación dos traballadores do rural. ▪ Baixa produtividade do traballo agrario.	▪ Cambio nas regulacións e acordos internacionais con influencia no tecido produtivo (PAC, OMC...)
ACTIVIDADES ECONÓMICAS	
	▪ Aumento de competencia en materia de prezos e custos por parte de países emerxentes
TURISMO	
	▪ Aumento da competencia de outros destino turísticos
POBOACIÓN	

▪ Carencia de recursos técnicos: sociais, sanitarios e culturais no rural. ▪ Infrautilización de infraestruturas públicas. ▪ Barreiras psicolóxicas para introducir as novas tecnoloxías.	▪ Falta de confianza por parte das asociacións, particulares, e posibles iniciativas empresariais na potencialidade deste proxecto por experiencias negativas anteriores
ESPECÍFICAS 2014-2020	
SECTOR AGROFORESTAL	
▪ Uso abusivo de praguicidas e de fertilizantes	
MEDIO AMBIENTE E PATRIMONIO	
▪ Ausencia de plans integrais de xestión do patrimonio	
POBOACIÓN	
▪ Escasa capacidade formadora ▪ Dificultades para a conciliación da vida laboral e familiar, sobre todo para as mulleres por falta ou escaseza de servizos	▪ Perda de importancia das feiras
SERVIZOS	
▪ Maior lentitude na incorporación á Sociedade da Información por dificultades de cobertura da telefonía móbil e de acceso a internet	
TURISMO	
▪ Escaso grado de profesionalización no sector turístico	
NOVAS 2023 - 2027	
MEDIO AMBIENTE E PATRIMONIO	
▪ Falta de conservación do territorio ▪ Patrimonio non debidamente explotado	
ACTIVIDADES ECONÓMICAS	
▪ Prezo insumos e enerxía derivado do conflito internacionais	▪ Custos enerxéticos e de produción
POBOACIÓN	
▪ Escaseza de vivendas ofertadas ▪ Desmotivación provocada polo alto nivel de desemprego de longa duración ▪ Incidencia de COVID	

SERVIZOS

- Non adaptación das empresas e a poboación o emprego de TICs
- Escasa capacidade innovadora e de incorporación de tecnoloxía
- Paralización de actividades sociais por COVID

COMÚNS A TODOS OS PERÍODOS

SECTOR AGROFORESTAL

▪ Elevado peso do sector primario ▪ Importante número de explotacións agrarias con SAU por debaixo das 10 Ha ▪ Insuficiente diversificación das actividades agrícolas e gandeiras ▪ Produción de xurros ▪ Pouca transformación dos produtos do sector primario dentro do territorio ▪ Baixa competitividade das explotacións	▪ Risco de caída da demanda láctea e cárnica por incremento dos prezos ▪ Incremento constante do prezo dos insumos e dos subministros nas explotacións agrogandeiras ▪ Previsión de incremento de incendios forestais e pragas ▪ Abandono de terreos ▪ Deficiente xestión dos xurros xerados nas explotacións ▪ Caída xeneralizada dos prezos agrarios ▪ Escaso poder de negociación dos produtores agrogandeiros coa industria e distribución ▪ Baixa capacidade de autorrenovación dos recursos

MEDIO AMBIENTE E PATRIMONIO

▪ Relevo accidentado da superficie ▪ Menor porcentaxe que a media galega en superficie terrestre pertencente á Rede Natura ▪ Escasa protección a espazos naturais con alto valor ambiental ▪ Vulnerabilidade aos incendios por abandono de labores ▪ Desertificación e erosión ▪ Existencia de patrimonio cultural sen conservar e sen rehabilitar	▪ Riscos derivados dos efectos do cambio climático ▪ Cambios legislativos constantes no referente ás enerxías renovables ▪ Risco para a conservación da biodiversidade

ACTIVIDADES ECONÓMICAS

▪ Sector industrial escasamente desenvolvido e moi atomizado ▪ Empresas de reducida dimensión e escasamente xeradoras de emprego	▪ Excesiva dependencia de axudas e subvencións ▪ Conxuntura económica desfavorable debido a unha crise produtiva xeneralizada

▪ Escasa capacidade innovadora e de incorporación da tecnoloxía ▪ Inexistencia de mediana empresa ▪ Escaso tecido empresarial e moi concentrado en Sarria e Chantada ▪ Escaso desenvolvemento da industria non manufactureira e do sector da construción ▪ Elevada factura enerxética das explotacións	▪ Escasa diversificación do tecido empresarial ▪ Dependencia empresarial do territorio coa industria manufactureira de produtos locais ▪ Pouca tradición exportadora ▪ Non adaptación das empresas e a poboación ás TIC ▪ Elevado risco que pode implicar o cambio nas políticas estruturais europeas

POBOACIÓN

▪ Inexistencia de Plans Xerais de Ordenación Municipal en algúns concellos ▪ Importante peso das pensións cun importe medio moi por debaixo da media provincial e galega ▪ Renda dispoñible bruta por habitante por debaixo da media galega na maioría dos concellos do GDR ▪ Desenvolvemento desigual por concellos ▪ Diferenzas de xénero na sociedade rural. ▪ Despoboamento do territorio e perda constante de poboación ▪ Dispersión elevada da poboación con concentración da poboación en determinados concellos ▪ Poboación moi envellecida ▪ Cifras de paro importantes nos colectivos de xente nova e maiores de 50 anos ▪ Dificultades de acceso ao emprego en zonas rurais de baixa densidade de poboación ▪ Existencia de vivendas baleiras e en mal estado de conservación ▪ Illamento físico e dispersión xeográfica de algunhas zonas rurais.	▪ Falta de concienciación da poboación ▪ Restrición do acceso ao crédito ▪ Desmotivación provocada polo alto nivel de desemprego de longa duración ▪ Forte atracción de zonas urbanas próximas para compras e cultura ▪ Debilidade da demanda interna

SERVIZOS

▪ Falta de servizos e de programas de actividades para colectivos como maiores e nenos	▪ Centralización dos servizos nos núcleos urbanos máis importantes

- Sector servizos focalizado en Sarria e Chantada
- Infraestruturas viarias en diferente estado de conservación
- Transporte público deficiente, tanto no referente ás comunicacións internas como externas
- Distribución de enerxía con problemas
- Algunha deficiencia no alumado público
- Deficiencias severas nalgúns concellos respecto ao sistema público de abastecemento de augas e o tratamento de depuración das mesmas (augas residuais)

- Necesidades crecentes para a protección social

FORTALEZAS

OPORTUNIDADES

ESPECIFICAS 2007-2013

SECTOR AGROFORESTAL

- Posibilidades de diversificación da produción agraria con produtos de calidade.
- Capacidade para a extensificación de produción e redución dos custos medios, aproveitando as superficies abandonadas ou infrautilizadas.
- Cultivos hortícolas vinculados a pequenas hortas familiares.
- Redución cárnica de prestixio.
- Cabeceira comarcal con gran potencial dinamizador

ACTIVIDADES ECONÓMICAS

- Novas opcións de localización de actividades económicas non tradicionais.

POBOACIÓN

- Preferencia por coñecer a cultura rural.
- Utilización de novas tecnoloxías e maiores posibilidades de acceso a formación e información.
- Incorporación da muller rural a vida

	▪ económica e social como protagonista de pleno dereito.
ESPECÍFICAS 2014-2020	
SECTOR AGROFORESTAL	
▪ Excelentes recursos cinxéticos e piscícolas	
POBOACIÓN	
▪ Sentimento de arraigo ▪ Importante papel do emprendedor autónomo	
SERVIZOS	
▪ Suficiencia en recursos educativos ▪ Cobertura de servizos sociais no medio rural	▪ Preocupación cada vez maior pola calidade de vida ▪ Existencia dun importante tecido social (asociacións veciñais, culturais, deportivas, de mulleres, de empresarios, etc.)
NOVAS 2023 -2027	
SECTOR AGROFORESTAL	
▪ Explotacións con maior profesionalización ▪ Explotacións con suficiente base territorial dispoñible ▪ Labores de mantemento dos terreos contra os incendios, aínda que non son suficientes	▪ Existencia de novos mercados en produtos de alimentación
MEDIO AMBIENTE E PATRIMONIO	
▪ Ampla representación do patrimonio cultural	▪ Intensificación da concienciación ambiental
ACTIVIDADES ECONÓMICAS	
	▪ Posibilidade de devolver a actividade económica a zonas rurais ▪ Atracción de empresas pola existencia de solo industrial ▪ Novos incentivos á contratación e tipos de contrato e para a formación profesional
POBOACIÓN	
▪ Busca de calidade de vida pola poboación ▪ Decremento da poboación rural por debaixo da media galega	▪ Aínda que a poboación decrece, non o fai a ritmo alto doutras zonas. ▪ Migración dende outros territorios cada vez maior

	▪ Teletraballo (facilita a conciliación, ou evita desprazamentos cando o transporte público é deficitario).
SERVIZOS	
▪ Sector servicios con reparto no territorio ▪ Programas de actividades para xente maior e moza	▪ Formación para especializar man de obra
COMÚNS A TODOS OS PERÍODOS	
SECTOR AGROFORESTAL	
▪ Especialización gandeira na produción láctea e cárnica ▪ Existencia de producións ecolóxicas ▪ Explotacións con maior profesionalización ▪ Existencia de cooperativas de gandeiros ▪ Gran potencial agrícola ▪ Importante desenvolvemento dos cultivos vitivinícolas ▪ Importante progreso da agricultura galega.	▪ Existencia de novos mercados en produtos de alimentación ▪ Posibilidade de incrementar o aproveitamento sustentable das masas forestais ▪ Crecente demanda da agricultura ecolóxica ▪ Consumo de produtos de proximidade ▪ Incremento da preferencia do consumidor polos produtos ecolóxicos
MEDIO AMBIENTE E PATRIMONIO	
▪ Diversidade paisaxística e presenza de espazos naturais protexidos ▪ Alta biodiversidade como consecuencia da heteroxeneidade paisaxística ▪ Abundancia de recursos hídricos ▪ Aproveitamento da orografía e das condicións climáticas para a produción de enerxías renovables ▪ Paso polo territorio de diversas rutas xacobeas ▪ Existencia de patrimonio rural en desuso susceptible de reutilización e recuperación ▪ Importancia do patrimonio natural e cultural do territorio como factor de impulso socioeconómico	▪ Intensificación da concienciación ambiental ▪ Revalorización e imaxe positiva do medio rural
ACTIVIDADES ECONÓMICAS	

▪ Existencia no territorio de producións amparadas baixo D.O.P. e I.X.P. ▪ Grandes posibilidades para a biomasa ▪ Existencia de solo industrial acondicionado e ben comunicado ▪ Importante potencial de biomasa e biogas	▪ Aposta polo desenvolvemento das enerxías renovables como resposta á crise enerxética ▪ Atraer empresas pola existencia de solo industrial ▪ Xurdimento de empresas e actividades de turismo activo ▪ Novos incentivos á contratación e tipos de contrato ▪ Desenvolvemento de postos de traballo en novos sectores e áreas: emprego verde, sectores tecnolóxicos, sector turístico, economía baixa en carbono, etc. ▪ Desenvolvemento de sectores relacionados coa atención a persoas en situación de dependencia ▪ Dispoñibilidade de condicións e recursos para potenciar as enerxías renovables.

POBOACIÓN

▪ Localización próxima a cidades grandes ▪ Riqueza inmaterial dos nosos maiores transmisores de cultura, oficios, xogos, historias, lingua...	▪ Posibilidade de atracción de poboación pola nova visión da vida no rural e os efectos da crise sanitaria

SERVIZOS

▪ Boa rede de abastecemento e saneamento nos núcleos máis urbanos do territorio ▪ Existencia no territorio de varios centros de información á muller ▪ Existencia de servizos de apoio ao emprego e ao emprendedor	▪ Novos servizos e formación potenciais pola implantación de TIC

TURISMO

▪ Sectores tradicionais susceptibles de ser explotados turisticamente ▪ Tradición de mercados locais e feiras ▪ Elevado potencial de recursos turísticos	

C.3 ESTRATEXIA DEFINIDA POLO GDR PARA OS PERÍODOS ANTERIORES

Este subapartado inclúe un resumo da estratexia deseñada polo GDR para os períodos 2007-2013 e 2014-2020.

En concreto, se identifican os principais obxectivos establecidos nesa estratexia, así como as actuacións definidas para a consecución de cada obxectivo.

C.3.1 ESTRATEXIA LEADER 2007-2013

É preciso sinalar que o ámbito de actuación e composición do GDR Miño-Ulla cambiou entre os períodos 2007-2013 e 2014-2020. Así, no período da convocatoria Leader 2007-2013 o ámbito xeográfico de actuación do GDR Asociación Miño-Ulla estivo conformado polo seguintes concellos: Antas de Ulla, Carballedo, Chantada, Monterroso, Palas de Rei, Portomarín e Taboada. Na actualidade, o territorio do GDR05 englobaría na súa totalidade as Comarcas de Chantada (Carballedo, Chantada e Taboada) e A Ulloa (Antas de Ulla, Monterroso e Palas de Rei), parte da Comarca de Sarria (Paradela, O Páramo e Sarria) e un concello da Comarca de Lugo (Portomarín).

Partindo do carácter estratéxico do medio rural para o proxecto de desenvolvemento da Comarca, esixe un medio rural forte e ben dimensionado, cómpre destacar unha serie de puntos que indican as prioridades do GDR para establecer os obxectivos finais, intermedios e específicos. As ditas prioridades son:

- Contribuír á xeración de rendas dignas para os produtores agrarios, para garantir a súa permanencia en activo.
- Fomento do relevo xeracional no sector agrario e forestal, mediante a incorporación de mozos e mozas como titulares de explotación.
- Aproveitamento de terras infrautilizadas, a reforma das estruturas agrarias e a reorientación dos sistemas produtivos con criterios de ordenación, para ser menos dependentes dos consumos externos.
- A valorización das superficies de monte, mediante a súa ordenación, a aposta pola produción de madeiras de calidade, a diversificación das especies forestais prestando un apoio especial ás frondosas caducifolias e o aproveitamento multifuncional do bosque.
- Fomento dos proxectos asociativos e cooperativos, como mecanismo para mellorar a viabilidade das explotacións e para o desenvolvemento de novas actividades no medio rural.
- O incremento do valor engadido das cadeas agroalimentarias e forestais, a través do fomento das producións de calidade e do pechamento dos ciclos produtivos.
- A innovación tecnolóxica e a formación nos sectores agroalimentario e forestal.

- A aposta por un modelo de agricultura respectuosa co ambiente e pola agricultura ecolóxica.
- Forestación de terras non agrarias de aptitude forestal.
- Adopción de medidas preventivas contra os incendios forestais.
- A xeración de novas oportunidades de emprego nas zonas rurais, en actividades que respondan ás actuais demandas sociais e que axuden a fixar poboación.
- O avance na equiparación das condicións de vida das áreas rurais coas urbanas.

Tendo en conta as consideracións expresadas previamente, establécense uns obxectivos finais e outros intermedios. Deste modo, a estratexia comarcal céntrase na consecución dos tres obxectivos finais que se mostran a seguir:

- Reforzar a base produtiva agroalimentaria e forestal.
- Fomentar un sector agrario e forestal multifuncional e sostible.
- Mellorar a calidade de vida e a economía das zonas rurais.

As ferramentas necesarias para o desenvolvemento sostible no territorio basease na consecución dos **Obxectivos Específicos** e **Actuacións** de cada Obxectivo Principal, e que se expoñen a continuación.

Táboa 63. Obxectivos específicos para cada obxectivo estratéxico.

OBXECTIVOS ESPECÍFICOS PARA CADA OBXECTIVO ESTRATÉXICO
OBXECTIVO I. FOMENTAR O COÑECEMENTO E DESENVOLVER O CAPITAL HUMANO
1. <i>Formar dentro do posible en materias relacionadas co mellora do funcionamento das explotacións, co impartición de cursos relacionados coa produción agraria, gandeira e forestal.</i>
2. <i>Implantar políticas medioambientais baseadas na educación, concienciación e técnicas de bo comportamento.</i>
3. <i>Formar profesionais para que presten servizos, que impliquen unha oferta turística comarcal de calidade.</i>
OBXECTIVO II. REESTRUTURAR E DESENVOLVER O POTENCIAL FÍSICO FOMENTANDO A INNOVACIÓN
4. <i>Mellorar a base territorial e as infraestruturas relacionadas coas explotacións agrarias..</i>
5. <i>Fomentar a diversificación produtiva agraria, co recuperación de cultivos autóctonos, implantación de outros novos alternativos e os silvopastoreo.</i>
6. <i>Fomentar a valorización dos espazos forestais, mediante a ordenación do monte e dotación de cotos de caza</i>
7. <i>Aumentar o valor engadido das cadeas agroalimentarias e forestais.</i>
8. <i>Apoiar o desenvolvemento de novos produtos, procesos e tecnoloxías que conlevarían o aproveitamento de materias primas existentes, favorecendo o medio ambiente, aumento das rendas e creando postos de traballo.</i>
9. <i>Mellorar as canles de comercialización de produtos agrarios e gandeiros coa creación dunha lonxa comarcal para a poxa.</i>
10. <i>Potenciar o asociacionismo agroalimentario, tecido asociativo e mancomunidades de montes.</i>
OBXECTIVO III. FOMENTAR A CALIDADE DA PRODUCCIÓN AGRARIA. TURÍSTICA E CULTURAL
11. <i>Crear denominacións de orixe e produtos de calidade típicos da comarca, como embutidos, mel, castaña, artesanía....</i>
12. <i>Crear unha imaxe de marca dos sete concellos da comarca.</i>
OBXECTIVO IV. FOMENTAR O USO SOSTIBLE DAS TERRAS AGRARIAS
13. <i>Fomentar a produción ecolóxica.</i>

OBXECTIVOS ESPECÍFICOS PARA CADA OBXECTIVO ESTRATÉGICO
14. <i>Implantar o uso de enerxías renovables dentro do medio rural.</i>
15. <i>Conservar e valorizar as zonas de alto valor natural e zonas agrarias desfavorecidas.</i>
16. <i>Recuperar núcleos rurais abandonados.</i>
OBXECTIVO V. VALORIZAR O CAMIÑO SANTIAGO
17. <i>Conservar e potenciar o Camiño Francés.</i>
18. <i>Mellorar o aloxamento e a restauración no seu paso.</i>
19. <i>Crear zonas de descanso e mellorar a sinalización do mesmo.</i>
20. <i>Ofrecer produtos artesanais elaborados nos núcleos rurais por onde discorre o camiño.</i>
21. <i>Crear e mellorar os puntos de información así como un grupo de Guías Turísticas para o acompañamento na visita dos principais monumentos da Comarca.</i>
22. <i>Promover o espazo afín ó Camiño, ca divulgación de folletos, trípticos e concertos puntuais cos medios de comunicación.</i>
OBXECTIVO VI. CONSERVAR E VALORIZAR O PATRIMONIO NATURAL E CULTURAL
23. <i>Mellorar as condicións de protección, conservación e xestión do ámbito natural, recuperando as ribeiras de canle, o medio acuático para implantación de deportes.</i>
24. <i>Conservar e mellorar a biodiversidade e outros sistemas ambientais, asociados aos ecosistemas agrarios.</i>
25. <i>Fomentar o turismo na comarca mediante a recuperación de castros e creación de roteiros por zoas de alto valor cultural e paisaxístico, como: mámoas, rede natura...</i>
26. <i>Recuperar cantigas, bailes, contos, lendas, ...</i>
OBXECTIVO VII. MELLORAR A CALIDADE DE VIDA E A ECONOMÍA DAS ZONAS RURAIS
27. <i>Mellorar as telecomunicacións (Internet, telefonía móbil, ...) ca implantación da banda ancha ou outros tipos de medios que favorezan o funcionamento das mesmas.</i>
28. <i>Conservar e mellorar o patrimonio rural mediante a recuperación muíños, fontes, lavadoiros...</i>
29. <i>Crear Centros de Día, centros de recursos, servizos de comedor e liñas de transporte colectivo no medio rural.</i>
30. <i>Fomentar actividades lúdicas e deportivas, mediante a creación de empresas.</i>

Fonte: Estratexia Leader (07/13)

A estratexia definida anteriormente porase en marcha a través dun conxunto de liñas de actuación.

A definición das ditas actuacións baséase no cumprimento dos obxectivos expostos, que á súa vez responden ás deficiencias e puntos fortes identificados na análise do medio rural da comarca.

Táboa 64. Accións subvencionables para o período 2007-2013

ACCIÓN
<i>Medida 411 - Dinamización do sector agrario e forestal (só proxectos produtivos)</i>
<i>Medida 412 - Mellora ambiental e do contorno rural (só proxectos non produtivos)</i>
<i>Medida 413 - Diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida (proxectos produtivos e non produtivos)</i>

Fonte: Estratexia Leader (07/13)

Esta tipoloxía de proxectos subvencionables buscaba un encaixe de distintos proxectos, focalizándose en crear valor no territorio, aumentalo, buscar sinerxías mediante a cooperación, invertir para crear negocios e servizos, ou ven para diversificar os mesmos.

Así a súa descomposición foi a seguinte:

❑ **Medida 411 - Dinamización do sector agrario e forestal (só proxectos produtivos):**

- *Investimentos no sector agrario.* Proxectos de investimento en explotacións agrarias, coafinalidade de mellorar o seu rendemento global, que:
 - impliquen a introdución de novas técnicas de produción a través de proxectos de experimentación susceptibles de difusión posterior,
 - teñan como obxectivo a recuperación de variedades tradicionais,
 - estean relacionados co apoio a novas producións,
 - afecten a producións extensivas en áreas ambientalmente sensibles,
 - estean dirixidos a mellorar a eficiencia enerxética das explotacións,
 - estean vinculados coa aplicación das TIC nas explotacións.
- *Aumento do valor económico dos montes.* Proxectos que impliquen a posta en valor de superficies de montes veciñais en man común ou de asociacións de propietarios, sempre que sexan actuacións singulares, excluindo as plantacións forestais regulares e os tratamentos silvícolas asociados a elas. Mantemento e recuperación de sistemas pastorís en montes veciñais en man común.
- *Aumento do valor engadido dos produtos agrarios e forestais:*
 - proxectos de transformación e comercialización de produtos agrarios,
 - proxectos de transformación e comercialización de produtos forestais.
- *Cooperación para o desenvolvemento de novos produtos, procesos e tecnoloxías no sector agrario, alimentario e forestal* (con especial referencia a aqueles procesos que ofrezan saídas alternativas e de mellor calidade e que incrementen o valor engadido dos produtos).

❑ **Medida 412 - Mellora ambiental e do contorno rural (só proxectos non produtivos):**

- *Investimentos non produtivos en explotacións agrarias:*
 - actuacións realizadas na explotación para a mellora da paisaxe en zonas Natura 2000 ou outras zonas de alto valor natural,
 - actuacións de recuperación de elementos históricos, naturais, culturais e patrimoniais representativos da paisaxe agraria.
- *Investimentos non produtivos en espazos forestais:*
 - restauración de ámbitos forestais de alto valor natural e paisaxístico e de conservación da biodiversidade,

- fomento do uso social, educativo e recreativo dos montes.
- *Investimentos non produtivos para a adecuación, recuperación e posta en valor do patrimonio natural no contorno rural.*

▣ Medida 413 - Diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida (proxectos produtivos e non produtivos):

- *Diversificación das explotacións agrarias cara a actividades non agrarias* (actividade produtiva complementaria que se desenvolva na propia explotación agraria):
 - transformación e venda de produtos agrarios ou especialidades locais na propia explotación,
 - elaboración e venda de produtos artesanais,
 - agroturismo,
 - servizos educativos, culturais, recreativos, ambientais asociados á valorización de patrimonio natural e/ou cultural ou a ecosistemas agrarios e/ou forestais do territorio,
 - prestación de servizos á poboación.
- *Creación, ampliación e modernización de Pemes, en sectores da economía distintos ao da produción agraria primaria.* Enténdese por modernización a diversificación da produción dun establecemento en novos produtos adicionais ou un cambio esencial no proceso de produción dun establecemento existente. Nos proxectos de creación é requisito necesario a xeración de emprego e nos demais é requisito necesario o mantemento dos empregos existentes.
- *Fomento de actividades turísticas:*
 - infraestruturas a pequena escala, tales como centros de información turística,
 - rutas de sendeirismo,
 - desenvolvemento e/ou a comercialización de novos produtos e servizos turísticos relacionados co turismo rural.
- *Servizos básicos para a economía e a poboación rural.* Implantación de servizos, incluídas as actividades culturais e de ocio, e as correspondentes infraestruturas a pequena escala, así como actividades vinculadas á mellora dos sectores produtivos do territorio.

- *Renovación e desenvolvemento de poboacións rurais e conservación e mellora do patrimonio rural:*
 - mantemento, restauración e mellora do patrimonio natural, incluídos os proxectos de mantemento e recuperación de sistemas silvopastoris en montes veciñais en man común sen finalidade produtiva,
 - desenvolvemento de paraxes de alto valor natural,
 - investimentos relativos á restauración, mellora e posta en valor do patrimonio cultural.
- *Formación vinculada a proxectos de investimento material promovidos no marco destamedida.*

Ademais de buscar encaixar os proxectos en algunha das tipoloxías descritas, tamén tiñan que salvar un filtro que excluía, entre outros:

- Centros de residencias para maiores, centros de protección e reeducación de menores.
- Establecementos de turismo rural do grupo D. O resto (A, B, C se incluían con limitacións)
- Investimentos en enerxías renovables se tiñan envorcado á rede eléctrica.
- Certos negocios de hostalería, empresas de servizos se non cumprían uns requisitos moi específicos sobre o que ofrecían e a súa localización.

C.3.2 ESTRATEXIA LEADER 2014-2020

Táboa 65. Obxectivos e actuacións definidos na estratexia do período 2014-2020

OBXECTIVOS	ACTUACIÓNS
<i>Obxectivo 1. Crear e manter emprego</i>	Actuación 1.1: Investimentos en transformación e comercialización de produtos agrarios
	Actuación 1.2: Investimentos en transformación e comercialización de produtos forestais
	Actuación 1.3: Creación, modernización ou ampliación de todo tipo de empresas que desenvolvan actividades non agrarias
<i>Obxectivo 2. Mellorar e crear servizos para a poboación, favorecendo a mellora do nivel de vida da mesma</i>	Actuación 2.1: Creación, mellora e ampliación de todo tipo de servizos á poboación rural, así como as actividades recreativas e culturais, e as súas correspondentes infraestruturas
<i>Obxectivo 3. Ocupar o territorio dun xeito sustentable, perseguindo o benestar, a igualdade e a non discriminación</i>	Actuación 3.1: Creación, mellora e ampliación de todo tipo de servizos á poboación rural, así como as actividades recreativas e culturais, e as súas correspondentes infraestruturas

OBXECTIVOS	ACTUACIÓNS
<i>Obxectivo 4. Coidar e usar adecuadamente os recursos naturais, para garantir a sustentabilidade da actividade no territorio</i>	Actuación 3.2: Investimentos para uso público en infraestruturas recreativas, información turística e infraestruturas de turismo a pequena escala
	Actuación 4.1: Investimentos para uso público en infraestruturas recreativas, información turística e infraestruturas de turismo a pequena escala
	Actuación 4.2: Mantemento, recuperación e rehabilitación do patrimonio cultural e natural das poboacións, das paisaxes rurais e das zonas de alto valor natural
<i>Obxectivo 5. Fomentar o uso de enerxías renovables, a mellora da eficiencia enerxética e a redución das emisións de carbono, para pasar a unha economía capaz de adaptarse ao cambio climático</i>	Actuación 5.1: Investimentos en transformación e comercialización de produtos agrarios
	Actuación 5.2: Investimentos en transformación e comercialización de produtos forestais
	Actuación 5.3: Creación, modernización ou ampliación de todo tipo de empresas que desenvolvan actividades non agrarias
	Actuación 5.4: Creación, mellora e ampliación de todo tipo de servizos á poboación rural, así como as actividades recreativas e culturais, e as súas correspondentes infraestruturas
<i>Obxectivo 6. Potenciar a gobernanza local e a animación do territorio</i>	Actuación 6.1: Animación e promoción territorial e cursos correntes da estratexia de desenvolvemento local

Fonte: Estratexia Leader 2014-2020

Logo de listar os obxectivos e medidas no período 2014-2020, nos seguintes parágrafos detállanse de forma non exhaustiva as mesmas.

Obxectivo 1. Crear e manter emprego

A necesidade de crear e manter emprego no medio rural, ademais de polos datos de paro ven xustificada pola situación sociodemográfica do territorio do GDR05, xa que urxe frear a perda de poboación continuada que se está a sufrir e así mesmo é necesario mitigar o envellecemento da poboación. Coa creación e mantemento de emprego, perséguese fixar poboación no territorio, ofertar oportunidades para que a xente moza non teña que abandonar a zona, e incrementar a renda bruta dispoñible do territorio coas remuneracións salariais.

Para acadar o obxectivo, lévanse a cabo unha serie de actuacións concretas que se definen a continuación.

- Investimentos en transformación e comercialización de produtos agrarios:.

O sector agroalimentario debe de ser un sector de referencia do territorio GDR05, xa que o sector agrícola e gandeiro ten moita importancia no GDR05, cun número grande de explotacións, é o sector que ocupa o segundo lugar por número de afiliados, e nalgúns dos concellos constitúe a primeira actividade. Ademais, son moito os produtos de calidade dos que dispón o territorio, algún deles protexidos polas D.O e I.X.P coas que conta GDR05.

Os produtos de maior produción no territorio, e sobre os que se quere actuar de modo prioritario, son leite, carne (de tenreira, de porco e de ave fundamentalmente), ovos, uvas e castañas.

Para poder levar a cabo estas actuacións, realizáronse diferentes investimentos directos, tanto nas explotacións como nas empresas da zona. Ademais, realizáronse pequenas inversións en proxectos de actividade agrícola e gandeira.

- Investimentos en transformación e comercialización de produtos forestais.

O sector forestal ten un grande potencial non aproveitado no territorio do GDR05, polo que as actuacións no mesmo poden contribuír dun xeito decisivo á xeración de emprego.

Na zona existen importantes masas forestais de frondosas, carballos e castiñeiros fundamentalmente, nas que ademais do aproveitamento das propias castañas pódense levar a cabo actuacións para mellorar a súa xestión. Por un lado trataríase de aproveitar e fomentar as producións do sotobosque, e por outro lado debería procederse á utilización dos subprodutos e/ou residuos resultantes do seu mantemento e conservación con fins produtivos para biomasa. Con estas actuacións, preténdese axudar á conservación dos bosques, á prevención dos incendios forestais, á mellora paisaxística e xeración de riqueza e emprego.

Para poder levar a cabo estas actuacións, realizáronse diferentes investimentos de aproveitamento forestal e para a actividade agroforestal. Ademais, creáronse, ampliáronse e modernizáronse empresas forestais do territorio.

- Creación, modernización ou ampliación de todo tipo de empresas que desenvolvan actividades non agrarias.

O sector industrial, atópase moi pouco desenvolvido no territorio GDR05, é a terceira actividade en número de afiliados, por detrás do sector primario e servizos. O maior número de empresas do territorio, son as de 0 a 2 asalariados, o que nos leva a falar dun sector con microempresas.

Polo tanto, resulta fundamental impulsar o desenvolvemento e a mellora deste sector, xa que se trata dun sector que pode contribuír de xeito decisivo á creación e/ou mantemento de emprego, e á xeración de riqueza.

Para levar a cabo as actuacións, realizáronse investimentos en I+D+i e para a implantación das TIC nas empresas. Creáronse, ampliáronse e modernizáronse todo tipo de empresas que desenvolvan actividades non agrarias, e ademais, modernizouse a con uso de residuos e aplicación de enerxías renovables, da empresa Madeiras Ferreiro Saa, S.L.

Obxectivo 2. Mellorar e crear servizos para a poboación, favorecendo a mellora do nivel de vida da mesma

A necesidade de mellorar os servizos así como de crear novos servizos para a poboación do medio rural, no caso do territorio do GDR05 ven dada polo diferente nivel de desenvolvemento que o sector terciario ou de servizos ten na zona. Existen dous concellos, Sarria e Chantada que funcionan como grandes polos, tanto polo seu volume de poboación

como polo desenvolvemento dos servizos, tanto públicos como privados, pero no resto do territorio os servizos atópanse moito menos desenvolvidos. Dada esta situación, a mellora e creación de servizos resulta fundamental para favorecer a mellora do nivel de vida da poboación rural.

A actuación concreta a desenvolver para a consecución deste obxectivo, descríbese a continuación:

- Creación, mellora e ampliación de todo tipo de servizos á poboación rural, así como as actividades recreativas e culturais, e as súas correspondentes infraestruturas.

Resulta fundamental contribuír ao desenvolvemento e á mellora deste sector, xa que tamén se trata dun sector que pode contribuír de xeito decisivo á creación e/ou mantemento de emprego.

Realizáronse investimentos no sector comercio e turismo para a creación de novos establecementos, investimentos en I+D+i e desenvolvementos das TIC no sector; así como a creación, mellora e ampliación de servizos. Ademais, levouse a cabo a rehabilitación e posta en marcha do Balneario de Mouriscados, de augas termais sulfurado-sódicas, sito na parroquia de Arcos (Chantada).

Obxectivo 3. Ocupar o territorio dun xeito sustentable, perseguindo o benestar, a igualdade e a non discriminación

Unha das necesidades urxentes do GDR05 é a de favorecer a ocupación do seu territorio, é dicir, fixar poboación no mesmo, posto que a perda de poboación estivo a ser constante no último decenio, e a baixa densidade e a dispersión dificultan o desenvolvemento uniforme e equilibrado de todo o territorio e de toda a poboación sen exclusión de ningún colectivo. A poboación do GDR05 ademais atópase moi envellecida, xa que a súa taxa de envellecemento (número de persoas de 65 ou máis anos por cada 100 habitantes) é no ano 2014 do 32,54, polo que a demanda de servizos sociais de benestar está a crecer dun xeito moi significativo.

As mulleres seguen a ser o colectivo que se fai cargo do coidado das persoas maiores, e tamén dos nenos, polo que é necesario facilitar a conciliación familiar. Por outra banda, os mozos/as do territorio, tamén precisa dunha atención especial, xa que a nosa estratexia persegue aumentar o seu arraigo co territorio, e darlle oportunidades de futuro.

Os territorios rurais precisan adaptar os contornos locais, así como os produtos e servizos, para que poidan ser usados por persoas de todas as idades sobre todo mediante as novas tecnoloxías, porque debe evitarse discriminación por idade e/ou sexo no acceso a bens e servizos.

A continuación, encadramos as accións concretas a desenvolver para a consecución deste obxectivo:

- Creación, mellora e ampliación de todo tipo de servizos á poboación rural, así como as actividades recreativas e culturais, e as súas correspondentes infraestruturas.

De xeito especialmente importante, a mellora e creación de servizos e/ou actividades relacionados coa atención aos colectivos máis desfavorecidos, resultan fundamentais

para conseguir un desenvolvemento equilibrado e non discriminatorio, que ofrezca a todos as mesmas oportunidades e no que ninguén se quede atrás.

Polo tanto resulta fundamental impulsar o desenvolvemento e a mellora deste sector, xa que tamén se trata dun sector que pode contribuír de xeito decisivo á creación e/ou mantemento de emprego (obxectivo 1) e a mellora da calidade de vida.

Leváronse a cabo investimentos de I+D+i no sector e tamén para a mellora do transporte adaptado para entidades sen ánimo de lucro ou públicas. Creáronse e melloráronse infraestruturas de apoio ao emprego e á iniciativa empresarial, e tamén de servizos de igualdade, benestar social e integración. Ademais, mellorouse a accesibilidade ás tecnoloxías da información e comunicación (TICs), así como ao seu uso no medio rural.

- Investimento para o uso público en infraestruturas recreativas, información turística e infraestruturas de turismo a pequena escala.

O fixar poboación no medio rural está ligado de xeito indisoluble á calidade de vida da que poidan beneficiarse os seus habitantes, e a mellora desta calidade de vida vai unida ao incremento do nivel de equipamentos, de infraestruturas, e de servizos en xeral que se oferten nese territorio rural á poboación.

O desenvolvemento dunha zona rural e por tanto a ocupación sustentable do mesmo, pasa por lograr niveis de calidade de vida óptimos en condicións de igualdade, equilibrio e non discriminación coas zonas urbanas.

Leváronse a cabo actuacións de promoción dos recursos turísticos e investimentos en construción e mellora de infraestruturas turísticas e de lecer. A maiores, creáronse, reformáronse e ampliáronse edificios destinados a locais sociais, así como o seu acondicionamento e equipamento. Ademais, fixéronse rehabilitacións do locais sociais ó longo do territorio.

Obxectivo 4. Coidar e usar adecuadamente os recursos naturais, para garantir a sustentabilidade da actividade no territorio

Un territorio como o do GDR05, que persegue un desenvolvemento integral, desde o punto de vista económico e social tal e como explicamos ata o de agora, require tamén dunha actitude responsable en materia de medio ambiente, para que deste xeito ese desenvolvemento sexa sustentable no tempo, abordando para elo accións de mantemento, restauración e promoción, que fagan compatibles os usos do seu patrimonio natural coa súa conservación e mellora.

Agora irnos a encadrar as accións concretas a desenvolver para a consecución deste obxectivo:

- Investimentos para uso público en infraestruturas recreativas, información turísticas e infraestruturas de turismo a pequena escala.

O entorno natural é un dos aspectos importantes da vida do rural, xa que boa parte da superficie dun territorio rural está configurado por zonas agrestes, non cultivadas, que constitúen unha paisaxe dunha grande beleza, e que fai preciso que o

desenvolvemento económico dese territorio sexa respectuoso co mantemento e conservación dese entorno.

Leváronse a cabo investimentos para a creación ou mellora de infraestruturas que posibiliten o uso e o aproveitamento social do patrimonio natural pola poboación local e polos visitantes. Realizáronse inversións para a posta en marcha de diferentes rutas de sendeirismo repartidas polo territorio. Ademais, organizáronse eventos de difusión para a valorización dos recursos naturais do territorio e fixéronse edicións de libros, mapas, guías e páxinas web vinculadas a valorización dos recursos naturais do territorio.

- Mantemento, recuperación e rehabilitación do patrimonio cultural e natural das poboacións, das paisaxes rurais e das zonas de alto valor natural.

A paisaxe do val do Miño ao seu paso polo territorio do GDR05 é dunha grande beleza, condicionada pola interacción dos elementos físicos e do home. Nas grandes pendentes e desniveis que o río ocasionou, o home foi quen de construír socalcos ou bancais, e deste xeito aproveitar as boas características da terra e a benignidade do clima, para o cultivo da vide.

Polo que no GDR05 teñen cabida unha grande diversidade de medios naturais grazas a súa situación, orografía, hidrografía, clima e microclimas, e por suposto á presenza humana. Dentro do mesmo existen varios espazos pertencentes á rede galega de espazos naturais protexidos, contamos con tres zonas especiais de conservación (ZEC): Monte Faro, Pena Veidosa e Serra do Careón, ademais O Páramo está incluída na Reserva da Biosfera Terras do Miño, e no concello de Paradela existe un espazo natural de interese local (ENIL).

Realizáronse actuacións de recuperación e rehabilitación paisaxística, patrimonio cultural, e sensibilización social. Fixéronse tamén, investimentos para lograr o desenvolvemento de espazos naturais protexidos e para a conservación e a posta en valor do patrimonio cultural e dos recursos e/o produtos do territorio.

Obxectivo 5. Fomentar o uso de enerxías renovables, a mellora da eficiencia enerxética e a redución das emisións de carbono, para pasar a unha economía capaz de adaptarse ao cambio climático.

O cambio climático é, probablemente, un dos problemas ambientais máis importantes ao que se enfrontan as sociedades actuais.

Polo tanto para evitar o cambio climático, débese actuar conxuntamente no ámbito do fomento da utilización das enerxías renovables, no ámbito da aplicación de medidas de eficiencia enerxética e na redución de emisións de gases de efecto invernadoiro, especialmente o dióxido de carbono, complementando esta redución de emisións con actuacións que provoquen un aumento da súa absorción (sumidoiros de CO₂).

Esta prioridade ten unha clara orientación transversal, aplicada a todos os sectores, para ir cara á procura dun cambio no modelo de consumo enerxético, potenciando a innovación, fomentando o aproveitamento sostible dos recursos locais para a conservación do medio, a través do uso doutras enerxías (enerxías renovables), e da concienciación sobre a necesidade

da eficiencia enerxética e da redución de emisións de gases de efecto invernadoiro para frear o cambio climático.

- Investimentos en transformación e comercialización de produtos agrarios.

A agricultura e a gandería teñen que implicarse de xeito decisivo nas actuacións contra o cambio climático, posto que por un lado son causantes de emisións de gases efecto invernadoiro (que deben reducir) polo xeito de cultivar, e polos residuos do gando, e por outro os cultivos actúan como captadores de CO₂.

Ademais, é necesario facilitar o subministro e o uso de fontes renovables de enerxía, aplicación de subprodutos, refugалlos e demais materia prima non alimentaria para impulsar o desenvolvemento da bioeconomía.

Fixéronse estudos de eficiencia enerxética para o sector agrario e leváronse a cabo accións de sensibilización sobre a eficiencia enerxética. O mesmo tempo, realizáronse investimentos relacionados coa eficiencia enerxética e o emprego de fontes de enerxía renovables tanto en explotacións agrarias e gandeiras, como en empresas de transformación e/ou comercialización.

- Investimento en transformación e comercialización de produtos forestais.

O sector forestal tamén ten que implicarse de xeito decisivo nas actuacións contra o cambio climático. Como xa se expuxo debería procederse ao fomento da utilización dos subprodutos e/ou residuos resultantes do mantemento e conservación das masas forestais e do monte baixo (podas forestais, maleza, etc.) como fonte de enerxía renovable, para biomasa. E tamén debe fomentarse a eficiencia enerxética do sector.

Fixéronse estudos de eficiencia enerxética para o sector forestal e leváronse a cabo accións de sensibilización sobre a eficiencia enerxética. O mesmo tempo, publicáronse edicións de folletos/guías para a promoción das boas prácticas enerxéticas. Ademais, realizáronse inversións en empresas de transformación e/ou comercialización de produtos forestais referidos á mellora da eficiencia enerxética das mesmas e ao emprego de fontes de enerxía renovables.

- Creación, modernización ou ampliación de todo tipo de empresas que desenvolvan actividades non agrarias.

No sector industrial tamén se fai moi necesaria a redución da emisión de gases efecto invernadoiro, así como o fomento do uso de enerxías renovables, e a promoción da eficiencia no uso dos recursos enerxéticos e do consumo racional dos mesmos.

Fixéronse estudos de eficiencia enerxética para empresas que desenvolvan actividades non agrarias e leváronse a cabo accións de sensibilización sobre a eficiencia enerxética. O mesmo tempo, publicáronse edicións de folletos/guías para a promoción das boas prácticas enerxéticas. Ademais, realizáronse investimentos en empresas que desenvolvan actividades non agrarias referidos á mellora da eficiencia enerxética das mesmas e ao emprego de fontes de enerxía renovables.

- Creación, mellora e ampliación de todo tipo de servizos ó pobo acción rural, así como as actividades recreativas e culturais, e as súas correspondentes infraestruturas.

No sector servizos tamén se fai moi necesaria a redución da emisión de gases efecto invernadoiro, así como o fomento do uso de enerxías renovables, e a promoción da eficiencia no uso dos recursos enerxéticos e do consumo racional dos mesmos.

Fixéronse estudos de eficiencia enerxética para empresas do sector servizos e leváronse a cabo accións de sensibilización sobre a eficiencia enerxética. O mesmo tempo, publicáronse edicións de folletos/guías para a promoción das boas prácticas enerxéticas. Tamén se introduciron sistemas de xestión ambiental en todo tipo de empresas do sector servizos. Ademais, realizáronse investimentos en todo tipo de empresas do sector servizos referidos á mellora de eficiencia enerxética das mesmas e ó emprego de fontes de enerxía renovables.

Obxectivo 6. Potenciar a gobernanza local e a animación do territorio

A labor da Asociación Miño Ulla, como entidade impulsora da estratexia de desenvolvemento local participativo e colaboradora na xestión da mesma considérase fundamental, por iso é preciso contar e os medios materiais necesarios e cun equipo técnico para as tarefas propias de animación e dinamización da poboación, información e asesoramento a promotores, xestión económica e administrativa do Programa Leader, e avaliación, seguimento e control dos proxectos.

Agora irnos a encadrar as accións concretas a desenvolver para a consecución deste obxectivo:

- Animación e promoción territorial e cursos correntes da estratexia de desenvolvemento local.

Realizáronse accións de promoción e difusión do territorio, así como de información, sensibilización, difusión e promoción da estratexia de desenvolvemento local participativo. Ó mesmo tempo, fomentouse a participación da poboación local no control da execución da estratexia de desenvolvemento local. Ademais, levouse a cabo a elaboración de todo tipo de informes, certificacións e xustificacións esixidas por Agader.

C.3.3 ANÁLISE COMPARATIVA CUALITATIVA DOS DOUS PERÍODOS

A primeira cuestión a ter en consideración é que o GDR estaba integrado por diferentes territorios entre os períodos de análises. É por iso que os obxectivos específicos de cada período responden ás necesidades concretas identificadas en cada caso. En consecuencia, a comparación das metas de cada período debe ser realizada coa correspondente cautela.

Para o período 2007-2013, obsérvanse tres tipos de medidas globais enfocadas principalmente á dinamización do sector agrario, á mellora ambiental e á diversificación da economía rural. Con todo, para o período 2014-2020 amplíase a seis obxectivos xenerais e trece actuacións dentro destes obxectivos. Os obxectivos abordan aspectos como a creación de emprego, a mellora dos servizos para a poboación, a ocupación sustentable do territorio, o uso adecuado dos recursos naturais, a mellora da eficiencia enerxética, ou potenciar a gobernanza. É preciso sinalar que parte destas actuacións e obxectivos xa estaban reflectidas dentro dalgunha das medidas precisadas no período anterior. Así, o obxectivo 1 contempla a maioría de aspectos contidos na medida 411 da anterior estratexia.

A medida 412 da estratexia 2007-2013 tamén aborda cuestións ambientais, pero a estratexia 2014-2020 afonda neste aspecto, dotándolle dunha dimensión transversal, como se

comentará máis adiante. A diversificación das producións agrarias é un aspecto destacable en ambos os períodos, pero no período 2014-2020 profúndase neste obxectivo e combínase con outros aspectos de relevancia, como pode ser potenciar novos modelos de negocio a través das enerxías renovables.

Ademais, a mellora de servizos para a poboación e a importancia que adquire a gobernanza son novidades destacadas que introduce a estratexia 2014-2020. A promoción do obxectivo e actuacións para impulsar a gobernanza conduciu á promoción e difusión do territorio, así como a información, sensibilización, difusión e promoción da estratexia de desenvolvemento local participativo.

Como se comentou anteriormente, para o novo período, potenciáronse os aspectos ambientais, sendo transversais na maioría de obxectivos da estratexia 2014-2020. Desta forma, especifícanse actuacións que ateen non só a un obxectivo estratéxico senón que en certos casos perseguen a combinación de varios deles, aproveitando, por exemplo, as sinerxías de mercados como o da enerxía sostible para fomentar o emprego.

En definitiva, entre estes períodos produciuse unha aprendizaxe que conduciu á ampliación das metas anteriores e á especificación de novos obxectivos e actuacións orientados ás necesidades detectadas. Esta flexibilidade permite unha maior adaptación a unha realidade cambiante, co foco posto no territorio.

C.4 CONCRECIÓN DA ESTRATEXIA NOS CADROS FINANCEIROS E NO BAREMO DE PRIORIZACIÓN DE PROXECTOS

C.4.1 CADROS FINANCEIROS

Recóllese os fondos inicialmente previstos para os proxectos produtivos e non produtivos, así como a súa distribución en función dos obxectivos establecidos na estratexia, especificando tamén os límites máximos ao financiamento por proxecto e as porcentaxes máximas de axuda establecidas.

C.4.1.1 Período 2007-2013

No 2007-2013, as porcentaxes mínimas e máximas das axudas aos proxectos presentados, tanto produtivos como non produtivos foron as seguintes:

Táboa 66. Puntuación e porcentaxes de axudas proxectos produtivos Leader 2007-2013

PUNTOS	PORCENTAXE DE AXUDA
De 0 a 24 puntos	Non subvencionado
De 25 a 65 puntos	$25,00\% + (\text{puntos acadados} - 25) \times 0,50$
Máis de 65 puntos	45,00%

Fonte: GDR-7 Miño-Ulla

No caso dos non produtivos, estes tiñan unha clasificación en función da súa prioridade (alta, media, e “outros”).

Proxectos non produtivos de prioridade alta:

- Servizos de igualdade e benestar á poboación, tales como centros de inclusión e emerxencia social, centros de integración, inserción ou inclusión socio laboral para discapacitados, escolas infantís, centros de maiores non dependentes (pisos tutelados, vivendas comunitarias, centros de día).
- Servizos de transporte adaptados en áreas de baixa densidade de poboación.
- Implantación de TICs no medio rural, tales como telecentros, aulas de informática, plataformas dixitais de servizos a empresas ou á poboación en xeral.

Proxectos non produtivos de prioridade media:

- Actuacións de recuperación patrimonial, paisaxística e etnográfica, tales como actuacións ambientais, aulas de natureza, centros de interpretación, museos, intervencións arqueolóxicas, recuperación de construcións de interese arquitectónico, social ou cultural.
- Centros de promoción de recursos ou puntos de información turística.
- Rehabilitación e equipamento de edificios destinados a locais sociais.

Outros proxectos non produtivos:

- Infraestrutura de lecer: ludotecas, áreas recreativas, parques ou espazos de ocio
- Instalacións deportivas, en coordinación co mapa de dotacións da Dirección Xeral de Deportes da Xunta de Galicia.
- Sinalización de recursos turísticos.
- Participación en certames, eventos, feiras, edición de libros, mapas, guías, páxinas web e concursos vinculados á valorización dos recursos do territorio.
- Instalacións hípicas ou cinexéticas.
- Eventos de difusión ou estudos vinculados á valorización dos recursos do territorio.

Táboa 67. Puntuación e porcentaxes de axudas proxectos non produtivos de prioridade alta Leader 2007-2013

PUNTOS	PORCENTAXE DE AXUDA
De 0 a 29 puntos	Non subvencionado
De 30 a 60 puntos	70,00% + (puntos acadados – 30)
Máis de 60 puntos	100,00%

Fonte: GDR-7 Miño-Ulla

Táboa 68. Puntuación e porcentaxes de axudas proxectos non produtivos de prioridade media Leader 2007-2013

PUNTOS	PORCENTAXE DE AXUDA
De 0 a 29 puntos	Non subvencionado
De 30 a 60 puntos	40,00% + (puntos acadados – 30)
Máis de 60 puntos	70,00%

Fonte: GDR-7 Miño-Ulla

Táboa 69. Puntuación e porcentaxes de axudas proxectos non produtivos, “outros”, Leader 2007-2013

PUNTOS	PORCENTAXE DE AXUDA
De 0 a 29 puntos	Non subvencionado
De 30 a 60 puntos	35,00% + [0,5 x (puntos acadados – 30)]
Máis de 60 puntos	50,00%

Fonte: GDR-7 Miño-Ulla

O límite para 2007-2013:

Táboa 70. Límites das axudas para proxectos, Leader 2007-2013

GDR7 MIÑO-ULLA	AXUDA PÚBLICA	LIMITACIÓN

MEDIDA 411	<u>Porcentaxe máxima:</u> 45% do gasto subvencionable <u>Importe máximo:</u> 250.000,00 € <u>Axuda minimis máxima:</u> 200.000,00 €	Axuda máxima do 40% do gasto subvencionable no sector da produción agraria cando o promotor non é agricultor mozo (<40 anos) e o proxecto non se localiza en zonas desfavorecidas ou de montaña. Axuda máxima do 25% do gasto subvencionable no sector da transformación e comercialización de produtos agrarios cando o promotor é unha empresa intermedia.
MEDIDA 412	<u>Porcentaxe máxima:</u> • 100% do gasto subvencionable para proxectos de prioridade alta • 70% do gasto subvencionable para proxectos de prioridade media • 50% do gasto subvencionable para outros proxectos <u>Importe máximo:</u> 250.000,00 €	
MEDIDA 413	PRODUCTIVOS	Axuda máxima do 40% do gasto subvencionable nos proxectos vinculados á diversificación cara a actividades non agrarias e de creación, ampliación e modernización de Pemes cando o promotor é unha mediana empresa. Importe máximo de axuda de 200.00,00 € nos proxectos vinculados ás epígrafes fomento deactividades turísticas, servizos para a economía e a poboación rural e renovación e desenvolvemento de poboacións rurais e conservación e mellora do patrimonio rural.
	<u>Porcentaxe máxima:</u> 45% do gasto subvencionable	
	<u>Importe máximo:</u> 250.000,00 €	
	<u>Axuda minimis máxima:</u> 200.000,00 €	
	NON PRODUCTIVOS <u>Porcentaxe máxima:</u> • 100% do gasto subvencionable para proxectos de prioridade alta • 70% do gasto subvencionable para proxectos de prioridade media • 50% do gasto subvencionable para outros proxectos <u>Importe máximo:</u> 250.000,00 € <u>Axuda minimis máxima:</u> 200.000,00 €	

En canto ao propios cadros financeiros de **2007-2013**, para o conxunto de actuacións, a Asociación Miño Ulla contou con **3.220.027,27 euros** para a **estratexia** de desenvolvemento e **644.005,45 euros** para **gastos de funcionamento** do GDR e de promoción territorial, o que supuña unha **cantidade total para o Programa Leader 2007-2013 de 3.864.032,72 euros**.

C.4.1.2 Período 2014-2020

A distribución do gasto público que se fixo no plan financeiro proposto pola Asociación Miño Ulla para a súa estratexia de desenvolvemento local participativo no **período 2014-2020 é por un importe total de gasto público de 5.000.000 de euros**.

E o plan financeiro proposto por submedidas, tipo de proxectos e fontes financeiras axustouse aos límites establecidos na resolución pola que se aproban as bases reguladoras para o Programa Leader 2014-2020.

Na seguinte táboa resumo, recóllense as porcentaxes e cantidades totais de fondos públicos asignadas a cada submedida, dependendo do tipo de proxecto.

Táboa 71. Previsión de distribución do gasto público da estratexia

PREVISIÓN DE DISTRIBUCIÓN DO GASTO PÚBLICO DA ESTRATEXIA

Submedida	Tipo proxectos	% Gasto público / Total Gasto público		
19.2. Apoio para a realización de operacións conforme á estratexia de desenvolvemento local participativo	Productivos	65%	2.600.000,00	€
	Non productivos	35%	1.400.000,00	€
	Formación promovida por GDR05	0%	0,00	€
	TOTAL	100%	4.000.000,00	€
19.4. Axuda para os custos correntes da estratexia de desenvolvemento local e para a animación	Custos correntes	20%	800.000,00	€
	Animación	5%>	200.000,00	€
	TOTAL	25%	1.000.000,00	€
TOTAL ESTRATEXIA		—	5.000.000,00 €	

Fonte: Estratexia Leader 2014-2020

Os proxectos presentados foron baremados segundo o seu carácter produtivo ou non produtivo aplicando o baremo que se explica a continuación. A puntuación mínima (nota de corte) que tiña que obter un proxecto para ser subvencionado, establecíase en 25 puntos tanto para os proxectos produtivos como para os non produtivos e, a puntuación coa que se obtiña a axuda máxima estableceuse en 65 puntos, tamén para as dúas tipoloxías de proxectos. As porcentaxes de axuda mínima e máxima, así como, o importe máximo de axuda que podía obter un proxecto reflíctense no seguinte cadro:

Táboa 72. Puntuación e porcentaxes de axudas dos proxectos segundo o seu carácter produtivo ou non produtivo, Leader 2014-2020

TIPOS DE PROXECTOS		NOTA DE CORTE	% AXUDA	NOTA MÁXIMA	% AXUDA	CANTIDADE AXUDA MÁXIMA
PRODUTIVOS		25	30%	65	50%	200.000 €
NON PRODUTIVOS	Prioridade alta	25	70%	65	90%	200.000€
	Prioridade media	25	50%	65	70%	
	Prioridade baixa	25	30%	65	50%	

As porcentaxes de axuda entre o máximo e o mínimo, calcularanse mediante unha relación proporcional directa cos puntos obtidos no baremo, axustada esa porcentaxe a dous decimais: por cada punto adicional a partir da nota de corte (25 puntos) incrementarase a porcentaxe de axuda nun 0,50%.

Táboa 73. Porcentaxes en base a puntuación dos proxectos e segundo o seu carácter produtivo ou non produtivo, Leader 2014-2020

Proxectos produtivos							
Nota de corte 25 puntos - 30% porcentaxe axuda				50% porcentaxe axuda máxima - 65 puntos			
Puntos baremo	% de axuda	Puntos baremo	% de axuda	Puntos baremo	% de axuda	Puntos baremo	% de axuda
26	30,50%	36	35,50%	46	40,50%	56	45,50%
27	31,00%	37	36,00%	47	41,00%	57	46,00%
28	31,50%	38	36,50%	48	41,50%	58	46,50%
29	32,00%	39	37,00%	49	42,00%	59	47,00%
30	32,50%	40	37,50%	50	42,50%	60	47,50%
31	33,00%	41	38,00%	51	43,00%	61	48,00%
32	33,50%	42	38,50%	52	43,50%	62	48,50%
33	34,00%	43	39,00%	53	44,00%	63	49,00%
34	34,50%	44	39,50%	54	44,50%	64	49,50%
35	35,00%	45	40,00%	55	45,00%	Axuda máxima = 200.000 €	

Proxectos non produtivos – Prioridade alta							
Nota de corte 25 puntos - 70% porcentaxe axuda				90% porcentaxe axuda máxima - 65 puntos			
Puntos baremo	% de axuda	Puntos baremo	% de axuda	Puntos baremo	% de axuda	Puntos baremo	% de axuda
26	70,50%	36	75,50%	46	80,50%	56	85,50%
27	71,00%	37	76,00%	47	81,00%	57	86,00%
28	71,50%	38	76,50%	48	81,50%	58	86,50%
29	72,00%	39	77,00%	49	82,00%	59	87,00%
30	72,50%	40	77,50%	50	82,50%	60	87,50%
31	73,00%	41	78,00%	51	83,00%	61	88,00%
32	73,50%	42	78,50%	52	83,50%	62	88,50%
33	74,00%	43	79,00%	53	84,00%	63	89,00%
34	74,50%	44	79,50%	54	84,50%	64	89,50%
35	75,00%	45	80,00%	55	85,00%	Axuda máxima = 200.000 €	

Proxectos non produtivos – Prioridade media							
Nota de corte 25 puntos - 50% percentaxe axuda				70% percentaxe axuda máxima - 65 puntos			
Puntos baremo	% de axuda	Puntos baremo	% de axuda	Puntos baremo	% de axuda	Puntos baremo	% de axuda
26	50,50%	36	55,50%	46	60,50%	56	65,50%
27	51,00%	37	56,00%	47	61,00%	57	66,00%
28	51,50%	38	56,50%	48	61,50%	58	66,50%
29	52,00%	39	57,00%	49	62,00%	59	67,00%
30	52,50%	40	57,50%	50	62,50%	60	67,50%
31	53,00%	41	58,00%	51	63,00%	61	68,00%
32	53,50%	42	58,50%	52	63,50%	62	68,50%
33	54,00%	43	59,00%	53	64,00%	63	69,00%
34	54,50%	44	59,50%	54	64,50%	64	69,50%
35	55,00%	45	60,00%	55	65,00%	Axuda máxima = 200.000 €	

Proxectos non produtivos – Prioridade baixa							
Nota de corte 25 puntos - 50% percentaxe axuda				70% percentaxe axuda máxima - 65 puntos			
Puntos baremo	% de axuda	Puntos baremo	% de axuda	Puntos baremo	% de axuda	Puntos baremo	% de axuda
26	30,50%	36	35,50%	46	40,50%	56	45,50%
27	31,00%	37	36,00%	47	41,00%	57	46,00%
28	31,50%	38	36,50%	48	41,50%	58	46,50%
29	32,00%	39	37,00%	49	42,00%	59	47,00%
30	32,50%	40	37,50%	50	42,50%	60	47,50%
31	33,00%	41	38,00%	51	43,00%	61	48,00%
32	33,50%	42	38,50%	52	43,50%	62	48,50%
33	34,00%	43	39,00%	53	44,00%	63	49,00%
34	34,50%	44	39,50%	54	44,50%	64	49,50%
35	35,00%	45	40,00%	55	45,00%	Axuda máxima = 200.000 €	

Nos proxectos non produtivos, en ambos períodos 2007-2013 e 2014-2020, distínguense tres categorías: proxectos non produtivos de prioridade alta, proxectos non produtivos de prioridade media e proxectos non produtivos de prioridade baixa. Este último tipo de priorización no período 2007-2013 esta definido como “outros”, aínda que recolle os mesmos conceptos. Pasamos de seguido a definir os proxectos incluídos en cada unha das categorías.

Proxectos non produtivos de **prioridade alta**:

- Proxectos que fomenten a inclusión social mediante servizos de igualdade e benestar á poboación.
- Proxectos que fomenten a inclusión social mediante a integración de comunidades marxinais e de inmigrantes.
- Proxectos que fomenten a inclusión social mediante o coidado das persoas maiores e a promoción dun envellecemento activo e saudable.
- Proxectos de mellora da accesibilidade ás tecnoloxías da información e comunicación (TICs), así como o seu uso no medio rural (telecentros, aulas de informática, plataformas dixitais de servizos á poboación en xeral).
- Servizos de transporte adaptado.

Proxectos non produtivos de **prioridade media**:

- Actuacións de recuperación patrimonial, paisaxística e etnográfica, tales como actuacións ambientais, aulas da natureza, centros de interpretación, museos, intervencións arqueolóxicas, recuperación de construcións de interese arquitectónico, social ou cultural.
- Centros de promoción de recursos e puntos de información turística.
- Creación, reforma ou ampliación de edificios destinados a locais sociais, así como o seu acondicionamento e equipamento (a contía máxima de axuda por cada proxecto deste tipo non poderá exceder dos 50.000,00 €). Neste caso, no período de 2007-2013 non se especificaba a contía máxima para ese tipo de investimentos.

Proxectos non produtivos de **prioridade baixa**:

- Infraestruturas de lecer (ludotecas, áreas recreativas, parques ou espazos de lecer).
- Instalacións deportivas, en coordinación co mapa de dotacións da Dirección Xeral de Deportes da Xunta de Galicia.
- Sinalización de recursos turísticos de xeito global para interese de todo o territorio.
- Participación en certames, eventos, feiras, edicións de libros, mapas, guías, páxinas web e concursos vinculados á valorización dos recursos do territorio.
- Instalacións hípicas ou cinexéticas.
- Eventos de difusión ou estudos vinculados á valorización dos recursos do territorio.
- Todos aqueles outros proxectos non produtivos que, sendo subvencionables, non sexan de prioridade alta ou media.

O importe de gasto público que se recolle na táboa para proxectos non produtivos (1.400.000,00 euros) distribúese entre entidades públicas e entidades privadas. Nun primeiro momento propónse que a distribución fose dun 60% do total de fondos para as entidades públicas (840.000,00 euros), e o 40% restante corresponderíalle ás entidades privadas (560.000,00 euros).

C.4.1.3 Análise comparativa cualitativa

A puntuación e porcentaxes durante o período 2007-2013 para os proxectos distingue por prioridade dos mesmos, presentando así tres categorías principais: alto, media e outros. A estratexia 2014-2020 tamén establece tres niveis de prioridade, pero neste caso divídese entre alto, media e baixa. Entre ambos os períodos, o tipo de proxecto non produtivo incluído na prioridade alta mantívose, especificándose con certa concreción e ampliándose a categoría de proxectos que fomenten a inclusión social no caso do período 2014-2020. En canto aos proxectos non produtivos de prioridade media, mantéñense as categorías para os dous períodos. A categoría de prioridade baixa (2014-2020) coincide case na súa totalidade coa de “outros” (2007-2013).

Con respecto á porcentaxe de axudas que podían percibir os proxectos en ambos os períodos, obsérvanse diferenzas especialmente naqueles proxectos de prioridade alta. Neste sentido, para o período 2007-2013, a porcentaxe máxima de axuda era do 100% se se obtían máis de 60 puntos. Para o período 2014-2020, esta porcentaxe baixa ata o 90%, sendo a nota máxima 65. Tamén baixa a nota de corte para este período, sendo necesario obter polo menos 25 puntos para percibir unha axuda, mentres que antes precisábase obter polo menos 30 puntos. En canto á prioridade media, increméntase a axuda mínima ata o 50% na estratexia 2014-2020, fronte ao 40% de mínimo da estratexia anterior. Finalmente, se baixa o mínimo de porcentaxe axuda para os proxectos de baixa prioridade en 2014-2020, ata o 30%, en comparación co 35% do período anterior para a categoría equivalente doutros.

Estes cambios tiñan o potencial de facilitar a entrada doutro tipo de proxectos de menor envergadura, ao flexibilizarse o mínimo e limitarse o máximo percibido. Pero, como se explica no seguinte apartado, a combinación con determinados obxectivos e criterios de baremación dificultou o desenvolvemento deste potencial. Unha cuestión relevante neste sentido é a dificultade para combinar obxectivos na adxudicación de axudas para aquelas entidades de menor tamaño ou con proxectos de menor contía, ao competir con outros de maior tamaño que poden acabar sendo os perceptores do total do orzamento para as axudas. Este aspecto tamén se debate no seguinte apartado de baremación.

C.4.2 BAREMO DE PRIORIZACIÓN DE PROXECTOS

Achégase un resumo, para os períodos 2007-2013 e 2014-2020, dos baremos de priorización de proxectos e a súa relación coa estratexia definida polo GDR05. Tamén consta o mínimo de puntos necesarios para financiar un proxecto.

C.4.2.1 Período 2007-2013

Táboa 74. Criterios de selección e baremación de proxectos 2007-2013

CRITERIOS	PUNTUACIÓN MÁXIMA
Proxectos produtivos	
1. Situación xeográfica	Máximo 40 puntos
2. Características do promotor do proxecto	Máximo 10 puntos
3. Incidencia no emprego	Máximo 25 puntos
4. Impacto sobre o territorio	Máximo 25 puntos
Proxectos non produtivos	
1. Localización xeográfica	Máximo 40 puntos

CRITERIOS	PUNTUACIÓN MÁXIMA
2. Características do promotor e ámbito de actuación do proxecto	Máximo 20 puntos
3. Impacto sobre o territorio:	Máximo 40 puntos

**Ver estratexia completa para unha desagregación pormenorizada dos criterios*

Fonte: Elaboración propia

Máis polo miúdo, o baremo se descompoñía, en liñas xerais da seguinte maneira:

Táboa 75. Puntuación de proxectos produtivos 2007-2013

PROXECTOS PRODUTIVOS

	Mínimo	Máximo	Notas
1. Situación xeográfica	0	40	
a. Características económicas	0	10	
b. Demografía	0	10	
c. Núcleo poboación	0	10	
d. Outros	0	10	LIC (10 puntos), D.O. Ribeira Sacra (5 puntos)
2. Características promotor	2	10	
a. Tipo	2	7	Persoas físicas, sector agrícola e forestal, persoas xurídicas
b. Uso galego	0	3	
3. Emprego	0	25	
a. Creación	0	15	5 puntos por UTA
b. Creación colectivos	0	10	Homes 35-45 anos, mozos 16-35 anos, maiores 45-65 anos, mulleres, discapacitados. Mozos 4 puntos, resto 3.
4. Impacto	0	25	
a. Arrastre	0	15	5 puntos por incluír materias primas da zona, 10 para sectores agroalimentario, forestal, turismo e comercio, 5 puntos para industrial e servizos de infancia e maiores
b. Medio ambiente	0	5	3 puntos por estar en polígonos industriais, 2 puntos por empregar enerxías renovables, 1 punto por rehabilitar no lugar de construír
c. Tecnoloxía	0	5	Emprego de novas tecnoloxías e innovacións tecnolóxicas

Táboa 76. Puntuación de proxectos non produtivos 2007-2013

PROXECTOS NON PRODUTIVOS

	Mínimo	Máximo	Notas
1. Situación xeográfica	0	40	
a. Características económicas	0	10	
b. Demografía	0	10	
c. Núcleo poboación	0	10	

	Mínimo	Máximo	Notas
d. Outros	0	10	LIC (10 puntos), D.O. Ribeira Sacra (5 puntos)
2. Características promotor	2	20	Nótese que nos produtivos a puntuación máxima era de 10
a. Tipo	2	17	Por agrupacións de concellos, entidades privadas e CMVMC
b. Uso galego	0	3	
3. (Emprego)	-	-	Xa non existe coma nos privados, senón que forma parte de Impacto
4. Impacto	0	40	Nótese que nos produtivos a puntuación máxima era de 25
a. Poboación beneficiada e calidade de vida	0	15	Servizos a colectivos, servizos turísticos, asociacionismo, actividades culturais, uso de TICs, servizos de ocio, educativos, sanitarios e deportivos.
b. Novas iniciativas empresariais	0	5	5 puntos se non crea emprego, 10 puntos se non crea emprego
c. Incidencia medioambiental	0	10	
d. Incidencia patrimonio	0	10	

C.4.2.2 Período 2014-2020

Táboa 77. Criterios de selección e baremación de proxectos 2014-2020

CRITERIOS	PUNTUACIÓN MÁXIMA
Proxectos produtivos	
1. Localización xeográfica do investimento	Máximo 40 puntos
2. Características do promotor do investimento	Máximo 10 puntos
3. Incidencia no emprego do investimento	Máximo 30 puntos
4. Impacto sobre o territorio do investimento	Máximo 20 puntos
Proxectos non produtivos	
1. Localización xeográfica do investimento	Máximo 40 puntos
2. Características do promotor e ámbito de actuación do investimento	Máximo 20 puntos
3. Impacto sobre o territorio do investimento	Máximo 40 puntos

*Ver estratexia completa para unha desagregación pormenorizada dos criterios

Fonte: Elaboración propia

Táboa 78. Puntuación de proxectos produtivos 2014-2020

PROXECTOS PRODUTIVOS

	Mínimo	Máximo	Notas
1. Localización xeográfica	0	40	
a. Renda dispoñible bruta por habitante (RDBph)	0	5	
b. Porcentaxe paro rexistrado sobre	0	10	

	Mínimo	Máximo	Notas
<i>poboación ≥ 16 anos</i>			
c. <i>Densidade de poboación</i>	0	10	
d. <i>Taxa de envellecemento da poboación</i>	0	5	
e. <i>Parroquia ou entidade colectiva de poboación onde se localiza a inversión</i>		10	
2. Características promotor	0	10	
a. <i>Investimentos promovidos por mulleres, homes ≤ 40 anos ou ≥ 50 anos, persoas con diversidade funcional > 33% ou en risco de exclusión social.</i>	0	8	inmigrantes ou emigrantes retornados ou por persoas xurídicas cuxos socios pertencen aos colectivos referidos nunha porcentaxe igual ou superior ao 50 % do capital social
b. <i>Investimentos promovidos por entidades de economía social, por S.A.T., por C.M.V.M.C. ou polas súas mancomunidades</i>	0	8	(cooperativas, sociedades laborais, centros especiais de emprego, empresas de inserción, ...)
c. <i>Investimentos promovidos por homes > 40 anos e < 50 anos ou por persoas xurídicas cuxos socios pertencen ao colectivo referido nunha porcentaxe igual ou superior ao 50 % do capital social</i>	0	4	
d. <i>Investimentos promovidos por persoas físicas desempregadas ou por persoas xurídicas cuxos socios sexan desempregados nunha porcentaxe igual ou superior ao 50% do capital social.</i>	0	2	A condición de desempregado acreditarase coa correspondente inscrición como tal no Servizo Público de Emprego durante, como mínimo, os 180 días anteriores á presentación da solicitude de axuda
3. Emprego	0	30	

	Mínimo	Máximo	Notas
a. Por creación de emprego	0	15	(Puntos = (Nº de UTAs x 5) + (100.000/investimento total elixible))
b. Por contratación de determinados colectivos	0	15	- Homes > 40 anos e < 50 anos (6 puntos) - Mozos/as ($\leq$ 40 anos) ou persoas maiores ($\geq$ 50anos) (7 puntos) - Mulleres (7 puntos) - Persoas con diversidade funcional > 33% risco de exclusión social, inmigrantes/emigrantes retornados.
4. Impacto	0	20	
a. Incidencia sobre a economía da zona do investimento	0	10	- Proxectos ao abeiro dos instrumentos de recuperación e posta en valor de terras (10 punto) - Creación ou primeiro establecemento (8 puntos) - Mellora da eficiencia enerxética (8 puntos) - Ampliación ou modernización (4 puntos) - Diversificación ou actividades complementarias (4 puntos)
b. Incidencia medioambiental na zona do investimento	0	5	- Localización en polígonos industriais (3 puntos) - Utilización de enerxías renovables (2 puntos) - Rehabilitación fronte a nova construción (1 punto)
c. Carácter innovador do investimento	0	5	O carácter innovador do investimento refírese á inexistencia dunha actividade similar na parroquia (valorarase a singularidade e novidade do proxecto), sempre e cando se acreditar mediante informe do concello ou outro método acreditativo similar, que non existe esta actividade de alta no IAE

Táboa 79. Puntuación de proxectos non produtivos 2014-2020

PROXECTOS NON PRODUTIVOS

	Mínimo	Máximo	Notas
1. Localización xeográfica	0	40	
a. <i>Renda dispoñible bruta por habitante (RDBph)</i>	0	5	
b. <i>Porcentaxe paro rexistrado sobre poboación $\geq$ 16 anos</i>	0	10	
c. <i>Densidade de poboación</i>	0	10	
d. <i>Taxa de envellecemento da poboación</i>	0	5	
e. <i>Parroquia ou entidade colectiva</i>	0	10	

	Mínimo	Máximo	Notas
<i>de poboación onde se localiza a inversión</i>			
2. Características promotor	0	20	
<i>a. Características do promotor do investimento</i>	0	10	- Investimentos promovidos por entidades sen ánimo de lucro, entidades públicas locais, C.M.V.M.C. ou as súas mancomunidades nas que unha % igual ou superior ao 50% do seu órgano directivo sexan mulleres, homes $\leq$ 40 anos ou $\geq$ 50 anos, persoas con diversidade funcional $>$ 33% ou en risco de exclusión social, inmigrantes ou emigrantes retornados - Investimentos promovidos por entidades sen ánimo de lucro, entidades públicas locais, C.M.V.M.C. ou as súas mancomunidades nas que unha % igual ou superior ao 50% do seu órgano directivo sexan homes $>$ 40 anos e $<$ 50 anos
<i>b. Ámbito de actuación do investimento</i>	0	10	- Investimento está vinculado con algún dos instrumentos de recuperación e posta en valor de terras (10 puntos) - Investimento ten ámbito supramunicipal (afecta a máis dun concello) (8 puntos) - Investimento ten ámbito municipal (afecta a todo o concello) (5 puntos) - O investimento afecta a unha parroquia ou entidade singular (3 puntos)
3. Impacto	0	40	
<i>a. Poboación beneficiada co investimento e incidencia sobre a mellora da súa calidade de vida</i>	0	10	- Si o obxectivo é beneficiar ou dar servizos á terceira idade, infancia, mulleres, mozos/as, persoas con diversidade funcional ou en risco de exclusión social, inmigrantes ou emigrantes retornados (10 puntos) - Si o investimento está orientado a crear, fomentar, complementar ou mellorar a actividade ou os servizos turísticos (8 puntos) - Si o investimento ten por obxecto a preservación do medio ambiente, a mitigación do cambio climático ou a redución de emisións de carbono, a mellora da eficiencia enerxética ou o emprego de fontes de enerxía renovables (6 puntos) - Si o investimento está orientado á implantación e/ou uso das TIC no territorio, ou a crear, fomentar ou mellorar os servizos de lecer, educativos, sanitarios e/ou actividades deportivas (4 puntos) - Se o investimento está orientado a crear, fomentar ou mellorar os servizos e infraestruturas que favorezan o asociacionismo e/ou as actividades culturais no territorio (2 puntos)

	Mínimo	Máximo	Notas
b. <i>Potencialidade do investimento para favorecer o xurdimento de novas iniciativas empresariais e a creación de emprego</i>	0	10	• Se o investimento crea emprego (só se puntuarán cando o emprego sexa igual ou superior a 0,25 UTAS) (10 puntos) • Se o investimento non crea emprego (5 puntos)
c. <i>Incidencia medioambiental do investimento</i>	0	10	• Actuacións de mellora paisaxística ou recuperación do entorno (7puntos) • Rehabilitación fronte a nova construción (7 puntos) • Utilización de enerxías renovables (puntuarase cando o investimento sexa como mínimo de 1.000 €) (3 puntos) • Localización en polígonos industriais (2 puntos)
d. <i>Incidencia sobre o patrimonio do investimento</i>	0	10	Se o investimento rehabilita, difunde, promociona ou desenvolve o patrimonio rural, tanto material como inmaterial, nas súas diferentes vertentes: natural, paisaxística, etnográfica, arquitectónica ou cultural

C.4.1.3 Análise comparativa cualitativa

Se analizamos en conxunto a puntuación establecida para a valoración dos proxectos en **ambos períodos** podemos ver claras diferencias entre eles, xa que en moitos casos se cambiaron ou engadiron novos termos de valoración dos mesmo. A continuación faise unha breve descrición dos cambios existentes entre a baremación dos dous períodos.

▪ Proxectos produtivos

No período 2014-2020 a puntuación xeral cambia nos puntos de “*Incidencia no emprego do investimento*” de 25 puntos a 30, mentres que no punto de “*Impacto sobre o territorio do investimento*” diminúe de 25 a 20 puntos. No primeiro caso iguálase a puntuación independentemente de se é por creación de emprego ou por contratación de determinados colectivos. No segundo caso variou un dos puntos de valoración, xa que no período 2007-2013 valorizábase a capacidade de arrastre do proxecto con puntos pero no período 2014-2020 ese punto cambiouse pola “*incidencia sobre a economía da zona do investimento*” aumentado en 5 puntos, o que implicou a redución de 5 puntos en cada un dos outros criterios de valoración dentro dese mesmo punto.

▪ Proxectos non produtivos

Neste caso a distribución xeral dos puntos é a mesma en ambos períodos, pero si cambiou a forma de obter os puntos en cada unha das categorías. En canto á localización xeográfica engadíronse máis puntos a ter en conta para a valoración, o que implicou unha distribución diferente da puntuación, por exemplo, cambiouse e incluíuse criterios como a renda dispoñible bruta, ou a porcentaxe de paso en poboación ≥ 16 anos. Da mesma forma se foi suceden en cada un dos apartados.

O máis salientable no período 2014-2020, é que houbo unha modificación da puntuación dentro do apartado do ámbito de actuación do investimento, no que se incluíu un novo criterio que fai referencia a si o investimento está vinculado con algún dos instrumentos de recuperación e posta en valor de terras: os investimentos de natureza non produtiva que estean vinculados a proxectos de mobilización ou recuperación de terras, así como as actuacións no solo de núcleo rural das aldeas modelo, vinculadas a proxectos de rehabilitación, rexeneración e renovación do espazo urbano, enerxías renovables, TIC e economía circular.

O **baremo aplicado no período 2014-2020** serviu para discriminar os proxectos que se adecuaban ao obxectivo principal da estratexia que era o da creación de emprego que permitise fixar poboación no territorio. Pero temos que dicir que provocou que, proxectos de elevado investimento que eran os que creaban máis emprego, acadasen a axuda máxima (200.000,00 €), e dada a contía dos fondos de cada convocatoria isto foi en detrimento de pequenos proxectos, tamén importantes para a estratexia, que ao dar lugar á creación dun único posto de traballo se visen relegados ás listas de agarda e finalmente quedar sen axuda.

C.4.3 VALORACIÓN CONXUNTA DE CADROS E BAREMO

Como se comentou nos apartados anteriores, tanto a puntuación como a baremación para os proxectos produtivos e non produtivos sufriron cambios relevantes co fin de adaptalos e acondicionalos mellor á realidade observada no período anterior. Neste sentido, os cambios estiveron orientados a revisar as puntuacións outorgadas en canto a máximos e mínimos, así como incrementar a importancia da xeración de emprego a través da baremación.

Algúns destes cambios podería facilitar a entrada doutro tipo de proxectos de menor envergadura, ao flexibilizarse o mínimo e limitarse o máximo percibido, se só aténdese aos puntos necesarios para percibir axuda. Con todo, é preciso ter en consideración o efecto do baremo utilizado, que neste caso tamén actúa como aspecto limitante. Nese sentido, o baremo aplicado no período 2014-2020 si tivo efectos discriminantes e os proxectos apoiados adecuábanse ao obxectivo principal desta estratexia: a creación de emprego que permitise fixar poboación non territorio. Pero ao mesmo tempo supuxo un efecto non desexado que se observou en que proxectos de elevado investimento acadasen a axuda máxima (200.000,00 €), e dada a contía dous fondos de cada convocatoria isto foi en detrimento de pequenos proxectos. Este tipo de proxecto era o que creaba máis emprego, e por tanto cumprían un aspecto esencial da estratexia. Con todo, os proxectos pequenos tamén son relevantes para a estratexia, pero debido ao anteriormente exposto, non puideron aproveitar a oportunidade que proporcionaba as axudas no sentido que sería desexable.

Como resultado, obsérvase unha cuestión de vital importancia concernente á baremación e puntuación final dos proxectos. Trátase da dificultade para combinar obxectivos na adxudicación de axudas para aquelas entidades de menor tamaño ou con proxectos de menor contía, ao competir con outros de maior tamaño, mentres se tenta favorecer obxectivos en aparente contradición. Este aspecto é clave no deseño da estratexia actual e tense en consideración para a mesma.

C.5 DATOS E INDICADORES CUANTITATIVOS SOBRE A EXECUCIÓN E RESULTADOS ALCANZADOS

C.5.1 CIFRAS GLOBAIS

Recóllense aquí os cadros financeiros sobre a execución dos fondos do programa LEADER no territorio no período 2014-2020 e no 2007-2013. Indícase a relación entre os fondos executados e o orzamento inicialmente previsto, diferenciando entre proxectos de tipo produtivo e non produtivo, así como os fondos comprometidos e certificados, sendo os comprometidos a cantidade inicial solicitada e concedida, e os certificados a cantidade xustificada segundo o gasto realizado.

C.5.1.1 Período 2007-2013

Tal e como se comentou anteriormente, o ámbito de actuación e composición do GDR Miño-Ulla cambiou entre os períodos 2007-2013 e 2014-2020, así como o seu corpo técnico, polo cal non se dispón da mesma cantidade e calidade de datos que 2014-2020 para o 2007-2013.

A continuación expónse un resumo dos principais resultados da implementación da estratexia para o período 2007-2013. É preciso sinalar a diferenza entre as cantidades comprometidas e certificadas que aparecen nos seguintes cadros financeiros. O montante comprometido fai referencia á cantidade inicial que solicita e que se concede como axuda. O montante certificado refírese á cantidade xustificada segundo o gasto realizado.

Inicialmente, para este período a programación inicial de fondos foi a seguinte:

Táboa 80. Programación do gasto público do programa 2007-2013

MEDIDA	TIPO PROXECTOS	GASTO PÚBLICO DO PROGRAMA						
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	TOTAL
411. Dinamización do sector agrario e forestal	Produtivos	72.972,51	142.542,25	143.541,49	149.752,12	148.784,50	147.413,96	805.006,82
412. Mellora medioambiental e do contorno rural	Non produtivos	14.594,50	28.508,45	28.708,30	29.950,42	29.756,90	29.482,79	161.001,36
413. Diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida	Produtivos	153.242,26	299.338,72	301.437,13	314.479,46	312.447,44	309.569,31	1.690.514,31
	Non produtivos	51.080,75	99.779,57	100.479,04	104.826,49	104.149,15	103.189,77	563.504,77
	TOTAL	204.323,02	399.118,29	401.916,17	419.305,94	416.596,59	412.759,08	2.254.019,09
TOTAL ESTRATEXIA	Produtivos	226.214,77	441.880,96	444.978,62	464.231,58	461.231,94	456.983,26	2.495.521,13
	Non produtivos	65.675,26	128.288,02	129.187,34	134.776,91	133.906,05	132.672,56	724.506,13
	TOTAL	291.890,02	570.168,98	574.165,96	599.008,49	595.137,99	589.655,82	3.220.027,27
	Funcionamento ³	46.702,40	91.227,04	91.866,55	95.841,36	95.222,08	94.344,93	515.204,36

³ A submedida 431A aparecía cunha dotación prevista máxima equivalente ao 16% dos fondos destinados á estratexia. Nas anualidades 2008 e 2009 o GDR dispoñíase do total da dotación prevista. Segundo se recolle no capítulo VII das bases reguladoras de selección de programas da estratexia, para as anualidades 2010 a 2013 a dispoñibilidade inicial do GDR tería un importe equivalente ao 12% dos

MEDIDA	TIPO PROXECTOS	GASTO PÚBLICO DO PROGRAMA						
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	TOTAL
431 Gastos de funcionamento do GDR, adquisición de capacidades e promoción territorial	Promoción	11.675,60	22.806,76	22.966,64	23.960,34	23.805,52	23.586,23	128.801,09
	TOTAL	58.378,00	114.033,80	114.833,19	119.801,70	119.027,60	117.931,16	644.005,45
TOTAL PROGRAMA		350.268,03	684.202,78	688.999,16	718.810,19	714.165,58	707.586,99	3.864.032,72
							FEADER	2.224.137,24
							AXE	827.639,18
							XUNTA	812.256,30

Fonte: GDR

Táboa 81. Cadro financeiro para o GDR05 no período 2007-2013

MEDIDA	TIPO PROXECTOS	ANOS (Importes en €)						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	TOTAL
411. Dinamización do sector agrario e forestal	Produtivos	143.541,49	149.752,12	162.476,90	266.947,37	474.807,02	594.377,19	1.791.902,09
	Comprometido	0,00	9.234,50	162.464,36	266.947,37	410.821,53	594.377,19	1.443.844,95
	%	0,00%	6,17%	99,99%	100,00%	86,52%	100,00%	80,58%
	Certificado	0,00	0,00	171.698,86	266.947,37	410.821,53	579.958,00	1.429.425,76
	%	0,00%	0,00%	105,68%	100,00%	86,52%	97,57%	79,77%
412. Mellora medioambiental e do contorno rural	Non Produtivos	28.708,30	29.950,42	0,00	0,00	0,00	0,00	58.658,72
	Comprometido	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
	Certificado	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
413. Diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida	Produtivos	301.437,13	314.479,46	328.511,94	267.451,45	473.753,36	373.649,93	2.059.283,27
	Comprometido	0,00	81.889,14	314.757,36	262.154,32	331.015,55	373.649,78	1.363.466,15
	%	0,00%	26,04%	95,81%	98,02%	69,87%	100,00%	66,21%
	Certificado	0,00	52.000,95	299.681,44	292.042,51	346.091,47	373.581,81	1.363.398,18
	%	0,00%	16,54%	91,22%	109,19%	73,05%	99,98%	66,21%
	Non Produtivos	100.479,04	104.826,49	104.149,15	55.257,01	24.170,46	249.975,00	638.857,15
	Comprometido	0,00	1.561,40	99.016,37	49.133,46	24.170,46	249.975,00	423.856,69
	%	0,00%	1,49%	95,07%	88,92%	100,00%	100,00%	66,35%
	Certificado	0,00	1.561,40	40.537,07	107.612,76	24.170,46	233.440,15	407.321,84
	%	0,00%	1,49%	38,92%	194,75%	100,00%	93,39%	63,76%
	Total	401.916,17	419.305,95	432.661,09	322.708,46	497.923,82	623.624,93	2.698.140,42
	Comprometido	0,00	83.450,54	413.773,73	311.287,78	355.186,01	623.624,78	1.787.322,84
	%	0,00%	19,90%	95,63%	96,46%	71,33%	100,00%	66,24%
	Certificado	0,00	53.562,35	340.218,51	399.655,27	370.261,93	607.021,96	1.770.720,02
	%	0,00%	12,77%	78,63%	123,84%	74,36%	97,34%	65,63%
TOTAL ESTRATEXIA	Produtivos	444.978,62	464.231,58	490.988,84	534.398,82	948.560,38	968.027,12	3.851.185,36
	Comprometido	0,00	91.123,64	477.221,72	529.101,69	741.837,08	968.026,97	2.807.311,10
	%	0,00%	19,63%	97,20%	99,01%	78,21%	100,00%	72,89%
	Certificado	0,00	52.000,95	471.380,30	558.989,88	756.913,00	953.539,81	2.792.823,94
	%	0,00%	11,20%	96,01%	104,60%	79,80%	98,50%	72,52%
	Non Produtivos	129.187,34	134.776,91	104.149,15	55.257,01	24.170,46	249.975,00	697.515,87
	Comprometido	0,00	1.561,40	99.016,37	49.133,46	24.170,46	249.975,00	423.856,69

fondos da estratexia e en función do proceso de avaliación do traballo do grupo podería autorizarse unha porcentaxe superior ao 12% inicialmente previsto, sempre co tope do 16%.

MEDIDA	TIPO PROXECTOS	ANOS (Importes en €)						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	TOTAL
431. Gastos de funcionamiento do GDR, adquisición de capacidades e promoción territorial	%	0,00%	1,16%	95,07%	88,92%	100,00%	100,00%	60,77%
	Certificado	0,00	1.561,40	40.537,07	107.612,76	24.170,46	233.440,15	407.321,84
	%	0,00%	1,16%	38,92%	194,75%	100,00%	93,39%	58,40%
	Total	574.165,96	599.008,49	595.137,99	589.655,83	972.730,84	1.218.002,12	4.548.701,23
	Comprometido	0,00	92.685,04	576.238,09	578.235,15	766.007,54	1.218.001,97	3.231.167,79
	%	0,00%	15,47%	96,82%	98,06%	78,75%	100,00%	71,03%
	Certificado	0,00	53.562,35	511.917,37	666.602,64	781.083,46	1.186.979,96	3.200.145,78
	%	0,00%	8,94%	86,02%	113,05%	80,30%	97,45%	70,35%
	Funcionamento	91.866,55	95.841,36	95.222,08	94.344,93	103.779,42	103.779,42	584.833,76
	Comprometido	53.764,43	81.031,01	86.589,20	88.129,90	84.317,83	46.059,41	439.891,78
	%	58,52%	84,55%	90,93%	93,41%	81,25%	44,38%	75,22%
	Certificado	53.764,43	81.031,01	86.589,20	88.129,90	84.317,83	46.059,41	439.891,78
	%	58,52%	84,55%	90,93%	93,41%	81,25%	44,38%	75,22%
	Promoción	22.966,64	23.960,34	23.805,52	23.586,23	25.944,86	25.944,86	146.208,45
	Comprometido	0,00	5.819,38	0,00	0,00	2.256,93	0,00	8.076,31
	%	0,00%	24,29%	0,00%	0,00%	8,70%	0,00%	5,52%
	Certificado	0,00	5.819,38	0,00	0,00	2.256,93	0,00	8.076,31
	%	0,00%	24,29%	0,00%	0,00%	8,70%	0,00%	5,52%
	Total	114.833,19	119.801,70	119.027,60	117.931,16	129.724,28	129.724,28	731.042,21
	Comprometido	53.764,43	86.850,39	86.589,20	88.129,90	86.574,76	46.059,41	447.968,09
	%	46,82%	72,50%	72,75%	74,73%	66,74%	35,51%	61,28%
	Certificado	53.764,43	86.850,39	86.589,20	88.129,90	86.574,76	46.059,41	447.968,09
	%	46,82%	72,50%	72,75%	74,73%	66,74%	35,51%	61,28%
TOTAL PROGRAMA	Total	688.999,15	718.810,19	714.165,59	707.586,99	1.102.455,12	1.347.726,40	5.279.743,44
	Comprometido	53.764,43	179.535,43	662.827,29	666.365,05	852.582,30	1.264.061,38	3.679.135,88
	%	7,80%	24,98%	92,81%	94,17%	77,33%	93,79%	69,68%
	Certificado	53.764,43	140.412,74	598.506,57	754.732,54	867.658,22	1.233.039,37	3.648.113,87
	%	7,80%	19,53%	83,81%	106,66%	78,70%	91,49%	69,10%

Fonte: GDR

Táboa 82. Pagos no período 2007-2013, medida 411, proxectos produtivos

411. Dinamización do sector agrario e forestal	TIPO PROXECTOS	ANOS (Importes en €)						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	TOTAL
PROMOTOR PROXECTO /	PRODUCTIVOS	143.541,49	149.752,12	162.476,90	266.947,37	474.807,02	594.377,19	1.791.902,09
TOTAL PAGADO DESDE O INICIO ATA O 31/12/15		0	0	171.698,86	266.947,37	410.821,53	579.958,00	1.429.425,76
TOTAL COMPROMETIDO	COMPROMETIDO	0	9.234,50	162.464,36	266.947,37	410.821,53	594.377,19	1.443.844,95
TOTAL COMPROMETIDO EN %	%	0,00%	6,17%	99,99%	100,00%	86,52%	100,00%	80,58%
PENDENTE COMPROMETER DE	PENDENTE	143.541,49	140.517,62	12,54	0	63.985,49	0	348.057,14

Fonte: GDR

Táboa 83. Pagos no período 2007-2013, medida 413, proxectos produtivos

413. Diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida	TIPO PROXECTOS	ANOS (Importes en €)							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	TOTAL	
PROMOTOR / PROXECTO	PRODUTIVOS	301.437,13	314.479,46	328.511,94	267.451,45	473.753,36	373.649,93	2.059.283,27	
TOTAL PAGADO DESDE O INICIO ATA O 31/12/14	PAGADO	0	52.000,95	299.681,44	292.042,51	346.091,47	373.581,81	1.363.398,18	
TOTAL COMPROMETIDO	COMPROMETIDO	0	81.889,14	314.757,36	262.154,32	331.015,55	373.649,78	1.363.466,15	
TOTAL COMPROMETIDO EN %	%	0,00%	26,04%	95,81%	98,02%	69,87%	100,00%	66,21%	
PENDENTE DE COMPROMETER	PENDENTE	301.437,13	232.590,32	13.754,58	5.297,13	142.737,81	0,15	695.817,12	

Fonte: GDR

Táboa 84. Pagos no período 2007-2013, medida 413, proxectos non produtivos

413. Diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida		TIPO PROXECTOS	ANOS (Importes en €)						
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	TOTAL
PROMOTOR PROXECTO	/	NON PRODUTIVOS	100.479,04	104.826,49	104.149,15	55.257,01	24.170,46	249.975,00	638.857,15
TOTAL PAGADO DESDE O INICIO ATA O 31/12/14		PAGADO	0	1.561,40	40.537,07	107.612,76	24.170,46	233.440,15	407.321,84
TOTAL COMPROMETIDO		COMPROMETIDO	0	1.561,40	99.016,37	49.133,46	24.170,46	249.975,00	423.856,69
TOTAL COMPROMETIDO EN %		%	0,00%	1,49%	95,07%	88,92%	100,00%	100,00%	66,35%
PENDENTE DE COMPROMETER		PENDENTE	100.479,04	103.265,09	5.132,78	6.123,55	0	0	215.000,46

Fonte: GDR

C.5.1.2 Período 2014-2020

A continuación expone un resumo dos principais cadros financeiros da estratexia para o período 2014-2020 para o GDR Miño-Ulla.

Táboa 85. Cadro situación financeira período 2017-2022, submedida 19.2, por tipo de proxecto

SUBMEDIDA	TIPO PROXECTOS	GASTO PÚBLICO DA ESTRATEXIA (Importes en €)							% CER- TIFICADO	
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	TOTAL		
19.2. Apoio para a realización de operacións conforme á estratexia de desenvolvemento local participativo	Productivos	Asignado	397.141,71	457.710,53	563.793,80	455.078,66	240.096,92	215.756,16	2.329.577,78	70,27%
		Comprometido	397.141,71	457.710,53	563.793,80	455.078,66	240.096,92	215.756,16	2.329.577,78	
		%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	
		Certificado	378.168,32	445.208,32	562.943,80	455.078,66	236.500,80	200.665,43	2.278.565,33	
		%	95,22%	97,27%	99,85%	100,00%	98,50%	93,01%	97,81%	
	Non productivos (entidades públicas locais)	Asignado	128.307,32	143.781,36	122.491,08	37.424,96	98.388,15	116.176,40	646.569,27	17,01%
		Comprometido	128.307,32	143.781,37	122.491,08	37.424,96	98.388,15	116.176,40	646.569,28	
		%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	
		Certificado	128.218,32	143.026,38	111.359,51	22.155,00	95.709,30	51.220,74	551.689,25	
		%	99,93%	99,47%	90,91%	59,20%	97,28%	44,09%	85,33%	
	Non productivos (institucións de carácter privado)	Asignado	85.538,21	104.638,35	80.250,34	114.956,65	30.894,81	0,00	416.278,36	12,72%
		Comprometido	85.538,21	104.638,36	80.250,34	114.956,65	30.894,81	0,00	416.278,37	
		%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	-	100,00%	
		Certificado	84.066,74	104.638,35	80.250,34	114.956,65	28.610,94	0,00	412.523,02	
		%	98,28%	100,00%	100,00%	100,00%	92,61%	-	99,10%	
	TOTAL	Asignado	610.987,24	706.130,24	766.535,22	607.460,27	369.379,88	331.932,56	3.392.425,41	100,00%
		Comprometido	610.987,24	706.130,26	766.535,22	607.460,27	369.379,88	331.932,56	3.392.425,43	
		%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	
		Certificado	590.453,38	692.873,05	754.553,65	592.190,31	360.821,04	251.886,17	3.242.777,60	
		%	96,64%	98,12%	98,44%	97,49%	97,68%	75,88%	95,59%	

Fonte: GDR

Táboa 86. Cadro situación financeira período 2017-2022, submedida 19.4, por tipo de proxecto

SUBMEDIDA	TIPO PROXECTOS	GASTO PÚBLICO DA ESTRATEXIA (Importes en €)							% CER- TIFICADO	
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	TOTAL		
19.4. Axuda para os custes correntes de estratexia de desenvolvemento local participativo e para a animación	Custos correntes	Asignado	126.084,32	110.000,00	105.000,00	108.000,00	106.547,34	125.000,00	680.631,66	78,32%
		Comprometido	126.084,32	110.000,00	105.000,00	108.000,00	106.547,34	125.000,00	680.631,66	
		%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	
		Certificado	80.101,24	96.680,86	95.367,07	89.877,88	94.602,50	95.271,19	551.900,74	
		%	63,53%	87,89%	90,83%	83,22%	88,79%	76,22%	81,09%	
	Animación	Asignado	25.000,00	32.000,00	30.000,00	50.000,00	50.000,00	31.547,34	218.547,34	21,68%
		Comprometido	11.823,96	18.395,34	28.770,60	44.265,11	29.921,34	28.906,61	162.082,96	
		%	47,30%	57,49%	95,90%	88,53%	59,84%	91,63%	74,16%	
		Certificado	8.151,80	14.238,36	28.509,40	43.403,39	29.921,34	28.506,96	152.731,25	
		%	32,61%	44,49%	95,03%	86,81%	59,84%	90,36%	69,88%	
	TOTAL	Asignado	151.084,32	142.000,00	135.000,00	158.000,00	156.547,34	156.547,34	899.179,00	100,00%
		Comprometido	137.908,28	128.395,34	133.770,60	152.265,11	136.468,68	153.906,61	842.714,62	
		%	91,28%	90,42%	99,09%	96,37%	87,17%	98,31%	93,72%	
		Certificado	88.253,04	110.919,22	123.876,47	133.281,27	124.523,84	123.778,15	704.631,99	
		%	58,41%	78,11%	91,76%	84,36%	79,54%	79,07%	78,36%	

Fonte: GDR

Táboa 87. Cadro resumo situación financeira período 2017-2022, submedidas 19.2 e 19.4

SUBMEDIDA	TIPO PROXECTOS	GASTO PÚBLICO DA ESTRATEXIA							% CER- TIFI- CADO	
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	TOTAL		
19.2. Apoio para a realización de operacións conforme á estratexia de desenvolvemento local participativo	Total 19.2	Asignado	610.987,24	706.130,24	766.535,22	607.460,27	369.379,88	331.932,56	3.392.425,41	82,15 %
		Comprometido	610.987,24	706.130,26	766.535,22	607.460,27	369.379,88	331.932,56	3.392.425,43	
		%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	
		Certificado	590.453,38	692.873,05	754.553,65	592.190,31	360.821,04	251.886,17	3.242.777,60	
		%	96,64%	98,12%	98,44%	97,49%	97,68%	75,88%	95,59%	
19.4. Axuda para os custes correntes de estratexia de desenvolvemento local participativo e para a animación	Total 19.4	Asignado	151.084,32	142.000,00	135.000,00	158.000,00	156.547,34	156.547,34	899.179,00	17,85 %
		Comprometido	137.908,28	128.395,34	133.770,60	152.265,11	136.468,68	153.906,61	842.714,62	
		%	91,28%	90,42%	99,09%	96,37%	87,17%	98,31%	93,72%	
		Certificado	88.253,04	110.919,22	123.876,47	133.281,27	124.523,84	123.778,15	704.631,99	
		%	58,41%	78,11%	91,76%	84,36%	79,54%	79,07%	78,36%	
ESTRATEXIA DE-SENVOLVEMENTO LOCAL	TOTAL MEDIDA 19	Asignado	762.071,56	848.130,24	901.535,22	765.460,27	525.927,22	488.479,90	4.291.604,41	100,00%
		Comprometido	748.895,52	834.525,60	900.305,82	759.725,38	505.848,56	485.839,17	4.235.140,05	
		%	98,27%	98,40%	99,86%	99,25%	96,18%	99,46%	98,68%	
		Certificado	678.706,42	803.792,27	878.430,12	725.471,58	485.344,88	375.664,32	3.947.409,59	
		%	89,06%	94,77%	97,44%	94,78%	92,28%	76,90%	91,98%	

SUBMEDIDA	TIPO PROXECTOS	GASTO PÚBLICO DA ESTRATEXIA (Importes en €)							PORCENTAXE	
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	TOTAL		
19.4. Axuda para os custos correntes de estratexia de desenvolvemento local participativo e para a animación	Custos correntes	Asignado	126.084,32	110.000,00	105.000,00	108.000,00	106.547,34	125.000,00	680.631,66	78,32%
		Comprometido	126.084,32	110.000,00	105.000,00	108.000,00	106.547,34	125.000,00	680.631,66	
		%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	
		Certificado	80.101,24	96.680,86	95.367,07	89.877,88	94.602,50	95.271,19	551.900,74	
		%	63,53%	87,89%	90,83%	83,22%	88,79%	76,22%	81,09%	
	Animación	Asignado	25.000,00	32.000,00	30.000,00	50.000,00	50.000,00	31.547,34	218.547,34	21,68%
		Comprometido	11.823,96	18.395,34	28.770,60	44.265,11	29.921,34	28.906,61	162.082,96	
		%	47,30%	57,49%	95,90%	88,53%	59,84%	91,63%	74,16%	
		Certificado	8.151,80	14.238,36	28.509,40	43.403,39	29.921,34	28.506,96	152.731,25	
		%	32,61%	44,49%	95,03%	86,81%	59,84%	90,36%	69,88%	
	TOTAL	Asignado	151.084,32	142.000,00	135.000,00	158.000,00	156.547,34	156.547,34	899.179,00	100,00%
		Comprometido	137.908,28	128.395,34	133.770,60	152.265,11	136.468,68	153.906,61	842.714,62	
		%	91,28%	90,42%	99,09%	96,37%	87,17%	98,31%	93,72%	
		Certificado	88.253,04	110.919,22	123.876,47	133.281,27	124.523,84	123.778,15	704.631,99	
		%	58,41%	78,11%	91,76%	84,36%	79,54%	79,07%	78,36%	

Fonte: GDR

C.5.1.3 Análise comparativa cualitativa

No que concirne aos cadros financeiros, é preciso sinalar as principais diferenzas entre os períodos de análises. O gasto proxectado no período 2007-2013 ascendía a 3.220.027,27 euros, onde o 77,5% deste gasto proxectado pertencía a proxectos produtivos. Mentres que o 22,5% restante correspondíase con proxectos non produtivos. O cadro financeiro entre 2010 e 2015 mostra as cantidades comprometidas e certificadas por tipo de gasto realizado, sendo o gasto total executado para ese período 4.548.701,23 euros. A distribución entre proxectos produtivos e non produtivos finalmente foi a seguinte: o 84,67% do gasto do período destinouse a proxectos produtivos e o 15,33% destinouse a proxectos non produtivos. Como se pode observar, a cantidade final destinada a proxectos produtivos foi maior que a estimada en principio, en detrimento do gasto en proxectos non produtivos.

En canto aos gastos de funcionamento para o período 2007-2013, tíñase programado un gasto de 644.005.45 euros, que finalmente ascenderon a 731.042,21 euros entre 2010 e 2015, un 13,5% máis do proxectado inicialmente.

Para o período 2014-2020 obsérvase a través do seu cadro financeiro que a cantidade total proxectada para os proxectos produtivos e non produtivos era 3.392.425,43 euros. Desta cantidade, o 68,67% da cantidade comprometida correspondíase con proxectos produtivos, mentres que o 31,33% correspondíase con proxectos non produtivos. Entre os non produtivos é posible distinguir entre a porcentaxe proxectada para entidades públicas locais, 19,06% do total de gasto comprometido, e a porcentaxe destinada a institucións de carácter privado, 12,27%. En canto ao gasto executado entre 2017 e 2022, obsérvase que o gasto total executado/certificado ascende a 3.242.777,60 euros, un 95,59% por debaixo do proxectado. A posible explicación para esta diferenza está na menor porcentaxe de certificación dos proxectos produtivos e non produtivos de entidades públicas, pero especialmente destas últimas (se ben sobre o importe total non ten tanta relevancia, por ter unha carga monetaria

moito menor que os produtivos, con maior orzamento). Nas entidades locais houbo anos como 2020 e 2022 que houbo unha gran caída da porcentaxe de execución (59 e 44% respectivamente).

A división dos pagos entre proxectos produtivos e non produtivos é a seguinte: o 68,67% do gasto executado entre 2017 e 2022 correspóndese con proxectos produtivos e o 29,73% con proxectos produtivos. Neste caso, apréciase que a distorsión entre a porcentaxe proxectada e executada é relativamente baixo, sobre a dous puntos porcentuais. Houbo unha compensación entre o proxectado e executado nos proxectos produtivos (subiron un 1,60% na execución), os non produtivos públicos (reduciuse un 2,05% na execución), e os non produtivos privados (subiron un 0,45% na execución).

Doutra banda, no que respecta ao gasto proxectado para os custos correntes e de animación da estratexia, proxectouse un gasto total comprometido de 842.714,62 euros. A cantidade certificada foi de 704.631,99 euros. As desviacións no pago das cantidades poden deberse a diferentes motivos, como por exemplo a xustificación de certos pagos no momento de acreditarlos ou a distorsión entre as cantidades orzadas polo axente promotor e os custos reais tras a facturación. As cantidades certificadas son inferiores ás comprometidas, en especial coa animación (69,88%, cando nos custos correntes foi do 81,09%).

C.5.2. DATOS SOBRE OS PROXECTOS

C.5.2.1 Período 2007-2013

No período **2007-2013** a Asociación Miño Ulla rexistrou a presentación de **116 proxectos**, e destes foron **56** as iniciativas que se desenvolveron na súa totalidade no territorio (descoñecemos cantos proxectos se presentaron na Asociación Os Sete Castros neste período para os concellos de Paradela, O Páramo e Sarria e cantos contaron con axuda).

Destes proxectos subvencionados, **22** estaban encadrados na medida **411 de dinamización do sector agrario e forestal**, **31** na **medida 413 de diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida** e os **3 restantes foron executados polo propio GDR como proxectos de animación e promoción territorial**.

En canto á **distribución de proxectos** por concellos con datos de investimento, subvención e axuda e emprego no cadro seguinte vese o resumo:

Táboa 88. Distribución de proxectos por concellos

<i>Concello</i>	<i>Presentados</i>	<i>Subvencionados</i>	<i>% subvencionados</i>	<i>Investimento</i>	<i>Subvención</i>	<i>% subvención</i>	<i>UTAS creadas</i>	<i>% das UTAS creadas</i>	<i>UTAS mantidas</i>	<i>% das UTAS mantidas</i>
ANTAS DE ULLA	6	4	66,67	521.459,27 €	209.210,35 €	40,12	2	13,33	8,21	3,15
CARBALLEDO	5	2	40,00	193.506,73 €	81.099,64 €	41,91	0	0,00	1	0,38
CHANTADA	39	15	38,46	2.048.465,40 €	853.893,99 €	41,68	4	26,67	168,28	64,59
MONTERROSO	13	6	46,15	562.603,09 €	228.299,78 €	40,58	3	20,00	4,93	1,89
PALAS DE REI	17	9	52,94	1.809.044,08 €	597.605,77 €	33,03	2	13,33	33,85	12,99
PORTOMARÍN	10	5	50,00	1.000.204,76 €	392.596,63 €	39,25	0	0,00	13,36	5,13
TABOADA	23	12	52,17	2.004.152,04 €	837.419,62 €	41,78	4	26,67	30,91	11,86
TOTAL	113	53	46,90	8.139.435,37 €	3.200.125,78 €	39,32	15	100,00	260,54	100,00

Fonte: GDR

Sobre os proxectos. Da Medida 411, Dinamización do sector agrario e forestal, temos os seguintes exemplos:

Táboa 89. Proxectos da Medida 411

411. Dinamización do sector agrario e forestal		TIPO PROXECTOS						
		2010	2011	2012	2013	2014	2105	TOTAL
PROMOTOR / PROXECTO	PRODUCTIVOS	143.541,49	149.752,12	162.476,90	266.947,37	474.807,02	594.377,19	1.791.902,09
Jesús P. Ledo López/Programa informat. sala ordeño	L10-41100-07-0004	---	9.234,50	---	---	---	---	9.234,50
Pegerto González Vquez/Explotac. avícola extensiva	L10-41100-07-0006	---	---	Renuncia axuda	---	---	---	0,00
Souto Fradé, S.C./Equipo de muxido robotizado	L11-41100-07-0019	---	---	27.875,00	83.625,00	---	---	111.500,00
Vía Romana, S.L./Const. adega pedra viños brancos	L11-41100-07-0026	---	---	12.339,47	---	---	---	12.339,47
Airas Moniz, S.L./Indus. elaboración queixos	L11-41100-07-0034	---	---	Renuncia axuda	Renuncia axuda	---	---	0,00
José Manuel Seijas Vázquez/Robot muxidura e pala	L11-41100-07-0037	---	---	67.680,00	---	---	---	67.680,00
Floro Sat nº 1315 Xuga/Robot muxidura	L11-41100-07-0036	---	---	54.569,89	---	---	---	54.569,89
José A. Rojo Vquez/ Adec. explot. e robot muxidura	L12-41100-07-0045	---	---	---	100.237,86	---	---	100.237,86
Subiela, S.C./ Robot muxidura	L12-41100-07-0053	---	---	---	83.084,51	---	---	83.084,51
Gavieiro e hijos, S.L./ Novas tecnoloxías	L12-41100-07-0052	---	---	---	---	250.000,00	---	250.000,00
Leitagro, S.C./ Equipo enfriado leite	L12-41100-07-0057	---	---	---	---	15.992,51	---	15.992,51
Antonio Ferreiro F./Obradoiro rec.expos.queixería	L12-41100-07-0069	---	---	---	---	31.116,45	46.674,66	77.791,11
Ganadería Poutón,S.C./Robot muxidura e equipos	L13-41100-07-0074	---	---	---	---	5.400,00	59.400,00	64.800,00
Manuel Pérez G./Robot muxidura	L12-41100-07-0064	---	---	---	---	56.959,75	---	56.959,75
Miguel Pavón Reinoso/Rehabilitación adega	L12-41100-07-0066	---	---	---	---	5.179,91	44.212,57	49.392,48
Cadahías S.Julian, S.C./Maquin. e equi. aforro enerx.	L13-41100-07-0084	---	---	---	---	15.043,30	---	15.043,30
Subiela, S.C./ Arrimador de comida para o gando	L13-41100-07-0086	---	---	---	---	7.055,00	---	7.055,00
SAT S.Miguel/Mellora benestar animal e aforro enerx.	L13-41100-07-0083	---	---	---	---	5.838,21	---	5.838,21
Rivas, S.C. / Robot muxidura	L13-41100-07-0088	---	---	---	---	---	59.244,08	59.244,08
Chavián, S.C. / Robots de muxidura	L13-41100-07-0090	---	---	---	---	---	94.940,51	94.940,51
Souto Fradé, S.C./Inst. sistemas enerxía renovable	L13-41100-07-0091	---	---	---	---	0,00	77.712,90	77.712,90
Ganadería Millán, S.C./Inst. sist. enerxía renovable e ...	L13-41100-07-0095	---	---	---	---	0,00	74.600,40	74.600,40

Fernando Gómez Glez./Mellora tecnol. granxa vacún	L13-41100-07-0097	---	---	---	---	18.236,40	83.692,07	101.928,47
Mª Luisa Vquez Gavieiro/Adquis. robot muxidura	L13-41100-07-0096	---	---	---	---	---	53.900,00	53.900,00
TOTAL PAGADO DESDE O INICIO ATA O 31/12/15		0,00	0,00	171.698,86	266.947,37	410.821,53	579.958,00	1.429.425,76
TOTAL COMPROMETIDO	COMPROMETIDO	0,00	9.234,50	162.464,36	266.947,37	410.821,53	594.377,19	1.443.844,95
TOTAL COMPROMETIDO EN %	%	0,00%	6,17%	99,99%	100,00%	86,52%	100,00%	80,58%
PENDENTE DE COMPROMETER	PENDENTE	143.541,49	140.517,62	12,54	0,00	63.985,49	0,00	348.057,14

Fonte: GDR

Sobre a Medida 413 de Diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida, se executaron os seguintes proxectos:

Táboa 90. Proxectos Medida 413

413. Diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida		TIPO PROXECTOS	2010	2011	2012	2013	2014	2015	TOTAL
PROMOTOR PROXECTO	/	PRODUCTIVOS	301.437,13	314.479,46	328.511,94	267.451,45	473.753,36	373.649,93	2.059.283,27
Mourenza y Pardo, S.L./Nave empresa autobuses		L10-41300-07-0001	---	52.000,95	15.075,92	---	---	---	67.076,87
Icos, S.C.G./Aula informática e de formación		L11-41300-07-0015	---	29.888,19	---	---	---	---	29.888,19
Icos, S.C.G./Dotación equipamento tecnolóxico		L11-41300-07-0021	---	---	8.778,00	---	---	---	8.778,00
Agritransform, S.C.G./Coop. serv. agroforestais		L11-41300-07-0022	---	---	57.752,39	29.363,85	---	---	87.116,24
Laura Vquez./Equip. maquinaria xardin.	Otero serv.	L11-41300-07-0039	---	---	2.851,56	---	---	---	2.851,56
Vinigalicia, S.L./Moderniz. e innovación maquinaria		L11-41300-07-0030	---	---	68.970,97	---	---	---	68.970,97
Juan A. Ayaso García/Adquis. ecógrafo e mat. infor.		L11-41300-07-0049	---	---	2.392,20	---	---	---	2.392,20
Aviporto, S.L./Mellora planta abonos orgánicos		L11-41300-07-0032	---	---	158.936,32	52.978,77	---	---	211.915,09
GavieiroeHijos, S.L./Equip. maquin. prestac. serv.		L12-41300-07-0044	---	---	---	90.778,21	---	---	90.778,21
Icos, S.C.G./Dotación maquinaria en servizos		L12-41300-07-0054	---	---	---	89.033,49	---	---	89.033,49
Covas 21, S.L./Recursos naturais de Covas		L11-41300-07-0035	---	---	---	---	137.500,00	112.500,00	250.000,00
Miguel Á. Meilán Otero/Adq. maqui. serv. agroamb		L12-41300-07-0060	---	---	---	---	24.226,02	---	24.226,02
Orlando Fdez./Adq. maqui. servi. viñedos	Otero	L12-41300-07-0067	---	---	---	---	8.442,00	---	8.442,00

Cándido R./Nave comercio maior	Dobarro indus.	L12-41300-07-0077	---	---	---	---	52.777,46	---	52.777,46
Mª Jiménez/Escuela de Equitación	Teresa de	L13-41300-07-0076	---	---	---	---	31.969,43	31.969,43	63.938,86
Maq. Agrícola del Noroeste, S.L./Nave maquinaria		L13-41300-07-0081	---	---	---	---	76.100,64	19.025,16	95.125,80
José A. Serén Blanco/Maquinaria serv. agríc. e forest.		L15-41300-07-0105	---	---	---	---	---	61.390,94	61.390,94
Icos, S.C.G./Dotación maquinaria en servizos		L15-41300-07-0103	---	---	---	---	---	68.950,00	68.950,00
Ganadería Poutón, S.C./Adquis. equipos transporte		L15-41300-07-0102	---	---	---	---	---	36.850,00	36.850,00
José A. Fdez F./Ampli. empresa serv. forestais		L15-41300-07-0107	---	---	---	---	---	42.964,25	42.964,25
TOTAL PAGADO DESDE O INICIO ATA O 31/12/14		PAGADO	0,00	52.000,95	299.681,44	292.042,51	346.091,47	373.581,81	1.363.398,18
TOTAL COMPROMETIDO		COMPROMETIDO	0,00	81.889,14	314.757,36	262.154,32	331.015,55	373.649,78	1.363.466,15
TOTAL COMPROMETIDO EN %		%	0,00%	26,04%	95,81%	98,02%	69,87%	100,00%	66,21%
PENDENTE DE COMPROMETER		PENDENTE	301.437,13	232.590,32	13.754,58	5.297,13	142.737,81	0,15	695.817,12

Fonte: GDR

C.5.2.2 Período 2014-2020

No período de programación **2014-2020** foron **217 os proxectos presentados** ata a data de hoxe (a Axencia Galega de Desenvolvemento Rural informou da existencia dunha **nova convocatoria para 2023-2024**), sendo por tanto estes os expedientes que solicitaron axuda nas oficinas da Asociación sitas nos concellos de **Chantada, Palas de Rei e Sarria**, dos cales **152 eran proxectos produtivos e 65 proxectos non produtivos**.

Destes proxectos presentados, foron **67 as iniciativas que se executaron no territorio e que contaron con subvención Leader**, **58 proxectos dentro da medida 19.2 de apoio a realización de actuacións conforma a EDLP** e **9 da medida 19.4 da animación e promoción territorial**.

Se atendemos á **tipoloxía** dos proxectos subvencionados, temos que dicir que foron **33 os proxectos produtivos** que contaron con axuda e **25 non produtivos**, dos cales **15 estaban presentados por promotores públicos e 10 por promotores privados**.

En canto á **distribución de proxectos** por concellos con datos de investimento, subvención e axuda e emprego, no cadro seguinte vese o resumo:

Táboa 91. Distribución proxectos por concellos: investimento, subvención e axuda e emprego

concello	presentados	subvencionados	% subvencionados	investimento	subvención	%subvención	UTAs creadas	% das UTAs creadas	UTAs mantidas	% das UTAs mantidas
ANTAS DE ULLA	8	3	37,50	135.220,65 €	98.157,83 €	72,59	0	0,00	32,41	20,84
CARBALLEDO	9	2	22,22	130.980,13 €	116.572,31 €	89,00	0	0,00	0	0,00
CHANTADA	61	16	26,23	2.277.151,90 €	1.167.235,85 €	51,26	22,35	42,33	35,82	23,03
MONTERROSO	22	8	36,36	1.056.572,79 €	379.420,46 €	35,91	7	13,26	45,29	29,12
PALAS DE REI	34	8	23,53	954.337,04 €	428.962,37 €	44,95	10,25	19,41	14,42	9,27
PARADELA	7	0	0,00							
PÁRAMO (O)	5	3	60,00	384.504,46 €	202.433,30 €	52,65	2	3,79	7,06	4,54
PORTOMARÍN	13	5	38,46	212.392,96 €	139.975,15 €	65,90	0	0,00	0	0,00
SARRIA	25	2	8,00	720.300,06 €	285.195,57 €	39,59	2,2	4,17	2	1,29
TABOADA	22	11	50,00	750.985,29 €	398.755,06 €	53,10	9	17,05	18,52	11,91
	206	58	28,16	6.622.445,28 €	3.216.707,90 €	48,57	52,8	100,00	155,52	100,00

Fonte: GDR

O GDR05 recolleu diversos indicadores para avaliar a execución e resultados.

Para o período 2014-2020, se indican a continuación os datos de indicadores.

Táboa 92. Indicadores de resultados por obxectivos prioritarios

OBXECTIVOS	INDICADORES CUANTITATIVOS	INDICADORES CUALITATIVOS
1. Crear e manter emprego	- Nº de proxectos executados - Nº UTAs creadas - Nº UTAs mantidas - Importe axuda pública / gasto privado	- Promotor (privado -persoa física ou xurídica-, público ou GDR) - Colectivos sociais para os que se crearon e/ou mantiveron as UTAs - Por sexo e idade do emprego creado e/ou mantido
2. Mellorar e crear servizos para a poboación	- Nº de proxectos executados - Nº de servizos creados - Nº de servizos mellorados	- Promotor (privado -persoa física ou xurídica-, público ou GDR) - Tipo de servizo creado ou mellorado

OBXECTIVOS	INDICADORES CUANTITATIVOS	INDICADORES CUALITATIVOS
	▪ Importe axuda pública / gasto privado	▪ Colectivos sociais aos que beneficia o servizo creado ou mellorado ▪ Volume de poboación ao que favorece a creación ou mellora do servizo
3. Ocupar o territorio de xeito sustentable, perseguindo o benestar, a igualdade e a non discriminación	▪ N° de proxectos executados ▪ N° de servizos creados ▪ N° de servizos mellorados ▪ N° de infraestruturas construídas e/ou postas en marcha ▪ N° de infraestruturas rehabilitadas ▪ N° de infraestruturas acondicionadas ▪ Importe axuda pública / gasto privado	▪ Promotor (privado -persoa física ou xurídica-, público ou GDR) ▪ Tipo de servizo creado ou mellorado ▪ Tipo de infraestrutura construída ou rehabilitada ▪ Colectivos sociais aos que beneficia o servizo ou a infraestrutura ▪ Volume de poboación ao que favorece o servizo ou a infraestrutura
4. Coidar e usar adecuadamente os recursos naturais para garantir a sustentabilidade da actividade no territorio	▪ N° de proxectos executados ▪ N° de actuacións ambientais levadas a cabo ▪ N° de aulas da natureza e/ou centros de interpretación creados ▪ N° de estudos/publicacións (mapas, guías, etc.)/ páxinas web sobre espazos naturais realizados ▪ Importe axuda pública / gasto privado	▪ Promotor (privado -persoa física ou xurídica-, público ou GDR) ▪ Tipo de actuación (sobre fauna, sobre flora, sobre todo o espazo,...) ▪ Tipo de infraestrutura ▪ Tipo de acción
5. Fomentar o uso de enerxías renovables, a mellora da eficiencia enerxética e a redución das emisións de carbono	▪ N° de proxectos executados ▪ N° de actuacións de uso de enerxías renovables ▪ N° de actuacións de mellora da eficiencia enerxética ▪ Importe axuda pública / gasto privado	▪ Promotor (privado -persoa física ou xurídica-, público ou GDR) ▪ Sector no que se actúa (primario, secundario ou terciario) ▪ Por tipo de enerxía renovable implementado ▪ Por xeito de conseguir a eficiencia enerxética
6. Potenciar a gobernanza local e a animación do territorio	▪ N° de proxectos executados ▪ N° de charlas de difusión da EDLP ▪ N° de reunións para control do correcto desenvolvemento da EDLP ▪ N° consultas/asesoramentos de promotores ▪ N° de publicacións editadas ▪ N° de accións de promoción e difusión do territorio ▪ N° de accións de sensibilización medioambiental ▪ Importe axuda pública	▪ Concellos ou parroquias nas que se dan as charlas ▪ Colectivos convocados para a asistencia ás mesmas ▪ Colectivo que presenta as consultas ou ao que se fai o asesoramento ▪ Por tipo de publicación ▪ Por tipo de acción

Fonte: GDR

A seguinte táboa recolle o resumo dos obxectivos alcanzados polo GDR Miño-Ulla para o período 2014-2020, tanto de carácter cuantitativo como cualitativo. Estes resultados mostraron un elevado número de UTAs, tanto creadas como mantidas para o período de análise. A nivel cualitativo, morouse un grupo heteroxéneo de servizos, ao mesmo tempo que se crearon novos diversos, que van desde a comercialización de produtos a servizos mecánicos ou para a terceira idade. Tamén se logrou rehabilitar infraestruturas e construír novas baixo o obxectivo de sustentabilidade. Estas infraestruturas beneficiaron a diversos colectivos sociais, como persoas en exclusión social ou da terceira idade. Tamén se impulsaron proxectos para fomentar a gobernanza, levándose a cabo accións de promoción turística do territorio, promoción da práctica do deporte e reforzo do sentimento de cohesión entre os concellos do territorio do GDR05.

Táboa 93. Indicadores de resultados acadados por obxectivos prioritarios para o período 2014-2020 (resumo, execución 2017-2022)

OBXECTIVOS	INDICADORES CUANTITATIVOS (dos proxectos executados)	INDICADORES CUALITATIVOS (só proxectos executados)
1. Crear e manter emprego	Nº de proxectos executados: 32 Nº proxectos parcialmente executados: 0 Nº UTAs creadas: 51,55 UTAs Nº UTAs mantidas: 143,94 UTAs Importe axuda pública / gasto privado: 0,76 Importe axuda pública / investimento: 0,43	Promotor: 32 promotores privados (25 persoas xurídicas e 7 persoas físicas) Colectivos sociais para os que se crearon e/ou mantiveron as UTAs Por sexo e idade do emprego creado e/ou mantido
2. Mellorar e crear servizos para a poboación	Nº de proxectos executados: 16 Nº proxectos parcialmente executados: 0 Nº de servizos creados: 11 Nº de servizos mellorados: 5 Importe axuda pública / gasto privado: 0,72 Importe axuda pública / investimento: 0,42	Promotor: 16 promotores privados (11 pers. xurídicas e 5 pers. físicas) Tipo de servizo creado ou mellorado: Comercialización de produtos; Servizos á construción; Talleres; Servizos de limpeza á vehículos de transporte alimentario; Desenvolvemento de software; Servizos mecánicos; Servizos de venda de xeados artesanais; Servizos deportivos e de ocio; Servizos de coidados á terceira idade; Servizos para a organización de eventos; e Aloxamentos turísticos Colectivos sociais aos que beneficia o servizo creado ou mellorado: Poboación en xeral do territorio e do entorno ao mesmo Volume de poboación ao que favorece a creación ou mellora do servizo
3. Ocupar o territorio de xeito sustentable, perseguindo o benestar, a igualdade e a non discriminación	Nº de proxectos executados: 23 Nº proxectos parcialmente executados: 0 Nº de servizos creados: 15 Nº de servizos mellorados: 8 Nº de infraestruturas construídas e/ou postas en marcha: 6 Nº de infraestruturas rehabilitadas: 7 Nº de infraestruturas acondicionadas: 4 Importe axuda pública / gasto privado: 3,46 Importe axuda pública / investimento: 0,78	Promotor: 10 promotores privados (persoas xurídicas) e 13 promotores públicos (entidades públicas locais) Tipo de servizo creado ou mellorado: Servizos transporte adaptado para persoas de mobilidade reducida (maiores, diversidade funcional, etc.); Servizos de locais de formación, xuntanza e ocio; Plataforma dixital multimedia; Servizos de residencias e centro de día para maiores; Servizos de divulgación turística e cultural; Alugueros sociais e parques Tipo de infraestrutura construída ou rehabilitada: Local para uso público como gastro-obradoiro; Locais sociais para uso

		de veciños; Espazos públicos para actividades e desfrute da poboación; Edificios para aluguer como vivendas sociais Colectivos sociais aos que beneficia o servizo ou a infraestrutura: Terceira idade, diversidade funcional nenos e poboación en xeral Volume de poboación ao que favorece o servizo ou a infraestrutura
4. Coidar e usar adecuadamente os recursos naturais para garantir a sustentabilidade da actividade no territorio	Nº de proxectos executados: 1 Nº proxectos parcialmente executados: 0 Nº de actuacións ambientais levadas a cabo: --- Nº de aulas da natureza e/ou centros de interpretación creados: --- Nº de estudos/publicacións (mapas, guías, etc.)/ páxinas web sobre espazos naturais realizados: --- Nº de actividades de promoción e exaltación de produtos: 1 Importe axuda pública / gasto privado: 0,72 Importe axuda pública / investimento: 0,42	Promotor: 1 promotor público (entidade pública local) Tipo de actuación (sobre fauna, sobre flora, sobre todo o espazo, ...) Tipo de infraestrutura Tipo de acción: Exaltación e promoción dun produto local de calidade amparado baixo unha D.O.
5. Fomentar o uso de enerxías renovables, a mellora da eficiencia enerxética e a redución das emisións de carbono	Nº de proxectos executados: 11 Nº proxectos parcialmente executados: 0 Nº de actuacións de uso de enerxías renovables: 8 Nº de actuacións de mellora da eficiencia enerxética: 7 Importe axuda pública / gasto privado: 0,91 Importe axuda pública / investimento: 0,48	Promotor: 11 promotores privados (10 persoas xurídicas e 1 persoa física) Sector no que se actúa (primario, secundario ou terciario): Sector primario e sector secundario Por tipo de enerxía renovable implementado: Solar fotovoltaica e Biomasa Por xeito de conseguir a eficiencia enerxética: Substitución de luminarias normais por leds; Implementación de sistemas de aproveitamento de enerxías en explotacións gandeiras
6. Potenciar a gobernanza local e a animación do territorio	Nº de proxectos executados: 9 Nº de charlas de difusión da EDLP: 23 Nº de reunións para control do correcto desenvolvemento da EDLP: 17 Nº consultas/asesoramentos de promotores: 715 Nº de publicacións editadas: 2 Nº de accións de promoción e difusión do territorio: 9 Nº de accións de sensibilización medioambiental: --- Importe axuda pública: 100%	Concellos ou parroquias nas que se dan as charlas: Sarria, Palas de Rei, Chantada, Monterroso, Antas de Ulla, Taboada, Portomarín, Carballedo, O Páramo e Paradela Colectivos convocados para a asistencia ás mesmas: Poboación en xeral e posibles promotores concretos en particular, entidades privadas que traballan no territorio, empresas, cooperativas, etc. Colectivo que presenta as consultas ou ao que se fai o asesoramento: Poboación en xeral Por tipo de publicación Por tipo de acción: Promoción turística do territorio, promoción da práctica do deporte e reforzo do sentimento de cohesión entre os concellos do territorio do GDR05, difusión Leader

Fonte: GDR

As seguintes táboas especifican os obxectivos e accións concretas levadas a cabo para cada obxectivo correspondente coa estratexia 2014-2020. Obsérvase para cada un deles a natureza do proxecto, produtivo e non produtivo, a axuda recibida e as súas características principais.

Táboa 94. Indicadores de resultados acadados por obxectivos prioritarios para o período 2014-2020

ANOS DE 2017 A 2022: OBXECTIVOS ACADADOS, ACCIÓNS CONCRETAS DESENVOLVIDAS NAS QUE SE TRADUCIRON OS PROXECTOS EXECUTADOS

OBXECTIVO 1. CREAR E MANTER EMPREGO

PROMOTOR	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO: produtivo (P), non produtivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
32 promotores privados (25 persoas xurídicas e 7 persoas físicas)	32 executados 0 en execución	32 proxectos produtivos	2.171.574,61	2.871.471,56	5.043.046,17

OBXECTIVOS ACADADOS		ACCIÓNS DESENVOLVIDAS	
1	CREAR E MANTER EMPREGO - Creadas: 51,55 UTAs - Mantidas: 143,94 UTAs	1.1	Investimentos no sector da produción agraria primaria - Creadas: 6,50 UTAs - Mantidas: 67,52 UTAs

PROMOTOR	LOCALIZACIÓN	DESCRIPCIÓN DO PROXECTO	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO: produtivo (P), non produtivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
Pérez, S.C. (Privado - Persoa xurídica)	Palas de Rei	Medidas tecnolóxicas de aforro enerxético en explotación de vacún de leite (UTAs: 3,00 mantidas)	L17-2020-05-0013	Produtivo	13.126,45	18.503,55	31.630,00
Granxas Mosteiro, S.L. (Privado - Persoa xurídica)	Palas de Rei	Mellora da eficiencia enerxética en explotación de cría e engorde polos broilers (UTAs: 2,00 creadas e 2,00 mantidas)	L17-2020-05-0019	Produtivo	20.674,97	20.674,98	41.349,95
Pazo de Vilane, S.L. (Privado - Persoa xurídica)	Antas de Ulla	Instalación de autoconsumo en explotación dedicada á produción de ovos de galiñas en liberdade (UTAs: 32,41 mantidas)	L17-2020-05-0024	Produtivo	11.711,38	17.205,62	28.917,00

PROMOTOR	LOCALIZACIÓN	DESCRIPCIÓN DO PROXECTO	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO: produtivo (P), non produtivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
Avícola O Marco, S.L. (Privado - Persoa xurídica)	Monterroso	Instalación fotovoltaica e iluminación led en explotación avícola de cría e engorde de pavos (UTAs: 4,52 mantidas)	L17-1920-05-0026	Produtivo	17.304,40	24.392,95	41.697,35
Juan Manuel López Zas (Privado - Persoa física)	Palas de Rei	Instalación de autoconsumo para unha explotación porcina (UTAs: 5,42 mantidas)	L17-1920-05-0038	Produtivo	10.180,48	14.956,52	25.137,00
SAT Estaba (Privado - Persoa xurídica)	Palas de Rei	Redución de consumo de enerxía con melloras de equipamentos en explotación de vacún de leite (UTAs: 0,50 creadas e 2,22 mantidas)	L17-1920-05-0044	Produtivo	17.534,28	20.583,72	38.118,00
Ganadería Caravillas, S.L. (Privado - Persoa xurídica)	Taboada	Fotogranxa (UTAs: 4,00 mantidas)	L17-1920-05-0028	Produtivo	14.301,00	19.749,00	34.050,00
S.A.T. Seixas (Privado - Persoa xurídica)	Taboada	Mellora da eficiencia enerxética en explotación de vacún de leite (UTAs: 2,00 creadas e 6,89 mantidas)	L18-1920-05-0112	Produtivo	39.559,56	39.559,56	79.119,12
Ganadería Rebolo, S.C. (Privado - Persoa xurídica)	O Páramo	Mellora da eficiencia enerxética en explotación de vacún de leite (UTAs: 1,00 creada e 4,06 mantidas)	L18-1920-05-0089	Produtivo	105.039,72	107.161,73	212.201,45
Ramil de Friolfe, S.C. (Privado - Persoa xurídica)	O Páramo	Instalación fotovoltaica para autoconsumo e de aforro enerxético en explotación de vacún de leite (UTAs: 1,00 creada e 3,00 mantidas)	L18-1920-05-0135	Produtivo	58.046,30	58.046,31	116.092,61

OBXECTIVOS ACADADOS		ACCIÓNS DESENVOLVIDAS	
1	CREAR E MANTER EMPREGO - Creadas: 52,55 UTAs - Mantidas: 143,94 UTAs	1.2	Investimentos en transformación e comercialización de produtos agrarios - Creadas: 9,60 UTAs - Mantidas: 17,83 UTAs

PROMOTOR	LOCALIZACIÓN	DESCRIPCIÓN DO PROXECTO	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO: productivo (P), non productivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
As Vacas da Ulloa, S.C.G. (Privado - Persoa xurídica)	Palas de Rei	Equipamento para instalacións dedicadas á elaboración de produtos lácteos ecolóxicos (UTAs: 4,00 mantidas)	L17-1920-05-0031	Productivo	11.696,88	18.295,12	29.992,00
Silvans, S.C. (Privado - Persoa xurídica)	Taboada	Modernización de obradoiro de galletas artesás mello- rando produción e eficiencia enerxética das instalacións (UTAs: 1,00 creada e 1,00 mantida)	L18-1920-05-0115	Productivo	29.242,89	29.242,89	58.485,78
Lacto Baltar, S.L. (Privado - Persoa xurídica)	Chantada	Obradoiro tradicional de doce de leite e derivados (UTAs: 2,00 creadas e 2,00 mantidas)	L18-1920-05-0100	Productivo	29.675,25	33.045,91	62.721,16
Oreta Xida, S.L. (Privado - Persoa xurídica)	Chantada	Centro para a elaboración de augardente e centro de investigación e interpre- tación (UTAs: 4,00 creadas e 0,29 mantidas)	L17-1920-05-0059	Productivo	83.374,41	85.117,91	168.492,32

OBXECTIVOS ACADADOS		ACCIÓNS DESENVOLVIDAS	
1	CREAR E MANTER EMPREGO - Creadas: 51,55 UTAs - Mantidas: 143,94 UTAs	1.2	Investimentos en transformación e comercialización de produtos agrarios - Creadas: 9,60 UTAs - Mantidas: 17,83 UTAs

PROMOTOR	LOCALIZACIÓN	DESCRIPCIÓN DO PROXECTO	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO: productivo (P), non productivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
Ilda Gómez González (Privado - Persoa física)	Monterroso	Ampliación de actividade cunha nova liña de fabricación de iogur e	L21-1920-05-0190	Productivo	28.365,59	31.351,45	59.717,04

PROMOTOR	LOCALIZACIÓN	DESCRIPCIÓN DO PROXECTO	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO: productivo (P), non productivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
		envasado de leite pasteurizado (UTAs: 0,50 creadas e 5,87 mantidas)					
Airas Moniz, S.L. (Privado - Persoa xurídica)	Chantada	Experiencias queixeiros no corazón de Galicia (UTAs: 2,10 creadas e 4,67 mantidas)	L21-1920-05-0209	Productivo	29.416,09	29.416,09	58.832,18

OBXECTIVOS ACADADOS		ACCIÓNS DESENVOLVIDAS	
1	CREAR E MANTER EMPREGO - Creadas: 51,55 UTAs - Mantidas: 143,94 UTAs	1.3	Investimentos en transformación e comercialización de produtos forestais

Non se executou ningún proxecto baixo esta acción

OBXECTIVOS ACADADOS		ACCIÓNS DESENVOLVIDAS	
1	CREAR E MANTER EMPREGO - Creadas: 51,55 UTAs - Mantidas: 143,94 UTAs	1.4	Creación, modernización ou ampliación de todo tipo de empresas que desenvolvan actividades non agrarias - Creadas: 36,45 UTAs - Mantidas: 58.59 UTAs

PROMOTOR	LOCALIZACIÓN	DESCRIPCIÓN DO PROXECTO	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO: productivo (P), non productivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
<i>Cosmética Muuhlloa, S.L. (Privado - Persoa xurídica)</i>	Monterroso	Adquisición de tenda virtual con hardware e software para venda directa a clientes de produtos de cosmética (UTAs: 1,00 mantidas)	L17-1920-05-0011	Productivo	2.090,00	3.410,00	5.500,00
<i>Rosa María Freijo Sordo (Privado - Persoa física)</i>	Taboada	Adquisición dunha máquina para transformación e procesado de ferro para a elaboración de ferralla (UTAs: 1,89 mantidas)	L17-1920-05-0030	Productivo	2.631,75	4.386,25	7.018,00
<i>Hermanos Sánchez Chantada, S.L. (Privado - Persoa xurídica)</i>	Chantada	Modernización e cambio de localización de taller electromecánico, con mellora da eficiencia enerxética e de procesos (UTAs: 1,00 creada e 13,00 mantidas)	L17-1920-05-0041	Productivo	11.527,29	15.595,74	27.123,03
<i>Cantalete, S.L.U. (Privado - Persoa xurídica)</i>	Monterroso	Centro de limpeza e desinfección de vehículos para transporte alimentario (UTAs: 4,00 creadas e 28,48 mantidas)	L17-1920-05-0008	Productivo	200.000,00	454.760,49	654.760,49

OBXECTIVOS ACADADOS		ACCIÓNS DESENVOLVIDAS	
1	CREAR E MANTER EMPREGO - Creadas: 51,55 UTAs - Mantidas: 143,94 UTAs	1.4	Creación, modernización ou ampliación de todo tipo de empresas que desenvolvan actividades non agrarias - Creadas: 35,45 UTAs - Mantidas: 58,59 UTAs

PROMOTOR	LOCALIZACIÓN	DESCRIPCIÓN DO PROXECTO	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO : produtivo (P), non produtivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
Javier Gómez López (Privado - Persoa física)	Monterroso	Nave industrial destinada a taller mecánico (UTAs: 2,00 creadas)	L17-1920-05-0022	Produtivo	111.836,31	111.836,31	223.672,62
M ^a Teresa Jiménez Horwitz (Privado - Persoa física)	Taboada	Ampliación, mellora e acondicionamento de explotación equina con escola de equitación (UTAs: 1,74 mantidas)	L17-1920-05-0035	Produtivo	42.503,37	68.638,25	111.141,62
Electrodomésticos Perlada, S.L. (Privado - Persoa xurídica)	Chantada	Construción de nave no Polígono Industrial para uso de almacén para aluguer de maquinaria e equipos para a construción (UTAs: 3,00 creadas e 1,00 mantida)	L18-1920-05-0108	Produtivo	194.227,77	194.227,78	388.455,55
Mecanizados Nande, S.L. (Privado - Persoa xurídica)	Chantada	Construción de nave no Polígono Industrial para uso de taller mecánico de precisión (UTAs: 2,00 creadas e 1,00 mantida)	L18-1920-05-0118	Produtivo	91.262,22	91.262,22	182.524,44
Seixas Indulac, S.L. (Privado - Persoa xurídica)	Taboada	Ampliación de Xeadería. Acondicionamento de dous locais para venda de produtos de alimentación (UTAs: 3,00 creadas e 1,00 mantida)	L19-1920-05-0158	Produtivo	92.315,09	92.315,09	184.630,18
Ibán Fernández Expósito (Privado - Persoa física)	Chantada	Construción de nave no Polígono Industrial para taller de reparación de maquinaria industrial e vehículos (UTAs: 2,00 creadas)	L19-1920-05-0140	Produtivo	200.000,00	204.803,98	404.803,98
Residencia Palas de Rei, S.L. (Privado - Persoa xurídica)	Palas de Rei	Construción dunha residencia para persoas maiores en Palas de Rei (UTAs: 8,25 creadas)	L19-1920-05-0141	Produtivo	200.000,00	432.527,16	632.527,16
Ventalki, S.L. (Privado - Persoa xurídica)	Chantada	Adquisición e acondicionamento de nave para uso de almacén de materiais para organización de congresos (UTAs: 3,00 creadas)	L20-1920-05-0180	Produtivo	181.575,00	181.575,00	363.150,00

PROMOTOR	LOCALIZACIÓN	DESCRIPCIÓN DO PROXECTO	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO : produtivo (P), non produtivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
M ^o Lucía Blanco Rodríguez (Privado - Persoa física)	Chantada	Rehabilitación dunha construción tradicional en A Ermida para turismo (UTAs: 3,00 creadas e 2,28 mantidas)	L20-1920-05-0176	Produtivo	86.062,04	181.022,15	267.084,19
Cholo Taboada, S.L.U. (Privado - Persoa xurídica)	Taboada	Posta en marcha dun comercio bricolaxe autoservizo (UTAs: 2,00 creadas e 2,00 mantidas)	L21-1920-05-0196	Produtivo	55.712,50	56.439,77	112.152,27
A Leira 116, S.L. (Privado - Persoa xurídica)	Sarria	A Leira 116 campamento turístico (UTAs: 2,20 creadas e 2,00 mantidas)	L21-1920-05-0200	Produtivo	180.156,01	182.943,72	363.099,73
Desarrollos Vazne S.L. (Privado - Persoa xurídica)	Monterroso	Plataforma elevadora para traballos en altura (UTAs: 3,20 mantidas)	L21-1920-05-0192	Produtivo	992,44	29.007,56	30.000,00

OBXECTIVO 2. MELLORAR E CREAR SERVIZOS PARA A POBOACIÓN

PROMOTOR	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO: productivo (P), non productivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
15 promotores privados (10 persoas xurídicas e 6 persoas físicas)	16 executados 0 en execución	16 proxectos productivos	1.652.898,79	2.304.744,48	3.957.643,27

OBXECTIVOS ACADADOS		ACCIÓNS DESENVOLVIDAS	
2	MELLORAR E CREAR SERVIZOS PARA A POBOACIÓN - Creados: 11 - Mellorados: 5	2.1	Creación, modernización ou ampliación de todo tipo de empresas que desenvolvan actividades non agrarias - Creados: 11 - Mellorados: 5

PROMOTOR	LOCALIZACIÓN	DESCRIPCIÓN DO PROXECTO	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO : productivo (P), non productivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
<i>Cosmética Muuhlloa, S.L. (Privado - Persoa xurídica)</i>	Monterroso	Adquisición de tenda virtual con hardware e software para venda directa a clientes de produtos de cosmética (Servizo mellorado)	L17-1920-05-0011	Productivo	2.090,00	3.410,00	5.500,00
<i>Rosa María Freijo Sordo (Privado - Persoa física)</i>	Taboada	Adquisición dunha máquina para transformación e procesado de ferro para a elaboración de ferralla (Servizo mellorado)	L17-1920-05-0030	Productivo	2.631,75	4.386,25	7.018,00
<i>Hermanos Sánchez Chantada, S.L. (Privado - Persoa xurídica)</i>	Chantada	Modernización e cambio de localización de taller electromecánico, con mellora da eficiencia enerxética e de procesos (Servizo mellorado)	L17-1920-05-0041	Productivo	11.527,29	15.595,74	27.123,03
<i>Cantaleta, S.L.U. (Privado - Persoa xurídica)</i>	Monterroso	Centro de limpeza e desinfección de vehículos para transporte alimentario (Servizo creado)	L17-1920-05-0008	Productivo	200.000,00	454.760,49	654.760,49
<i>Javier Gómez López (Privado - Persoa física)</i>	Monterroso	Nave industrial destinada a taller mecánico (Servizo creado)	L17-1920-05-0022	Productivo	111.836,31	111.836,31	223.672,62

PROMOTOR	LOCALIZACIÓN	DESCRIPCIÓN DO PROXECTO	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO : produtivo (P), non produtivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
M ^a Teresa Jiménez Horwitz (Privado - Persoa física)	Taboada	Ampliación, mellora e acondicionamento de explotación equina con escola de equitación (Servizo mellorado)	L17-1920-05-0035	Produtivo	42.503,37	68.638,25	111.141,62
Electrodomésticos Perlada, S.L. (Privado - Persoa xurídica)	Chantada	Construción de nave no Polígono Industrial para uso de almacén para aluguer de maquinaria e equipos para a construción (Servizo creado)	L18-1920-05-0108	Produtivo	194.227,77	194.227,78	388.455,55
Mecanizados Nande, S.L. (Privado - Persoa xurídica)	Chantada	Construción de nave no Polígono Industrial para uso de taller mecánico de precisión (Servizo creado)	L18-1920-05-0118	Produtivo	91.262,22	91.262,22	182.524,44
Seixas Indulac, S.L. (Privado - Persoa xurídica)	Taboada	Ampliación de Xeadería. Acondicionamento de dous locais para venda de produtos de alimentación (Servizo creado)	L19-1920-05-0158	Produtivo	92.315,09	92.315,09	184.630,18
Ibán Fernández Expósito (Privado - Persoa física)	Chantada	Construción de nave no Polígono Industrial para taller de reparación de maquinaria industrial e vehículos (Servizo creado)	L19-1920-05-0140	Produtivo	200.000,00	204.803,98	404.803,98
Residencia Palas de Rei, S.L. (Privado - Persoa xurídica)	Palas de Rei	Construción dunha residencia para persoas maiores en Palas de Rei (Servizo creado)	L19-1920-05-0141	Produtivo	200.000,00	432.527,16	632.527,16
Ventalki, S.L. (Privado - Persoa xurídica)	Chantada	Adquisición e acondicionamento de nave para uso de almacén de materiais para organización de congresos (Servizo creado)	L20-1920-05-0180	Produtivo	181.575,00	181.575,00	363.150,00
M ^a Lucía Blanco Rodríguez (Privado - Persoa física)	Chantada	Rehabilitación de construción tradicional en A Ermida para apertura de pensión de 3 estrelas (Servizo creado)	L20-1920-05-0176	Produtivo	86.062,04	181.022,15	267.084,19

PROMOTOR	LOCALIZACIÓN	DESCRIPCIÓN DO PROXECTO	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO : produtivo (P), non produtivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
<i>Cholo Taboada, S.L.U. (Privado - Persoa xurídica)</i>	Taboada	Posta en marcha dun comercio bricolaxe autoservizo (Servizo creado)	L21-1920-05-0196	Produtivo	55.712,50	56.439,77	112.152,27
<i>A Leira 116, S.L. (Privado - Persoa xurídica)</i>	Sarria	A Leira 116 campamento turístico (Servizo creado))	L21-1920-05-0200	Produtivo	180.156,01	182.943,72	363.099,73
<i>Desarrollos Vazne S.L. (Privado - Persoa xurídica)</i>	Monterroso	Plataforma elevadora para traballos en altura (Servizo mellorado)	L21-1920-05-0192	Produtivo	992,44	29.007,56	30.000,00

OBXECTIVO 3. OCUPAR O TERRITORIO DE XEITO SUSTENTABLE, PERSEGUINDO O BENESTAR A IGUALDADE E A NON DISCRIMINACIÓN

PROMOTOR	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO: productivo (P), non productivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
10 promotores privados e 13 promotores públicos (10 persoas xurídicas e 14 entidades públicas locais)	23 executados 1 en execución	23 proxectos non produtivos	920.258,95	266.341,16	1.186.600,11

OBXECTIVOS ACADADOS		ACCIÓNS DESENVOLVIDAS	
3	OCUPAR O TERRITORIO DE XEITO SUSTENTABLE, PERSEGUINDO O BENESTAR A IGUALDADE E A NON DISCRIMINACIÓN - Creados: 16 - Mellorados: 8	3.1	Creación, mellora e ampliación de todo tipo de servizos á poboación rural, así como as actividades recreativas e culturais, e as súas correspondentes infraestruturas - Creados: 11 - Mellorados: 8

PROMOTOR	LOCALIZACIÓN	DESCRIPCIÓN DO PROXECTO	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO: productivo (P), non productivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
Agrup. Voluntarios de Protección Civil de Palas de Rei (Privado - Persoa xurídica)	Palas de Rei	Adquisición dun vehículo adaptado para minusválidos (Servizo creado)	L17-1920-05-0033	Non Productivo	22.515,51	3.665,32	26.180,83
Concello de Carballedo (Público - Entidade local)	Carballedo	Vehículo de transporte adaptado (Servizo creado)	L17-1920-05-0037	Non Productivo	38.683,85	7.781,15	46.465,00
Concello de Portomarín (Público - Entidade local)	Portomarín	Rehabilitación integral do local social da parroquia de Bagude (Servizo mellorado)	L17-9120-05-0002	Non Productivo	32.473,00	20.485,46	52.958,46
Asociación Educativo Cultural Airoá Comunicación (Privado - Persoa xurídica)	Chantada	Plataforma dixital multimedia Canle Ribeira Sacra (Servizo creado)	L17-1920-05-0025	Non Productivo	106.255,26	13.441,11	119.696,37
Concello de Carballedo (Público - Entidade local)	Carballedo	Equipamento Residencia da 3ª idade e Centro de Día A Barrela (Servizo creado)	L17-1920-05-0032	Non Productivo	77.888,46	9.626,67	87.515,13

PROMOTOR	LOCALIZACIÓN	DESCRIPCIÓN DO PROXECTO	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO: productivo (P), non productivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
Asociación de Familiares de Enfermos de Alzheimer (Privado - Persoa xurídica)	Chantada	Adquisición de vehículo adaptado para transporte de usuarios con dependencia (Servizo creado)	L18-1920-05-0083	Non Productivo	47.635,05	8.406,19	56.041,24
Asociación de Veciños San Cristovo de Mouricios (Privado - Persoa xurídica)	Chantada	Equipamento de local social (Servizo mellorado)	L18-1920-05-0097	Non Productivo	2.220,00	1.480,00	3.700,00
Concello de Taboada (Público - Entidade local)	Taboada	Vehículo de transporte adaptado para servizos sociais (Servizo creado)	L18-1920-05-0122	Non Productivo	38.312,86	5.224,48	43.537,34
Concello de Portomarín (Público - Entidade local)	Portomarín	Ampliación do local social da parroquia de O Cruceiro (Servizo mellorado)	L17-1920-05-0004	Non Productivo	31.416,65	17.957,94	49.374,59
Concello de Antas de Ulla (Público - Entidade local)	Antas de Ulla	Proxecto básico de reforma de local social na parroquia de Santa Mariña (Servizo mellorado)	L17-1920-05-0068	Non Productivo	28.519,28	13.420,84	41.940,12
Asociación de Familiares de Enfermos de Alzheimer (Privado - Persoa xurídica)	Chantada	Mellora e adecuación das instalacións da Asociación para a realización de actividades e terapias (Servizo mellorado)	L18-1920-05-0084	Non Productivo	16.731,32	2.952,59	19.683,91
Concello de Portomarín (Público - Entidade local)	Portomarín	Rehabilitación do local social da parroquia de Soengas (Servizo mellorado)	L17-1920-05-0104	Non Productivo	23.359,28	13.426,99	36.786,27
Asociación de Veciños de Arxiz (Privado - Persoa xurídica)	Taboada	Rehabilitación para a creación dun centro social e veciñal (Servizo creado)	L18-1920-05-0113	Non Productivo	33.123,65	16.686,35	49.810,00
Concello de Antas de Ulla (Público - Entidade local)	Antas de Ulla	Proxecto básico de local social multifuncional en Antas (Servizo creado)	L18-1920-05-0127	Non Productivo	57.927,17	6.436,36	64.363,53
Concello de Portomarín (Público - Entidade local)	Portomarín	Rehabilitación do local social da parroquia de Vedros (Servizo mellorado)	L19-1920-05-0151	Non Productivo	21.047,98	2.338,67	23.386,65

PROMOTOR	LOCALIZACIÓN	DESCRIPCIÓN DO PROXECTO	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO: productivo (P), non productivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
Asociación Pedagóxica Casa da Ponte (Privado - Persoa xurídica)	Palas de Rei	Rehabilitación de construción tradicional para desenvolvemento de actividade (Servizo creado)	L19-1920-05-0145	Non Productivo	96.768,08	10.752,02	107.520,10
Fogar Nosa Señora das Mercedes	Chantada	Equipamento de vivendas tuteladas: Acolle (Servizo creado)	L19-1920-05-0165	Non productivo	78.813,08	9.740,95	88.554,03
Asociación de Familiares de Enfermos de Alzheimer (Privado - Persoa xurídica)	Chantada	Adquisición e adecuación de local para a actividade da Asociación de Alzheimer (Servizo mellorado)	L19-1920-05-0150	Non Productivo	5.719,21	54.280,79	60.000,00

OBXECTIVOS ACADADOS			ACCIÓNS DESENVOLVIDAS	
3	OCUPAR O TERRITORIO DE XEITO SUSTENTABLE, PERSEGUINDO O BENESTAR A IGUALDADE E A NON DISCRIMINACIÓN - Creados: 15 - Mellorados: 8		3.2	Investimentos para uso público en infraestruturas recreativas, información turística e infraestruturas de turismo a pequena escala - Creados: 5 - Mellorados: 0

PROMOTOR	LOCALIZACIÓN	DESCRIPCIÓN DO PROXECTO	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO: productivo (P), non productivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
Concello de Portomarín (Público - Entidade local)	Portomarín	Mellora e rehabilitación de espazo público no campo da feira para aula e gastro-obradoiro en Portomarín (Servizo creado)	L17-1920-05-0005	Non Productivo	31.678,24	18.208,75	49.886,99
Asociación Treboada de Ideas (Privado - Persoa xurídica)	Chantada	Divulgación dos cruceiros e petos de ánimas mediante dispositivos QR no Camiño Xacobeo de Inverno no concello de Chantada (Servizo creado)	L17-1920-05-0071	Non Productivo	2.741,86	3.489,64	6.231,50

PROMOTOR	LOCALIZACIÓN	DESCRIPCIÓN DO PROXECTO	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO: productivo (P), non productivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
Concello de O Páramo (Público - Entidade local)	O Páramo	Valorización xeolóxica e paisaxística do Campo da Feira como reclamo turístico (Servizo creado)	L20-1920-05-0181	Non Productivo	39.347,28	16.863,12	56.210,40
Concello de Palas de Rei (Público - Entidade local)	Palas de Rei	Recuperación de espazos degradados para incorporalos como lugares de envellecemento activo para os maiores (Servizo creado)	L21-1920-05-0201	Non Productivo	51.428,03	5.714,23	57.142,25
Concello de Taboada (Público - Entidade local)	Taboada	Parque biosaudable, inclusivo e de envellecemento activo, recuperando un área degradada (Servizo creado)	L21-1920-05-0206	Non Productivo	35.636,86	3.978,54	39.615,40

OBXECTIVO 4. COIDAR E USAR ADECUADAMENTE OS RECURSOS NATURAIS PARA GARANTIR A SUSTENTABILIDADE DA ACTIVIDADE NO TERRITORIO

PROMOTOR	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO: productivo (P), non productivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
1 promotor público (1 entidade pública local)	1 executado	1 proxecto non productivo	1.297,44	1.809,85	3.107,29

OBXECTIVOS ACADADOS		ACCIÓNS DESENVOLVIDAS	
4	COIDAR E USAR ADECUADAMENTE OS RECURSOS NATURAIS PARA GARANTIR A SUSTENTABILIDADE DA ACTIVIDADE NO TERRITORIO	4.1	Investimentos para uso público en infraestruturas recreativas, información turística e infraestruturas de turismo a pequena escala

PROMOTOR	LOCALIZACIÓN	DESCRIPCIÓN DO PROXECTO	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO: productivo (P), non productivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
Concello de Monterroso (Público - Entidade local)	Monterroso	Realización da XXV Edición da Feira do Queixo de Arzúa Ulloa. Produtos de calidade e Turismo sostible	L17-1920-05-0039	Non Productivo	1.297,44	1.809,85	3.107,29

OBXECTIVO 5. FOMENTAR O USO DE ENERXÍAS RENOVABLES, A MELLORA DA EFICIENCIA ENERXÉTICA E A REDUCIÓN DE EMISIÓNS DE CARBONO

PROMOTOR	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO: productivo (P), non productivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
11 promotores privados (10 persoas xurídicas e 1 persoa física)	11 executados	11 proxectos productivos	336.721,43	370.076,83	706.798,26

OBXECTIVOS ACADADOS		ACCIÓNS DESENVOLVIDAS	
5	FOMENTAR O USO DE ENERXÍAS RENOVABLES, A MELLORA DA EFICIENCIA ENERXÉTICA E A REDUCIÓN DE EMISIÓNS DE CARBONO - Enerxías renovables: 8 - Eficiencia enerxética: 7	5.1	Investimentos en transformación e comercialización de produtos agrarios - Enerxías renovables: 8 - Eficiencia enerxética: 7

PROMOTOR	LOCALIZACIÓN	DESCRIPCIÓN DO PROXECTO	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO: productivo (P), non productivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
Pérez, S.C. (Privado - Persoa xurídica)	Palas de Rei	Medidas tecnolóxicas de aforro enerxético en explotación de vacún de leite (Eficiencia enerxética)	L17-1920-05-0013	Productivo	13.126,45	18.503,55	31.630,00
Graxas Mosteiro, S.L. (Privado - Persoa xurídica)	Palas de Rei	Mellora da eficiencia enerxética en explotación de cría e engorde polos broilers (Enerxías renovables)	L17-1920-05-0019	Productivo	20.674,97	20.674,98	41.349,95
Pazo de Vilane, S.L. (Privado - Persoa xurídica)	Antas de Ulla	Instalación de autoconsumo en explotación dedicada á produción de ovos de galiñas en liberdade (Enerxías renovables)	L17-1920-05-0024	Productivo	11.711,38	17.205,62	28.917,00
Avícola O Marco, S.L. (Privado - Persoa xurídica)	Monterroso	Instalación fotovoltaica e iluminación led en explotación avícola de cría e engorde de pavos (Enerxías renovables e eficiencia enerxética)	L17-1920-05-0026	Productivo	17.304,40	24.392,95	41.697,35

PROMOTOR	LOCALIZACIÓN	DESCRIPCIÓN DO PROXECTO	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO: productivo (P), non productivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
Juan Manuel López Zas (Privado - Persoa física)	Palas de Rei	Instalación de autoconsumo para unha explotación porcina (Energías renovables)	L17-1920-05-0038	Productivo	10.180,48	14.956,52	25.137,00
SAT Estaba (Privado - Persoa xurídica)	Palas de Rei	Redución de consumo de enerxía con melloras de equipamentos en explotación de vacún de leite (Eficiencia enerxética)	L17-1920-05-0044	Productivo	17.534,28	20.583,72	38.118,00
Ganadería Caravillas, S.L. (Privado - Persoa xurídica)	Taboada	Fotogranxa (Energías renovables)	L17-1920-05-0028	Productivo	14.301,00	19.749,00	34.050,00
S.A.T. Seixas (Privado - Persoa xurídica)	Taboada	Mellora da eficiencia enerxética en explotación de vacún de leite (Eficiencia enerxética)	L18-1920-05-0112	Productivo	39.559,56	39.559,56	79.119,12
Silvans, S.C. (Privado - Persoa xurídica)	Taboada	Modernización de obradoiro de galletas artesás mellorando produción e eficiencia enerxética das instalacións (Energías renovables e eficiencia enerxética)	L18-1920-05-0115	Productivo	29.242,89	29.242,89	58.485,78
Ganadería Rebolo, S.C. (Privado - Persoa xurídica)	O Páramo	Mellora da eficiencia enerxética en explotación de vacún de leite (Energías renovables e eficiencia enerxética)	L18-1920-05-0089	Productivo	105.039,72	107.161,73	212.201,45
Ramil de Friolfe, S.C. (Privado - Persoa xurídica)	O Páramo	Instalación fotovoltaica para autoconsumo e de aforo enerxético en explotación de vacún de leite (Energías renovables e eficiencia enerxética)	L18-1920-05-0135	Productivo	58.046,30	58.046,31	116.092,61

OBXECTIVO 6. POTENCIAR A GOBERNANZA LOCAL E A ANIMACIÓN DO TERRITORIO

PROMOTOR	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO: productivo (P), non productivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
9 promotores privados (9 persoas xurídicas)	9 executado	9 proxecto non productivo	152.731,25	0,00	152.731,25

OBXECTIVOS ACADADOS		ACCIÓNS DESENVOLVIDAS	
6	POTENCIAR A GOBERNANZA LOCAL E A ANIMACIÓN DO TERRITORIO	6.1	Animación e promoción territorial e custos correntes da estratexia de desenvolvemento local

PROMOTOR	LOCALIZACIÓN	DESCRICIÓN DO PROXECTO	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO: productivo (P), non productivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
Asociación Miño Ulla GDR05 (Privado - Persoa xurídica)	Todo o territorio GDR05	Circuíto Leader Miño Ulla de Carreiras Populares 2017	L17-1940-05-B053	Non productivas	8.151,80	0,00	8.151,80
Asociación Miño Ulla GDR05 (Privado - Persoa xurídica)	Todo o territorio GDR05	Circuíto Leader Miño Ulla de Carreiras Populares 2018	L18-1940-05-B092	Non productivas	14.238,36	0,00	14.238,36
Asociación Miño Ulla GDR05 (Privado - Persoa xurídica)	Todo o territorio GDR05	Páxina web Asociación Miño Ulla GDR05	L19-1940-05-B137	Non productivas	3.872,00	0,00	3.872,00
Asociación Miño Ulla GDR05 (Privado - Persoa xurídica)	Todo o territorio GDR05	Circuíto Leader Miño Ulla de Carreiras Populares 2019	L19-1940-05-B138	Non productivas	24.637,40	0,00	24.637,40
Asociación Miño Ulla GDR05 (Privado - Persoa xurídica)	Todo o territorio GDR05	Circuíto Leader Miño Ulla de Carreiras Populares 2020	L20-1940-05-B168	Non productivas	11.377,27	0,00	11.377,27
Asociación Miño Ulla GDR05 (Privado - Persoa xurídica)	Todo o territorio GDR05	Difusión de actuacións Leader, posta en valor do territorio e diverso material promocional para afrontar a	L20-1940-05-B187	Non productivas	32.026,12	0,00	32.026,12

PROMOTOR	LOCALIZACIÓN	DESCRIPCIÓN DO PROXECTO	EXPEDIENTE	NATUREZA DO PROXECTO: productivo (P), non productivo (NP)	AXUDA PÚBLICA (€)	GASTO PRIVADO (€)	INVERSIÓN (€)
		situación de pandemia					
Asociación Miño Ulla GDR05 (Privado - Persoa xurídica)	Todo o territorio GDR05	Libro e vídeo para a promoción do territorio do GDR05	L21-1940-05-B214	Non productivas	14.997,73	0,00	14.997,73
Asociación Miño Ulla GDR05 (Privado - Persoa xurídica)	Todo o territorio GDR05	Material promocional 2021: O GDR05 co deporte	L21-1940-05-B215	Non productivas	14.923,61	0,00	14.923,61
Asociación Miño Ulla GDR05 (Privado - Persoa xurídica)	Todo o territorio GDR05	Circuíto Leader Miño Ulla de Carreiras Populares 2021	L22-1940-05-B217	Non productivas	28.506,96	0,00	28.506,96

Fonte: GDR. Datos execución 2017-2022

Se se atende á relación de proxectos produtivos e non produtivos por concellos, obsérvanse notables diferenzas, como se mostra a continuación nos seguintes gráficos. Os de tipo non productivo supoñen un maior importe en Antas de Ulla, Portomarín e Carballedo, así como naqueles que afectan os dez concellos do GDR05. No resto, o maior importe subvencionado destínase a proxectos de carácter productivo.

Táboa 95. Proxectos produtivos e non produtivos por concellos

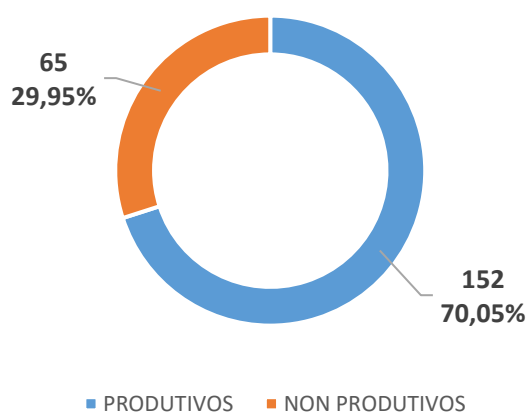
Concellos	Tipo de proxecto	Euros
Antas de Ulla	Non productivo	86.446,45 €
	Productivo	11.711,38 €
Carballedo	Non productivo	116.572,31 €
	Productivo	0 €
Chantada	Non productivo	260.115,78 €
	Productivo	907.120,07 €
Monterroso	Non productivo	1.297,44 €
	Productivo	378.123,02 €
Palas de Rei	Non productivo	173.283,59 €
	Productivo	255.678,78 €
O Páramo	Non productivo	39.347,28 €
	Productivo	163.086,02 €
Portomarín	Non productivo	139.975,15 €
	Productivo	0 €
Sarria	Non productivo	105.039,56 €

Concellos	Tipo de proxecto	Euros
	Productivo	180.156,01 €
Taboada	Non productivo	107.090,37 €
	Productivo	249.161,32 €

Fonte: GDR05

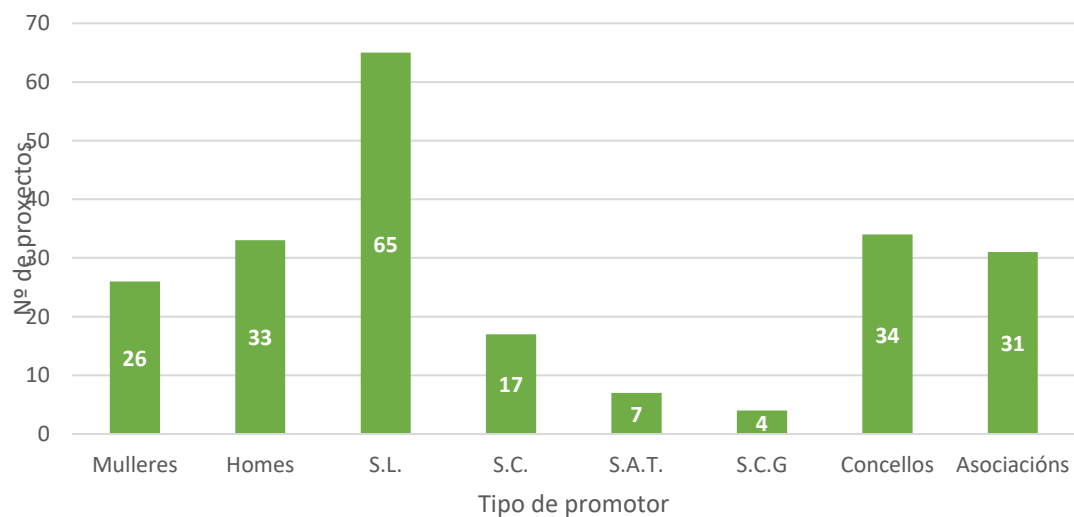
Hai outros indicadores que se amosan de maneira gráfica a continuación.

Gráfico 30. Relación de proxectos produtivos e non produtivos

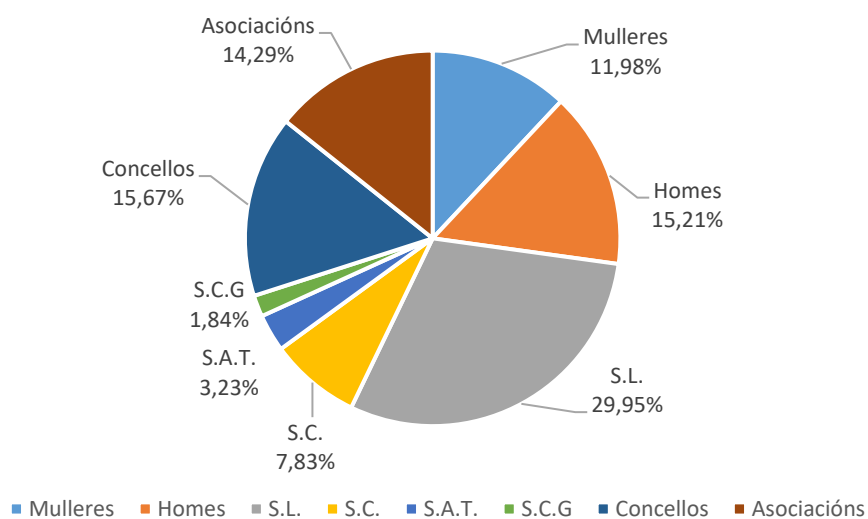
Fonte: GDR05

Gráfico 31. Proxectos Leader presentados segundo promotor (uds.)

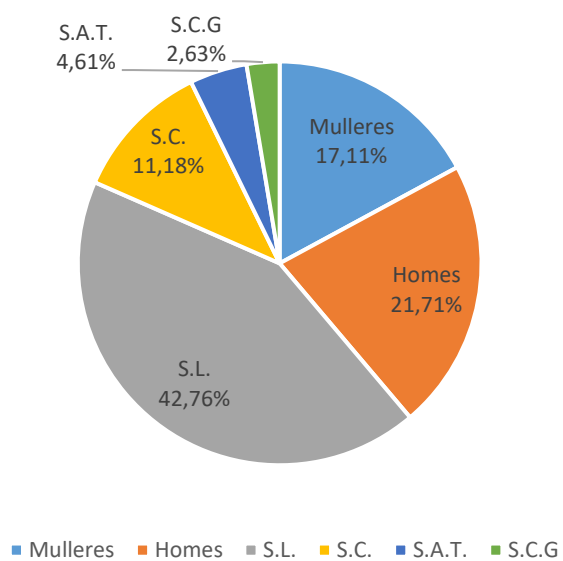
Fonte: GDR05

Gráfico 32. Porcentaxe de proxectos Leader presentados segundo promotor (porcentaxe)

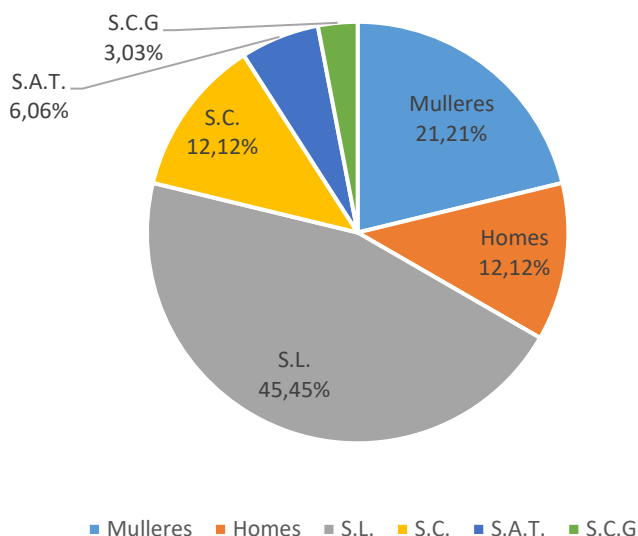
Fonte: GDR05

Gráfico 33. Porcentaxe de proxectos produtivos presentados segundo promotor

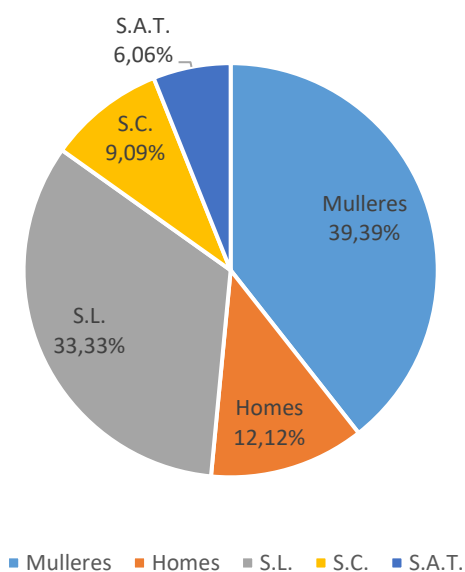
Fonte: GDR05

Gráfico 34. Porcentaxe de proxectos produtivos con axuda segundo promotor

Fonte: GDR05

Gráfico 35. Porcentaxe de proxectos produtivos con axuda segundo promotor (Mulleres + persoas xurídicas nas que estas posúen o control -máis do 50% do capital-)

Fonte: GDR05

A día de hoxe, un total de 32 proxectos continúan activos, tendo **creadas** unhas **52,55 UTAs e mantidas** outras **143,94**.

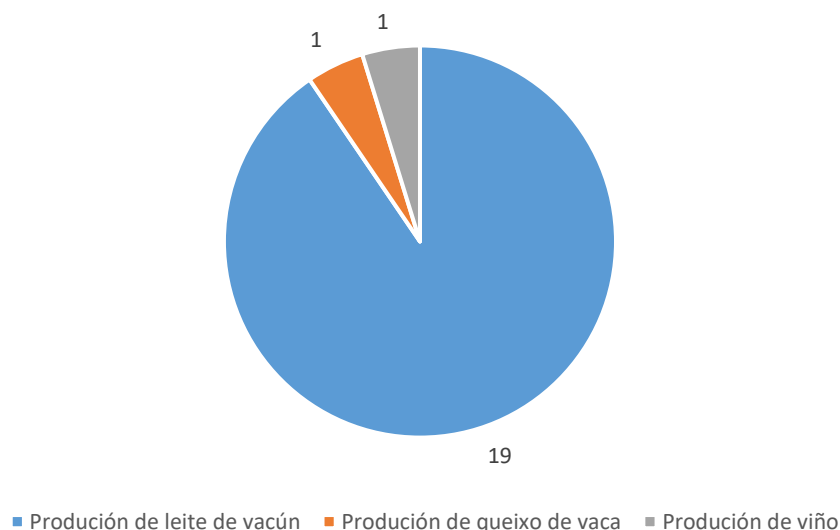
C.5.2.3 Análise comparativa cualitativa

Durante o período da estratexia 2007-2013, os datos sobre proxectos financiados mostran que para a Medida 411 de Dinamización do sector agrario e forestal o total comprometido foi de 1.443.844,95 euros. Esta cantidade correspóndese co 80,58% do total asignado entre 2010 e 2015. No caso da Medida 413 de Diversificación da economía rural e mellora da calidade de

vida, os proxectos executados supuxeron un total comprometido de 1.363.466,15 euros, correspondente co 66,21% do total asignado. Para este período, quedou por comprometer 348.057,14 euros para a Medida 411 e 695.817,12 euros para a Medida 413.

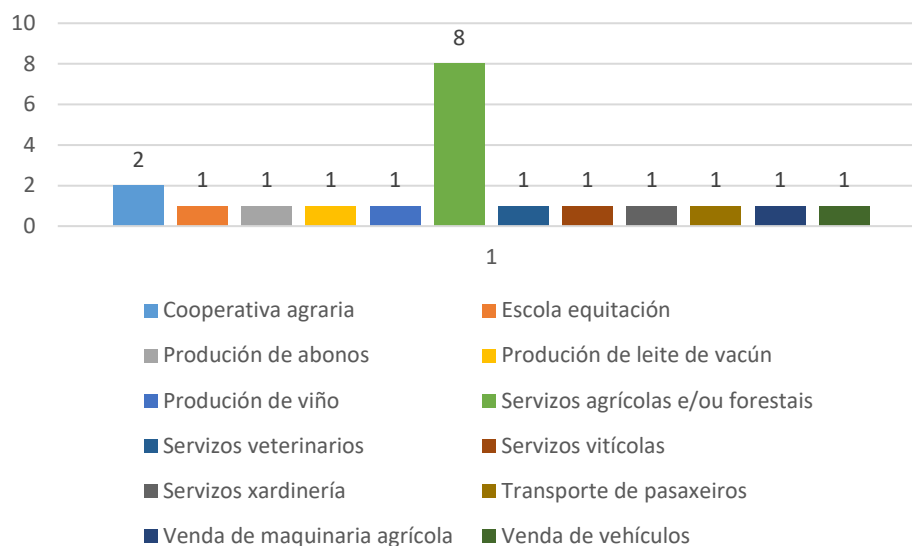
En canto ao sector de cada proxecto, do que non se dispón de datos máis en detalle dos proxectos, fíxose a seguinte clasificación para os produtivos:

Gráfico 36. Tipo de proxectos produtivos na medida 411 (sectores)

Fonte: GDR05

Gráfico 37. Tipo de proxectos produtivos na medida 413 (sectores)

Fonte: GDR05

Directa ou indirectamente relacionados co **sector agroforestal** houbo un **80%** dos proxectos.

En canto á relación coa **formación**, tan só **dous proxectos** tiveron relación coa mesma, ambos na medida de proxectos produtivos da liña 413: unha escola de equitación e servizos de formación en cooperativa agraria.

Para o período 2014-2020, dos proxectos presentados, 67 foron iniciativas que se executaron no territorio e que contaron con subvención Leader. A distribución foi como segue: 58 proxectos dentro da medida 19.2 de apoio a realización de actuacións conforma a EDLP e 9 da medida 19.4 da animación e promoción territorial. Por tipoloxía dos proxectos subvencionados, 33 dos proxectos produtivos que contaron con axuda e 25 non produtivos, dous cales 15 estaban presentados por promotores públicos e 10 por promotores privados.

O GDR05 recolleu diversos indicadores para avaliar a execución e resultados, presentando desde o principio un importante compromiso coa avaliación dos resultados obtidos dos proxectos. Produciuse un elevado número de UTAs, tanto creadas como mantidas para o período de análise. Ademais, observouse un grupo heteroxéneo de servizos, ao mesmo tempo que se crearon novos de carácter diverso. Así, algúns están relacionados coa comercialización de produtos, con servizos mecánicos ou con servizos para a terceira idade. Dentro dos proxectos apoiados, se logrou rehabilitar infraestruturas e construír novas baixo ou obxectivo de sustentabilidade. Estas infraestruturas beneficiaron a diversos colectivos sociais, como persoas en exclusión social ou da terceira idade. Outro aspecto relevante a destacar é o impulso de proxectos para fomentar a gobernanza. Así, desenvóléronse accións de promoción turística do territorio, promoción da práctica do deporte e reforzo do sentimento de cohesión entre vos concellos do territorio do GDR05.

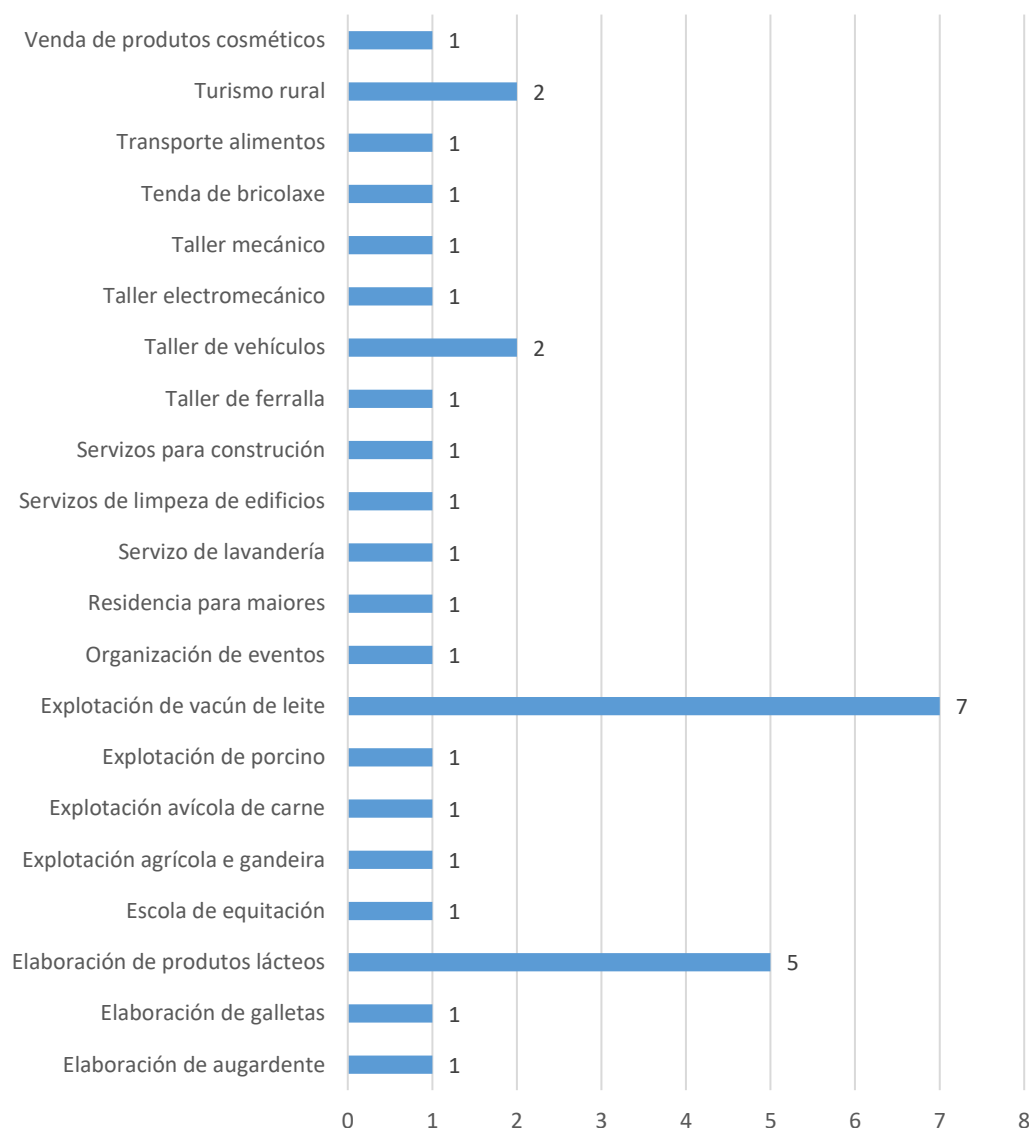
A análise por concellos permite diferenciar comportamentos diversos. Neste sentido, en relación ao tipo de proxecto, proxectos produtivos e non produtivos por concellos, obsérvase que os de tipo non produtivo supoñen un maior importe en Antas de Ulla, Portomarín e Carballedo, así como naqueles que afectan vos dez concellos do GDR05. Non resto, ou maior importe subvencionado destínase a proxectos de carácter produtivo, como mostran os datos dos apartados anteriores.

Por tipo de promotor, destaca claramente a figura da sociedade limitada fronte ao resto de tipo de promotores, presentando case o 30% dos proxectos, seguida de lonxe dos concellos (preto do 16%). Tamén as asociacións teñen un peso destacable (14,29% dos proxectos presentados).

De maneira xeral, existe un maior número homes dentro dos promotores (33), aínda que se logrou unha importante participación feminina entre os promotores, alcanzado a cifra de 26 mulleres. Con todo, se atendemos á porcentaxe de proxectos produtivos con axuda segundo promotor, podemos observar que a unión do dato de mulleres máis persoas xurídicas nas que estas posúen o control (é dicir, posúen máis do 50% do capital) ascende a case o 40% dos proxectos presentados, sendo así o grupo maioritario, seguido do resto de sociedades limitadas.

En canto aos sectores, analizando en 2014-2020 o tipo de proxectos produtivos:

Gráfico 38. Tipo de proxectos produtivos na medida 413

Fonte: GDR05

Neste período houbo unha maior diversificación dos proxectos, e se ben os relacionados directa e indirectamente co **sector agroforestal** son maioría, nun **55%**, son menores que no período anterior (80%).

A formación tan só estivo presente neste período cun proxecto produtivo (escola de equitación).

O investimento realizado estivo acorde aos obxectivos previamente definidos na estratexia, como se pode observar para o período 2014-2020, que foi analizado en detalle, coas correspondentes UTAS creadas e mantidas para cada obxectivo. É preciso destacar que na actualidade, un total de 32 proxectos continúan activos, creándose 50,55 UTAs e mantidas 143,94. Combináronse os obxectivos de sustentabilidade, servizos e melloras sociais e de transformación e comercialización de produtos agrarios.

C.6 BALANCE CUALITATIVO SOBRE A EXECUCIÓN, RESULTADOS E IMPACTO DO PROGRAMA LEADER NO TERRITORIO; GRAO DE CUMPRIMENTO DA ESTRATEXIA DESEÑADA

A partir da información recollida nos subapartados anteriores, realízase un balance cualitativo da execución, resultados e impacto da estratexia de desenvolvemento local aplicada no período 2014-2020. Cabe mencionar, que aínda que o balance se centra na estratexia do período 2004-2020, apórtanse tamén elementos sobre o anterior período (2007-2013).

C.6.1 AVALIACIÓN DO PROCESO DE PARTICIPACIÓN E DA XERACIÓN DE CAPITAL SOCIAL

A **Asociación Miño Ulla** como entidade social que é, constituída no 2008, desde os seus comezos puxo en marcha un proceso participativo aberto a todos os axentes e interlocutores do territorio, polo que veu variar o seu número de asociados, pero non dun xeito significativo, xa que logo ao longo da súa vida fóronse producindo baixas dalgúns asociados, que foron cubertas con altas de novos socios, sobre todo no momento da incorporación dos tres novos concellos que no período anterior pertencían ao **GDR Sete Castros**.

Na actualidade a Asociación Miño Ulla está composta por 61 socios públicos e privados con arraigo e representatividade na zona. Na mesma atópanse integrados como socios públicos os dez concellos que conforma o territorio de actuación, e 51 entidades privadas de diversos ámbitos: cooperativas agrarias, sociedades agrarias de transformación, organizacións profesionais agrarias, entidades de acción social, asociación de mulleres, de mozos, culturais, recreativas, de empresarios e comerciantes, de veciños, ecoloxistas e ambientais, comunidades de montes, consellos reguladores, etc.

A evolución da lista de socios do GDR05 Miño Ulla vese reflexada no extracto do libro de socios que se inclúe de seguido, onde se poden ver as altas e baixas de socios da Asociación Miño Ulla que se foron producindo ao longo do período que vai desde a súa constitución ata hoxe.

ENTIDADE	CIF	SECTOR	ALTA	BAIXA
Concello de Taboada	P2706000C	Público	22/07/2008	
Asociación de Elaboradores de Queixo da Ulloa	G27183425	Privado	22/07/2008	
ICOS, S.C.G.	F27262997	Privado	22/07/2008	27/06/2018
Concello de Portomarín	P2704900F	Público	22/07/2008	
Sociedade de Cazadores San Nicolás	G27163914	Privado	22/07/2008	
Asociación para a Defensa Ecolóxica de Galicia - ADEGA	G15044811	Privado	22/07/2008	
Asociación de Mulleres Rurais A Xuntanza	G27351139	Privado	22/07/2008	
Asociación de Mozos Madialeva	G27378983	Privado	22/07/2008	28/06/2022

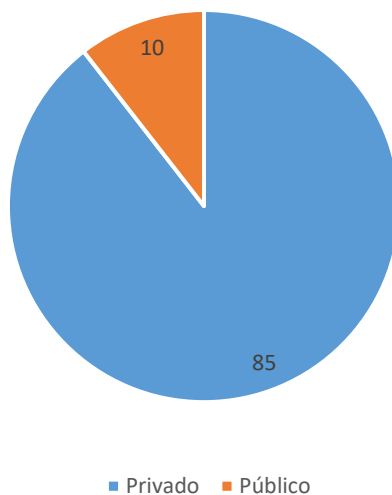
ENTIDADE	CIF	SECTOR	ALTA	BAIXA
Asociación de Adequeiros e Transformadores do Miño	G27292051	Privado	22/07/2008	
Unións Agrarias	G15115322	Privado	22/07/2008	
Concello de Carballedo	P2700900J	Público	22/07/2008	
Concello de Antas de Ulla	P2700300C	Público	22/07/2008	
Monte Veciñal en Man Común Penas Grandes	V27268465	Privado	22/07/2008	
Concello de Chantada	P2701600E	Público	22/07/2008	
Asociación Profesional de Turismo Rural Lugosur	G27303718	Privado	22/07/2008	28/01/2015
Concello de Palas de Rei	P2704000E	Público	22/07/2008	
Asociación de Empresarios e Comerciantes de Chantada	G27191436	Privado	22/07/2008	
Asociación O Bubaiño San Cristovo de Castro Carballedo	G27307784	Privado	22/07/2008	
Asociación Cultural e Deportiva O Teixo	G27314848	Privado	22/07/2008	11/04/2016
COGAMI - Lugo	G27219773	Privado	15/09/2008	
Asociación para a Defensa e Desenvolvemento Medioambiental de San Vicente de Argozón	G27179886	Privado	15/09/2008	
Monte Veciñal en Man Común Coelleira O Ceo e Fontecova	E27171396	Privado	15/09/2008	
Monte Veciñal en Man Común Faro de Argozón	V27182518	Privado	15/09/2008	
Federación de Mulleres e Familias do Ámbito Rural AMFAR - Galicia	G84095389	Privado	15/09/2008	14/04/2014
Monte Veciñal en Man Común Recelle	V27253889	Privado	15/09/2008	
Comunidade de Montes Monte Farelo	V27111798	Privado	15/09/2008	
A.D.V. Plantasán	G27343128	Privado	15/09/2008	28/06/2016
Agrupación de Defensa Sanitaria Gandeira (A.D.S.G.) Vacasán	G27293406	Privado	15/09/2008	
Monte Veciñal en Man Común Xián	V27148147	Privado	15/09/2008	11/04/2016
Asociación Monte Veciñal en Man Común Monte Orgoso	V27199561	Privado	15/09/2008	
Monte Veciñal en Man Común Carborrecelle	V27251578	Privado	15/09/2008	21/03/2016
Asociación Monte Veciñal en Man Común Novelúa	E27128776	Privado	15/09/2008	
Plataforma en Defensa do Agro e do noso Medio Rural	V27379189	Privado	15/09/2008	21/03/2016

ENTIDADE	CIF	SECTOR	ALTA	BAIXA
Os Parentes, S.C.G.	F27256148	Privado	15/09/2008	
Oreta Xida, S.C.G.	F27326669	Privado	15/09/2008	11/04/2016
Vilaxuste, S.C.G.	F27230184	Privado	15/09/2008	
S.A.T. San Xorxe - Xuga 1276	V27317254	Privado	15/09/2008	
Agrupación de Defensa Sanitaria Bubela	G27315084	Privado	15/09/2008	17/09/2014
S.A.T. García - Xuga 1142	V27276484	Privado	15/09/2008	
Asociación Agraria Xóvenes Agricultores	G15200843	Privado	15/09/2008	14/04/2014
Asociación de Comerciantes e Industriais do Municipio de Taboada	G27231364	Privado	15/09/2008	30/03/2021
Asociación de Comerciantes e Industriais de Palas de Rei	G27232487	Privado	15/09/2008	
Asociación de Comerciantes e Industriais de Monterroso	G27203553	Privado	15/09/2008	
Asociación do Polígono Industrial Os Acivos de Chantada		Privado	15/09/2008	11/04/2016
Asociación Provincial de Empresarios de la 1ª Transformación de la Madera de Lugo	G27030915	Privado	15/09/2008	10/04/2013
Asociación de Gandeiros do Concello de Chantada		Privado	15/09/2008	11/04/2016
Consello Regulador da Denominación de Orixe Ribeira Sacra	G27196575	Privado	15/09/2008	
Asociación da Feira do Viño de Chantada	G27302322	Privado	15/09/2008	11/04/2016
Asociación de Viticultores San Vicente de Taboada	G27268762	Privado	15/09/2008	
Agrupación de Defensa Vexetal e Medioambiental A Cuadrilla		Privado	15/09/2008	11/04/2016
Asociación de Pescadores da Ulloa	G27245752	Privado	15/09/2008	
Sociedade de Cazadores de Carballo	G27182484	Privado	15/09/2008	
Asociación O Carrual	G27212190	Privado	15/09/2008	
Tecor de Caza Caxigueiras	G27149285	Privado	15/09/2008	
Asociación de Propietarios Rurais e Produtores de Caza de Galicia (APROCA - Galicia)	G15696925	Privado	15/09/2008	14/04/2014
Agrupación de Nais e Pais de Alumnos A Ulloa - Palas De Rei	G27359272	Privado	15/09/2008	11/04/2016
Asociación Cultural Coral Polifónica "Sons do Farelo"	V27266154	Privado	15/09/2008	11/04/2016
Club de Lectores Rosalía da Biblioteca	G27243542	Privado	15/09/2008	28/06/2016
Asociación Sociocultural Falcatrueiros	G27029255	Privado	15/09/2008	13/01/2020

ENTIDADE	CIF	SECTOR	ALTA	BAIXA
Asociación Cultural As Fachas	G27180009	Privado	15/09/2008	
Asociación Cultural e Deportiva O Carballo	G27029552	Privado	15/09/2008	
Asociación Escola-Banda de Música de Antas De Ulla	G27029891	Privado	15/09/2008	17/09/2014
Asociación Cinematográfica Chantada Films	G27324912	Privado	15/09/2008	
Asociación Cultural, Deportiva e Musical A Esmorga		Privado	15/09/2008	11/04/2016
Club Deportivo A Carambola	G27372137	Privado	15/09/2008	14/04/2014
Cpi San Tomé do Carballo	Q7755023D	Privado	15/09/2008	28/05/2013
Asociación de Veciños A Costiña	G27325257	Privado	15/09/2008	
Asociación de Sabadelle para o Desenvolvemento Rural	G27140342	Privado	15/09/2008	
Asociación de Veciños Lamas de Gontá	G27260496	Privado	15/09/2008	17/04/2014
Asociación de Veciños San Pegerto de Buciños		Privado	15/09/2008	11/04/2016
Asociación de Veciños Torre de Arcos	G27374974	Privado	15/09/2008	
Centro de Animación Rural San Cristovo de Fornas	V27045392	Privado	15/09/2008	
Asociación Sociocultural e Veciñal O Cairón		Privado	15/09/2008	11/04/2016
Asociación de Veciños A Petronila San Salvador de Merlán	G27321058	Privado	15/09/2008	30/03/2021
Asociación de Veciños Santa Cruz de Viana	G27382902	Privado	15/09/2008	
Asociación Cultural e Veciñal A Capela	G27110246	Privado	15/09/2008	
Asociación de Veciños de Vilaquinte	G27138205	Privado	15/09/2008	
Asociación de Veciños Xan-Antón de Milleiros e Pradedá		Privado	15/09/2008	11/04/2016
Asociación de Veciños A Lobagueira	G27374545	Privado	15/09/2008	28/01/2015
Asociación de Veciños de Furco	G27204916	Privado	15/09/2008	11/04/2016
Asociación da Terceira idade de Monterroso	G27149145	Privado	15/09/2008	
Asociación de Veciños do Barrio dos Pinos	G27217629	Privado	15/09/2008	
Concello de Monterroso	P2703200B	Público	03/04/2012	
AIRA, S.C.G.	F27317593	Privado	27/06/2018	
Concello de Paradela	P2704200A	Público	28/06/2016	
Concello de O Páramo	P2704300I	Público	28/06/2016	

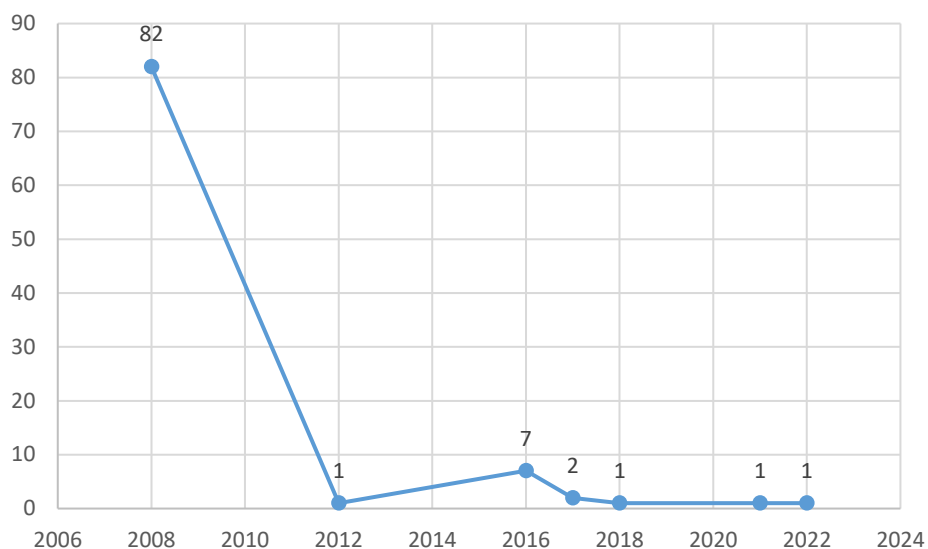
ENTIDADE	CIF	SECTOR	ALTA	BAIXA
Asociación de Familiares de Enfermos de Alzheimer AFA - Chantada	G27320225	Privado	28/06/2016	
Asociación Educativa-Cultural Airoá Comunicación	G27395268	Privado	28/06/2016	
Asociación Provincial de Empresarios de la 1ª Transformación de la Madera de Lugo	G27030915	Privado	28/06/2016	
Concello de Sarria	P2705700I	Público	30/11/2016	
Asociación de Adegueiros e Viticultores San Fiz	G27427632	Privado	30/11/2016	
Asociación Comerciantes, Empresarios, Profesionales e Autónomos de Sarria	G27225440	Privado	27/02/2017	
Asociación Cultural Os Gorriós	G27293745	Privado	27/02/2017	
Asociación de Comerciantes e Industriais do Municipio de Taboada	G27231364	Privado	19/09/2021	
Asociación Xuventude de Palas de Rei	G27396332	Privado	28/06/2022	

Gráfico 39. Relación de socios públicos e privados (nº de socios)

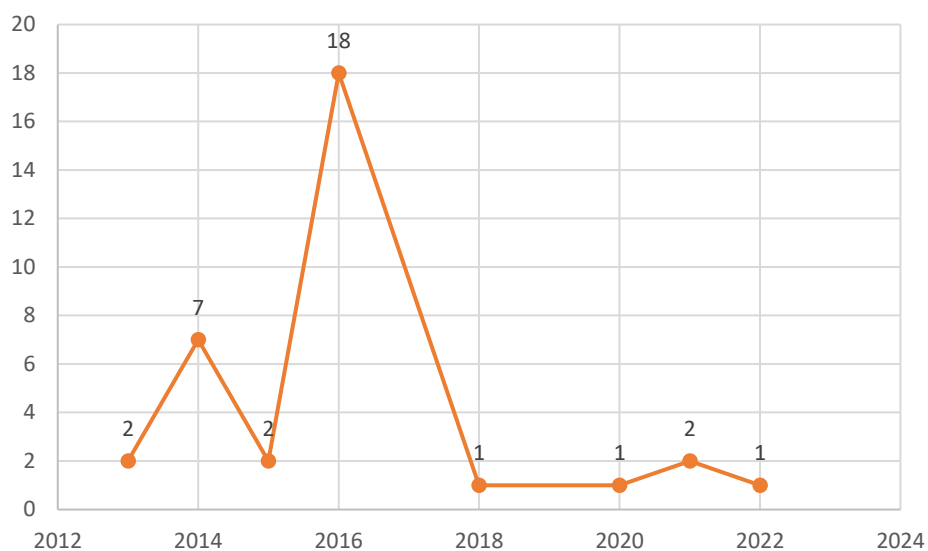
Fonte: GDR05

Gráfico 40. Número de altas por ano

Fonte: GDR05

Gráfico 41. Número de baixas por ano

Fonte: GDR05

Tal e como sucede nos cambios de períodos Leader, especialmente cando afecta á modificación do territorio dun GDR, hai baixas e novas altas, tal como se observa nas gráficas anteriores.

En xeral, podemos dicir que se atopan integrados a maioría de sectores con certa importancia no territorio, e desde logo están integrados na Xunta Directiva da Asociación Miño Ulla todos os sectores que veñen recollidos no apartado c) do Artigo 5 da Resolución do 18 de maio de 2022. Nos propios estatutos da Asociación Miño Ulla ven recollido este particular, concretamente no punto 2 do “Artigo15. Xunta directiva: composición”, onde di:

“A xunta directiva da asociación estará formada polos representantes dos asociados elixidos pola asemblea xeral, en función da pertenza destes a cada mesa sectorial, de acordo coa representatividade que a asemblea xeral lle outorgue a cada unha delas. Constará de 21 membros. En todo caso, na xunta directiva estarán necesariamente representados, cando menos, os seguintes colectivos, sempre e cando sexan socios da asociación e desexen formar parte da citada xunta directiva: as asociacións de mulleres; as asociacións de mozos; as asociacións de acción social; as asociacións cuxo obxecto social estea relacionado, de xeito prioritario, coa protección, conservación e/ou mellora do ambiente; as asociacións do sector agrario, incluíndo as organizacións profesionais agrarias; as asociacións do sector cultural, educativo ou etnográfico; e o sector público. O número de representantes do sector privado sempre debe ser superior ao número de representantes do sector público”.

De seguido incluímos o cadro cos membros da Xunta Directiva, a entidade que representan e a mesa sectorial na que se encadran:

CARGO	REPRESENTANTE	ENTIDADE	MESA
Presidente	Ramiro Moure Ansoar	Concello de Taboada	Sector público
Vicepresidente	José Luis Carrera Valín	Asociación de Elaboradores do Queixo da Ulloa	Mesa do Queixo
Secretario	José Ansoar Sampaio	Aira, S.C.G.	Cooperativas agrarias
Vicesecretario	Pablo Rivas Folgueira	Concello de Portomarín	Sector público
Tesoureiro	Pablo J. Taboada Camoira	Concello de Palas de Rei	Sector público
Vogal	Claudio M. Garrido Martínez	Concello de Sarria	Sector público
Vogal	Manuel L. Varela Rodríguez	Concello de Chantada	Sector público
Vogal	José Randolfe Vilariño	Unións Agrarias	Sindicatos agrarios
Vogal	Jesús Bardelás Hermida	Monte Veciñal en Man Común Penas Grandes	Ecologistas, ambientais e comunidades de montes
Vogal	Asunción Gómez Neira	Asociación de Veciños O Bubiño San Cristovo de Castro Carballedo	Asociacións de veciños e outras
Vogal	Mercedes Vázquez Vázquez	Asociación Educativa-Cultural Airoá Comunicación	Asociacións deportivas, culturais e turísticas
Vogal	Jesús García Penas	Asociación Provincial de Empresarios 1ª Transformación de Madera Lugo	Asociacións de empresarios comerciantes e artesáns
Vogal	Eloy Pérez Sindín	Concello de Monterroso	Sector público
Vogal	José Manuel Mato Díaz	Concello de Paradela	Sector público
Vogal	Pablo Armesto Rodríguez	Concello de O Páramo	Sector público
Vogal	Javier Varela Pérez	Concello de Antas de Ulla	Sector público
Vogal	María José Vázquez Pérez	Concello de Carballedo	Sector público
Vogal	Alfonso Regal Teijeiro	Asociación de Adegoiros e Transformadores do Miño	Mesa do viño

CARGO	REPRESENTANTE	ENTIDADE	MESA
<i>Vogal</i>	Manuel C. González Gallego	Asociación Xuventude de Palas de Rei	Asociacións de mozos e mozas
<i>Vogal</i>	Ana María Guerra Quintillán	Asociación de Mulleres A Xuntanza	Asociacións de mulleres
<i>Vogal</i>	Enrique Rojo Rojo	Asociación de Familiares de enfermos de Alzheimer	Asociacións de acción social

No que se refire á participación activa dos socios da Asociación Miño Ulla, esta xa ven articulada e garantida nos propios estatutos da Asociación a través das Mesas Sectoriais (“Artigo 22. Mesas sectoriais”), onde se explica que “Os asociados integrados na asemblea xeral organizaranse en 21 mesas sectoriais, organizadas en torno aos seguintes ámbitos:

- Asociacións de mulleres
- Asociacións mozos e mozas
- Asociacións de acción social
- Asociacións ecoloxistas, ambientais e comunidades de montes
- Cooperativas agrarias
- Sindicatos agrarios
- Asociacións de empresarios, comerciantes e artesáns
- Asociacións deportivas, culturais e turísticas
- Asociacións de veciños e outras
- Mesa do viño
- Mesa do queixo
- Concello de Antas de Ulla
- Concello de Carballedo
- Concello de Chantada
- Concello de Monterroso
- Concello de Palas de Rei
- Concello de Paradela
- Concello de O Páramo
- Concello de Portomarín
- Concello de Sarria
- Concello de Taboada

No mesmo artigo, no seu punto 2, detállase a finalidade das mesas sectoriais, que non é outra que garantir e canalizar a participación dos asociados, así di: “As mesas sectoriais teñen como finalidade servir tanto de canle participativa na asociación dos actores implicados no desenvolvemento do territorio como de canle informativa das actividades da asociación. Nas mesas sectoriais porase en común a problemática do sector ao que representen e as actuacións de mellora, proxectos, iniciativas... que o sector poida concibir, para elevar propostas á asemblea xeral”.

Aínda que a participación está garantida e se ven producindo ao longo do tempo dun xeito aceptable, consideramos que é moi mellorable e que se debe fomentar, xa que o enfoque do desenvolvemento de abaixo arriba e participativo son dúas características distintivas da medida Leader, polo que os participantes no deseño e elaboración desta EDLP (foran ou non socios) deben estar informados de como se está a aplicar a mesma no territorio, dos obxectivos acadados, das trabas atopadas na súa implementación, polo que o proceso de información, participación e consulta cos socios do GDR pero tamén co resto dos axentes do territorio debe ser constante ao longo do tempo, para que nun proceso de avaliación continua de funcionamento a EDLP mellore a súa eficacia e eficiencia.

Polo que de seguido pasamos a expoñer accións para fomentar a participación activa dos socios e da poboación en xeral (algunhas destas accións xa están implantadas no funcionamento habitual da Asociación Miño Ulla, outras poñeranse en marcha coa aplicación da EDLP para o período 2023-2027):

- Mecanismos de participación xa establecidos para os socios:
 - Consulta de datas para a celebración das reunións e celebracións das mesmas sempre en horario non laboral, co fin de facilitar a asistencia da maioría dos representantes das entidades asociadas.
 - Convocatoria das sesións ordinarias da xunta directiva con 7 días de antelación e con 15 días de antelación as da asemblea ordinaria.
 - Entrega aos asociados dun dossier con información de todos os puntos da orde do día das convocatorias.
 - Convocatoria das reunións da xunta directiva a través de correo electrónico, apoiado a veces por vía telefónica e/ou WhatsApp.
 - Convocatoria, como mínimo, dunha asemblea xeral anual e de tantas reunións de xunta directiva como sexan necesarias.
 - Reunións periódicas das distintas mesas sectoriais.
 - Difusión de todas as actividades desenvolvidas pola Asociación na web, nas redes sociais e nos medios de comunicación.
- Mecanismos de participación a establecer para os socios:
 - Organización, en colaboración cos concellos do territorio de actuación, dunha xornada anual rotativa para a presentación e divulgación das actuacións desenvolvidas no territorio tanto por promotores como polo propio GDR.

- Visitas organizadas para socios a proxectos Leader xa executados no territorio, e a outros que se desenvolveran noutras zonas para intercambiar experiencias.
- Enquisas periódicas aos asociados para coñecer a súa visión sobre o traballo desenvolvido pola Asociación Miño Ulla.
- Organización de talleres e/ou xornadas para a presentación á poboación do territorio de promotores e proxectos innovadores emprendidos no territorio, así como das iniciativas de animación e promoción que desenvolva o propio GDR.
- Implantarase calquera outro mecanismo ou acción que se considere necesaria para o correcto desenvolvemento da EDLP e para a aplicación da medida Leader.

Por outra banda, e para que os socios vexan retroalimentada a súa participación, implantaranse mecanismos para a difusión das iniciativas innovadoras executadas no territorio e para o intercambio de experiencias:

- Contacto fluído e intercambio de experiencias con outros GDR, tanto galegos como do resto do territorio español.
- Organización de actividades para os socios (visitas de estudo, actividades de promoción/sensibilización, ...) tanto a nivel individual como en cooperación co resto dos GDR de Galicia.
- Promoción de produtos e servizos de calidade do territorio, sobre todo de aqueles xurdidos de proxectos financiados na aplicación da estratexia.
- Seguimento de iniciativas en webs de referencia.
- Asistencia a todos as xornadas e eventos relacionados coa innovación e o emprendemento aos que sexa invitado o GDR.
- Coñecemento doutos programas de axudas e subvencións para o emprendemento existentes para os diferentes perfís de poboación.
- Relación con axentes públicos e privados especializados.

Unha das participacións que mais nos interesa fomentar é a do colectivo de mulleres, xa que na Xunta Directiva da Asociación Miño Ulla están en franca minoría. E sabemos que as mulleres desempeñan un papel crucial para o desenvolvemento e o crecemento económico das zonas rurais, contribúen en grande medida á viabilidade da agricultura e da gandaría e doutros negocios rurais, así como ao coidado do fogar e benestar familiar, á vida das comunidades, e en xeral a manter as áreas rurais vivas.

Por todo isto, debemos traballar activamente para mellorar esta situación, apoiando a promoción do espírito empresarial feminino, a participación das mulleres na toma de decisións e a prestación de servizos adecuados nas zonas rurais para garantir un equilibrio saudábel entre a vida laboral e persoal. Debemos tamén promover o emprego, o crecemento, a igualdade de xénero, incluída a participación das mulleres na agricultura, na empresa, nos servizos, a inclusión social e o desenvolvemento local da zona.

Introducir a perspectiva de xénero supón un novo xeito de enfocar problemas, necesidades e demandas, que supón conxugar eficiencia e benestar, inclusión e diversidade, na busca de implantar solucións que melloren a calidade de vida dunha comunidade.

Tamén resulta esencial crear foros de debate e espazos de escoita que sirvan de altofalante ás mulleres que viven e traballan en e sobre o noso medio rural, voces expertas que resultan esenciais para a identificación de necesidades e a definición de propostas.

Capacitar e facilitar o acceso en igualdade de condicións ás mulleres resulta hoxe en día imprescindible para calquera organización social, polo tanto o noso GDR tentará por todos os medios que as mulleres do territorio participen de xeito activo na EDLP, posto que están chamadas a desempeñar un papel preponderante na súa aplicación no territorio, e será necesaria e imprescindible a súa participación nos órganos de goberno e na toma de decisións.

- As mulleres e as súas asociacións deben ser recoñecidas como axentes de cambio social e político, polo que de xeito inmediato, as medidas que se porán en marcha para fomentar a participación activa das mulleres, e que perseguen que se produzan cambios na composición dos órganos de goberno da Asociación Miño Ulla (xunta directiva e asemblea) serán:
- Promover que as entidades asociadas elixan e nomeen como representantes a mulleres, o que suporá non só un cambio nos órganos de goberno da Asociación Miño Ulla, senón tamén dos órganos de goberno das mesmas.
- Acordar que sexan mulleres que formen parte da xunta directiva as que acudan como representantes do GDR a actos, xornadas, aperturas, etc., ou cando menos que haxa unha representación paritaria de mulleres e homes.

C.6.2 AVALIACIÓN DOS RESULTADOS E O IMPACTO NO TERRITORIO

O deseño da estratexia de desenvolvemento rural para o período 2014-2020 puxo o foco nos principais aspectos observados nos DAFOs elaborados, así como para os diferentes sectores. Valoráronse aspectos relevantes das necesidades dos sectores clave da economía do territorio e da integración social dos diferentes axentes.

No que respecta ás debilidades, aínda existen aspectos detectados no período anterior 2014-2020 que non se superaron no período actual. Aspectos como o elevado peso do sector primario ou o desenvolvemento económico desigual por concellos supoñen aspectos clave que aínda afectan o territorio. Doutra banda, algunhas destas cuestións teñen carácter estrutural de difícil superación. Exemplo diso son a substitución accidentada da superficie ou a vulnerabilidade aos incendios. Sobre as ameazas, tamén se identifican aspectos comúns en ambos os períodos anteriores. É posible destacar algúns específicos do novo período, como o éxodo de poboación, a desmotivación polo alto nivel de desemprego de longa duración ou a non adaptación ás TICs. Son aspectos que a nova estratexia deberá ter en consideración. Como reto transversal, atoparíase o dos efectos derivados da crise sanitaria pola pandemia do COVID. A súa incidencia, de maneira directa e indirecta, supón un reto especial para o novo período da estratexia.

Doutra banda, a maioría das fortalezas mantéñense entre ambos os períodos, identificándose novas cuestións, como a existencia de servizos con repartición no territorio, ou a ampla representación do patrimonio cultural. En canto ás oportunidades, aparecen novos elementos potenciais para este período da estratexia. Entre eles destaca a relevancia do teletraballo, da formación para especializar man de obra, ou os novos incentivos á contratación, novos tipos de contrato e os incentivos para a formación profesional. Por sectores, é preciso sinalar que destaca o forte peso de sector agroforestal, pois están xa implantados nas actuacións da estratexia, que actuacións específicas, tanto á hora de crear e manter emprego, como para o uso de enerxía renovable, eficiencia enerxética e mellora da pegada de carbono. Contou ademais con un maior número de proxectos os relacionados con crear e manter emprego, moi apoiados en proxectos agroforestais.

Neste sentido, as temáticas das accións de dinamización atopábanse estreitamente relacionadas cos obxectivos formulados pola estratexia e tamén coas consideracións respecto ao período anterior 2007-2013. Tívoise en consideración as implicacións do cambio sufrido na composición do GDR05 entre 2007-2013 e 2014-2020, así como as particularidades dos novos territorios que pasaron a conformalo na etapa actual. A exhaustiva avaliación da realidade territorial durante o este período foi un aspecto crave no deseño da estratexia e proporcionou un marco adecuado para a formulación de obxectivos e deseño de accións.

Até o de agora non se implantaron actividades formativas, e tan só un total de 3 proxectos produtivos estiveron relacionados coa formación (escola de equitación en 2 proxectos, e 1 para unha cooperativa agraria).

Para o período 2007-2013, obsérvanse tres tipos de medidas globais enfocadas principalmente á dinamización do sector agrario, á mellora ambiental e á diversificación da economía rural. Con todo, para o período 2014-2020 amplíase a seis obxectivos xerais e trece actuacións dentro destes obxectivos. Os obxectivos abordan aspectos como a creación de emprego, a mellora dos servizos para a poboación, a ocupación sustentable do territorio, o uso adecuado dos recursos naturais, a mellora da eficiencia enerxética, ou potenciar a gobernanza. Parte destas actuacións e obxectivos xa estaban reflectidas dentro dalgunha das medidas precisadas no período anterior. Por exemplo, o obxectivo 1 contempla a maioría de aspectos contidos na medida 411 da anterior estratexia. Ademais, a medida 412 da estratexia 2007-2013 tamén aborda cuestións ambientais, pero a estratexia 2014-2020 profunda neste aspecto, converténdose en transversal. No período 2014-2020 profúndase na diversificación das producións agrarias, aínda que é un aspecto destacable en ambos períodos. Ademais, a importancia que adquire a gobernanza é unha novidade destacada que introduce a estratexia máis recente. Entre estes períodos produciuse unha aprendizaxe que permitiu á ampliación das metas anteriores e á especificación de novos obxectivos e actuacións orientados ás necesidades detectadas no territorio.

Dentro da estratexia tentouse favorecer un perfil diverso dentro dos promotores das accións, abarcando ao maior número de actores sociais posible. Ademais, é preciso destacar a incidencia desas accións sobre outras actuacións financiadas, como se explica no seguinte apartado a través de exemplos de proxectos de éxito do GDR05.

É preciso valorar positivamente a participación de diversos axentes sociais e promotores, favorecendo a participación de mulleres e avaliando a través de indicadores o impacto sobre diferentes ámbitos. O investimento realizado estivo acorde aos obxectivos previamente

definidos na estratexia, como se pode observar para o período 2014-2020, que foi analizado en detalle, coas correspondentes UTAS creadas e mantidas para cada obxectivo. É preciso destacar que, na actualidade, un total de 32 proxectos continúan activos, creándose 50,55 UTAs e mantidas 143,94. Combináronse os obxectivos de sustentabilidade, servizos e melloras sociais e de transformación e comercialización de produtos agrarios. Así mesmo, aínda que de maneira xeral existe un maior número homes dentro dos promotores, se atendemos á porcentaxe de proxectos produtivos con axuda segundo promotor isto cambia. Podemos observar que a unión do dato de mulleres máis persoas xurídicas nas que estas posúen o control (é dicir, posúen máis do 50% do capital) ascende a case o 40% dos proxectos presentados, sendo así o grupo maioritario. En canto á xeración e mantemento do emprego novo, os proxectos financiados para o período 2014-2020 supuxeron un impacto en máis de 30 mozos (por UTAs mantidas ou creadas). Este aspecto é de especial relevancia pola necesidade de construír un futuro laboral para a poboación máis nova do GDR05.

Por ámbitos dos proxectos, observouse un grupo heteroxéneo de servizos en desenvolvemento, e creáronse novos de carácter diverso. Algúns están relacionados coa comercialización de produtos, con servizos mecánicos ou con servizos para a terceira idade. Dentro dos proxectos apoiados, se logrou rehabilitar infraestruturas e construír novas baixo o obxectivo de sustentabilidade. Estas infraestruturas beneficiaron a diversos colectivos sociais. Outro aspecto destacable é o impulso de proxectos sobre gobernanza. Nese sentido, desenvolvéronse accións de promoción turística do territorio, promoción da práctica do deporte e reforzo do sentimento de cohesión entre os concellos do territorio.

No que concirne aos cadros financeiros, é preciso sinalar as principais diferenzas entre os períodos de análises, como se fixo na anterior análise. O gasto proxectado no período 2007-2013 ascendía a 3.220.027,27 euros, onde o 77,5% deste gasto proxectado pertencía a proxectos produtivos. Mentres que o 22,5% restante correspondíase con proxectos non produtivos. O cadro financeiro entre 2010 e 2015 mostra as cantidades comprometidas e certificadas por tipo de gasto realizado, sendo o gasto total executado para ese período 4.548.701,23 euros. A distribución entre proxectos produtivos e non produtivos finalmente foi a seguinte: o 84,67% do gasto do período destinouse a proxectos produtivos e o 15,33% destinouse a proxectos non produtivos. En conclusión, a cantidade final destinada a proxectos produtivos foi maior que a estimada en principio, en detrimento do gasto en proxectos non produtivos. Os gastos programados de funcionamento para o período 2007-2013 eran de 644.005,45 euros, que finalmente ascenderon a 731.042,21 euros entre 2010 e 2015, un 13,5% máis do proxectado inicialmente.

Para o período 2014-2020, observando o seu cadro financeiro, ao longo da execución real, entre os anos 2017 e 2022, vese que a cantidade total proxectada para os proxectos produtivos e non produtivos era de 3.392.425,43 euros, sendo o 68,67% de proxectos produtivos e o 31,33% de non produtivos. Para estes últimos, as entidades públicas locais tiñan o 19,06% do do comprometido, o as privadas o 12,27%. En canto ao gasto executado entre 2017 e 2022, o gasto total executado/certificado foi de 3.242.777,60 euros, un 95,59% por baixo do proxectado. A división dos pagos entre proxectos produtivos e non produtivos foi a seguinte: o 68,67% do gasto executado entre 2017 e 2022 correspóndese con proxectos produtivos e o 29,73% con proxectos produtivos.

No mesmo período, sobre o gasto proxectado para os custos correntes e de animación houbo un total de 842.714,62 euros comprometidos, e a cantidade certificada foi de 704.631,99 euros, quizais pola xustificación de certos pagos no momento de acreditarlos ou a distorsión entre as cantidades orzadas polo axente promotor e os custos reais tras a facturación, que minoraron o certificado. As cantidades certificadas inferiores ás comprometidas foron dun 69,88% na animación, e nos custos correntes un 81,09%.

Tamén é preciso destacar a especial disposición para que os proxectos apoiados atópanse ben axustados aos obxectivos determinados pola estratexia. A valoración da aplicación dos baremos establecidos mostra que cumpriron a función de seleccionar proxectos axustados ás medidas e obxectivos da estratexia, resultando suficientemente discriminantes. Aínda que é preciso matizar algunhas cuestións relativas á puntuación e baremación de proxectos. A puntuación e porcentaxes durante o período 2007-2013 para os proxectos distingue por prioridade dos mesmos, presentando así tres categorías principais: alto, media e outros. A estratexia 2014-2020 tamén establece tres niveis de prioridade, pero neste caso divídese entre alto, media e baixa. Entre ambos os períodos, o tipo de proxecto incluído na prioridade alta mantívose, aínda que ampliándose a categoría de proxectos que fomenten a inclusión social no caso do período 2014-2020. En canto aos proxectos non produtivos de prioridade media, mantéñense as categorías para os dous períodos. A categoría de prioridade baixa (2014-2020) coincide case na súa totalidade coa doutros (2007-2013).

Con respecto á porcentaxe de axudas que podían percibir os proxectos en ambos os períodos, obsérvanse diferenzas especialmente naqueles proxectos de prioridade alta. Tamén baixa a nota de corte para este período. En canto á prioridade media, sóbese a axuda mínima entre períodos e, finalmente, se baixa o mínimo de porcentaxe axuda para os proxectos de baixa prioridade en 2014-2020, como se explicou na análise de apartados anteriores.

Estes cambios supoñían unha oportunidade para a entrada doutro tipo de proxectos de menor envergadura, pero non foi plenamente aproveitada. É necesario destacar que existe unha notable dificultade para combinar obxectivos na adxudicación de axudas para aquelas entidades de menor tamaño ou con proxectos de menor contía, ao competir con outros de maior tamaño, aspecto que se mencionei varias veces na análise. Este aspecto tamén afecta á baremación.

O baremo aplicado no período 2014-2020 foi exitoso como ferramenta para discriminar os proxectos que se adecuaban ao obxectivo principal da estratexia: creación de emprego que permitise fixar poboación no territorio. Con todo, presentou un efecto non desexado. Os proxectos de elevado investimento, os que creaban máis emprego, recibían a axuda máxima (200.000,00 €), e dada a contía dos fondos de cada convocatoria isto foi en detrimento de pequenos proxectos. Os proxectos de menos tamaño son tamén relevantes para a estratexia, pero víronse relegados ás listas de agarda e finalmente quedar sen axuda.

A pesar diso, é necesario poñer en valor os aspectos positivos do cambio de baremación entre períodos. Pódese destacar así que, no período 2014-2020, houbo unha modificación da puntuación dentro do apartado do ámbito de actuación do investimento, no que se incluíu un novo criterio que fai referencia a si o investimento está vinculado con algún dos instrumentos de recuperación e posta en valor de terras: os investimentos de natureza non produtiva que estean vinculados a proxectos de mobilización ou recuperación de terras, así como as actuacións no solo de núcleo rural das aldeas modelo, vinculadas a proxectos de

rehabilitación, rexeneración e renovación do espazo urbano, enerxías renovables, TIC e economía circular. Este é un aspecto de mellora relevante a considerar tamén para estratexias futuras.

C.6.3 PROXECTOS CONSIDERADOS CASOS DE ÉXITO A DESTACAR

Neste punto identifícanse proxectos financiados polo GDR05 en períodos anteriores que sexan considerados casos de éxito destacables. Explicase en que consistiu o proxecto e as súas características básicas, por que se considera un caso de éxito, que factores conduciron a que o proxecto resultase un éxito e, de forma relevante, que leccións se poden extraer para a futura estratexia. Os casos de éxito identificados son susceptibles de ser (total ou parcialmente) replicados, xa sexa no ámbito territorial do GDR05 ou nos territorios doutros GDR limítrofes ou con características similares.

Período 2007-2013

Para este período, escóllense dous proxectos de éxito subvencionados polo GDR Asociación Miño Ulla, posto que do GDR Sete Castros non se atopa información suficiente que permita escoller dous proxectos que tiveran especial notoriedade.

Produtivo: Rehabilitación de adega e plantación de viñedo en Sobrecedo-Taboada

Trátase dun expediente presentado no ano 2012 por un mozo de 33 anos, Miguel Pavón Reinoso, enxeñeiro agrícola, que se decidiu a investir no territorio, concretamente na parroquia de Sobrecedo pertencente ao concello de Taboada de onde era natural. Nesta parroquia os seus avós tiñan unha pequena plantación de viñedo e elaboraban viño para autoconsumo, polo que Miguel proxectou rehabilitar a pequena adega dos seus avós e plantar novos viñedos na parcela, para así poder dedicarse profesionalmente á elaboración de viño e converter esas vides no seu modo de vida.

A produción estimada da adega segundo contaba no proxecto era dunhas 10.000 botellas/ano de viño amparado baixo a denominación de orixe Ribeira Sacra e elaborado a partir de uva de castes autóctonas procedentes en máis dun 60% de viñedos propios. O promotor aposta no tinto, por un viño no que o 90% é uva mencía pero no que tamén hai variedades autóctonas, como a garnacha, a merenzao e a brancellao, que lle dan os matices.

Imaxe 14. Fotografía de Miguel Pavón Reinoso, cunha botella de Instinto Romano

Fonte: El Progreso

O investimento subvencionable xustificado polo promotor para a posta en marcha desta actividade foi de 82.694,33 €, tendo unha axuda Leader por importe de 37.212,45 € do 45%, polo que os recursos privados aplicados ao proxecto ascenderon a 45.481,88 €, e o promotor creou un posto de traballo, xa que se deu de alta como autónomo.

A adega chámase Instinto Romano, e a súa produción xa se consolidou como de calidade e ten un futuro prometedor. Así o anuncian os numerosos premios acadados pola mesma, como a medalla de ouro na categoría de tintos do 2021 na cata oficial organizada polo Consello Regulador de Ribeira Sacra.

O impulsor de 'Instinto Romano' foi agrandando a quinta da media hectárea que traballaba o seu avó a algo máis de catro, un proceso no que aínda está inmerso, xa que aspira a seguir ampliando a bodega nos próximos anos. Porén, admite que non ten pensado aumentar moito a produción, como moito até as 30.000 botellas/ano, pois prefire primar a calidade sobre a cantidade.

Este se considera un proxecto de éxito posto que se trata de recuperar e por en produción terras agrarias cuasiabandonadas. Ademais, o proxecto non se queda só en na utilización da terra, senón que se acomete a transformación e comercialización da produción no territorio, polo que o valor engadido se queda aquí. Por outra banda, debe ter notoriedade tamén polo que supón de fixación de poboación no territorio, un mozo novo que despois de formarse estudando na capital da provincia, decide volver e quedarse no rural, no seu concello e apostar polo seu futuro aquí.

Contacto:

Lugar Valdomonde Parcela 53 - Polígono 54 CP 28596 Taboada

Teléfono: 638 800 747

<https://www.facebook.com/instinto.romano>

Non produtivo: Acondicionamento de antiga escola infantil para Centro de Día en Chantada

Trátase dun expediente presentado no ano 2013 polo concello de Chantada, que proxectou acondicionar a antiga Escola Infantil, sita no entorno do Parque do antigo Campo da Feira, no núcleo urbano de Chantada, para a súa conversión en Centro de Día, así como dotalo do equipamento adecuado.

O Centro de Día con que contaba Chantada naquelas datas tiña unha capacidade limitada (25 usuarios) e insuficiente para cubrir a demanda deste servizo existente no concello, e unhas instalacións que non eran propiedade do concello e que quedaran anticuadas, xa que estaban nunha antiga construción propiedade dunha congregación relixiosa en réxime de aluguer.

Co proxecto o concello perseguía un dobre obxectivo. Por un lado, ampliar a capacidade do Centro de Día a 49 usuarios nunhas instalacións modernas e dotadas, amplas e perfectamente adaptadas a persoas con discapacidade motriz; e por outro, por en valor e uso bens municipais que se quedaran sen actividade, como era a escola infantil, evitando acometer novas construcións.

O investimento subvencionable xustificado polo concello promotor na realización deste investimento foi de 303.169,03 €, tendo unha axuda Leader por importe de 233.440,15 € do 77%, polo que os recursos do concello de Chantada aplicados ao proxecto ascenderon a 69.728,88 €.

A localización do Centro de Día na antiga Escola Infantil é o ideal, xa que está no entorno do Parque do antigo Campo da Feira, en pleno centro de Chantada, nunha zona con pouco tráfico. Ao tratarse dunha antiga escola, os usuarios teñen ao seu dispor un amplo espazo axardinado con peche perimetral que lles permite desfrutar ao aire libre dalgunhas actividades.

Imaxe 15. Fotografía do Centro de Día de Chantada

Fonte: Xunta de Galicia

Considérase este un proxecto de éxito, xa que a ampliación dun servizo tan necesario no territorio debido ao envellecemento da poboación, conseguindo case duplicar as prazas existentes no concello, resulta fundamental para que os maiores e as súas familias podan conciliar. Ademais, o proxecto debe salientarse porque en lugar de acometer novas edificacións, o concello promotor optou por acondicionar construcións municipais que estaban en desuso, como era o caso da escola infantil, para poñelas de novo ao servizo da poboación, evitando incorrer nun gasto maior e aumentar o número de instalacións públicas.

O proxecto pode ser replicado en moitas zonas rurais do interior, dado que existen escolas de propiedade municipal que por falta de nenos ou por reagrupacións de unidades escolares, quedaron en desuso e poden ser rehabilitadas e acondicionadas para albergar servizos sociais moi necesarios e demandados pola poboación, como son os centros de día para maiores.

Contacto:

Barrio Santa Mariña, s/n - 27500 - Chantada (Lugo)

Teléfono: 982 440 136

www.igualdadebenestar.org

chantada.consortio@igualdadebenestar.org

Período 2014-2020

Produtivo: Residencia para persoas maiores

Expediente presentado no ano 2019 por unha sociedade limitada constituída para tal fin por dúas persoas mozas veciños de Chantada, un home de 37 anos e unha muller de 41 anos que son parella. Os promotores decidiron investir no seu territorio, e sendo coñecedores do envellecemento da poboación da zona e das necesidades residenciais que isto implica,

apostaron por poñer en marcha este tipo de servizos. Como no concello de Chantada, onde eles residían, xa existe unha residencia de maiores, eles optan por crear este servizo no concello de Palas de Rei, onde non existía.

O investimento que presentaron a subvención consistía na construción dun edificio nunha parcela sita no casco urbano do concello de Palas de Rei, para ser utilizado para o desempeño da actividade de residencia de persoas maiores que necesitasen coidados sen chegar a ser dependentes, dándose de alta á sociedade no inicio da actividade no epígrafe de actividades sanitarias, servizos sociais e asistencia en establecementos baixo o código Q.

O edificio que alberga a residencia na Avenida de Lugo de Palas de Rei ten unha superficie construída de 1.260 m², distribuídos nun soto onde se sitúan o comedor, a cociña, o almacén, a lavandería e aseos; unha planta baixa onde están as áreas de convivencia, rehabilitación, unidade social, sala de curas, enfermería, aseos, vestíbulo, administración e recepción, é tres plantas onde van as habitacións para os residentes. Polo tanto, gracias a este investimento, existe na actualidade en Palas de Rei unha residencia de maiores con 45 prazas ocupadas xa na súa totalidade.

O investimento subvencionable xustificado polo promotor para a posta en marcha desta actividade foi de 632.527,16 €, tendo unha axuda Leader por importe de 200.000,00 € do 31,62%, polo que os recursos privados aplicados ao proxecto ascenderon a 432.527,16 €, e os promotores crearon no momento da certificación, a principios do exercicio 2021, 8,25 UTAs, xa que presentaron un total de 10 contratos todos eles a mulleres, 7 a xornada completa, 2 a media xornada, e 1 a cuarto de xornada, desas 10 mulleres contratadas 8 eran menores de 40 anos.

Imaxe 16. Fotografía da Residencia de Palas de Rei

Fonte: La Voz de Galicia

Na actualidade a residencia ten todas as súas prazas cubertas e acada os preto de vinte traballadores en cadro de persoal.

Consideramos este un proxecto de éxito, xa que a creación e posta en marcha dun servizo social de atención residencial para persoas maiores era moi necesario no territorio debido ao envellecemento da poboación e a inexistencia do mesmo nun concello como Palas de Rei,

porque ademais este servizo permite aos maiores continuar residindo na súa vila contando cunhas modernas instalacións totalmente equipadas e adaptadas as súas necesidades. Todo isto preto dos seus familiares. Ademais o proxecto debe salientarse polo importante volume de emprego directo xerado co mesmo, que permite fixar poboación no rural, así como por toda a actividade económica que xera ao seu redor.

Contacto:

Avda. de Lugo, 7 - 27200 - Palas de Rei (Lugo)

Teléfono: 640 205 105

www.facebook.com/residencia-de-mayores

Produtivo: Centro para a elaboración de augardente e centro de investigación e interpretación

Expediente presentado no ano 2017 por unha sociedade limitada composta por sete socios e con domicilio social no concello de Chantada de nome Oreta Xida. Esta sociedade en vista de que a situación da industria enolóxica da comarca estaba alcanzando un grande potencial, que se está a ver debilitado pola falta de industrias de transformación de subprodutos, tal como o aproveitamento do bagazo como recurso para destilado e obtención de augardentes, aposta por poñer en marcha a industria para a produción dos seus propios licores e posterior embotellado e comercialización dos mesmos.

O investimento consistiu en adecuar a infraestrutura de industria para iniciar o proceso produtivo, mercar depósitos de illamento de alcois e os alambiques da destilación e as conducións desde estes ata os depósitos de almacenamento situados na nave de embotellado e almacéns. Tamén foi necesario dotar ao laboratorio de todo o equipamento imprescindible para a súa posta en marcha.

Oreta Xida é o reflexo do respecto pola terra, polas tradicións, e polos coñecementos transmitidos polos devanceiros, grandes mestres na destilación en cobre, e deste xeito elabora novos produtos con aroma a artesanía. Gracias á destilación tradicional xunto co excelente bagazo da Ribeira Sacra, elaboran produtos que abrazan o futuro e reflexionan sobre o pasado. Das hortas e viñedos con Denominación de Orixe obteñen as materias primas utilizada para a elaboración de espirituosos, así como grande parte dos botánicos empregados nos seus licores.

O catálogo dos produtos de Oreta Xida abarca un amplo abanico de produtos de fabricación propia tales como augardentes, cremas, licores, xenebras, vodkas, whiskies, vermús etc., e gracias á destilación tradicional xunto a excelente materia prima da Ribeira Sacra os seus “dixestivos” contan cunha ampla riqueza de aromas e un alto grado de calidade.

Ademais, Oreta Xida oferta visitas turísticas ás súas instalacións, para que os interesados podan experimentar o arte da destilación tradicional en cobre seguindo a tradición, e coñecer aromas, sabores e cores dun produto galego único.

Imaxe 17. Fotografía das Instalacións de Oreta Xida

Fonte: Facebook Oreta Xida

O investimento subvencionable xustificado polos promotores para a posta en marcha desta actividade foi de 168.550,32 €, tendo unha axuda Leader por importe de 83.374,41 € do 49,47%, polo que os recursos privados aplicados ao proxecto ascenderon a 85.175,91 €, e os promotores ademais de manter 1 UTA existente no momento de solicitar a axuda (un home maior de 40 anos) co investimento deron lugar a creación de 4 UTAs, presentado catro contratos todos eles de homes, sendo 2 deles menores de 40 anos e os outros dous maiores de 40 anos.

Consideramos este un proxecto de éxito posto que se trata de recuperar tradicións usando como materia prima un subproduto das numerosas adegas existentes no noso territorio como é o bagazo. Se acomete a transformación e comercialización da produción resultante no territorio, polo que o valor engadido se queda aquí. Por outra banda, debe ter salientado tamén polo que supón de fixación de poboación no territorio polo emprego directo creado.

Contacto:

Camporramiro 27500, Chantada, Lugo

Teléfono: 982 166 765

<http://www.oretaxida.com/es/inicio/>

contacto@oretaxida.com

C.7 ORIENTACIÓNS E LECCIÓNΣ EXTRAÍDAS PARA O NOVO PERÍODO 2023-2027

O período que remata, ou está a rematar, por estar pendente dunha nova convocatoria vinculada ao 2014-2020, serviu para asentar diversas actuacións xa iniciadas en 2007.

A análise realizada do DAFO para o período anterior en comparación coas conclusións obtidas dos procesos participativos para o actual período permite observar aspectos clave sobre ambos períodos.

En canto ás debilidades, apréciase que aínda existen unha serie de aspectos detectados no período anterior que non se superaron no período actual. Exemplo delas son o desenvolvemento desigual por concellos ou o elevado peso do sector primario. Algunhas destas cuestións teñen carácter estrutural de difícil superación, como poden ser a substitución accidentada da superficie ou a vulnerabilidade aos incendios. No que respecta ás ameazas, tamén se identifican aspectos comúns a ambos períodos, destacándose algúns específicos do novo período, como o éxodo de poboación, a desmotivación polo alto nivel de desemprego de longa duración ou a non adaptación ás TICs.

Doutra banda, a maioría das fortalezas mantéñense entre ambos os períodos, identificándose novas cuestións, como a existencia de servizos con repartición no territorio, ou a ampla representación do patrimonio cultural. No que atinxe ás oportunidades, aparecen novos elementos cun notable potencial para este período da estratexia. Así se pode falar da relevancia do teletraballo, da formación para especializar man de obra, ou os novos incentivos á contratación, tipos de contrato e para a formación profesional.

A crise sanitaria derivada da pandemia de COVID supón un reto especial para o novo período da estratexia. Os seus efectos reflíctense tanto nas debilidades como as ameazas ás que se enfronta o GDR, e incide de maneira directa e indirecta.

Como se comentou anteriormente na análise, durante o anterior período 2014-2020, potenciáronse os aspectos ambientais, sendo transversais na maioría de obxectivos da estratexia. Especificanse actuacións concretas que atenderon non só a un obxectivo estratéxico senón que en certos casos perseguiron a combinación de varios deles. Neste sentido, foi posible aproveitar as sinerxías xeradas en mercados como o da enerxía sostible para fomentar e manter o emprego.

Entre os dous períodos anteriores da estratexia produciuse unha aprendizaxe que conduciu á ampliación das metas e á especificación de novos obxectivos e actuacións orientados ás necesidades detectadas. Entre os períodos de 2007-2013 e 2014-2020 producíronse varios cambios na forma de puntuación dos proxectos. Estes cambios tiñan o potencial de mellorar a entrada doutro tipo de proxectos, ao flexibilizarse o mínimo e limitarse o máximo percibido. Con todo, como se explicará a continuación, este potencial non chegou a culminar de forma desexada debido á dificultade de combinar obxectivos na adxudicación de axudas para aquelas entidades de menor tamaño ou con proxectos de menor contía. Iso débese a que este tipo de proxecto, ao competir con outros de maior tamaño, poden acabar sendo os perceptores do total do orzamento para as axudas.

A aplicación do baremo foi outro aspecto relevante no cal se produciron cambios entre períodos. O baremo aplicado no período 2014-2020 serviu para discriminar os proxectos que se adecuaban ao obxectivo principal da estratexia de creación de emprego. Este obxectivo é especialmente relevante porque permitiuU fixar poboación no territorio. Con todo, un dos maiores inconvenientes da fixación deste obxectivo xorde da dificultade no acceso á axuda para os proxectos máis pequenos. Os proxectos de elevado investimento eran os que creaban máis emprego, levándose a axuda máxima en detrimento de menos tamaño.

Sobre o conxunto de proxectos presentados tense aprendido moito sobre a posible orientación dos futuros proxectos e a maneira de repartir e limitar o orzamento. En definitiva, observouse que apoiar proxectos grandes, que conlevan moita puntuación, e máis posibilidades de obter financiación, deixan un gran número de proxectos presentados en lista de espera. Mesmo é un elemento desincentivador para os interesados en cada convocatoria, polo esforzo que supón a solicitude de axudas e as dificultades da competición por acadar puntuación.

É un elemento, o do baremo, que debe redefinirse para o novo período de forma que incentive a presentación de proxectos e sexa igualmente unha ferramenta dinamizadora da economía.

Doutra banda, no que concirne aos cadros financeiros, produciuse unha maior diferenza entre gasto proxectado e gasto executado para a estratexia 2007-2013 que para a estratexia 2014-2020. No que se refire ao período máis recente, a distorsión entre a porcentaxe proxectada e executada é relativamente baixo. Neste sentido, pódese afirmar que aínda que as cantidades non fosen exactamente as mesmas, respectouse a proporción proxectada entre proxectos produtivos e non produtivos. Aínda que é preciso destacar que, en xeral, as cantidades certificadas son inferiores ás comprometidas na maioría dos casos para este período, con escasas excepcións.

Tamén é preciso destacar a labor do GDR05 na preparación e recompilación de información para a avaliación, a través e un amplo grupo de indicadores. A análise destes indicadores permitiu identificar diferentes características dos proxectos, así como as debilidades e aspectos potenciais de mellora. Algunhas cuestións que merecen atención futura é a análise sectorial de proxectos e o enfoque na mocidade. Aínda que se fai un esforzo por valorar e cuantificar estas cuestións, pode ser preciso afondar en indicadores que teñan en consideración estes aspectos e profundar na súa análise, tanto previa como posterior ao desenvolvemento dos proxectos. Neste sentido, supón unha aprendizaxe para implantar melloras que aproveiten mellor esta información.

Dende o GDR05 estívoe a intentar dende o equipo técnico a dinamizar o territorio mediante accións dirixidas ao deporte, á cultura e á posta en valor do entorno natural. Carreiras, libros e outras actividades foron apoiadas pola Asociación.

En xeral, as cifras xerais do último Leader se consideran positivas para o territorio, xa que foron un elemento incentivador da inversión. Neste sentido, obtívoe un notable número de UTAs, tanto creadas como mantidas para o período de análise. Supuxo tamén o desenvolvemento de servizos de diferentes tipos; algúns deles relacionados coa comercialización de produtos, outros con servizos mecánicos ou con servizos para a terceira idade, aspecto fundamental para o territorio. Dentro dos proxectos apoiados, lograse rehabilitar infraestruturas e construír novas baixo ou obxectivo de sustentabilidade.

Infraestruturas das cales se benefician a día de hoxe diversos colectivos sociais, como persoas en exclusión social ou da terceira idade. Tamén é preciso destacar o fomento de proxectos para impulsar a gobernanza, como accións de promoción turística do territorio, promoción da práctica do deporte e reforzo do sentimento de cohesión entre os concellos do territorio.

Como retos para o vindeiro período, entre outros, están:

- Continuar a potenciar o produto agroalimentario de calidade.
- O aproveitamento dos montes, mediante os seus recursos forestais e silvícolas.
- Axudar a fomentar unha rede de servizos para o territorio que reteñan a poboación.
- Recuperación de terras agrícolas abandonadas,
- Continuar a fomentar o turismo, non só de temporada, ofrecendo un conxunto de servizos e oferta turística e natural atractivas.

D. ANÁLISE DO NOVO MARCO NORMATIVO E INSTITUCIONAL E IMPACTO PREVISIBLE NA FUTURA ESTRATEXIA

Analízase a incidencia da nova PAC e das estratexias europeas máis relevantes e de interese para o GDR05, sobre o territorio, e como estas condicionan á estratexia de desenvolvemento local.

Concretarase como as prioridades establecidas nesas políticas, normativas e documentos son incorporadas na estratexia do GDR05, co fin de maximizar as sinerxías e a complementariedade, especialmente coas medidas de desenvolvemento rural que se van aplicar en Galicia no marco da PAC 2023-2027 e coas iniciativas e plans da Xunta de Galicia con impacto significativo no ámbito territorial correspondente.

D.1 ESTRATEXIAS DA UE

D.1.1 DOCUMENTOS DE MAIOR RELEVANCIA A CONSIDERAR

Analízanse as estratexias europeas de maior relevancia para o GDR05, especialmente para a definición dos obxectivos e o plan de acción, correspondéndose cos seguintes documentos:

- Pacto Verde Europeo.
- Estratexia “da granxa á mesa” para un sistema alimentario xusto, saudable e respectuoso co medio ambiente.
- Estratexia da UE sobre a biodiversidade de aquí a 2030.

- Nova Estratexia da UE en favor dos Bosques para 2030.

D.1.2 ORIENTACIÓNS E INDICACIÓNS PRÁCTICAS

Para cada un dos documentos indicados no punto anterior, identifícanse os obxectivos e directrices máis relevantes para o GDR05, especificando a súa incidencia no territorio e na estratexia, así como a forma na que son incorporados á mesma.

Táboa 96. Principais documentos ou estratexias da UE

Obxectivos/elementos seleccionados de cada documento	Incidencia no territorio do GDR (relación co DAFO)	Forma na que é incorporado na estratexia do GDR
<i>I. Pacto Verde Europeo</i>		
- Apoio a iniciativas que supoñan a redución de gases de efecto invernadoiro	Pouco relevante	No diagnóstico
- Produción e utilización de enerxía limpa	Pouco relevante	Nos obxectivos da estratexia
- Fomento da economía circular.	Pouco relevante	Nos obxectivos da estratexia
- Impulso dun sistema alimentario xusto, saudable e respectuoso co medio ambiente (Estratexia da granxa á mesa)	Moi relevante	No diagnóstico
- Apoio a iniciativas para protexer a biodiversidade (Estratexia sobre biodiversidade)	Moi relevante	No diagnóstico
- Contribución a un entorno sen substancias tóxicas	Pouco relevante	No diagnóstico
<i>II. Estratexia “da granxa á mesa”</i>		
<i>II.A. Produción sostible de alimentos</i>		
- Modelos de negocio verdes: secuestro de carbono por agricultores e silvicultores ('EU carbon farming' initiative)	Pouco relevante	No diagnóstico
- Bioeconomía circular (enerxía renovable, biodigestión, enerxía solar...)	Moi relevante	Nos obxectivos da estratexia
- Redución do uso de pesticidas químicos	Pouco relevante	No diagnóstico
- Redución da perda de nutrientes e do uso de fertilizantes	Pouco relevante	No diagnóstico
- Redución do impacto ambiental e climático da produción animal (aditivos, impulso proteaxinosas, métodos de menores emisións...)	Nada relevante	
- Redución do uso de antimicrobianos	Nada relevante	
- Mellora do benestar animal	Pouco relevante	No diagnóstico
- Sanidade vexetal (incluído impulso de variedades tradicionais e locais)	Pouco relevante	No diagnóstico
- Impulso da agricultura ecolóxica	Moi relevante	No diagnóstico
<i>II.B. Seguridade alimentaria (en particular en situacións de crise)</i>	Pouco relevante	No diagnóstico
<i>II.C. Cadea alimentaria sostible</i>		
- Fortalecer os circuitos curtos e sistemas alimentarios locais	Moi relevante	Nos obxectivos da estratexia

Obxectivos/elementos seleccionados de cada documento	Incidencia no territorio do GDR (relación co DAFO)	Forma na que é incorporado na estratexia do GDR
- Reforzo das DOP e IXP	Moi relevante	No diagnóstico
- Envasado sostible (redución de químicos, materiais renovables, reciclables....)	Pouco relevante	No diagnóstico
- Economía circular na cadea de procesado e distribución	Pouco relevante	Nos obxectivos da estratexia
- Integración da sustentabilidade como elemento de estratexia corporativa	Moi relevante	No diagnóstico
- Inducir dietas máis saudables (reducindo graxas, azucre ou sal)	Nada relevante	
- Prácticas empresariais e de marketing responsables	Pouco relevante	No diagnóstico
II.D Promoción do consumo alimentario sostible e dietas saudables		
- Etiquetaxes harmonizadas de sostibilidade	Pouco relevante	No diagnóstico
- Licitación pública de alimentos sostibles	Pouco relevante	No diagnóstico
II.E. Redución do desperdicio de alimentos	Pouco relevante	No diagnóstico
III. Estratexia da UE sobre a Biodiversidade 2030		
- Actuacións en áreas protexidas do territorio	Moi relevante	No diagnóstico
- Contribución á recuperación de ecosistemas degradados	Moi relevante	No diagnóstico
- Impulso de prácticas agrarias sustentables	Moi relevante	No diagnóstico
- Apoio a iniciativas empresariais que contribúan á recuperación de biodiversidade	Moi relevante	No diagnóstico
- Fomento do abastecemento sustentable de enerxías renovables	Moi relevante	Nos obxectivos da estratexia
- Apoio á ecoloxización de áreas urbanas e periurbanas	Pouco relevante	No diagnóstico
IV. Nova Estratexia da UE en favor dos Bosques 2030		
- Promover a bioeconomía forestal sustentable para os produtos de madeira de longa duración	Moi relevante	No diagnóstico
- Garantir o uso sustentable dos recursos baseados na madeira para a bioenerxía	Moi relevante	No diagnóstico
- Promover a bioeconomía forestal non madeireira, particularmente o ecoturismo	Moi relevante	No diagnóstico
- Capacitar ás persoas para unha economía forestal sustentable	Moi relevante	No diagnóstico

D.1.3 NOTAS BREVES SOBRE CADA UN DOS DOCUMENTOS SELECCIONADOS

a. Pacto Verde

O Pacto Verde é a estratexia da UE para conseguir a neutralidade climática. Engloba un amplo abano de iniciativas políticas en ámbitos moi diversos, destinadas a encamiñar á UE nesa transición ecolóxica. Entre elas, o GDR está vinculado coas seguintes:

- O apoio a iniciativas que supoñan a redución de gases de efecto invernadoiro.
- A produción e utilización de enerxía limpa.
- O fomento da economía circular.
- O impulso dun sistema alimentario xusto, saudable e respectuoso co medio ambiente. (Estratexia da granxa á mesa).
- O apoio a iniciativas para protexer a biodiversidade (Estratexia sobre biodiversidade).
- A contribución a un entorno sen substancias tóxicas.

b. Estratexia da granxa á mesa

Como un elemento central do Pacto Verde, en maio de 2020 a Comisión Europea presentou esta estratexia destinada a conseguir un sistema alimentario xusto, saudable e respectuoso co medio ambiente. Pretende transformar a forma de producir e de consumir alimentos na UE para: reducir a pegada medioambiental dos sistemas alimentarios; reforzar a súa resiliencia fronte ás crises; seguir garantindo a dispoñibilidade de alimentos saudables e asequibles, tamén para as xeracións futuras. Máis en concreto, podería abordarse a vinculación desas estratexias con:

- O fomento de prácticas que contribúan ao secuestro de carbono.
- O apoio á economía circular e á produción de enerxías renovables.
- O impulso de prácticas que reduzan a utilización de pesticidas químicos e o exceso de fertilización.
- O apoio á produción de sementes de calidade, adaptadas ás condicións locais.
- O fomento da agricultura ecolóxica.
- O impulso de iniciativas de cooperación que reforcen a posición dos agricultores na cadea alimentaria.
- O estímulo de prácticas sustentables na transformación de alimentos, no comercio maiorista e minorista, na hostalaría e nos servizos de comidas.
- O impulso de cadeas de comercialización curtas.

c. Estratexia sobre biodiversidade 2030

A Estratexia sobre a biodiversidade, presentada tamén pola Comisión Europea en maio de 2020, é outro dos elementos centrais do Pacto Verde. Trata de protexer a natureza e contribuír á recuperación dos ecosistemas, particularmente da biodiversidade. Con isto búscase reforzar a resiliencia da sociedade fronte ameazas como o cambio climático, os incendios forestais, a inseguridade alimentaria ou os brotes de novas enfermidades. En particular, pódese abordar a coherencia cos seguintes aspectos:

- As actuacións en áreas protexidas do territorio.
- A contribución á recuperación de ecosistemas degradados.
- O impulso de prácticas agrarias sustentables.
- O apoio a iniciativas empresariais que contribúan á recuperación de biodiversidade.
- O fomento do abastecemento sustentable de enerxías renovables.
- O apoio á ecoloxización de áreas urbanas e periurbanas.

d. Nova estratexia en favor dos bosques 2030

Esta estratexia, presentada pola Comisión Europea en xullo de 2021, está baseada no Pacto Verde e na Estratexia da UE sobre biodiversidade. Inclúe medidas para reforzar a protección e restauración dos bosques, así como para mellorar a xestión forestal sustentable, de cara a garantir uns ecosistemas forestais resilientes e multifuncionais. Neste sentido, as estratexias definidas poden contemplar a súa contribución:

- A promover a bioeconomía forestal sustentable para os produtos de madeira de longa duración.
- A garantir o uso sustentable dos recursos baseados na madeira para a bioenerxía.
- A promover a bioeconomía forestal non madeireira, particularmente o ecoturismo.
- A capacitar ás persoas para unha economía forestal sustentable.

D.2 PLAN ESTRATÉGICO DA PAC 2023-2027 E A SÚA APLICACIÓN EN GALICIA

D.2.1 ACLARACIÓN INICIAL SOBRE OS DOCUMENTOS RELEVANTES A NIVEL ESPAÑOL

Considérase que o principal marco a analizar a nivel español é o *Plan Estratégico de la PAC de España 2023-2027 (PEPAC)*, no que se insire a intervención Leader. O motivo é que este define todas as medidas de desenvolvemento rural (cofinanciadas polo FEADER) que se van aplicar no período, a nivel estatal e en cada unha das Comunidades Autónomas, ademais de recoller o deseño das diferentes axudas directas do primeiro pilar da PAC e dos programas ou intervencións sectoriais. Polo tanto, o PEPAC establece o contexto operativo no que vai actuar o GDR05 nos próximos anos.

Identifícanse as necesidades do PEPAC ás que contribúe a estratexia do GDR05, as sinerxías e complementariedades coas outras medidas de desenvolvemento rural que vai xestionar a Xunta de Galicia e o interese potencial das intervencións de desenvolvemento rural supra-autonómicas (xestionadas polo MAPA).

D.2.2 ORIENTACIÓNS E INDICACIÓNS PRÁCTICAS EN RELACIÓN CO PLAN ESTRATÉGICO DA PAC

a. Necesidades identificadas no PEPAC ás que contribúe a estratexia do GDR

A nova PAC é unha política orientada á consecución de resultados concretos, vinculados a tres obxectivos xerais:

- a) Fomentar un sector agrícola intelixente, competitivo, resiliente e diversificado que garanta a seguridade alimentaria a longo prazo;
- b) Apoiar e reforzar a protección do medio ambiente, incluída a biodiversidade, e a acción polo clima e contribuír a alcanzar os obxectivos ambientais e climáticos da Unión, entre eles os compromisos contraídos en virtude do Acordo de París;
- c) Fortalecer o tecido socioeconómico das zonas rurais.

Estes obxectivos xerais desagreganse á súa vez en nove obxectivos específicos, baseados nos tres piares da sustentabilidade e complementados cun obxectivo transversal común de modernizar o sector agrario a través do coñecemento, a innovación e a dixitalización nas zonas rurais.

OE1: Asegurar ingresos xustos

OE2: Incrementar a competitividade

OE3: Reequilibrar o poder na cadea alimentaria

OE4: Acción contra o cambio climático

OE5: Protección do medio ambiente

OE6: Conservar o paisaxe e a biodiversidade

OE7: Apoiar o relevo xeracional

OE8: Zonas rurais vivas

OE9: Protección de calidade dos alimentos e da saúde

OT: Coñecemento e innovación

De acordo con ese deseño, dos 9 obxectivos específicos e o obxectivo transversal establecidos para a PAC 2023-2027, a intervención LEADER vai contribuír ao obxectivo específico 8: “Promover o emprego, o crecemento, a igualdade de xénero, incluída a participación das mulleres na agricultura, a inclusión social e o desenvolvemento local nas zonas rurais, entre elas a bioeconomía circular e a silvicultura sustentable”. En coherencia con iso, aborda as seguintes necesidades identificadas para o conxunto de España:

- Permanencia e asentamento de nova poboación, xoves e mulleres.
- Sistemas agroalimentario e forestal sustentables e diversificados.
- Emprendemento e talento innovador.
- Infraestruturas e servizos en áreas rurais.
- Desenvolvemento endógeno.
- Mellora de colectivos en risco de exclusión social.
- Bioeconomía.
- Formación, divulgación e transferencia de coñecemento en bioeconomía.
- Xestión forestal sustentable.
- Silvicultura preventiva, restauración danos, infraestruturas forestais, vías pecuarias e pastoreo.
- Explotacións de mulleres.
- Incorporación e permanencia de mulleres.
- Órganos de decisión e mulleres.

Para Galicia cóntase cun documento específico de diagnóstico e análise de necesidades, adaptado á realidade galega, o PEPAC de Galicia, que foi analizado para identificar as necesidades máis relevantes para o territorio do GDR05 e ás que pretende dar resposta a estratexia.

Táboa 97. Necesidades identificadas no PE PAC de Galicia máis relevantes para o territorio e ás que pretende dar resposta a estratexia do GDR

Necesidades identificadas no PE PAC de Galicia (sombreadas en gris as necesidades específicas de Galicia non incorporadas no documento oficial do PE PAC de España)		Relevante no territorio do GDR	Abordada na estratexia do GDR
OE1	Necesidade de apoio á renda da agricultura española para achegar a súa rendibilidade á doutros sectores económicos e así mellorar a súa viabilidade	X	
OE1	Necesidade de ter en conta as diferenzas existentes entre as dimensións económicas das distintas explotacións no deseño das axudas á renda	X	

Necesidades identificadas no PE PAC de Galicia (sombreadas en gris as necesidades específicas de Galicia non incorporadas no documento oficial do PE PAC de España)		Relevante no territorio do GDR	Abordada na estratexia do GDR
OE1	Necesidade de ter en conta, no deseño das axudas á renda, as diferenzas existentes entre as distintas orientacións (ratio de emprego/ha) dos diferentes territorios	X	
OE1	Necesidade de ter en conta o papel das axudas na redución do risco ao que se enfrontan as explotacións		
OE1	Necesidade de diminuír a exposición ao risco das explotacións, en especial ante os efectos adversos derivados do aumento dos eventos meteorolóxicos extremos a causa do cambio climático, adaptando o sistema español de seguros agrarios combinados a dito fenómeno	X	X
OE1	Avanzar cara a un maior equilibrio social e territorial na distribución das axudas directas, priorizando as explotacións agrarias profesionais de mediana e pequena dimensión	X	
OE1	Incrementar o volume da superficie agraria que se beneficia en Galicia das axudas directas da PAC, co fin de atenuar os desequilibrios rexionais que se rexistran actualmente en España neste aspecto	X	X
OE2	Incrementar a competitividade e sostibilidade a longo prazo das explotacións agrarias con especial atención a aquelas explotacións nas que esta competitividade se atopa máis comprometida, mediante o fomento e o apoio de investimentos individuais e colectivos e ferramentas que permitan optimizar os custos de produción	X	X
OE2	Mellorar a produtividade das explotacións agrarias e a súa sustentabilidade, favorecendo a súa transición a modelos produtivos máis sostibles	X	X
OE2	Favorecer a incorporación á actividade agraria, en particular de mozos e mulleres	X	X
OE2	Favorecer a profesionalización integral de todas as actividades económicas, buscando minimizar os efectos negativos que sobre o mercado e/ou a cadea de valor poidan exercer os produtores non profesionais	X	
OE2	Fomentar o emprego dos recursos propios dispoñibles (tanto recursos pastables como cultivos forraxeiros) para a cabana gandeira nacional diminuindo así a dependencia exterior de materias primas destinadas á alimentación animal	X	X
OE2	Fomentar e atender as demandas dos consumidores cara produtos máis sostibles, favorecer a valorización do modelo de produción europeo, diversificar os mercados de orixe e destino e os produtos tanto en importación como en exportación	X	X
OE2	Facilitar aos produtores ferramentas áxiles para anticiparse e paliar os efectos da volatilidade dos mercados, así como das incertidumes xeradas por acordos comerciais ou polas decisións políticas, aumentando a transparencia do mercado		

Necesidades identificadas no PE PAC de Galicia (sombreadas en gris as necesidades específicas de Galicia non incorporadas no documento oficial do PE PAC de España)		Relevante no territorio do GDR	Abordada na estratexia do GDR
OE2	Fomentar a investigación, o desenvolvemento, a innovación, a dixitalización e a transferencia de coñecemento acompañados do necesario asesoramento integral nas explotacións agrarias para incrementar a súa competitividade e sostibilidade	X	X
OE2	Apoiar os sectores ou modelos de produción de baixa produtividade, con dificultades manifestas e cuxa desaparición tería malas consecuencias económicas, medioambientais ou sociais, poñendo en risco o tecido socioeconómico do medio rural e o resto das externalidades inherentes aos mesmos		
OE2	Impulsar a mobilidade da terra e a posta en produción de superficies abandonadas, co fin de ampliar a base territorial das explotacións agrarias e favorecer a súa sostibilidade económica e ambiental	X	X
OE2	Mitigar a desvantaxe no acceso aos sistemas de pagos directos por parte de mozos e novos activos con explotacións de tamaño físico reducido en contornas de difícil acceso á terra		
OE2	Mellorar a xestión e aproveitamento sostible dos pastos permanentes, especialmente os de carácter arbustivo e leñoso, e dos sistemas agroforestais, maximizando a provisión de servizos ecosistémicos, reducindo o risco de incendios e facilitando a extensificación da actividade gandeira	X	X
OE3	Agrupación do sector produtor para gañar dimensión económica facilitando o poder de negociación co resto de elos da cadea e impulsar unha maior participación dos agricultores na xeración de valor das súas producións	X	X
OE3	Fomento das producións de calidade diferenciada e ecolóxicas	X	X
OE3	Fomento dos contratos por escrito entre os diferentes operadores da cadea como un desenvolvemento da Lei 12/2013	X	
OE3	Eliminación das prácticas abusivas ou que producen ineficiencias na xeración de valor na cadea a través da transposición da Directiva de Prácticas Comerciais Desleais		
OE3	Desenvolvemento de canles de venda alternativos	X	
OE3	Transparencia e interlocución entre os diferentes elos da cadea		
OE3	Apoio, dentro da cadea de valor, de medidas de adaptación e mitigación para a loita contra o cambio climático en liña co Pacto Verde Europeo (Decembro 2019) e coa Declaración de Emerxencia Climática e Medioambiental do Goberno de España	X	X
OE3	Impulsar o desenvolvemento da industria agroalimentaria, priorizando aqueles proxectos orientados a produtos diferenciados e/o con maior valor engadido	X	

Necesidades identificadas no PE PAC de Galicia (sombreadas en gris as necesidades específicas de Galicia non incorporadas no documento oficial do PE PAC de España)		Relevante no territorio do GDR	Abordada na estratexia do GDR
OE3	Apoio á participación dos agricultores e as súas cooperativas na transformación e comercialización dos produtos agrarios	X	X
OE4	Minimizar as emisións de Gases de Efecto Invernadoiro (GEI), contribuíndo de maneira efectiva ao cumprimento dos obxectivos nacionais do PNIEC		
OE4	Aumentar a capacidade de sumidoiro de carbono do solo, cultivos leñosos e sistemas forestais, entre outros	X	
OE4	Reducir a vulnerabilidade dos sistemas agrícolas, gandeiros e/ou forestais aos impactos do cambio climático e aos eventos extremos fomentando a súa adaptación	X	X
OE4	Promover a diversificación da produción e a inclusión de cultivos e razas con maior potencial de adaptación ao cambio climático pola súa menor vulnerabilidade nos escenarios futuros de cambio climático		
OE4	Aumentar o uso de enerxía procedente de fontes renovables, incluíndo a valorización de residuos e materiais de orixe agrícola, gandeira e forestal, de conformidade co establecido na Lei 22/2011	X	X
OE4	Diminuír o consumo de enerxía, promover o aforro e a mellora da eficiencia enerxética	X	X
OE4	Xerar e transferir coñecemento (I+D+i) para a implantación de sistemas agrícolas/gandeiros e/ou forestais innovadores desde a dobre perspectiva de mitigación e adaptación		
OE4	Promover prácticas agrícolas que contribúan á redución e optimización do uso de insumos tales como fitosanitarios, fertilizantes, auga, enerxía, etc.	X	
OE4	Xerar (a través de experiencias innovadoras) e mellorar o coñecemento (a través do asesoramento e a formación) en prácticas relacionadas coa atenuación do cambio climático e a paliación dos seus efectos para a súa transferencia aos agricultores/ gandeiros/ silvicultores e así impulsar o cambio cara a unha agricultura/ gandaría/ silvicultura descarbonizada, resiliente e adaptada ao cambio climático, e que diversifica os ingresos e minimiza os riscos e xera emprego verde	X	X
OE4	Minimizar os riscos debidos a eventos meteorolóxicos extremos, ademais de potenciar os sistemas de seguros agrarios en relación coas adversidades do sector polos efectos do cambio climático	X	
OE4	Cuantificar, valorizar e monitorizar a capacidade de sumidoiro de CO2 dos sistemas agrarios e forestais, especialmente de bosques e pastos permanentes	X	
OE4	Frear e reverter a tendencia de intensificación da SAU, en especial nas zonas de maior concentración gandeira		
OE5	Contribuír a alcanzar e manter as masas de auga afectadas pola actividade agraria en bo estado tanto a nivel cuantitativo como cualitativo mediante unha xestión eficiente do recurso auga, nos prazos marcados no novo período de programación da PAC, establecendo un marco		

Necesidades identificadas no PE PAC de Galicia (sombreadas en gris as necesidades específicas de Galicia non incorporadas no documento oficial do PE PAC de España)		Relevante no territorio do GDR	Abordada na estratexia do GDR
	integrado de intervencións acorde coa planificación hidrolóxica que permita contrarrestar máis eficazmente as presións cuantitativas e cualitativas significativas derivadas da actividade agraria		
OE5	Mellorar a calidade da auga, reducindo a contaminación procedente de fontes agrarias		
OE5	Conservación e xestión de terreos forestais, incluíndo o aproveitamento gandeiro	X	X
OE5	Reducir a erosión e desertificación nas zonas agrícolas e forestais, así como os demais fenómenos de degradación dos solos agrícolas	X	X
OE5	Mellorar a textura, a estrutura e a fertilidade do solo		
OE5	Protexer o solo agrícola de maior capacidade produtiva do selado o de determinados usos concretos		
OE5	Reducir as emisións de NH3		
OE5	Reducir as emisións de material particulado PM2.5		
OE5	Previr a emisión de material particulado PM2.5 proveniente dos incendios forestais		
OE6	Manter, recuperar e/ou mellorar a biodiversidade agrícola, gandeira e forestal, así como asegurar o uso sostible destes recursos xenéticos	X	X
OE6	Reverter a tendencia demográfica de declive que amosan as poboacións de aves esteparias e outras especies representativas de medios agrarios, como indicadoras da saúde deses ecosistemas		
OE6	Manter e recuperar a biodiversidade natural, con particular atención ás especies protexidas e aos hábitats naturais ou seminaturais, terrestres ou acuáticos, especialmente na Rede Natura 2000, que estean relacionados con - ou afectados por - explotacións agrícolas, gandeiras ou forestais	X	
OE6	Potenciar a asignación de fondos europeos en zonas Rede Natura 2000, para así contribuír adecuadamente á su financiación, no ámbito da PAC, incluíndo as actuacións do Marco de Acción Prioritaria que encaixen cos obxectivos e mecanismos de intervención da futura PAC	X	
OE6	Conservar e mellorar a biodiversidade característica dos SAVN e a continuidade das prácticas agro-silvo-pastorais tradicionais que contribuíron a sostela polos beneficios e servizos ecosistémicos que proporcionan		
OE6	Manter e mellorar a heteroxeneidade das paisaxes agrícolas e os elementos de conectividade entre hábitats e espazos protexidos	X	X
OE6	Impulsar accións que minimicen os efectos negativos dos produtos fitosanitarios sobre as poboacións de polinizadores, outros artrópodos ou sobre a biodiversidade en xeral		

Necesidades identificadas no PE PAC de Galicia (sombreadas en gris as necesidades específicas de Galicia non incorporadas no documento oficial do PE PAC de España)		Relevante no territorio do GDR	Abordada na estratexia do GDR
OE6	Evitar o abandono de plásticos no medio a través da redución do seu uso, a boa xestión dos seus residuos ou a substitución por outros produtos	X	
OE6	Compatibilizar a presenza de grandes carnívoros que xeran interaccións con impactos negativos cos aproveitamentos agrícolas e gandeiros, de modo que diminúan os conflitos e mellorar a capacidade de coexistencia		
OE6	Fomentar sistemas de produción agrícolas, gandeiros e forestais sostibles, como é o caso, entre outros, da produción agraria ecolóxica	X	X
OE6	Transferencia e mellora do coñecemento das prácticas agrarias, gandeiras e forestais en materia de protección e mellora da biodiversidade a través da formación, a sensibilización e o asesoramento	X	X
OE6	Mellorar o estado de conservación das poboacións de polinizadores e mitigación dos diferentes impactos que sofren	X	
OE7	Promover o relevo xeracional	X	X
OE7	Facilitar o acceso á terra	X	X
OE7	Facilitar o acceso ao crédito e mellorar a fiscalidade		
OE7	Mellorar a cualificación profesional	X	
OE7	Mellorar as condicións para a incorporación e permanencia na actividade agraria das mulleres rurais	X	X
OE8	Capitalizar e incrementar o atractivo que o medio rural supón para certos sectores da sociedade con vistas a favorecer tanto a permanencia como o asentamento de nova poboación no medio rural, en especial mozos e mulleres	X	X
OE8	Promover a visibilidade e o empoderamento da muller rural	X	X
OE8	Potenciar a función dos sistemas agroalimentario e forestal sostibles como elementos diversificadores da estrutura económica nas áreas rurais	X	X
OE8	Potenciar o emprendemento e atraer e reter o talento innovador nas zonas rurais	X	X
OE8	Mellora da dotación de infraestruturas e servizos nas áreas rurais, como elemento fundamental para frear a perda de poboación e mellorar a competitividade e a xeración de emprego e renda	X	X
OE8	Asegurar e fomentar a implementación dun desenvolvemento endógeno e a xeración de valor engadido asociada á metodoloxía participativa	X	
OE8	Mellorar a situación dos colectivos en risco de exclusión social do medio rural con especial fincapé en mozos, mulleres e poboación inmigrante mediante o despregue e reforzo de novas tecnoloxías de calidade, así como integrar as súas necesidades nos sistemas de asesoramento e formación no medio rural	X	

Necesidades identificadas no PE PAC de Galicia (sombreadas en gris as necesidades específicas de Galicia non incorporadas no documento oficial do PE PAC de España)		Relevante no territorio do GDR	Abordada na estratexia do GDR
OE8	Aproveitar o potencial existente para o desenvolvemento de modelos de negocio relacionados coa bioeconomía circular que permitan xerar emprego e riqueza no medio rural, así como facilitar o aumento de investimentos en bioeconomía para contribuír á xeración de volume de negocio	X	X
OE8	Mellorar a formación, divulgación e a transferencia de coñecemento no ámbito da bioeconomía entre todos os axentes implicados e desenvolver accións innovadoras para afrontar os desafíos do sector	X	
OE8	Fomentar a xestión forestal sostible, mediante a potenciación das figuras asociativas existentes, a consolidación da propiedade, a planificación e a súa execución; mediante o incremento dunha oferta de produtos forestais adecuada ás demandas actuais e potenciais e diferenciada a través da innovación, dixitalización e desenvolvemento de modelos de negocio na xestión, aproveitamento e transformación de maneira integrada no sector forestal a través da súa vertebración		
OE8	Impulsar o investimento e desenvolvemento de actividades de silvicultura preventiva, así como a restauración de danos sobre masas forestais, a mellora das infraestruturas forestais básicas, a recuperación do trazado das vías pecuarias, así como o pastoreo de sistemas extensivos e silvopastorís		
OE8	Impulsar a xestión integrada e valorización de residuos e augas residuais desde a perspectiva da economía circular, en especial no sector gandeiro, a través da reutilización a nivel de explotación e/ou do cascading a nivel local	X	
OE8	Estimular o aproveitamento sostible e multifuncional das superficies de Montes Veciñais en Man Común, impulsando unha mellor gobernanza por parte das comunidades locais e a ordenación dos seus recursos naturais	X	
OE9	Mellorar o coñecemento por parte do consumidor do sector produtor e o modelo produtivo comunitario e valorizar os produtos e os sistemas de produción comunitarios	X	
OE9	Modificar os hábitos de consumo en favor da sostibilidade e aliñalos coas recomendacións nutricionais		
OE9	Mellorar a información sobre alimentación que recibe o consumidor e os seus coñecementos con relación á alimentación		
OE9	Reducir o desperdicio alimentario desde o sector produtor até o consumidor		
OE9	Profundar nos esforzos para minimizar o fraude alimentario	X	
OE9	Adequar a oferta á demanda crecente dos consumidores con relación á sostibilidade da alimentación mediante, entre outros, os produtos ecolóxicos e os alimentos de proximidade	X	X

Necesidades identificadas no PE PAC de Galicia (sombreadas en gris as necesidades específicas de Galicia non incorporadas no documento oficial do PE PAC de España)		Relevante no territorio do GDR	Abordada na estratexia do GDR
OE9	Desenvolver medidas de apoio á mellora do benestar animal e outras medidas encamiñadas ás producións máis sostibiles demandadas polo consumidor	X	
OE9	Reducir o consumo de medicamentos antimicrobianos na produción animal co obxecto de evitar a aparición de resistencias a antimicrobianos		
OE9	Mellorar a calidade alimentaria, especialmente nos comedores de institucións públicas		
OE9	Facilitar unha alimentación máis sa e equilibrada á poboación en situación de pobreza e exclusión social		
OE9	Promover a Dieta Atlántica		
OT	Potenciar a formación agraria e o intercambio de coñecemento no sector produtor	X	
OT	Impulsar o asesoramento e a formación de asesores e a súa interacción	X	X
OT	Reforzar o ecosistema de innovación e seguimento das innovacións desenvolvidas		
OT	Desenvolver actuacións ligadas ás necesidades do sector en materia de dixitalización facilitando a incorporación de novas tecnoloxías	X	X
OT	Fomentar o intercambio de coñecemento e experiencias entre distintos actores dos sistemas de coñecemento e innovación agrarios (AKIS)		
OT	Reforzar e adaptar as estruturas de gobernanza nos sistemas de coñecemento e innovación agrarios (AKIS)		
OT	Consolidar unha masa crítica de servizos de asesoramento agroforestal (organizacións e axentes), con carácter neutral e independente, a través da colaboración público-privada		
OT	Incrementar o esforzo investidor en I+D+i agroforestal maximizando as sinerxías entre os programas sectoriais a nivel autonómico e destes cos nacionais e europeos		
OT	Impulsar un ecosistema integrador para unha transformación dixital inclusiva, con especial atención ás pequenas explotacións, sectores, colectivos e zonas agrarias e rurais marxinais	X	

b. Sinerxías e complementariedades coas outras medidas de desenvolvemento rural que vai xestionar a Xunta de Galicia

Dentro das intervencións previstas no PEPAC considérase que son de especial relevancia para os GDR as outras medidas de desenvolvemento rural programadas para Galicia e que vai xestionar a Administración Autonómica.

Para esas medidas de desenvolvemento rural analízase o seu aliñamento e sinerxías potenciais coa estratexia do GDR05, indicando cales desas intervencións son máis relevantes

para o territorio, e en cales existe posibilidade de que o GDR poida interactuar para a axeitada implementación da intervención.

Os pagamentos directos das axudas do PEPAC, tanto de axudas dissociadas (compromisos agroambientais, complementaria da renda para mozos, ...) como de axudas asociadas (renda...) en Galicia terán un efecto aínda descoñecido. O sistema de reparto de fondos é novidoso e recentemente se modificaron os seus límites para algún caso (como as axudas de agricultura ecolóxica). Trátase dunha axuda que nun territorio como o do GDR pode saír beneficiado pola discriminación positiva que hai cara as verdadeiras explotacións que poden axudar a contribuír aos obxectivos medioambientais, en lugar de apoiar beneficiarios que só teñen terras pero con escasa ou nula actividade.

No territorio do GDR danse as circunstancias que facilitan que os posibles beneficiarios e solicitantes das axudas do PEPAC cumpran cos requisitos para acollerse a eco réximes, algo que evita reducir o importe que cobraría cada expediente de non acollerse aos mesmos.

Ademais, as posibles prácticas para cumprir cos eco réximes posibilitan un mellor aproveitamento da terra, como o pastoreo extensivo, prácticas de rotación de cultivos, sementeira directa ou espazos de biodiversidade, que axudan a manter en correctas condicións parte do terreo apto para producir en boas condicións.

Táboa 98. Sinerxías e complementariedade da estratexia do GDR con outras medidas de desenvolvemento rural xestionadas pola Xunta de Galicia no marco do PE PAC 2023-2027

Medida de desenvolvemento rural de interese para o GDR05	Relación co DAFO do GDR05	Rol do GDR05 (divulgador, beneficiario potencial, colaboración na implementación...)	Posibles tipos de proxectos promovidos ou financiados polo GDR05	Outras posibles accións do GDR05 sinérxicas
<i>Intervención 6501.2 - Compromisos agroambientais en superficies agrarias: Compromisos de cultivos sostibles</i>	Territorio Actividades económicas	Divulgador Colaboración na implementación	Explotacións agrarias con cultivos forraxeiros ou extensivos	Formación Asesoramento
<i>Intervención 6501.3 - Compromisos agroambientais en superficies agrarias: Compromisos de fomento e xestión sostible de pastos</i>	Territorio Actividades económicas	Divulgador Colaboración na implementación	Explotacións gandeiras extensivas con pastos temporais e permanentes	Formación Asesoramento
<i>Intervención 6501.4 - Compromisos agroambientais en superficies agrarias: Apicultura para la biodiversidade</i>	Territorio Actividades económicas	Divulgador Colaboración na implementación	Apicultores con colmeas en zonas con limitacións naturais	Formación Asesoramento

Medida de desenvolvemento rural de interese para o GDR05	Relación co DAFO do GDR05	Rol do GDR05 (divulgador, beneficiario potencial, colaboración na implementación...)	Posibles tipos de proxectos promovidos ou financiados polo GDR05	Outras posibles accións do GDR05 sinérxicas
<i>Intervención 6502.1 - Compromisos forestais</i>	Territorio Actividades económicas	Divulgador Colaboración na implementación	Titulares forestais, públicos ou privado, e outros xestores de terras con compromisos de xestión forestal orientados a producir servizos ecosistémicos	Formación Asesoramento
<i>Intervención 6502.2 - Compromisos de mantemento de forestacións e sistemas agroforestais</i>	Territorio Actividades económicas	Divulgador Colaboración na implementación	Titulares forestais, públicos ou privado, e outros xestores de terras con compromisos medioambientais e climáticos para o mantemento de forestacións e sistemas agroforestais	Formación Asesoramento
<i>Intervención 6503 - Compromisos de xestión agroambientais en agricultura ecolóxica</i>	Territorio Actividades económicas	Divulgador Colaboración na implementación	Explotacións agrarias en produción ecolóxica	Formación Asesoramento
<i>Intervención 6613 - Axudas a zonas con limitacións naturais ou outras limitacións específicas</i>	Territorio Actividades económicas	Divulgador Colaboración na implementación	Agricultores activos con superficie en zonas de montaña	Formación Asesoramento
<i>Intervención 6841.1 - Axudas a inversións produtivas en explotacións agrarias vinculadas a contribuír á mitigación-adaptación ao cambio climático e uso eficiente dos recursos naturais e o benestar animal</i>	Territorio Poboación Actividades económicas	Divulgador Colaboración na implementación	Explotacións agrarias, pequenas explotacións, cooperativas agrarias, SATs que leven a cabo inversións produtivas vinculadas a contribuír ao cambio climático e o uso eficiente dos recursos naturais e o benestar animal	Formación Asesoramento

Medida de desenvolvemento rural de interese para o GDR05	Relación co DAFO do GDR05	Rol do GDR05 (divulgador, beneficiario potencial, colaboración na implementación...)	Posibles tipos de proxectos promovidos ou financiados polo GDR05	Outras posibles accións do GDR05 sinérxicas
<i>Intervención 6842.1 - Axudas a inversións con obxectivos ambientais en transformación, comercialización e/ou desenvolvemento de produtos agrarios</i>	Territorio Poboación Actividades económicas	Divulgador Colaboración na implementación	Explotacións agrarias que leven a cabo inversións produtivas vinculadas a contribuír á mitigación-adaptación ao cambio climático, uso eficiente dos recursos naturais e benestar animal.	Formación Asesoramento
<i>Intervención 6842.2 - Axudas a inversións en transformación, comercialización e/ou desenvolvemento de produtos agroalimentarios</i>	Territorio Poboación Actividades económicas	Divulgador Colaboración na implementación	Empresas que transformen e comercialicen produtos agrarios e alimentarios	Formación Asesoramento
<i>Intervención 6843.2 - Axudas a inversións en infraestruturas agrarias para fomento da competitividade (incluídas aldeas modelo e polígonos agroforestais)</i>	Territorio Poboación Actividades económicas	Divulgador Colaboración na implementación	Administracións públicas e organismos autónomos vinculados a elas que leven a cabo procesos de reestruturación parcelaria e de mobilización e recuperación de terras agrarias	Formación Asesoramento
<i>Intervención 6864 - Axudas a inversións para la diversificación agraria</i>	Territorio Poboación Actividades económicas	Divulgador Colaboración na implementación	Microempresas e pequenas empresas de nova creación ou que inicien novas actividades	Formación Asesoramento

Medida de desenvolvemento rural de interese para o GDR05	Relación co DAFO do GDR05	Rol do GDR05 (divulgador, beneficiario potencial, colaboración na implementación...)	Posibles tipos de proxectos promovidos ou financiados polo GDR05	Outras posibles accións do GDR05 sinérxicas
<i>Intervención 6871 - Inversións non produtivas en servizos básicos en el medio natural</i>	Territorio Poboación Actividades económicas	Divulgador Colaboración na implementación	Administracións, persoas físicas ou xurídicas privadas e organizacións sen ánimo de lucro que leven a cabo inversións non produtivas en zonas rurais, Rede Natura e aquelas incluídas en instrumentos de planificación	Formación Asesoramento
<i>Intervención 6872 - Inversións non produtivas en servizos básicos en zonas rurais</i>	Territorio Poboación Actividades económicas	Divulgador Colaboración na implementación	Administracións, persoas físicas ou xurídicas privadas e organizacións sen ánimo de lucro que leven a cabo inversións non produtivas en pequenas infraestruturas de carácter local	Formación Asesoramento
<i>Intervención 6881.1 - Inversións forestais non produtivas en repoboación e sistemas agroforestais</i>	Territorio Actividades económicas	Divulgador Colaboración na implementación	Titulares forestais, administracións, titulares individuais ou agrupacións, agricultores e outros propietarios de terras que leven a cabo repoboación forestal de coníferas e frondosas e o establecemento de sistemas forestais	Formación Asesoramento

Medida de desenvolvemento rural de interese para o GDR05	Relación co DAFO do GDR05	Rol do GDR05 (divulgador, beneficiario potencial, colaboración na implementación...)	Posibles tipos de proxectos promovidos ou financiados polo GDR05	Outras posibles accións do GDR05 sinérxicas
<i>Intervención 6881.2 - Inversións forestais non produtivas en prevención de danos forestais</i>	Territorio Actividades económicas	Divulgador Colaboración na implementación	Titulares forestais, administracións, titulares individuais ou agrupacións, agricultores e outros propietarios de terras que leven a cabo investimentos non produtivos en prevención de danos forestais	Formación Asesoramento
<i>Intervención 6961.1 - Establecemento de persoas mozas agricultores</i>	Territorio Poboación Formación Actividades económicas	Divulgador Colaboración na implementación	Persoas de entre 18 e 41 anos que se incorporen á actividade agrícola	Formación Asesoramento
<i>Intervención 6961.2 - Establecemento de novos agricultores</i>	Territorio Poboación Formación Actividades económicas	Divulgador Colaboración na implementación	Persoas de entre 41 e 55 anos que se incorporen á actividade agrícola por primeira vez	Formación Asesoramento
<i>Intervención 7132 - Cooperación para la promoción dos produtos agrícolas e alimenticios en rexímenes de calidade</i>	Territorio Poboación Formación Actividades económicas	Divulgador Colaboración na implementación	Agrupacións ou organizacións de produtores agroalimentarios, asociacións sen ánimo de lucro e administracións ou entidades que cooperen para a información e promoción dos produtos de calidade	Formación Asesoramento
<i>Intervención 7202 - Servizos de asesoramento</i>	Territorio Poboación Formación Actividades económicas	Divulgador Beneficiario potencial Colaboración na implementación	A administración, entidades públicas ou privadas e agrupacións de persoas físicas, que leven a cabo servizos de asesoramento en explotacións e de titorización a	Formación Prestador de servizos Asesoramento

<i>Medida de desenvolvemento rural de interese para o GDR05</i>	Relación co DAFO do GDR05	Rol do GDR05 (divulgador, beneficiario potencial, colaboración na implementación...)	Posibles tipos de proxectos promovidos ou financiados polo GDR05	Outras posibles accións do GDR05 sinérxicas
			incorporados á actividade agraria	

c. Interese potencial das intervencións de desenvolvemento rural supra-autonómicas (xestionadas polo MAPA)

Complementariamente, analízanse as intervencións supra-autonómicas de desenvolvemento rural recollidas no PEPAC, indicando cales das intervencións supra-autonómicas son máis relevantes para o territorio e en cales existe posibilidade de que o GDR05 poida xogar algún papel en relación á súa aplicación.

Táboa 99. Sinerxías e complementariedade da estratexia do GDR coas intervencións de desenvolvemento rural supra-autonómicas no marco do PE PAC de España 2023-2027

Intervención supra-autonómica	Relación co DAFO GDR05	Rol do GDR05 (divulgador, beneficiario potencial, colaboración na implementación...)	Posibles tipos de proxectos promovidos ou financiados polo GDR05	Outras posibles accións do GDR05 sinérxicas
6842.2 - Axudas a inversións en transformación, comercialización e/ou desenvolvemento de produtos agroalimentarios	Territorio Poboación Actividades económicas	Divulgador Colaboración na implementación	Entidades Asociativas Prioritarias (EAP), que transformen, comercialicen ou desenvolvan, ou que vaian transformar, comercializar ou desenvolver produtos agrarios dos contidos no anexo I	Formación Asesoramento
7161 - Cooperación de grupos operativos da Asociación Europea para a Innovación en materia de produtividade e sostibilidade agrícolas (EIP-Agri	Territorio Poboación Actividades económicas	Divulgador Colaboración na implementación	Polo menos dúas persoas físicas ou xurídicas, públicas ou privadas, que se asocian para formar parte dun grupo operativo para preparar e executar un único proxecto innovador nos ámbitos da agricultura, gandería, silvicultura, transformación e comercialización	Formación Asesoramento
7201 - Transferencia de coñecementos e actividades de formación e información	Territorio Poboación Formación Actividades económicas	Divulgador Beneficiario potencial Colaboración na implementación	Entidades públicas ou privadas, organizacións sen ánimo de lucro e agrupacións, de ámbito supra-autonómico ou nacional que leven a cabo actividades de formación e transferencia de coñecementos de carácter agroforestal	Formación Prestador de servizos Asesoramento
7202 - Servizos de asesoramento	Territorio Poboación Formación Actividades económicas	Divulgador Beneficiario potencial Colaboración na implementación	Entidades públicas ou privadas, organizacións sen ánimo de lucro e agrupacións, de ámbito supra-autonómico ou nacional que leven a cabo asesoramento dixital	Formación Prestador de servizos Asesoramento

D.3 ESTRATEXIAS SECTORIAIS E INICIATIVAS DA XUNTA DE GALICIA RELACIONADAS CO MEDIO RURAL

D.3.1 DOCUMENTOS DE MAIOR RELEVANCIA A CONSIDERAR

Abórdanse neste subapartado as iniciativas prioritarias e as estratexias sectoriais impulsadas pola Consellería do Medio Rural que teñen incidencia significativa e son relevantes para o territorio do GDR05:

En particular, destacamos:

- Lei de recuperación da terra agraria de Galicia.
- Estratexia de dinamización do sector lácteo galego 2020-2025.
- Estratexia de dinamización económica, territorial e turística das comarcas vitivinícolas de Galicia 2020-2026.
- Estratexia de dinamización do sector cárnico en Galicia.
- Plan Forestal de Galicia 2021-2040. Cara á neutralidade carbónica
- Plan estratéxico do castiñeiro e da produción de castaña.

D.3.2 ORIENTACIÓNS E INDICACIÓNS PRÁCTICAS

A continuación, reflexiónase con carácter estratéxico sobre os aspectos e instrumentos de maior relevancia para o territorio e, especialmente, sobre o rol que o GDR pode ter na súa promoción e implementación.

Para as estratexias ou plans sectoriais da Consellería do Medio Rural, indicase na táboa seguinte os elementos máis salientables do DAFO aliñados coas estratexias ou plans máis relevantes, así como as principais accións recollidas neses plans que poidan ser sinérxicas coa acción do GDR, tratando de precisar a forma na que isto pode concretarse.

Táboa 100. Aliñamento da estratexia do GDR coas estratexias, iniciativas e plans da Consellería do Medio Rural

<i>Estratexia/ plan -Elemento ou acción relevante</i>	<i>Relación co DAFO do GDR05</i>	<i>Rol do GDR05</i>	<i>Posibles tipos de proxectos promovidos ou financiados polo GDR05</i>	<i>Outras posibles accións do GDR05 sinérxicas</i>
<i>Lei de recuperación da terra agraria de Galicia</i>				
<i>- Promover a recuperación produtiva das terras agroforestais de Galicia, desenvolvendo para iso mecanismos de posta en valor baseados nos arrendamentos, nas</i>	FORTALEZAS Gran potencial agrícola Explotacións con maior profesionalización OPORTUNIDADES Posibilidade de incrementar o aproveitamento das masas forestais Posibilidade de devolver a actividade económica a zonas	Divulgador Colaboración na implementación	Explotacións agrarias, cooperativas agrarias, SATs e Comunidades de Montes interesadas en aumentar a súa superficie agraria	Formación Asesoramento

Estratexia/ plan -Elemento ou acción relevante	Relación co DAFO do GDR05	Rol do GDR05	Posibles tipos de proxectos promovidos ou financiados polo GDR05	Outras posibles accións do GDR05 sinérxicas
<i>cesións, nas permutas ou nas transmisións da titularidade das terras por calquera medio válido en dereito, así como na xestión conxunta das terras.</i>	rurais Novos incentivos á contratación e tipos de contrato Intensificación da concienciación ambiental DEBILIDADES Vulnerabilidade ós incendios por abandono das labores AMEAZAS Previsión de incremento de incendios forestais e pragas Abandono de terreos			
<i>- Previr e loitar contra o abandono das terras agroforestais, establecendo medidas de recuperación, agrupación, redimensionamento, mellora estrutural e de infraestruturas que faciliten a súa mobilización e prestando atención especial ao fomento de iniciativas de xestión e aproveitamento conxunto das terras recuperadas.</i>	FORTALEZAS Gran potencial agrícola Explotacións con maior profesionalización OPORTUNIDADES Posibilidade de incrementar o aproveitamento das masas forestais Posibilidade de devolver a actividade económica a zonas rurais Novos incentivos á contratación e tipos de contrato Intensificación da concienciación ambiental DEBILIDADES Vulnerabilidade ós incendios por abandono das labores AMEAZAS Previsión de incremento de incendios forestais e pragas Abandono de terreos	Divulgador Colaboración na implementación	Explotacións agrarias, cooperativas agrarias, SATs e Comunidades de Montes interesadas en aumentar a súa superficie agraria	Formación Asesoramento
<i>- Facilitar a posta en contacto entre as persoas empendedoras de proxectos agroforestais e as persoas titulares de terras.</i>	FORTALEZAS Gran potencial agrícola Existencia de servizos a apoio ó emprego e ó emprendedor Explotacións con maior profesionalización OPORTUNIDADES Posibilidade de incrementar o aproveitamento das masas forestais Posibilidade de devolver a actividade económica a zonas rurais DEBILIDADES Vulnerabilidade aos incendios por abandono das labores Relevo accidentado AMEAZAS Previsión de incremento de incendios forestais e pragas Abandono de terreos	Divulgador Colaboración na implementación	Emprendedores agroforestais	Formación Asesoramento
<i>- Favorecer o mantemento da poboación vinculada á actividade agroforestal, promovendo e recoñecendo o papel da muller en condicións de</i>	FORTALEZAS Gran potencial agrícola Explotacións con maior profesionalización OPORTUNIDADES Posibilidade de incrementar o aproveitamento das masas forestais Posibilidade de devolver a	Divulgador Colaboración na implementación	Mulleres dedicadas á actividade forestal, así como mulleres mozas que se queren incorporar	Formación Asesoramento

Estratexia/ plan -Elemento ou acción relevante	Relación co DAFO do GDR05	Rol do GDR05	Posibles tipos de proxectos promovidos ou financiados polo GDR05	Outras posibles accións do GDR05 sinérxicas
<i>igualdade e a remuda xeracional.</i>	actividade económica a zonas rurais Novos incentivos á contratación e tipos de contrato DEBILIDADES Vulnerabilidade ós incendios por abandono das labores Paro elevado entre mozos e maiores de 50 anos AMEAZAS Desmotivación provocada polo alto nivel de desemprego de longa duración Falta de concienciación da poboación			
<i>- Afianzar a actividade agroforestal fomentando o seu desenvolvemento, así como o doutras actividades complementarias que sexan compatibles co respecto dos valores naturais, a conservación do patrimonio cultural de interese agrario e a integridade da contorna.</i>	FORTALEZAS Protección espazos naturais Ampla representación do patrimonio cultural Elevado potencial de recursos turísticos OPORTUNIDADES Revalorización e imaxe positiva do medio rural Posibilidade de devolver a actividade económica a zonas rurais Intensificación da concienciación ambiental DEBILIDADES Falta de conservación Patrimonio non debidamente explotado AMEAZAS Previsión de incremento de incendios forestais e pragas Abandono de terreos	Divulgador Colaboración na implementación	Explotacións agroforestais	Formación Asesoramento
<i>- Incentivar as producións agroforestais sustentables e, en especial, a produción ecolóxica, os sistemas gandeiros de carácter extensivo e a xestión forestal sustentable.</i>	FORTALEZAS Busca de calidade de vida pola poboación Gran potencial agrícola Especialización gandeira na produción láctea e cárnica Explotacións con maior profesionalización OPORTUNIDADES Revalorización e imaxe positiva do medio rural Posibilidade de incrementar o aproveitamento das masas forestais Existencia de novos mercados en produtos de alimentación. Crecente demanda da agricultura ecolóxica DEBILIDADES Pensións/renda por debaixo da media galega Renda dispoñible bruta por habitante por debaixo da media galega AMEAZAS Abandono de terreos Falta de concienciación da	Divulgador Colaboración na implementación	Explotacións agrícolas extensivas e/ou en ecolóxico	Formación Asesoramento

Estratexia/ plan -Elemento ou acción relevante	Relación co DAFO do GDR05	Rol do GDR05	Posibles tipos de proxectos promovidos ou financiados polo GDR05	Outras posibles accións do GDR05 sinérxicas
	poboación Custos enerxéticos e de produción.			
<i>- Impulsar instrumentos innovadores en materia de acceso á terra que favorezan a incorporación de persoas mozas á actividade agraria.</i>	FORTALEZAS Gran potencial agrícola Explotacións con maior profesionalización OPORTUNIDADES Posibilidade de incrementar o aproveitamento das masas forestais Posibilidade de devolver a actividade económica a zonas rurais Novos incentivos á contratación e tipos de contrato DEBILIDADES Relevo accidentado Paro elevado entre mozos e maiores de 50 anos AMEAZAS Abandono de terreos Éxodo de poboación do rural cara zonas urbanas	Divulgador Colaboración na implementación	Agricultores mozos que se incorporen á actividade agraria	Formación Asesoramento
Estratexia de dinamización do sector lácteo galego 2020-2025				
<i>- Aumentar a industrialización do leite en Galicia apostando pola diversificación dos produtos.</i>	FORTALEZAS Existencia no territorio de producións amparadas baixo D.O.P e I.X.P Especialización gandeira na produción láctea e cárnica OPORTUNIDADES Revalorización e imaxe positiva do medio rural Existencia de novos mercados en produtos de alimentación. Atracción de empresas pola existencia de solo industrial Desenvolvemento de postos de traballo en novos sectores e áreas DEBILIDADES Sector industrial infradesenvolvido Pouca transformación dos produtos do sector primario dentro do territorio Escasa capacidade innovadora e de incorporación de tecnoloxía. AMEAZAS Custos enerxéticos e de produción. Rexeneración empresarial (deberían adaptarse, reorientarse, profesionalizarse)	Divulgador Colaboración na implementación	Industrias lácteas que diversifiquen a súa produción	Formación Asesoramento
<i>- Reforzar as relacións entre os axentes integrantes da cadea de valor do leite.</i>	FORTALEZAS Existencia no territorio de producións amparadas baixo D.O.P e I.X.P Especialización gandeira na produción láctea e cárnica OPORTUNIDADES Revalorización e imaxe positiva do medio rural Existencia de novos mercados en	Divulgador Colaboración na implementación	Produtores e industrias lácteas	Formación Asesoramento

Estratexia/ plan -Elemento ou acción relevante	Relación co DAFO do GDR05	Rol do GDR05	Posibles tipos de proxectos promovidos ou financiados polo GDR05	Outras posibles accións do GDR05 sinérxicas
	produtos de alimentación. Atracción de empresas pola existencia de solo industrial Desenvolvemento de postos de traballo en novos sectores e áreas DEBILIDADES Sector industrial infradesenvolvido Pouca transformación dos produtos do sector primario dentro do territorio Escasa capacidade innovadora e de incorporación de tecnoloxía. AMEAZAS Custos enerxéticos e de produción. Rexeneración empresarial (deberían adaptarse, reorientarse, profesionalizarse)			
- Reforzar o ecosistema de formación e I+D+i conectándoo coas necesidades do sector.	FORTALEZAS Existencia no territorio de producións amparadas baixo D.O.P e I.X.P Especialización gandeira na produción láctea e cárnica Explotacións con maior profesionalización OPORTUNIDADES Existencia de novos mercados en produtos de alimentación. Desenvolvemento de postos de traballo en novos sectores e áreas Novos servizos e formación potenciais pola implantación da TIC DEBILIDADES Sector industrial infradesenvolvido Pouca transformación dos produtos do sector primario dentro do territorio Escasa capacidade innovadora e de incorporación de tecnoloxía. AMEAZAS Custos enerxéticos e de produción. Rexeneración empresarial (deberían adaptarse, reorientarse, profesionalizarse) Non adaptación das empresas e a poboación o emprego de TICs	Divulgador Colaboración na implementación	Industrias do sector lácteo interesadas en I+D+i	Formación Asesoramento

Estratexia de dinamización económica, territorial e turística das comarcas vitivinícolas de Galicia 2020-2026

- Promover a colaboración e cooperación entre as DOP (e as IXP) vitivinícolas de Galicia.	FORTALEZAS Elevado potencial de recursos turísticos Explotacións con suficiente base territorial dispoñible Existencia no territorio de producións amparadas baixo D.O.P e I.X.P OPORTUNIDADES Revalorización e imaxe positiva do medio rural Posibilidade de devolver a	Divulgador Colaboración na implementación	DOP (e as IXP) vitivinícolas de Galicia	Formación Asesoramento

Estratexia/ plan -Elemento ou acción relevante	Relación co DAFO do GDR05	Rol do GDR05	Posibles tipos de proxectos promovidos ou financiados polo GDR05	Outras posibles accións do GDR05 sinérxicas
	actividade económica a zonas rurais Existencia de novos mercados en produtos de alimentación. Consumo de produtos de proximidade cada vez maior DEBILIDADES Sector industrial infradesenvolvido Pouca transformación dos produtos do sector primario dentro do territorio Escasa capacidade innovadora e de incorporación de tecnoloxía. AMEAZAS Abandono de terreos Desmotivación provocada polo alto nivel de desemprego de longa duración Custos enerxéticos e de produción.			
- Reforzar as Denominacións de Orixe vitivinícolas.	FORTALEZAS Elevado potencial de recursos turísticos Explotacións con suficiente base territorial dispoñible Existencia no territorio de producións amparadas baixo D.O.P e I.X.P OPORTUNIDADES Revalorización e imaxe positiva do medio rural Posibilidade de devolver a actividade económica a zonas rurais Existencia de novos mercados en produtos de alimentación. Consumo de produtos de proximidade cada vez maior DEBILIDADES Sector industrial infradesenvolvido Pouca transformación dos produtos do sector primario dentro do territorio Escasa capacidade innovadora e de incorporación de tecnoloxía. AMEAZAS Abandono de terreos Desmotivación provocada polo alto nivel de desemprego de longa duración Custos enerxéticos e de produción.	Divulgador Colaboración na implementación	DOP vitivinícolas de Galicia	Formación Asesoramento
- Impulso do relevo xeracional e mellora da rendibilidade e a sustentabilidade da produción vitícola.	FORTALEZAS Gran potencial agrícola Explotacións con maior profesionalización OPORTUNIDADES Revalorización e imaxe positiva do medio rural Posibilidade de devolver a actividade económica a zonas rurais Novos incentivos á contratación e tipos de contrato	Divulgador Colaboración na implementación	Explotacións vitícolas e agricultores mozos que se incorporen á actividade vitícola	Formación Asesoramento

<i>Estratexia/ plan -Elemento ou acción relevante</i>	Relación co DAFO do GDR05	Rol do GDR05	Posibles tipos de proxectos promovidos ou financiados polo GDR05	Outras posibles accións do GDR05 sinérxicas
	DEBILIDADES Relevo accidentado Paro elevado entre mozos e maiores de 50 anos AMEAZAS Abandono de terreos Desmotivación provocada polo alto nivel de desemprego de longa duración			
<i>- Converter a Galicia nunha rexión de referencia no enoturismo a nivel do Estado.</i>	FORTALEZAS Elevado potencial de recursos turísticos Ampla representación do patrimonio cultural Existencia no territorio de producións amparadas baixo D.O.P e I.X.P OPORTUNIDADES Revalorización e imaxe positiva do medio rural Posibilidade de devolver a actividade económica a zonas rurais DEBILIDADES Patrimonio non debidamente explotado Paro elevado entre mozos e maiores de 50 anos AMEAZAS Abandono de terreos Centralización dos servizos nos núcleos urbanos máis importantes Desmotivación provocada polo alto nivel de desemprego de longa duración	Divulgador Colaboración na implementación	Explotacións vitícolas, industrias transformadoras de viño, e empresas turísticas e hostaleiras de zonas de viñado	Formación Asesoramento
<i>- Pór en valor o patrimonio cultural, natural e paisaxístico ligado ao viño.</i>	FORTALEZAS Elevado potencial de recursos turísticos Ampla representación do patrimonio cultural Existencia no territorio de producións amparadas baixo D.O.P e I.X.P OPORTUNIDADES Revalorización e imaxe positiva do medio rural Posibilidade de devolver a actividade económica a zonas rurais DEBILIDADES Patrimonio non debidamente explotado Paro elevado entre mozos e maiores de 50 anos AMEAZAS Abandono de terreos Centralización dos servizos nos núcleos urbanos máis importantes Desmotivación provocada polo alto nivel de desemprego de longa duración	Divulgador Colaboración na implementación	Explotacións vitícolas con patrimonio cultural, natural e paisaxístico ligado ao viño	Formación Asesoramento
<i>- Favorecer o desenvolvemento, atracción e retención</i>	FORTALEZAS Existencia no territorio de producións amparadas baixo	Divulgador Colaboración na implementación	Explotacións vitícolas e industrias	Formación Asesoramento

Estratexia/ plan -Elemento ou acción relevante	Relación co DAFO do GDR05	Rol do GDR05	Posibles tipos de proxectos promovidos ou financiados polo GDR05	Outras posibles accións do GDR05 sinérxicas
<i>do capital humano e impulsar a I+D+i nas comarcas vitivinícolas.</i>	D.O.P e I.X.P Explotacións con maior profesionalización OPORTUNIDADES Existencia de novos mercados en produtos de alimentación. Desenvolvemento de postos de traballo en novos sectores e áreas Novos servizos e formación potenciais pola implantación da TIC DEBILIDADES Sector industrial infradesenvolvido Pouca transformación dos produtos do sector primario dentro do territorio Escasa capacidade innovadora e de incorporación de tecnoloxía. AMEAZAS Custos enerxéticos e de produción. Rexeneración empresarial (deberían adaptarse, reorientarse, profesionalizarse) Non adaptación das empresas e a poboación o emprego de TICs		transformadoras de viño interesadas en I+D+i	
Estratexia de dinamización do sector cárnico en Galicia				
<i>- Avanzar cara a unha produción sustentable, respectuosa co medio ambiente, que aposte polo benestar animal e que xere riqueza e oportunidades nos espazos rurais.</i>	FORTALEZAS Gran potencial agrícola Explotacións con suficiente base territorial dispoñible Existencia no territorio de producións amparadas baixo D.O.P e I.X.P Especialización gandeira na produción láctea e cárnica Explotacións con maior profesionalización OPORTUNIDADES Revalorización e imaxe positiva do medio rural Posibilidade de devolver a actividade económica a zonas rurais DEBILIDADES Relevo accidentado Poboación envellecida AMEAZAS Abandono de terreos Éxodo de poboación do rural cara zonas urbanas Falta de concienciación da poboación Desmotivación provocada polo alto nivel de desemprego de longa duración Custos enerxéticos e de produción	Divulgador Colaboración na implementación	Explotacións gandeiras de carne	Formación Asesoramento
<i>- Mellora do nivel de transformación da industria cárnica e da xeración de valor</i>	FORTALEZAS Existencia no territorio de producións amparadas baixo D.O.P e I.X.P Especialización gandeira na	Divulgador Colaboración na implementación	Explotacións gandeiras de carne e industrias cárnicas	Formación Asesoramento

Estratexia/ plan -Elemento ou acción relevante	Relación co DAFO do GDR05	Rol do GDR05	Posibles tipos de proxectos promovidos ou financiados polo GDR05	Outras posibles accións do GDR05 sinérxicas
<i>engadido en todos os elos da cadea.</i>	produción láctea e cárnica OPORTUNIDADES Revalorización e imaxe positiva do medio rural Existencia de novos mercados en produtos de alimentación. Atracción de empresas pola existencia de solo industrial Desenvolvemento de postos de traballo en novos sectores e áreas DEBILIDADES Sector industrial infradesenvolvido Pouca transformación dos produtos do sector primario dentro do territorio Escasa capacidade innovadora e de incorporación de tecnoloxía. AMEAZAS Custos enerxéticos e de produción. Rexeneración empresarial (deberían adaptarse, reorientarse, profesionalizarse)			
<i>- Aumentar o peso das marcas de calidade.</i>	FORTALEZAS Existencia no territorio de producións amparadas baixo D.O.P e I.X.P Especialización gandeira na produción láctea e cárnica OPORTUNIDADES Revalorización e imaxe positiva do medio rural Existencia de novos mercados en produtos de alimentación. Atracción de empresas pola existencia de solo industrial Desenvolvemento de postos de traballo en novos sectores e áreas DEBILIDADES Sector industrial infradesenvolvido Pouca transformación dos produtos do sector primario dentro do territorio Escasa capacidade innovadora e de incorporación de tecnoloxía. AMEAZAS Custos enerxéticos e de produción. Rexeneración empresarial (deberían adaptarse, reorientarse, profesionalizarse)	Divulgador Colaboración na implementación	Explotacións gandeiras de carne e industrias cárnicas	Formación Asesoramento
<i>- Mellorar o ecosistema de investigación, innovación e formación.</i>	FORTALEZAS Existencia no territorio de producións amparadas baixo D.O.P e I.X.P Especialización gandeira na produción láctea e cárnica Explotacións con maior profesionalización OPORTUNIDADES Existencia de novos mercados en produtos de alimentación. Desenvolvemento de postos de traballo en novos sectores e áreas	Divulgador Colaboración na implementación	Explotacións gandeiras de carne e industrias cárnicas	Formación Asesoramento

Estratexia/ plan -Elemento ou acción relevante	Relación co DAFO do GDR05	Rol do GDR05	Posibles tipos de proxectos promovidos ou financiados polo GDR05	Outras posibles accións do GDR05 sinérxicas
	Novos servizos e formación potenciais pola implantación da TIC DEBILIDADES Sector industrial infradesenvolvido Pouca transformación dos produtos do sector primario dentro do territorio Escasa capacidade innovadora e de incorporación de tecnoloxía. AMEAZAS Custos enerxéticos e de produción. Rexeneración empresarial (deberían adaptarse, reorientarse, profesionalizarse) Non adaptación das empresas e a poboación o emprego de TICs			

Plan Forestal de Galicia 2021-2040

- Contribución do monte galego á conservación da natureza e á prestación doutros servizos ambientais.	FORTALEZAS Protección espazos naturais Labores suficientes que axudan a protexer dos lumes OPORTUNIDADES Posibilidade de incrementar o aproveitamento das masas forestais Posibilidade de devolver a actividade económica a zonas rurais Intensificación da concienciación ambiental DEBILIDADES Relevo accidentado Falta de conservación Vulnerabilidade ós incendios por abandono das labores Pouca transformación dos produtos do sector primario dentro do territorio Escasa capacidade innovadora e de incorporación de tecnoloxía. AMEAZAS Previsión de incremento de incendios forestais e pragas Abandono de terreos	Divulgador Colaboración na implementación	Titulares forestais públicos ou privados	Formación Asesoramento
- Protección, sanidade forestal e prevención e defensa contra incendios forestais.	FORTALEZAS Protección espazos naturais Labores suficientes que axudan a protexer dos lumes OPORTUNIDADES Posibilidade de incrementar o aproveitamento das masas forestais Posibilidade de devolver a actividade económica a zonas rurais Intensificación da concienciación ambiental DEBILIDADES Relevo accidentado Falta de conservación	Divulgador Colaboración na implementación	Titulares forestais públicos ou privados	Formación Asesoramento

Estratexia/ plan -Elemento ou acción relevante	Relación co DAFO do GDR05	Rol do GDR05	Posibles tipos de proxectos promovidos ou financiados polo GDR05	Outras posibles accións do GDR05 sinérxicas
	Vulnerabilidade ós incendios por abandono das labores Pouca transformación dos produtos do sector primario dentro do territorio Escasa capacidade innovadora e de incorporación de tecnoloxía. AMEAZAS Previsión de incremento de incendios forestais e pragas Abandono de terreos			
- Xestión forestal e loita contra o abandono do monte.	FORTALEZAS Protección espazos naturais Labores suficientes que axudan a protexer dos lumes OPORTUNIDADES Posibilidade de incrementar o aproveitamento das masas forestais Posibilidade de devolver a actividade económica a zonas rurais Intensificación da concienciación ambiental DEBILIDADES Relevo accidentado Falta de conservación Vulnerabilidade ós incendios por abandono das labores Pouca transformación dos produtos do sector primario dentro do territorio Escasa capacidade innovadora e de incorporación de tecnoloxía. AMEAZAS Previsión de incremento de incendios forestais e pragas Abandono de terreos	Divulgador Colaboración na implementación	Titulares forestais públicos ou privados	Formación Asesoramento
- Recursos forestais e cadea monte-industria.	FORTALEZAS Protección espazos naturais Labores suficientes que axudan a protexer dos lumes OPORTUNIDADES Posibilidade de incrementar o aproveitamento das masas forestais Posibilidade de devolver a actividade económica a zonas rurais Intensificación da concienciación ambiental DEBILIDADES Relevo accidentado Falta de conservación Vulnerabilidade ós incendios por abandono das labores Pouca transformación dos produtos do sector primario dentro do territorio Escasa capacidade innovadora e de incorporación de tecnoloxía. AMEAZAS Previsión de incremento de	Divulgador Colaboración na implementación	Titulares forestais públicos ou privados e industrias transformadoras da madeira	Formación Asesoramento

Estratexia/ plan -Elemento ou acción relevante	Relación co DAFO do GDR05	Rol do GDR05	Posibles tipos de proxectos promovidos ou financiados polo GDR05	Outras posibles accións do GDR05 sinérxicas
	incendios forestais e pragas Abandono de terreos			
- Planificación, ordenación e gobernanza.	FORTALEZAS Protección espazos naturais Labores suficientes que axudan a protexer dos lumes OPORTUNIDADES Posibilidade de incrementar o aproveitamento das masas forestais Posibilidade de devolver a actividade económica a zonas rurais Intensificación da concienciación ambiental DEBILIDADES Relevo accidentado Falta de conservación Vulnerabilidade ós incendios por abandono das labores Pouca transformación dos produtos do sector primario dentro do territorio Escasa capacidade innovadora e de incorporación de tecnoloxía. AMEAZAS Previsión de incremento de incendios forestais e pragas Abandono de terreos	Divulgador Colaboración na implementación	Titulares forestais públicos ou privados	Formación Asesoramento

Programa estratéxico do castiñeiro e da produción de castaña

- Planificación, seguimento e control da produción do castiñeiro en Galicia.	FORTALEZAS Protección espazos naturais Labores suficientes que axudan a protexer dos lumes OPORTUNIDADES Posibilidade de incrementar o aproveitamento das masas forestais Posibilidade de devolver a actividade económica a zonas rurais Intensificación da concienciación ambiental DEBILIDADES Relevo accidentado Falta de conservación Vulnerabilidade ós incendios por abandono das labores Pouca transformación dos produtos do sector primario dentro do territorio Escasa capacidade innovadora e de incorporación de tecnoloxía. AMEAZAS Previsión de incremento de incendios forestais e pragas Abandono de terreos Desmotivación provocada polo alto nivel de desemprego de longa duración	Divulgador Colaboración na implementación	Explotacións agrícolas e industrias do sector da castaña	Formación Asesoramento

Estratexia/ plan -Elemento ou acción relevante	Relación co DAFO do GDR05	Rol do GDR05	Posibles tipos de proxectos promovidos ou financiados polo GDR05	Outras posibles accións do GDR05 sinérxicas
<i>- Investigación, transferencia e apoio ao sector viveirístico.</i>	FORTALEZAS Protección espazos naturais Labores suficientes que axudan a protexer dos lumes OPORTUNIDADES Posibilidade de incrementar o aproveitamento das masas forestais Posibilidade de devolver a actividade económica a zonas rurais Intensificación da concienciación ambiental DEBILIDADES Relevo accidentado Falta de conservación Vulnerabilidade ós incendios por abandono das labores Pouca transformación dos produtos do sector primario dentro do territorio Escasa capacidade innovadora e de incorporación de tecnoloxía. AMEAZAS Previsión de incremento de incendios forestais e pragas Abandono de terreos Desmotivación provocada polo alto nivel de desemprego de longa duración	Divulgador Colaboración na implementación	Viveiros	Formación Asesoramento
<i>- Desenvolvemento e revitalización de aproveitamentos.</i>	FORTALEZAS Protección espazos naturais Labores suficientes que axudan a protexer dos lumes OPORTUNIDADES Posibilidade de incrementar o aproveitamento das masas forestais Posibilidade de devolver a actividade económica a zonas rurais Intensificación da concienciación ambiental DEBILIDADES Relevo accidentado Falta de conservación Vulnerabilidade ós incendios por abandono das labores Pouca transformación dos produtos do sector primario dentro do territorio Escasa capacidade innovadora e de incorporación de tecnoloxía. AMEAZAS Previsión de incremento de incendios forestais e pragas Abandono de terreos Desmotivación provocada polo alto nivel de desemprego de longa duración	Divulgador Colaboración na implementación	Explotacións agrícolas e industrias do sector da castaña	Formación Asesoramento
<i>- Impulso da comercialización e fomento da calidade da castaña, impulso</i>	FORTALEZAS Protección espazos naturais Labores suficientes que axudan a protexer dos lumes	Divulgador Colaboración na implementación	Explotacións agrícolas e industrias do sector da castaña	Formación Asesoramento

Estratexia/ plan -Elemento ou acción relevante	Relación co DAFO do GDR05	Rol do GDR05	Posibles tipos de proxectos promovidos ou financiados polo GDR05	Outras posibles accións do GDR05 sinérxicas
<i>ao desenvolvemento da IXP.</i>	OPORTUNIDADES Posibilidade de incrementar o aproveitamento das masas forestais Posibilidade de devolver a actividade económica a zonas rurais Intensificación da concienciación ambiental DEBILIDADES Relevo accidentado Falta de conservación Vulnerabilidade ós incendios por abandono das labores Pouca transformación dos produtos do sector primario dentro do territorio Escasa capacidade innovadora e de incorporación de tecnoloxía. AMEAZAS Previsión de incremento de incendios forestais e pragas Abandono de terreos Desmotivación provocada polo alto nivel de desemprego de longa duración			
<i>- Mellora da competitividade e do valor engadido das empresas.</i>	FORTALEZAS Protección espazos naturais Labores suficientes que axudan a protexer dos lumes OPORTUNIDADES Posibilidade de incrementar o aproveitamento das masas forestais Posibilidade de devolver a actividade económica a zonas rurais Intensificación da concienciación ambiental DEBILIDADES Relevo accidentado Falta de conservación Vulnerabilidade ós incendios por abandono das labores Pouca transformación dos produtos do sector primario dentro do territorio Escasa capacidade innovadora e de incorporación de tecnoloxía. AMEAZAS Previsión de incremento de incendios forestais e pragas Abandono de terreos Desmotivación provocada polo alto nivel de desemprego de longa duración	Divulgador Colaboración na implementación	Explotacións agrícolas e industrias do sector da castaña	Formación Asesoramento

D.3.3 NOTAS BREVES SOBRE AS INICIATIVAS E PLANS SECTORIAIS CITADOS

a. Lei de recuperación da terra agraria de Galicia

Como é sabido, en 2021 o Parlamento de Galicia aprobou a Lei 11/2021, do 14 de maio, de recuperación da terra agraria de Galicia. Este texto lexislativo ten o fin de garantir a sustentabilidade do sector agroforestal e unha serie de obxectivos xerais que se enumeran no artigo 2 do mesmo. A estratexia do GDR analizará en que medida esta presenta sinerxías coa citada lei na procura deses obxectivos xerais, en particular cos seguintes:

- Promover a recuperación produtiva das terras agroforestais de Galicia, desenvolvendo para iso mecanismos de posta en valor baseados nos arrendamentos, nas cesións, nas permutas ou nas transmisións da titularidade das terras por calquera medio válido en dereito, así como na xestión conxunta das terras.
- Prever e loitar contra o abandono das terras agroforestais, establecendo medidas de recuperación, agrupación, redimensionamento, mellora estrutural e de infraestruturas que faciliten a súa mobilización para uso agroforestal e prestando atención especial ao fomento da constitución de iniciativas de xestión e aproveitamento conxunto das terras recuperadas.
- Facilitar a posta en contacto entre as persoas emprendedoras de proxectos agroforestais e as persoas titulares de terras.
- Favorecer o mantemento da poboación vinculada á actividade agroforestal, promovendo e recoñecendo o papel da muller en condicións de igualdade e a remuda xeracional coa incorporación de persoas mozas ás explotacións, así como fomentar que as novas explotacións agroforestais contribúan á renda familiar.
- Afianzar a actividade agroforestal como actividade económica de referencia fomentando o seu desenvolvemento, así como o doutras actividades complementarias que sexan compatibles co respecto dos valores naturais, a conservación do patrimonio cultural de interese agrario e a integridade da contorna.
- Incentivar as producións agroforestais sustentables e, en especial, a produción ecolóxica, os sistemas gandeiros de carácter extensivo e a xestión forestal sustentable.
- Impulsar instrumentos innovadores en materia de acceso á terra que favorezan a incorporación de persoas mozas á actividade agraria.

- Xerar condicións favorables para os procesos de transferencia de coñecemento a través de proxectos de investigación e innovación destinados á mellora da capacidade produtiva da terra e a garantir a provisión de servizos ecosistémicos.

De forma máis concreta, no plano das actuacións, a estratexia do GDR recollerá vías de colaboración co Banco de Terras de Galicia, así como na dinamización de aldeas modelo, polígonos agroforestais e outros mecanismos e instrumentos da Lei dentro do seu ámbito territorial.

b. Estratexia de dinamización do sector lácteo galego 2020-2025

Este documento pretende ser unha guía para orientar as políticas da Consellaría do Medio Rural de cara a fortalecer o sector ou cadea láctea en Galicia en distintos ámbitos: sucesión e relevo xeracional, base territorial, cuestións medioambientais e de benestar animal, articulación da cadea de valor, industria e distribución, estruturas de formación, I+D+i, promoción, etc.

A estratexia do GDR, nomeadamente naqueles territorios nos que se concentra a produción láctea, analizará a súa posible contribución aos obxectivos xerais contemplados neste documento:

- Consolidar a Galicia como unha das primeiras rexións produtoras de Europa en equilibrio coas capacidades do territorio.
- Aumentar a industrialización do leite en Galicia apostando pola diversificación do produto.
- Mellorar o posicionamento dos produtos lácteos no mercado estatal e impulsar a internacionalización.
- Reforzar as relacións entre os axentes integrantes da cadea do valor do leite.
- Reforzar o ecosistema de formación e I+D+i conectándoo coas necesidades do sector.

c. Estratexia de dinamización económica, territorial e turística das comarcas vitivinícolas de Galicia 2020-2026

O obxectivo fundamental desta Estratexia é consolidar o sector vitivinícola galego nos mercados, potenciar a súa identidade vinculada aos territorios vitícolas e impulsar o enoturismo, pondo en valor o patrimonio natural e cultural destas zonas. No GDR cuxo territorio inclúa zonas de DOP o IXP vitivinícolas analizarase en que medida as liñas de acción definidas na súa estratexia poden contribuír aos oito obxectivos fixados nese documento pola Consellaría do Medio Rural:

- Promover a colaboración e cooperación entre as DOP.

- Impulso do relevo xeracional e mellora da rendibilidade e a sustentabilidade da produción vitícola.
- Incrementar a rendibilidade das adegas, mellorando a súa xestión, tamaño medio, competitividade e orientación ao mercado.
- Equilibrar a presenza dos viños galegos nos diferentes segmentos de mercado.
- Reforzar as Denominacións de Orixe vitivinícolas.
- Converter a Galicia nunha rexión de referencia no enoturismo a nivel do Estado.
- Pór en valor o patrimonio cultural, natural e paisaxístico ligado ao viño.
- Favorecer o desenvolvemento, atracción e retención do capital humano e impulsar a I+D+i+d nas comarcas vitivinícolas.

d. Estratexia de dinamización do sector cárnico en Galicia

A estratexia de dinamización do sector cárnico de Galicia tenta construír de maneira colaborativa, coa participación de todos os axentes dos diferentes elos da cadea, o marco conxunto de actuación que impulsen o potencial do sector da produción e a transformación de carne no período 2021-2030.

Entre os sectores asociados á produción alimentaria galega destaca o cárnico, cuxa actividade xera un importante impacto económico no ámbito rural galego. Neste sentido, Galicia conta cunha cabana gandeira distinguida e apreciada polo resultado dunha alimentación de calidade, das melloras en materia xenética, da potenciación das razas autóctonas e da aplicación dos protocolos de sanidade animal existentes.

Porén, o potencial do sector é superior ao que actualmente se está a aproveitar. Con este convencemento, a Consellería do Medio Rural, a través da AGACAL, traballa para analizar polo miúdo a situación actual do sector cárnico galego, detectar as súas posibilidades de mellora e establecer unha estratexia que permita suxerir as medidas a adoptar polos distintos axentes para garantir o seu mellor desenvolvemento futuro.

e. Plan Forestal de Galicia 2021-2040

Logo do Plan Forestal de Andalucía (1989) o Plan Forestal de Galicia do ano 1992 foi o segundo plan forestal aprobado no Estado español. Un documento básico que estableceu un modelo forestal a longo prazo co fin de manter una coherencia nas intervencións no monte e nos sectores derivados. En especial, o plan sinalaba as liñas de acción da Administración da Comunidade Autónoma neste ámbito e as de participación dos axentes sociais involucrados.

Tras máis de 20 anos, a Lei 7/2012, do 28 de xuño, de montes de Galicia desenvolveu nos seus artigos 72 e 73 as pautas para a elaboración ou revisión dun novo Plan Forestal de Galicia.

Finalmente, a persoa titular da consellería competente en materia de montes acordou, o 8 de setembro de dous mil vinte e un, a aprobación provisional da primeira revisión do Plan Forestal de Galicia 2021-2040 “Cara á neutralidade carbónica”, previo informe preceptivo da consellería competente en materia de ordenación do territorio, recibido o 29 de xuño do 2021,

en aplicación do artigo 54 da Lei 1/2021, do 8 de xaneiro, de ordenación do territorio de Galicia.

Unha vez finalizado o seu procedemento de tramitación e cumpridos todos os trámites preceptivos, de acordo co disposto no artigo 72 da Lei 7/2012, do 28 de xuño, de montes de Galicia, escoitado o Consello Forestal de Galicia e logo de deliberación do Consello da Xunta de Galicia, na súa reunión do 30 de setembro de dos mil vinte e un, aprobouse a primeira revisión do Plan Forestal de Galicia 2021-2040.

A finalidade da 1ª revisión do Plan forestal de Galicia é actualizar o instrumento básico de planificación forestal estratéxica para o deseño da política forestal galega, cumprindo os requisitos exixibles e procurando a súa adecuación tanto ás novas circunstancias, necesidades, retos e oportunidades de futuro que se presentan para o monte e o sector forestal galego, como ás demandas e tendencias emerxentes xurdidas a nivel nacional e internacional.

f. Programa estratéxico do castiñeiro e da produción de castaña

A primeira revisión do Plan forestal de Galicia contén como medida concreta a execución do Programa estratéxico do castiñeiro e da produción da castaña. O desenvolvemento deste programa debe ser a ferramenta que guíe e oriente as liñas de actuación coa finalidade de acadar os seguintes obxectivos cuantitativos no horizonte temporal 2021-2040:

- Recuperación de soutos tradicionais en produción mediante medidas de rehabilitación. A medio prazo (entre 2022 e 2025) preténdese a rehabilitación dun total de 2.000 ha, mentres que no horizonte temporal de 20 anos a cifra incrementarase ata as 8.000 ha de soutos recuperados.
- Creación de novas superficies de soutos para a produción principal de castaña. Cunha previsión de crear 3.500 ha no primeiro quinquenio e un total de 8.000 ha no período de 20 anos.
- A creación de novas superficies de soutos para a produción principal de madeira. Neste caso a previsión vai desde a posta en marcha dunhas 2.000 ha no primeiro quinquenio, chegando ás 8.000 ha ao longo dos 20 anos.

E. ANÁLISE DA SITUACIÓN ACTUAL DE USO E XESTIÓN DO TERRITORIO CORRESPONDENTE

E.1 ANÁLISE DO USO E OCUPACIÓN DO TERRITORIO RURAL

E.1.1 USOS DO SOLO

Nos seguintes epígrafes realízase unha **análise comparativa das coberturas e usos actuais da terra do GDR05 Miño-Ulla**, tomando como referencia os últimos datos dispoñíbeis de diferentes fontes, tales como o Censo Agrario 2020, o Sistema de Información sobre Ocupación del Suelo de España (SIOSE), o Sistema de Información Xeográfica de Parcelas Agrícolas (SIXPAC), os datos derivados da superficie declarada polos agricultores no marco das axudas da Política Agraria Común (PAC) ou o Mapa Forestal de España (MFE).

E.1.1.1 Análise cobertura e usos do solo a nivel GDR

- SIOSE

- Usos 2005

Nas seguintes táboas recóllese a información sobre a superficie total, e porcentaxe de uso do solo para cada unha das clasificacións que se recollen no SIOSE, ademais de realizarse unha comparativa dos cambios acaecidos entre as últimas dúas edicións, a de 2005 e a de 2014.

No 2005, **as principais clases de coberturas do solo predominantes** no GDR05 Miño Ulla **por orde de importancia en superficie eran o cultivo herbáceo (40.284,15 ha), a combinación de cultivos e vexetación (26.598,24 ha), o bosque de frondosas (23.599,24 ha), o bosque de**

coníferas (15.321,50 ha), o bosque mixto (15.321,50 ha) e a matogueira (9.337,19 ha), que representan o **83,69%** do uso do solo.

Táboa 101 Clasificación usos do solo SIOSE 2005

CLASIFICACIÓN USOS DO SOLO. SIOSE 2005		
Clase	Superficie (ha)	% uso 2005 sobre o total
Cultivo herbáceo	40.284,15	29,28%
Combinación de cultivos con vexetación	26.598,24	19,33%
Bosque de frondosas	23.599,24	17,15%
Bosque mixto	15.321,50	11,14%
Matogueira	9.337,19	6,79%
Bosque de coníferas	7.823,22	5,69%
Combinación de vexetación	6.266,16	4,55%
Prado	3.139,84	2,28%
Embalse	1.389,83	1,01%
Casco	1.259,33	0,92%
Rede viaria ou ferroviaria	390,84	0,28%
Descontinuo	356,29	0,26%
Temporalmente desarborado por incendios	330,39	0,24%
Combinación de cultivos	178,93	0,13%
Industrial	177,92	0,13%
Asentamento agrícola e horta	169,61	0,12%
Solo nu	142,04	0,10%
Rocha	141,43	0,10%
Instalación agrícola e/ou gandeira	139,80	0,10%
Viñedo	125,06	0,09%
Ensanche	95,42	0,07%
Servizo dotacional	74,69	0,05%
Pasteiro ou herbazal	71,30	0,05%
Curso de auga	49,37	0,04%
Infraestrutura de subministro	46,93	0,03%
Froiteira non cítrica	42,94	0,03%
Extracción mineira	11,95	0,01%
Zona verde urbana	6,61	0,00%
Infraestrutura de residuos	3,89	0,00%
Invernadoiro	2,44	0,00%
Total	137.577,60	100,00%

○ **Usos 2014**

Logo da análise dos datos ano 2014, **as principais ocupacións dos usos do solo mantéñense** no GDR05 Miño Ulla, supoñendo o **89,02%** da superficie total. Non obstante, prodúcese un cambio de posición na superficie correspondente a **Bosque de frondosas**, que ascende a segunda posición en detrimento da **Combinación de cultivos con vexetación** que baixa varios postos por reducir hectáreas (pasa de representar o 19,33% ao 13,18% do uso), o **Cultivo herbáceo** aumenta as súas hectáreas (pasa do 29,28% ao 31,67% do uso do solo) ao igual que o **Bosque mixto** (que pasa de ser o 11,14% ao 14,80%). O resto dos usos do solo mantéñense sen variacións significativas.

Táboa 102. Clasificación usos do solo SIOSE 2014

CLASIFICACIÓN USOS DO SOLO. SIOSE 2014		
Clase	Superficie (ha)	% uso 2014 sobre o total
Cultivo herbáceo	43.574,31	31,67%
Bosque de frondosas	24.030,87	17,47%

CLASIFICACIÓN USOS DO SOLO. SIOSE 2014		
<i>Bosque mixto</i>	20.367,22	14,80%
<i>Combinación de cultivos con vexetación</i>	18.138,16	13,18%
<i>Bosque de coníferas</i>	8.566,76	6,23%
<i>Matogueira</i>	7.799,66	5,67%
<i>Combinación de vexetación</i>	5.873,01	4,27%
<i>Prado</i>	3.436,84	2,50%
<i>Casco</i>	1.543,34	1,12%
<i>Embalse</i>	1.202,57	0,87%
<i>Solo nu</i>	491,66	0,36%
<i>Rede viaria ou ferroviaria</i>	478,36	0,35%
<i>Descontinuo</i>	344,41	0,25%
<i>Combinación de cultivos</i>	255,43	0,19%
<i>Curso de auga</i>	243,03	0,18%
<i>Instalación agrícola e/ou gandeira</i>	200,34	0,15%
<i>Industrial</i>	199,95	0,15%
<i>Infraestrutura de residuos</i>	195,76	0,14%
<i>Viñedo</i>	144,43	0,10%
<i>Asentamento agrícola e horta</i>	131,15	0,10%
<i>Ensanche</i>	99,02	0,07%
<i>Rocha</i>	97,26	0,07%
<i>Servizo dotacional</i>	77,33	0,06%
<i>Infraestrutura de subministro</i>	52,3	0,04%
<i>Extracción mineira</i>	13,04	0,01%
<i>Zona verde urbana</i>	6,61	0,00%
<i>Froiteira non cítrica</i>	5,81	0,00%
<i>Invernadoiro</i>	4,06	0,00%
<i>Pasteiro ou herbazal</i>	2,79	0,00%
<i>Lago ou lagoa</i>	2,16	0,00%
Total	137.577,64	100,00%

○ *Comparativa coberturas SIOSE 2005-2014*

Como pode distinguirse claramente, **o cultivo herbáceo é o maioritario no período sometido a análise** (Táboa 103. Evolución da cobertura do solo SIOSE 2005-2014), roldando o 30% sobre o total da superficie ocupada para ámbolos dous anos, aumentando en cifras absolutas, en **2005** este tipo de cultivo ocupaba **40.284,15 ha** e en **2014** xa eran **43.574,31 ha**, aumentando un **2,39%**. Os cultivos clasificados como **Combinación de cultivos**, tamén se incrementaron (**0,06%**), inda que en menor medida.

Pola contra, o resto de cultivos **Combinación de vexetación** e **Combinación de cultivos con vexetación** experimentan unha redución, en especial este último tipo, que pasa de **26.598,24 ha** a **18.138,16 ha**, reducíndose a súa presenza no mosaico de terras do GDR05 Miño Ulla un **6,15%**. **A superficie de matogueira tamén se viu reducida en 1.537,53 ha, un 1,12% sobre o total.**

A vista dos datos, compre comentar a redución detectada das terras dedicadas en algún tipo de cultivo, ata **-8.853,23 ha** se sumamos a perda de superficie das combinacións que inclúen vexetación, en detrimento do incremento da masa arbórea, que o fai en **6.220,89 ha**.

En liñas xerais, **existen variacións significativas en canto as cifras absolutas da superficie dedicada a algunhas das clases**. En especial diminúen o número de hectáreas que ocupan os *cultivos que inclúen combinación de vexetación (8.853,23 ha)*, de *matogueira*, de *asentamentos hortícolas* e horta, e en menor medida as de *instalación forestal* e *desarborado*

por incendios. **Pola contra o resto de clases aumenta**, fano en especial as masas boscosas que inclúen o *bosque mixto*, de *frondosas* e de *coníferas* (**6.220,89 ha**), pero tamén o fan os **Cultivos herbáceos** (**3.290,16**) e o **Solo nu** (**349,62 ha**) e o **Prado** (**297 ha**). En cando a **variación porcentual**, apenas se observan cambios significativos entre o período 2005-2014.

Asemade, a clasificación **Temporalmente desarborado por incendios non é susceptible dunha análise comparativa**, xa que no ano 2014 non se incluíu esta clasificación.

Táboa 103. Evolución da cobertura do solo SIOSE 2005-2014

COMPARATIVA COBERTURAS SIOSE 2005-2014						
Clase	2005		2014		VARIACIÓN	
	Superf. (ha)	% sobre total	Superf. (ha)	% sobre total	Diferen. (ha)	% sobre total
Asentamento agrícola e horta	169,61	0,12%	131,15	0,10%	-38,46	-0,03%
Bosque de coníferas	7.823,22	5,69%	8566,76	6,23%	743,54	0,54%
Bosque de frondosas	23.599,24	17,15%	24.030,87	17,47%	431,63	0,31%
Bosque mixto	15.321,50	11,14%	20.367,22	14,80%	5.045,72	3,67%
Casco	1.259,33	0,92%	1.543,34	1,12%	284,01	0,21%
Combinación de cultivos	178,93	0,13%	255,43	0,19%	76,50	0,06%
Combinación de cultivos con vexetación	26.598,24	19,33%	18.138,16	13,18%	-8.460,08	-6,15%
Combinación de vexetación	6.266,16	4,55%	5.873,01	4,27%	-393,15	-0,29%
Cultivo herbáceo	40.284,15	29,28%	43.574,31	31,67%	3.290,16	2,39%
Curso de auga	49,37	0,04%	243,03	0,18%	193,66	0,14%
Descontinuo	356,29	0,26%	344,41	0,25%	-11,88	-0,01%
Embalse	1.389,83	1,01%	1.202,57	0,87%	-187,26	-0,14%
Ensanche	95,42	0,07%	99,02	0,07%	3,60	0,00%
Extracción mineira	11,95	0,01%	13,04	0,01%	1,09	0,00%
Froiteira non cítrica	42,94	0,03%	5,81	0,00%	-37,13	-0,03%
Industrial	177,92	0,13%	199,95	0,15%	22,03	0,02%
Infraestrutura de residuos	3,89	0,00%	195,76	0,14%	191,87	0,14%
Infraestrutura de subministro	46,93	0,03%	52,3	0,04%	5,37	0,00%
Instalación agrícola e/ou gandeira	139,80	0,10%	200,34	0,15%	60,54	0,04%
Invernadoiro	2,44	0,00%	4,06	0,00%	1,62	0,00%
Lago ou lagoa	1,05	0,00%	2,16	0,00%	1,11	0,00%
Matogueira	9.337,19	6,79%	7.799,66	5,67%	-1.537,53	-1,12%
Pasteiro ou herbazal	71,30	0,05%	2,79	0,00%	-68,51	-0,05%
Prado	3.139,84	2,28%	3.436,84	2,50%	297,00	0,22%
Rede viaria ou ferroviaria	390,84	0,28%	478,36	0,35%	87,52	0,06%
Rocha	141,43	0,10%	97,26	0,07%	-44,17	-0,03%
Servizo dotacional	74,69	0,05%	77,33	0,06%	2,64	0,00%
Solo nu	142,04	0,10%	491,66	0,36%	349,62	0,25%
Temporalmente desarborado incendios	330,39	0,24%	---	---	---	---
Viñado	125,06	0,09%	144,43	0,10%	19,37	0,01%
Zona verde urbana	6,61	0%	6,61	0,00%	0	0%

○ Principais usos SIOSE 2005-2014

Atendendo ao análise das principais clases de usos da terra (**Superficie Agraria Utilizada**, **Mato**, **Arborado** e **Outros usos**), **observamos que a Superficie Agraria Utilizada (S.A.U.) é a que maior porcentaxe de solo ocupa tanto en 2005, con 70.752,31 ha (51,43%), como en 2015 con 65.893,32 ha (47,89%), inda que se identifica unha perda de ata un 3,53% deste uso.**

Do mesmo xeito, a **superficie de mato** (na que se inclúen as clasificacións de *matogueira* e *combinación de vexetación* do SIOSE) **sofre unha perda de -1.930,68 ha, o que se traduce nunha redución do -1,40% de superficie sobre o total, en detrimento do aumento do 2,33% de arborado** (*bosque frondoso, caducifolio e mixto*). A clasificación *outros usos* (que son o resto de clases), aumenta en **568,82 ha**, pero apenas supón unha variación do 0,41% do ano 2005 ao 2014.

Táboa 104. Principais usos da terra SIOSE 2005-2014

PRINCIPALIS CLASES DE USOS DA TERRA SIOSE 2005-2014						
Usos	SIOSE 2005		SIOSE 2014		VARIACIÓN	
	Superficie (ha)	%sobre total	Superficie (ha)	%sobre total	Diferencia (ha)	% variación
SAU	70.752,31	51,43%	65.893,32	47,89%	-4.858,99	-3,53%
Mato	15.603,35	11,34%	13.672,67	9,94%	-1.930,68	-1,40%
Arborado	46.743,96	33,98%	52.964,85	38,50%	6.220,89	4,52%
Outros usos	4.477,98	3,25%	5.046,80	3,67%	568,82	0,41%
Total	137.577,60	100,00%	137.577,64	100,00%	0,04	---

- **SIXPAC**

A continuación **achégase unha análise con datos obtidos a partir das últimas publicacións do SIXPAC**, onde analizaremos as diferentes clases nas que se descompoñen os usos do solo, a superficie que ocupan e a porcentaxe que supón cada tipoloxía dentro do total de terras clasificadas. Ademais, **o acceso as edicións de 2007 e 2015 permite ver a variabilidade dos usos do solo nese período.**

- *Usos 2007*

Observamos que, nos datos obtidos no ano 2007 do SIXPAC para o GDR05 Miño Ulla, os usos **Pasteiro, Pasto arbustivo, Forestal e Terra arable** son os usos con maior representación, só entre os catro representan o **90,62%** da superficie total, que o SIXPAC cifra en **137.331,48 ha**.

No outro extremo sitúanse os terreos dedicados a **Froiteiras, Improdutivo, Viñado, Horta, Edificacións e Froiteira Viñado** non chegando ningún deles ao **1%** de representación.

Táboa 105. Usos do solo SIXPAC 2007

CLASIFICACIÓN USOS DO SOLO SIXPAC 2007		
Clase	Superficie (ha)	% uso 2007 sobre o total
<i>Pasteiro</i>	38.226,16	27,83%
<i>Pasto arbustivo</i>	32.465,62	23,64%
<i>Forestal</i>	32.162,60	23,42%
<i>Terra arable</i>	21.598,19	15,73%
<i>Viais</i>	3.940,44	2,87%
<i>Pasto arborado</i>	2.797,29	2,04%
<i>Correntes e superficies de auga</i>	1.726,66	1,26%
<i>Zona urbana</i>	1.553,37	1,13%
<i>Froiteiras</i>	1.349,08	0,98%
<i>Improdutivo</i>	947,10	0,69%
<i>Viñado</i>	499,04	0,36%
<i>Horta</i>	37,69	0,03%
<i>Edificacións</i>	27,82	0,02%
<i>Froiteira-Viñado</i>	0,41	0,00%
Total	137.331,48	100,00%

○ Usos 2015

Nos datos recollidos no 2015 para o GDR05 Miño Ulla chama a atención a **diminución da superficie total** explorada por esta fonte, que se reduce en **3.652,89 ha**, de **137.331,48** no 2007 a **133.678,59 ha** no 2015, dato que seguramente se explique pola variación metodolóxica á hora da captura de datos entre ámbolos dous períodos.

Táboa 106. Usos do solo SIXPAC 2015

CLASIFICACIÓN USOS DO SOLO SIXPAC 2015		
Clase	Superficie (ha)	% uso 2015 sobre o total
Pasteiro	39.539,39	29,58%
Forestal	36.691,87	27,45%
Pasto arbustivo	23.828,19	17,82%
Terra arable	21.001,80	15,71%
Viais	4.136,71	3,09%
Pasto arborado	2.647,61	1,98%
Correntes e superficies de auga	1.790,66	1,34%
Froiteira	1.561,73	1,17%
Improdutivo	1.272,83	0,95%
Zona urbana	658,37	0,49%
Viñedo	466,99	0,35%
Edificacións	41,64	0,03%
Horta	39,53	0,03%
Froiteiras-Viñedo	1,27	0,00%
Total	133.678,59	100,00%

○ Comparativa coberturas SIXPAC 2007-2015

Na vista conxunta dos datos do SIXPAC para os anos 2007 e 2015 (Táboa 107. Evolución da cobertura do solo SIXPAC 2007-2015) no GDR05 Miño Ulla, vemos que existe un aumento, tanto da superficie como da porcentaxe que representan sobre o total, dos usos **Pasteiro**, que **aumenta en 1.313,23 ha**, pero sobre todo de **Forestal** que suma **4.529,27 ha**, o que supón un aumento de **4,03%** na súa importancia no mosaico de terras do GDR. Descende significativamente a superficie de **Pasto arbustivo**, que perde **8.637,43 ha**, en valores porcentuais un **-5,82%**.

Obsérvase un incremento da superficie de **Edificacións**, en **13,82 ha**, que non ten relación cos datos que se presentan relativos a **Zona urbana**, que se reduce en **895 ha**, e que en valores porcentuais significa apenas un **0,64%**.

Táboa 107. Evolución da cobertura do solo SIXPAC 2007-2015

COMPARATIVA COBERTURAS SIXPAC 2007-2015						
Clase	2007		2015		VARIACIÓN	
	Superf. (ha)	% sobre total	Superf. (ha)	% sobre total	Diferen. (ha)	% sobre total
Pasteiro	38.226,16	27,83%	39.539,39	29,58%	1.313,23	1,74%
Pasto arbustivo	32.465,62	23,64%	23.828,19	17,82%	-8.637,43	-5,82%
Forestal	32.162,60	23,42%	36.691,87	27,45%	4.529,27	4,03%
Terra arable	21.598,19	15,73%	21.001,80	15,71%	-596,39	-0,02%
Viais	3.940,44	2,87%	4.136,71	3,09%	196,26	0,23%
Pasto arborado	2.797,29	2,04%	2.647,61	1,98%	-149,68	-0,06%
Correntes e superficies de auga	1.726,66	1,26%	1.790,66	1,34%	64,01	0,08%
Zona urbana	1.553,37	1,13%	658,37	0,49%	-895,00	-0,64%
Froiteira	1.349,08	0,98%	1.561,73	1,17%	212,65	0,19%

COMPARATIVA COBERTURAS SIXPAC 2007-2015						
<i>Improductivo</i>	947,10	0,69%	1.272,83	0,95%	325,73	0,26%
<i>Viñedo</i>	499,04	0,36%	466,99	0,35%	-32,05	-0,01%
<i>Horta</i>	37,69	0,03%	39,53	0,03%	1,85	0,00%
<i>Edificacións</i>	27,82	0,02%	41,64	0,03%	13,82	0,01%
<i>Froiteira-Viñedo</i>	0,41	0,00%	1,27	0,00%	0,86	0,00%
Total	137.331,48	100,00%	133.678,59	100,00%	-3.652,89	---

○ *Principais usos SIXPAC 2007-2015*

En canto ao agrupamento das clases para formar **os principais usos da terra: SAU, Matogueira, Arborado e Outros usos**, **atopamos diferenzas marcadas tanto no referido ao número de hectáreas que ocupa cada uso do solo en comparación ao SIOSE, no período 2005-2014 como na porcentaxe que representan sobre a superficie total.**

Onde máis se fai palpable esta diferenza é nos datos que concirnen a SAU. Mentres que no SIOSE se recollen **70.752,31 e 65.893,32 ha** para os anos 2005 e 2014, respectivamente, no SIXPAC esta cifra redúcese notabelmente, ata **36.691,87 e 32.162,60 ha** para os anos 2007 e 2015 respectivamente.

As variacións neste período pódense concluír na **redución do 4,03% da SAU no total das terras**, que no ano 2015 contaba con **4.529,27 ha** menos que no ano anterior no que se teñen datos rexistrados. Tamén se reduce, inda que de xeito moito menos significativo, a superficie de *Arborado*, de **65.258,32 a 64.507,86 ha**. Pola contra, a superficie do *Mato* é a que máis varía ao longo do período, supoñendo **8.637,43 ha** máis e un aumento do **5,82%**. Para a categoría *Outros Usos*, apenas se percibe variación.

Táboa 108. Principais usos da terra SIXPAC 2007-2015

PRINCIPAIS CLASES DE USOS DA TERRA SIXPAC 2007-2015						
Usos	SIXPAC 2007		SIXPAC 2015		VARIACIÓN	
	Superficie (ha)	%sobre total	Superficie (ha)	%sobre total	Diferencia (ha)	% variación
<i>Outros usos</i>	8.195,39	5,97%	7.900,21	5,91%	-295,18	-0,06%
<i>SAU</i>	64.507,86	23,42%	65.258,32	27,45%	750,46	1,84%
<i>Mato</i>	32.465,62	23,64%	23.828,19	17,82%	-8.637,43	-5,82%
<i>Arborado</i>	32.162,60	46,97%	36.691,87	48,82%	4.529,27	4,03%
Total	137.331,47	100,00%	133.678,59	100,00%	-3.652,88	---

• *Mapa Forestal de España 2011*

O **Mapa de Usos Forestais de España** ofrécenos unha **clasificación moi detallada dos usos do solo para 2011**. Na táboa seguinte expoñemos os datos extraídos desta capa para o GDR05 Miño Ulla. En primeira instancia, os catro primeiros usos da táboa: *Bosque, Prados, Cultivos e Arbustados*, representan o **79,41%** de toda a superficie.

Táboa 109. Clasificación dos usos do solo MFE 2011

CLASIFICACIÓN USOS DO SOLO MFE 2011		
Clase	Superficie (ha)	% sobre el total
<i>Bosque</i>	32.980,68	23,97%
<i>Prados</i>	30.770,38	22,37%
<i>Cultivos</i>	30.327,16	22,04%
<i>Arbustados</i>	15.173,63	11,03%
<i>Bosque de Plantación</i>	10.433,15	7,58%

CLASIFICACIÓN USOS DO SOLO MFE 2011		
<i>Prados con sebes</i>	4.407,64	3,20%
<i>Bosquetes</i>	3.441,53	2,50%
<i>Mosaico de repoboacións</i>	2.406,39	1,75%
<i>Mosaico arborado/desarborado</i>	1.912,23	1,39%
<i>Cursos de auga</i>	1.463,88	1,06%
<i>Urbano continuo</i>	1.000,56	0,73%
<i>Mosaico arborado/cultivo e/ou prado</i>	927,23	0,67%
<i>Bosque de Galería</i>	565,77	0,41%
<i>Urbano descontinuo</i>	529,09	0,38%
<i>Mosaico matogueira/cultivo e/ou prado</i>	222,58	0,16%
<i>Transportes</i>	199,60	0,15%
<i>Talas</i>	178,56	0,13%
<i>Mosaico matogueira/pasteiro</i>	122,62	0,09%
<i>Herbazal-Pasteiro</i>	112,93	0,08%
<i>Industrial</i>	108,72	0,08%
<i>Roturado non agrícola</i>	94,45	0,07%
<i>Primario</i>	61,69	0,04%
<i>Superficies arboradas queimadas</i>	52,32	0,04%
<i>Outras superficies artificiais</i>	16,54	0,01%
<i>Enerxía</i>	14,74	0,01%
<i>Equipamento/Dotacional</i>	13,81	0,01%
<i>Cortalumes</i>	11,49	0,01%
<i>Mosaico agrícola con artificial</i>	11,07	0,01%
<i>Superficie forestal residual</i>	10,08	0,01%
<i>Residuos</i>	4,76	0,00%
<i>Alienacións</i>	1,34	0,00%
<i>Pantano, embalse</i>	1,00	0,00%
Total	137.577,62	100,00%

Do agrupamento dos diferentes usos nos que o MFE do 2011 clasifica a cobertura do solo para formar as principais clases de usos da terra, extraemos datos moi similares ao SIOSE 2007:

Táboa 110. Principais clases de usos da terra do MFE 2011

PRINCIPAIS CLASES DE USOS DA TERRA		
Usos	Superficie (ha)	% uso sobre o total
SAU	65.521,64	47,63%
Arborado	52.899,09	38,45%
Mato	15.742,67	11,44%
Outros usos	3.414,44	2,48%
Total	137.577,84	100%

E.1.1.2 Análise das principais clases de uso da terra a nivel municipal

- **SIOSE**

Observando os datos que nos ofrece o **SIOSE dos principais usos do solo por concellos**, observamos que existe unha tendencia xeral á redución da SAU en todos os concellos do GDR05 Miño Ulla. Esta diferenza faise máis palpable nos concellos de Carballedo (-14,63%) e Palas de Rei (-11,62%), e resulta de menor importancia no Páramo (-3,37%), Chantada (-3,77%) e Paradela (-3,98%). No conxunto do GDR a redución da SAU é dun -6,87%.

A superficie de Mato diminúe de xeito significativo na maior parte dos concellos, destaca a diminución en **Sarria (-33,95%)**, **Antas de Ulla (-26,83%)**, **Taboada (-21,94%)** e **Chantada (-19,12%)**, pola contra aumenta en **Paradela (2,57%)**, e nunha grande porcentaxe en **Carballedo (42,52%)**. No conxunto do GDR a redución do Mato é significativa e acada un -12,37%.

O aumento da superficie arborada é común a todos os territorios sinalados na táboa, máis os concellos de **Palas de Rei**, **Taboada** e **Monterroso** destacan sobre os demais, en canto ao aumento do número de hectáreas desta superficie no período 2005-2014. No conxunto do GDR o Arborado aumenta nun 13,31%.

A superficie de Outros usos aumenta significativamente en concellos como **Antas de Ulla** e **Palas de Rei**, en xeral aumenta en todos os concellos menos en Portomarín onde se reduce. No conxunto do GDR o aumento da superficie de Outros usos é dun 12,70%.

Táboa 111. Variación dos principais usos da terra por concellos datos SIOSE 2005-2014

PRINCIPAIS USOS DA TERRA SIOSE 2005-2014						
SIOSE						
Concellos	SAU			Mato		
	2005	2014	% Variac. 2005-2014	2005	2014	% Variac. 2005-2014
Antas de Ulla	4.417,09	4.141,94	-6,23%	1.689,89	1.236,45	-26,83%
Carballedo	6.460,14	5.514,84	-14,63%	1.352,95	1.928,09	42,51%
Chantada	9.328,22	8.976,53	-3,77%	1.193,64	965,45	-19,12%
Monterroso	5.847,78	5.398,57	-7,68%	1.420,76	1.183,62	-16,69%
Palas de Rei	9.564,32	8.452,53	-11,62%	3.464,39	2.904,23	-16,17%
Paradela	7.161,67	6.876,87	-3,98%	1.019,61	1.045,84	2,57%
Páramo, O	3.866,78	3.736,59	-3,37%	362,66	300,32	-17,19%
Portomarín	4.901,13	4.559,01	-6,98%	1.949,99	1.757,81	-9,86%
Sarria	11.440,10	10.931,02	-4,45%	896,89	592,42	-33,95%
Taboada	7.579,99	7.105,09	-6,27%	2.252,42	1.758,19	-21,94%
Total GDR05	70.752,31	65.893,32	-6,87%	15.603,20	13.672,42	-12,37%
SIOSE						
Concellos	Arborado			Outros usos		
	2005	2014	% Variac. 2005-2014	2005	2014	% Variac. 2005-2014
Antas de Ulla	3.950,05	4.496,62	13,84%	201,09	482,47	139,93%
Carballedo	5.739,79	6.082,41	5,97%	257,50	355,59	38,09%
Chantada	6.482,22	7.016,03	8,23%	644,03	712,48	10,63%
Monterroso	3.886,87	4.573,27	17,66%	242,07	283,90	17,28%
Palas de Rei	6.594,62	8.135,95	23,37%	195,14	437,26	124,08%
Paradela	3.532,18	3.769,43	6,72%	389,16	408,66	5,01%
Páramo, O	2.980,36	3.100,36	4,03%	259,56	327,89	26,33%
Portomarín	4.118,78	4.715,48	14,49%	466,13	445,79	-4,36%
Sarria	5.236,22	5.967,85	13,97%	805,29	910,33	13,04%
Taboada	4.222,81	5.107,66	20,95%	581,78	682,24	17,27%
Total GDR05	46.743,90	52.965,06	13,31%	4.477,98	5.046,61	12,70%

Na táboa seguinte imos ver a porcentaxe que representan para cada un dos concellos os principais usos da terra segundo o SIOSE, tomando só os últimos datos accesibles, os do SIOSE 2014:

Táboa 112. Principais usos da terra por concellos SIOSE 2014 e porcentaxe que representan

PRINCIPAIS USOS DA TERRA SIOSE 2014								
Concello	SAU	% sobre total	Mato	% sobre total	Arborado	% sobre total	Outros usos	% sobre total
Antas de Ulla	4.141,94	39,99%	1.236,45	11,94%	4.496,62	43,41%	482,47	4,66%
Carballedo	5.514,84	39,73%	1.928,09	13,89%	6.082,41	43,82%	355,59	2,56%
Chantada	8.976,53	50,80%	965,46	5,46%	7.016,03	39,70%	712,48	4,03%
Monterroso	5.398,57	47,19%	1.183,62	10,35%	4.573,27	39,98%	283,90	2,48%
Palas de Rei	8.452,53	42,41%	2.904,23	14,57%	8.135,95	40,82%	437,26	2,20%
Paradela	6.876,87	56,83%	1.045,84	8,64%	3.769,43	31,15%	408,66	3,38%
Páramo, O	3.736,59	50,05%	300,32	4,02%	3.100,36	41,53%	327,89	4,39%
Portomarín	4.559,01	39,72%	1.757,81	15,32%	4.715,48	41,08%	445,79	3,88%
Sarria	10.931,02	59,40%	592,42	3,22%	5.967,85	32,43%	910,33	4,95%
Taboada	7.105,09	48,49%	1.758,19	12,00%	5.107,66	34,86%	682,24	4,65%
Total GDR05	65.893,32	47,90%	13.672,42	9,94%	52.965,06	38,50%	5.046,61	3,66%

Polo tanto existen concellos no que máis do 50% da súa superficie do SIOSE 2014 é SAU, así temos Sarria (59,40%), Paradela (56,83%), Chantada (50,80%) e O Páramo (50,05%). E concellos nos que pola contra o Arborado é a superficie maioritaria, como ocorre en Antas de Ulla, Carballedo e Portomarín. No conxunto do GDR05 Miño Ulla a superficie maioritaria é a SAU, case dez puntos por riba da do Arborado segundo o SIOSE 2014.

- **SIXPAC**

Cos datos extraídos do SIXPAC, vemos unha tendencia xeral nos concellos pertencentes ao GDR05 Miño Ulla a aumentar a SAU, excepto en **Sarria**, que diminúe nun **0,74%** e no **O Páramo**, que tamén reduce a súa superficie agraria utilizada nun **1,99%**. **No conxunto do GDR a SAU aumenta moi lixeiramente un 1,16%**.

No extremo contrario está situado o Mato, que se reduce significativamente en todos os concellos excepto en **Monterroso** e **O Páramo**, onde aumenta considerabelmente, un **59,26%** e un **145,22%**, respectivamente e en **Sarria**, onde a superficie de mato aumenta en menor medida, sendo este aumento dun **22,17%**. **No GDR05 segundo o SIXPAC o Mato redúcese significativamente, un 26,60%**.

O Arborado, amosa un incremento xeneralizado en todos os concellos, destacando en **Taboada, Antas de Ulla e Paradela**, onde o aumento de hectáreas forestais supón máis dun **20%** en cada un dos concellos. **A superficie de Arborado aumenta no conxunto do GDR nun 14,08%**.

En canto a **Outros usos**, existen diferencias acusadas nos concellos. Por unha banda, están os concellos nos que esta cobertura retrocede, **Chantada (-16,44%)**, **Monterroso (-15,52%)**, **Antas de Ulla (-14,55%)**, **Sarria (-12,10%)** e, en menor medida, **Portomarín (-2,67%)**. E, por outra banda, os concellos de **O Páramo (10,62%)**, **Palas de Rei (9,67%)**, **Carballedo (7,79%)**, **Taboada (4,60%)** e **Paradela (3,80%)** experimentan un crecemento destes usos, inda que o fan en menor medida, por iso o balance de todo o GDR é negativo **(-3,60%)**

Táboa 113. Principais usos da terra por concellos datos SIXPAC 2007-2015

PRINCIPAIS USOS DA TERRA SIXPAC 2007-2015						
SIXPAC						
Concello	SAU			Mato		
	2007	2015	% Variac 2007-2015	2007	2015	% Variac 2007-2015
<i>Antas de Ulla</i>	4.461,30	4.491,89	0,69%	2.874,97	2.158,04	-24,94%
<i>Carballedo</i>	5.417,80	5.460,94	0,80%	3.886,05	2.472,12	-36,38%
<i>Chantada</i>	8.746,47	8.793,71	0,54%	3.106,49	2.566,75	-17,37%
<i>Monterroso</i>	4.909,23	5.072,99	3,34%	3.084,19	4.911,77	59,26%
<i>Palas de rei</i>	8.281,04	8.407,85	1,53%	5.805,46	2.154,99	-62,88%
<i>Paradela</i>	6.554,54	6.846,14	4,45%	2.874,47	766,50	-73,33%
<i>Páramo, O</i>	3.878,47	3.801,32	-1,99%	1.040,08	2.550,51	145,22%
<i>Portomariñ</i>	4.287,65	4.370,22	1,93%	3.270,41	1.740,86	-46,77%
<i>Sarria</i>	10.954,06	10.872,49	-0,74%	2.552,69	3.118,73	22,17%
<i>Taboada</i>	7.017,30	7.140,78	1,76%	3.970,81	1.387,91	-65,05%
Total GDR05	64.507,86	65.258,32	1,16%	32.465,62	23.828,19	-26,60%
SIXPAC						
Concello	Arborado			Outros usos		
	2007	2015	% Variac 2007-2015	2007	2015	% Variac 2007-2015
<i>Antas de Ulla</i>	2.578,84	3.221,08	24,90%	414,40	354,11	-14,55%
<i>Carballedo</i>	3.768,01	4.201,71	11,51%	777,66	838,21	7,79%
<i>Chantada</i>	4.329,46	4.790,81	10,66%	1.480,67	1.237,18	-16,44%
<i>Monterroso</i>	2.889,38	3.181,98	10,13%	551,87	466,25	-15,52%
<i>Palas de rei</i>	5.094,40	5.575,87	9,45%	759,28	832,72	9,67%
<i>Paradela</i>	1.969,41	2.372,43	20,46%	691,66	717,96	3,80%
<i>Páramo, O</i>	2.060,53	2.336,34	13,39%	480,70	531,75	10,62%
<i>Portomariñ</i>	3.146,10	3.644,22	15,83%	737,89	718,20	-2,67%
<i>Sarria</i>	3.676,95	4.040,19	9,88%	1.216,85	1.069,56	-12,10%
<i>Taboada</i>	2.649,51	3.327,24	25,58%	1.084,40	1.134,28	4,60%
Total GDR05	32.162,60	36.691,87	14,08%	8.195,39	7.900,21	-3,60%

Na táboa seguinte imos ver agora a porcentaxe que representan para cada un dos concellos do GDR05 Miño Ulla os principais usos da terra segundo o SIXPAC, tomando só os últimos datos accesibles, os do SIXPAC 2015:

Táboa 114. Principais usos da terra por concellos SIXPAC 2015 e porcentaxe que representan

PRINCIPAIS USOS DA TERRA SIXPAC 2015								
Concello	SAU	% sobre total	Mato	% sobre total	Arborado	% sobre total	Outros usos	% sobre total
<i>Antas de Ulla</i>	4.491,89	43,93%	2.158,04	21,11%	3.221,08	31,50%	354,11	3,46%
<i>Carballedo</i>	5.460,94	42,09%	2.472,12	19,06%	4.201,71	32,39%	838,21	6,46%

PRINCIPAIS USOS DA TERRA SIXPAC 2015								
Chantada	8.793,71	50,57%	2.566,75	14,76%	4.790,81	27,55%	1.237,18	7,11%
Monterroso	5.072,99	37,21%	4.911,77	36,03%	3.181,98	23,34%	466,25	3,42%
Palas de Rei	8.407,85	49,54%	2.154,99	12,70%	5.575,87	32,85%	832,72	4,91%
Paradela	6.846,14	63,96%	766,50	7,16%	2.372,43	22,17%	717,96	6,71%
Páramo, O	3.801,32	41,23%	2.550,51	27,66%	2.336,34	25,34%	531,75	5,77%
Portomarín	4.370,22	41,73%	1.740,86	16,62%	3.644,22	34,79%	718,20	6,86%
Sarria	10.872,49	56,92%	3.118,73	16,33%	4.040,19	21,15%	1.069,56	5,60%
Taboada	7.140,78	54,97%	1.387,91	10,68%	3.327,24	25,61%	1.134,28	8,73%
Total GDR05	65.258,32	48,82%	23.828,19	17,82%	36.691,87	27,45%	7.900,21	5,91%

Polo tanto existen concellos no que máis do 50% da súa superficie do SIXPAC 2015 é SAU, así temos Paradela (63,96%) Sarria (56,92%), Taboada (54,97%) e Chantada (50,57%), pero ademais en todos e cada un dos concellos e tamén no conxunto do GDR05 a SAU é a superficie maioritaria.

- **Mapa Forestal de España 2011**

Segundo o Mapa Forestal de España **existe unha dicotomía entre os concellos do GDR05 Miño Ulla**. Por un lado, **dáse o caso de que a SAU ocupe a maior proporción da superficie dos concellos en detrimento da superficie arborada**, como acontece nos concellos de **Chantada, Monterroso, Palas de Rei, Paradela, O Páramo, Sarria e Taboada**. E, por outro lado, xusto o caso contrario, **dándose os concellos con maior vocación forestal, como é o caso dos concellos de Antas de Ulla, Carballedo, e Portomarín**.

Táboa 115.Principais usos da terra por concellos datos MFE 2011

PRINCIPAIS USOS DA TERRA MFE 2011								
Concello	Arborado	% sobre total	SAU	% sobre total	Mato	% sobre total	Outros usos	% sobre total
Antas de Ulla	4.435,56	42,81%	4.215	40,68%	1.581,96	15,27%	127,73	1,23%
Carballedo	6.179,51	44,50%	5.760,28	41,48%	1.706,83	12,29%	238,62	1,72%
Chantada	6.750,58	38,20%	9.226,2	52,21%	1.161,42	6,57%	534,81	3,03%
Monterroso	4.790,78	41,81%	5.144,77	44,90%	1.281,10	11,18%	242,28	2,11%
Palas de rei	8.059,63	40,36%	8.309,42	41,61%	3.368,04	16,87%	231,56	1,16%
Paradela	3.435,31	28,36%	6.648,28	54,89%	1.728,86	14,27%	299,59	2,47%
Páramo, O	3.326,44	44,47%	3.681,99	49,22%	224,76	3,00%	247,23	3,31%
Portomarín	4.760,14	41,36%	4.247,77	36,90%	2.114,03	18,37%	388,38	3,37%
Sarria	5.753,25	31,16%	11.486,13	62,21%	794,41	4,30%	428,27	2,32%
Taboada	5.407,89	36,87%	6.801,80	46,38%	1.781,26	12,14%	675,97	4,61%
Total GDR05	52.899,09	38,45%	65.521,64	47,63%	15.742,67	11,44%	3.414,44	2,48%

Segundo o MFE 2011 no conxunto do GDR05, igual que sucedía co SIOSE 2014 e co SIXPAC 2015, a superficie maioritaria é a SAU, que supera neste caso en máis de 9 puntos porcentuais a do Arborado.

E.1.2 XESTIÓN AGROGANDEIRA E FORESTAL DO TERRITORIO

Nas últimas décadas as explotacións gandeiras experimentaron un acelerado proceso de reestruturación, caracterizado pola crecente especialización e o abandono simultáneo da maioría das unidades de pequenas dimensións. Sendo esta evolución resultado do efecto combinado dos factores internos ás propias unidades produtivas, ligados a súa situación económica e familiar, e dos derivados do entorno económico e institucional como o establecemento das cotas lácteas.

Do mesmo xeito, comezouse a apostar polo aproveitamento forestal de especies de crecemento rápido (*Pinus spp.* e *Eucalyptus spp.*) que nutrisen a incipiente industria da celulosa e dos conglomerados de madeira.

Estes procesos foron acompañados, non só de cambios nas estruturas das explotacións gandeiras, ou no manexo do gando, nin no cambio do mosaico forestal, se non nunha serie de profundas reformas nos sistemas de xestión do solo.

Nos seguintes epígrafes expónse a análise realizada sobre os últimos datos dispoñíbeis obtidos de diversas fontes: Censo Agrario 2020, Mapa Forestal de España e SIOSE coa fin de caracterizar as principais orientacións produtivas da Superficie Agrícola Utilizada e da Superficie Forestal, a escala do GDR05 Miño Ulla e tamén de cada un dos concellos que o compoñen.

E.1.2.1 Análise da orientación produtiva da SAU

O Censo Agrario de 2020 supón a base de datos máis recente de información sobre a SAU.

A cifra total desta é menor que a que nos dá o SIOSE, o SIXPAC ou o MFE, o que indica unha tendencia á redución deste conxunto de terras.

O Censo recolle **59.672 ha**, ocupadas na súa maioría por **Pastos permanentes 43.811 ha**, o que supón un **73,42%** da SAU, e **14.877 ha de Terras Labradas**, un **24,93%**.

Na táboa calculouse tamén o tamaño medio das explotacións, resultando este de **15,38 ha**, as **explotacións máis grandes corresponden aos Pastos permanentes, 12,79 ha** que tamén son as que contan cun maior número de explotacións, **3.425**, e as **Terras labradas 5,24 ha**, con **2.839** explotacións.

Táboa 116. Superficie Agraria Utilizada Censo Agrario 2020

CARACTERIZACIÓN DA SAU NO ÁMBITO DO GDR05 MIÑO ULLA				
Clases	Superficie (ha)	%	Nº explotacións	Tamaño explotación
Pastos permanentes	43.811	73,42%	3.425	12,79
Terras labradas	14.877	24,93%	2.839	5,24
Cultivos leñosos	923	1,55%	1.500	0,62
SAU en invernadoiro/cultivo alto accesible	6	0,01%	42	0,14
Hortas para consumo propio	54	0,09%	1.945	0,03
Total SAU	59.672	100,00%	3.881	15,38

Como xa vimos nos datos presentados a nivel GDR, os datos achegados polo Censo Agrario 2020 distribuídos por concellos (Táboa 116. Superficie Agraria Utilizada Censo Agrario 2020), amosan unha imposición na **cobertura do solo do Pasto Permanente** en todos os concellos, que se cifra para o total do GDR en **923 ha**. Ampliando a análise, na seguinte táboa (Táboa 117.

Composición da SAU segundo o Censo Agrario 2020) Destacando **Paradela**, con **6.431 ha**, na que este uso representa o **87,77%** da súa SAU.

En segundo lugar de porcentaxe de ocupación da SAU, temos as **Terras labradas**, cuxa media para o conxunto atópase nun **24,93%**, repartidas en **14.877 ha**, situándose só **815 ha** destas no concello de Paradela, o que supón apenas un 11,12% deste uso no cómputo total da súa SAU.

Os **Cultivos leñosos**, seguindo a orde, ocupan **923 ha** na extensión do GDR, o que significa un **1,55%** da superficie agraria utilizada, estando o groso repartido entre **Taboada**, con **292 ha** e **Chantada**, que conta con **218 ha** de *cultivos leñosos*.

As Hortas para consumo propio e os Invernadoiros ou cultivos altos accesibles declarados, apenas suman entre eles un 1%, repartido en **60 hectáreas** (**54 ha** Hortas para consumo propio e **6 ha** invernadoiros e cultivo alto accesible).

Táboa 117. Composición da SAU segundo o Censo Agrario 2020

SAU POR CONCELLOS. CENSO AGRARIO 2020												
Concellos	Total SAU		Terras labradas		Cultivos leñosos		Pastos permanentes		Hortas para consumo propio		SAU en invernadoiro ou cultivo alto accesible	
	Ha	%	Ha	%	Ha	%	Ha	%	Ha	%	Ha	%
Antas de Ulla	3.136	100	739	23,57	34	1,08	2.358	75,19	5	0,16	0	0,00
Carballado	4.704	100	862	18,32	77	1,64	3.759	79,91	5	0,11	0	0,00
Chantada	7.646	100	1.544	20,19	218	2,85	5.872	76,80	9	0,12	3	0,04
Monteroso	4.208	100	1.321	31,39	16	0,38	2.868	68,16	3	0,07	0	0,00
Palas de Rei	7.158	100	2.558	35,74	47	0,66	4.546	63,51	6	0,08	1	0,01
Paradela	7.327	100	815	11,12	76	1,04	6.431	87,77	4	0,05	0	0,00
Páramo, O	3.730	100	861	23,08	28	0,75	2.837	76,06	3	0,08	0	0,00
Portomarín	4.296	100	1.631	37,97	44	1,02	2.618	60,94	3	0,07	0	0,00
Sarria	11.100	100	2.929	26,39	91	0,82	8.069	72,69	10	0,09	1	0,01
Taboada	6.367	100	1.617	25,40	292	4,59	4.453	69,94	6	0,09	1	0,02
Total GDR05	59.672	100	14.877	24,93	923	1,55	43.811	73,42	54	0,09	6	0,01

Para efectuar unha análise máis en detalle da composición das terras labradas, **en forraxeiras e non forraxeiras**, recorreuse a análise dos microdatos do Censo Agrario 2020 proporcionados polo INE. Para o estudo dos datos realizouse un cálculo porcentual sobre a mostra recollida polo INE. Como resultado puidemos acadar uns valores porcentuais aproximados sobre as hectáreas dedicadas a cultivos forraxeiros.

A vista desta información, detectouse que na maior parte dos concellos existe mais proporción de *cultivos non forraxeiros*, pola contra só en **Antas de Ulla, Paradela, Sarria e Taboada** existiría unha preponderancia dos cultivos *forraxeiros*.

Táboa 118. Estimación terras labradas

ESTIMACIÓN DAS TERRAS LABRADAS		
Concello	Forraxeiros (ha)	Non forraxeiros (ha)
<i>Antas de Ulla</i>	91,67%	8,33%
<i>Carballedo</i>	28,21%	71,79%
<i>Chantada</i>	44,61%	55,39%
<i>Monterroso</i>	11,43%	88,57%
<i>Palas de Rei</i>	46,30%	53,70%
<i>Paradela</i>	87,88%	12,12%
<i>Páramo, O</i>	41,51%	58,49%
<i>Portomarín</i>	18,38%	81,62%
<i>Sarria</i>	52,22%	47,78%
<i>Taboada</i>	67,44%	32,56%
Total GDR05	46,61%	53,39%

Para obter un maior grado de detalle sobre os aproveitamentos da SAU temos que recorrer aos datos do SIOSE, os máis recentes son os de 2014. O Censo achéganos una Superficie Agraria Utilizada de **59.672 ha, 6.221,32 ha** menos que o SIOSE no ano 2014, que se cifra en **65.893,32 ha**. Esta diferenza que é entendible, tendo en conta a tendencia a redución desta e que existen 6 anos de diferenza da toma de datos dunha fonte a outra.

Así e a todo, podemos observar que a maior parte da SAU (**66,09%**) **está ocupada por Cultivos herbáceos, 43.574,28 ha**. O seguinte uso do solo en orde descendente segundo a súa importancia no total da SAU é *Combinación de cultivos con vexetación*, que se estende por un 16,95%. As *hortas* apenas teñen representación (0,72%), ao igual que as *instalacións agrícolas e/ou gandeiras* (0,30%).

As *Froiteiras non cítricas*, ocupan tan só **5,81 ha**, supoñendo unha porcentaxe de apenas o **0,01%** sobre o total das terras que compoñen a **SAU**.

Táboa 119. Clasificación dos usos do solo que forman a SAU segundo o SIOSE 2014

CLASIFICACIÓN DA SAU SEGUNDO SIOSE 2014		
Clasificación	Superficie (ha)	% uso 2014 sobre o total
Cultivo herbáceo	43.574,2	66,13%
Combinación de cultivos con vexetación	11.166,38	16,95%
Combinación de cultivos	7.217,26	10,95%
Prado	3.35,80	0,51%
Instalación agrícola e/ou gandeira	200,29	0,30%
Viñedo	183,69	0,28%
Asentamento agrícola e horta	131,13	0,20%
Froiteira non cítrica	5,81	0,01%
Pasteiro ou herbazal	2,72	0,00%
Total GDR05	65.893,32 ha	100%

Como podemos observar na táboa, elaborada a nivel de desagregación municipal, observamos que en cinco dos dez concellos do GDR **mantense o Cultivo herbáceo como o uso que maior parte do solo ocupa do total da SAU** a excepción de **Antas de Ulla e Taboada**, onde é a categoría *Combinación de cultivos con vexetación* a que predomina no mosaico agrario.

O resto de categorías seguen as tendencias do conxunto do GDR, destacando o elevado número de hectáreas de *Prado* que presentan **Carballedo (14,25 ha)** e **Palas de Rei (10,21 ha)** en comparación ao resto.

Táboa 120. Clasificación por concellos dos usos do solo que forman a SAU segundo o SIOSE 2014

CLASIFICACIÓN DA SAU POR CONCELLOS SEGUNDO SIOSE 2014						
Usos	Superficie	Antas de Ulla	Carballedo	Chantada	Monterroso	Palas de Rei
Asentamento agrícola e horta	ha	28,04	0,00	0,00	8,12	31,45
	% sobre total	0,68%	0,00%	0,00%	0,20%	0,76%
Combinación de cultivos	ha	4,73	63,74	82,59	0,00	0,00
	% sobre total	0,11%	1,15%	0,92%	0,00%	0,00%
Combinación de cultivos con vexetación	ha	2.201,65	635,16	2.239,78	1.926,55	4.068,86
	% sobre total	53,12%	11,51%	24,95%	35,57%	47,92%
Cultivo herbáceo	ha	1.738,25	4.026,98	6.206,46	3.157,63	3.457,04
	% sobre total	41,94%	72,96%	69,14%	58,30%	40,71%
Froiteira non cítrica	ha	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	% sobre total	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Instalación agrícola e/ou gandeira	ha	2,65	4,32	2,47	19,65	38,63
	% sobre total	0,06%	0,08%	0,03%	0,36%	0,45%
Pasteiro ou herbazal	ha	0,00	0,00	0,00	0,00	2,79
	% sobre total	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,03%
Prado	ha	169,27	786,32	344,72	304,68	892,39
	% sobre total	4,08%	14,25%	3,84%	5,62%	10,51%
Viñedo	ha	0,00	2,64	100,51	0,00	0,00
	% sobre total	0,00%	0,05%	1,12%	0,00%	0,00%
Total	ha	4.144,59	5.519,16	8.976,53	5.416,63	8.491,16
CLASIFICACIÓN DA SAU POR CONCELLOS SEGUNDO SIOSE 2014						
Uso	Superficie	Paradela	O Páramo	Portomariñ	Sarria	Taboada
Asentamento agrícola e horta	ha	7,46	7,93	0,00	19,56	28,62
	% sobre total	0,11%	0,21%	0,00%	0,18%	0,40%
Combinación de cultivos	ha	368,95	94,35	1.582,75	587,81	4.432,35
	% sobre total	5,36%	2,51%	34,47%	5,35%	62,26%
Combinación de cultivos con vexetación	ha	19,91	0,00	81,93	0,00	2,54
	% sobre total	0,29%	0,00%	1,78%	0,00%	0,04%
Cultivo herbáceo	ha	6.466,81	3.518,06	2.611,20	9.971,72	2.420,13
	% sobre total	93,89%	93,77%	56,87%	90,72%	34,00%
Froiteira non cítrica	ha	0,00	0,00	0,00	5,81	0,00
	% sobre total	0,00%	0,00%	0,00%	0,14%	0,00%
Instalación agrícola e/ou gandeira	ha	11,06	15,33	32,14	60,36	13,68
	% sobre total	0,16%	0,22%	0,47%	0,88%	0,20%
Pasteiro ou herbazal	ha	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	% sobre total	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Prado	ha	13,74	116,25	283,13	346,12	180,18
	% sobre total	0,20%	1,69%	4,11%	5,03%	2,62%

CLASIFICACIÓN DA SAU POR CONCELLOS SEGUNDO SIOSE 2014						
	ha	0,00	0,00	0,00	0,00	41,27
Viñedo	% sobre total	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,58%
Total	ha	6.887,93	3.751,92	4.591,15	10.991,38	7.118,77

A información **máis actualizada e desagregada por concellos**, é a da *Táboa 121. Superficies declaradas polos agricultores no marco das axudas da Política Agraria Común (PAC) 2021*, que sitúan o total da SAU do GDR en **72.520,95 ha**, cifra sensiblemente superior as outras fontes consultadas.

Resultando **Sarria (15,86%), Chantada (13%),Taboada (12,27%) e Paradela (11,87%)** os concellos con maior importancia de superficie agrícola utilizada sumando entre os catro o **53%** do total da SAU no GDR05 Miño Ulla.

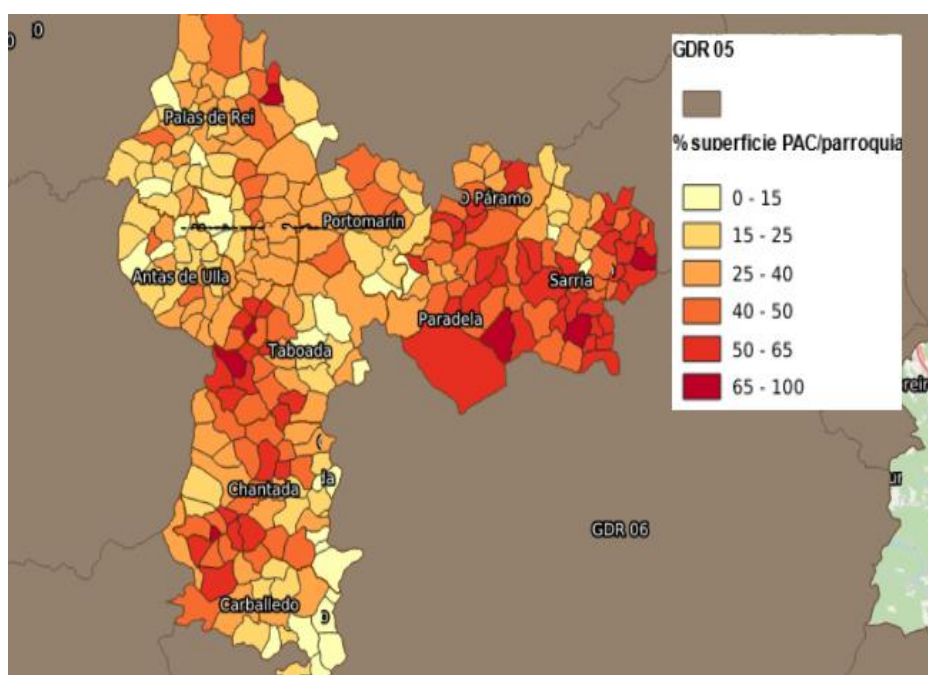
Táboa 121. Superficies declaradas polos agricultores no marco das axudas da Política Agraria Común (PAC) 2021

SUPERFICIE DECLARADA 2021 SAU (HA)		
Concello	Superficie (ha)	%
Sarria	11.501,03	15,86%
Chantada	9.425,57	13,00%
Taboada	8.897,01	12,27%
Paradela	8.608,37	11,87%
Palas de Rei	7.533,90	10,39%
Monterroso	7.498,08	10,34%
Portomarín	5.420,89	7,47%
Antas de Ulla	5.309,39	7,32%
Páramo, O	4.308,59	5,94%
Carballedo	4.018,13	5,54%
Total GDR05	72.520,95	100,00%

Para unha análise de maior detalle valerémonos da información espacial dispoñible no Visor de Estratexias-GDR da superficie declarada por parroquias (

Mapa 13. Superficie declarada por parroquias do Visor Estratexias-GDR). A vista dos datos podemos determinar que son as parroquias dos concellos de **Paradela, O Páramo e Sarria** as que maior superficie de PAC declaran, destacando tamén algunhas nos concellos de **Taboada, Chantada e Carballedo**.

Mapa 13. Superficie declarada por parroquias do Visor Estratexias-GDR

E.1.2.2 Análise da superficie forestal

A información máis recente sobre a composición da masa forestal para o ámbito do GDR05 Miño Ulla atopámola no SIOSE 2014. Na Táboa preséntanse os datos correspondentes a cada concello de *Bosque mixto*, *Bosque de coníferas* e *Bosque de Frondosas*.

Á vista dos datos, obsérvase que na metade dos concellos analizados existe unha superioridade das **masas mixtas** (mestura entre coníferas e frondosas). **Chantada, Paradela, Sarria e Taboada**, teñen un dominio da frondosa, representando esta categoría o groso da superficie arborada. Do mesmo xeito, só é no concello do **Páramo** onde a porcentaxe que representan as coníferas é lixeiramente maior, existindo valores moi equitativos para os tres conxuntos de bosques.

Táboa 122. Masas arbóreas por concellos SIOSE 2014

TIPOS DE MASAS ARBÓREAS POR CONCELLOS. SIOSE 2014										
Clases	Antas de Ulla		Carballido		Chantada		Monterroso		Palas de Rei	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
<i>Bosque mixto</i>	2.700,51	48,73	4.848,85	59,18	3.365,23	36,51	3.015,48	45,77	4.834,14	45,89
<i>Bosque de coníferas</i>	820,52	14,81	825,81	10,08	703,06	7,63	1.333,15	20,24	1.857,90	17,64
<i>Bosque de frondosas</i>	2.020,70	36,46	2.518,91	30,74	5.147,77	55,86	2.239,07	33,99	3.842,55	36,48
Total	5.541,73	100,00	8.193,56	100,00	9.216,05	100,00	6.587,70	100,00	10.534,59	100,00
Clases	Paradela		O Páramo		Portomarín		Sarria		Taboada	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
<i>Bosque mixto</i>	1.742,43	36,95	1.147,13	31,44	2.314,53	39,45	968,72	12,03	2.153,69	34,51
<i>Bosque de coníferas</i>	509,92	10,81	1.292,08	35,42	1.840,49	31,37	1.006,86	12,50	909,31	14,57
<i>Bosque de frondosas</i>	2.463,72	52,24	1.208,95	33,14	1.712,31	29,18	6.076,12	75,46	3.178,26	50,92

TIPOS DE MASAS ARBÓREAS POR CONCELLOS. SIOSE 2014

Total	4.716,07	100,00	3.648,16	100,00	5.867,33	100,00	8.051,70	100,00	6.241,26	100,00

Para unha análise máis detallada apoiámonos nos datos, menos recentes, sobre as especies principais que compoñen o arborado do Mapa Forestal de España 2011 (Táboa 123. Principais especies forestais do MFO 2011).

O *Quercus robur*, ou **carballo** é a especie máis abundosa na zona, ocupando con **26.248,62 ha** case a metade da superficie arborada (**49,64%**). Ségueno as dúas especies de piñeiro *Pinus radiata* e *Pinus sylvestris*, que se estenden por **15.681,1 ha**, significando o **16,86%** do arborado. Estas formacións non se tratan de bosques naturais como acontece maiormente cos carballos, se non que na súa meirande parte son plantacións forestais que nutren as empresas do sector madeireiro, ao igual que os eucaliptos. A este respecto, compre sinalar que no GDR05 Miño Ulla os eucaliptos (*Eucalyptus nitens*, *Eucalyptus globulus* e outras especies), en 2011 apenas representaban o **4,69%** porén, se dispoñeramos dunha base de datos máis actualizada é bastante probábel que esta porcentaxe aumentara sensibelmente.

Táboa 123. Principais especies forestais do MFO 2011

SUPERFICIE PRINCIPAL ESPECIE FORESTAL

Especie	Superficie (ha)	% sobre total
<i>Quercus robur</i>	26.248,62	49,64%
<i>Pinus radiata</i>	8.917,63	16,86%
<i>Pinus sylvestris</i>	6.763,47	12,79%
<i>Betula alba</i>	1.855,16	3,51%
<i>Eucalyptus nitens</i>	1.455,04	2,75%
<i>Quercus pyrenaica</i>	1.009,16	1,91%
<i>Castanea sativa</i>	589,08	1,11%
<i>Eucalyptus globulus</i>	492,9	0,93%
<i>Populus nigra</i>	407,05	0,77%
<i>Alnus glutinosa</i>	383,33	0,72%
<i>Pinus pinaster</i>	41,77	0,08%
<i>Salix spp.</i>	20,87	0,04%
Outros eucaliptos	16,62	0,03%
<i>Salix atrocinerea</i>	16,17	0,03%
<i>Populus x canadensis</i>	12,33	0,02%
<i>Quercus suber</i>	10,84	0,02%
<i>Eucalyptus camaldulensis</i>	6,45	0,01%
<i>Quercus rubra</i>	5,89	0,01%
<i>Salix fragilis</i>	4,07	0,01%
<i>Pseudotsuga menziesii</i>	2,9	0,01%
Total Superficie arborada	52.879,78	100,00%

Cos datos das principais especies arbóreas por concello observamos que tan só nos concellos de **Portomarín** e **O Páramo** o número de hectáreas de carballos é inferior ao 50%, chegando incluso neste último municipio a ser esta superior ao do *Pinus radiata*. Pola contra, compre destacar que os datos analizados sitúan **4.126,44 ha** da especie *Quercus Robur* en **Sarria**, o que supón un **70,81%** da súa superficie arbórea.

Sarria, Paradela e Chantada son os concellos nos que se detectaba un maior número de castiñeiros (*Castanea sativa*), **408,54ha** e **311,19 ha** e **203,56 ha** respectivamente, mais con pouca representación sobre a súa masa forestal total.

No 2011, detectábanse **1.575,5 ha** de eucaliptos (**19,77%**) en **Palas de Rei, 1.047,41 ha** de *Eucalyptus nitens* e **271,02 ha** de *Eucalyptus globulus*, sendo o concello con maior número de hectáreas desta especie. Neste momento, en **Paradela** e o **Páramo** non se contabilizou ningún eucalipto.

A información dispoñible desta fonte, sinala que a produción de **piñeiros** tiña certa importancia en 2011. Destaca en especial a superficie ocupada pola especie *Pinus Radiata* en **Antas de Ulla 1.091,81 ha**, significando un **23,57%** da súa masa forestal, en **Carballedo 2.148,11 ha** é un **34,93%**, en **Chantada 1.736,38 ha**, cunha porcentaxe do **24,84%** e en **Sarria** con **1.391,81 ha** e un **27,12%**.

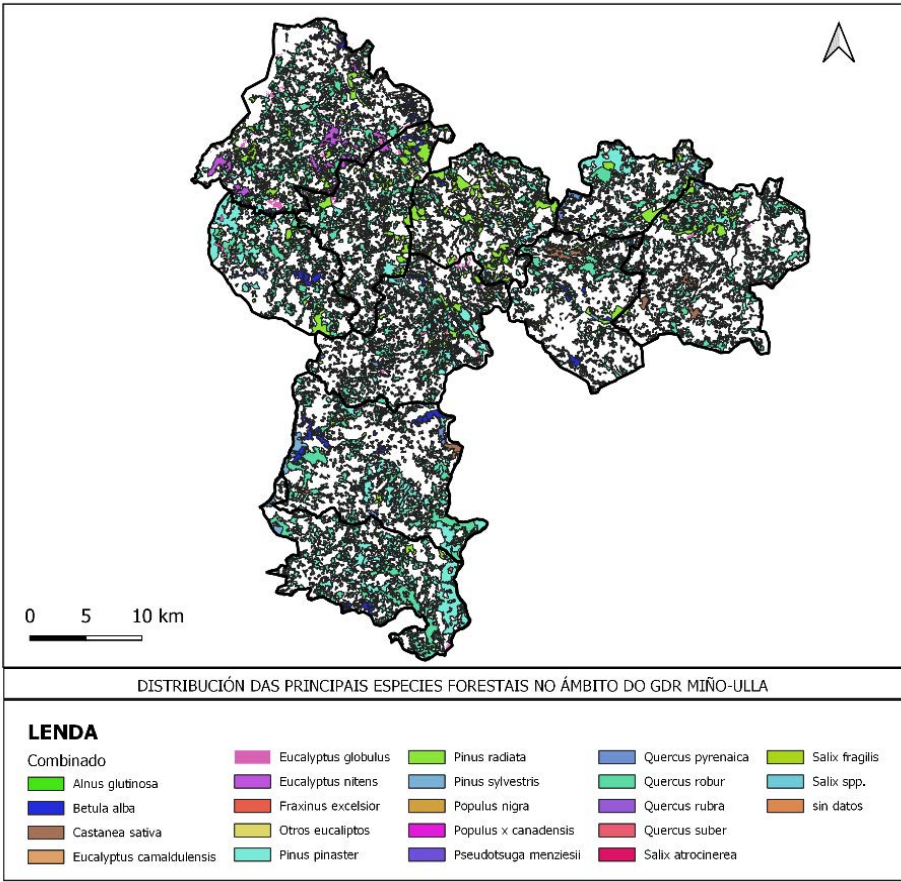
Táboa 124. Superficie por concello das principais especies forestais do MFO 2011

SUPERFICIE PRINCIPAL ESPECIE FORESTAL POR CONCELLO										
Especie	Antas de Ulla		Carballedo		Chantada		Monterroso		Palas de Rei	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
<i>Alnus glutinosa</i>	23,69	0,51	0,00	0,00	30,60	0,46	11,84	0,26	62,40	0,78
<i>Betula alba</i>	265,06	5,72	159,74	2,60	538,42	8,01	156,05	3,41	354,20	4,44
<i>Castanea sativa</i>	11,90	0,26	9,96	0,16	203,56	3,03	5,14	0,11	9,98	0,13
<i>Eucalyptus camaldulensis</i>	1,34	0,03	0,00	0,00	3,77	0,06	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Eucalyptus globulus</i>	52,89	1,14	21,12	0,34	0,00	0,00	56,51	1,23	271,02	3,40
<i>Eucalyptus nitens</i>	11,14	0,24	0,00	0,00	0,00	0,00	127,12	2,77	1.304,48	16,37
Outros eucaliptos	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Pinus pinaster</i>	0,00	0,00	2,58	0,04	1,25	0,02	15,82	0,35	22,12	0,28
<i>Pinus radiata</i>	1.091,81	23,57	2.148,11	34,93	1.736,38	25,84	368,20	8,04	567,50	7,12
<i>Pinus sylvestris</i>	473,26	10,22	88,63	1,44	114,02	1,70	1.133,61	24,75	1.047,41	13,14
<i>Populus nigra</i>	0,00	0,00	126,57	2,06	277,23	4,13	0,00	0,00	3,25	0,04
<i>Populus x canadensis</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Pseudotsuga menziesii</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Quercus pyrenaica</i>	81,70	1,76	6,98	0,11	232,13	3,45	40,55	0,89	0,00	0,00
<i>Quercus robur</i>	2.613,11	56,42	3.575,04	58,13	3.578,55	53,25	2.652,95	57,91	4.328,29	54,30
<i>Quercus rubra</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Quercus suber</i>	0,00	0,00	10,84	0,18	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Salix atrocinerea</i>	5,36	0,12	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Salix fragilis</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	4,07	0,06	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Salix spp.</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	13,27	0,29	0,00	0,00
Superficie arborada	4.631,26	100,00	6.149,57	100,00	6.719,98	100,00	4.581,06	100,00	7.970,65	100,00
Especie	Paradela		O Páramo		Portomarín		Sarria		Taboada	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%

SUPERFICIE PRINCIPAL ESPECIE FORESTAL POR CONCELLO										
<i>Alnus glutinosa</i>	3,35	0,09	42,58	1,21	78,17	1,65	110,36	1,89	23,69	0,46
<i>Betula alba</i>	274,38	7,58	0,03	0,00	97,65	2,06	18,95	0,33	265,06	5,17
<i>Castanea sativa</i>	311,19	8,60	14,11	0,40	13,99	0,30	408,54	7,01	11,90	0,23
<i>Eucalyptus camaldulensis</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,34	0,03
<i>Eucalyptus globulus</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	15,27	0,32	23,20	0,40	52,89	1,03
<i>Eucalyptus nitens</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	1,57	0,03	0,00	0,00	11,14	0,22
<i>Outros eucaliptos</i>	3,31	0,09	16,62	0,47	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Pinus pinaster</i>	149,16	4,12	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Pinus radiata</i>	768,62	21,23	1.270,00	36,14	596,32	12,59	247,50	4,25	1.391,81	27,12
<i>Pinus sylvestris</i>	21,38	0,59	664,36	18,91	1.869,54	39,49	699,38	12,00	473,26	9,22
<i>Populus nigra</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Populus x canadensis</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	12,33	0,21	0,00	0,00
<i>Pseudotsuga menziesii</i>	4,07	0,11	0,00	0,00	0,26	0,01	2,64	0,05	0,00	0,00
<i>Quercus pyrenaica</i>	23,23	0,64	397,46	11,31	3,92	0,08	164,72	2,83	81,70	1,59
<i>Quercus robur</i>	2.061,27	56,94	1.108,99	31,56	2.052,14	43,34	4.126,44	70,81	2.813,11	54,82
<i>Quercus rubra</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	5,89	0,12	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Quercus suber</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Salix atrocinerea</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5,45	0,09	5,36	0,10
<i>Salix fragilis</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Salix spp.</i>	0,06	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,60	0,13	0,00	0,00
Total Superficie arborada	3.620,02	100,00	3.514,15	100,00	4.734,72	100,00	5.827,11	100,00	5.131,26	100,00

No seguinte mapa pódese ver a distribución espacial das especies por concellos realizado a partir dos datos destas táboas:

Mapa 14. Distribución das principais especies arbóreas segundo o MFE 2011

E.1.2.3 Análise estrutural das explotacións agrarias como xestoras do territorio

As explotacións agrarias do territorio do GDR teñen un tamaño medio de 15,38 ha. Con isto, superan, e case duplican, o tamaño medio para o conxunto galego, fixado pola mesma fonte de datos, o Censo Agrario do 2020, en tan só 8 ha.

Na táboa, preséntanse o número de explotacións agrarias por concellos, a súa SAU e o cálculo do tamaño medio de explotación e a carga gandeira, realizado a partir datos publicados do Censo Agrario 2020 .

Táboa 125. Tamaño medio das explotacións e carga gandeira. Censo Agrario 2020

TAMAÑO MEDIO DAS EXPLOTACIÓNS. CENSO AGRARIO 2020					
Concellos	Nª explotacións	SAU (ha)	Tamaño medio explotacións (ha)	UGM	UGM/ha
Antas de Ulla	254	3.136	12,35	5.803	1,85
Carballedo	376	4.704	12,51	10.860	2,31
Chantada	775	7.646	9,87	20.787	2,72
Monterroso	223	4.208	18,87	9.396	2,23
Palas de Rei	383	7.158	18,69	24.748	3,46
Paradela	348	7.327	21,05	12.850	1,75
Páramo, O	221	3.730	16,88	9.490	2,54
Portomarín	233	4.296	18,44	6.958	1,62
Sarria	652	11.100	17,02	36.094	3,25
Taboada	416	6.367	15,31	10.186	1,60

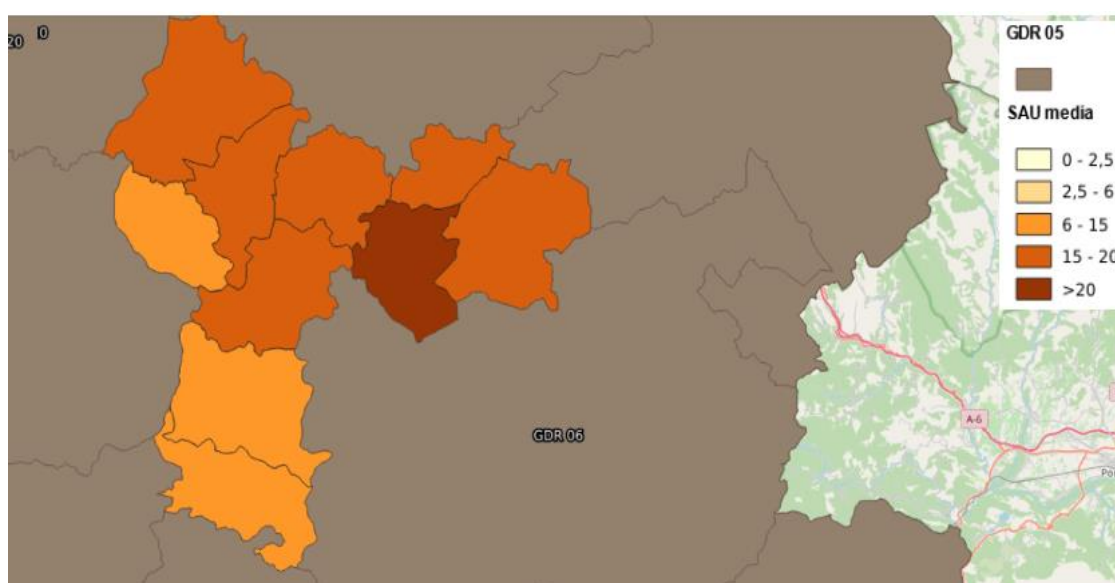
TAMAÑO MEDIO DAS EXPLOTACIÓNS. CENSO AGRARIO 2020

Total GDR05	3.881	59.672	15,38	147.172	2,47

Desta información podemos extraer que o concello de **Paradela** é o que presenta un maior **tamaño medio de explotación**, con **21,05 ha**, seguido de **Monterroso (18,87 ha)**, **Palas de Rei (18,69 ha)** e **Portomarín (18,44 ha)**. No lado contrario están **Chantada, Antas de Ulla e Carballedo**, con **9,87 ha, 12,35 ha e 12,51 ha** de tamaño medio cada un, pero todos eles con media superior á galega.

No seguinte mapa correspondente ao Visor Estratexias-GDR podemos ver a SAU media distribuída por concellos, onde destaca o concello de **Paradela** por posuír unha maior cifra de SAU media.

Mapa 15. Superficie Agrícola Utilizada media por concellos do Visor de Estratexias-GDR

Nos datos que refiren a **carga gandeira** dos concellos, os que maior carga gandeira teñen son **Palas de Rei (3,46 UGM/ha)**, **Sarria (3,25 UGM/ha)**, **Chantada (2,72 UGM/ha)**, **O Páramo (2,54 UGM/ha)**, **Carballedo (2,31 UGM/ha)** e **Monterroso (2,23 UGM/ha)**.

Para achegar datos sobre as **dimensións económicas das explotacións** e a súa intensidade produtiva do conxunto e dos concellos do GDR05 Miño Ulla foi necesario extraer a información dos microdatos do Censo Agrario 2020 relativos a **Orientación Técnico-Económica (OTE)** e a **Producción Estándar Total (PET)**, así como do número de explotacións, a SAU e as UGT para cada categoría xeral das OTE.

Na táboa pódese observar o tamaño medio das explotacións segundo a súa orientación produtiva, e a PET. A vista dos datos expostos queda claro que para o conxunto do GDR a orientación produtiva que maior dimensión económica ten é a **4. Herbívoros** que inclúe as categorías de *Bovino de leite*, *Bovino de cría e carne*, *Bovino de leite, cría e carne*, *Ovinos*, *Ovinos e bovinos*, *Caprinos* e *Herbívoros diversos*. Estas explotacións tamén son as que maior número de UGT involucran e as que teñen maior tamaño (**20, 31 ha**), necesario dado o volume e o manexo dos animais.

As segundas explotacións, tomando como criterio o económico, son as de **orientación granívora**, que incorpora as subcategorías de *Porcino de cría*, *Porcino de engorde*, *Porcino de*

cría e engorde, Galiñas poñedoras, Polos de engorde, Galiñas poñedoras e de engorde e Combinadas de granívoros. Mais non presentan un gran tamaño (**11,5 ha**), tampouco é necesario dado a natureza da cría deste tipo de gando, que normalmente se fai en cebadeiros ou explotacións pechadas. Chama a atención de que ocupe o segundo lugar en canto a importancia económica existindo tan só en todo o GDR **188 explotacións deste tipo**, o que demostra que son instalacións de gran tamaño e moi rendibles.

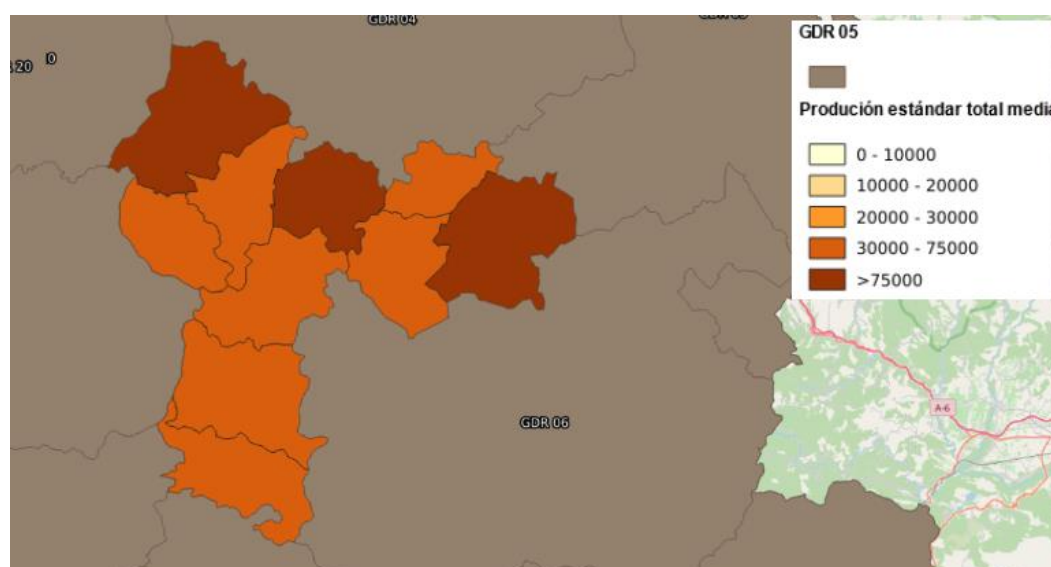
O resto de explotacións teñen un rendemento moito menor que as dúas anteriormente mencionadas.

Táboa 126. Orientación Técnico-Económica (OTE) no ámbito do GDR05

ORIENTACIÓN TÉCNICO-ECONÓMICA DAS EXPLOTACIÓNS GDR05				
Orientación	Nº explotacións	SAU (ha)	Tamaño medio	PET miles de euros
1 Agricultura Xeral	422	4.326,94	10,25	2.443,42
2 Horticultura (horta e flores)	80	438,32	5,48	2.361,06
3 Cultivos leñosos	434	468,02	1,08	3.025,82
4 Herbívoros	2.036	41.360,03	20,31	136.987,14
5 Granívoros	188	2.162,20	11,50	74.188,40
6 Policultivos	161	1.168,94	7,26	1.545,61
7 Gandería mixta	65	1.200,28	18,47	7.495,74
8 Cultivos e gandería	158	1.130,27	7,15	2.439,92

No seguinte mapa extraído do Visor de Estratexias-GDR pódese observar a distribución por intervalos da PET de toda a OTE, por concellos, destes datos extráese que os concellos que maior PET concentran son os de **Palas de Rei, Portomarín e Sarria**.

Mapa 16. Producción Estándar Media (PET) do Visor de Estratexias-GDR

Na táboa recóllese o número de explotacións por concello repartidas en cada unha das 8 categorías xerais da OTE que recollen os Microdatos do Censo Agrario e que nos amosa que o maior número de explotacións atópase adscrito na categoría **4. Herbívoros**. Sendo superior o número deste tipo de explotacións nos concellos de **Sarria (380), Chantada (294), Paradela (234)** e **Palas de Rei (227)**.

A primeira categoría de OTE, **Agricultura Xeral**, inda que non é a maioritaria, ten importancia en todos os concellos, sobre todo en **Sarria (94)** **Palas de Rei (56)** e **Carballedo (50)**.

Apenas existen no ámbito do GDR explotacións con **orientación hortícola**. Cóntanse 80 en todo o territorio, das cales **18 están situadas en Chantada, 14 en Sarria e 10 en Taboada**.

Na categoría **5. Granívoros**, destacan **Sarria (57)**, **Palas de Rei (29)** e **Chantada (24)**.

O número de explotacións dedicadas ao **policultivo** non é moi abondoso, só **Chantada, Sarria e Taboada** superan a vintena de este tipo de explotacións.

Apenas existen explotacións orientadas á **gandeiría mixta**, atopándose a maior parte destas nos concellos de **Sarria, Chantada e Taboada** ao igual que acontece coas explotacións dedicadas a **Cultivos e gandería**.

Táboa 127. Número de explotación por OTE e concello

EXPLOTACIÓNS POR GRUPOS OTE XERALES					
Orientación	Antas de Ulla	Carballedo	Chantada	Monterroso	Palas de Rei
1 Agricultura Xeral	31	50	39	24	56
2 Horticultura (horta e flores)	3	2	18	3	6
3 Cultivos leñosos	5	41	243	3	8
4 Herbívoros	120	177	294	150	227
5 Granívoros	12	13	24	9	29
6 Policultivos	11	14	32	4	14
7 Gandería mixta	2	9	11	4	5
8 Cultivos e gandería	11	10	26	10	17
Orientación	Paradela	O Páramo	Portomarín	Sarria	Taboada
1 Agricultura Xeral	27	29	27	94	45
2 Horticultura (horta e flores)	8	5	11	14	10
3 Cultivos leñosos	19	12	30	5	68
4 Herbívoros	234	143	117	380	194
5 Granívoros	6	11	16	57	11
6 Policultivos	14	7	12	25	28
7 Gandería mixta	6	0	3	16	9
8 Cultivos e gandería	18	9	11	22	24

En canto a SAU por orientación produtiva (Táboa 128. Número de explotacións por SAU e concello), vemos unha clara superioridade do número de hectáreas nas explotacións de *Herbívoros* e *Granívoros* en todos os concellos. Sendo esta sensiblemente superior nos concellos de **Chantada** e **Sarria**.

Táboa 128. Número de explotacións por SAU e concello

SAU POR GRUPOS OTE XERAIS (HA)					
Orientación	Antas de Ulla	Carballedo	Chantada	Monterroso	Palas de Rei
1 Agricultura Xeral	323,96	493,85	443,35	269,1	625,54
2 Horticultura (horta e flores)	16,37	0,53	32,73	6,10	16,43
3 Cultivos leñosos	18,92	50,47	173,74	3,26	50,24
4 Herbívoros	2.228,37	3.488,41	5.753,19	3.520,23	5.614,94
5 Granívoros	126,57	208,73	330,51	141,68	459,03
6 Policultivos	62,05	81,69	162,01	53,90	155,17
7 Gandería mixta	67,84	197,78	293,66	67,22	59,02

SAU POR GRUPOS OTE XERAIS (HA)					
8 Cultivos e gandería	62,56	50,93	156,12	87,19	169,78
	Paradela	O Páramo	Portomarín	Sarria	Taboada
1 Agricultura Xeral	337,64	327,17	439,16	1.067,17	761,32
2 Horticultura (horta e flores)	64,72	19,48	154,91	92,84	34,90
3 Cultivos leñosos	19,21	10,94	25,13	67,74	270,47
4 Herbívoros	5.928,24	3067,80	3320,15	8.438,70	4.454,36
5 Granívoros	296,78	152,68	93,75	712,16	109,64
6 Policultivos	105,96	68,95	46,72	432,49	238,79
7 Gandería mixta	241,56	0,00	33,90	239,30	206,16
8 Cultivos e gandería	236,14	91,9	110,45	165,20	208,94

Na táboa seguinte, desagregase a PET por OTE das explotacións a nivel municipal. Como xa puidemos ver cos datos a nivel GDR, son as explotacións de *Herbívoros* e *Granívoros* a que maior importancia económica teñen neste ámbito destacando o papel dos concellos de **Sarria, Chantada e Palas de Rei**.

Os concellos de **Paradela, Portomarín, Taboada, Monterroso e O Páramo**, amosan explotacións de certa dimensión económica no que se refire aos *Herbívoros*, mais non tanto aos *Granívoros*, que presentan unha PET moi inferior. Asemade, **Antas de Ulla e Carballedo** son concellos nos que as explotacións adscritas a estas dúas clases de OTE presentan menor importancia económica.

No que respecta ao resto das OTEs, como xa vimos, as dimensións económicas das explotacións son moito menores. Non obstante, nas explotacións de *Agricultura Xeral*, acadan certa importancia **Sarria (675,25 miles de euros)** e **Palas de Rei (313,89 miles de euros)**. Na *horticultura*, os concellos que presentan un maior tamaño económico son **Sarria (549,66 miles de euros)** e **Portomarín (589,23 miles de euros)**. **Taboada** ten tan só unha explotación menos que **Portomarín** pero o conxunto de explotacións con *orientación hortícola* deste concello tan só produce **182,87 miles de euros** (fronte ao 549,66 de Portomarín). Isto ten a súa orixe en que as 10 explotacións do concello taboadense contan tan só con **26,63 ha** mentres que as 11 de Portomarín suman **39,22 ha**, deixando patente a relación do volume de SAU e a rendibilidade económica.

Resulta de importancia comentar que **Chantada e Taboada** son os concellos con maior peso económico no que se refire a cultivos leñosos **1.249,89** e **997 miles de euros**, respectivamente, cifra moi superior a de calquera outro concello, o que se explica pola importancia do cultivo da vide nestes dous concellos.

As explotacións de *Policultivos* de **Chantada** son, con **354,31 miles de euros** as de maior dimensión económica nesta categoría, seguida de **Taboada (269,34 miles de euros)** e **Sarria (235,27 miles de euros)**.

As explotacións con maior tamaño económico dedicadas a *Gandería mixta* atópanse en **Taboada (1.886,54 miles de euros)**, **Chantada (1.839,06 miles de euros)** e **Sarria (1.618,17 miles de euros)**. Compre mencionar o caso de Taboada, que con tan só 9 explotacións (fronte as 16 de Sarria e as 11 de Chantada), son as que máis relevancia económica teñen no conxunto do GDR. Asemade, se comparamos a SAU dos 3 concellos, tamén vemos que tanto Chantada (293,66 ha) como Sarria (239,3 ha) teñen maior número de hectáreas que Taboada (206,16 ha), pero as explotacións máis economicamente rendíbeis seguen sendo as de Taboada. Do

mesmo xeito, **Paradela**, que dedica unha cantidade se SAU similar (**241,56 ha**) a gandería mixta, ten un valor de PET bastante inferior aos tres concellos anteriormente citados (**883,18 ha**).

Para o oitavo grupo de OTE, *Cultivos e gandería*, á vista dos datos determínase que son as explotacións de **Carballedo (640,99 miles de euros)** e **Taboada (430,12 miles de euros)** as que maior dimensión económica albergan.

Táboa 129. PET en miles de euros por OTE xerais

PET POR GRUPOS OTE XERALES (MILES DE EUROS)					
Orientación	Antas de Ulla	Carballedo	Chantada	Monterroso	Palas de Rei
1 Agricultura Xeral	139,76	145,44	152,14	147,97	313,89
2 Horticultura (horta e flores)	55,04	62,25	154,29	54,64	242,15
3 Cultivos leñosos	47,37	139,41	1.194,04	13,24	199,57
4 Herbívoros	3.976,00	3.770,22	19.139,42	10.544,33	16.825,84
5 Granívoros	3.816,72	341,25	11.276,45	3.435,41	18.149,67
6 Policultivos	78,93	143,53	354,31	44,92	143,79
7 Gandería mixta	502,86	63,09	1.839,06	296,38	263,41
8 Cultivos e gandería	89,69	640,99	212,08	138,45	144,76
Orientación	Paradela	O Páramo	Portomarín	Sarria	Taboada
1 Agricultura Xeral	146,37	189,38	256,92	675,25	276,31
2 Horticultura (horta e flores)	94,15	150,15	589,23	549,66	182,87
3 Cultivos leñosos	64,67	13,02	95,90	205,65	997,11
4 Herbívoros	16.658,90	10.726,80	14.041,14	27.030,85	14.273,66
5 Granívoros	1.923,33	3.947,90	5.466,71	25.158,25	918,76
6 Policultivos	121,87	54,27	99,38	235,27	269,34
7 Gandería mixta	883,18	0,00	143,05	1.618,17	1.886,54
8 Cultivos e gandería	307,27	110,70	158,42	207,44	430,12

A falla de datos dificulta en grande medida a caracterización da intensidade produtiva para as **explotacións forestais**. Neste senso, só se pode dispoñer dos datos do aproveitamento dos montes de xestión privada desagregados por concellos.

Os datos máis actuais dos que se dispón, achegados por parte de Medio Rural, cifran a produción do GDR05 Miño Ulla en **303.721,16 m³** de madeira, para o 2019. Das cales os catro concellos con maior actividade no sector son **Palas de Rei (70.493,56 m³)**, **Portomarín (51.359,8 m³)** e **Antas de Ulla (40.385,26 m³)**, supoñendo o **53,42%** do total do volume de aproveitamento dos montes privados no ámbito do GDR.

Táboa 130. Aproveitamentos en montes de xestión privada por concellos

APROVEITAMENTOS MADEIREIROS MONTES PRIVADOS. MEDIO RURAL 2019		
Concello	Produción m³	%
Antas de Ulla	40.385,26	13,30%
Carballedo	9.514,97	3,13%
Chantada	18.551,13	6,11%
Monterroso	34.517,17	11,36%
Palas de Rei	70.493,56	23,21%
Paradela	14.958,67	4,93%
O Páramo	25.757,19	8,48%
Portomarín	51.359,58	16,91%
Sarria	14.754,25	4,86%

APROVEITAMENTOS MADEIREIROS MONTES PRIVADOS. MEDIO RURAL 2019

Taboada	23.429,39	7,71%
Total GDR05	303.721,16	100%

Segundo o informe de PLADIGA 2023, en canto ao aproveitamento madeireiro en montes de xestión pública, débese citar que esta tipoloxía non é representativa en Galicia, debido a que só un 3% do total dos montes galegos é de propiedade pública.

Táboa 131. Réxime de propiedade dos montes en Galicia

Réxime de propiedade	Superficie (ha)	%
Montes públicos	55.879,91	2,74
Montes privados	1.978.907,01	97,26
Total	2.034.786,92	100,00

En canto aos montes públicos na zona do GDR Miño Ulla os datos de aproveitamento madeireiro por concello móstranse na seguinte táboa.

Táboa 132. Aproveitamentos en montes de xestión pública por concellos

APROVEITAMENTOS MADEIREIROS MONTES XESTIÓN PÚBLICA. MEDIO RURAL 2019		
Concello	Produción m³	%
Antas de Ulla	0	0,00 %
Carballedo	720,62	3,27 %
Chantada	1.352,2	6,13 %
Monterroso	2.188,97	9,92 %
Palas de Rei	0	0,00 %
Paradela	9.972,16	45,21 %
O Páramo	3.255,91	14,76 %
Portomarín	2.326,13	10,55 %
Sarria	0	0,00 %
Taboada	2.240,63	10,16 %
Total	22.056,62	100,00 %

Fonte: Consellería do Medio Rural, 2019

Como se pode observar con respecto ao aproveitamento madeireiro en montes de xestión privada e xestión pública na zona Miño Ulla, estes últimos representan un 7,26 % da totalidade dos montes polo que é probable que non sexa suficientemente significativo este tipo de propiedade.

E.2 CARACTERIZACIÓN DA APTITUDE AGRARIA E DO ABANDONO

E.2.1 CARACTERIZACIÓN DA APTITUDE AGRARIA DOS SOLOS

Co obxectivo de estimar a aptitude agraria para o territorio do GDR05 Miño Ulla, procédese a análise dos datos dispoñíbeis resultado da dixitalización en 2014 do *Mapa de capacidades produtivas dos solos de Galicia (1984)* de Díaz-Fierros e Gil Sotres. O traballo tomaba como guía metodolóxica o esquema proposto pola FAO: *A Framework for Land Evaluation (1976)*, que incluía una serie de calidades da terra que servían como factor limitante da produtividade e tomaba como base tres cultivos de referencia: millo, prado e piñeiros (*Pinus pinaster*).

Deste xeito, **a modo de efectuar una análise simplificada e concisa da aptitude agraria da zona, valerémonos das dúas primeiras categorías**, a de **Orde** (Apto ou Non Apto) e **Clase** (A1-Altamente apta, A2-Moderadamente apta, A3-Marxinalmente apta, N1-Non apta actualmente, N2-Non apta permanentemente) **e dos cultivos referencia tipicamente agrarios**, o **millo** e o **prado**. Todos estes datos aparecen recollidos na táboa correspondente.

No que se refire a aptitude para o cultivo do millo, non hai ningún concello que presente terras agrarias cunha clasificación de altamente aptas (A1). Non obstante, si se identifican concellos con **aptitudes moderadas (A2)** ou **marxinais (A3)**. Neste senso destaca **Monterroso**, con **5.733,80 ha** en **A2**, **seguido de Palas de Rei** con **4.324,56 ha** e **O Páramo** con **4.029,11 ha**. Fixándose nas aptitudes **marxinais (A3)**, **Sarria** é a que máis superficie ten (**13.128,77 ha**), seguida de **Chantada (7.908,15 ha)** e **Taboada (5.655,82 ha)**. Pola contra, os concellos que **menos superficie teñen en A2** son **Paradela (140,08 ha)**, **Sarria (436,76 ha)** e **Portomarín (494,13 ha)**, no caso de **menor superficie en A3** os concellos máis representativos son **O Páramo (1.423,36 ha)**, **Monterroso (2.505,08 ha)** e **Paradela (3.068,57 ha)**.

A clasificación N1, terras non aptas actualmente para o cultivo (do millo), as cales teñen limitacións que poderían superarse con medios técnicos, pero cuxas modificacións na actualidade non son consideradas, é dicir, terras que poderían ser susceptibles de mellora da súa actitude se se simplemente técnicas de traballo rendíbles, teñen pouca representación, un total de **851,67 hectáreas** para o GDR, das que **545,78** están en **Palas de Rei** e **305,89** en **Portomarín**. Para o resto dos concellos nesta clasificación o mapa de Díaz-Fierros e Gil Sotres non inclúe superficie.

As terras non aptas permanentemente (N2), que son as que presentan limitacións graves, xeralmente de tipo físico e que son inviábeis a longo prazo teñen grande presenza nos concellos de **Palas de Rei (10.754,62 ha)**, **Carballedo (8.727,47 ha)**, **Paradela (8.703,93 ha)** e **Chantada (8.384,64 ha)**.

Os datos achegados polo *Mapa de capacidades produtivas dos solos de Galicia*, determinan para o total da superficie do GDR, que hai un total de **71.180,16 hectáreas con capacidade produtiva para o cultivo do millo** e **66.026,88 hectáreas cualificadas como non aptas**.

A capacidade produtiva do solo do GDR para o cultivo do prado é ben superior. **132.267,06 hectáreas de terras aptas** fronte a **4.939,98 hectáreas que non presentan aptitude** para este cultivo.

Atendendo a análise por concellos, os datos determinan que **Sarria, Chantada e Palas de Rei teñen superficie clasificada como altamente apta (A1), 15.111,59 ha, 11.533,41 ha e 11.440,75 ha** respectivamente. En canto a **superficie moderadamente apta para cultivo** (do prado) destacan **Palas de Rei (5.873,32 ha), Paradela (4.813,24 ha) e Chantada (3.562,47 ha)**. A superficie marxinalmente apta (**A3**) ten maior extensión nos concellos de **Portomarín (5.074,625 ha), Taboada (3.337,44 ha) e Chantada (2.567,13 ha)**.

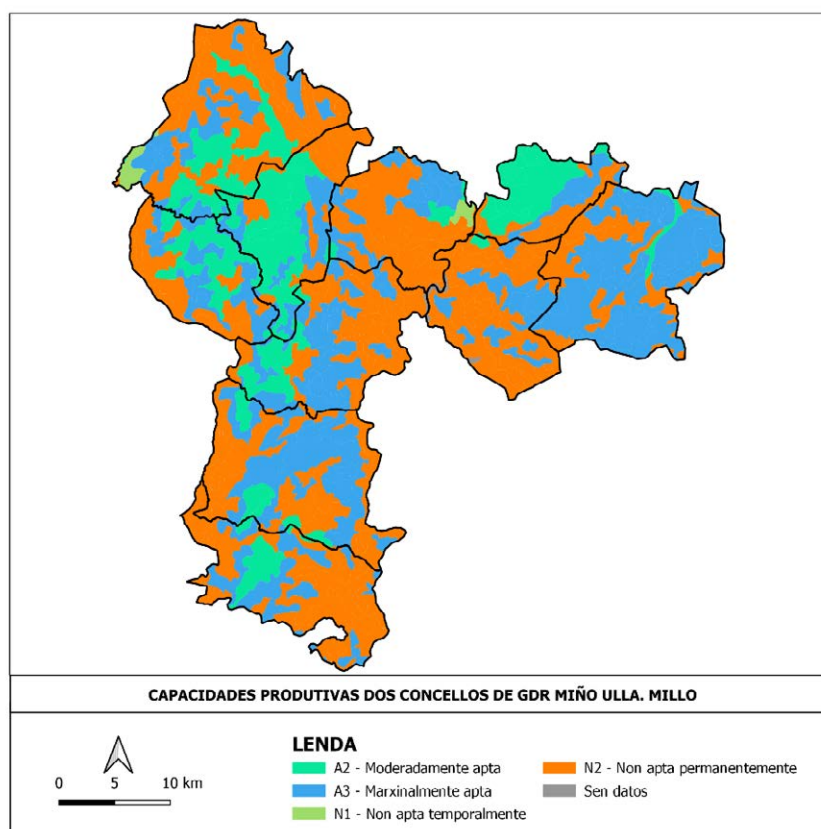
As terras temporalmente non aptas para o cultivo e que poden ser susceptibles de selo nun futuro (**N1**), representan pouca superficie, sendo en **Taboada**, con **821,54 ha** o concello que maior extensión ten, pola contra para os concellos de **Chantada, Antas de Ulla, Sarria e O Páramo**, non se recollen hectáreas deste tipo. Asemade, as terras que non son aptas permanentemente (**N2**), inda que significan unha cifra superior as de clase **N1**, non teñen unha importancia excesivamente significativa, sendo **Antas de Ulla e Sarria** con **1.151,84 ha e 593,31 ha**, respectivamente.

Táboa 133. Aptitude agraria dos solos para os cultivos agrícolas de referencia

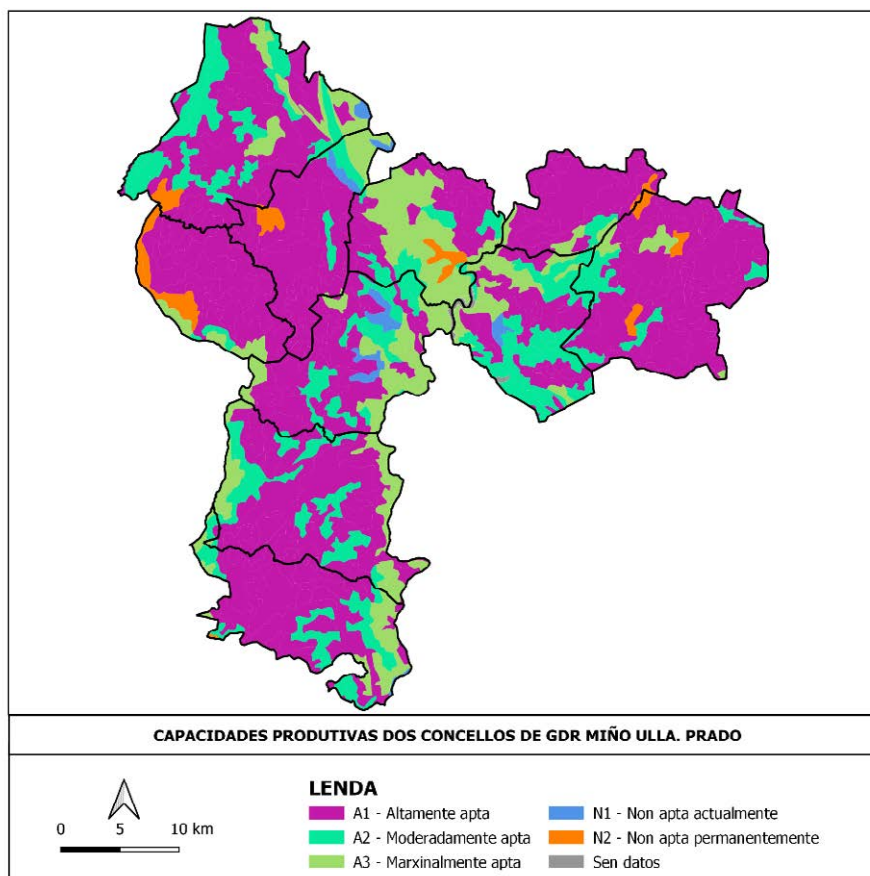
APTITUDE AGRARIA DOS SOLOS DO GDR MIÑO ULLA POR CONCELLOS										
Concello	MILLO (superficie en hectáreas)					PRADO (superficie en hectáreas)				
	A1	A2	A3	N1	N2	A1	A2	A3	N1	N2
<i>Antas de Ulla</i>	0,00	2.931,60	3.306,12	0,00	4.116,29	8.097,45	245,18	859,54	0,00	1.151,84
<i>Carballedo</i>	0,00	1.442,82	3.707,09	0,00	8.727,47	9.160,60	2.806,24	1.820,22	63,02	27,30
<i>Chantada</i>	0,00	1.370,22	7.908,15	0,00	8.384,64	11.533,41	3.562,47	2.567,13	0,00	0,00
<i>Monterroso</i>	0,00	5.733,80	2.505,08	0,00	3.213,66	8.944,22	799,56	886,54	411,97	410,25
<i>O Páramo</i>	0,00	4.029,11	1.423,36	0,00	2.024,69	6.374,06	349,34	602,34	0,00	151,42
<i>Palas de Rei</i>	0,00	4.324,56	4.331,75	545,78	10.754,62	11.440,75	5.873,32	2.049,95	168,32	424,37
<i>Paradela</i>	0,00	140,08	3.068,57	0,00	8.703,93	4.708,24	4.813,24	2.149,33	241,77	0,00
<i>Portomarín</i>	0,00	494,13	3.341,70	305,89	7.309,31	4.466,33	1.435,21	5.074,62	9,82	465,05
<i>Sarria</i>	0,00	436,76	13.128,77	0,00	4.889,22	15.111,59	2.021,07	728,78	0,00	593,31
<i>Taboada</i>	0,00	1.900,67	5.655,82	0,00	7.051,38	7.598,18	2.850,71	3.337,44	821,54	0,00
Total GDR05	0,00	2.931,60	3.306,12	0,00	4.116,29	8.097,45	245,18	859,54	0,00	1.151,84
	71.180,16 ha		66.026,88 ha			132.267,06 ha		4.939,98 ha		
	APTAS		NON APTAS			APTAS		NON APTAS		

Para unha maior asimilación destas cifras, a continuación preséntanse os mapas correspondentes as aptitudes do solo do GDR Miño Ulla:

Mapa 17. Capacidade produtiva para o cultivo de Millo

Mapa 18. Capacidade produtiva para o cultivo de Prado

Co obxectivo de determinar o nivel de aproveitamento agrícola para o territorio do GDR05 Miño Ulla, procédese a comparar o mapa de usos do solo simplificado dunha das fontes máis recentes e cuxa tipoloxía de coberturas se adapta mellor para a análise, o SIOSE 2014 (

Mapa 19. Cobertura do solo simplificada do SIOSE 2014) **cos mapas de aptitudes produtivas anteriormente referidos** (Mapa 17. Capacidade produtiva para o cultivo de Millo e Mapa 18. Capacidade produtiva para o cultivo de Prado).

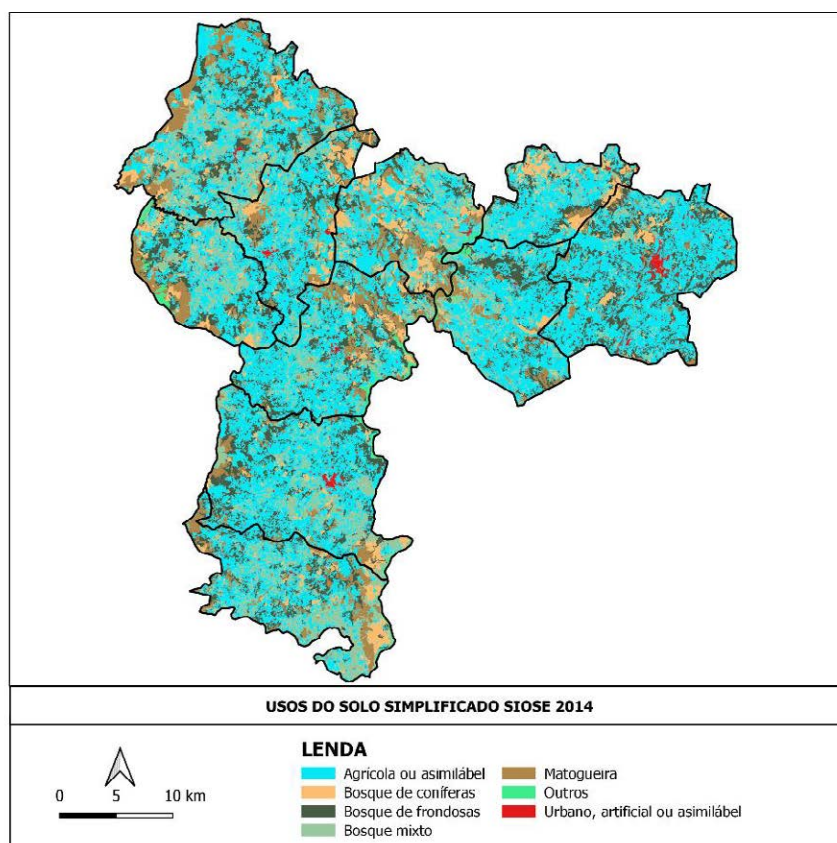
Deste xeito, podemos afirmar que **todo o territorio do GDR presenta unha capacidade produtiva para o prado moi boa, sendo a meirande parte do territorio calificada de “altamente apta”** para o seu cultivo. Neste sentido compre tamén mencionar que a maior parte das terras non aptas, que teñen unha presenza marxinal se o comparamos coas “aptas”, sitúanse estas en zonas elevadas de superficie rochosa e dificilmente accesibles, e que no mapa de usos do solo aparecen maiormente cubertas de mato ou masas de coníferas.

Inda que en **xeral as terras con capacidade produtiva para o prado están ocupadas por Cultivos agrícolas ou asimilábeis**, existen zonas con clasificación A1, A2 ou A3 ocupadas por mato e/ou frondosas e/ou coníferas (todos os concellos presentan esta casuística).

Pola contra, a **aptitude para o cultivo do millo ten un perspectiva máis mermada**. A superficie non apta permanentemente para o cultivo achégase bastante a cifra de zonas aptas. En canto a superficie temporalmente non apta, que podería servir para o aumento da superficie con capacidade produtiva no cultivo do millo, é moi escasa e practicamente inapreciábel a nivel gráfico, o que deixa pouca marxe para o aumento da superficie da superficie dedicada a este cultivo nun futuro. Ademais non se recolle superficie calificada de “altamente apta”.

A maior parte da superficie considerada apta para producir millo, atópase recollido no SIOSE como ocupado por usos agrícolas ou asimilábel, aínda que nestas zonas tamén existen usos de matogueira e/ou coníferas e/ou frondosas.

Mapa 19. Cobertura do solo simplificada do SIOSE 2014

A modo conclusión de este epígrafe, e logo de comparar os mapas de cobertura do solo e os de capacidades produtivas para os cultivos de referencia, cabe explicar que existe un bo aproveitamento das terras aptas para o cultivo tanto para o millo coma para o prado. **A meirande parte do territorio susceptible de establecerse nel un uso agrario corresponde en ocupación a este**, con excepcións puntuais. Asemade existe pouca marxe de mellora, debido a escaseza de superficie calificada como *Non apta actualmente*.

E.2.2 IDENTIFICACIÓN DE ZONAS INCLUÍDAS EN SELOS OU ESQUEMAS DE CERTIFICACIÓN DA CALIDADE AGROALIMENTARIA (D.O., IXP) E/OU FORESTAL

Na táboa preséntanse os produtos de calidade certificados que se atopan dentro do ámbito do GDR05 da Miño Ulla, distinguindo entre Denominación de Orixe (D.O.) e Indicación Xeográfica Protexida (I.X.P.).

Táboa 134. Produtos con certificación de calidade no ámbito do GDR da Miño Ulla

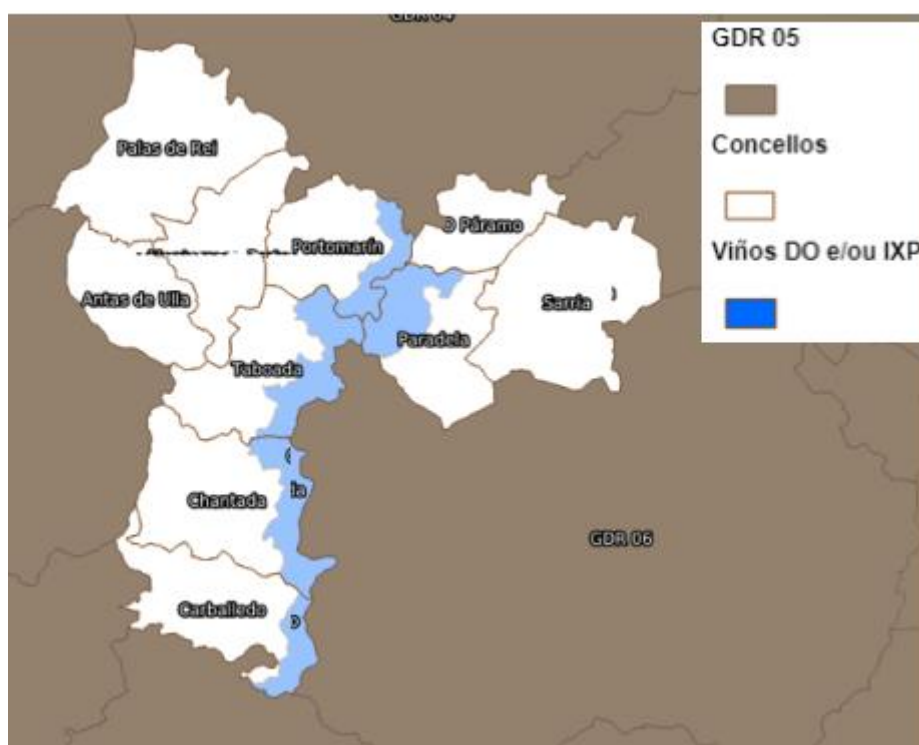
Selo de calidade	DOP/IXP	Ámbito
Augardente	I.X.P.	Toda Galicia
Castaña de Galicia	I.X.P.	Todo o GDR
Queixo de Tetilla	D.O.	Toda Galicia
Queixo Arzúa-Ulloa	D.O.	Antas de Ulla, Carballedo, Chantada, Monterroso, Palas de Rei, Portomarín e Taboada
Grelas de Galicia	I.X.P.	Toda Galicia

Selo de calidade	DOP/IXP	Ámbito
Lacón Galego	I.X.P.	Toda Galicia
Tenreira Galega	I.X.P.	Toda Galicia
Mel de Galicia	I.X.P.	Toda Galicia
Tarta de Santiago	I.X.P.	Toda Galicia
Pan Galego	I.X.P.	Toda Galicia
Licor Café	I.X.P.	Toda Galicia
Licor de Herbas de Galicia	I.X.P.	Toda Galicia
Augardente de Herbas de Galicia	I.X.P.	Toda Galicia
Vaca Galega/Boi Galego	I.X.P.	Toda Galicia
Ribeira Sacra	D.O.	Carballo, Chantada, Paradela, Portomarín e Taboada

Mapa 20. Denominación de Orixe Arzúa-Ulloa segundo o visor Estratexias GDR

Mapa 21. Denominación de Orixe Ribeira Sacra segundo o visor Estratexias GDR

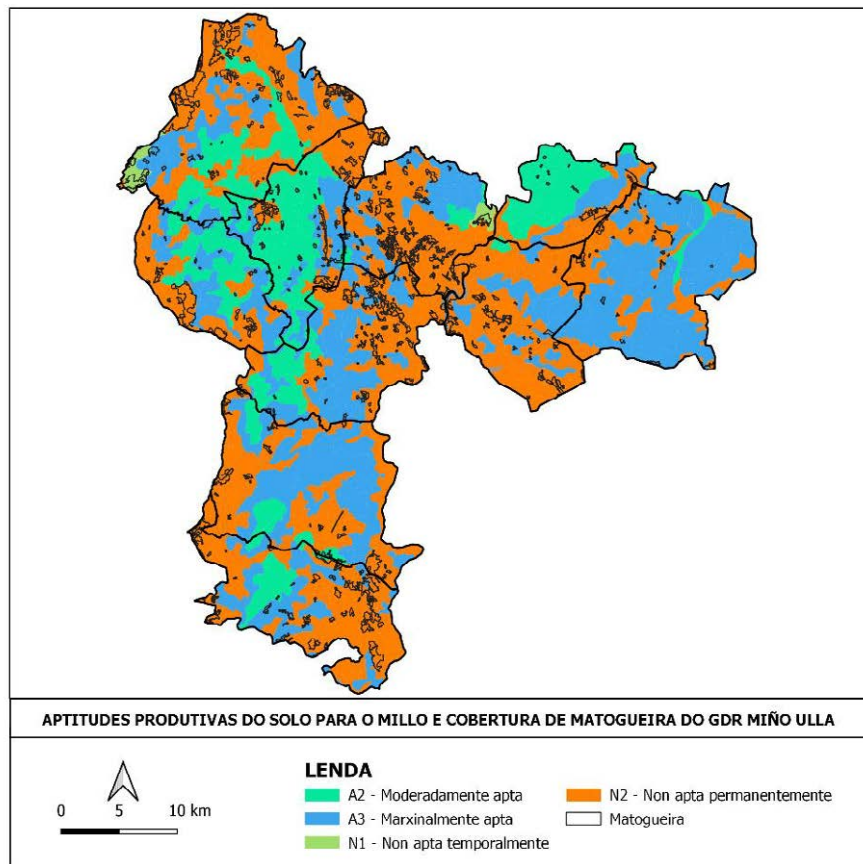

E.2.3 CARACTERIZACIÓN DO ABANDONO DAS TERRAS AGRARIAS

No presente apartado búscase a identificación de zonas que, tendo aptitudes para a produción agraria, poidan ter un nivel de xestión baixo é dicir, que non se estea a aproveitar todo o seu potencial produtivo. Para isto, realizouse unha superposición cartográfica que involucra as diferentes superficies con aptitudes ou capacidades produtivas (actitudes produtivas do *Mapa de capacidade produtiva dos solos de Galicia e superficie dos Montes Veciñais*, e a superficie de mato do SIOSE 2014).

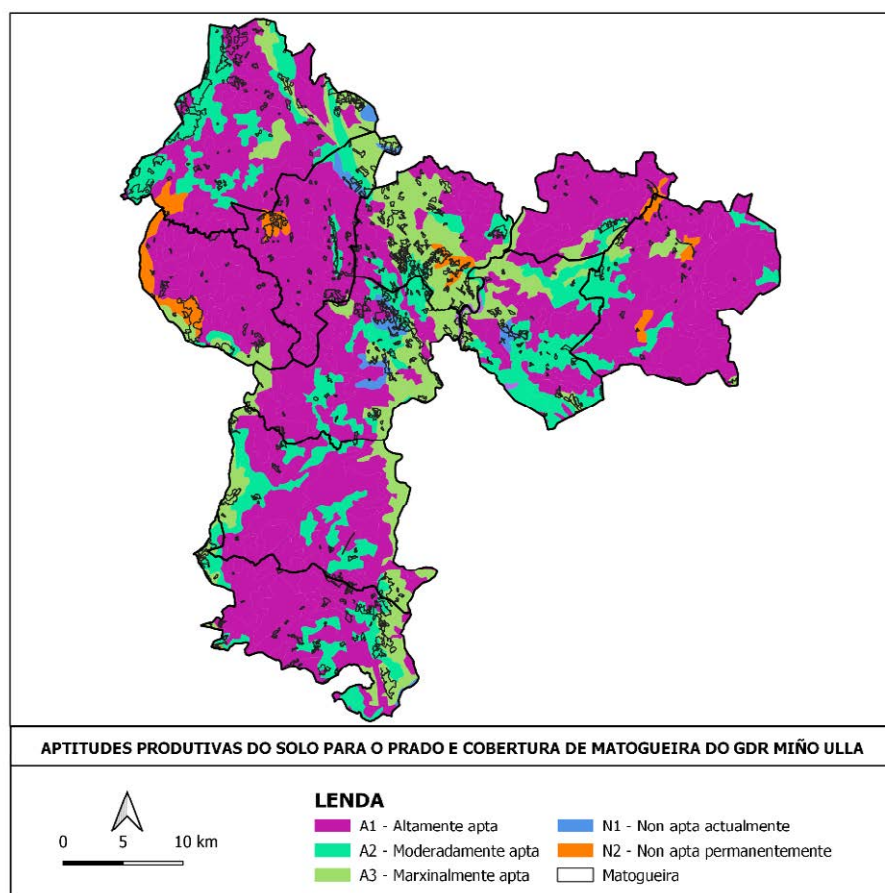
Nunha ollada xeral ao Mapa 22. *Mapa de aptitude produtiva do millo e cobertura de matogueira*, **pódese ver a relación directa da presenza do mato en zonas non aptas permanentemente para o cultivo de referencia**. Pola contra, nas terras con aptitude para a súa produción, obsérvase que a presenza do mato é moito menor.

Mapa 22. Mapa de aptitude produtiva do millo e cobertura de matogueira

As terras con aptitude para o prado, que como xa comentamos en apartados anteriores, esténdense por case todo o territorio do GDR, xa que é un cultivo pouco esixente, tanto coa topografía como coa climatoloxía. É precisamente por isto, como se pode observar no *Mapa 23. Mapa de aptitude produtiva do prado e cobertura de matogueira*, polo que nos **atopamos zonas con aptitudes moderadas (A2), pero tamén con altas capacidades (A1) e marxinais (A3) cubertas de mato**. Estas atópanse principalmente nos concellos de Monterroso, Portomarín, Taboada, Paradela, na parte noroccidental de Palas de Rei e no leste de Carballo.

Mapa 23. Mapa de aptitude produtiva do prado e cobertura de matogueira

Tamén resulta de interese analizar a superficie de mato que ocupan os Montes Veciñais en Man Común (M.V.M.C) xa que son un indicador económico e produtivo do sector agroforestal. Neste caso calculouse a porcentaxe de mato que ocupan estas zonas desagregadas por concello (ver seguinte táboa).

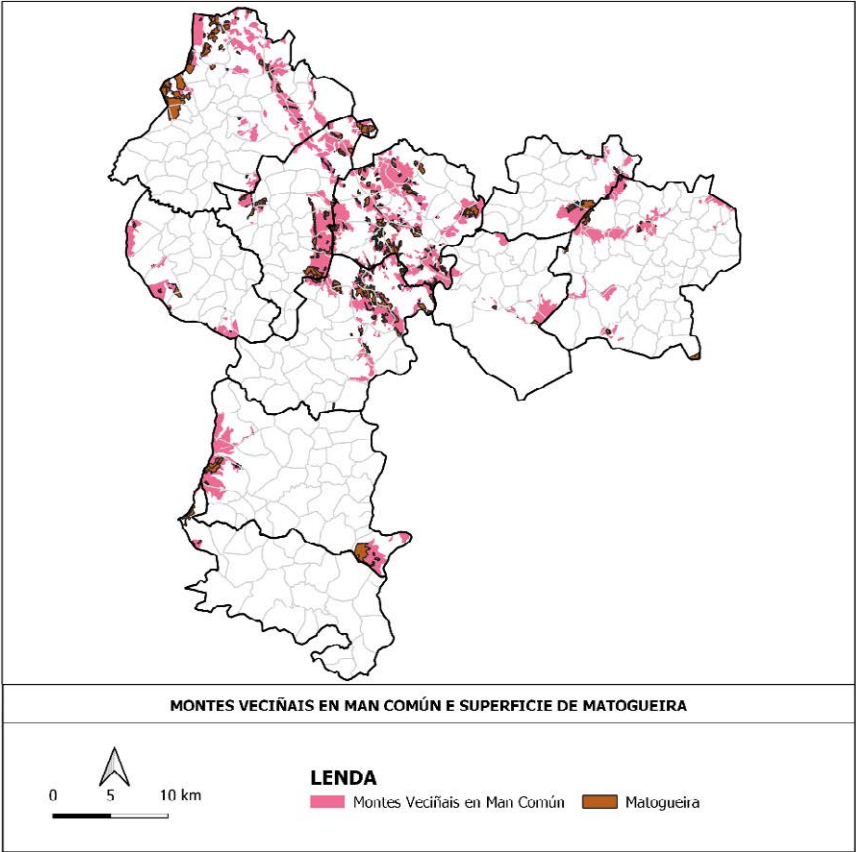
Táboa 135. Porcentaxe de superficie de matogueira nos M.V.M.C.

Concello	Matogueira Ha	M.V.M.C. Ha	Matogueira %
Palas de Rei	414,03	3.057,84	13,54%
Monterroso	245,91	2.332,76	10,54%
Portomarín	363,37	4.017,69	9,04%
Taboada	163,08	1.974,53	8,26%
Antas de Ulla	40,4	729,79	5,54%
Chantada	79,99	1591,4	5,03%
Carballedo	4,3	137,45	3,13%
Sarria	43,25	1454,8	2,97%
O Páramo	10,31	701,66	1,47%
Paradela	0,58	494,12	0,12%
Total GDR05	1.365,22	16.492,04	8,28%

Destes datos podemos extraer que, a nivel GDR **1.365,22 ha** das **16.492,04 ha** dos montes da zona de análise son matogueira, o que supón que **o 8,28% dos M.V.M.C. están ocupados por matogueira.**

Dunha análise a menor escala, a municipal, podemos determinar que son **Palas de Rei (13,54%), Monterroso (10,54%), Portomarín (9,04%) e Taboada (8,26%)** os que máis porcentaxe de cobertura de matogueira presentan nos seus montes veciñais, e así se pode observar no mapa seguinte.

Mapa 24. Montes veciñais e superficie ocupada por matogueira

Para facer una análise máis exhaustiva, na táboa seguinte móstranse os datos para cada parroquia:

Táboa 136. Porcentaxe de superficie de matogueira nos M.V.M.C. por parroquia

Conce llo	Superficie de mato no M.V.M.C.(Ha)	Parroquia	Superficie de mato no M.V.M.C.(Ha)	Porcentaxe de mato dos MVMC dentro do concello
Antas de Ula	40,40	San Martiño de Amarante (San Martiño)	18,39	45,52%
		San Fiz de Amarante (San Fiz)	13,64	33,76%
		Facha (San Xiao)	5,90	14,60%
		Agüela (San Mamede)	1,50	3,71%
		Cibreiro (San Miguel)	0,67	1,66%

Concello	Superficie de mato no M.V.M.C.(Ha)	Parroquia	Superficie de mato no M.V.M.C.(Ha)	Porcentaxe de mato dos MVMC dentro do concello
		Peibás (San Lourenzo)	0,18	0,45%
		Cutián (San Xoán)	0,12	0,30%
		Furco (San Gregorio)	4,25	98,84%
Carballado	4,30	Veascós (Santa Mariña)	0,05	1,16%
Chantada	79,99	Requeixo (Santiago)	67,67	84,60%
		Nogueira de Miño (Santa María)	12,32	15,40%
Monteroso	245,91	San Breixo (San Salvador)	80,67	32,80%
		Marzán (Santa María)	43,59	17,73%
		Ligonde (Santiago)	26,66	10,84%
		Fufín (San Martiño)	23,99	9,76%
		Salgueiros (Santa María)	14,90	6,06%
		Pedraza (Santa María)	13,54	5,51%
		Penas (San Miguel)	13,04	5,30%
		Novelúa (San Cristovo)	11,71	4,76%
		Pol (San Cibrao)	11,50	4,68%
		Cumbras (San Martiño)	6,31	2,57%
		Moscán (Santa María Madanela)	10,22	99,13%
O Páramo	10,31	Vilarmosteiro (Santa Eufemia)	0,08	0,78%
		Vilafiz (Santa María)	0,01	0,10%
Palas de Rei	414,03	Merlán (San Salvador)	120,03	28,99%
		Cuíña (Santa María)	82,62	19,96%
		Moredo (San Fiz)	80,02	19,33%
		Aguas Santas (San Xurxo)	64,13	15,49%
		Ferreira de Negral (San Martiño)	20,67	4,99%
		Berbetouros (San Miguel)	20,32	4,91%
		A Puxeda (Santa María)	10,14	2,45%
		Covelo (San Xoán)	6,99	1,69%
		Vilar de Donas (San Salvador)	3,93	0,95%
		Filgueira (San Tomé)	2,96	0,71%
		Mosteiro de Devesa (Santiago)	2,22	0,54%
		Castro de rei de lemos (santa maría)	0,39	67,24%
		Ferreiros (Santa María)	0,15	25,86%
Paradela	0,58	Andreade (Santiago)	0,03	5,17%
		Aldosende (Santiago)	0,01	1,72%

Conce llo	Superficie de mato no M.V.M.C.(Ha)	Parroquia	Superficie de mato no M.V.M.C.(Ha)	Porcentaxe de mato dos MVMC dentro do concello
Porto marín	363,37	Bagude (San Bartolomeu)	75,20	20,70%
		Caborrecelle (San Xulián)	50,53	13,91%
		Narón (Santa María)	38,59	10,62%
		Soengas (Santiago)	35,21	9,69%
		Recelle (San Pedro)	26,90	7,40%
		Nespereira (San Cibrao)	23,31	6,41%
		San Mamede de Belaz (San Mamede)	22,10	6,08%
		O Castro de Soengas (San Martiño)	20,18	5,55%
		Portomarín (San Nicolao)	19,54	5,38%
		Sabadelle (San Salvador)	17,15	4,72%
		Vilarbasín (San Pedro)	10,86	2,99%
		Gonzar (Santa María)	6,64	1,83%
		Vilaxuste (San Pedro)	6,11	1,68%
		Castromaior (Santa María)	5,34	1,47%
		Cortapezas (Santa María)	3,04	0,84%
		San Mamede do Río (San Mamede)	2,67	0,73%
Sarria	43,25	Loureiro (San Martiño)	27,08	62,61%
		Biville (San Miguel)	10,90	25,20%
		Goián (San Miguel)	2,25	5,20%
		Santalla de Arxemil (Santalla)	1,77	4,09%
		A Pinza (San Salvador)	0,69	1,60%
		Santo Antolín (Santa Eufemia)	0,35	0,81%
		Corvelle (Santa María)	0,13	0,30%
		Betote (San Vincenzo)	0,08	0,18%
Taboada	163,08	Xián (Santa María)	59,34	36,39%
		Arxiz (San Paio)	25,12	15,40%
		Vilameñe (Santa Mariña)	19,91	12,21%
		Ínsua (San Salvador)	17,09	10,48%
		Bembibre (San Pedro)	14,80	9,08%
		Vilar de Cabalos (Santa Eulalia)	11,85	7,27%
		A Torre (San Mamede)	6,66	4,08%
		Sobrecedo (Santiago)	4,99	3,06%
		Meixonfrío (Santa Mariña)	2,45	1,50%

Concello	Superficie de mato no M.V.M.C.(Ha)	Parroquia	Superficie de mato no M.V.M.C.(Ha)	Porcentaxe de mato dos MVMC dentro do concello
		Carballo (San Tomé)	0,76	0,47%
		Castelo (Santa María)	0,11	0,07%

A vista da táboa anterior, podemos concluír que os concellos con maiores dificultades en canto a superficie de mato son Palas de Rei, Monterroso, Portomarín e Taboada.

En canto á análise a nivel parroquial, en Palas de Rei as zonas máis problemáticas son: Merlán de San Salvador cunha porcentaxe de cuberta de mato nos seus montes veciñais dun 28,99 %; Cuíña de Santa María cun 19,96% e Moredó de San Fiz cun 19,33 %. En Monterroso as parroquias máis problemáticas son: San Breixo en San Salvador cunha superficie de mato nos seus montes veciñais dun 32,80% e Marzán en Santa María cun 17,73 %. En Portomarín destacan Bagude de San Bartolomeu cun 20,70 % de superficie de mato e Caborrecelle de San Xulián cun 13,91 %. No caso de Taboada o maior problema está en Xián de Santa María cunha superficie dos seus montes veciñais ocupada por mato dun 36,39 %, e moi por detrás segue Arxiz de San Paio cun 15,40 % de ocupación.

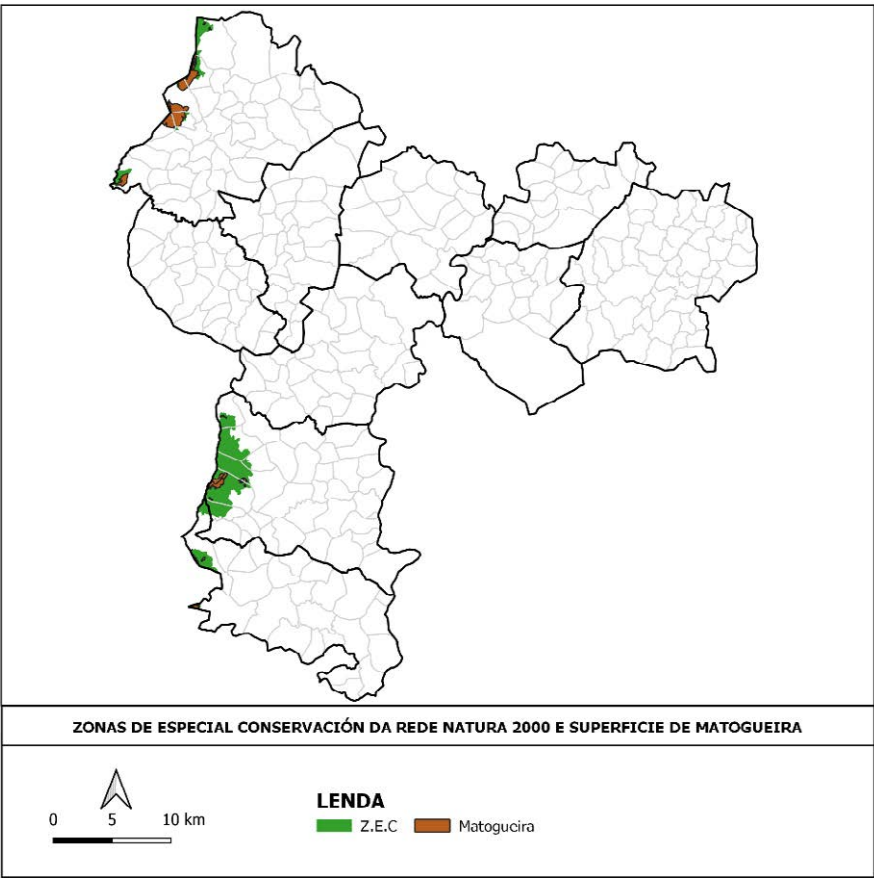
Debido ao seu valor ambiental que representan, tamén é preciso identificar a superficie de mato que ocupan as zonas da Rede Natura 2000 do ámbito do territorio. A maior parte dos concellos non presentan superficie nas Z.E.Cs., **só Palas de Rei, Chantada e Carballedo** presentan Zonas de Especial Conservación. Destaca o caso de **Palas de Rei (35,17%)** pois presenta una superficie de mato dentro dos Z.E.Cs, moi superior ao caso de **Chantada (2,85%)** e **Carballedo (1,87%)**.

Táboa 137. Porcentaxe de superficie ocupada por matogueira na Rede Natura 2000 do ámbito do GDR

Concello	Matogueira Ha	RN Ha	Matogueira %
Palas de Rei	329,72	937,45	35,17%
Chantada	53,87	1.890,34	2,85%
Carballedo	6,04	323,45	1,87%
Monterroso	0	0	0,00%
Portomarín	0	0	0,00%
Taboada	0	0	0,00%
Antas de Ulla	0	0	0,00%
O Páramo	0	0	0,00%
Sarria	0	0	0,00%
Paradela	0	0	0,00%
Total	389,63	3.151,24	12,36%

Para unha maior comprensión dos datos achegados preséntase o mapa 8, no cal se presenta a superposición da capa de “Matorral” do SIOSE 2014 e a de Zonas de Especial Protección da Rede Natura 2000.

Mapa 25. Zonas de Especial Conservación da Rede Natura 2000 e a superficie ocupada por matogueira

Atendendo á superficie de mato dentro das Z.E.Cs por parroquia, obtéñense os seguintes datos:

Táboa 138. Porcentaxe de superficie ocupada por matogueira na Rede Natura 2000 por parroquia

Concello	Superficie de mato en Z.E.C. (Ha)	Parroquia	Superficie de mato en Z.E.C. (Ha)	Porcentaxe de mato en Z.E.C. dentro do concello
Carballedo	6,04	Furco (San Gregorio)	6,04	100,00%
		Requeixo (Santiago)	42,36	78,63%
Chantada	53,87	A Laxe (San Xoán)	11,51	21,37%
		Ambreixo (San Vicenzo)	104,58	31,72%
		Cuíña (Santa María)	92,67	28,11%
		Orosa (Santo André)	76,21	23,11%
Palas de Rei	329,72	Ramil (San Martiño)	51,52	15,63%
		Merlán (San Salvador)	4,65	1,41%

Concello	Superficie de mato en Z.E.C. (Ha)	Parroquia	Superficie de mato en Z.E.C. (Ha)	Porcentaxe de mato en Z.E.C. dentro do concello
		Meixide (San Pedro)	0,09	0,03%

Despois desta extensa análise da caracterización do abandono das terras agrarias pódese chegar a varias conclusións.

En primeiro lugar, hai unha clara tendencia ao abandono, isto móstrase sobre todo no “Mapa 19. Cobertura do solo simplificada do SIOSE 2014” e “Mapa 22. Mapa de aptitude produtiva do millo e cobertura de matogueira” onde se pode observar a existencia de zonas altamente aptas e moderadamente aptas para os cultivos que contan con presenza de mato, o que nos indica que non están sendo aproveitadas, algo que non pasaría se existira unha forte presenza de actividade agrícola na zona.

Outro indicador de abandono é a presenza de mato en montes veciñais e en zonas de rede natura.

Tendo en conta estes factores pódese concluír que os concellos que maior abandono presentan son, Palas de Rei, Monterroso, Portomarín e Taboada. Sendo Palas de Rei o que presenta maiores problemas neste aspecto.

E.2.4.TENDENCIAS NA XESTIÓN TERRITORIAL POR PARTE DAS EXPLOTACIÓNS AGROGANDEIRAS

Para aproximarse ás posibles tendencias do sector agrogandeiro no territorio fíxose unha análise cos datos dispoñibles do Censo Agrario 2020, concretamente cos microdatos. Dividíronse en dous grandes grupos: xefes de explotación maiores de 60 anos e menores de 40 anos por concello.

- Xefes de explotación maiores de 60 anos

Táboa 139. Xefes de explotación e titulares de explotación maiores de 60 e 55 anos

Concello	Nº Explotacións Totais	Nº Explotacións Xefe Maior 60 Anos	Nº Explotacións Xefe Maior 55 Anos	Nº Explotacións Titular Maior 60 Anos	Nº Explotacións Titular Maior 55 Anos
Antas de Ulla	201	81	111	4	8
Carballedo	323	168	206	5	7
Chantada	696	356	455	8	10
Monterroso	211	96	125	5	7
Palas de Rei	369	174	229	12	14
Paradela	338	144	188	11	13
O Páramo	223	101	128	4	7
Portomarín	235	120	157	5	7
Sarria	631	264	349	20	34
Taboada	396	196	242	11	16

Como se pode ver na táboa anterior o número de xefes de explotación maior de 60 anos é moi elevado con respecto ao total, se se consideran os maiores de 55 anos a cifra aínda é maior. En canto aos titulares, como non existen datos para todas as explotacións consideráranse os xefes de explotacións.

Observando os datos anteriores, existe unha gran probabilidade de liberación de terreos, pois os xefes de explotación próximos á idade de xubilación representan un número moi elevado.

Aínda que o número de xefes de explotación próximos á idade de xubilación é alto en tódolos concellos, aqueles que presentan uns valores máis altos en relación ao total de explotacións son, Carballedo, Chantada e Portomarín.

Táboa 140. Nivel de formación dos xefes de explotación maiores de 60

NIVEL DE FORMACIÓN XEFE DE EXPLOTACIÓN MAIOR DE 60 ANOS				
Concello	Experiencia Agraria Exclusivamente	Cursos De Formación Agraria	Formación Profesional Agraria	Estudios Universitarios e/ou Superiores Agrarios
<i>Antas de Ulla</i>	73	6	1	1
<i>Carballedo</i>	144	24	0	0
<i>Chantada</i>	311	35	7	3
<i>Monterroso</i>	74	20	1	1
<i>Palas de Rei</i>	147	23	2	2
<i>Paradela</i>	103	39	2	0
<i>O Páramo</i>	64	35	1	1
<i>Portomarín</i>	94	26	0	0
<i>Sarria</i>	187	73	3	1
<i>Taboada</i>	159	31	4	2

Atendendo á formación, en todos os concellos a maioría de xefes de explotación maiores de 60 anos, teñen experiencia agraria. Tamén é representativa a presenza de persoas con cursos de formación agraria.

En canto á formación profesional agraria pode comprobarse que o número de persoas redúcese considerablemente con respecto aos estudos mencionados anteriormente, aínda así, en todos os concellos, agás Carballedo e Portomarín, existen xefes de explotación con esta formación.

Por último, Carballedo, Paradela e Portomarín son os únicos concellos no GDR05 Miño Ulla nos que os xefes de explotación maiores de 60 anos non contan con estudos universitarios e/ou superiores agrarios.

Táboa 141. Presenza de pluriactividade dos xefes de explotación maiores de 60

PRESENZA PLURIACTIVIDADE XEFE DE EXPLOTACIÓN MAIOR DE 60 ANOS			
Concello	Outra actividade lucrativa como principal	Outra actividade lucrativa como secundaria	Non realiza outra actividade lucrativa
<i>Antas de Ulla</i>	0	0	8
<i>Carballedo</i>	0	0	10
<i>Chantada</i>	0	0	16
<i>Monterroso</i>	0	0	8

PRESENZA PLURIACTIVIDADE XEFE DE EXPLOTACIÓN MAIOR DE 60 ANOS			
<i>Palas de Rei</i>	1	0	21
<i>Paradela</i>	0	1	18
<i>O Páramo</i>	0	0	6
<i>Portomarín</i>	0	2	9
<i>Sarria</i>	0	0	39
<i>Taboada</i>	0	0	21

Segundo os microdatos do Censo Agrario 2020, a táboa anterior pon de manifesto que existe en Palas de Rei un xefe de explotación que realiza outra actividade lucrativa como principal.

No caso de xefes de explotación con outra actividade lucrativa como secundaria só se teñen datos en Paradela de 1 persoa e en Portomarín de 2 persoas.

Táboa 142. Superficies que xestionan os xefes de explotación maiores de 60

SUPERFICIES QUE XESTIONAN XEFE MAIOR 60 ANOS		
Concello	SUPERFICIE TOTAL (ha)	SAU (ha)
<i>Antas de Ulla</i>	831,66	716,64
<i>Carballedo</i>	1.892,36	1.625,81
<i>Chantada</i>	2.611,48	2.356,67
<i>Monterroso</i>	1.400,19	1266,1
<i>Palas de Rei</i>	2.963,67	2.670,87
<i>Paradela</i>	2.326,07	2.163,32
<i>O Páramo</i>	1.236,22	1.138,11
<i>Portomarín</i>	2003,2	1.545,99
<i>Sarria</i>	3.595,73	3.285,93
<i>Taboada</i>	2.647,55	2.138,93

A Superficie Agraria Útil é a maioritaria dentro da superficie total que xestionan en todos os concellos do GDR.

Táboa 143. Réxime de tenencia de terras dos xefes de explotación maiores de 60

RÉXIME DE TENENCIA DE TERRAS XEFE MAIOR 60 ANOS				
Concello	SAU en Propiedade (Ha)	SAU en Arrendamento (Ha)	SAU Outros Réximes (Aparcería, Fideicomiso,...) (Ha)	SAU Terras Comunais (Ha)
<i>Antas de Ulla</i>	374,12	307,20	16,32	19,00
<i>Carballedo</i>	683,36	916,57	24,73	1,15
<i>Chantada</i>	894,03	1.440,34	8,66	13,64
<i>Monterroso</i>	604,54	538,97	32,37	90,22
<i>Palas de Rei</i>	1.198,11	1.158,66	46,27	267,83
<i>Paradela</i>	1.257,35	804,91	53,11	47,95
<i>O Páramo</i>	695,90	410,78	27,82	3,61
<i>Portomarín</i>	636,46	530,84	2,41	376,28
<i>Sarria</i>	1.815,66	1.263,27	79,43	127,57
<i>Taboada</i>	1.247,60	764,36	50,24	76,73

Pode comprobarse como en todos os concellos a necesidade de maior SAU fai que os xefes de explotación maiores de 60 anos teñan tanto SAU en propiedade, como en arrendamento, como en outros réximes (aparcería, fideicomiso,...) e en terras comunais.

Neste punto é importante ter en conta que existe unha gran probabilidade de que a maior parte das terras que actualmente están xestionadas por xefes de máis de 60 anos queden liberadas en pouco tempo. Isto vai supoñer varios problemas como son: a degradación e erosión desas terras, a perda de biodiversidade e sobre todo o aumento do risco de incendios.

Neste sentido, Sarria é o concello que maior superficie presenta de terras xestionadas por xefes de máis de 60 anos, seguido por Palas de Rei e Chantada. Estes concellos teñen unha maior probabilidade de presentar problemas por abandono de terras nos vindeiros anos.

Táboa 144. Tamaño económico dos xefes de explotación maiores de 60

TAMAÑO ECONÓMICO XEFE MAIOR 60 ANOS	
Concello	Produción Estándar Total da Explotación Media (€)
<i>Antas de Ulla</i>	3.980,74
<i>Carballedo</i>	14.430,56
<i>Chantada</i>	16.141,59
<i>Monterroso</i>	17.165,08
<i>Palas de Rei</i>	20.651,39
<i>Paradela</i>	18.409,09
<i>O Páramo</i>	13.913,40
<i>Portomarín</i>	33.023,57
<i>Sarria</i>	25.370,21
<i>Taboada</i>	9.092,51

Para comprobar o interese que puidera ter unha nova incorporación, calculouse o tamaño económico medio das explotacións por concello, pódese ver como os concellos de Antas de Ulla e Taboada acadan os valores máis baixos, o que indica baixas probabilidades de novas incorporacións.

No extremo oposto encóntrase Portomarín, Sarria e Palas de Rei que pode indicar que existan persoas interesadas en incorporarse ás explotacións destes concellos.

- Xefes de explotación menores de 40 anos

Táboa 145. Xefes de explotación e titulares de explotación menores de 40

Concello	Nº Explotacións Totais	Explotacións Xefe Menor 40 Anos	Explotacións Titular Menor 40 Anos
<i>Antas de Ulla</i>	201	13	0
<i>Carballedo</i>	323	22	2
<i>Chantada</i>	696	41	2
<i>Monterroso</i>	211	20	2
<i>Palas de Rei</i>	369	32	1
<i>Paradela</i>	338	32	2
<i>O Páramo</i>	223	17	4
<i>Portomarín</i>	235	12	2
<i>Sarria</i>	631	71	5
<i>Taboada</i>	396	32	3

En canto aos xefes de explotación menores de 40 anos, pódese ver que en tódolos casos representan un número moi baixo, o mesmo ocorre cos titulares de explotacións, aínda que neste caso, como ocorría cos xefes de explotación maiores de 60 anos, non se teñen datos para todas as explotacións, polo que nos seguintes apartados empregaranse os xefes de explotación menores de 40 anos para os cálculos.

Táboa 146. Xefes de explotación menores de 40 con cultivos ao aire libre e nº de animais de gandería extensiva

GANDERÍA EXTENSIVA						
Concello	Cultivos ao aire libre (Nº Explotacións)	Vacas leiteiras aire libre (Nº Gando)	Resto Bovinos aire libre (Nº Gando)	Porcas reprodutoras aire libre (Nº Gando)	Resto porcinos aire libre (Nº Gando)	Galiñas poñedoras aire libre / campeiras (Nº Gando)
<i>Antas de Ulla</i>	11	0	0	0	0	0
<i>Carballedo</i>	21	0	0	0	0	0
<i>Chantada</i>	40	0	0	0	0	0
<i>Monterroso</i>	18	100	14	1	0	8
<i>Palas de Rei</i>	29	0	21	0	0	0
<i>Paradela</i>	31	0	0	0	0	0
<i>O Páramo</i>	17	0	0	0	0	0
<i>Portomarín</i>	11	0	0	0	0	0
<i>Sarria</i>	69	0	49	0	8	6
<i>Taboada</i>	31	0	20	0	0	0

Na táboa anterior, pode comprobarse que os cultivos ao aire libre presentan un número moi elevado con respecto ao número de explotacións de xefes de explotación menores de 40 anos (presentes na táboa *Xefes de explotación e titulares de explotación menores de 40*). O total de explotacións de O Páramo teñen cultivos ao aire libre. No resto de concellos o número sitúase entre 1 e 3 explotacións que non dispoñen de cultivos ao aire libre, no concello de Palas de Rei ascenden a 3, en Antas de Ulla, Monterroso e Sarria a 2 e o resto só 1 explotación no dispón de cultivos ao aire libre.

En canto á gandería extensiva para os xefes de explotación menores de 40 anos, pódese ver como Monterroso é o concello cun maior número de gando en extensivo.

Táboa 147. Nivel de formación dos xefes de explotación menores de 40

NIVEL DE FORMACIÓN XEFE DE EXPLOTACIÓN MENOR DE 40 ANOS				
Concello	Experiencia Agraria exclusivamente	Cursos de Formación Agraria	Formación Profesional Agraria	Estudios Universitarios e/ou Superiores Agrarios
<i>Antas de Ulla</i>	7	5	0	1
<i>Carballedo</i>	11	11	0	0
<i>Chantada</i>	18	19	3	1
<i>Monterroso</i>	6	14	0	0
<i>Palas de Rei</i>	12	16	2	2
<i>Paradela</i>	7	21	2	2
<i>O Páramo</i>	5	11	0	1

NIVEL DE FORMACIÓN XEFE DE EXPLOTACIÓN MENOR DE 40 ANOS				
Portomarín	2	10	0	0
Sarria	17	52	1	1
Taboada	12	16	2	2

Atendendo á formación, en todos os concellos a maioría de xefes de explotación menores de 40 anos, teñen experiencia agraria. Tamén é representativa a presenza de persoas con cursos de formación agraria.

En canto, á formación profesional agraria pode comprobarse que o número de persoas redúcese considerablemente con respecto aos estudos mencionados anteriormente, aínda así, só os concellos de Chantada, Palas de Rei, Paradela, Sarria e Taboada teñen xefes de explotación con formación profesional agraria.

Por último, Carballedo, Monterroso e Portomarín son os únicos concellos no GDR05 Miño Ulla nos que os xefes de explotación menores de 40 anos non contan con estudos universitarios e/ou superiores agrarios.

Táboa 148. Presenza de pluriactividade dos xefes de explotación menores de 40

PRESENZA PLURIACTIVIDADE XEFE DE EXPLOTACIÓN MENOR DE 40 ANOS			
Concello	Outra actividade lucrativa como principal	Outra actividade lucrativa como secundaria	Non realiza outra actividade lucrativa
Antas de Ulla	0	0	0
Carballedo	0	0	4
Chantada	0	0	4
Monterroso	0	0	4
Palas de Rei	0	0	2
Paradela	0	0	2
O Páramo	0	1	5
Portomarín	0	0	4
Sarria	1	0	10
Taboada	0	1	5

No caso dos xefes de explotación menores de 40 anos, existe en Sarria un que ten outra actividade lucrativa como principal. Os concellos de O Páramo e Taboada contan cada un deles cunha persoa que ten outra actividade lucrativa como secundaria. Nos demais casos, segundo os microdatos do Censo Agrario 2020, non se presenta ningún tipo de pluriactividade.

Despois desta análise queda claro que existe unha clara tendencia cara o abandono da actividade agraria debido ao envellecemento dos xefes das explotacións e á falta de sucesión destas.

Vemos que o número de xefes maiores de 60 anos é extremadamente alto en comparación ao número de xefes menores de 40 anos, isto pódenos indicar que de cara ao futuro o número de explotacións vaise reducir considerablemente e con elas vaise producir o abandono dunha gran superficie de terras agrícolas.

Este problema é xeneralizado en todos os concellos da zona Miño-Ulla pero podemos destacar algún concello no cal estes problemas poden ser maiores debido a que teñen máis xefes de

explotación maiores de 60 anos e maior superficie de terreo agrícola manexado por estes. Os concellos a ter en conta son Sarria, Palas de Rei e Chantada.

E.2.5 INCIDENCIA DOS LUMES FORESTAIS

A análise da superficie afastada polos incendios forestais pode resultar un bo complemento para a caracterización do abandono agrario dun territorio. É por iso que neste apartado imos analizar os datos dispoñíbeis sobre os incendios nos últimos anos, en concreto no período 2010-2020, a nivel GDR, municipal e parroquial.

Das **137.505,19 ha** de superficie que ten o GDR05 Miño Ulla, **2.847,16 ha** foron afectadas polos incendios no período referido, o que significa un **2,07%** do territorio. **Esta porcentaxe baixa indícanos, en consonancia aos datos que analizamos nos anteriores epígrafes, que o GDR05 Miño Ulla ten unha incidencia baixa de abandono.**

Na táboa podemos ver a distribución da superficie afectada por incendios a nivel municipal. A vista dos datos, observamos que **Carballedo** destaca en superficie incendiada sobre o resto dos concellos, con **754,35 ha**, **seguido de Chantada (570,83), Palas de Rei (554,67), Paradela (261,03), Antas de Ulla (195,81), Monterroso (178,47) e Portomarín (101,63)**, o resto de concellos non superan as 100 ha afectadas nos últimos anos.

Táboa 149. Incendios no período 2010-2020 por concello. Plan Básico Autonómico

FRECUENCIA ACUMULADA DE INCENDIOS 2010-2020 (Plan Básico Autonómico)	
Concello	Superficie queimada (HA)
<i>Carballedo</i>	754,35
<i>Chantada</i>	570,83
<i>Palas de Rei</i>	554,67
<i>Paradela</i>	261,03
<i>Antas de Ulla</i>	195,81
<i>Monterroso</i>	178,47
<i>Portomarín</i>	101,63
<i>Sarria</i>	88,53
<i>O Páramo</i>	78,41
<i>Taboada</i>	63,43
TOTAL	2.847,16

Pola distribución das principais superficies afectadas polo lume nos últimos anos, é interesante analizar a superficie queimada por parroquias, na táboa ofrécese unha relación das principais parroquias afectadas por incendios nos últimos anos (as parroquias que superan as 100 ha de superficie afectada polo lume). Das 570,83 ha afectadas en Chantada, 252,93 ha localízanse na parroquia de Requeixo e 191,02 ha na de Esmeriz, das 261,03 ha queimadas en Paradela, 167,38 ha sitúanse na parroquia de Castro de Rei de Lemos, asemade das 754,35 ha de Carballedo, 144,54 ha na parroquia de Aguada e 124,28 ha en A Cova.

Táboa 150. Incendios no período 2010-2020 por concello. Plan Básico Autonómico

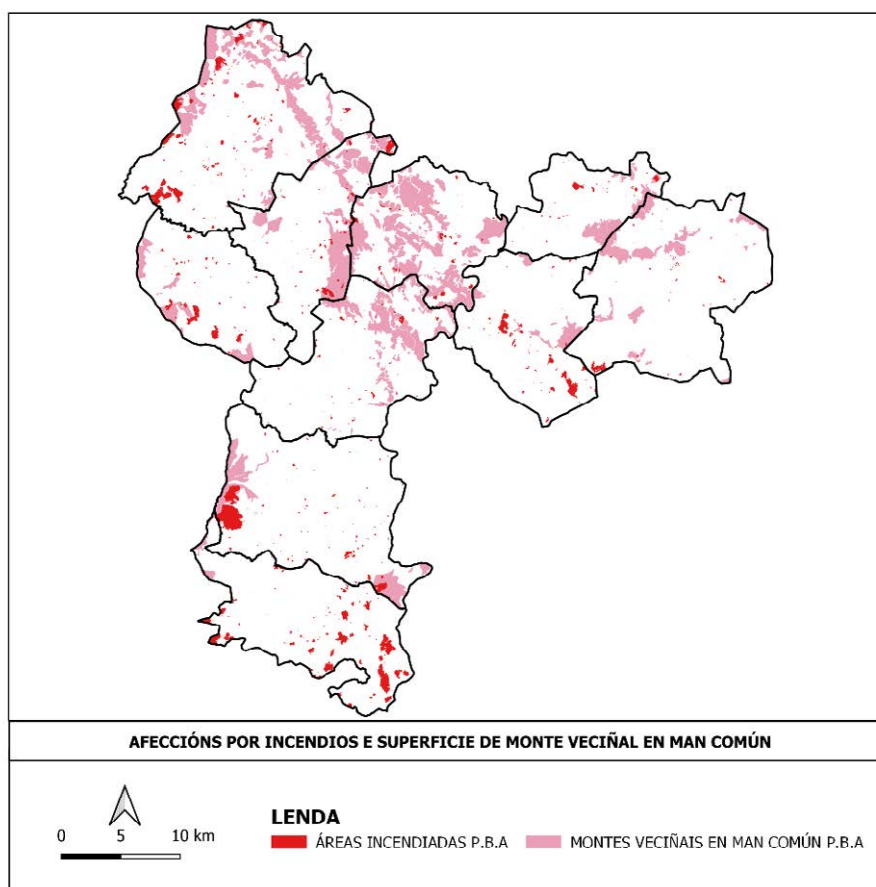
**FRECUENCIA ACUMULADA DE INCENDIOS 2010-2020
(Plan Básico Autonómico)**

Concello	Parroquia	Superficie queimada (ha)
Chantada	Requeixo (Santiago)	252,93
Chantada	Esmeriz (Santa Mariña)	191,02
Paradela	Castro de Rei de Lemos (Santa María)	167,38
Carballedo	Aguada (Santa Baia)	144,54
Carballedo	A Cova (San Xoán)	124,28

Tamén resulta de especial interese analizar como os lumes da última década afectaron as superficies máis produtivas do territorio. Con este obxecto expóñense nos vindeiros mapas a superposición cartográfica das capas de *Montes veciñais en Man Común do Visor do Plan Básico* e das aptitudes agrarias do *Mapa de Capacidade Produtiva dos solos de Galicia* coa de *Áreas Incendiadas*, tamén do visor po P.B.A.

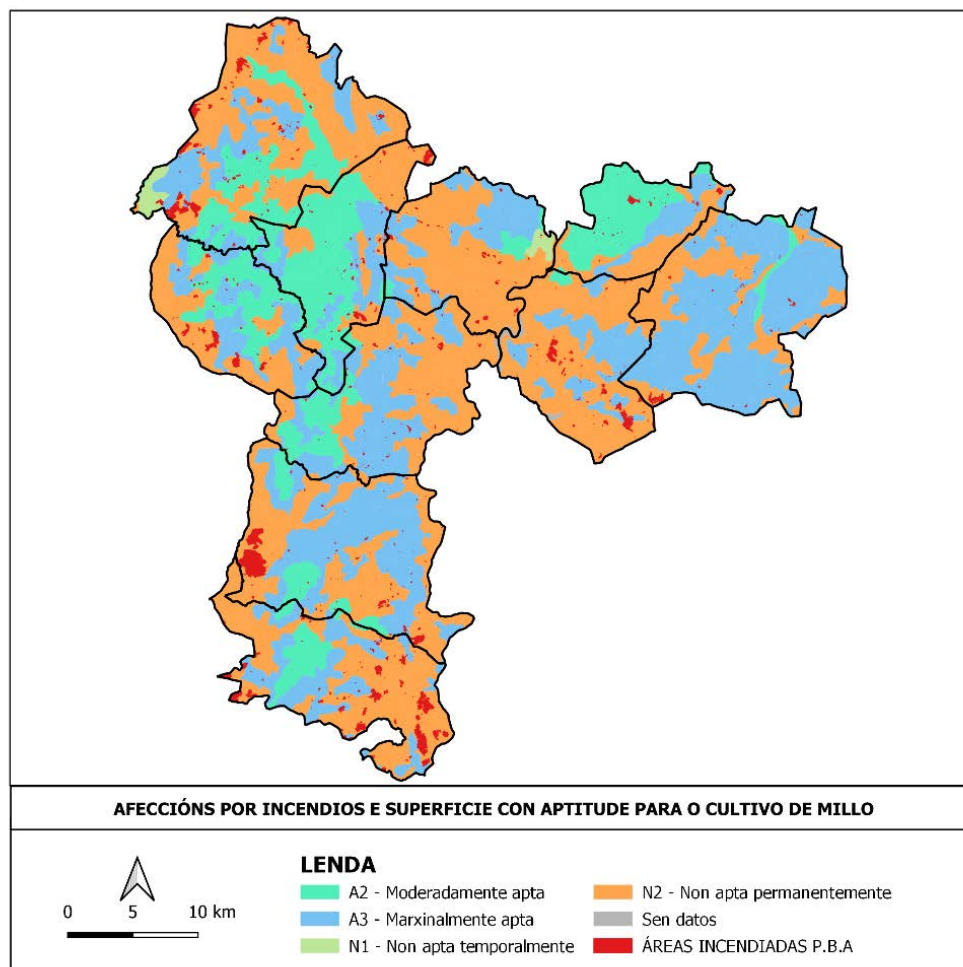
Non se observa especial afección nos montes comunais. A nivel gráfico, e como se pode observar no mapa 9, destaca unha área zona oeste de **Chantada**, concretamente nas parroquias de **Requeixo e Esmeriz**, que afecta a unha extensión importante do seu monte.

Mapa 26. Áreas incendiadas e Montes Veciñais en Man Común

Nunha análise da superficie afectada polos lumes e as terras con actitude para o millo (Mapa 10), observamos que no GDR os lumes non afectaron de forma significativa a terras con aptitudes produtivas para o millo.

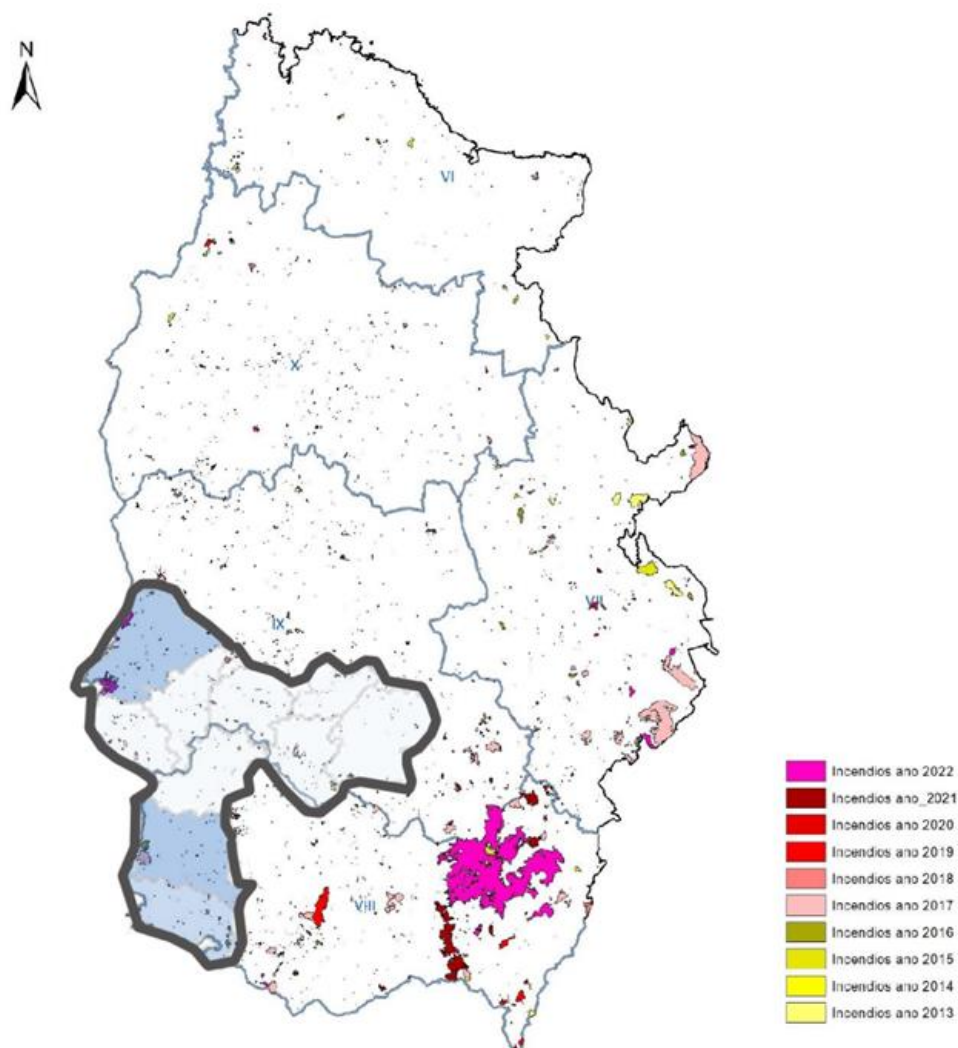
Mapa 27. Áreas incendiadas e terras con aptitude produtiva para o millo

En canto á avaliación das zonas RN2000 cabe ter en conta que, segundo queda reflexado no informe de PLADIGA 2023, Galicia conta cunha superficie de 29.574 km², representando a rede galega de espazos naturais protexidos máis dun 13% da superficie total galega.

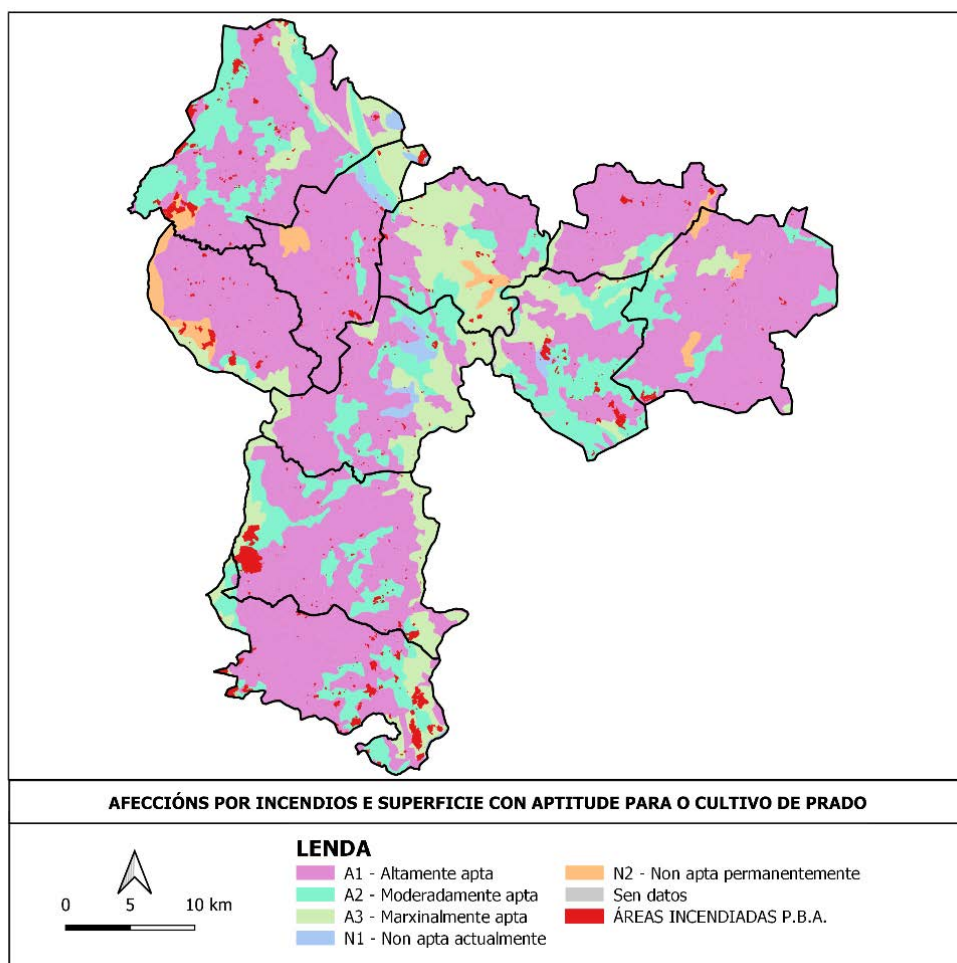
Segundo datos extraídos do IGE (actualizados só ata 2018), os concellos do territorio GDR pertencentes a espazos protexidos son: Chantada, Carballedo e Palas de Rei. Ademais, centrándonos nas zonas RN2000 do territorio GDR afectadas polos incendios forestais nos últimos 10 anos, obsérvase que as pertencentes aos concellos de Chantada e Palas de Rei foron as máis afectadas, tal e como se recolle na análise PLADIGA 2023 (ver seguinte mapa).

Mapa 28. Zonas de Especial Conservación da Rede Natura 2000 afectadas polos incendios forestais. Territorio GDR

De xeito contrario ás terras con aptitude para o cultivo de millo, as terras con aptitudes para o prado víronse afectadas por incendios, destacando as terras con moderadamente aptas para o desenvolvemento deste cultivo nos concellos de **Carballedo** e **Chantada**.

Mapa 29. Áreas incendiadas e terras con aptitude produtiva para o prado

E.3 IDENTIFICACIÓN, LOCALIZACIÓN E CARACTERIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE TRANSFORMACIÓN E COMERCIALIZACIÓN DE PRODUCCIÓN AGROFORESTAI.

Segundo os últimos datos do I.G.E, pertencentes ao ano 2020, a industria da alimentación é a prioritaria no GDR05 Miño Ulla no correspondente ás industrias agroforestais, seguida da Industria da madeira e da cortiza, agás mobles; cestería e espartaría e, por último, a fabricación de bebidas.

Táboa 151. Empresas con actividade en Galicia segundo actividade principal (I.G.E, 2020)

Antas de Ulla	Carballo	Chantada	Monterroso	Palas de Rei	Paradela	O Páramo	Portomarin	Sarria	Taboada	TOTAL
10 Industria da alimentación										
5	3	10	9	13	3	1	5	18	9	76
10.1 Procesamento e conservación de carne e elaboración de produtos cárnicos										
0	0	0	1	1	0	0	0	5	1	8
10.2 Procesamento e conservación de peixes, crustáceos e moluscos										
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10.3 Procesamento e conservación de froitas e hortalizas										
0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	2
10.4 Fabricación de aceites e graxas vexetais e animais										
0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
10.5 Fabricación de produtos lácteos										
1	0	4	3	3	0	0	0	1	3	15
10.6 Fabricación de produtos da moenda, amidóns e produtos amiláceos										
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10.7 Fabricación de produtos de panadaría e pastas alimenticias										
4	3	3	4	6	2	1	3	10	3	39
10.8 Fabricación doutros produtos alimenticios										
0	0	1	0	2	0	0	1	0	1	5
10.9 Fabricación de produtos para a alimentación animal										
0	0	2	0	0	0	0	1	2	1	6
11 Fabricación de bebidas										
0	0	20	1	1	0	0	1	2	3	28
11.0 Fabricación de bebidas										
0	0	20	1	1	0	0	1	2	3	28
16 Industria da madeira e da cortiza, agás mobles; cestería e espartaría										
1	4	3	7	1	3	0	0	18	3	40
16.1 Serradura e cepilladura da madeira										
0	1	1	1	1	1	0	0	6	1	12
16.2 Fabricación de produtos de madeira, cortiza, cestería e espartaría										
1	3	2	6	0	2	0	0	12	2	28

Debido a que se identificaron que os datos do directorio de Medio Rural para as industrias agroalimentarias baixo Denominacións de Orixe ou Indicacións Xeográficas Protexidas non están actualizados, consultáronse os Consellos Reguladores presentes en Galicia.

Para a Denominación de Orixe Protexida Arzúa-Ulloa, Indicación Xeográfica Orujo de Galicia/Augardente de Galicia, Indicación Xeográfica Augardente de Herbas de Galicia, Indicación Xeográfica Licor de Herbas de Galicia, Indicación Xeográfica Licor Café de Galicia

foi preciso pedir os datos aos Consellos Reguladores, pois nas páxinas web non estaba dispoñible esta información.

LICORES

Táboa 152. Destiladores, elaboradores e envasadores da Indicación Xeográfica Orujo de Galicia / Augardente de Galicia

INDICACIÓN XEOGRÁFICA ORUJO DE GALICIA/AUGARDENTE DE GALICIA				
Nome	Dirección	Marca da Indicación Xeográfica	Municipio	Denominación de orixe
CUSTOMDRINKS, S.L.U.	Polígono Industrial Os Acibros - Parcela C-1	Quenza	CHANTADA	I.X. Augardente de Galicia
ORUJOS Y LICORES AUGAVELLA, S.L.	Polígono Industrial Os Acibros - Parcela B-1B	Iunic Tamtum	CHANTADA	I.X. Augardente de Galicia

Táboa 153. Destiladores, elaboradores e envasadores da Indicación Xeográfica Licor de Herbas de Galicia

INDICACIÓN XEOGRÁFICA ORUJO DE GALICIA/AUGARDENTE DE GALICIA				
Nome	Dirección	Marca da Indicación Xeográfica	Municipio	Denominación de orixe
CUSTOMDRINKS, S.L.U.	Polígono Industrial Os Acibros - Parcela C-1	Quenza	CHANTADA	I.X. Licor de Herbas de Galicia
ORUJOS Y LICORES AUGAVELLA, S.L.	Polígono Industrial Os Acibros - Parcela B-1B	Iunic Tamtum	CHANTADA	I.X. Licor de Herbas de Galicia

Táboa 154. Destiladores, elaboradores e envasadores da Indicación Xeográfica Licor Café de Galicia

INDICACIÓN XEOGRÁFICA ORUJO DE GALICIA/AUGARDENTE DE GALICIA				
Nome	Dirección	Marca da Indicación Xeográfica	Municipio	Denominación de orixe
CUSTOMDRINKS, S.L.U.	Polígono Industrial Os Acibros - Parcela C-1	Quenza	CHANTADA	I.X. Licor Café de Galicia
ORUJOS Y LICORES AUGAVELLA, S.L.	Polígono Industrial Os Acibros - Parcela B-1B	Iunic Tamtum	CHANTADA	I.X. Licor Café de Galicia

CARNES

Táboa 155. Directorio de empresas que elaboran produtos da Indicación Xeográfica Protexida Ternera Gallega

INDICACIÓN XEOGRÁFICA PROTEXIDA TERNERA GALLEGA			
Nome	Dirección	Municipio	Denominación de orixe
CARNICAS CHAMPAM, S.L.	Rúa Elías Valiña, 2 - Baixo	Sarria	I.X.P. Ternera Gallega

Táboa 156. Directorio de empresas que elaboran produtos da Indicación Xeográfica Protexida Vaca Galega/Boi Galego

Indicación Xeográfica Protexida Vaca Galega/Boi Galego			
Nome	Dirección	Municipio	Denominación de orixe
CARNICAS CHAMPAM, S.L.	Rúa Elías Valiña, 2 - Baixo	Sarria	I.X.P. Vaca Galega/Boi Galego

QUEIXOS

Dende a Denominación de Orixe Arzúa-Ulloa, fixeron fincapé en aspectos como que esta D.O. facilita aos pequenos elaboradores incluírse na súa Denominación de Orixe, pois tanto se pode ter o selo realizando o queixo con leite cru ou pasteurizado. Outro aspecto foi, que indicaron, que poden existir queixerías que elaboren queixo con D.O. Arzúa-Ulloa e outras Denominacións de Orixe, pero que nestes casos, a produción continua correspóndese a Arzúa-Ulloa, mentres que os outros queixos só se realizan baixo pedido. Por último, tamén aclararon que na linguaxe do queixo diferenciaban o que eran produtores (aos que producían o leite), do que eran elaboradores (os que elaboran o queixo).

Táboa 157. Relación de Queixerías inscritas no Consello Regulador da Denominación de Orixe Protexida Arzúa-Ulloa

Denominación de Orixe Protexida Arzúa-Ulloa				
Nome	Dirección	Municipio	Denominación de orixe	
ANTONIO FERREIRO FERREIRO	Outeiro de Amoexa, s/n 27579	Antas de Ulla	D.O.P. ULLOA	ARZÚA-
ILDA GÓMEZ GONZÁLEZ	Parque Empresarial, Parcela I-06, 27560	Monterroso	D.O.P. ULLOA	ARZÚA-
MEILÁN, S.C.	O Bispo, 19, 27569	Monterroso	D.O.P. ULLOA	ARZÚA-
POK QUESERA, S.L.	Parque Empresarial, 27200	Palas de Rei	D.O.P. ULLOA	ARZÚA-
XOSÉ LUÍS CARRERA VALÍN	Albá, 27207	Palas de Rei	D.O.P. ULLOA	ARZÚA-

Táboa 158. Directorio de empresas que elaboran produtos da Denominación de Orixe Protexida Queixo Tetilla

Denominación de Orixe Protexida Queixo Tetilla			
Nome	Dirección	Municipio	Denominación de orixe

Denominación de Orixe Protexida Queixo Tetilla			
POK QUESERA, S.L.	Parque Empresarial, parcelas 3 a 21	Palas de Rei	D.O.P. Queixo Tetilla

VIÑOS

Táboa 159. Directorio de empresas que elaboran produtos da Denominación de Orixe Ribeira Sacra

Denominación de Orixe Ribeira Sacra			
Nome	Dirección	Municipio	Denominación de orixe
ADEGAS E VIÑEDOS LAREU S.L.	Fondo de Vila - Sabadelle, 27517	Chantada	D.O. Ribeira Sacra
ADEGAS E VIÑEDOS VÍA ROMANA S.L.	A Ermida - Belesar, 27500	Chantada	D.O. Ribeira Sacra
ADEGAS VIÑA GAROÑA S.L.	Nogueira de Abaixo, s/n, 27515	Chantada	D.O. Ribeira Sacra
ALBARDUXE S.C.	Viñas - Santiago de Arriba, 27515	Chantada	D.O. Ribeira Sacra
AMEDO S.L.	Tarrio - San Fiz s/n, 27500	Chantada	D.O. Ribeira Sacra
BODEGAS DE SANTA MARÍA DE NOGUEIRA S.L.	Iglesia s/n - Nogueira, 27515	Chantada	D.O. Ribeira Sacra
CABO DO MUNDO S.L.	Soto, 14 - Nogueira, 27515	Chantada	D.O. Ribeira Sacra
CALVO MÉNDEZ, MANUEL	San Fiz, 27500	Chantada	D.O. Ribeira Sacra
DOMÍNGUEZ GONZÁLEZ, EDELMIRO	CP: 27528	Carballedo	D.O. Ribeira Sacra
FERNÁNDEZ PEDREIRA, JOSÉ LUIS	Estrada Lu-617, Km. 25.3 - Asma, 27516	Chantada	D.O. Ribeira Sacra
GRUPO PEAGO S.L.	Sequeiras, 1 - Camporramiro, 27515	Chantada	D.O. Ribeira Sacra
PAVÓN REINOSO, MIGUEL	Lugar Valdomonde Parcela 53 - Polígono 5, 28596	Taboada	D.O. Ribeira Sacra
PINCELO S.L.	Pincelo, 27517	Chantada	D.O. Ribeira Sacra
RABELAS S.L.	San Fiz, 27516	Chantada	D.O. Ribeira Sacra
REGAL LÓPEZ, ROBERTO	Friamonde (Mourulle, San Vicente), 27556	Taboada	D.O. Ribeira Sacra
TEIJEIRO LEMOS S.L.	Pincelo - A Sariña, 27515	Chantada	D.O. Ribeira Sacra

CASTAÑA

Táboa 160. Directorio de empresas que elaboran produtos da Indicación Xeográfica Protexida Castaña de Galicia

Indicación Xeográfica Protexida Castaña de Galicia					
	Nome	Dirección	Municipio	Denominación de orixe	
OPERADORES COMERCIALIZADORES	- MIGUEL AREÁN E HIJOS, S.L.	Polígono Industrial, parcela B7, 27519	Chantada	I.X.P. Castaña de Galicia	
	ALIBÓS GALICIA, S.L.	Rúa Salvador Arotzarena nº 26, 27560	Monterroso	I.X.P. Castaña de Galicia	
INDUSTRIAS PROCESADO	DE MIGUEL AREÁN E HIJOS, S.L.	Polígono Industrial, parcela B7, 27519	Chantada	I.X.P. Castaña de Galicia	
	MILAGROS LÓPEZ DÍAZ (DoSouto)	Vilar de Aldixe, 4. 27611	Paradela	I.X.P. Castaña de Galicia	

MEL

Táboa 161. Directorio de empresas que elaboran produtos da Indicación Xeográfica Protexida Mel de Galicia

Indicación Xeográfica Protexida Mel de Galicia			
Nome	Dirección	Municipio	Denominación de orixe
GOYANES CEREIJO SUSANA	Sillán-Pedrafita, 27595	Chantada	I.X.P. Mel de Galicia
COVAS 21 SL	Covas-Castelo, 27559	Taboada	I.X.P. Mel de Galicia

CRAEGA

Táboa 162. Directorio de empresas que elaboran produtos do Consello Regulador Agricultura Ecolóxica de Galicia (CRAEGA)

Consello Regulador Agricultura Ecolóxica de Galicia (CRAEGA)			
Nome	Dirección	Municipio	Produtos certificados
Ferreiro Ferreiro, Antonio	Outeiro, nº 3 - Amoexa	Antas de Ulla	Polo
Pazo de Vilane, S.L.	Lg. Vilane, 31	Antas de Ulla	Marmelada de Tomate Agridoce
Casa Anlleiro, S.C.	Lg. Rañadoiro, nº 4 - Furco	Carballedo	Polo
Froitos da Horta A Ruliña, S.L.	Camiño da Fonte, nº 3 - Castro	Carballedo	Hortalizas frescas
Ganadería Rey de Veascos, S.C.	Lg. Lamela, nº 5 - Veascos	Carballedo	Leite cru
Asper Cereijo, David	Barrio Marín, nº 9	Chantada	Castañas Mazás Noces
Billó, S.C.	Ctra. Cabreiros, nº 5 - Camporramiro	Chantada	Castañas Mazás
Covas 21, S.L.	Avd. Monforte nº 34 - 5 A	Chantada	Castañas
Customdrinks, S.L.U.	Pol. Ind. Os Acibros Parcela C-1	Chantada	Bebida de froitas con herba mate Bebida refrescante de zume de mazá Sidra achampanada Sidra gasificada Sidra natural Tónica Vinagre de sidra
Euro Andean Trading, S.L.	C/Ribeira Sacra, nº 5 - 1º D	Chantada	Açaí en polvo Adzuki Alga Chlorella en polvo Alga Espirulina en polvo Alubias Arroz Azucres Azucres de coco Banana en polvo Cacao Camu camu en polvo Cáñamo Canela moída Chips de coco Coronta de millo Cúrcuma en polvo Curry en polvo Extracto seco de herba mate

				Garavanzos Chícharo Fariña de algarroba Fariña de arroz Fariña de boniato Fariña de chía Fariña de lentellas Fariña de millo Fariña de quinoa Xenxibre en polvo Lentellas Levadura nutricional Lúcuma en polvo Maca en polvo Matcha en polvo Mix legumes Mix: chía, lino e sésamo Moringa en polvo Panela Physalis deshidratado Pipas de cabaza Pipas de xirasol Proteína de chícharo Psyllium en polvo Quinoa Quinoa xelatinizada Sementes de chía Sementes de lino Sésamo Trigo sarraceno Herba Mate
Fernández Águila, Ángel Ibán	Rúa Portomarín, nº 4 - 1º B	Chantada	Noces	
Fernández Caseiro, Víctor	Esmoriz, 25	Chantada	Leite cru Vacún	
Figueiras Fernández, Ana	Travesía do Concello, nº 4 - 1º D	Chantada	Mazás	
Figueroa Lorenzana, Xosé Inocencio	Pacio - Sabadelle	Chantada	Tenreiros	
Finca Bermun, S.L.	Bermun, nº 3	Chantada	Polo Tenreiros	
González Ferreiro, Yolanda	Quintela de Asma, nº 7	Chantada	Mazás	
Lacto Baltar, S.L.	Lg. Brigos - Baltar, s/n	Chantada	Doce de leite	
López Pérez, Roberto	Lamamarín, nº 4 - Merlán	Chantada	Ovos	
Lugar Da Veiga, S.L.L.	Polígono Industrial Os Acivos - Parc. A-3 Dcha	Chantada	Galletas Mariñeiras con Aceite de Oliva Galletas Mariñeiras con Alga Wakame Galletas Mariñeiras con Chía Galletas Mariñeiras con Quinoa Galletas Mariñeiras de Espelta Galletas Mariñeiras Integraís	
Miguel Areán e Hijos, S.L.	Pol. Ind. Os Acibros, Parc. B-7	Chantada	Castañas Conxeladas a Granel Castañas en Almíbar Castañas Precocidas Crema de Castañas Fariña de castaña Puré de Castaña	

Consello Regulador Agricultura Ecolóxica de Galicia (CRAEGA)

<i>Regal Roberto</i>	<i>López,</i>	C/ Emilia Pardo Bazán, nº 9 - Baixo	Chantada	Viño Tinto
<i>Rodríguez Laura</i>	<i>Ledo,</i>	Avda. de Portugal, nº 89	Chantada	Castañas Cereixas Mazás Noces Olivas
<i>Sampayo Ángel</i>	<i>López,</i>	Cabreiros, nº 6 - Camporramiro	Chantada	Castañas Mazás
<i>Teijeiro Lemos, S.L.</i>		Pincelo, nº 3 - A Sariña	Chantada	Arándanos Cereixas Uvas para vinificación Viño Branco Viño Tinto
<i>Torres Concepción</i>	<i>López,</i>	Formariz, 9 - Vilauxe	Chantada	Leite cru
<i>Varela Santiago</i>	<i>López,</i>	Rúa Luis García Arias, nº 11, 4º	Chantada	Castañas Mazás Noces
<i>Vázquez López, José Luís</i>		Avelino Gómez Ledo, nº 11- 2ºG	Chantada	Mazás
<i>Alibos Galicia, S.L.</i>		C/ Salvador Arotzarena, 46	Monterroso	Castañas Castañas Conxeladas a Granel Puré de Castaña
<i>Álvarez Quintero, Marta</i>		Cimbraos, nº 1	Monterroso	Leite cru
<i>Carballo Rodríguez, Luis</i>		Balboa, nº 1	Monterroso	Leite cru
<i>Ganadería Labrador, S.C.</i>		Lg. Lourentin, nº 5 - Sambreixo	Monterroso	Leite cru
<i>As Vacas da Ulloa, S.C.G.</i>		A Cernada, nº 1 - Augasantas	Palas de Rei	Leite pasteurizada desnatada Leite pasteurizada desnatada sen lactosa Leite pasteurizada enteira Leite pasteurizada enteira sen lactosa Leite pasteurizada semidesnatada Nata logur natural
<i>Biogalaica S.L.</i>	<i>2011,</i>	Lg. de Hérmoda, s/n	Palas de Rei	Arándanos
<i>Carrera Valín, Xosé Luis</i>		Albá, s/n	Palas de Rei	Leite cru Leite Pasteurizada Mazás Peras Queixo Arzúa Ulloa Trigo Vacún logur natural
<i>Ganados A Cernada S.C.</i>		Cernadas-Augasantas	Palas de Rei	Leite cru
<i>Granja Campomayor, S.L.</i>		N - 547, P.K. 27 - Lg. de Ximonde, s/n	Palas de Rei	Ovo pasteurizado Ovos
<i>Iglesias Márquez, Jonatan</i>		Lg. Leboeira, nº 9 - S. Xorxe de Augasantas	Palas de Rei	Tenreiros
<i>Milhuloo, S.C.G.</i>		Coto, nº 1	Palas de Rei	Hortalizas frescas Cultivos industriais Elaboración de outros condimentos, manipulación e envasado de outras especias n.c.o.

Consello Regulador Agricultura Ecolóxica de Galicia (CRAEGA)

			Manipulación e envasado de especies vexetais para infusións
Taboada Rodríguez, José Julio	Laxe, nº 2	Palas de Rei	Trigo
Varela Carreira, José Luis	A Conguada, 1 - Carteire	Palas de Rei	Tenreiros
A Rosela, S.C.	Lg. Aldosende, nº 9	Paradela	Leite cru
Beltrán Rodríguez, José	Enxamea - Castro de Rei, s/n	Paradela	Tenreiros
Cancela Paredes, S.C.	Lg. Paredes de Arriba, nº 5	Paradela	Polo
Ganadería Matanza, S.C.	Matanza, nº 1	Paradela	Polo
Gayoso Yáñez, Rogelio	Vilacha, 8 - Cortes	Paradela	Leite cru
González Pérez, Andrés	Suar, nº 4	Paradela	Castañas
López González, Jose Luís	Lg. Cervedo, nº 10	Paradela	Herba deshidratada Silo de herba
López López, Jorge	Paredes, nº 4 - Ferreiros	Paradela	Tenreiros
López López, José Luis	Outeiro, Barán 7	Paradela	Castañas Mazás Tenreiros
Martínez Rodríguez, Mª Luisa	Lg. Rozas, nº 1 - Francos	Paradela	Tenreiros
Mosquera Salgado, Mª Luz	Ferreiros, 4	Paradela	Leite cru
Pérez López, Jaime	Laxes, nº 1	Paradela	Cordeiros
Rodríguez López, Ovidio	Vilachá, 12 - Cortes	Paradela	Leite cru
Villar Darriba, Eva	Reguenga, nº 3 - Castro San Martín	Paradela	Castañas
Gómez López, Pedro	Teiquesoi, nº 51	Páramo (O)	Elaboración de pan Fabricación de produtos de moenda, amidóns e produtos amiláceos
Ladeiravi, S.L.	Lg. San Vicente, s/n	Páramo (O)	Ovos
López Castaño, José	Vilar, nº 30	Páramo (O)	Leite cru Polo
Rivera Celeiro, Antonio	San Mamed de la Ribera, nº 11	Páramo (O)	Mazás
Rodríguez Gómez, Cándido	Gondrame, 15	Páramo (O)	Mazás
Casa Casanova, S.L.	Lg. Bagude, nº 10	Portomarín	Leite cru
Regueira Rodríguez, Esmeralda	Nespereira, 10	Portomarín	Leite cru
Álvarez Colmenero, Nicolasa	Vilanova (Granxa) - Sta. María de Vilar	Sarria	Polo
Arias Arias, Luis	Lg. Ortoá, 1	Sarria	Leite cru
Armesto López, Alberto	Vilar de Lamas, Nespereira nº 7	Sarria	Cordeiros Tenreiros
Cárnicas Pintín, S.L.	C/ Diego Pazos, nº 91 - baixo	Sarria	Cortes de carne de vacún de produción ecolóxica
Caxigueiro, S.C.	Sabenche nº 5 - Barbadeiro	Sarria	Cordeiros Tenreiros
Fernández Armesto, Adela	Lg. Lama, nº 4 - Nespereira	Sarria	Leite cru

Consello Regulador Agricultura Ecolóxica de Galicia (CRAEGA)

González Arias, José Luis	Abeledo, 1 - Barbadelo	Sarria	Leite cru
Granxa Escola de Barreiros, S.L.	Granxa de Barreiros - Ortoá	Sarria	Hortalizas frescas Cereais para la produción de gran incluído o arroz Cultivos industriais Froitas de zonas climáticas temperadas Manipulación e envasado de ovos Froitos secos Aves de curral Ovino
Matadoiro Comarcal - Concello de Sarria	Rúa Maior, 14	Sarria	Carne de vacún
Pereiro Somoza, Miguel	C/ Benigno Quiroga, nº 93 - 1º E	Sarria	Cabaza Allo porro
Vilarinho Casanova, Rosa Mª	Mezur, nº 1 - Santa María da Pena	Sarria	Tenreiros
Celtaverde, S.L.	Medela s/n	Taboada	Manipulación e conservación de carnes (Matadoiros e salas de despece) Elaboración de outros produtos cárnicos n.c.o (preparados de carne e carne picada, conservas cárnicas, etc.) Elaboración de embutidos e salgaduras cárnicas
Explotaciones Carboeiro, S.L.	Lg. de Carboeiro - Cerdeda	Taboada	Polo
Fernández Blanco, Pasión	As Figueiras, nº1 - Xián	Taboada	Leite cru
Fernández García, Francisco José	Fontefria, nº 1 - A Torre	Taboada	Castañas Porcos Noces Tenreiros Trigo
Ferreiro Abelairas, Héctor	Rúa Aviación Española, 13	Taboada	Uvas para vinificación
Gamallo Díaz, Luis	Outeiro, 4 - Taboada dos Freires	Taboada	Leite cru
López Diéguez, Steven	Frade, nº 20 - Santiago de Frade	Taboada	Ovos
López Fernández, María Isabel	Gulfar, 6 - Xián	Taboada	Leite cru
Martins García, S.C.	Faquiós, nº 17	Taboada	Cordeiros
Moure Viana, S.C.	Lg. de Bouzoa, nº 11	Taboada	Porcos Leite cru
Sampayo, C.B.	Lg. de Ider, s/n - Castelo	Taboada	Ovos
Sampedro Castro, Sotero	Rúa Carballo, nº 10	Taboada	Porcos

E.4. ANÁLISE DA APLICABILIDADE DE INSTRUMENTOS DE RECUPERACIÓN DE TERRAS.

E.4.1 CARACTERIZACIÓN DAS ESTRUTURAS DE PROPIEDAD

Para caracterizar as estruturas de propiedade teranse en conta:

- O tamaño medio de parcela
- A importancia territorial dos Montes Veciñais en Man Común (número, extensión e proporción do territorio ocupada).

Para obter o tamaño medio da parcela, empregáronse as estatísticas catastrais.

Táboa 163. Tamaño medio da parcela rústica

Concello	Superficie rústica (ha)	Parcelas (ud.)	Tamaño medio parcela
27003 Antas de Ulla	10.249,33	28.612	0,36
27009 Carballedo	13.766,49	58.582	0,23
27016 Chantada	17.387,98	75.160	0,23
27032 Monterroso	11.286,82	22.825	0,49
27040 Palas de Rei	19.623,75	40.039	0,49
27042 Paradela	12.024,51	26.221	0,46
27043 Páramo (O)	7.438,75	15.099	0,49
27049 Portomarín	11.404,46	16.357	0,70
27057 Sarria	16.150,19	33.439	0,48
27060 Taboada	14.604,73	37.960	0,38

Como pode observarse na táboa anterior, Portomarín é a que ten o tamaño medio da parcela máis grande (0,70 ha), seguida de Monterroso, O Páramo e Palas de Rei (0,49 ha en todas elas), Sarria (0,48 ha) e Paradela (0,46 ha).

Pola contra, Chantada con 0,23 ha, Carballedo con 0,23 ha, Antas de Ulla con 0,36 ha e Taboada con 0,38 ha son os concellos cun tamaño medio de parcela máis pequena.

Táboa 164. Montes Veciñais en Man Común por concello

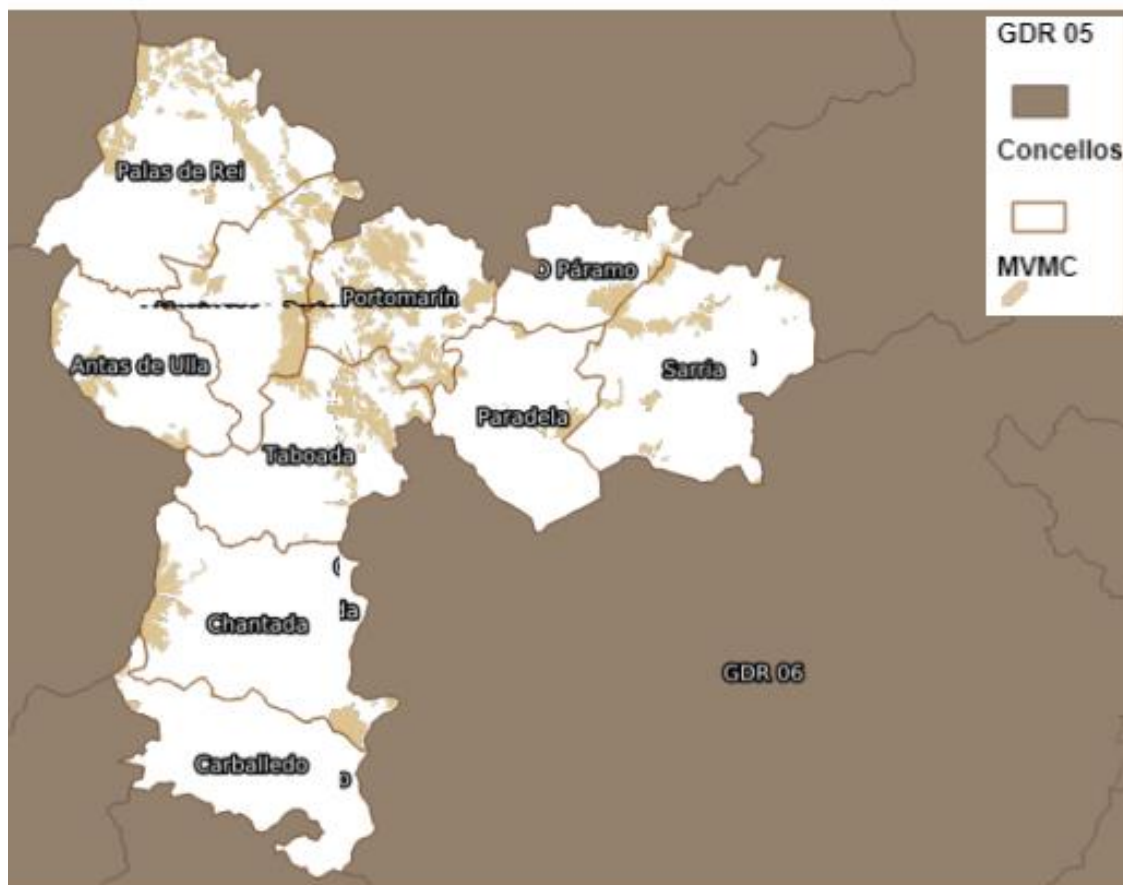
Concello	Superficie MVMC (ha)	Superficie concello (ha)	Proporción do territorio ocupada
27003 Antas de Ulla	729,79	10.353,99	7,05%
27009 Carballedo	137,45	13.877,38	0,99%
27016 Chantada	1591,4	17.663	9,01%
27032 Monterroso	2.332,76	11.452,53	20,37%
27040 Palas de Rei	3.057,84	19.956,72	15,32%
27042 Paradela	494,12	12.106,38	4,08%
27043 Páramo (O)	701,66	7.477,17	9,38%
27049 Portomarín	4.017,69	11.504,36	34,92%
27057 Sarria	1454,8	18.454,75	7,88%
27060 Taboada	1.974,53	14.658,91	13,47%
TOTAL	16.492,04	137.505,19	11,99%

A proporción de MVMC no conxunto do GDR05 Miño Ulla supón unha superficie ocupada dun 11,99 %.

Na táboa anterior pode comprobarse como Portomarín (34,92%), Monterroso (20,37%), Palas de Rei (15,32%) e Taboada (13,47%) son os concellos que contan cunha porcentaxe de superficie ocupada maior que a media da comarca.

No extremo oposto, Carballedo (0,99%), Paradela (4,08%), Antas de Ulla (7,05%), Sarria (7,88 %), Chantada (9,01%) e O Páramo (9,38%) contan cunha proporción de terreo ocupada menor que a media Do GDR Miño Ulla.

Mapa 30. Montes Veciñais en Man Común segundo o visor Estratexias GDR

E.4.2 INSTRUMENTOS DE RECUPERACIÓN E DE RE-ORGANIZACIÓN EXECUTADOS OU EN CURSO

Para localizar os instrumentos de recuperación e re-organización tivéronse en conta zonas de concentración parcelaria ou re-estruturación parcelaria, polígonos agroforestais, aldeas modelo, superficies do banco de terras. Indicando para cada unha destas figuras a localización (parroquia e municipio) e extensión afectada.

Táboa 165. Zonas de Concentración Parcelaria ou Re-estruturación Parcelaria executados

ZONA	CONCELLO	SUPERFICIE
Barreiro	Antas de Ulla	288 ha
Reboredo	Antas de Ulla	219 ha
Laxe	Chantada	818 ha
Orosa	Palas de Rei	273 ha
Lamaboa	Palas de Rei	56 ha
Maside	Sarria	342 ha
Pena (San Salvador)	Sarria	172 ha
Pena (Santa María)	Sarria	222 ha
O Mato - A Veiga	Sarria	360 ha
Santa María de Castelo	Taboada	559 ha

A táboa anterior pon de manifesto que só os concellos de Antas de Ulla, Chantada, Palas de Rei, Sarria e Taboada contan con Zonas de Concentración Parcelaria ou Re-estruturación Parcelaria executadas.

Mapa 31. Concentracións Parcelarias segundo o visor Estratexias GDR

No GDR05 Miño Ulla non existen zonas de Concentración Parcelaria en tramitación, segundo os datos do visor Estratexias-GDR.

Táboa 166. Banco de Terras

Concello	Parroquia	Número de parcelas	Superficie (ha)
<i>Antas de Ulla</i>	Barreiro (San Cibrao)	8	7,66
<i>Antas de Ulla</i>	Reboredo (Santiago)	7	5,74
<i>Antas de Ulla</i>	Árbol (Santalla)	3	2,78
<i>Antas de Ulla</i>	Cutián (San Xoán)	1	0,54
<i>Chantada</i>	A Laxe (San Xoán)	43	12,85
<i>Chantada</i>	Requeixo (Santiago)	3	1,08
<i>Chantada</i>	O Mato (San Xillao)	14	2,94
<i>Palas de Rei</i>	Albá (Santiago)	3	0,34
<i>Palas de Rei</i>	Orosa (Santo André)	3	5,05
<i>Portomarín</i>	Narón (Santa María)	4	1,21
<i>Portomarín</i>	Bagude (San Bartolomeu)	9	1,57
<i>Sarria</i>	O Mato (San Salvador)	3	0,77
<i>Sarria</i>	A Veiga (Santiago)	2	1,24
<i>Taboada</i>	Castelo (Santa María)	24	14,39
<i>Taboada</i>	Carballo (San Tomé)	1	0,85
<i>Taboada</i>	Sobrecedo (Santiago)	4	4,29

Segundo os datos facilitados polo Banco de Terras, só os concellos de Antas de Ulla, Chantada, Palas de Rei, Portomarín, Sarria e Taboada teñen parcelas inscritas.

Outros instrumentos de recuperación, como son os Polígonos Agroforestais ou as Aldeas Modelos aínda non foron instaurados dentro do GDR05 Miño Ulla.

E.4.3 VALORACIÓN TERRITORIAL DA APLICABILIDADE DOS INSTRUMENTOS DE RECUPERACIÓN E OUTROS PREVISTOS NA LEI 11/2021 E LEI 4/2015

Co propósito de abordar os obxectivos da *Lei de recuperación da terra agraria de Galicia* na cal se recollen os instrumentos de recuperación e re-organización, tivéronse en conta as distintas zonas de concentración parcelaria ou re-estruturación parcelaria, polígonos agroforestais, aldeas modelo e superficies do Banco de terras. Se indica para cada unha destas figuras a localización (parroquia e municipio) e extensión afectada.

- Polígonos agroforestais de iniciativa pública.
 - o Zonas de re-estruturación parcelaria finalizadas cun abandono superior ao 50%.

Táboa 167. Masas CP con abandono

Parroquia	Concello
<i>Orosa (Santo André)</i>	Palas de Rei

Vemos por tanto que só unha parroquia, Orosa de Santo André, dispón de zonas de concentración parcelaria cun abandono maior ao 50 %, polo que é ideal para valorar a aplicabilidade deste tipo de instrumento.

Mapa 32. Masas CP con abandono segundo o visor Estratexias GDR

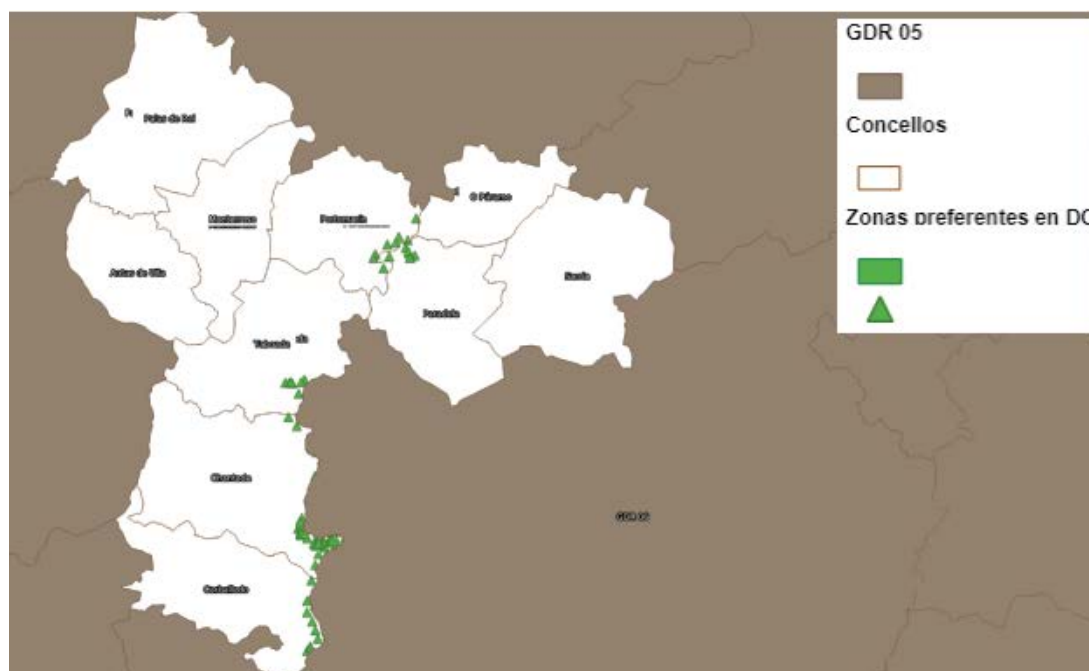
- Recuperación de terras en zonas con D.O. ou I.X.P.

Na zona de estudo existen as seguintes zonas como zonas preferentes en D.O., todas para a D.O. Ribeira Sacra:

Táboa 168. Zonas preferentes en D.O.

Parroquia	Concello
Portomarín (San Nicolao)	Portomarín
Sabadelle (San Salvador)	Portomarín
As Cortes (San Salvador)	Paradela
Loio (San Xoán)	Paradela
San Martiño de Castro (San Martiño)	Paradela
San Facundo de Ribas de Miño (San Facundo)	Paradela
Castelo (Santa María)	Taboada
Sobrecedo (Santiago)	Taboada
Pedrafita (Santa Baia)	Chantada
Sabadelle (Santa María)	Chantada
Belesar (San Bartolomeu)	Chantada
Camporramiro (Santa María)	Chantada
Santiago de Arriba (Santiago)	Chantada
A Sariña (San Vicente)	Chantada
Nogueira de Miño (Santa María)	Chantada
Erbedeiro (San Pedro)	Carballedo
Chouzán (Santo Estevo)	Carballedo
A Cova (San Xoán)	Carballedo
Oleiros (San Miguel)	Carballedo

Mapa 33. Zonas preferentes en D.O. segundo o visor Estratexias GDR

As zonas con D.O. son de vital importancia tanto para a conservación das terras e recursos como polo seu interese desde un punto de vista socioeconómico, xa que xeran un valor engadido ao produto que se está a elaborar nesa zona. Deste xeito, é importante priorizar estas zonas para valorar a aplicabilidade de instrumentos de recuperación xa que delas depende un bo uso do terreo e unha parte importante do impulso económico do territorio.

Como podemos observar na táboa e no mapa anteriores só algunhas aldeas dos concellos de Portomarín, Paradelo, Taboada, Chantada e Carballo dispoñen destas zonas con D.O., polo que poden verse favorecidas ca aplicación deste instrumento.

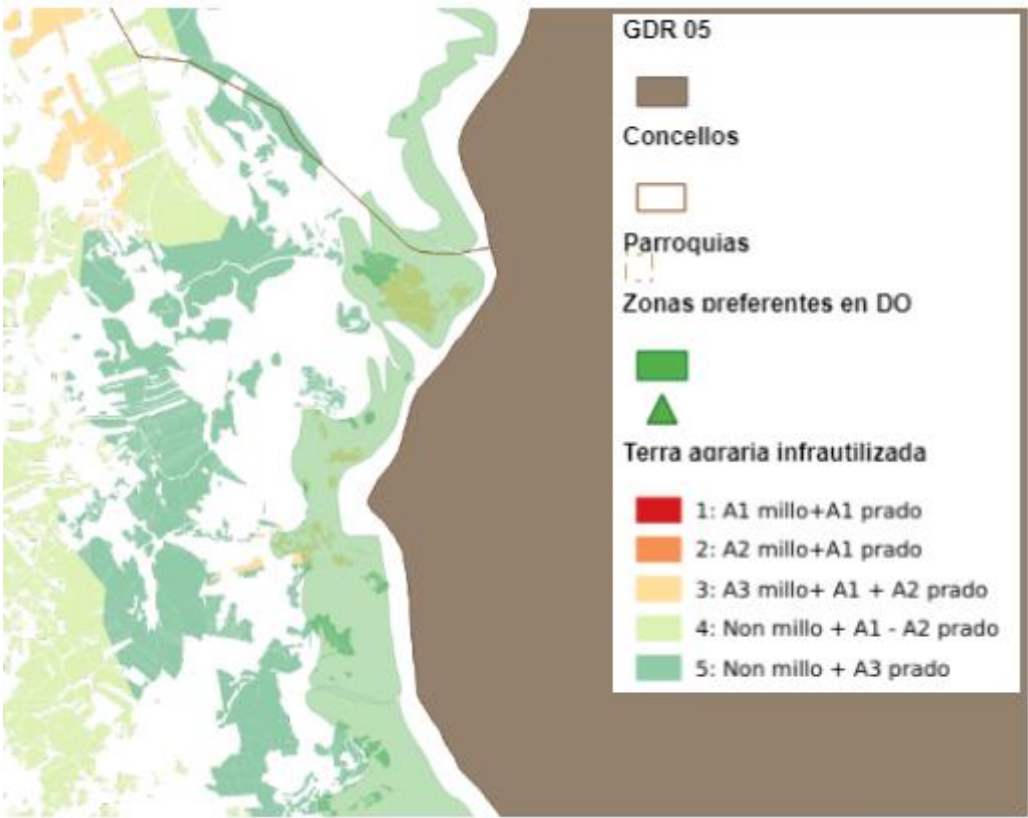
- Variables adicionais a considerar para a priorización de zonas:
 - Proporción elevada de terras con potencial produtivo abandonadas. Dentro das como zonas preferentes en D.O., como zonas con potencial produtivo abandonadas temos as seguintes parroquias:

Táboa 169. Parroquias con potencial produtivo abandonadas dentro das zonas preferentes en D.O.

Parroquia	Concello
Chouzán (Santo Estevo)	Carballo

Dentro das zonas con D.O. son de especial relevancia e prioridade aquelas que contan con espazos con potencial produtivo abandonado xa que isto é un factor que limita moito a produción baixo os estándares de calidade que impoñen as D.O. e reduce considerablemente o potencial económico e social da zona. Con este problema só contamos cunha parroquia, Chouzán de Carballo.

Mapa 34. Parroquias con potencial produtivo abandonadas dentro das zonas preferentes en D.O. segundo o visor Estratexias GDR

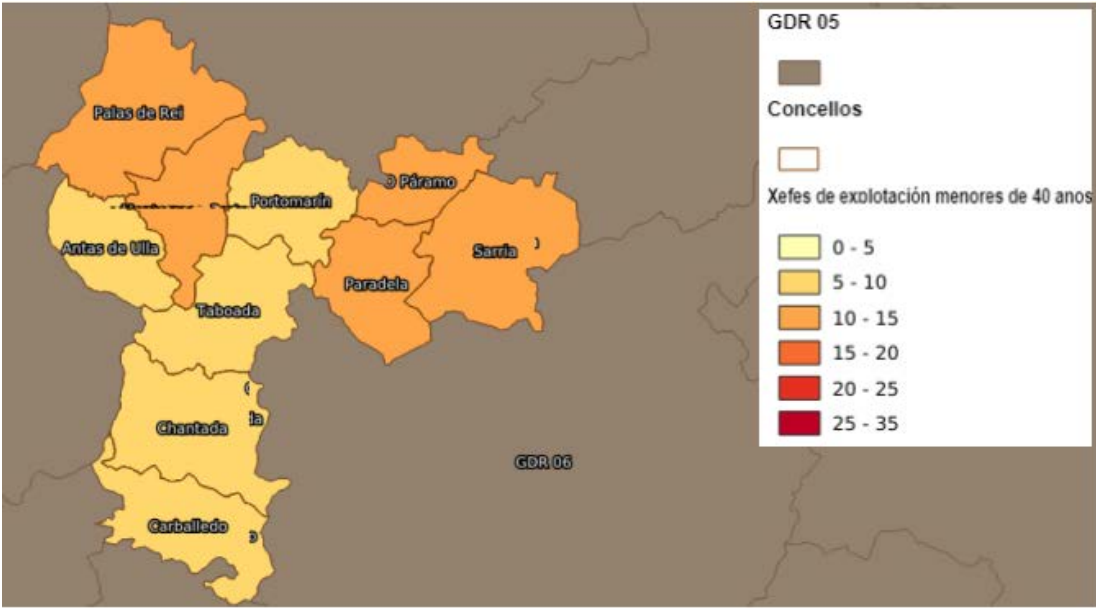

- presenza en áreas contiguas de explotacións agrarias con potencial de demanda.
Para obter estes datos, empregáronse a capa xefes de explotación menores de 40 anos e a carga gandeira por SAU.

Táboa 170. Xefes de explotación menores de 40 dentro das Masas CP con abandono e das zonas preferentes en DO

Concello	Xefes de explotación menores de 40 anos
Palas de Rei	14
Taboada	10
Chantada	10
Carballedo	10
Portomarín	9

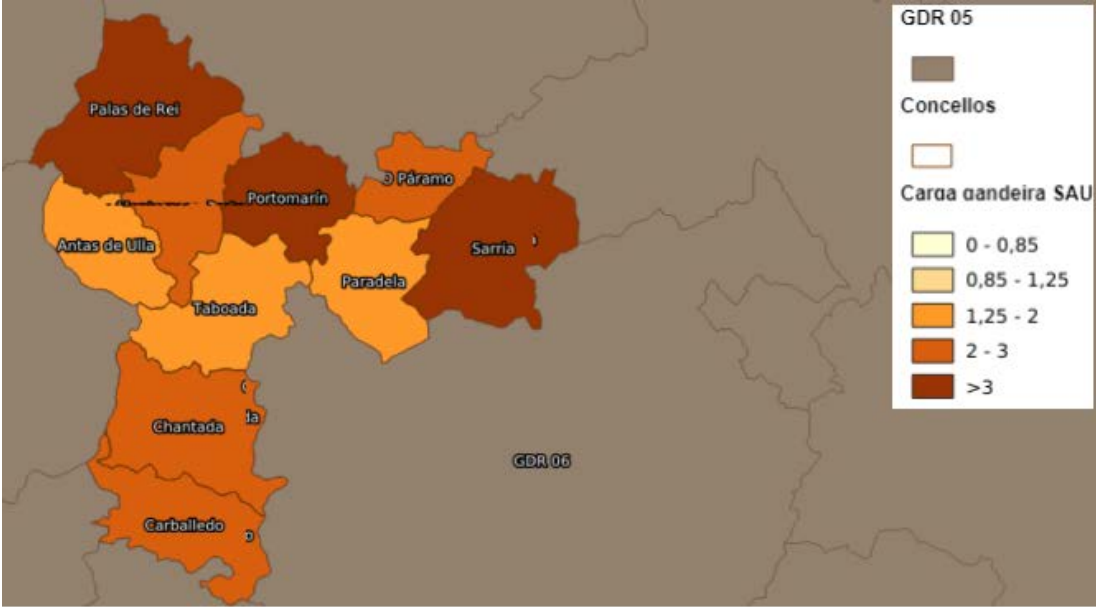
Mapa 35. Xefes de explotación menores de 40 segundo o visor Estratexias GDR

Táboa 171. Carga gandeira SAU dentro das Masas CP con abandono e das zonas preferentes en DO

Concello	Carga gandeira SAU
Palas de Rei	3,49
Portomarín	3,02
Chantada	2,81
Carballo	2,38
Taboada	1,61

Mapa 36. Carga gandeira SAU segundo o visor Estratexias GDR

Dentro das masas CP con abandono e das zonas preferentes en DO encontrámonos con explotacións contiguas con potencial de demanda especialmente en zonas como Sarria, Palas de Rei e o Páramo.

- zonas con moita continuidade de coberturas de mato e arboradas e con certo potencial produtivo.
Cos datos dispoñibles do visor, MFE e terra agraria infrautilizada, obtéñense as seguintes parroquias:

Táboa 172. Zonas con moita continuidade de coberturas de mato e arboradas e con certo potencial produtivo dentro das Masas CP con abandono e das zonas preferentes en D.O.

Parroquia	Concello
Orosa (Santo André)	Palas de Rei
Portomarín (San Nicolao)	Portomarín
Sabadelle (San Salvador)	Portomarín
Erbedeiro (San Pedro)	Carballedo
Sobrecedo (Santiago)	Taboada
Castelo (Santa María)	Taboada

- incidencia de lumes elevada
Revisáronse as áreas con incidencia de lumes 2010-2020 para as zonas de re-estruturación parcelaria finalizadas cun abandono superior ao 50% e as zonas preferentes en D.O.

Táboa 173. Incidencia de lumes elevada dentro das Masas CP con abandono e das zonas preferentes en DO

Parroquia	Concello
Orosa (Santo André)	Palas de Rei
Sabadelle (San Salvador)	Portomarín
Chouzán (Santo Estevo) por proximidade	Carballedo
A Cova (San Xoán) por proximidade	Carballedo

As zonas dentro de masas CP e de D.O. con moita continuidade de mato e arboradas son un problema tanto para o rendemento socioeconómico como para provocar unha maior incidencia de incendios debido á elevada presenza de combustible orgánico. Podemos destacar as parroquias de Orosa e Sabadelle que teñen problemas de moita continuidade de cobertura en zonas CP e D.O. e ademais teñen unha incidencia alta de incendios.

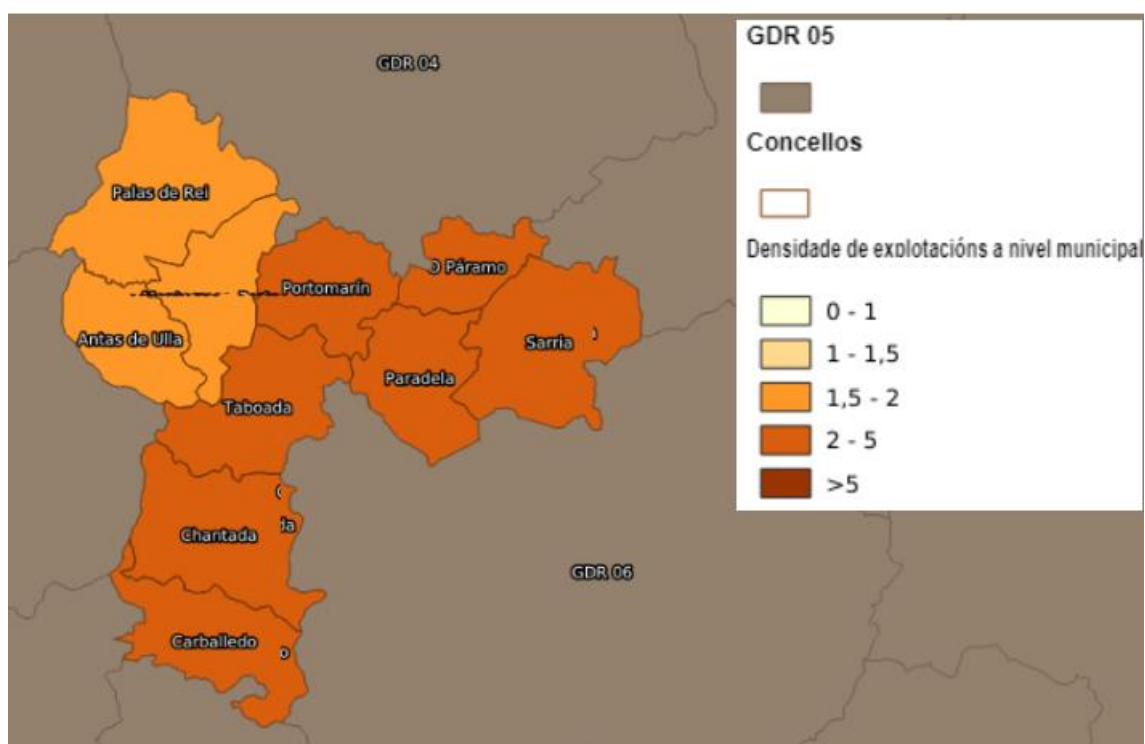
- Polígonos agroforestais de iniciativa privada. Considérase unha combinación dos seguintes criterios:
 - o Densidade media-baixa de explotacións agrogandeiras. A presenza de promotores é neste caso fundamental.

Táboa 174. Densidade de explotacións agrogandeiras

Concello	Densidade de explotacións agrogandeiras
Antas de Ulla	1,85
Carballedo	2,33
Chantada	3,94
Monterroso	1,84
Palas de Rei	1,85
Paradela	2,79

Concello	Densidade de explotacións agrogandeiras
<i>O Páramo</i>	2,98
<i>Portomarín</i>	2,04
<i>Sarria</i>	3,42
<i>Taboada</i>	2,70

Mapa 37. Densidade de explotacións agrogandeiras segundo o visor Estratexias GDR

- Elevada (comparativamente) fragmentación parcelaria
A continuación amósase a táboa presente no apartado E.4.1, onde se amosa o tamaño medio de parcela rústica.

Táboa 175. Tamaño medio da parcela rústica

Concellos	Superficie rústica (ha)	Parcelas (ud.)	Tamaño medio parcela
27003 Antas de Ulla	10.249,33	28.612	0,36
27009 Carballo	13.766,49	58.582	0,23
27016 Chantada	17.387,98	75.160	0,23
27032 Monterroso	11.286,82	22.825	0,49
27040 Palas de Rei	19.623,75	40.039	0,49
27042 Paradela	12.024,51	26.221	0,46
27043 Páramo (O)	7.438,75	15.099	0,49
27049 Portomarín	11.404,46	16.357	0,70
27057 Sarria	16.150,19	33.439	0,48
27060 Taboada	14.604,73	37.960	0,38

- Presenza de terras abandonadas ou infrautilizadas de aptitude potencial
Analizouse para Antas de Ulla por ser o concello cunha densidade media-baixa de explotacións agrogandeiras e co tamaño medio de parcela máis pequeno.
Aptitude potencial infrautilizada A1 millo+A1 prado non está presente nesta zona.
As zonas máis representativas cunha aptitude A2 millo+A1 prado son as seguintes:

Táboa 176. Parroquias con aptitude A2 millo+A1 prado en Antas de Ulla

Parroquia	Concello
<i>Santa Mariña do Castro de Amarante (Santa Mariña)</i>	Antas de Ulla
<i>Árbol (Santalla)</i>	Antas de Ulla
<i>Alvidrón (Santa María)</i>	Antas de Ulla
<i>Vilapoupre (San Martiño)</i>	Antas de Ulla
<i>Dorra (Santiago)</i>	Antas de Ulla
<i>Antas de Ulla (San Xoán)</i>	Antas de Ulla

- Aldeas modelo:
 - o elevada proporción de superficie perimetral en estado de abandono,
 - o aptitude da terra suficiente para unha recuperación produtiva, cando menos a nivel de silvopastoreo
 - o incidencia acusada de lumes na zona
 - o constatación de interese preliminar por parte dos veciños ou do Concello no que se ubique.

Para identificar as posibles aldeas modelos superpuxéronse as capas de estado de abandono, terra agraria infrautilizada e incidencia acusada de lumes, desta combinación as zonas que se obtiveron foron as seguintes:

Táboa 177. Posibles aldeas modelo

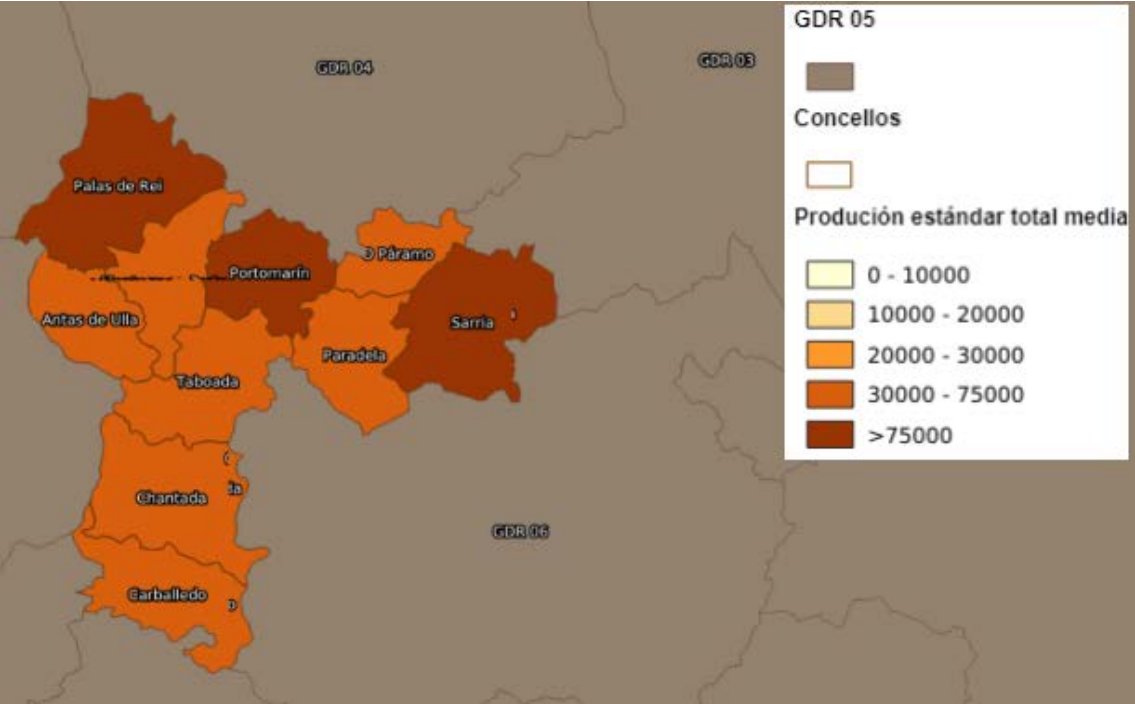
Parroquia	Concello
<i>Aguada (Santa Baia)</i>	Carballedo
<i>San Mamede de Lousada (San Mamede)</i>	Carballedo
<i>Nogueira de Miño (Santa María)</i>	Chantada
<i>Vilaúxe (San Salvador)</i>	Chantada
<i>Pambre (San Pedro)</i>	Palas de Rei
<i>San Vicente de Paradela (San Vicente)</i>	Paradela

- Banco de explotacións: de interese identificar
 - o explotacións ben dimensionadas
 Para caracterizar as explotacións atendeuse aos datos de produción estándar total media e a SAU media.

Táboa 178. Producción estándar total media

Concello	Producción estándar total media
<i>Antas de Ulla</i>	40.889,55
<i>Carballedo</i>	46.182,26
<i>Chantada</i>	47.823,22
<i>Monterroso</i>	64.333,17
<i>Palas de Rei</i>	92.268,24
<i>Paradela</i>	57.943,73
<i>O Páramo</i>	65.445,93
<i>Portomarín</i>	83.551,44
<i>Sarria</i>	84.793,75
<i>Taboada</i>	45.568,68

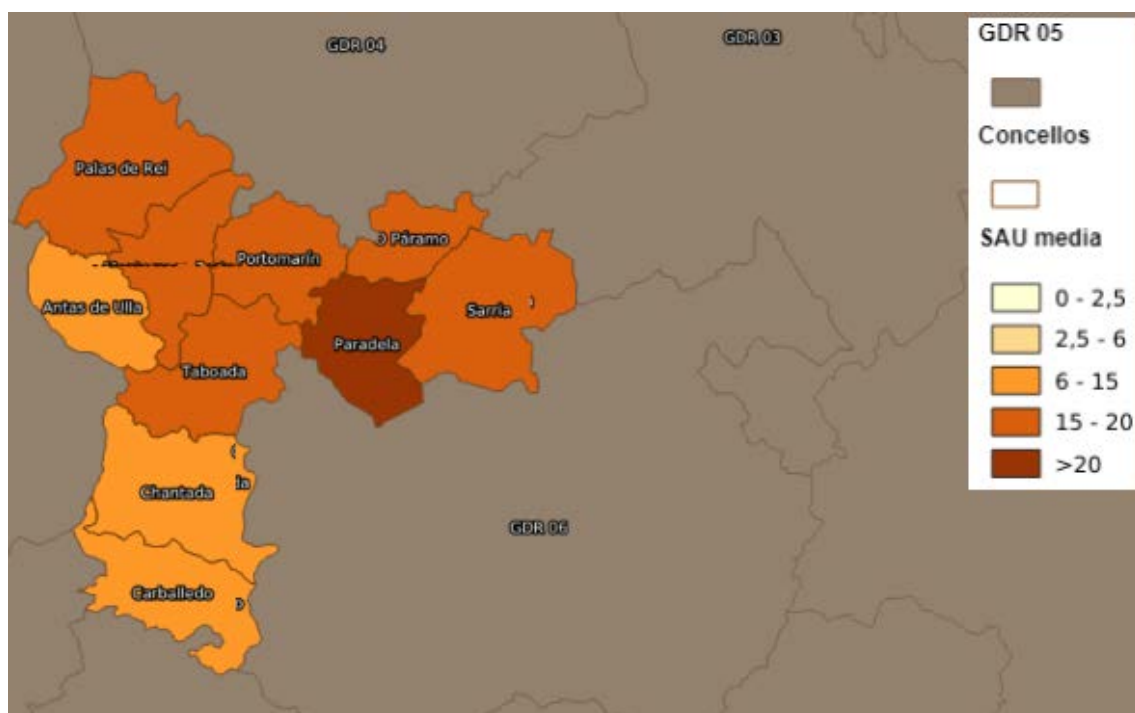
Mapa 38. Producción estándar total media segundo o visor Estratexias GDR

Táboa 179. SAU media

Concello	SAU media
Antas de Ulla	14,58
Carballo	14,11
Chantada	10,59
Monterroso	19,68
Palas de Rei	19,22
Paradela	21,53
O Páramo	16,73
Portomarín	18,16
Sarria	17,49
Taboada	15,94

Mapa 39. SAU media segundo o visor Estratexias GDR

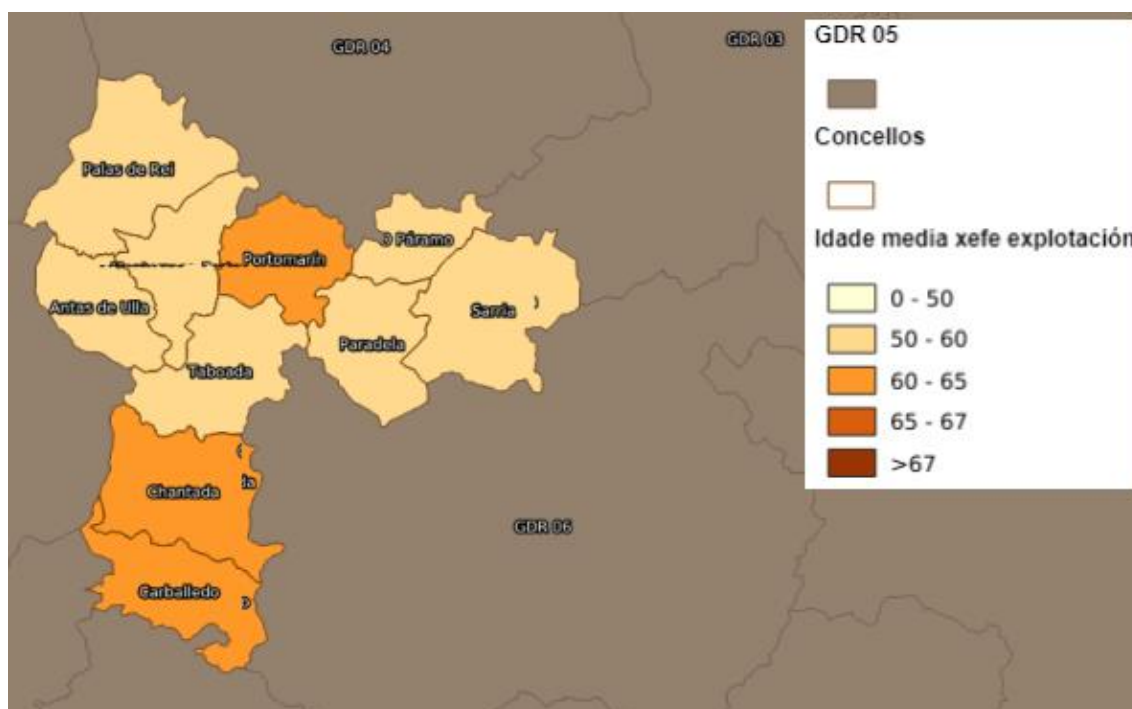

- titulares próximos a xubilación
Cos datos dispoñibles, pódese consultar a idade media do xefe de explotación por concello.

Táboa 180. Idade media xefe de explotación

Concello	Idade media xefe de explotación
Antas de Ulla	58,97
Carballedo	61,20
Chantada	61,55
Monterroso	58,49
Palas de Rei	59,40
Paradela	57,51
O Páramo	59,05
Portomarín	60,69
Sarria	57,48
Taboada	59,87

Mapa 40. Idade media xefe de explotación segundo o visor Estratexias GDR

Despois desta análise pódese concluír que, aínda que en xeral tódolos concellos presentan boas condicións para a aplicación deste instrumento de recuperación hai algúns concellos nos cales a probabilidade de liberación de grandes explotacións é maior.

É destacable o caso de Portomarín que presenta unha boa combinación entre os tamaños das explotacións e unha alta idade media dos xefes de explotación entre 60 e 65 anos.

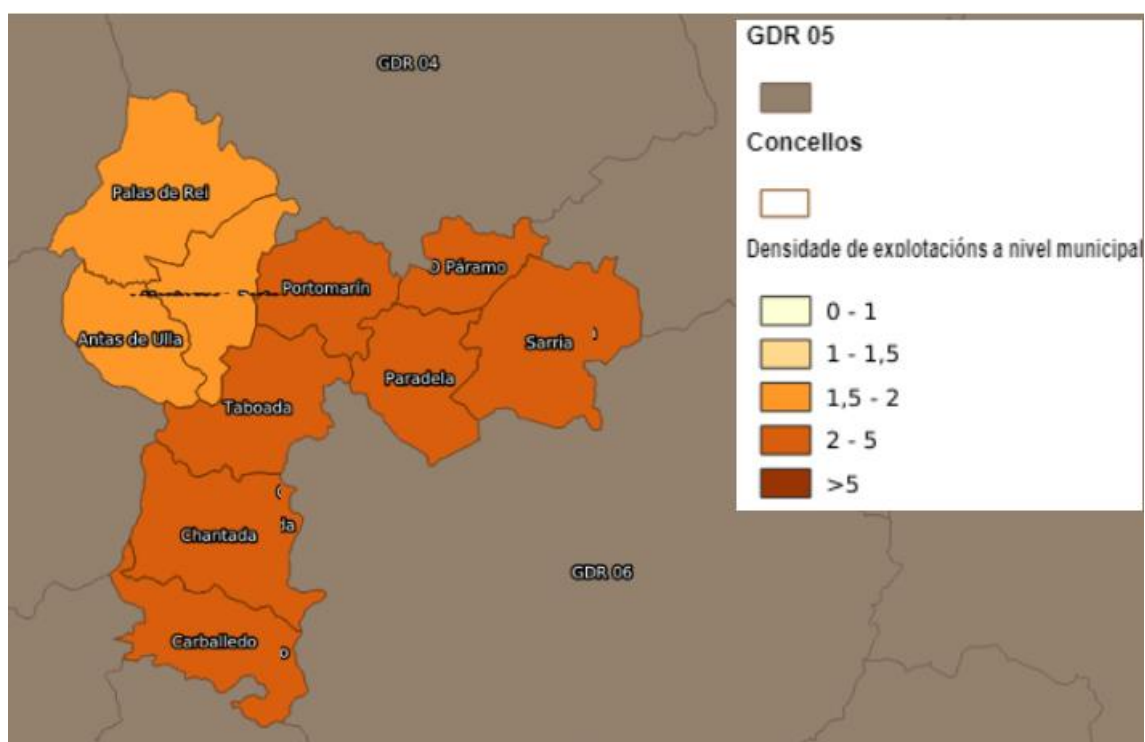
Son tamén relevantes os casos de Palas de Rei e Sarria que contan con grandes tamaños de explotacións e con xefes de explotacións cuxa idade media está entre os 50 e 60 anos.

- Banco de terras:
 - o Zonas con presenza media-elevada de explotacións

Táboa 181. Densidade de explotacións agrogandeiras

Concello	Densidade de explotacións agrogandeiras
Antas de Ulla	1,85
Carballedo	2,33
Chantada	3,94
Monterroso	1,84
Palas de Rei	1,85
Paradela	2,79
O Páramo	2,98
Portomarín	2,04
Sarria	3,42
Taboada	2,70

Mapa 41. Densidade de explotacións agrogandeiras segundo o visor Estratexias GDR

- Coexistencia de abandono e SAU na mesma zona
Revisáronse as zonas de Chantada e Sarria, por ser os concellos cunha maior presenza de explotacións agrogandeiras, as parroquias nas que coexisten abandono e SAU son:

Táboa 182. Parroquias nas que coexisten abandono e SAU en Chantada e Sarria

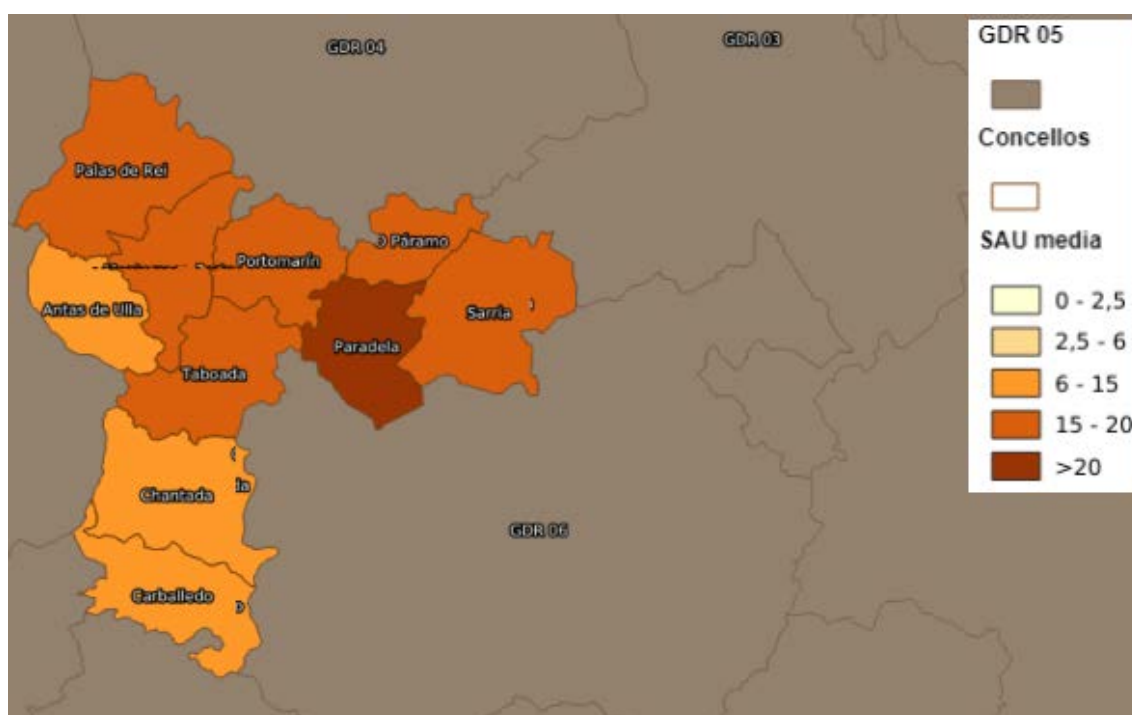
Parroquia	Concello
Vilaúxe (San Salvador)	Chantada
Pereira (San Mamede)	Chantada
Santa Cruz de Viana (Santa Cruz)	Chantada
Bermún (Santa María)	Chantada
Adá (Santa Baia)	Chantada
Arcos (Santa María)	Chantada
Pedrafita (Santa Baia)	Chantada
Goián (San Miguel)	Sarria
A Pinza (San Salvador)	Sarria
Vilamaior (Santa María)	Sarria
San Xulián da Veiga (San Xulián)	Sarria
San Pedro de Froián (San Pedro)	Sarria

- Re-organización parcelaria (de iniciativa pública ou privada)
 - Elevada proporción de SAU
Cos datos que mostra o visor Estratexias-GDR, pódese observar a SAU media por concello:

Táboa 183. SAU media

Concello	SAU media
Antas de Ulla	14,58
Carballedo	14,11
Chantada	10,59
Monterroso	19,68
Palas de Rei	19,22
Paradela	21,53
O Páramo	16,73
Portomarín	18,16
Sarria	17,49
Taboada	15,94

Mapa 42. SAU media segundo o visor Estratexias GDR

- Elevada (comparativamente) densidade de explotacións agrogandeiras

Táboa 184. Densidade de explotacións agrogandeiras

Concello	Densidade de explotacións agrogandeiras
Antas de Ulla	1,85
Carballedo	2,33
Chantada	3,94
Monterroso	1,84
Palas de Rei	1,85
Paradela	2,79
O Páramo	2,98
Portomarín	2,04
Sarria	3,42
Taboada	2,70

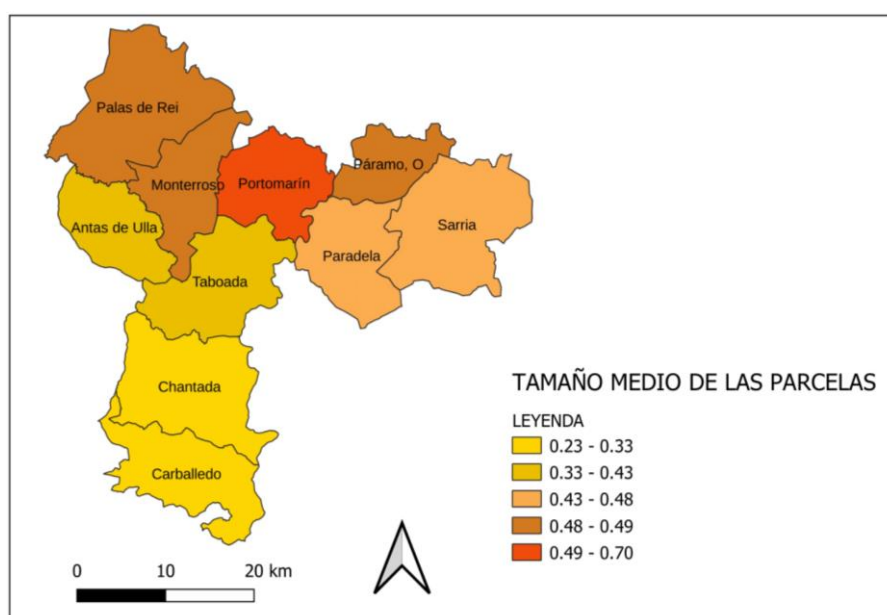
- Fragmentación parcelaria media-alta

A continuación amósase a táboa presente no apartado E.4.1, onde se amosa o tamaño medio de parcela rústica.

Táboa 185. Tamaño medio da parcela rústica

Concellos	Superficie rústica (ha)	Parcelas (ud.)	Tamaño medio parcela
27003 Antas de Ulla	10.249,33	28.612	0,36
27009 Carballo	13.766,49	58.582	0,23
27016 Chantada	17.387,98	75.160	0,23
27032 Monterroso	11.286,82	22.825	0,49
27040 Palas de Rei	19.623,75	40.039	0,49
27042 Paradela	12.024,51	26.221	0,46
27043 Páramo (O)	7.438,75	15.099	0,49
27049 Portomarín	11.404,46	16.357	0,70
27057 Sarria	16.150,19	33.439	0,48
27060 Taboada	14.604,73	37.960	0,38

Mapa 43. Tamaño medio da parcela rústica

Os concellos nos cales sería máis axeitado implantar este instrumento de recuperación son os concellos onde o tamaño medio das parcelas é menor, en zonas onde existe unha gran densidade de explotacións e en zonas onde a SAU é maior.

Estes tres factores combinados, dannos como resultado os seguintes concellos: Chantada, que conta co tamaño medio da parcela máis pequeno e coa maior densidade de explotacións do GDR Miño Ulla; Carballo, que presenta un tamaño medio de parcela igual que Chantada e Paradela coa superficie agraria útil máis elevada da zona, xunto cun tamaño medio de parcela discreto, de 0,46 ha.

E.4.4 MARCO DE ORDENACIÓN DE INCIDENCIA POTENCIAL

É preciso facer unha análise do marco de ordenación, pois os instrumentos ou iniciativas contempladas poden verse afectadas, podendo priorizar, condicionar ou excluír actuacións en determinadas zonas.

Tomáronse como fontes o Plan Básico Autonómico (PBA), as Determinacións das Directrices de paisaxe de Galicia e o planeamento urbanístico de cada un dos concellos pertencentes ao GDR05 Miño Ulla.

Neste documento faise unha caracterización preliminar básica, dado que é durante a execución da estratexia e o desenvolvemento de proxectos concretos canto este marco de ordenación tería que ser analizado para o caso particular.

PLAN BÁSICO AUTONÓMICO (PBA):

Comprobáronse que elementos teñen presenza na zona mediante o visor habilitado do PBA da Xunta de Galicia, divídense en Instrumentos de Ordenación do Territorio, afeccións que clasifican Solo Rústico de especial protección e outras afeccións. A relación xunto co ámbito no que está presente, é a seguinte:

INSTRUMENTOS DE ORDENACIÓN DO TERRITORIO:

Táboa 186. Plans sectoriais dos instrumentos de Ordenación do Territorio do Plan Básico Autonómico presentes por concello

PLANS SECTORIAIS:	
<i>Plan S. Infraestruturas de Telecomunicacións:</i>	
<i>Plan sectorial de implantación e desenvolvemento das infraestruturas da Xunta de Galicia xestionadas por RETEGAL</i>	Carballedo, Monterroso, Palas de Rei, Paradela, O Páramo, Portomarín, Sarria e Taboada
<i>O.A. Empresariais:</i>	
<i>PS Ordenación de Áreas Empresariais de Galicia</i>	Palas de Rei
<i>Plan Eólico:</i>	
<i>Plan Sectorial Eólico de Galicia. 1ª Modificación</i>	Antas de Ulla, Carballedo, Chantada, Monterroso, Palas de Rei, Paradela, O Páramo, Portomarín, Sarria e Taboada

Táboa 187. Proxectos sectoriais dos instrumentos de Ordenación do Territorio do Plan Básico Autonómico presentes por concello

PROXECTOS SECTORIAIS:	
<i>Parques eólicos</i>	Antas de Ulla, Carballedo, Chantada, Paradela, O Páramo e Sarria
<i>Alta Tensión</i>	Antas de Ulla, Chantada, Paradela e Sarria
<i>Instalacións hidroeléctricas</i>	Antas de Ulla
<i>Parques Empresariais</i>	Monterroso

AFECCIÓN QUE CLASIFICAN SOLO RÚSTICO DE ESPECIAL PROTECCIÓN:

Táboa 188. Afeccións que clasifican Solo Rústico de Especial Protección do Plan Básico Autonómico presentes por concello

MEDIO AMBIENTE	
<i>Zona de Especial Protección dos Valores Naturais (ZEPVN)</i>	Carballedo, Chantada e Palas de Rei
<i>Rede Natura 2000: Zona de Especial Conservación (ZEC)</i>	Carballedo, Chantada e Palas de Rei
<i>Plan de recuperación do sapoconcho común</i>	Carballedo, Chantada, Paradela, Portomarín e Taboada
AUGAS	
<i>Policía de cauces</i>	Antas de Ulla, Carballedo, Chantada, Monterroso, Palas de Rei, Paradela, O Páramo, Portomarín, Sarria e Taboada
<i>Zonas de fluxo preferente</i>	Chantada e Sarria
PAISAXE	
<i>Áreas de especial interese paisaxístico</i>	Antas de Ulla, Carballedo, Chantada, Monterroso, Palas de Rei, Paradela, O Páramo, Portomarín e Taboada
ENERXÍA	
<i>Eléctrica</i>	Antas de Ulla, Carballedo, Chantada, Monterroso, Palas de Rei, Paradela, O Páramo, Portomarín, Sarria e Taboada
<i>Eólica</i>	Antas de Ulla, Carballedo, Chantada, Palas de Rei, Paradela, O Páramo e Sarria
<i>Gasoduto</i>	Sarria
TRANSPORTE	
<i>Estradas</i>	Antas de Ulla, Carballedo, Chantada, Monterroso, Palas de Rei, Paradela, O Páramo, Portomarín, Sarria e Taboada
<i>Ferrocarril</i>	O Páramo e Sarria
<i>Proxectos viarios aprobados (AXI)</i>	O Páramo e Sarria
MONTES VECIÑAIS	
<i>MVMC</i>	Antas de Ulla, Carballedo, Chantada, Monterroso, Palas de Rei, Paradela, O Páramo, Portomarín, Sarria e Taboada
CONCENTRACIÓNS PARCELARIAS	
<i>Concentracións Parcelarias</i>	Antas de Ulla, Chantada, Palas de Rei, Sarria e Taboada
DEPURACIÓN DE AUGAS	
<i>EDAR</i>	Chantada, Monterroso, Palas de Rei e Sarria
PATRIMONIO CULTURAL	
<i>Ben de Interese Cultural</i>	Antas de Ulla, Carballedo, Chantada, Monterroso, Palas de Rei, Paradela, O Páramo, Portomarín, Sarria e Taboada
<i>Contorno de Protección de Elementos BIC</i>	Antas de Ulla, Carballedo, Chantada, Monterroso, Palas de Rei, Paradela, O Páramo, Portomarín, Sarria e Taboada
<i>Elementos Catalogados do Patrimonio Cultural</i>	Antas de Ulla, Carballedo, Chantada, Monterroso, Palas de Rei, Paradela, O Páramo, Portomarín, Sarria e Taboada
<i>Contorno de Protección de elementos do Catálogo do PC</i>	Antas de Ulla, Carballedo, Chantada, Monterroso, Palas de Rei, Paradela, O Páramo, Portomarín, Sarria e Taboada
<i>PEPRIs</i>	Carballedo
<i>Camiño de Santiago</i>	Monterroso, Palas de Rei, Paradela, Portomarín e Sarria
<i>Área de Amortecemento Camiño Santiago francés</i>	Monterroso, Palas de Rei, Paradela, O Páramo, Portomarín e Sarria
<i>Camiño de Santiago sen delimitar (Camiño de Inverno)</i>	Chantada

OUTRAS AFECCIÓNS:

Táboa 189. Outras afeccións do Plan Básico Autonómico presentes por concello

MEDIO AMBIENTE	
Espazo Natural de Interese Local (ENIL)	Paradela
Árbores senlleiras	Carballedo e Taboada
Formacións senlleiras	Carballedo
Reservas da Biosfera	Carballedo, Chantada, Paradela, O Páramo, Portomarín, Sarria e Taboada
Zonas de protección avifauna	Carballedo, Chantada, Palas de Rei e Taboada
Áreas prioritarias avifauna	Carballedo, Chantada, Palas de Rei e Taboada
AUGAS	
Zonas Inundables T500	Chantada e Sarria
Zonas Inundables T100	Chantada e Sarria
TELECOMUNICACIÓNS	
Antenas Retegal	Carballedo, Monterroso, Paradela, O Páramo e Taboada
CONCESIÓNS MINEIRAS	
Concesións mineiras	Antas de Ulla, Chantada, Palas de Rei e Sarria
ÁREAS INCENDIADAS	
Áreas incendiadas 2010-2020	Antas de Ulla, Carballedo, Chantada, Monterroso, Palas de Rei, Paradela, O Páramo, Portomarín, Sarria e Taboada
CEMITERIOS	
Cemiterios	Antas de Ulla, Carballedo, Chantada, Monterroso, Palas de Rei, Paradela, O Páramo, Portomarín, Sarria e Taboada

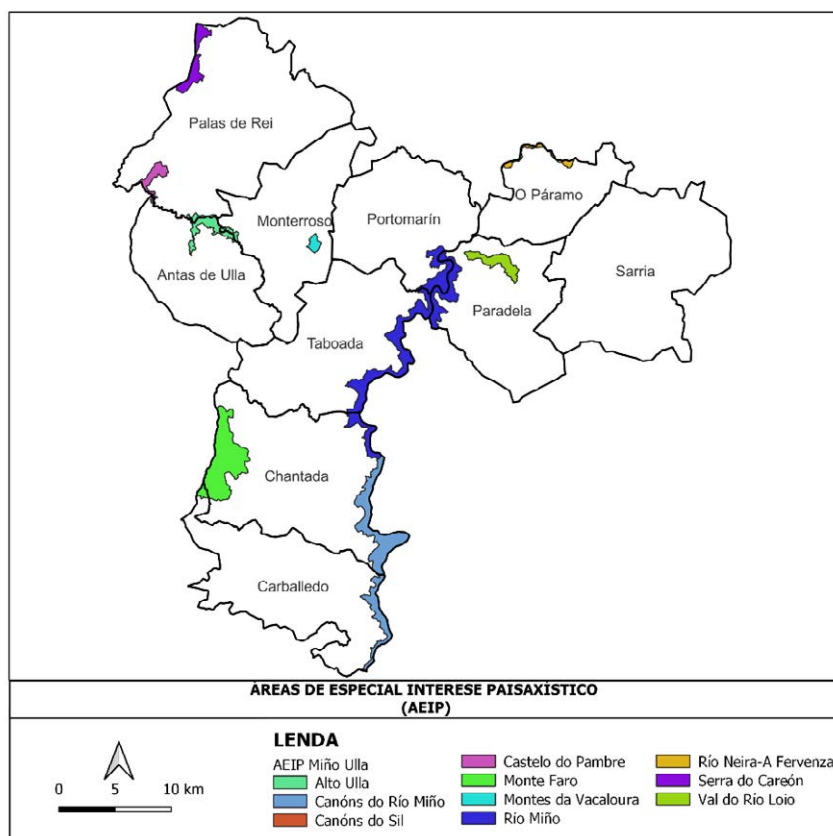
As Áreas de Especial Interese Paisaxístico (AEIP), presentes nas Directrices de paisaxe de Galicia presentes no GDR da Miño Ulla correspóndense coas seguintes:

Táboa 190. Áreas de Especial Interese Paisaxístico

CÓDIGO AEIP	GRANDE PAISAXÍSTICA	ÁREA	NOME AEIP	SUPERFICIE TOTAL AEIP (Ha)	SUPERFICIE AFECTADA DO GDR05 (ha)	CONCELLOS DO GDR05 AFECTADOS
AEIP_03_12	Chairas e Luguesas	Fosas	Río Neira-A Fervenza	449,11	175,14	O Páramo
AEIP_03_13	Chairas e Luguesas	Fosas	Monte Faro	2.304,52	1.761,13	Carballedo e Chantada
AEIP_05_01	Ribeiras do Miño e Encaixadas do Sil		Río Miño	4.330,21	2.769,08	Chantada, Paradela, Portomarín e Taboada
AEIP_05_02	Ribeiras do Miño e Encaixadas do Sil		Val do Río Loio	442,14	442,14	Paradela
AEIP_05_03	Ribeiras do Miño e Encaixadas do Sil		Canóns do Río Miño	3.732,73	1.800,28	Carballedo e Chantada
AEIP_05_04	Ribeiras do Miño e Encaixadas do Sil		Canóns do Sil	8.174,72	0,56	Carballedo
AEIP_07_07	Galicia Central		Serra do Careón	1.737,66	464,83	Palas de Rei
AEIP_07_17	Galicia Central		Castelo do Pambre	328,79	283,97	Antas de Ulla e Palas de Rei
AEIP_07_21	Galicia Central		Alto Ulla	499,39	499,39	Antas de Ulla, Monterroso

CÓDIGO AEIP	GRANDE PAISAXÍSTICA	ÁREA	NOME AEIP	SUPERFICIE TOTAL AEIP (Ha)	SUPERFICIE AFECTADA DO GDR05 (ha)	CONCELLOS DO GDR05 AFECTADOS
AEIP_07_22	Galia Central		Montes da Vacaloura	117,94	117,94	e Palas de Rei Monterroso

Mapa 44. Áreas de Interese Paisaxístico

En canto ao planeamento urbanístico, revisouse para cada concello dentro do GDR. Nos casos nos que o SIOTUGA posúe a información dixitalizada, tamén se indica as superficies de Solo Rústico de Protección Agropecuaria e de Solo Rústico de Protección Forestal.

Táboa 191. Planeamento urbanístico por concello

CONCELLO	FIGURA DE PLANEAMENTO URBANÍSTICO	DE APROBACIÓN DEFINITIVA	MARCO LEGAL	SUPERFICIE SOLO RÚSTICO DE PROTECCIÓN AGROPECUARIA (ha)	SUPERFICIE SOLO RÚSTICO DE PROTECCIÓN FORESTAL (ha)
ANTAS DE ULLA	Delimitación do solo urbano	14/03/1977	1956	-	-
CARBALLEDO	Normas subsidiarias de planeamento	10/01/1991	1985	-	-

CONCELLO	FIGURA DE PLANEAMENTO URBANÍSTICO	APROBACIÓN DEFINITIVA	MARCO LEGAL	SUPERFICIE SOLO RÚSTICO DE PROTECCIÓN AGROPECUARIA (ha)	SUPERFICIE SOLO RÚSTICO DE PROTECCIÓN FORESTAL (ha)
CHANTADA	Plan xeral de ordenación municipal	29/07/1985	1975	-	-
MONTERROSO	Normas subsidiarias de planeamento	27/11/1996	1985	-	-
O PÁRAMO	Delimitación de solo de núcleo rural	08/02/2016 15/04/2014 28/11/2011	2002	-	-
PALAS DE REI	Normas subsidiarias de planeamento	30/11/1994	1985	-	-
PARADELA	Plan xeral de ordenación municipal	08/11/2007	2002	6.750,59	4.425,68
PORTOMARÍN	Normas subsidiarias de planeamento	24/10/1983	1956	-	-
SARRIA	Normas subsidiarias de planeamento	30/07/1986	1985	-	-
TABOADA	Normas subsidiarias de planeamento	26/07/1994	1985	-	-

Como pode comprobarse na táboa anterior a maioría de concellos contan cun planeamento moi antigo, delimitacións de solo urbano (Antas de Ulla), delimitacións de solo de núcleo rural (O Páramo) e normas subsidiarias de planeamento (Carballedo, Monterroso, Palas de Rei, Portomarín, Sarria e Taboada). Só Paradelas conta cun Plan Xeral de Ordenación Municipal.

Para completar o marco de ordenación, tamén será preciso contemplar as determinacións da Estratexia da galega de infraestrutura verde e da conectividade e a restauración ecolóxicas. No momento da redacción deste documento, este instrumento de OT aínda está pendente de aprobación, polo que aínda non ten incidencia. Porén, prevese que a proposta de infraestrutura verde teña que integrarse no marco de planificación estratéxica.

E.5. IDENTIFICACIÓN DE AXENTES OU INICIATIVAS INTERESADAS NA POSTA EN PRODUCCIÓN DE TERRA AGRARIA OU NO DESENVOLVEMENTO DE ACTIVIDADES DE TRANSFORMACIÓN E COMERCIALIZACIÓN DE PRODUTOS AGROFORESTAIS.

É importante coñecer os axentes ou iniciativas interesadas na posta en produción de terra agraria ou no desenvolvemento de actividades de transformación e comercialización de produtos agroforestais, pois son eles os que farán que a terra non quede abandonada.

En canto a promotores públicos, como é o **concello de Paradela**, estase estudando a creación de polígonos agroforestais, o conselleiro de Medio Rural xa visitou a zona e delimitaríanse 3 posibles polígonos, dous deles contemplarían parte de viñado, pero tamén parcelas con prados, cultivos agrícolas e frondosas autóctonas caducifolias e o outro polígonos agroforestal abarcaría frondosas caducifolias.

Os polígonos agroforestais de viñado neste concello, dentro da Denominación de Orixe Ribeira Sacra, acadarían as 152 hectáreas, nestes terreos recuperaríanse bancais o que suporía unha gran dinamización económica. Un deles localízase nas parroquias de Loio e As Cortes, con 80 ha, e o segundo, nas parroquias de San Martiño de Castro e San Facundo de Ribas de Miño, con 72 ha.

En canto ao polígono agroforestal no que se recuperarían frondosas, situaríase na parroquia de Castro e contaría con 55 ha e poríase en marcha, ademais de recuperación a revalorización de soutos. Neste caso, estudase a propiedade dos terreos para poder decidir se é máis convinte un polígono agroforestal ou unha agrupación de xestión conxunta.

En canto á iniciativa privada, coñécese que existen dúas posibles **explotacións de porcos nos concellos de Carballo e Chantada**.

No concello de Chantada, levarase a cabo unha explotación de porco Landrán ou Duroc (aínda por decidir), cunha superficie aproximada de 20 ha, na actualidade contan con 9 hectáreas e é preciso o arrendamento de máis superficie por parte dos veciños. Neste caso, crearase unha marca e comercializaranse produtos elaborados. Os promotores son dúas persoas xa relacionadas anteriormente co sector primario de 51 e 46 anos.

No concello de Carballo, a cooperativa “Tres Fuciños” de porco celta, que producen toda a cadea (dende leitóns, ceba, produtos frescos, elaborados, salgados e mesmo a distribución a nivel Galicia), está interesada nunha superficie entre 50 ha e 60 ha, que estaría nun posible polígono agrogandeiro para que os socios da cooperativa puideran criar os seus animais neses terreos, o que tamén suporía o aumento de animais para a produción. Actualmente os porcos consumen tanto produtos locais (procedentes de hortas ecolóxicas) como de cereais que non se producen localmente, o consumo deste alimento é preciso pois os porcos para acadar os 110-120 kg en canal son necesarios arredor de 12-14 meses. A idea da cooperativa é, unha vez teña dispoñible esta superficie do polígono agrogandeiro, intentar producir todo en ecolóxico.

F. COORDINACIÓN COAS ESTRATEXIAS GLOBAIS DE DESENVOLVEMENTO RURAL DE GALICIA

Os mecanismos e actuacións que se describen a continuación reflicten o marco de coordinación previsto á data de entrega deste documento. A coordinación da estratexia do GDR05 Miño Ulla coas dos restantes territorios de Galicia, e con outras medidas de desenvolvemento rural xestionadas pola Administración autonómica no marco da PAC, concíbese como unha actividade continua ao longo de todo o período. Polo tanto, os citados mecanismos e actuacións adaptaranse e desenvolveranse de forma dinámica, en función das necesidades derivadas da execución da estratexia do GDR así como do contexto de planificación e gobernanza no que esta se insire, especialmente a nivel galego.

F.1. PROCEDEMENTOS E ACTUACIÓNS DURANTE A ELABORACIÓN DA ESTRATEXIA PARA A SÚA COORDINACIÓN COAS DOS RESTANTES TERRITORIOS DE GALICIA, CO FIN DE MAXIMIZAR AS SINERXÍAS E COMPLEMENTARIEDADES

F.1.1 MECANISMOS XERAIS DE COORDINACIÓN NO PROCESO DE ELABORACIÓN DA ESTRATEXIA

O marco de partida para coordinar a elaboración da Estratexia de Desenvolvemento Local Participativo (EDLP) cos restantes GDR de Galicia veu dado pola *Resolución de AGADER do 18 de maio de 2022 pola que se publica o Acordo do Consello de Dirección do 20 de abril de 2022 polo que se aproban as bases reguladoras para a selección de organizacións candidatas a converterse en entidades colaboradoras na medida Leader de Galicia para o período 2023-2027*,

para a concesión de axudas orientadas á adquisición de capacidades e para accións preparatorias en apoio do deseño das futuras estratexias de desenvolvemento local participativo para o período de programación 2023-2027, cofinanciadas polo fondo Feader, e para a aprobación de estratexias de desenvolvemento local, así como a correspondente convocatoria, para as anualidades 2022 e 2023 (DOG de 2 de xuño de 2022). O artigo 6.1 destas bases reguladoras establece que “Co fin de optimizar os resultados da medida Leader en Galicia no período 2023-2027, requírese que a preparación das diferentes estratexias de desenvolvemento local estea coordinada a través dunha asociación de GDR de Galicia que agrupe polo menos a dous terzos dos GDR de Galicia”.

O GDR05 Miño Ulla decidiu adherirse a ese marco xeral de coordinación a través da Asociación de GDR de Galicia, o que se plasmou na súa participación nas seguintes accións concretas:

- Subscrición do Convenio de colaboración entre a Asociación de Grupos de Desenvolvemento Rural de Galicia, a Universidade de Santiago de Compostela (USC) e a Universidade de Vigo (UVigo) para a coordinación das propostas de estratexias de desenvolvemento local LEADER dos 24 GDRs de Galicia no período de programación 2023-2027.
- Utilización da “plantilla” ou guía común que se confeccionou no marco do citado Convenio para a elaboración das EDLP dos GDR de Galicia, así como do repositorio de documentos e o visor SIX-Web asociados. Isto permitiu coordinar cos restantes territorios de Galicia o contido dos diferentes apartados da estratexia, así como contar cunha información e documentación de partida común para a elaboración das estratexias dos diferentes GDR.
- Participación do Grupo nas reunións organizadas pola Asociación de GDR de Galicia para discutir e afinar os instrumentos de coordinación antes mencionados. En concreto, o GRD05 Miño Ulla participou nas seguintes reunións de coordinación:

Táboa 192. Reunións de coordinación

Data	Reunións
18/03/2022	Reunión GDRs con Agader para a presentación do Programa Aldeas Intelixentes de Galicia
27/05/2022	Reunión de Xunta Directiva da Asociación de GDR para preparar Asemblea
08/06/2022	Reunión Comité Seguimento Agader cos GDRs
13/06/2022	Reunión 30 Aniversario Avaliación LEADER (Concello de Cenlle)
20/06/2022	Asemblea Xeral ordinaria da Asociación de GDR, debatendo e acordando posibles accións de coordinación das Estratexias
28/07/2022	Reunión de Agader cos GDRs para coordinación de Estratexias
11/08/2022	Asemblea Xeral da Asociación de GDR de Galicia para aprobación do Convenio
16/09/2022	Comité seguimento Convenio Asociación GDR - Universidades
29/09/2022	Reunión de coordinación AGADER - GDRs
25/10/2022	Comité seguimento Convenio Asociación GDR - Universidades
07/11/2022	Comité seguimento Convenio Asociación GDR - Universidades
10/11/2022	Asemblea Xeral da Asociación de GDR para a coordinación de Estratexias
14/11/2022	Envío de borrador aos GDR de Plantilla para elaboración de Estratexias 2023-2027

Data	Reunións
15/11/2022	Elaboración de cuestionario online para os GDR sobre o interese na creación de Grupos Temáticos e definición de temas
16/11/2022	Reunión para coordinación do Seminario sobre Redes, Grupos e Retos (para o día 12/12/2022)
17/11/2022	Reunión de Coordinación das estratexias en Sergude (GDR/Agader/Universidades)
28/11/2022	Comité seguimento Convenio Asociación GDR - Universidades
02/12/2022	Xornada funcionamento Visor para recuperación terras agrarias
12/12/2022	Seminario Redes, Grupos e Retos para o novo LEADER (2023-2027)

- Realización de achegas por parte do Grupo, no marco desas reunións, especialmente sobre as seguintes cuestións:
 - Na reunión do comité de seguimento Agader cos GDR que tivo lugar en Sergude o 8 de xuño, o Xerente do GDR05 Miño Ulla, puxo en valor a importancia do Leader na posta en valor do patrimonio vinculado ao Camiño de Santiago e na oportunidade que pode desempeñar este nos territorios para o desenvolvemento económico e a xeración de emprego e riqueza, sen esquecer as posibilidades que pode brindar de cooperar con outros territorios europeos onde existan vías parecidas para poñer en común experiencias e proxectos de futuro.
 - Na reunión 30 Aniversario Leader que tivo lugar en Cenlle o 13 de xuño, o Xerente do GDR05 Miño Ulla formou parte da mesa na que se expuxo a experiencia do Leader en Galicia desde o punto de vista dos xestores e dos técnicos.
 - Nas reunións do comité de seguimento Convenio Asociación GDR - Universidades, como membros do Comité o GDR05 Miño Ulla participou activamente nas mesmas perseguindo o correcto funcionamento do convenio e tratando de axilizar os traballos.
- Ademais, o Grupo traballou de forma conxunta coa Asociación de GDR e o equipo de apoio técnico das Universidades, especialmente en certos apartados específicos da súa estratexia:
 - **C.** Análise da actuación retrospectiva do desenvolvemento local participativo no territorio de actuación: avaliación dos resultados obtidos nos programas anteriores.
 - **E.** Análise da situación actual de uso e xestión do territorio correspondente.
 - **G.** Propostas de proxectos piloto.

F.1.2. GRUPOS DE TRABAJO (GT)

Táboa 193. Temas de interese

TEMÁTICA	GDR05 MIÑO ULLA
A.-Telecomunicacións e innovación dixital	
B.-Novos modelos enerxéticos e eficiencia	
C.-Auga e cambio climático	
D.-Recuperación de terras agrarias-novos empregos	X
E.-Ferramentas para a xestión do territorio	
F.-Turismo en espazos rurais	
G.-Innovación ambiental, infraestrutura verde e conectividade ecolóxica	
H.-Novos modelos xestión do monte, loita contra incendios e sostibilidade	
I.-Sector agrario e produtos alimentarios	X
H.-Dinamización e retos de xénero e coa xuventude	

No caso concreto do GDR05 Miño Ulla, este ten interese en colaborar nos seguintes grupos focais temáticos:

- Grupo focal temático D:
 - O principal interese para participar neste grupo de traballo radica nas posibilidades que a Lei de recuperación de terras agrarias pode ofertar ás explotacións do territorio para aumentar a súa base territorial poñendo es uso terras abandonadas.
 - Nese senso, o GDR é coñecedor de titulares de explotacións gandeiras con estas necesidades, así como concellos do territorio que pretenden por en uso terras abandonadas con aptitudes para viñedo e castaño.
- Grupo focal temático I:
 - O principal interese para participar neste grupo de traballo radica na importancia que o sector agrogandeiro ten no territorio do GDR05 Miño Ulla, e o interese de que se acometa a transformación das producións na zona para ver deste xeito incrementados os ingresos co valor engadido xerado.
 - Nese senso, o GDR pode contribuír coa súa experiencia dado que en períodos anteriores de programación se apoiou a posta en marcha de diversos proxectos deste tipo por titulares de explotacións agrícolas e gandeiras do territorio.

En canto a grupos de traballo por tipos de territorios, o GDR05 Miño Ulla identifica oportunidades de colaboración en particular cos seguintes territorios ou GDR:

- Territorio(s): Ribeira Sacra (GDR06 Ribeira Sacra Courel, GDR08 Sil Bibei Navea e GDR11 Adercou)

- Motivación a proximidade física, as características comúns do territorio e as experiencias de traballo en común desenvolvidas.
- Interese e oportunidades de colaboración: viticultura, turismo, patrimonio.
- Territorio(s): Río Ulla (GDR 16 Pontevedra Norte, GDR17 Salnés Ulla Umia, GDR18 Deloa, GDR19 Terras de Compostela e GDR20 UTM)
 - Motivación o potencial turístico do río Ulla que discorre por diferentes concellos integrados nos GDR mencionados.
 - Interese e oportunidades de colaboración: deseño de rutas de sendeirismo, cicloturísticas, náuticas, ...

Nese marco de traballo colaborativo o GDR05 Miño Ulla partirá da súa experiencia nas seguintes actividades ou proxectos de cooperación previos: edición de libros sobre o nacemento da D.O. Ribeira Sacra, xornadas formativas, ...

Os grupos de traballo funcionarán principalmente a través do intercambio de documentos, complementado con reunións periódicas telemáticas (e eventualmente presenciais). Crearanse espazos dixitais compartidos que funcionen como repositorios, tanto de informes ou estudos de interese como de proxectos desenvolvidos polos GDR que podan ser de utilidade.

Os resultados máis relevantes, e que considere de interese, dos grupos de traballo nos que participe o GDR serán integrados no contido da súa estratexia, e posteriormente durante a execución da mesma, a través de diferentes vías, como poden ser:

- Elaboración de resumos executivos para discutir nos órganos de participación e decisión do GDR.
- Publicación na web do GDR de fichas divulgativas, en particular de proxectos de interese identificados, que poidan servir de inspiración.
- Outras actividades divulgativas.

F.1.3 OUTRAS ACTUACIÓNS PARA A COORDINACIÓN DA ESTRATEXIA DO GDR COAS DOS RESTANTES TERRITORIOS DE GALICIA

Ademais do exposto, o GDR05 Miño Ulla no proceso de elaboración da EDLP contactará con outros GDR para artellar posibilidades concretas de liñas de traballo e de proxectos en rede co fin de coordinar e complementar esforzos no deseño das estratexias.

F.2. MECANISMOS E PROCEDEMENTOS QUE SE VAN IMPLANTAR AO LONGO DO PERÍODO 2023-2027 PARA ASEGURAR A EXECUCIÓN DA ESTRATEXIA DE XEITO COORDINADO COS RESTANTES GDR DE GALICIA

O GDR05 Miño Ulla prevé impulsar e participar nos mecanismos e procedementos que se indican a continuación, para facilitar a execución da súa estratexia de xeito sinérxico e colaborativo cos restantes GDR de Galicia.

F.2.1 TALLER DE LANZAMIENTO: VISIÓN XERAL DAS EDLP DOS GDR GALEGOS

Logo da aprobación das estratexias de desenvolvemento local, o GDR05 Miño Ulla contribuirá á organización, coordinada pola Asociación de GDR de Galicia, dun taller de lanzamento do novo período LEADER, no que cada Grupo exporá os principais elementos da súa EDLP, en particular do seu Plan de acción. Este taller permitirá coñecer con maior detalle as estratexias dos diferentes GDR de Galicia, co fin de afinar as accións de coordinación no novo período. En particular, axudará a identificar os grupos de traballo xa formados (ver o punto F.1.2) que é interesante que continúen funcionando e, no seu caso, outros novos a constituír.

Ese taller de lanzamento poderá ir seguido de talleres de seguimento durante o período 2023-2027, nos que os GDR de Galicia podan presentar e debater as actividades realizadas, resultados, atrancos e retos no proceso de execución das súas estratexias, como mecanismo de intercambio de información e coordinación.

F.2.2 GRUPOS DE TRABAJO

Unha vez aprobada a estratexia do GDR05 Miño Ulla, este contribuirá ao mantemento daqueles grupos de traballo (dos constituídos na fase de elaboración das estratexias) que considere de interese e/ou á creación doutros novos. Para concretar os obxectivos e actividades destes grupos de traballo tomarase, en principio, como referencia o modelo exposto anteriormente para o período de elaboración das estratexias.

Na medida das súas posibilidades, en función dos medios humanos e materiais cos que conte, propoñemos que a Asociación de GDR de Galicia supervise e preste apoio ao funcionamento dos grupos de traballo. Ademais, en función das necesidades detectadas, ás reunións destes grupos poderán ser convidados expertos ou outros actores externos con capacidade para aportar información de interese para os GDR.

F.2.3 BASE DE DATOS DE PROXECTOS

O GDR05 Miño Ulla colaborará na creación e actualización dunha base de datos conxunta dos proxectos e actividades financiadas no marco das EDLP en Galicia. Base de datos que, no seu caso, incluírá tamén outras actividades promovidas polos GDR que se consideren interesantes para o coñecemento dos outros Grupos.

A estrutura, contido, soporte tecnolóxico e localización desta base de datos, así como o procedemento para asegurar a súa actualización permanente, serán concretados por unha comisión ad hoc integrada pola Asociación de GDR de Galicia e AGADER.

F.2.4 IMPULSO DE PROXECTOS DE COOPERACIÓN

A partir do intercambio de información nos grupos de traballo nos que participe, o GDR05 Miño Ulla márcase o obxectivo de identificar proxectos de cooperación no marco LEADER a promover con outros territorios, e tamén explorar as oportunidades existentes noutros programas e convocatorias de financiación para proxectos que vaian máis alá do ámbito territorial deste GDR.

F.3. MECANISMOS E PROCEDEMENTOS PARA ASEGURAR A EXECUCIÓN DA ESTRATEXIA DE XEITO ALIÑADO CON OUTRAS MEDIDAS DE DESENVOLVEMENTO RURAL XESTIONADAS POLA ADMINISTRACIÓN AUTONÓMICA NO MARCO DA PAC

De entrada, entendemos que a definición dos mecanismos e procedementos para asegurar que a execución das estratexias dos GDR está aliñada coas outras medidas de desenvolvemento rural xestionadas pola Xunta de Galicia dependerá en boa medida das normas e actuacións que con ese fin adopte AGADER, en coordinación, no seu caso, cos órganos xestores das diferentes políticas sectoriais e intervencións.

Como punto de partida para contribuír a ese aliñamento, o GDR05 Miño Ulla recolle no apartado D unha análise da relevancia e a posible incidencia na súa estratexia dos principais elementos do marco normativo e institucional, prestando especial atención ás medidas de desenvolvemento rural programadas en Galicia dentro do Plan Estratéxico da PAC 2023-2027 (PE PAC), así como aos plans sectoriais e iniciativas da Xunta de Galicia relacionados co medio rural.

Reprodúcese a continuación un **resumo dos aspectos máis salientables derivados desa análise do apartado D:**

Intervencións de desenvolvemento rural do PEPAC máis relevantes para o GDR:

- Intervención 6841.1 - Axudas a inversións produtivas en explotacións agrarias vinculadas a contribuír á mitigación-adaptación ao cambio climático e uso eficiente dos recursos naturais e o benestar animal
- Intervención 6842.1 - Axudas a inversións con obxectivos ambientais en transformación, comercialización e/ou desenvolvemento de produtos agrarios
- Intervención 6842.2 - Axudas a inversións en transformación, comercialización e/ou desenvolvemento de produtos agroalimentarios
- Intervención 6864 - Axudas a inversións para la diversificación agraria
- Intervención 6871 - Inversións non produtivas en servicios básicos en el medio natural
- Intervención 6872 - Inversións non produtivas en servicios básicos en zonas rurais
- Intervención 6961.1 - Establecemento de persoas mozas agricultores
- Intervención 6961.2 - Establecemento de novos agricultores

Elementos máis relevantes para o GDR dos plans sectoriais e iniciativas da Xunta de Galicia:

- Programa estratéxico do castiñeiro e da produción de castaña
- Lei de recuperación da terra agraria de Galicia

Tendo iso como base, o GDR05 Miño Ulla propón os mecanismos e procedementos que se indican a continuación para asegurar o aliñamento da execución da súa estratexia (e das estratexias dos GDR galegos) coas outras medidas de desenvolvemento rural xestionadas

pola Xunta de Galicia no marco da PAC, así como cos plans sectoriais e iniciativas prioritarias da Administración autonómica para o medio rural.

F.3.1 IDENTIFICACIÓN DOS ÁMBITOS PRIORITARIOS PARA O ALIÑAMENTO E ESTABLECEMENTO DE DIRECTRICES

A partir da análise das estratexias dos 24 GDR de Galicia finalmente aprobadas, en particular do seu apartado D, AGADER e os GDR identificarán conxuntamente os ámbitos temáticos e os tipos de proxectos ou actuacións nos que é máis necesario un aliñamento coas outras medidas de desenvolvemento rural e cos plans e iniciativas prioritarias da Xunta de Galicia para o medio rural. Sobre esa base, poderá elaborarse un documento (Guía para a execución das estratexias LEADER) no que se establezan normas e directrices para promover que a execución das estratexias dos GDR estea aliñada coas outras medidas de desenvolvemento rural xestionadas pola Xunta de Galicia. O contido desta Guía poderá actualizarse a medida que avance a execución das estratexias, en base á experiencia acumulada, tendo en conta para isto as reunións de seguimento indicadas no punto F.3.3.

O GDR05 Miño Ulla avaliará a forma de incorporar as normas e directrices desa Guía xeral na aplicación da súa estratexia, tanto na información subministrada aos axentes do territorio como na valoración e selección dos proxectos presentados ao Grupo.

F.3.2 XORNADAS INFORMATIVAS E FORMATIVAS PARA O PERSOAL TÉCNICO DOS GDR

Ademais da elaboración da citada Guía, o GDR05 Miño Ulla considera oportuno que, ao inicio do período, se organice un programa de formación e información dirixido ao persoal técnico dos GDR sobre os ámbitos e tipos de proxectos identificados como críticos para o seu aliñamento coas outras medidas de desenvolvemento rural. Este programa pode ser organizado por AGADER en colaboración coa Asociación de GDR de Galicia, contando tamén coa participación dos órganos xestores das diferentes políticas sectoriais e medidas relevantes dentro da Xunta de Galicia.

Partindo diso, o GDR05 Miño Ulla levará a cabo actividades de información e divulgación aos axentes do territorio, sobre o tipo de proxectos financiados polo Grupo e a súa delimitación, complementariedade e sinerxías potenciais con outras medidas de desenvolvemento rural xestionadas pola Xunta de Galicia.

F.3.3 REUNIÓN DE SEGUIMENTO

Como complemento do anterior, o GDR05 Miño Ulla propón a organización periódica de reunións entre AGADER e os GDR, coa participación tamén dos órganos xestores das medidas de desenvolvemento rural e políticas sectoriais relevantes, para avaliar o aliñamento da execución das estratexias LEADER con esas medidas e políticas sectoriais, resolver as dúbidas ou cuestións que vaian xurdindo e debater posibles adaptacións na execución das estratexias e/ou nas políticas sectoriais e outras medidas de desenvolvemento rural.

F.3.4 GOBERNANZA

Para impulsar e pilotar as accións mencionadas nos puntos anteriores o GDR05 Miño Ulla considera que sería oportuno constituír un “Comité de Coordinación e Seguimento das Estratexias LEADER”. O seu cometido sería promover o aliñamento das estratexias dos GDR con outras medidas de desenvolvemento rural e políticas sectoriais relevantes, a través das actuacións citadas anteriormente e outras que se acorden.

O Comité estaría integrado por AGADER, unha representación dos GDR e responsables doutros servizos da Xunta de Galicia que xestionan medidas de desenvolvemento rural ou outras políticas sectoriais relevantes para as estratexias dos GDR.

G. PROPOSTAS DE PROXECTOS PILOTO (2023-2027)

G.1.PROPOSTA 1

G.1.1 DENOMINACIÓN E BREVE XUSTIFICACIÓN DO PROXECTO.

Táboa 194. Denominación

Servizo social para a xente de avanzada idade.

Táboa 195. Breve xustificación

O envellecemento da poboación na zona, e no resto de Galicia, é cada vez maior. A creación dun servizo social para a xente maior, é unha proposta que pretende mellorar a calidade de vida da xente maior no rural.

Con este servizo preténdese impulsar unha rede de coidados a domicilio ao mesmo tempo que realizar diferentes actividades nas que os nosos maiores podan manterse activos tanto física como mentalmente. Tamén sería interesante contar cun servizo de recollida (autocares) para que a xente maior teña unha maior facilidade de desprazamento no noso territorio.

G.1.2 IDENTIFICACIÓN DA ENTIDADE TRACTORA PROPOSTA E OUTRAS POSIBLES ENTIDADES PARTICIPANTES.

Táboa 196. Entidade tractora

Denominación	ATEGAL. Formación permanente e ocio para persoas adultas.
Datos de contacto	982 377 814 monterroso-info@monterroso.es
Sector e actividades	Centro de referencia en innovación social que responde ás inxerencias e necesidades actuais dunha xeración de persoas maiores de 65 anos activas, con ideas, experiencias, cultura e estilos de vida dinámicos e variados. Presentan diferentes áreas de actuación: área cultural, área ocupacional, área da saúde e área de lecer.

Táboa 197. Outras entidades participantes:

Colaboración Público/Privada	Si	Non	X
Entidade 1			
Denominación	Autocares Manolete SL		
Datos de contacto	Avda. De Ourense, 8, 27500 Chantada, Lugo 982 44 10 25		
Sector e actividades	Servizo de transporte de pasaxeiros por estrada. Centros escolares, equipos deportivos, axencias de viaxes, institucións, asociacións culturais, empresas, etc. Dispoñen de autocares para todo tipo de necesidades. Mais de 30 anos en funcionamento.		
Entidade 2			
Denominación	Carmen Fieiras		
Datos de contacto	Rúa das Anduriñas 17, Bxo. CP 27004 Lugo Carmenfieiras@gmail.com 630 58 68 25		

Sector e actividades	Elaboración a man de artigos de cestería tradicionais. Cestas e cestos diversos. Máis de 18 anos no sector.
Entidade 3	
Denominación	Formadores
Datos de contacto	Varios
Sector e actividades	Profesionais da zona, expertos na realización de actividades e talleres con maiores.

G.1.3. MOTIVACIÓN DO CARÁCTER INNOVADOR DO PROXECTO.

Táboa 198. Descrición da innovación

Tipo de innovación	Descrición e xustificación
1. Produto	Servizo social para os maiores da zona Miño - Ulla onde se impulsará unha rede de coidados a domicilio, así como a realización de actividades culturais, ocupacionais e de lecer para manterse activos. Sería interesante, contar cun medio de transporte para recoller as persoas que se acollan ó proxecto e que se podan desprazar ó lugar ou lugares onde se leven a cabo as actividades.
2. Procesos	O desprazamento do grupo de persoas realizarase en conxunto mediante transporte colectivo, preferiblemente híbrido ou non contaminante, evitando así que os desprazamentos se realicen de forma individual, reducindo as emisións de CO2.
3. Comercialización	Non se xeran produtos para a súa venda.

G.1.4. ÁMBITO XEOGRÁFICO DE ACTUACIÓN

Táboa 199. Municipios e núcleos (Nº)

Nº de municipios (total)	10

Nº de núcleos de poboación (total)	1.787 núcleos en 289 parroquias
Municipios e núcleos (Relación)	
Relación de municipios	Antas de Ulla Carballedo Chantada Monterroso O Páramo Palas de Rei Paradela Portomarín Sarria Taboada
Relación de núcleos de poboación (total)	Ver anexo ao final do documento

G.1.5. OBXECTIVOS A CONSEGUIR:

Táboa 200. Obxectivos xerais

Acceso das persoas maiores a un conxunto de servizos e prestacións, co fin de lograr a autonomía destas persoas mediante unha correcta atención e protección. Ademais de levar a cabo diferentes actividades de lecer, culturais e ocupacionais, que permita manter activa este rango de poboación.

Táboa 201. Obxectivos específicos

1. Mellora da calidade de vida atendendo ás necesidades relacionadas coas actividades básicas do día a día, que por consecuencia de diferentes motivos lles impide ás persoas maiores ser autónomos e independentes.
2. Fomentar as relacións entre persoas da terceira idade da zona Miño - Ulla e evitar a soidade a que están sometidos algúns maiores do noso territorio.
3. Proporcionarlles entretemento ós maiores mediante actividades de lecer como paseos ou excursión.
4. Axudarlles a que se manteñan activos tanto física como mentalmente a través de diferentes actividades culturais e ocupacionais.

5. Como obxectivos da transición ecolóxica estaría a Movilidade Sostible, así como a Contaminación Cero, apoiadas no uso efectivo do transporte para a recollida das persoas, evitando un maior número de vehículos que se desprazan a levar aos maiores ás actividades, se cada un tivese que facelo co seu medio de transporte (público ou privado), así como o fomento do uso de vehículos eléctricos ou híbridos para apoiar o servizo de transporte.

G.1.6. ACTIVIDADES PROPOSTAS:

Táboa 202. Listaxe de actividades

Actividade	Descrición e xustificación
1. Traballos manuais	Realización de diferentes actividades manuais como a cestería, a pintura ou o debuxo ó óleo.
2. Ximnasia	Realización de actividades que manteñan o estado físico dos maiores como a ximnasia de mantemento, pilates ou o ioga.
3. Memoria	Actividades de mantemento e fortalecemento da memoria.
4. Charlas - Coloquios	Diferentes charlas ou debates sobre temas de interese actual e que serán propostos por un moderador.
5. Excursións - Visitas	Levaranse a cabo diferentes excursións e visitas a lugares de interese cultural e nelas fomentárase as relacións entre os integrantes do proxecto.
6. Atención persoal e doméstica	Asistencia para aseo e coidado persoal, adquisición de alimentos ou produtos de primeira necesidade, preparación de comidas, tarefas básicas no fogar, podoloxía, logopedia etc. a domicilio e servizo de perruqueira entre outros.

Táboa 203. Descrición das actividades enumeradas

Actividade	Calendario	Participantes
1.	Setembro a Decembro	Persoas da terceira idade
2.	Setembro a xuño	Persoas da terceira idade

3.	Marzo- Abril	Persoas da terceira idade
4.	Setembro a xuño	Persoas da terceira idade
5.	Marzo-Xuño	Persoas da terceira idade
6.	Todo o ano	Persoas da terceira idade

G.1.7. RESULTADOS ESPERADOS, POSIBLES BENEFICIARIOS E IMPACTO NO EMPREGO :

Táboa 204. Descrición dos resultados esperados

Resultado 1		
Descrición	Os beneficiarios poderán acceder a un conxunto de servizos e prestacións, co resultado de obter a autonomía destas persoas mediante unha correcta atención e protección. Búscase ademais a promoción da saúde mediante accións de promoción da actividade física, prevención de deterioro cognitivo e problemas de memoria, promoción do benestar mental e prevención do illamento social.	
Beneficiarios	Persoas da terceira idade (13.095 persoas de 65 e máis anos, 5.874 homes e 7.221 mulleres)	
Impactos esperados	Facturación (€)	1.121.920
	Empregos (Nº)	34
Outra información de interese		

G.1.8. INCIDENCIA DO PROXECTO SOBRE DETERMINADOS SECTORES DA POBOACIÓN

Táboa 205. Incidencia do proxecto sobre sectores poboacionais

Mulleres
Mocidade

Outros colectivos	Persoas da terceira idade, homes e mulleres. (13.095 persoas de 65 e máis anos, 5.874 homes e 7.221 mulleres)

G.1.9. IMPACTO NA MELLORA DO AMBIENTE E NA VALORIZACIÓN DOS RECURSOS NATURAIS

Táboa 206. Efectos medioambientais

Positivos	Un dos grandes retos da transición ecolóxica é a electrificación do parque automobilístico. O transporte é o responsable do 30% das emisións das cales o 72% ven do transporte por estrada, por iso a utilización de vehículos eléctricos e híbridos no desenvolvemento das actividades é prioritario, xa que contribúen a reducir un mínimo do 15% das emisións. No mercado existen coches híbridos que teñen unhas emisións máximas de 87-102 g CO₂/Km, que serán os que se intenten mercar así como eléctricos de emisións 0. Por outro lado a utilización dun transporte colectivo, é un método eficaz para reducir o consumo de combustible, e polo tanto as emisión de gases efecto invernadoiro.
Negativos	Non se agardan efectos negativos
Cuantificación económica	

G.1.10. ORZAMENTO NECESARIO E SOLVENCIA ECONÓMICA

Táboa 207. Orzamento e prazo de execución

Orzamento (€)	420.000
Prazo de execución	Este proxecto executaríase a distinto ritmo dependendo de si se puidera acceder a financiación específica.
Ingresos esperados (€)	1.121.920 €/anual (copago)
Custos de explotación (€)	1.195.900 €/anual
Axudas solicitadas (€)	210.000
% do grao de apoio público	50

Táboa 208. Solvencia económica

Prazo de recuperación (pay-back) anos	4,5 anos
Valor Actual Neto (VAN)	63.600
Taxa Interna de Retorno (TIR)	4,89

G.1.11. SOSTIBILIDADE FINANCEIRA

Táboa 209. Sostibilidade financeira

Ratio “Nº empregos xerados / investimento necesario (Cálculo ou estimación)	0,00081 (orçamento)”

G.2.PROPOSTA 2

G.2.1 DENOMINACIÓN E BREVE XUSTIFICACIÓN DO PROXECTO.

Táboa 210. Denominación

Centro de asesoramento e demostración sobre o sector da castaña.

Táboa 211. Breve xustificación

Centro para valorizar o sector da castaña, aportando apoio técnico aos produtores. Preténdese a valorización das producións de castañas establecidas e futuras, así como a modernización das súas estruturas e a busca da competitividade e a introdución de cambios nos hábitos produtivos.

Permitirá abordar solucións para potenciar o castaño e a produción de froitos, aproveitando os recursos naturais locais para a creación de emprego.

G.2.2 IDENTIFICACIÓN DA ENTIDADE TRACTORA PROPOSTA E OUTRAS POSIBLES ENTIDADES PARTICIPANTES.

Táboa 212. Entidade tractora

Denominación	Alibós Galicia SL
Datos de contacto	Calle de Salvador Arotzarena 46, 27560 Monterroso, Lugo 982 37 70 92
Sector e actividades	Transformación industrial de castañas peladas e conxeladas. Certificados en BRC, protocolo IFS Food. Así mesmo, encóntrase certificada como produtor e elaborador de castañas ecolóxicas. Desenvolvemento sostible do medio rural mediante o Proxecto Soutos, coa creación de plantacións novas e a recuperación de soutos antigos.

Táboa 213. Outras entidades participantes:

Colaboración	Si	Non	X
Público/Privada			
Entidade 1			

Denominación	Naiciña. Miguel Arean e Hijos SL
Datos de contacto	Polig. Industrial, parcela B-7 27519 - CHANTADA (Lugo) – SPAIN 982 440 902 info@arean-hijos.com
Sector e actividades	Comercialización de castaña en fresco e a través de produtos elaborados. Apostan polo aproveitamento integral dos soutos galegos, obtendo un produto de calidade mantendo as características naturais.
Entidade 2	
Denominación	Servizos Forestais Billó
Datos de contacto	Lugar Cabreiros, 5 - CAMPORRAMIRO - 27514 - Chantada (Lugo) 699 337 416 / 646 635 639 billo@billo.es
Sector e actividades	Xestión integral de soutos. Limpeza de fincas, colleita de castañas, poda, etc.
Entidade 3	
Denominación	Concello de Chantada
Datos de contacto	Praza de Galicia 1, 27500 Chantada Lugo info@concellodechantada.org 982 44 00 11
Sector e actividades	Organización de cursos e visitas, apoio a iniciativas dentro do concello, etc.

G.2.3. MOTIVACIÓN DO CARÁCTER INNOVADOR DO PROXECTO.

Táboa 214. Descrición da innovación

Tipo de innovación	Descrición e xustificación
1. Produto	A día de hoxe non existe ningunha entidade dedicada ao asesoramento e aporte técnico especializado no sector da castaña, de forma independente ás industrias existentes. En base a iso, trátase dunha iniciativa innovadora que dará solución a moitos dos problemas cos que se encontran os produtores de castaña, como tratamento de pragas e enfermidades, asesoramento en plantacións novas, sistemas de rego, modelos de colleita de froito, etc.
2. Procesos	A presenza dunha centro de asesoramento especializada no sector da castaña, fomentará a creación e mantemento de soutos, o que repercutirá de forma favorable na explotación dos montes das comarcas, reducindo a incidencia da plantación doutras especies, aportando unha alternativa mediante un produto alimentario que a maiores axuda a redución da contaminación, valorizando ao mesmo tempo os recursos naturais da zona. Un asesoramento adecuado tamén implica unha redución dos custos de produción, xa que diminúen as perdas produtivas, ao mesmo tempo que aumenta a calidade do froito o que supón un incremento no prezo do mesmo. Facendo que sexa este tipo de produción un alternativa ou complemento ás rendas familiares.
3. Comercialización	Un asesoramento adecuado, implica un mellor manexo da produción, este verase reflexado nunha maior calidade do produto, o que favorece que a comercialización do mesmo sexa máis rendible. A calidade e garantía de éxito no mercado.

G.2.4. ÁMBITO XEOGRÁFICO DE ACTUACIÓN

Táboa 215. Municipios e núcleos (Nº)

Nº de municipios (total)	10
Nº de núcleos de poboación (total)	1.787 núcleos en 289 parroquias

Táboa 216. Municipios e núcleos (Relación)

Relación de municipios	Antas de Ulla Carballedo Chantada Monterroso O Páramo Palas de Rei Paradela Portomarín Sarria Taboada
Relación de núcleos de poboación (total)	Ver anexo ó final do documento

G.2.5. OBXECTIVOS A CONSEGUIR:

Táboa 217. Obxectivos xerais

Asesoramento e demostracións técnicas para valorizar o sector da castaña, dar apoio técnico aos produtores e servir de enlace entre propietarios e industria.

Táboa 218. Obxectivos específicos

1. Diversificación da actividade económica mediante o aproveitamento e valorización da produción local do castaño.
2. Modernización das estruturas e busca de competitividade
3. Introducción de cambios nos hábitos produtivos e impulsar a calidade das producións.

4. Incremento da produción e calidade da castaña.
5. Profesionalizar o sector mediante a implantacións das últimas tecnoloxías e cultivo e recollida.
6. Conservar a biodiversidade dos soutos.
7. Como obxectivos da transición ecolóxica estaría a Granxa á Mesa, fomentando o apoio da cadea de valor alimentaria nunha agricultura, a da castaña que se apoiará na agricultura ecolóxica, a agrosilvicultura, o aproveitamento dun alimento local, axudando á redución de pegada medioambiental. Tamén está o obxectivo da Preservación e restablecemento de ecosistemas e biodiversidade, cun servizo que axudará a manter e fomentar unha superficie plantada, fonte de biodiversidade e de loita contra a erosión do terreo, por ser zonas húmidas e cheas de nutrientes, así como de fonte de absorción de CO₂.

G.2.6. ACTIVIDADES PROPOSTAS:

Táboa 219. Listaxe de actividades

Actividade	Descrición e xustificación
1. Asesoramento	Acompañamento técnico a produtores e futuros produtores no manexo de soutos, dende a plantación ata a colleita.
2. Formación	Cursos de prevención e tratamento de enfermidades, poda, mantemento xeral do souto, técnica de colleita, etc.
3. Demostracións. Visitas	Apoio práctico das labores dos soutos. Visitas a plantacións en funcionamento, visita a industrias, etc.
4. Estudos de viabilidade	Estudos para afrontar as posibilidades de negocio do castaño segundo a localización, superficie, etc.

Táboa 220. Descrición das actividades enumeradas

Actividade	Calendario	Participantes
1.	Todo o ano	Persoal técnico contratado na entidade
2.	Primavera, outono	Persoal técnico contratado na entidade. Técnicos especializados

		doutras empresas (Alibós, Naiciña, Billó...)
3.	Primavera, outono	Persoal técnico contratado na entidade. Técnicos especializados doutras empresas (Alibós, Naiciña, Billó, ...) Produtores en funcionamento, etc.
4.	Todo o ano	Persoal técnico contratado na entidade

G.2.7. RESULTADOS ESPERADOS, POSIBLES BENEFICIARIOS E IMPACTO NO EMPREGO :

Táboa 221. Descrición dos resultados esperados

Resultado 1

Descrición	Plantación de novos soutos e posta en funcionamento dos xa existentes.	
Beneficiarios	Calquera que queira ser produtor de castaña e asentarse no rural.	
Impactos esperados	Facturación (€)	*
	Empregos (Nº)	*

Outra información de interese

Resultado 2

Descrición	Aumento da produción e mellora da calidade	
Beneficiarios	Industrias elaboradoras e produtores (maiores ingresos)	
Impactos esperados	Facturación (€)	*
	Empregos (Nº)	*

Outra información de interese

Resultado 3

Descrición	Aproveitamento de superficies en desuso.	
Beneficiarios	Poboación rural, principalmente para a prevención de incendios	
Impactos esperados	Facturación (€)	0
	Empregos (Nº)	0
Outra información de interese		

* Hoxe en día é imposible saber que impacto económico que terá sobre a produción futura da castaña. Porén, augúrase un escenario optimista en facturación e empregos, pero non se pode avaliar unhas cifras exactas por resultado. Os datos conxuntos amósanse nos puntos G.2.10 e G.2.11.

G.2.8. INCIDENCIA DO PROXECTO SOBRE DETERMINADOS SECTORES DA POBOACIÓN

Táboa 222. Incidencia do proxecto sobre sectores poboacionais

Mulleres	Alternativa laboral e/ou complemento para a renda individual ou familiar
Mocidade	Alternativa laboral e/ou complemento para a renda individual ou familiar
Outros colectivos	Persoas maiores de 40, non considerados mozos, que permitirá ter unha alternativa de ingresos, ou profesionalización dentro do sector. (11.388 persoas entre 40 e 59 anos, 5.819 homes e 5.569 mulleres)

G.2.9. IMPACTO NA MELLORA DO AMBIENTE E NA VALORIZACIÓN DOS RECURSOS NATURAIS

Táboa 223. Efectos medioambientais

Positivos	O castaño é unha das especies de frondosas dos que mais CO ₂ fixa ao longo da súa vida, fronte a pinos e eucaliptos, que se cortan para madeira devolvendo así á atmosfera o gas que antes absorberon. Un castaño absorbe segundo van pasando os anos máis toneladas de CO ₂ . Con 20 anos absorbe 0,12 t CO ₂ /pé e con 40 anos 0,25 t CO ₂ /pé.
Negativos	Non se observan efectos negativos

G.2.10. ORZAMENTO NECESARIO E SOLVENCIA ECONÓMICA

Realizáronse diversos cálculos para diferentes escenarios: pesimista, moderado, optimista e moi optimista.

Táboa 224. Orzamento e prazo de execución

ESCENARIOS:	Pesimista	Moderado	Optimista	Moi optimista
Orzamento (€)	27.200,00	40.300	80.600	141.050
Prazo de execución	12 meses	12 meses	12	12
Ingresos esperados (€)	27.750	51.000	153.000	255.000
Custos de explotación (€)	24.894,17	46.613,33	133.281,67	223.831,67
Axudas solicitadas (€)	20.150	20.150	20.150	20.150
% do grao de apoio público	50	50	50	50

Táboa 225. Solvencia económica

ESCENARIOS:	Pesimista	Moderado	Optimista	Moi optimista
Prazo de recuperación (pay-back) anos	4,80 anos	4,70 anos	2,87 anos	3,08 anos
Valor Actual Neto (VAN)	1.162,50	2.550	59.825	88.000
Taxa Interna de Retorno (TIR)	1,41	2,08	21,90	18,69

G.2.11. SOSTIBILIDADE FINANCEIRA

Táboa 226. Sostibilidade financeira

ESCENARIOS:	Pesimista	Moderado	Optimista	Moi optimista
Ratio “Nº empregos xerados / investimento necesario (orçamento)” (Cálculo ou estimación)	0,0000248139	0,0000248139	0,0000248139	0,0000248139

H. OBXECTIVOS ESTRATEXIA 2023-2027

Nesta epígrafe defínense, a partir das conclusións obtidas nas epígrafes anteriores, os obxectivos que se pretenden acadar coa Estratexia 2023-2027 para o GDR Miño-Ulla. Estes obxectivos ordénanse de xeito xerárquico.

Os obxectivos da Estratexia 2023-2027 da Asociación Miño-Ulla centranse, igual que establece o Plan Estratéxico, en aspectos económicos, medioambientais e sociais que se complementarán con tres obxectivos transversais comúns.

Estes obxectivos alíñanse coa reforma da PAC para o período 2023-2027, que pasa de ser unha política prescritiva, baseada na descrición dos requisitos que debían cumprir os beneficiarios finais das axudas, a unha nova política orientada á consecución de resultados concretos. O Plan Estratéxico da PAC 2023-2027 español ten como obxectivo o desenvolvemento sostible da agricultura, a alimentación e as zonas rurais para garantir a seguridade alimentaria da sociedade a través dun sector competitivo e un medio rural vivo.

H.1. OBXECTIVOS XERAIS

Para a obtención dos obxectivos xerais se analizaron as diferentes epígrafes anteriores, da A á F, en especial aquelas partes máis analíticas realizadas dentro de cada unha, como foron os obxectivos predefinidos no A, o DAFO do B e as diferentes análises realizadas.

Tendo en conta que intentou unha aliñación cos obxectivos da nova PAC, estes están presentes tanto nos obxectivos xerais coma nos específicos. Hai que ter en conta que son tres obxectivos e un cuarto transversal. O transversal, como é evidente, xa se integra cos demais. O único que non encontrou aliñación ou integración concreta nun obxectivo xeral da PAC foi o de “Aumentar a poboación do territorio”, pois na PAC este tema se aborda de forma indirecta con diferentes obxectivos específicos, pero non como xeral.

A continuación se relacionan os obxectivos xerais da estratexia para o novo período, xunto coa xustificación ou relación con outras partes da estratexia (epígrafes).

Táboa 227. Relación priorizada dos obxectivos xerais da estratexia

Obxectivo xeral	Xustificación no marco da estratexia (epígrafes)
1. <i>Explotación de recursos naturais de forma sostible</i>	A.4.2. Determinouse o obxectivo na fase inicial de redacción, logo do proceso participativo. C.3.2., C.5.2. Obxectivo e indicadores xa definidos no último período. B.1.1, C.2., D.1., D.2.2, D.3.2. Detectada falta de protección do patrimonio, aínda que sen explotar debidamente. Posibles riscos co cambio climático. Forte relación co turismo (xeodestinos). Relación con estratexias como a europea “Da granxa á mesa”, a da Biodiversidade 2030, a dos Bosques 2030, o PE PAC, ou galegas como as de dinamización do sector cárnico e lácteo. B.2.4., C.2., C.7. Identificado como un reto para o novo período, por ser unha fortaleza e oportunidade. Forman parte de estratexias, como as europeas PE PAC, ou as galegas Lei de recuperación da terra agraria de Galicia, dinamización dos sectores lácteo, cárnico, castaña e vitivinícola.
2. <i>Posta en valor do patrimonio natural, paisaxístico e cultural</i>	A.4.2., B.1.1, B.1.3, B.3., C.1., C.2., D.2., D.3.2., D.3.3., E.4.4.s Fomento de turismo. Identificada unha gran diversidade paisaxística e alta relación coa biodiversidade. Forman parte de estratexias, como as europeas PE PAC, a da biodiversidade 2030, ou a galega de Dinamización económica, territorial e turística das comarcas vitivinícolas. Tamén está incluído nas Directrices de paisaxe de Galicia. B.1.1., C.2., D.1., D.2.2, D.3.2. Detectada falta de protección do patrimonio, aínda que sen explotar debidamente. Posibles riscos co cambio climático. Forte relación co turismo (xeodestinos). Relación con estratexias como a europea “Da granxa á mesa”, o PE PAC, ou galegas como as de dinamización do sector cárnico e lácteo. A.4.1., B.1.1., B.1.4. Ampla representación do patrimonio cultural. Forte vinculación da cultura e natureza e paisaxe, especialmente en espazos protexidos. Detectada a falta de conservación e rehabilitación.

Obxectivo xeral	Xustificación no marco da estratexia (epígrafes)
	A cultura, o seu patrimonio, o fomento e recuperación, xa foi un dos obxectivos dos dous anteriores períodos Leader.
3. <i>Recuperación de terra agraria abandonada</i>	B.3., C.2., D.2.2., D.3.2. Identificadas como explotacións de baixa competitividade. Tamén é obxectivo no PE PAC, así como en outras estratexias galegas (Castaña...). B.3., C.2., D.2.2., E., F.1.2. Detectadas deficiencias estruturais das explotacións. Forman parte de estratexias, como as europeas PE PAC, a galega Lei de recuperación da terra agraria de Galicia, ou a de Dinamización económica, territorial e turística das comarcas vitivinícolas, as de dinamización do sector lácteo, cárnico e da castaña. Detectado o abandono de terreos e núcleos rurais nas estratexias de períodos anteriores. É preciso mobilizar a terra e poñer superficies abandonadas en uso para emprego das explotacións agrarias.
4. <i>Mellorar e crear servizos para a poboación, favorecendo a mellora do nivel de vida da mesma</i>	A.4.2., B.3., C.6.1. Detectadas oportunidades en diversas áreas económicas que permitirían acadar o obxectivo de ter un rural dinámico e vivo. Forman parte de estratexias, como as europeas PE PAC. Identificouse na fase de participación, e tamén formaban parte dos obxectivos do último período.
5. <i>Aumentar a poboación do territorio</i>	A.4.1., A.4.2., B., C.1., C.6.2. Identificouse na fase de participación, algo que se comprobou na fase de análise e diagnóstico territorial e no DAFO da mesma. Tamén se identificou dentro dos obxectivos do último período, e que se visibilizou no baremo.
6. <i>Promover a creación e mantemento de emprego</i>	A.4.1, A.4.2., B.2.4. B.3., C.2., C.3., C.6.2., D.2.2., D.3.2. Necesidade de incrementar o emprego, por ser identificada como baixo, con algunha excepción. Detectada como unha debilidade no DAFO da análise territorial e socioeconómica, así como nos de períodos anteriores. Recollido como obxectivo nos dous períodos anteriores. Obxectivo tamén de estratexias como o PE PAC.
TRANSVERSAIS	
7. <i>Loita contra o cambio climático</i>	A.4.2., B.1.1., B.3., C.2., D.1.2, D.1.3., D.2.2., F.1.2. Identificada a necesidade de realizar as actividades económicas e aproveitamento de

<i>Obxectivo xeral</i>	<i>Xustificación no marco da estratexia (epígrafes)</i>
	recursos coa loita contra o cambio climático en mente. Ten aliñamento con estratexias europeas, como a “Da granxa á mesa”, o PE PAC, ou a da Biodiversidade 2030. Foi un obxectivo no período anterior.
8. <i>Potenciar a gobernabilidade territorial e a animación do territorio</i>	A.4.2., C.3.2., C.3.3., , C.6.1., C.6.2., C.7., D.2.2. Identificouse na fase de participación, e tamén era xa un obxectivo no último período.
9. <i>Fomento da dixitalización e innovación</i>	A.4.2., C.3.2., C.5.2. Identificouse na fase de participación, e tamén era xa un obxectivo no último período.
10. <i>Non discriminación e integración</i>	A.4.2., C.3.2., C.4.1., C.5.2., D.1.2. Identificouse na fase de participación, e tamén era xa un obxectivo no último período.

A relación dos obxectivos xerais anteriores cos da PAC descrita máis arriba amósase a continuación, logo de listar os da mesma, incluíndo os seus obxectivos específicos.

OBXECTIVOS DA PAC 2023-2027

Obxectivo xeral 1: o fomento dun sector agrícola intelixente, resistente e diversificado que garanta a seguridade alimentaria, para enfrontarse aos retos económicos. Dentro deste bloque económico atópanse os seguintes **tres obxectivos específicos**:

OE 1. Garantir unha renda xusta aos agricultores: apoiar unha renda agraria viable e apoiar a resiliencia do sector agrícola en todo o territorio do GDR, co fin de mellorar a seguridade alimentaria a longo prazo e a diversidade agrícola, así como garantir a sustentabilidade económica da produción agrícola.

OE 2. Incrementar a competitividade: mellorar a orientación ao mercado e aumentar a competitividade e a produtividade agrícola dun xeito sostible para superar os retos derivados do incremento da demanda nun mundo caracterizado pola escaseza de recursos e a incerteza climática, incluíndo un maior enfoque na investigación, a tecnoloxía e a dixitalización.

OE 3. Equilibrar o poder na cadea alimentaria: mellorar a posición dos agricultores na cadea de valor.

Obxectivo xeral 2: a intensificación do coidado do medio ambiente e a acción polo clima, para enfrontarse aos retos medioambientais e climáticos. Dentro deste bloque medioambiental atópanse os seguintes tres obxectivos específicos:

OE4. Actuar contra o cambio climático: contribuír á mitigación do cambio climático e á adaptación aos seus efectos, incluso mediante a redución das emisións de gases de efecto invernadoiro, así como á promoción da enerxía sostible.

OE5. Protexer o medio ambiente: promover o desenvolvemento sostible e a xestión eficiente dos recursos naturais tales como a auga, o solo e o aire, incluso mediante a redución da dependencia química.

OE6. Preservar as paisaxes e a biodiversidade: contribuír á protección da biodiversidade, potenciar os servizos ecosistémicos e conservar os hábitats e as paisaxes.

Obxectivo xeral 3: o fortalecemento do tecido socioeconómico das zonas rurais, para enfrontarse aos retos sociais. Dentro deste bloque social están os seguintes tres obxectivos específicos:

OE7. Apoiar o relevo xeracional: atraer á xente nova (mozas e mozos) e mellorar o seu desenvolvemento empresarial para modernizar o sector agrícola.

OE 8. Manter as zonas rurais dinámicas e vivas: promover o emprego, o crecemento, a igualdade de xénero, incluída a participación das mulleres na agricultura, a inclusión social e o desenvolvemento local nas zonas rurais, incluída a bioeconomía circular e a silvicultura sostible.

OE 9. Protexer a calidade dos alimentos e a saúde: mellorar a resposta da agricultura do territorio ás demandas sociais en materia de alimentación e saúde, sobre todo no que se refire aos alimentos de alta calidade, seguros e nutritivos producidos de xeito sostible, a redución do desperdicio de alimentos, a mellora do benestar animal e a loita contra a resistencia aos antimicrobianos.

Obxectivo Transversal: Modernizar o sector agrario a través do coñecemento, a innovación e a dixitalización nas zonas agrícolas e rurais, promovendo a súa adopción polos agricultores. Fomentar a súa aceptación por parte dos agricultores mediante un mellor acceso á investigación, a innovación, o intercambio de coñecementos e a formación.

Táboa 228. Relación de obxectivos da PAC cos obxectivos xerais da estratexia

Obxectivo xeral da estratexia do GDR	Obxectivo xeral da PAC
1. <i>Explotación de recursos naturais de forma sostible</i>	1. Fomento dun sector agrícola intelixente, resistente e diversificado que garanta a seguridade alimentaria
2. <i>Posta en valor do patrimonio natural, paisaxístico e cultural</i>	2. A intensificación do coidado do medio ambiente e a acción polo clima
3. <i>Recuperación de terra agraria abandonada</i>	1. Fomento dun sector agrícola intelixente, resistente e diversificado que garanta a seguridade alimentaria 3. O fortalecemento do tecido socioeconómico das zonas rurais
4. <i>Mellorar e crear servizos para a poboación, favorecendo a mellora do nivel de vida da mesma</i>	3. O fortalecemento do tecido socioeconómico das zonas rurais

Obxectivo xeral da estratexia do GDR	Obxectivo xeral da PAC
5. <i>Aumentar a poboación do territorio</i>	-
6. <i>Promover a creación e mantemento de emprego</i>	3. O fortalecemento do tecido socioeconómico das zonas rurais
TRANSVERSAIS	
7. <i>Loita contra o cambio climático</i>	2. A intensificación do coidado do medio ambiente e a acción polo clima
8. <i>Potenciar a gobernabilidade territorial e a animación do territorio</i>	3. O fortalecemento do tecido socioeconómico das zonas rurais
9. <i>Fomento da dixitalización e innovación</i>	1. Fomento dun sector agrícola intelixente, resistente e diversificado que garanta a seguridade alimentaria
10. <i>Non discriminación e integración</i>	3. O fortalecemento do tecido socioeconómico das zonas rurais

H.2. OBXECTIVOS ESPECÍFICOS

Tras a análise dos apartados anteriores desta estratexia e dos resultados dos diferentes procesos participativos, defínense un grupo de obxectivos específicos para a Estratexia Leader 2023-2027. Estes obxectivos e obxectivos específicos expóñense a continuación, distinguindo segundo ámbito de actuación.

Tamén se tiveron en conta os obxectivos definidos nos anteriores períodos, para atopar aqueles que aínda precisan incorporarse para o novo de algún modo.

Os obxectivos específicos enmárcase nunha serie de obxectivos xerais e estes en liñas estratéxicas que se atopan detalladas na epígrafe I do presente documento.

Táboa 229. Resumo dos obxectivos xerais e específicos da estratexia

Obxectivo xeral	Obxectivo específico	Xustificación no marco da estratexia
1. Explotación de recursos naturais de forma sostible	1.1. Posta en valor de producións agrícolas e forestais locais, promovendo a súa transformación e mellorando a súa comercialización	A.4.1., A.4.2., B.3., C2., C.3. Detectado como posible obxectivo na fase de participación, e foi obxectivo en períodos anteriores. Identificada a pouca transformación como unha debilidade nesta estratexia así como en anteriores períodos. A transformación de alimentos é un dos obxectivos da estratexia europea Da granxa á mesa, ao igual que no PE PAC, ao igual que nas galegas do sector lácteo, cárnico, vitivinícola, da castaña e no mesmo sentido, para os produtos forestais, na galega Plan Forestal.
	1.2. Protección da calidade dos alimentos e a saúde	D.1.2., D.1.3., D.2.2. Identificada a necesidade de equilibrar o poder na cadea alimentaria como parte doutras políticas, como a europeas “Da granxa á mesa”, o PE PAC, ou galegas, como a do sector lácteo, o sector cárnico.
2. Posta en valor do patrimonio natural, paisaxístico e cultural	2.1. Recuperar e difundir os espazos e elementos paisaxísticos e culturais do territorio para aumento do turismo	A.4.1., A.4.2., B.1.1., B.3., C.3. Detectada en fase de participación e DAFO a protección de espazos naturais parcialmente, pois hai aínda sitios sen dita protección, e se considera preciso ao mesmo tempo a súa difusión de espazos para atraer turismo por ser a diversidade paisaxística unha fortaleza, xunto cos espazos naturais protexidos. Dunha ou doutra forma foron obxectivos de períodos anteriores.
	2.2. Fomento de empresas e actividades de turismo activo, de natureza e de cultura	A.4.2., B.3. Obxectivo definido na fase de participación. Oportunidade detectada en DAFO actual, así como nos dous períodos anteriores.
	2.3. Fomentar as infraestruturas recreativas e turísticas a pequena escala	A.4.1., A.4.2., B.1.1., B.2.6., B.3., C.3.2., C.7. Detectados como obxectivos iniciais. Tamén era un obxectivo específico no anterior período. Non existen áreas da natureza, aínda que si doutro tipo (zonas recreativas na natureza). Na fase de participación se identificaron o potencial de recursos turísticos como fortaleza, pero ao mesmo tempo se consideraron insuficientes. Aconteceu o mesmo en períodos anteriores. Distintos fluxos turísticos posibles, por ser parte de 3 xeodestinos.

Obxectivo xeral	Obxectivo específico	Xustificación no marco da estratexia
		Sectores tradicionais susceptibles de ser explotados turisticamente, como tamén propón a Estratexia de dinamización económica, territorial e turística das comarcas vitivinícolas de Galicia.
3. Recuperación de terra agraria abandonada	3.1. Fomentar a actividade agraria (agrícola, gandeira e forestal)	A.4.2., C.3.2., D.2.2., D.3.2., E.2.3. Obxectivo definido na fase de participación. Tamén o é do PE PAC ou da Lei de recuperación da terra agraria de Galicia. Detectada unha clara tendencia ao abandono de terras agrarias debido ao envellecemento dos xefes das explotacións e á falta de sucesión destas.
4. Mellorar e crear servizos para a poboación, favorecendo a mellora do nivel de vida da mesma	4.1. Potenciar todo tipo de servizos á poboación rural, e as súas correspondentes infraestruturas	A.4.2., B.3., C.6.1. Detectadas oportunidades en diversas áreas económicas que permitirían acadar o obxectivo de ter un rural dinámico e vivo. Forman parte de estratexias, como as europeas PE PAC. Identificouse na fase de participación, e tamén formaban parte dos obxectivos do período 2007-2013 e 2014-2020.
5. Aumentar a poboación do territorio	5.1. Atraer a habitantes mozos e fomentar a posta en marcha de novos proxectos na zona	A.4.2., C.7., D.3.2., F.3. Obxectivo detectado na fase participativa, e tamén na Lei de recuperación da terra agraria de Galicia, ou como intervención no PE PAC.
6. Promover a creación e mantemento de emprego	6.1. Fomentar a comercialización dos produtos locais e artesanís	D.1.2., D.1.3., D.2.2. Identificada a necesidade de reforzar a cadea alimentaria como parte de políticas europeas como “Da granxa á mesa”, o PE PAC, ou galegas, como a do sector lácteo, o sector cárnico.
	6.2. Fomentar o emprendemento	A.4.1., A.4.2., C.6.1., D.2.2. No fase de participación, detectado como unha fortaleza a existencia de servizos de apoio ó emprego e ó emprendedor, e tamén detectado como un obxectivo. Necesidade e obxectivo detectados no PE PAC, así como na Lei de recuperación da terra agraria de Galicia.
	6.3. Especialización dos sectores	A.4.1., B.3., C.6.2., C.7. Detectado na fase de participación como unha oportunidade de conseguir man de obra especializada en diversos sectores, e detectado como un obxectivo.

Obxectivo xeral	Obxectivo específico	Xustificación no marco da estratexia
7. Loita contra o cambio climático	7.1. Mellora da eficiencia enerxética e pegada de carbono	A.4.1., A.4.2., B.1.1., B.3., C.2., C.6.2., C.7. Foi un tema de interese na fase de participación, o das enerxías renovables e eficiencia enerxética, que se identificou nas enquisas. Tamén detectada como ameaza o custo enerxético e de produción. Obxectivo identificado na fase de participación dentro do de fomento e uso de enerxías renovables. Se identificou a produción de enerxías renovables como unha fortaleza grazas á orografía; como unha oportunidade para contrarrestar a crise enerxética; como unha debilidade o custo da factura enerxética nas explotacións agrícolas; e unha debilidade a rede enerxética, que non chega a todos os puntos onde hai vivendas ou negocios. A eficiencia enerxética foi obxectivo nos anteriores períodos. Obxectivos das estratexias europeas como o Pacto Verde, a da Granxa á mesa, a da Biodiversidade 2030, a dos Bosques 2030, ou o PE PAC. A pegada de carbono, como unha oportunidade para desenvolver postos de traballo en novos sectores da economía baixa en carbono foi detectada tamén nos anteriores períodos.
	7.2. Promover unha economía adaptada ó cambio climático	A.4.2., B.1.1., B.3., C.2., C.3.2., D.1.3. Obxectivo identificado na fase de participación e de diagnóstico (tamén foi un obxectivo no último período), así como unha ameaza, ao igual que nos DAFO dos anteriores períodos. Obxectivo na Estratexia sobre biodiversidade 2030, no PE PAC
8. Potenciar a gobernabilidade territorial e a animación do territorio	8.1. Promoción territorial	A.4.2., C.3.2., C.3.3., D.1.3. Obxectivo identificado na fase de participación e de diagnóstico. No último período se identificou con unha das actuacións para cumprir co obxectivo de potenciar a gobernanza e animación.
	8.2. Difundir a estratexia de desenvolvemento local	A.4.2., C.3.2., C.3.3. Obxectivo identificado na fase de participación e de diagnóstico. No último período foi unha das actuacións acometidas.
	8.3. Fomento do tecido asociativo	C.3.1., D.2.2. O fomento de proxectos asociativos e cooperativos tanto en explotacións agrarias como noutro tipo de actividades foi unha prioridade no período 2007-2013.

Obxectivo xeral	Obxectivo específico	Xustificación no marco da estratexia
<i>9. Fomento da dixitalización e innovación</i>	9.1. Fomentar o uso das TICs e o teletraballo entre a poboación	É un dos obxectivos do PE PAC. A.4.1., A.4.2., C.4.1., C.6.2., C.7. Detectada na fase de participación a falta de adaptación de empresas e poboación xeral ás TICs. Xa no período 2007-2013 clasificouse a implantación das TICs como proxectos non produtivos de prioridade alta, algo que se repetiu no 2014-2020.
	10.1. Fomentar o relevo xeracional nas explotacións do territorio	C.3.1., D.2.2., D.3.2. Obxectivo identificado na fase de participación e de diagnóstico. No último período foi un dos obxectivos marcados.
<i>10. Non discriminación e integración</i>	10.2. Promover unha contratación igualitaria en canto a xénero, nos diferentes sectores	B.2.4., C.6.1., D.2.2. Obxectivo identificado na fase de participación e de diagnóstico. No último período foi un dos obxectivos marcados.
	10.3. Formación da poboación máis discriminada para que conte coas mesmas oportunidades que a demais poboación para o acceso ó emprego	A.4.2., C.3.2., C.5.2., C.7., D.2.2. Obxectivo identificado na fase de participación e de diagnóstico. No último período a mellora do emprego xa era un dos obxectivos establecidos.

H.3. INDICADORES DE SEGUIMIENTO DO NIVEL DE CONSECUCIÓN DOS OBXECTIVOS

A avaliación de impacto das medidas adoptadas na Estratexia Leader presenta notables dificultades que derivan de diferentes aspectos, como individualizar o efecto nos distintos axentes ou analizar ó longo prazo. Con todo, trátase dun aspecto relevante para coñecer en profundidade os instrumentos avaliados, propoñer melloras e obter unha fonte relevante de aprendizaxe para o futuro.

A pesar desta dificultade, realízase un esforzo por definir unha serie de indicadores básicos, en concordancia cos obxectivos e obxectivos específicos perseguidos. A táboa seguinte mostra este conxunto de obxectivos.

Táboa 230. Relación dos obxectivos xerais cos seus correspondentes indicadores, para a Estratexia 2023-2027

Obxectivo xeral	Indicadores	Unidade de medida
1. Explotación de recursos naturais de forma sostible	Iniciativas "verdes" destinadas á mellora ambiental ou á sustentabilidade	Nº de iniciativas
	Iniciativas con figuras de calidade agroalimentaria implicadas: agricultura ecolóxica	Nº de iniciativas
	Iniciativas con figuras de calidade agroalimentaria implicadas: diferentes agricultura ecolóxica	Nº de iniciativas
	Iniciativas con figuras de certificación de madeira	Nº de iniciativas
	Proxectos ao abeiro dos instrumentos de recuperación e posta en valor de terras	Nº proxectos
	Proxectos ou actividades con «aldeas intelixentes»	Nº proxectos
	Proxectos ou actividades con cálculo de Pegada de carbono	Nº proxectos
	Proxectos ou actividades de comercialización de producións agrícolas ou forestais	Nº proxectos
	Proxectos ou actividades de Eficiencia enerxética	Nº proxectos
	Proxectos ou actividades de Enerxía renovables	Nº proxectos
	Proxectos ou actividades en Espazos naturais protexidos	Nº proxectos
	Superficie afectada polas accións	Hectáreas
	Superficie de acción en montes	Hectáreas
	Accións de promoción e difusión do territorio	Nº accións
2. Posta en valor do patrimonio natural, paisaxístico e cultural	Actividades turísticas	Nº actividades

Obxectivo xeral	Indicadores	Unidade de medida
	Aumento de categoría de establecementos de aloxamento	Nº de establecementos con aumento de categoría
	Creación de establecementos turísticos	Nº establecementos
	Creación de prazas de aloxamento	Nº de prazas
	Edición de guías, estudos, folletos	Nº de guías, estudos ou folletos
	Iniciativas "verdes" destinadas á mellora ambiental ou á sustentabilidade	Nº de iniciativas
	Proxectos ou actividades en Espazos naturais protexidos	Nº proxectos
<i>3. Recuperación de terra agraria abandonada</i>	Iniciativas con figuras de calidade agroalimentaria implicadas: agricultura ecolóxica	Nº de iniciativas
	Iniciativas con figuras de calidade agroalimentaria implicadas: diferentes agricultura ecolóxica	Nº de iniciativas
	Iniciativas con figuras de certificación de madeira	Nº de iniciativas
	Proxectos ou actividades con cálculo de Pegada de carbono	Nº proxectos
	Proxectos ou actividades en Espazos naturais protexidos	Nº proxectos
	Superficie afectada polas accións	Hectáreas
	Superficie de acción en montes	Hectáreas
<i>4. Mellorar e crear servizos para a poboación, favorecendo a mellora do nivel de vida da mesma</i>	Iniciativas "verdes" destinadas á mellora ambiental ou á sustentabilidade	Nº de iniciativas
	Proxectos ou actividades con «aldeas intelixentes»	Nº proxectos
	Servizos básicos creados dirixidos a colectivos de especial consideración como son os mozos, mulleres, maiores, discapacitados, inmigrantes, etc.	Nº servizos básicos
<i>5. Aumentar a poboación do territorio</i>	Proxectos ou actividades con «aldeas intelixentes»	Nº proxectos
	Servizos básicos creados dirixidos a colectivos de especial consideración como son os mozos, mulleres, maiores, discapacitados, inmigrantes, etc.	Nº servizos básicos
<i>6. Promover a creación e mantemento de emprego</i>	Iniciativas "verdes" destinadas á mellora ambiental ou á sustentabilidade	Nº de iniciativas
	Iniciativas con figuras de calidade agroalimentaria implicadas: agricultura ecolóxica	Nº de iniciativas
	Iniciativas con figuras de calidade agroalimentaria implicadas: diferentes agricultura ecolóxica	Nº de iniciativas

Obxectivo xeral	Indicadores	Unidade de medida
<i>7. Loita contra o cambio climático</i>	Iniciativas con figuras de certificación de madeira	Nº de iniciativas
	Proxectos ou actividades con cálculo de Pegada de carbono	Nº proxectos
	Servizos básicos creados dirixidos a colectivos de especial consideración como son os mozos, mulleres, maiores, discapacitados, inmigrantes, etc.	Nº servizos básicos
	Iniciativas "verdes" destinadas á mellora ambiental ou á sustentabilidade	Nº de iniciativas
	Iniciativas con figuras de calidade agroalimentaria implicadas: agricultura ecolóxica	Nº de iniciativas
	Iniciativas con figuras de calidade agroalimentaria implicadas: diferentes agricultura ecolóxica	Nº de iniciativas
	Iniciativas con figuras de certificación de madeira	Nº de iniciativas
	Proxectos ao abeiro dos instrumentos de recuperación e posta en valor de terras	Nº proxectos
	Proxectos ou actividades con «aldeas intelixentes»	Nº proxectos
	Proxectos ou actividades con cálculo de Pegada de carbono	Nº proxectos
<i>8. Potenciar a gobernabilidade territorial e a animación do territorio</i>	Proxectos ou actividades de Eficiencia enerxética	Nº proxectos
	Proxectos ou actividades de Enerxía renovables	Nº proxectos
	Proxectos ou actividades en Espazos naturais protexidos	Nº proxectos
	Accións de promoción e difusión do territorio	Nº accións
	Edición de guías, estudos, folletos	Nº de guías, estudos ou folletos
<i>9. Fomento da dixitalización e innovación</i>	Proxectos ao abeiro dos instrumentos de recuperación e posta en valor de terras	Nº proxectos
	Servizos básicos creados dirixidos a colectivos de especial consideración como son os mozos, mulleres, maiores, discapacitados, inmigrantes, etc.	Nº servizos básicos
<i>10. Non discriminación e integración</i>	Proxectos ou actividades con «aldeas intelixentes»	Nº proxectos
	Servizos básicos creados dirixidos a colectivos de especial consideración como son os mozos, mulleres, maiores, discapacitados, inmigrantes, etc.	Nº servizos básicos

*Empresas verdes: aquelas cuxo obxectivo social ten como fin a xestión de residuos, o reciclaxe, xestión de recursos naturais ou enerxías renovables, entre outros.

Se indican a continuación, aqueles indicadores relacionados anteriormente para todos os obxectivos xerais, así coma outros que poderían empregarse en calquera dos mesmos. Tamén se utilizan os mesmos dentro dos indicadores de obxectivos específicos.

Táboa 231. Relación dos indicadores para a Estratexia 2023-2027

Indicadores	Unidade de medida
<i>Accións de animación e promoción</i>	Nº accións
<i>Accións de promoción e difusión do territorio</i>	Nº accións
<i>Accións formativas</i>	Nº accións
<i>Actividades turísticas</i>	Nº actividades
<i>Aumento de categoría de establecementos de aloxamento</i>	Nº de establecementos con aumento de categoría
<i>Creación de establecementos turísticos</i>	Nº establecementos
<i>Creación de prazas de aloxamento</i>	Nº de prazas
<i>Edición de guías, estudos, folletos</i>	Nº de guías, estudos ou folletos
<i>Efecto multiplicador</i>	Gasto privado/axuda pública
<i>Empregos creados</i>	Nº empregos
<i>Empregos mantidos</i>	Nº empregos
<i>Emprendedores asesorados</i>	Nº de potenciais promotores asesorados (persoas ou entidades)
<i>Homes > 40 anos</i>	Nº empregos
<i>Homes > 55 anos</i>	Nº empregos
<i>Idade do promotor</i>	Idade
<i>Importe axuda pública proxectos</i>	Euros
<i>Importe axuda pública sobre o gasto privado</i>	%
<i>Importe gasto privado proxectos</i>	Euros
<i>Importe investimento proxectos aprobados</i>	Euros
<i>Importe total aprobado proxectos</i>	Euros
<i>Iniciativas "verdes" destinadas á mellora ambiental ou á sustentabilidade</i>	Nº de iniciativas
<i>Iniciativas con figuras de calidade agroalimentaria implicadas: agricultura ecolóxica</i>	Nº de iniciativas
<i>Iniciativas con figuras de calidade agroalimentaria implicadas: diferentes agricultura ecolóxica</i>	Nº de iniciativas
<i>Iniciativas con figuras de certificación de madeira</i>	Nº de iniciativas
<i>Localización en parroquias con pouca poboación (< 500 habitantes)</i>	Nº proxectos
<i>Localización en polígonos industriais</i>	Nº proxectos
<i>Mulleres empregadas</i>	Nº empregos
<i>Participación de asociacións do GDR</i>	Nº asociacións
<i>Participación de mozos</i>	Nº mozos
<i>Participación de mulleres</i>	Nº mulleres
<i>Participación de xente maior</i>	Nº persoas maiores
<i>Pemes creadas</i>	Nº pemes
<i>Poboación formada</i>	Nº de alumnos
<i>Promotor en estado de desemprego</i>	Nº promotores
<i>Promotores en risco de exclusión social, inmigrantes ou emigrantes retornados</i>	Nº promotores

Indicadores	Unidade de medida
<i>Promotores entidades de economía social (cooperativas, sociedades laborais, centros especiais de emprego, empresas de inserción, ...), por S.A.T., por C.M.V.M.C. ou polas súas mancomunidades</i>	Nº promotores
<i>Promotores homes > 40 anos e < 50 anos</i>	Nº promotores
<i>Promotores homes ≤ 40 anos</i>	Nº promotores
<i>Promotores homes ≥ 55 anos</i>	Nº promotores
<i>Promotores mulleres</i>	Nº promotores
<i>Promotores Pemes</i>	Nº promotores
<i>Promotores persoas con diversidade funcional > 33%</i>	Nº promotores
<i>Proxectos ao abeiro dos instrumentos de recuperación e posta en valor de terras</i>	Nº proxectos
<i>Proxectos aprobados</i>	Nº beneficiarios
<i>Proxectos Bono Activa Rural</i>	Nº proxectos
<i>Proxectos con emprego de enerxías renovables executados</i>	Nº proxectos
<i>Proxectos de cooperación</i>	Nº proxectos
<i>Proxectos executados</i>	Nº beneficiarios
<i>Proxectos non produtivos executados</i>	Nº beneficiarios
<i>Proxectos non produtivos verificados</i>	Nº promotores
<i>Proxectos ou actividades con «aldeas intelixentes»</i>	Nº proxectos
<i>Proxectos ou actividades con cálculo de Pegada de carbono</i>	Nº proxectos
<i>Proxectos ou actividades con emprego de TICs executados</i>	Nº proxectos
<i>Proxectos ou actividades de comercialización de producións agrícolas ou forestais</i>	Nº proxectos
<i>Proxectos ou actividades de Eficiencia enerxética</i>	Nº proxectos
<i>Proxectos ou actividades de Enerxía renovables</i>	Nº proxectos
<i>Proxectos ou actividades en Espazos naturais protexidos</i>	Nº proxectos
<i>Proxectos ou actividades innovadoras (nas que se bareme a inexistencia) executadas</i>	Nº de iniciativas
<i>Proxectos presentados</i>	Nº proxectos
<i>Proxectos produtivos executados</i>	Nº beneficiarios
<i>Proxectos produtivos verificados</i>	Nº promotores
<i>Proxectos verificados</i>	Nº promotores
<i>Servizos básicos creados dirixidos a colectivos de especial consideración como son os mozos, mulleres, maiores, discapacitados, inmigrantes, etc.</i>	Nº servizos básicos
<i>Superficie afectada polas accións</i>	Hectáreas
<i>Superficie de acción en montes</i>	Hectáreas
<i>Tipo medio axudas</i>	Gasto público / investimento

Táboa 232. Relación dos obxectivos específicos cos seus correspondentes indicadores, para a Estratexia 2023-2027

Obxectivos específicos	Indicadores	Unidade de medida
<i>1.1.1.1. Posta en valor de producións agrícolas e forestais locais,</i>	<i>Iniciativas "verdes" destinadas á mellora ambiental ou á sustentabilidade</i>	<i>Nº de iniciativas</i>

Obxectivos específicos	Indicadores	Unidade de medida
<i>promovendo a súa transformación e mellorando a súa comercialización</i> <i>1.2. Protección da calidade dos alimentos e a saúde</i>	Proxectos ao abeiro dos instrumentos de recuperación e posta en valor de terras	Nº proxectos
	Proxectos ou actividades con «aldeas intelixentes»	Nº proxectos
	Proxectos ou actividades de comercialización de producións agrícolas ou forestais	Nº proxectos
<i>2.1. Recuperar e difundir os espazos e elementos paisaxísticos e culturais do territorio para aumento do turismo</i> <i>2.2. Fomento de empresas e actividades de turismo activo, de natureza e de cultura</i> <i>2.3. Fomentar as infraestruturas recreativas e turísticas a pequena escala</i>	Accións de promoción e difusión do territorio	Nº accións
	Actividades turísticas	Nº actividades
	Aumento de categoría de establecementos de aloxamento	Nº de establecementos con aumento de categoría
	Creación de establecementos turísticos	Nº establecementos
	Creación de establecementos turísticos	Nº establecementos
	Creación de prazas de aloxamento	Nº de prazas
	Creación de prazas de aloxamento	Nº de prazas
	Edición de guías, estudos, folletos	Nº de guías, estudos ou folletos
	Proxectos ou actividades en Espazos naturais protexidos	Nº proxectos
	Iniciativas con figuras de calidade agroalimentaria implicadas: agricultura ecolóxica	Nº de iniciativas
<i>3.1. Fomentar a actividade agraria</i> <i>3.2. Protección da calidade dos alimentos e a saúde</i>	Iniciativas con figuras de calidade agroalimentaria implicadas: diferentes agricultura ecolóxica	Nº de iniciativas
	Iniciativas con figuras de certificación de madeira	Nº de iniciativas
	Proxectos ao abeiro dos instrumentos de recuperación e posta en valor de terras	Nº proxectos
	Proxectos ou actividades en Espazos naturais protexidos	Nº proxectos
	Superficie afectada polas accións	Hectáreas
	Superficie de acción en montes	Hectáreas
	Iniciativas "verdes" destinadas á mellora ambiental ou á sustentabilidade	Nº de iniciativas
<i>4.1 Potenciar todo tipo de servizos á poboación rural, así como as actividades recreativas e culturais, e as súas</i>	Proxectos ou actividades con «aldeas intelixentes»	Nº proxectos

Obxectivos específicos	Indicadores	Unidade de medida
<i>correspondentes infraestruturas</i>	Servizos básicos creados dirixidos a colectivos de especial consideración como son os mozos, mulleres, maiores, discapacitados, inmigrantes, etc.	Nº servizos básicos
<i>5.1 Atrair a habitantes mozos e fomentar a posta en marcha de novos proxectos na zona</i>	Proxectos ou actividades con «aldeas intelixentes»	Nº proxectos
	Servizos básicos creados dirixidos a colectivos de especial consideración como son os mozos, mulleres, maiores, discapacitados, inmigrantes, etc.	Nº servizos básicos
<i>6.1. Fomentar a comercialización dos produtos locais 6.2. Fomentar o emprendemento 6.3. Especialización dos sectores</i>	Edición de guías, estudos, folletos	Nº de guías, estudos ou folletos
	Iniciativas "verdes" destinadas á mellora ambiental ou á sustentabilidade	Nº de iniciativas
	Iniciativas con figuras de calidade agroalimentaria implicadas: agricultura ecolóxica	Nº de iniciativas
	Iniciativas con figuras de calidade agroalimentaria implicadas: diferentes agricultura ecolóxica	Nº de iniciativas
	Iniciativas con figuras de certificación de madeira	Nº de iniciativas
	Proxectos ou actividades con cálculo de Pegada de carbono	Nº proxectos
<i>7.1. Mellora da eficiencia enerxética e pegada de carbono 7.2. Promover unha economía adaptada ó cambio climático</i>	Iniciativas "verdes" destinadas á mellora ambiental ou á sustentabilidade	Nº de iniciativas
	Proxectos ou actividades con cálculo de Pegada de carbono	Nº proxectos
	Proxectos ou actividades de Eficiencia enerxética	Nº proxectos
	Proxectos ou actividades de Enerxía renovables	Nº proxectos
<i>8.1. Promoción territorial 8.2. Difundir a estratexia de desenvolvemento local 8.3. Fomento do tecido asociativo</i>	Accións de promoción e difusión do territorio	Nº accións
	Edición de guías, estudos, folletos	Nº de guías, estudos ou folletos
	Proxectos ao abeiro dos instrumentos de recuperación e posta en valor de terras	Nº proxectos
	Servizos básicos creados dirixidos a colectivos de especial consideración como son os mozos, mulleres, maiores, discapacitados, inmigrantes, etc.	Nº servizos básicos
<i>9.1. Fomentar o uso das TICs e o teletraballo entre a poboación</i>	Proxectos ou actividades con «aldeas intelixentes»	Nº proxectos
<i>10.1. Fomentar o relevo xeracional nas explotacións do territorio</i>	Servizos básicos creados dirixidos a colectivos de especial consideración como son os mozos,	Nº servizos básicos

Obxectivos específicos	Indicadores	Unidade de medida
10.2. <i>Promover unha contratación igualitaria en canto a xénero, nos diferentes sectores.</i>	mulleres, maiores, discapacitados, inmigrantes, etc.	
10.3. <i>Formación da poboación máis discriminada para que conte coas mesmas oportunidades que a demais poboación para o acceso ó emprego.</i>		

I. PLAN DE ACCIÓN 2023-2027

Establécese un Plan de Acción co fin de crear e establecer unha serie de actuacións concretas que permitan a consecución dos obxectivos definidos e axuden á desenvolver a Estratexia.

Segundo os Obxectivos estratéxicos e específicos determínanse diferentes accións, que buscan concretar os traballos, iniciativas e proxectos que se poderán promover e apoiar dende o GDR Miño - Ulla.

I.1. LIÑAS ESTRATÉXICAS E MEDIDAS OU LIÑAS DE ACTUACIÓN

Neste apartado recóllense as liñas estratéxicas, e para cada unha das liñas, as medidas ou liñas de actuación, en consecuencia cos obxectivos definidos na epígrafe H. A continuación, especificanse cada unha das liñas estratéxicas nas que se enmarcan os diferentes obxectivos.

1. **Economía e calidade de vida:** Fomentar a actividade agraria, recuperar a terra abandonada, fomentar a comercialización dos produtos locais, dos artesanais, dos de calidade garantida, así como axudar ao xurdimento de novas actividades económicas e á especialización dos diferentes sectores do territorio. Potenciar a creación e o desenvolvemento de todo tipo de servizos á poboación rural e as súas correspondentes infraestruturas, co obxectivo de mellorar a calidade de vida de poboación.
2. **Sostibilidade:** Produción, promoción e protección da calidade dos alimentos e da saúde priorizando o emprego de recursos locais e naturais. Fomento da realización de actividades económicas de xeito sostible e adaptadas ao cambio climático: mellora da eficiencia enerxética e da pegada de carbono, promoción da enerxía sostible, xestión eficiente dos recursos naturais (auga, solo e aire) e dos residuos. Fomento da rehabilitación do patrimonio existente para polo en valor e darlle novos usos.
3. **Cohesión:** Promover unha sociedade igualitaria e sen discriminación, fomentando un acceso ao emprego e a actividade económica igualitario en canto a xénero e tamén evitando discriminación por colectivos en risco de exclusión e/ou marxinación usando a formación como xeito de igualar oportunidades. Tamén se buscará potenciar a

gobernabilidade, apoiando ás asociacións e entidades do territorio, facéndoas coñecedoras e partícipes da EDLP, así como fomentando o uso en toda a poboación de ferramentas TIC e teletraballo, que posibiliten unha conexión constante da poboación co resto do mundo.

4. **Fixación de poboación e atracción de visitantes:** Deter a perda de poboación fomentando a prestación de todo tipo de servizos, en especial sociais e culturais que faciliten a conciliación, e tamén creando oportunidades económicas e de emprego a través do aproveitamento dos recursos do territorio, para que deste xeito a xente nova e as mulleres se queden e poidan asentarse novos poboadores. Fomentar as infraestruturas recreativas e turísticas a pequena escala, difundir os espazos paisaxísticos do territorio e a calidade das súas producións e gastronomía para aumentar o número de visitantes durante todo o ano, e potenciar o xurdimento de empresas de turismo activo que axuden á visibilización e posta en valor dos nosos recursos.

Táboa 233. Liñas estratéxicas e medidas ou propostas de actuación

	Liña estratéxica	Descrición	Obxectivos Xerais (OX)/ Obxectivos Específicos (OE)	Medidas ou liñas de actuación
LE1	<i>Economía e calidade de vida</i>	Revitalización do medio rural, apoio da agricultura, o comercio local, a diversificación económica, os servizos e as infraestruturas	- OX1. Explotación de recursos naturais de forma sostible - o OE1.1. Posta en valor de producións agrícolas e forestais locais, promovendo a súa transformación e mellorando a súa comercialización - OX3. Recuperación de terra agraria abandonada - o OE3.1. Fomentar a actividade agraria (agrícola, gandeira e forestal) - OX4. Mellorar e crear servizos para a poboación, favorecendo a mellora do nivel de vida da mesma - o OE4.1. Potenciar todo tipo de servizos á poboación rural, e as súas correspondentes infraestruturas - OX6. Promover a creación e mantemento de emprego - o OE6.1. Fomentar a comercialización dos produtos locais e artesáns - o OE6.2. Fomentar o emprendemento - o OE6.3. Especialización dos sectores - OX10. Non discriminación e integración - o OE10.3. Formación da poboación máis discriminada para que conte coas mesmas oportunidades que a demais poboación para o acceso ó emprego	M1.1. Investimentos en creación e mellora de servizos do territorio. M1.2. Promocionar mediante diferentes divulgacións as DOP e IXP da comarca (folletos, publicación en redes, etc.) M1.3. Pequenos investimentos en empresas xa existentes para a súa ampliación e como consecuencia, o aumento de persoal. M1.4. Promover actividades, feiras, ou festas na contorna, onde se poña en valor os produtos da comarca. M1.5. Apoiar a creación de novas explotacións agrarias que completen as rendas da unidade familiar, tendo prioridade as iniciativas de agricultura ecolóxica. M1.6. Investimentos para a posta en marcha de novas actividades non agrarias nas explotacións para complementar as rendas (divulgación, formación, ocio, etc.). M1.7. Investimentos no sector comercio polo miúdo. En especial a creación e mellora de tendas que comercialicen produtos elaborados/cultivados no territorio en agricultura ecolóxica.

<i>Liña estratéxica</i>	<i>Descrición</i>	<i>Obxectivos Xerais (OX)/ Obxectivos Específicos (OE)</i>	<i>Medidas ou liñas de actuación</i>
LE2	Sostibilidade	Mellora da calidade e a saúde dos alimentos, impulso de actividades económicas sostibles e adaptadas ao cambio climático, rehabilitación do patrimonio para valoralo e reutilizalo - OX1. Explotación de recursos naturais de forma sostible - o OE1.2. Protección da calidade dos alimentos e a saúde - OX3. Recuperación de terra agraria abandonada - o OE3.1. Fomentar a actividade agraria (agrícola, gandeira e forestal) - OX6. Promover a creación e mantemento de emprego - o OE6.1. Fomentar a comercialización dos produtos locais e artesáns - OX7. Loita contra o cambio climático - o OE7.1. Mellora da eficiencia enerxética e pegada de carbono - o OE7.2. Promover unha economía adaptada ó cambio climático	M1.8. Posta en marcha, modernización e ampliación de pequenas empresas non agrarias e artesanais. M2.1. Fomento do emprego de recursos sostibles entre a poboación e as empresas. M2.2. Potenciar a recuperación de variedades autóctonas nas explotacións do territorio. M2.3. Fomentar a realización de accións de formación e concienciación ambiental entre traballadores, asociacións, entidades, público infantil e sociedade en xeral, que axude a coñecer as funcións e beneficios da natureza e a conservación axeitada da mesma. M2.4. Fomentar proxectos de conservación e mellora de espazos e áreas de valor ambiental, que favorezan a biodiversidade e a conservación dos hábitats máis sensibles. M2.5. Investimentos en empresas e explotacións para acadar unha mellor eficiencia enerxética. M2.6. Campañas para concienciar a empresas e poboación sobre unha redución das emisións xeradas. M2.7. Actividades para a poboación onde se forme e se habitúa a poboación a respectar ó medio ambiente.

<i>Liña estratéxica</i>	<i>Descrición</i>	<i>Obxectivos Xerais (OX)/ Obxectivos Específicos (OE)</i>	<i>Medidas ou liñas de actuación</i>
<i>LE3</i>	<i>Desenvolvemento social</i>	Logro dunha sociedade máis xusta e inclusiva, mediante a formación, o emprego, o apoio ás entidades locais e o uso das TIC e o teletraballo - OX8. Potenciar a gobernabilidade territorial e a animación do territorio - o OE8.1. Promoción territorial - o OE8.2. Difundir a estratexia de desenvolvemento local - o OE8.3. Fomento do tecido asociativo - OX9. Fomento da dixitalización e innovación - o OE9.1. Fomentar o uso das TICs e o teletraballo entre a poboación - OX10. Non discriminación e integración - o OE10.2. Promover unha contratación igualitaria en canto a xénero, nos diferentes sectores - o OE10.3. Formación da poboación máis discriminada para que conte coas mesmas oportunidades que a demais poboación para o acceso ó emprego	M2.8. Fomento entre as grandes empresas para conseguir que diminúan a súa pegada de carbono. M2.9. Potenciar a recuperación de variedades autóctonas nas explotacións do territorio. M3.1. Fomento da contratación igualitaria por parte das diferentes empresas do territorio. M3.2. Promover a creación, mellora e posta en funcionamento de centros e espazos destinados á formación e á adquisición de competencias de persoas en desemprego, en especial de colectivos desfavorecidos para facilitar a súa incorporación ao mundo laboral. M3.3. Investimentos para a posta en marcha de novas actividades non agrarias nas explotacións para complementar as rendas (divulgación, formación, ocio, etc.).
<i>LE4</i>	<i>Desenvolvemento sostible</i>	Mellora da calidade de vida e as oportunidades, atracción de visitantes que valoren os recursos naturais, culturais e gastronómicos - OX2. Posta en valor do patrimonio natural, paisaxístico e cultural - o OE2.1. Recuperar e difundir os espazos e elementos paisaxísticos e culturais do territorio para aumento do turismo - o OE2.2. Fomento de empresas e actividades de turismo activo, de natureza e de cultura	M4.1. Investimentos a pequena escala en infraestruturas turísticas e recreativas do territorio. M4.2. Impulsar o territorio como sede de novas empresas de turismo activo. M4.3. Fomento dos produtos locais do territorio a través do turismo

<i>Liña estratéxica</i>	<i>Descrición</i>	<i>Obxectivos Xerais (OX)/ Obxectivos Específicos (OE)</i>	<i>Medidas ou liñas de actuación</i>
		○ OE2.3. Fomentar as infraestruturas recreativas e turísticas a pequena escala - OX4. Mellorar e crear servizos para a poboación, favorecendo a mellora do nivel de vida da mesma ○ OE4.1. Potenciar todo tipo de servizos á poboación rural, e as súas correspondentes infraestruturas - OX5. Aumentar a poboación do territorio ○ OE5.1. Atraer a habitantes mozos e fomentar a posta en marcha de novos proxectos na zona - OX8. Potenciar a gobernabilidade territorial e a animación do territorio ○ OE8.1. Promoción territorial - OX10. Non discriminación e integración ○ OE10.1. Fomentar o relevo xeracional nas explotacións do territorio	(experiencias gastronómicas, enoturismo, turismo rural...) M4.4. Promoción do territorio para atraer novas empresas á contorna. M4.5. Fomento do relevo xeracional das explotacións e da súa ampliación. M4.6. Investimentos para iniciativas de custodia do territorio en espazos protexidos, áreas de valor ambiental e Espazos Naturais de Interese Local. M4.7. Promoción das actividades, accións e talleres de formación e capacitación para o emprendemento rural, fomentar a cultura emprendedora e a xeración de ideas emprendedoras, acompañar ás persoas emprendedoras nas distintas fases de posta en marcha e consolidación de proxectos, a colaboración entre emprendedores, promover a innovación e modernización de empresas, a creatividade e a xeración de novos aproveitamentos para os recursos locais, e outros traballos.

I.2. PROXECTOS E ACCIÓNS ESPECÍFICAS CON IMPACTO SIGNIFICATIVO

Na táboa que figura a continuación, indícanse os proxectos e outras accións específicas que o GDR vai desenvolver ou impulsar, que considera de maior relevancia, con impacto significativo nos obxectivos especificados nos epígrafes anteriores e na liñas estratéxicas mencionadas anteriormente neste documento.

Neste apartado, son recollidos os proxectos a financiar e tamén as actividades a desenvolver directamente polo GDR05 Miño-Ulla.

Táboa 234. Proxectos e accións específicas con impacto significativo

<i>Proxecto/Acción específica</i>	<i>Obxectivo Xeral/específico ó que responde</i>	<i>Liña estratéxica na que se enmarca</i>	<i>Tipo de proxecto ou acción</i>	<i>Produtivo/non produtivo</i>	<i>Descrición</i>
P1 Investimentos en explotacións agrícolas existentes de cara á venda directa, uso de novas tecnoloxías e enerxías renovables	OX1: OE1.1., OE1.2. OX7: OE7.1. OX9: OE9.1.	L1 L2 L3	P	Produtivo	Apoio de pequenos investimentos para explotacións que instalen fontes de enerxía renovables (fomentando un territorio sostible e que respecten o medio ambiente), centros de procesado ou transformado de produtos na propia explotación e/ou amplíen e modernicen as instalacións. Con esta acción prevese un aumento de oportunidades no sector agrario e unha maior xeración de emprego.
P2 Investimento para a creación de novas explotacións	OX1: OE1.1., OE1.2. OX2: OE2.1., OE2.3. OX3: OE3.1. OX10: OE10.1.	L1 L2	P	Produtivo	Apoiar o xurdimento de pequenas explotacións agrarias que complementen a renda percibida de actividades non agrarias da unidade familiar e contribúan á conservación da paisaxe e a manter un medio rural vivo. Apoiarase a creación de explotacións agrícolas, gandeiras ou forestais, tendo prioridade as iniciativas de agricultura ecolóxica, horta que incorpore variedades locais, razas autóctonas, etc. Con esta acción preténdese a creación de emprego na contorno, xerando un maior número de

						oportunidades para poboación moza e sectores en discriminación.
P3	Investimentos en empresas dedicadas á fabricación de produtos protexidos coa DO “Queixo de Arzúa-Ulloa” e “Viño Ribeira Sacra” e IXP “Castaña de Galicia”	OX1: OE1.1., OE1.2. OX3: OE3.1. OX10: OE10.1.	L1 L2	A C P	Produtivo/Non produtivo	Apoiar os produtos locais e artesanais do territorio aumentando o seu valor engadido e promocionándoos tanto dentro como fora do territorio mediante feiras e congresos. Con esta acción preténdese aumentar o número de empresas e produtores que se dediquen a produción e comercialización deste tipo de insumos.
P4	Investimentos en mellora de servizos públicos	OX4: OE4.1. OX5: OE5.1.	L3 L4	P	Non produtivo	Renovación e mellora de servizos da contorna que melloren a calidade de vida da poboación, facendo do territorio un lugar atractivo e onde a súa poboación teña unha boa calidade de vida, fomentando así o aumento de poboación no territorio e as oportunidades de emprego, especialmente entre a poboación máis desfavorecida.
P5	Investimentos en recursos TIC e novas tecnoloxías	OX9: OE9.1. OX10: OE10.2., OE10.3.	L3	P	Produtivo / Non produtivo	Investimentos en recursos TIC e novas tecnoloxías nos diferentes sectores do territorio, así como en lugares públicos onde a poboación poda acceder e manexar ditos recursos. Con esta acción búscase aumentar os coñecementos e formación da poboación do territorio, especialmente dos colectivos máis desfavorecidos, axudado así a que teñan máis posibilidades de acceder ó mundo laboral e facelo dun xeito máis competitivo.
P6	Investimentos en empresas turísticas	OX2: OE2.1., OE2.2., OE2.3. OX8: OE8.1.	L4	A C P	Produtivo / Non produtivo	Pequenos investimentos en empresas e lugares turísticos do territorio para conseguir atraer ó turismo durante todo o ano. Ademais, levaranse a cabo accións de difusión e divulgación dos espazos naturais e paisaxísticos a través de publicacións en redes, páxinas web e participacións en feiras e congresos. Con esta acción preténdese mobilizar a economía do territorio e xerar un maior número de oportunidades laborais.

P7	Creación de infraestructuras de apoio ao emprego e á iniciativa empresarial	OX4: OE4.1. OX5: OE5.1. OX6: OE6.2., OE6.3.	L1 L3 L4	P	Non produtivo	Pequenos investimentos para a atracción de empresas ó territorio e para apoiar a novos emprendedores con ideas innovadores que aposten polo territorio para a implantación do seu proxecto. Con estas acción búscase fomentar a especialización dos diferentes sectores e o impulso económico do territorio con todos os beneficios que isto supón para o territorio.
P8	Creación ou mellora de locais sociais rehabilitando patrimonio para apoiar ao asociacionismo	OX2: OE2.1. OX4: OE4.1. OX8: OE8.3.	L2 L3	P	Non produtivo	Accións de rehabilitación do patrimonio existente, como antigas escolas, casas reitorais ou outras construcións tradicionais para albergar locais sociais para as asociacións do territorio que permitirían a estas celebrar reunións e actividades, fomentar a convivencia interxeracional, a transmisión de coñecemento e tradicións e tamén para a realización de cursos e actividades lúdicas e deportivas.
P9	Animación do territorio	OX8: OE8.1., OE8.2.	L2 L3 L4	A	Non produtivo	Accións de promoción e animación do territorio mediante a publicación de redes e páxinas web e a través da participación en feiras e congresos. Con esta acción preténdese xerar un valor engadido do territorio a través do patrimonio natural e cultural do territorio e dos produtos locais e artesanías.

I.3. ACTUACIÓN PROPIAS DE ANIMACIÓN A REALIZAR POLO GRUPO

Na táboa que figura a continuación, indícanse as actuacións de animación específicas que o GDR vai desenvolver ou impulsar, que considera de maior relevancia, con impacto significativo nos obxectivos especificados nos epígrafes anteriores e na liñas estratéxicas mencionadas anteriormente neste documento.

Táboa 235. Programación das actuacións propias de animación a realizar polo grupo

Actuación	Contido das actividades previstas (destinatarios, recursos utilizados, formatos e canles, ...)
A1. Circuíto de carreiras	Toda a poboación
	Proxecto non produtivo de animación e promoción territorial, no que a través da práctica do deporte se pretende aumentar a cohesión territorial entre os distintos concellos que conforman o territorio do GDR05, ao tempo que se da a coñecer o territorio de cara ao exterior.
	O GDR05, asumirá o custo de: - Cronometraxe das probas e software circuíto. - Publicidade e difusión das carreiras (con notas de prensa e insercións de anuncios). - Cartelería promocional das carreiras e agasallos aos participantes. - Seguro dos participantes.
A2. Publicación de recursos do territorio	Poboación do territorio propio e territorios próximos
	Proxecto non produtivo de animación e promoción territorial, no que a través diferentes publicacións dixitais e en papel, daranse a coñecer os produtos locais e artesanais que se producen no territorio do GDR05 e dos produtos protexidos coa D.O. “Queixo de Arzúa-Ulloa” e “Viño Ribeira Sacra”.
	O GDR05, asumirá o custo de: - Recollida de información (fotografías, direccións, contactos..)

<i>Actuación</i>	Contido das actividades previstas (destinatarios, recursos utilizados, formatos e canles, ...)
	- Elaboración do borrador das publicacións. - Impresión e publicación dos formatos finais. - Distribución dos folletos impresos.
	Poboación allea ó territorio
	Proxecto non produtivo de animación e promoción territorial, no que a través diferentes publicacións dixitais e en papel, daranse a coñecer o patrimonio natural e cultural do territorio, e mediante as que se pretende atraer un maior número de turistas ó longo de todo o ano.
A3. Publicación de guías turísticas	O GDR05, asumirá o custo de: - Recollida de información (fotografías, direccións, contactos..) - Elaboración do borrador das publicacións - Impresión e publicación dos formatos finais. - Distribución dos folletos impresos. - Participación en feiras e congresos.

I.4. PLAN DE FORMACIÓN DO GDR

Unha das principais estratexias para a creación de emprego no medio rural é a través do emprendemento e/ou autoemprego. A través desta formación preténdese promover as habilidades emprendedoras, así como formar sobre as distintas competencias necesarias, a oportunidade que representa o aproveitamento sostible dos recursos locais, a elaboración dos plans de negocio, coñecer as fontes de financiamento, identificar experiencias demostrativas e innovadoras que poidan orientar a posta en marcha dos proxectos, avanzar no coñecemento das novas ferramentas web para mellorar a comercialización e o posicionamento das empresas rurais, etc.

Os obxectivos específicos do Plan de Formación, son os seguintes:

- Aproveitamento dos recursos locais e uso dos mesmos para xerar emprego no territorio.
- Fomentar a cultura emprendedora e o asentamento de poboación.
- Mellorar coñecementos específicos dos diferentes sectores como: agricultura ecolóxica, iniciativas “verdes” ou turismo sostible entre outros.
- Economía baixa en carbono
- Conexión do persoal formado con empresas do territorio a través de prácticas, xornadas de portas abertas e etc.

Os requisitos e/ou criterios preferentes para a selección do alumnado, serán os seguintes:

1. Estar en situación de desemprego e/ou ser un emprendedor.
2. Pertencer aos sectores aos que van dirixidos o Plan de Formación.
3. Ser maiores de 16 anos.
4. Coñecementos básicos na navegación web.
5. Pertencer a un colectivo con dificultades para a inserción laboral.
6. Ter interese na posta en marcha dunha iniciativa emprendedora no ámbito territorial do GDR05.

O proceso de selección do alumnado e participantes nas actividades formativas, constará das seguintes fases:

- Cumprimentación dunha ficha de inscrición, para a recollida de información relativa aos criterios de selección.
- Avaliación dos criterios de selección e valoración dos mesmos.
- Comunicación definitiva das persoas admitidas.

I.4.1 DIAGNOSE DO MERCADO LABORAL DO TERRITORIO E RELACIÓN COA ESTRATEXIA DO GDR

A base económica do GDR05 está fortemente apoiada no sector agrario, por unha banda, e no comercio e servizos, pola outra. A industria só ten unha importancia relativa na base produtiva do territorio. Os sectores non agrarios concéntranse maioritariamente nos núcleos de Sarria e Chantada, e en menor medida en Monterroso. O resto do espazo do territorio ten unha importante dedicación agraria.

Doutra banda, o **sector primario** ten unha grande importancia no territorio do GDR05, tanto pola poboación que ocupa como pola superficie dedicada ao mesmo. Dentro do sector agrícola destaca a especialización gandeira da zona, cara o vacún de leite e en segundo lugar ao de carne, e por último o cultivo de vides para viño (nas ribeiras do Miño, baixo o amparo da DOP Ribeira Sacra), e a produción (na súa maioría ecolóxica) de cereixas, castañas e mazás para sidra. A produción de castaña (o territorio está dentro da IXP Castaña de Galicia) e de mazá deron lugar á instalación de pequenas industrias elaboradoras e transformadoras.

A **industria** no territorio do GDR05 non está moi desenvolvida. O sector secundario industrial estrutúrase principalmente entornando á industria manufactureira, e dentro da mesma, que este sector baséase no aproveitamento dos recursos locais. As industrias agroalimentarias teñen moita importancia, especialmente as empresas de alimentación (cárnicas, de fabricación de lácteos, de panadería, e de fabricación de produtos para a alimentación animal) e as de fabricación de bebidas.

O **sector terciario** ou sector servizos ten un peso moi significativo no territorio do GDR05 e atópase notablemente desenvolvido. A pesar da importancia que o sector servizos ten no territorio, os concellos cun maior número de empresas no sector terciario son os dous grandes polos do territorio e que ademais contan con máis poboación, Sarria e Chantada. Existe un claro contraste entre estes dous concellos, e os de O Páramo, Paradela, Antas de Ulla, Carballedo e Portomarín, onde o sector servizos se atopa menos desenvolvido. A actividade que máis empresas ten no sector servizos é a do comercio, do transporte e almacenamento. O maior número de empresas existentes neste sector son de pequeno tamaño, con algunha excepción. Fóra de Sarria e Chantada, no resto dos concellos do GDR05 hai moi poucas empresas de actividades administrativas e servizos auxiliares. Con respecto ao **turismo**, en xeral, os concellos de O Páramo, Taboada e Antas de Ulla, destacan polo baixo número tanto de establecementos como de prazas, en contraste con outros territorios máis desenvolvidos.

Con esta análise, detéctanse unha serie de carencias no territorio en torno ó mercado laboral, as cales son mencionadas a continuación:

- Sector industrial escasamente desenvolvido e moi atomizado.
- Empresas de reducida dimensión e escasamente xeradoras de emprego.
- Escasa capacidade innovadora e de incorporación da tecnoloxía.
- Cifras de paro importantes nos colectivos de xente nova e maiores de 50 anos.
- Dificultades de acceso ao emprego en zonas rurais de baixa densidade de poboación.
- Non adaptación das empresas e a poboación o ás TIC.

- Escaso poder de negociación dos produtores agrogandeiros coa industria e distribución.
- Pouca transformación dos produtos do sector primario dentro do territorio.
- Centralización do sector turístico nun par de concellos do territorio.

O obxectivo xeral do Plan de Formación, é mellorar a capacitación para o emprego da poboación activa do territorio facilitando a súa inserción laboral. As actividades formativas, deseñadas e programadas neste Programa de Formación, van a estar dirixidas preferentemente aos seguintes sectores:

- Sector agroalimentario.
- Sector forestal.
- Sector turismo.

I.4.2 PLAN DE FORMACIÓN

A continuación preséntase a planificación da formación para o período 2023-2027, susceptible de ser modificada en función das prioridades e/ou necesidades detectadas:

Táboa 236. Plan de formación

Actividade formativa	Xustificación	Formato	Duración	Requisitos alumnado	Requisitos persoal formador
Sector: Agroalimentario					
<i>F1. Utilización das TICs no sector agrario</i>	Formación do sector no uso de TICs e novas tecnoloxías centrando a formación no manexo do caderno dixital, adaptando as explotacións as novas tecnoloxías e o uso do caderno dixital obrigatorio a partir do próximo ano.	Presencial en diferentes concellos do territorio	8 horas	- Poboación do territorio que conta cunha explotación. - Poboación do territorio que ten un proxecto para iniciarse na actividade agraria.	Enxeñeiro/a técnico/a agrícola ou enxeñeiro/a agrónomo/a
<i>F2. Utilización das TICs no sector agroalimentario</i>	Formación dos sector no uso de novas tecnoloxías, páxinas web, redes sociais, márketing dos produtos locais e venta online; dotando a estes produtos dun valor engadido e mellorando a súa competitividade fora do territorio.	Presencial en diferentes concellos do territorio	10 horas	- Produtores que vendan de forma directa os seus produtos. - Comercios do territorio que vendan produtos locais.	Técnico/a informático/a
<i>F3. Transformación no sector agroalimentario</i>	Seminario sobre a transformación dos produtos obtidos no campo na propia explotación, e a súa posterior venta directa.	Presencial en diferentes concellos do territorio	8 horas	- Poboación do territorio que conta cunha explotación. - Poboación do territorio que ten un proxecto para	Enxeñeiro/a técnico/a agrícola ou enxeñeiro/a agrónomo/a

Actividade formativa	Xustificación	Formato	Duración	Requisitos alumnado	Requisitos persoal formador
				iniciarse na actividade agraria.	
Sector: Forestal					
<i>F4. Utilización das TICs: novas tecnoloxías no sector forestal</i>	Integración de novas tecnoloxías no traballo diario das empresas do sector, para aproveitar todo o seu potencial e mellorar a competitividade das empresas do territorio GDR05.	Presencial	10 horas	- Emprendedores do sector forestal que operen no territorio.	Enxeñeiro/a forestal
Sector: Turismo					
<i>F5. Utilización das TICs no sector turístico</i>	Formación dos sector no uso de novas tecnoloxías, páxinas web, redes sociais, márketing e promoción do territorio para acadar un maior número de turistas durante todo o ano.	Presencial	8 horas	- Emprendedores do sector turismo que operen no territorio.	Técnico/a informático/a
<i>F6. Especialización do sector turístico</i>	Formación do sector en turismo sostible e innovación turística que sirvan para impulsar un turismo de calidade no territorio do GDR05 e impulsar o emprego no sector.	Presencial	8 horas	- Emprendedores do sector turismo que operen no territorio.	Graduado/a en Turismo
Sector: Multisectorial					
<i>F7. A pegada de carbono en sectores públicos e privados</i>	Formación e sensibilización sobre a pegada de carbono/CO ₂ de diferentes actividades nos sectores públicos (especialmente as	Presencial	2 horas	- Emprendedores de calquera sector produtivo así como entidades locais	Enxeñería ou grado relacionado

Actividade formativa	Xustificación	Formato	Duración	Requisitos alumnado	Requisitos persoal formador
	entidades locais) e privados (agroalimentario, turístico, servizos...). Tanto cálculo e rexistro no Rexistro oficial do MITECO, como as accións de compensación e absorción (mercados de carbono e o papel das CMVMC)				

I.5. PLAN DE COOPERACIÓN E TRABALLO EN REDE CON OUTROS GDR E ENTIDADES

O GDR05 Miño-Ulla vai poñer en marcha actividades de colaboración con outros grupos de desenvolvemento rural, a modo de Grupos de Traballo, co obxectivo de promover accións estratéxicas nos seus territorios.

Os Grupos de Traballo son unha iniciativa de colaboración entre Grupos de Desenvolvemento Rural (GDR) de Galicia co espírito de coordinar as súas EDLP. Estrutúranse en catro temáticas específicas, segundo a táboa actualizada que se reflicte ao comezo deste documento. Estes grupos teñen como obxectivo abordar retos comúns e aproveitar oportunidades de desenvolvemento territorial nos territorios dos GDR participantes.

A través da cooperación e coordinación entre os GDR e outros axentes relevantes, os Grupos de Traballo buscan promover a reunión, formación, intercambio de coñecementos e a creación dunha rede de traballo en torno á temática elixida. O seu obxectivo principal é articular proxectos e accións que teñan un impacto positivo nos territorios rurais e traballar para a obtención de fondos que permitan o seu desenvolvemento.

Por outra banda, o GDR Miño Ulla tamén vai a participar con outros GDR de Galicia en proxectos de cooperación interterritorial. En algúns casos trátase de dar continuidade á participación en cooperación que o noso GDR xa mantivo no anterior período de programación. Noutros casos trátase de unirse a experiencias de cooperación desenvolvidas con éxito por outros GDR para tentar estendelas ao noso territorio de actuación. Por último, tamén se tentará por en marcha novos proxectos de cooperación aproveitando sinerxías e recursos existentes.

Táboa 237. Relación de Grupos de Traballo e Proxectos de Cooperación con participación do GDR05

Grupos de Traballo	Breve descrición (ver nas seguintes páxinas máis detalle)
<i>GT1. Recuperación de terras agrarias. Ferramentas para a xestión do territorio</i>	Recuperar terras abandonadas para poñelas en uso novamente mediante o emprego das distintas ferramentas incluídas na Lei de Recuperación da Terra Agraria de Galicia
<i>GT2. Produtos agroalimentarios. Potenciación do sector agropecuario</i>	En liña coa estratexia europea Da Granxa á Mesa, recuperar a produción local e a súa transformación e o seu consumo no mesmo territorio, con pautas para a produción como a agricultura ecolóxica e modelos sostibles e potenciar o seu consumo de forma local, como Km 0, de proximidade, en restauración colectiva.
Proxecto de Cooperación	Breve descrición (ver nas seguintes páxinas máis detalle)
<i>C1. Rede Eco-comedores Galicia</i>	Incluír en comedores de centros comunitarios menús con produto local, de tempada e/ou ecolóxico
<i>C2. Ordenación territorial da terra agraria a través do sistema de permutas</i>	Comprobar se as permutas se adaptan a zonas con actividade sen problemas de identificación de propietarios

Grupos de Traballo	Breve descrición (ver nas seguintes páxinas máis detalle)
<i>C3. Interritmos Sons do Rural</i>	Empregar a cultura como fonte de desenvolvemento territorial promovendo a profesionalidade de artistas que innovan coa música tradicional
<i>C4. Camiños a Compostela</i>	Crear e promover paquetes turísticos culturais que inclúan o patrimonio de varios territorios

GRUPOS DE TRABAJO (GT) ENTRE GDR DE GALICIA

O proceso de posta en marcha dos catro GT definidos previamente divídese en dúas fases. A primeira, consistente na definición do obxectivo deste GT, das súas temáticas, dos GDR que os forman e da metodoloxía a empregar para a súa posta en funcionamento. A segunda fase, que consistirá na posta en marcha dos GT, se iniciará coa aprobación, se é o caso, das EDLP e se prolongará durante toda a implementación das estratexias.

Primeira fase

Esta fase comezou durante a elaboración das EDLP e dáse por rematada coa presentación da EDLP. Os traballos desenvoltoos durante esta fase levaron as seguintes premisas e conclusións:

- Definición dos GT en base ás temáticas de interese para os GDR. Quedando constituídos como segue:
 - Grupo traballo: Auga e Enerxía. Cambio climático e innovación ambiental
 - Grupo Traballo: Recuperación de terras agrarias. Ferramentas para a xestión do territorio
 - Grupo Traballo: Produtos agroalimentarios. Potenciación do sector agropecuario
 - Grupo Traballo: Turismo en zonas rurais
 - Grupo Traballo: Innovación e dixitalización
- Incorporación dos GDR aos GT, segundo os seus interese e de xeito voluntario. Quedando como segue:

Grupo: Auga e Enerxía. Cambio climático e innovación ambiental Grupos inscritos: GDR1 Terras de Miranda GDR2 Terra Chá GDR3 Montes e Vales Orientais GDR10 Limia Arnoia (<i>coordinador</i>) GDR13 Condado-Paradanta GDR15 Pontevedra-Morrazo GDR 16 Pontevedra Norte GDR20 Ulla Tambre Mandeo GDR24 Seitura 22	Grupo: Recuperación de terras agrarias. Ferramentas para a xestión do territorio Grupos inscritos: GDR2 Terra Chá GDR3 Montes e Vales Orientais GDR4 Comarca de Lugo GDR5 Miño-Ulla GDR 7 Valdeorras GDR8 Sil-Bibei-Navea GDR9 Monteval GDR10 A Limia-Arnoia GDR12 Carballiño-O Ribeiro GDR13 Condado Paradanta (<i>coordinador</i>) GDR15 Pontevedra-Morrazo GDR16 Pontevedra Norte GDR17 Salnés-Ulla-Umia GDR19 Terras de Compostela GDR21 Ordes Asdecomor GDR22 Costa da Morte GDR23 Mariñas Betanzos GDR24 Seitura 22
Grupo: Produtos agroalimentarios. Potenciación do sector agropecuario Grupos inscritos: GDR1 Terras de Miranda GDR3 Montes e Vales Orientais GDR5 Miño-Ulla GDR8 Sil-Bibei-Navea GDR9 Monteval GDR11 ADERCOU GDR13 Condado-Paradanta GDR15 Pontevedra Morrazo GDR 16 Pontevedra Norte GDR17 Salnés-Ulla-Umia GDR19 Terras de Compostela GDR21 Ordes Asdecomor GDR22 Costa da Morte GDR23 Mariñas Betanzos GDR24 Seitura 22 (<i>coordinador</i>)	Grupo: Turismo en zonas rurais Grupos inscritos: GDR1 Terras de Miranda GDR3 Montes e Vales Orientais (<i>coordinador</i>) GDR4 Comarca de Lugo GDR7 Valdeorras GDR9 Monteval GDR12 Carballiño-O Ribeiro GDR13 Condado-Paradanta GDR15 Pontevedra-Morrazo GDR16 Pontevedra Norte GDR17 Salnés-Ulla-Umia GDR19 Terras de Compostela

- Os GT enmárcanse dentro do epígrafe F do Anexo C como uns instrumentos para a coordinación das EDLP. Porén, acórdase por unanimidade, dos GDR que forman os GT, que deben ser unha oportunidade de cara a atender e tentar resolver problemas territoriais detectados máis alá das competencias do LEADER, axudando a consolidar aso GDR como axentes relevantes nos territorios.
- A posta en marcha de proxectos cara á obtención de fondos para os territorios, máis alá do que nos posibilita o LEADER é un dos obxectivos principais destes Grupos de Traballo.
- Reunirse, formarse, compartir e crear unha rede de traballo entre os GDR e con axentes das temáticas dos GT serán as principais liñas de traballo, co obxectivo de articular proxectos que teñan impacto nos territorios.

6. A composición dos GT é aberta, polo que ao longo das estratexias poderán incorporarse GDR interesados nas súas temáticas. Do mesmo xeito, preténdese que os GT sexan dinámicos e operativos. Para iso, redactarase un regulamento de funcionamento co obxecto de crear as condicións de traballo máis axeitadas e xerar produtividade. Tamén se regulará a posible baixa dos GDR que non participen activamente no GT.

Segunda fase

A partir da aprobación das EDLP por parte da AGADER, baixo un regulamento de réxime interno por definir, traballárase baixo a metodoloxía que se indica a continuación, coas seguintes consideracións:

- A metodoloxía de traballo que pretendemos desenvolver é un proceso aberto e vivo. Polo tanto acordase que se ao longo da implementación das estratexias, no caso de detectarse a necesidade de crear outros GT, os GDR interesados organizaranse en función dos seus intereses comúns.
 - Así mesmo, se dentro dun GT actual se detecta a necesidade de crear subgrupos en beneficio da súa eficacia u eficiencia poderase e deberase constituír tales subgrupos.
1. Elaborar e aprobar un regulamento de uso interno para garantir o correcto funcionamento dos GT e a obtención dos seus obxectivos.
 2. En base ás matrices DAFO de cada GDR, elaborárase unha relación de necesidades e potencialidades, en cada temática do GT, para resolver as debilidades, ameazas e/ou potenciar as fortalezas e oportunidades dos seus territorios. A continuación haberá que acordar e reflectir cales das necesidades son de interese común para os diferentes territorios e, sobre elas, marcar prioridades. O punto de partida para este traballo pode ser o que manifestaron os diferentes GDR na reunión que se celebrou en Lalín o 6 de xuño do presente ano e que se reflicten neste documento ao final do mesmo.
 3. Segundo a priorización de necesidades e potencialidades haberá que marcar obxectivos xerais e obxectivos específicos dos GT.
 4. Definir plan de acción e as correspondente liñas estratéxicas e indicadores para o seu seguimento e avaliación
 5. Tamén será de interese Identificar os axentes e entidades de interese para os diferentes GT que, de maneira puntual, poidan participar co obxecto de formar, consultar, ou establecer colaboracións.

Relación de intereses manifestados polos gdr na reunión celebrada o 6 de xuño do presente ano en lalin.

Grupo de traballo auga e enerxía

No cadro seguinte recóllense as temáticas prioritarias para os GDR que conforman este GT e que está coordinado polo GDR 10 Limia Arnoia.

GRUPO	TEMÁTICAS PRIORITARIAS	AXENTES DE INTERESE
GDR 1 Terras de Miranda	Xestión da auga e enerxía na agricultura	Confederación hidrográfica.

GRUPO	TEMÁTICAS PRIORITARIAS	AXENTES DE INTERESE
<i>GDR 2 Terra Cha</i>	Xestión da auga e enerxía na agricultura. Comunidades enerxéticas locais.	Confederación hidrográfica. Axencia Europea do Medio Ambiente.
<i>GDR3 Montes e Vales Orientais</i>	Comunidades Enerxéticas Xestión de auga potable en rutas e camiños	FEGAMP Augas de Galicia
<i>GDR 10 Limia Arnoia</i>	Xestión da auga e enerxía na agricultura. Xestión da auga en núcleos urbanos. Sensibilización e manexo da auga como limitante para o desenvolvemento.	GDR. Empresas Galegas de xestión da auga (Viaqua, Espina e Delfín, Hidrantia,...)
<i>GDR13 Condado Paradanta</i>	Optimización do recurso para uso humano e de regadío Comunidades Enerxéticas	Confederación hidrográfica.
<i>GDR 15 Pontevedra-Morrazo</i>	Descarbonización e cambio climático, servizos ecosistémicos do monte, comunidades enerxéticas e sensibilización ambiental / retos sectoriais	
<i>GDR 16 Pontevedra Norte</i>	Comunidade enerxéticas. Enerxías renovables.	DX Patrimonio Natural. SIAM.
<i>GDR 20 – Ulla Tambre Mandeo</i>	Comunidade enerxéticas. Boas practicas. Economía Circular. Auga e contaminación.	DX de Gandaría. SINAC.
<i>GDR 24 - Seitura</i>	Comunidade enerxéticas. Mobilidade Rede traídas veciñais.	DX Desenvolvemento Rural

Recuperación de terras agrarias. Ferramentas para a xestión do territorio

No cadro seguinte recóllense as temáticas prioritarias para os GDR que conforman este GT e que está coordinado polo GDR 13 Condado Paradanta.

GRUPO	TEMÁTICAS PRIORITARIAS
<i>GDR 2 Terra Cha</i>	Posta en marcha de instrumentos da Lei de recuperación da terra agraria galega (LRTAG). Concretamente polígonos e permutas.
<i>GDR 3 Montes e Vales Orientais</i>	Aplicación dos instrumentos da LRTAG a través do GDR.
<i>GDR 4 Comarca de Lugo</i>	As permutas como vía de recuperación da terra agraria.
<i>GDR 5 Miño - Ulla</i>	Posta en marcha de instrumentos da LRTAG co obxecto de aumentar a base territorial das explotacións de vacún e de viñado.
<i>GDR 7 Valdeorras</i>	LRTAG orientada á loitar contra o abandono das terras, base territorial para as explotacións, prevención dos incendios, recuperación demográfica e mellora da calidade de vida da poboación no rural.
<i>GDR8 Sil-Bibei- Navea</i>	Posta en marcha de instrumentos de recuperación de terra agraria
<i>GDR 9 Monteval</i>	Os instrumentos da LRTAG como ferramentas para a loita contra os incendios forestais. Asesoramento iniciativas privadas que poden xurdir no territorio Impulso aos polígonos agroforestais privados. Difusión e divulgación da lei entre a poboación local.

GRUPO	TEMÁTICAS PRIORITARIAS
<i>GDR 10 Limia Arnoia</i>	Proxecto A TERRA. Intentando crear metodoloxía de traballo para a aplicación da LRTAG.
<i>GDR12 Carballiño-O Ribeiro</i>	Novas producións coas posibilidades que dá a LRTAG. Así como estudo de loita contra as pragas e enfermidades na vide.
<i>GDR13 Condado-Paradanta</i>	A LRTAG debe ser unha oportunidade para xerar novas actividades produtivas no sector primario e artellar fórmulas de convivencia entre estas e os residentes dos territorio favorecendo a transición ecolóxica dos territorios.
<i>GDR15 Pontevedra-Morrazo</i>	Aplicación dos instrumentos da LRTAG, facendo fincapé, na formación e asesoramento para promover os instrumentos de mobilización e recuperación, de iniciativa privada.
<i>GDR 16 Pontevedra Norte</i>	Desenvolver Banco de Explotacións.
<i>GDR 17 Salnés-Ulla-Umia</i>	
<i>GDR 19 Terras de Compostela</i>	Formarse para interpretar a LRTAG e asesorar a iniciativas públicas e privadas.
<i>GDR 21 - Asdecomor</i>	As permutas e os polígonos agroforestais como vía de recuperación da terra agraria, fundamentalmente no sector forestal. Reorientar a produción gandeira e recuperación da produción de variedades tradicionais.
<i>GDR 22 Costa da Morte</i>	Accións formativas relacionadas coa interpretación da LRTAG. Posta en marcha de polígonos agroforestais e realización de permutas para dotar de base territorial ás empresas do sector. Recuperación de variedades tradicionais e introdución de novas variedades de produtos agrogandeiros e forestais.
<i>GDR 23 Mariñas Betanzos</i>	
<i>GDR 24 - Seitura</i>	Aplicación dos instrumentos da LRTAG.

Grupo de traballo produtos agroalimentarios. Potenciación do sector agropecuario

A continuación recóllense as temáticas prioritarias para os GDR que conforman este GT e que está coordinado polo GDR 24 Seitura 22:

GRUPO	TEMÁTICAS PRIORITARIAS
<i>GDR 1 Terras de Miranda</i>	Estratexia da Granxa a Mesa. Sist. Alimentarios Sostibles. Ecocomedores. Transformación e comercialización de produtos agroalimentarios
<i>GDR 3 Montes e Vales Orientais</i>	Estratexia da Granxa a Mesa. Sist. Alimentarios Sostibles.
GDR 5 Miño - Ulla	Transformación e comercialización alimentaria. Agricultura ecolóxica
<i>GDR 8 Sil – Bibeí – Navea</i>	Proxecto Silbina Transformación alimentaria
<i>GDR 9 - Monteval</i>	Estratexia da Granxa a Mesa Sistemas Alimentarios Sostibles Ecocomedores
<i>GDR 11 Comarca de Ourense</i>	Estratexia da Granxa a Mesa. Km 0. Comedores Escolares.
<i>GDR 13 Condado - Paradanta</i>	Estratexia da Granxa a Mesa

GRUPO	TEMÁTICAS PRIORITARIAS
	Producción, transformación e comercialización de produtos agroalimentarios Ecocomedores
<i>GDR15 Pontevedra-Morrazo</i>	Estratexia da Granxa a Mesa. Produción e transformación ecolóxica. Consumo de proximidade. Comercialización conxunta. Promoción e valorización das IXP, DO, AA.
<i>GDR 16 Pontevedra Norte</i>	
<i>GDR 17 Salnés-Ulla-Umia</i>	
<i>GDR 19 Terras de Compostela</i>	Consumo Km 0. Relacións produtores-hostaleiros. Mercados locais
<i>GDR 21 – Comarca de Ordes</i>	Km 0. Mercados locais. Comedores comunitarios. Aproveitamento segundas calidades.
<i>GDR 22 – Costa da Morte</i>	Valorización da produción de destrío para o seu aproveitamento. Consumo de proximidade e comedores comunitarios (Ecocomedores). Recuperación de variedades autóctonas e introdución de novas variedades de produtos agrogandeiros. Transformación da produción convencional en ecolóxica
<i>GDR 23 Mariñas Betanzos</i>	
<i>GDR 24 - Seitura</i>	Estratexia da Granxa a Mesa. Ecocomedores.

Grupo de turismo en zonas rurais

No cadro seguinte recóllense as temáticas prioritarias para os GDR que conforman este GT e que está coordinado polo GDR 03 Montes e Vales Orientais.

GRUPO	TEMÁTICAS PRIORITARIAS
<i>GDR1 Terras de Miranda</i>	Integrar as novas tecnoloxías como eixo transversal. Turismo sostible e ecoturismo Vinculación dos recursos turísticos mar e interior Paquetización da oferta do territorio
<i>GDR3 Montes e Vales Orientais</i>	Ecoturismo e turismo activo de natureza. Traballar a sostibilidade turística dende o enfoque social, económico e ambiental.
<i>GDR4 Comarca de Lugo</i>	Sostibilidade turística e intercambio de experiencias.
<i>GDR7 Valdeorras</i>	Turismo sostible, enoturismo e propostas de turismo industrial
<i>GDR9 Monteval</i>	Iniciativas ligadas ao Enoturismo e Turismo arqueolóxico e de natureza Como axudar ao sector na creación de destino turístico e imaxe de marca vencellada aos valores territoriais? Impulso ao emprendemento neste sector
<i>GDR12 Carballiño-O Ribeiro</i>	Mobilidade para o sector turístico. Empresas de servizos complementarios.
<i>GDR13 Condado-Paradanta</i>	Potenciar o agroturismo e o turismo intelixente.
<i>GDR15 Pontevedra-Morrazo</i>	Enfoque transversal da sostibilidade. Turismo verde e enoturismo.

GRUPO	TEMÁTICAS PRIORITARIAS
GDR16 Pontevedra Norte	Paquetizar oferta conxunta de varios territorios.
GDR17 Salnés Ulla Umia	
GDR19 Terras de Compostela	Crear experiencias de interese para Touroperadores; estudar interese dos operadores antes de facer paquetes Enogastronomía.

PROXECTOS DE COOPERACIÓN DO GDR05 MIÑO-ULLA

C1. REDE ECO-COMEDORES GALICIA

<i>Antecedentes, xustificación e interese</i>	A proposta de proxecto de cooperación xorde do proxecto de experiencias previas desde varios GDRs desde o ano 2019, buscando con este proxecto amplificarse a outros territorios de Galicia, buscando complementariedades e compartir aprendizaxes. Con esta actuación de cooperación se propón ampliar estas accións piloto, para apoiar e revisar os menús de cada centro que dispón da súa propia cociña, e favorecer a incorporación de produtos locais e de tempada.
<i>Breve descrición do proxecto</i>	A finalidade do proxecto é impulsar desde os Grupos de Desenvolvemento Rural (GDR) a incorporación de centros educativos ou outro tipo de centros comunitarios (residencias terceira idade, infancia, etc.) nunha nova “Rede”, que se chamará Rede Eco-Comedores, coa finalidade de que inclúan nos seus menús produto local, de tempada e/ou ecolóxico.
<i>Obxectivos</i>	Acompañar á comunidade escolar e outros centros residenciais durante o curso para revisar os menús de cada centro, analizando as necesidades e cambios que sería necesario aplicar para elaborar menús saudables, con produto local, de tempada e ecolóxico, sen que supoña un incremento económico da partida alimentaria. Facilitar o acceso aos produtos locais, mellorando a comercialización en circuitos curtos e o contacto entre as escolas e os agricultores/as que permita integrar estas producións no menú, coa correspondente diminución da pegada de carbono derivada do aforro nos transportes a grandes distancias dos alimentos. Divulgar e dar a coñecer o proxecto entre as familias e equipos xestores dos centros, e na sociedade en xeral, así como promover o cambio de modelo de consumo e cambios normativos que o favorezan.
<i>Entidades cooperantes</i>	GDR 1 Terras de Miranda, GDR 2 Terra Chá, GDR 3 Montes e Vales Orientais, GDR 4 Comarca de Lugo, GDR 5 Miño-Ulla, GDR 9 Monteval, GDR 10 A Limia Arnoia, GDR11 Adercou, GDR 13 Condado Paradanta, GDR14 EuRural. GDR 20 Ulla Tambre Mandeo, GDR 21 Asdecomor, GDR 22 Costa da Morte, GDR 23 Mariñas-Betanzos, GDR 24 Seitura 22
<i>Valor engadido da cooperación</i>	Acompañar a aprendizaxe común no proceso de transición alimentaria Aumentar a visibilidade da produción local de alimentos, o papel dos agricultores no rural, así como o traballo desenvolvido dende a Rede. Aproveitar sinerxías e complementariedades entre as distintas producións dos territorios participantes, reforzándose mutuamente. Facer visible conxuntamente a contribución que os alimentos poden facer para mitigar o cambio climático e manter viva a cultura rural.
<i>Accións a desenvolver</i>	Asesoramento nutricional aos centros adheridos Accións de sensibilización, formación e talleres Apoio na organización de xornadas de menú con produto local e/ou ecolóxico Información e comunicación

C1. REDE ECO-COMEDORES GALICIA

	Apoio ao sector produtor e mellora da loxística
<i>Repercusión</i>	O fortalecemento das canles curtas de comercialización das producións locais contribuirá a reducir a pegada de carbono do sistema alimentario local en Galicia. O uso de produtos de tempada reducirá a pegada ecolóxica dos alimentos. O fomento da produción ecolóxica e de proximidade permitirá un mellor estado da biodiversidade ambiental.

C2. ORDENACIÓN TERRITORIAL DA TERRA AGRARIA A TRAVÉS DO SISTEMA DE PERMUTAS

<i>Antecedentes, xustificación e interese</i>	A ordenación do territorio e a recuperación da terra agraria en desuso está sendo un dos alicerces sobre os cales se están centrando as políticas públicas para xerar actividade no rural e, deste xeito, ampliar a base de posibilidades laborais no mesmo e polo tanto fixar poboación. Isto fixo que no período 2014-2020, tres GDR puxeran en práctica a metodoloxía de permutas mediante un proxecto de cooperación, que queren facer extensibles a outros territorios no período 2023-2027
<i>Breve descrición do proxecto</i>	Proxecto de cooperación para o estudo da ordenación da terra agraria a través do sistema de permutas. O obxectivo principal da actuación é poñer en práctica en varias zonas piloto con características diferentes o procedemento de ordenación da terra agraria a través do sistema de permutas que permita avaliar a súa aptitude para aplicar o mesmo en zonas nas cales non existen problemas nin de identificación da titularidade do parcelario, nin necesidade de mais infraestrutura viaria, sobre todo naquelas áreas con actividade consolidada e co fin de mellorar a produtividade das explotacións existentes e/ou o nacemento de novas iniciativas.
<i>Obxectivos</i>	Avanzar no desenvolvemento dunha ferramenta sinxela de ordenación territorial orientada a mellorar a competitividade das explotacións a través do redimensionamento en terra das mesmas. Crear unha aplicación/plataforma tecnolóxica que permita facer dende os usuarios propostas de modificación territorial a través de permutas dunha área agraria determinada. Coñecer fórmulas de loita contra o minifundio doutros lugares onde se están a desenvolver dende a iniciativa pública e/ou privada. Expor a validez da ferramenta para diferentes áreas e contornas agrarias. Avaliar os custes da ferramenta para valorizar a mesma como unha solución válida en áreas con boa infraestrutura de camiños e accesos. Establecer un procedemento legal ao amparo da Lei de Mellora da estrutura territorial Agraria (METAGA) e da Lei da Recuperación da Terra Agraria de Galicia, que poida ser tomada como base regulamentaria por parte da administración (Xunta).
<i>Entidades cooperantes</i>	GDR 4 Comarca de Lugo, GDR 5 Miño-Ulla, GDR 6 Ribeira sacra Courel, GDR 17 Salnés-Ulla-Umia; GDR 18 Deloa, GDR 19 Terras de Compostela, GDR 21 Asdecomor, GDR 22 Costa da Morte
<i>Valor engadido da cooperación</i>	Este proxecto de cooperación pretende plasmar sobre o terreo as múltiples posibilidades que ten a figura das permutas á hora de poñer en valor a terra agraria e favorecer o redimensionamento das explotacións, e ó tempo configurar un esquema e/ou procedemento de xestión do mesmo que sexa aplicable de xeito correcto e eficaz en calquera agraria de Galicia onde se cumpra cos criterios delimitados nas Leis de referencia. Ao tempo pretende servir como elemento demostrativo e avaliador dos custes (a priori, menores) dun procedemento que pode ter unha forte implementación en áreas con actividade agraria consolidada.

C2. ORDENACIÓN TERRITORIAL DA TERRA AGRARIA A TRAVÉS DO SISTEMA DE PERMUTAS

	Eta acción ven precedido dun estudo previo e pormenorizado do que poden ofrecer cada un dos territorios de referencia, que teñen situación diferentes no que á ordenación se refire o que as fai aptas para aportar diferentes visións sobre a aplicación do mesmo procedemento ou posibles aplicacións diferentes ante diferentes problemáticas
<i>Accións a desenvolver</i>	Implementación dunha área virtual de estudo nos GDR participantes como base de análise para tratar de implementar un piloto real nun territorio concreto. Identificación de zona piloto. Visitas de traballo (explotación e GDR) a ver o funcionamento doutras iniciativas similares noutros territorios Creación de comisión técnica/legal para elaboración de procedemento. Elaboración de plataforma GIS de autorrealización (previa) de proxecto de permutas. Difusión do proxecto e dos seus resultados entre explotacións e cooperativas, administracións e público en xeral.
<i>Repercusión</i>	A ordenación territorial agraria é clave para posibilitar un correcto e efectivo relevo xeracional nas explotacións unha vez o mesmo vai encamiñado en facelas mais eficaces e rendibles Incide nunha correcta utilización do territorio e nunha agrupación do parcelario que favorece o axuste á baixa dos gastos de consumos de combustibles fósiles o que con leva de por si unha loita contra os efectos do cambio climático. Así mesmo a ordenación do territorio agrario posibilita a xestión de actividades agrarias primarias que permiten unha mellora da calidade dos produtos do campo como o pastoreo, que permiten posibilitar que os produtos adquiridos poidan ir da terra a mesa tal e como se recomenda por Europa. Xestión innovadora no referente á ordenación da terra que fai deste procedemento un fórmula verde de xestión que non interfere en cuestión medioambientais

C3. INTERRITMOS SONS DO RURAL

<i>Antecedentes, xustificación e interese</i>	Interritmos xorde como un proxecto de cooperación a nivel nacional desenvolvido entre os anos 2011-2014, no que participaron 11 grupos de desenvolvemento rural de Galicia, Cantabria, Castela León, Andalucía e Extremadura. Debido ao elevado grado de participación do sector, e da implicación da poboación, a Asociación Deloa, seguiu celebrando unha das accións máis valorada do proxecto “o festival Interritmos”, de música tradicional ata a actualidade, poñendo en práctica diferentes formatos. A últimas edicións celebradas nos anos 2021 e 2022, leváronse a cabo como un proxecto de traballo en rede, entre os GDR Asociación Deloa, Ribeira Sacra-Courel, Salnés-Ulla-Umia e Asdecomor, uníndose no ano 2023 o GDR Comarca de Lugo. Consideramos de interese darlle continuidade a un proxecto emblemático no ámbito cultural dos territorios rurais.
<i>Breve descrición do proxecto</i>	Interritmos busca promover a cultura como motor de desenvolvemento territorial, así como dar visibilidade e potenciar a profesionalización de grupos e bandas que apostan pola evolución da música tradicional e de raíz
<i>Obxectivos</i>	Apoio ás capacidades de creación local no ámbito da música con base tradicional e de raíz, como eixo de desenvolvemento rural e de emprendemento emerxente.

C3. INTERRITMOS SONS DO RURAL

	Impulso da profesionalización e visibilización de grupos e solistas vinculados á música tradicional e ao territorio. Facilitar espazos de intercambio entre músicos e profesionais da Industria Musical. Conectar a música con base tradicional e de raíz con outros elementos do patrimonio cultural inmaterial galego
<i>Entidades cooperantes</i>	GDR 4 Comarca de Lugo, GDR 5 Miño-Ulla, GDR 6 Ribeira sacra Courel, GDR 17 Salnés-Ulla-Umia; GDR 18 Deloa, , GDR 21 Asdecomor, GDR 22 Costa da Morte
<i>Valor engadido da cooperación</i>	Traballo en rede, cooperación e complementariedades entre GDRs. Posta en valor da cultura e a tradición galega como medio para o desenvolvemento territorial A cultura no centro do desenvolvemento local participativo
<i>Accións a desenvolver</i>	Posta en marcha dunha plataforma web de inscrición para grupos/solistas de toda Galicia a fin de que participen no Concurso INTERRITMOS SONS DO RURAL 2023. Designación dun Xurado de profesionais recoñecidos da Industria Musical, que se encargará de elixir a dez grupos/solistas de entre todos os inscritos a través da plataforma Os dez grupos/solistas elixidos participarán nunha audición en vivo. A audición, que terá lugar no Náutico de San Vicente do Mar (O Grove), vaise complementar cunha xornada formativa en temáticas de interese musical e cultural. Nesta xornada elixiranse os grupos gañadores Os grupos gañadores participarán nun circuío musical nos territorios dos GDR participantes. Os circuítos musicais irán acompañados de xornadas formativas, coa finalidade de impulsar formación en emprendemento musical e cultural. Esta formación estará aberta ao público en xeral, pero priorizando aos inscritos na plataforma e incidindo especialmente en temas de interese para a música tradicional galega
<i>Repercusión</i>	A música como medio de transformación social dende unha tripla perspectiva: Educativa, artística e social Innovación na industria musical Recuperación do patrimonio musical dos territorios

C4. CAMIÑOS A COMPOSTELA

<i>Antecedentes, xustificación e interese</i>	Nas E.D.L.P. dos distintos GDR tense identificado o turismo e concretamente o Camiño de Santiago como motor de desenvolvemento dos territorios, así como o recurso que supón a cooperación con outros territorios como estratexia para acadar “economías a escala” e facer produtos ou servizos máis atractivos.
<i>Breve descrición do proxecto</i>	O proxecto consistiría na creación de paquetes turísticos coordinados e promoción conxunta de todos os territorios participantes no proxecto, a través de paquetes culturais do patrimonio.
<i>Obxectivos</i>	Promoción conxunta a través de paquetes culturais do patrimonio dos territorios participantes no proxecto. Centralización dos paquetes turísticos, podendo crearse unha nova marca que os identifique. Aplicación das novas tecnoloxías para a comercialización.
<i>Entidades cooperantes</i>	GDR 5 Miño-Ulla, GDR 6 Ribeira sacra Courel, GDR 18 Deloa, GDR 21 Asdecomor, GDR 22 Costa da Morte, GDR 23 Mariñas-Betanzos, GDR 24 Seitura 22

C4. CAMIÑOS A COMPOSTELA

<i>Valor engadido da cooperación</i>	A cooperación vai supor un valor engadido que se reflexa na utilización dunha metodoloxía común a tódolos territorios o cal determinará unha serie de beneficios para os territorios participantes: aforro de custes en promoción; paquetes turísticos máis compactos e completos; maior número de servizos para negociar volumes nos paquetes; complementariedade entre os destinos ofertados
<i>Accións a desenvolver</i>	Realización campañas promocionais de turismo en mercados específicos e especializados. Creación e posta no mercado dos paquetes (web; pasarela pagos).
<i>Repercusión</i>	O proxecto incide directamente na posta en valor do patrimonio natural existente nos territorios participantes mediante o turismo, polo que se pode dicir que afectará positivamente. A través desta iniciativa pódense crear novos “nichos de emprego” dando cabida a mulleres e mozos en postos de traballo de guías turísticos das comarcas. Así mesmo, as novas empresas de servizos que xurdan terán unha máis doada comercialización Todas as accións realizaríanse en colaboración directa cos xeodestinos dos territorios afectados.

I.6. PLANIFICACIÓN TEMPORAL

A continuación especificase a planificación temporal, por semestres, para a execución dos proxectos e accións recollidos nos apartados I.2 e I.5 (da “*Táboa 234. Proxectos e accións específicas con impacto significativo*” á “*Táboa 237. Relación de*”) do presente epígrafe.

Táboa 238. Planificación temporal dos proxectos e actividades

Semestres													
	2023 – 2023 =	2024 – 2024 =	2025 – 2025 =	2026 – 2026 =	2027 – 2027 =	2028 – 2028 =	2029 – 2029 =						
Proxectos e accións específicas con impacto significativo													
P1		X		X		X		X		X		X	
P2		X		X		X		X		X		X	
P3		X		X		X		X		X		X	
P4	X		X		X		X		X		X		X
P5	X		X		X		X		X		X		X
P6	X		X		X		X		X		X		X
P7		X		X		X		X		X		X	
P8		X		X		X		X		X		X	
P9	X		X		X		X		X		X		X
Accións propias de animación													
A1	X		X		X		X		X		X		X
A2		X		X		X		X		X		X	
A3		X		X		X		X		X		X	
Actividades de formación													
F1	X	X	X										
F2		X		X		X		X		X		X	
F3		X		X		X		X		X		X	
F4	X		X		X		X		X		X		X
F5		X		X		X		X		X		X	
F6		X		X		X		X		X		X	
F7		X		X		X		X		X		X	
Actividades de cooperación e traballo en rede													
G T1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
G T2	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
C1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
C2	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
C3	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
C4	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

J. NORMAS PARA A XESTIÓN DA EDPL 2023-2027

Imos detallar de seguido as normas que rexerán no GDR05 Asociación Miño Ulla para a xestión da EDLP 2023-2027.

O GDR05 seleccionará proxectos que sexan encadrables na súa estratexia, segundo os obxectivos formulados e descritos con anterioridade para a mesma, e sempre de acordo coa normativa aplicable.

O procedemento de selección dos proxectos será non discriminatorio e transparente, garantindo os principios de obxectividade, publicidade, imparcialidade e libre concorrência con especial referencia aos procesos de toma de decisións e aos procedementos de contratación.

J.1. REQUISITOS DE SUBVENCIONALIDADE DOS PROXECTOS

Con carácter xeral para poder optar a subvención os proxectos deberán cumprir os seguintes requisitos:

- a. Estar localizados no ámbito territorial do GDR05.
- b. Ser viables técnica, económica e financeiramente, para os proxectos de natureza produtiva, e técnica e financeiramente para os proxectos non produtivos.
- c. Axustarse á normativa sectorial (comunitaria, estatal, autonómica e local) que resulte de aplicación para cada tipo de proxecto e ás bases reguladoras da subvención.
- d. Non estar iniciados na data de presentación da solicitude de axuda.
- e. Ser finalistas. Na data da xustificación final dos investimentos ou gastos subvencionados deberán cumprirse os obxectivos e funcións para os cales foron aprobados os proxectos. Non serán subvencionables fases dun proxecto que non constitúan unha actividade finalista.
- f. Adecuarse á estratexia de desenvolvemento local definida polo GDR05.

J.2. REQUISITOS DAS PERSOAS BENEFICIARIAS

Poderán ser beneficiarios das axudas persoas físicas ou xurídicas de carácter privado, entidades públicas de carácter local ou comarcal (concellos, mancomunidades, consorcios e entidades dependentes das anteriores), comunidades de montes veciñais en man común e as súas mancomunidades.

As persoas beneficiarias deberán cumprir os seguintes requisitos:

- a. Estar ao día no cumprimento das súas obrigas tributarias e coa Seguridade Social, e non ter débedas pendentes de ningunha natureza coa Comunidade Autónoma de Galicia.
- b. Non estar incurso en ningún dos supostos previstos nos números 2 e 3 do artigo 10 da Lei 9/2007, do 13 de xuño, de subvencións de Galicia (LSG), e, en particular, non ter sido condenado mediante sentenza firme coa perda da posibilidade de obter subvencións públicas.
- c. Cumprir os requisitos de pequena empresa, nos termos regulados no anexo I do Regulamento (UE) nº 651/2014, do 17 de xuño, polo que se declaran determinadas categorías de axuda compatibles co mercado interior, en aplicación dos artigos 107 e 108 do Tratado de funcionamento da Unión Europea:
 1. Empregar menos de 50 persoas.
 2. Ter un volume de negocio anual ou un balance xeral anual que non supere os 10 millóns de euros.

Para a definición de empresa, así como para o cálculo dos efectivos e importes financeiros desta, tomarase en consideración o disposto no anexo I do Regulamento (UE) nº 651/2014.

De ser o caso, a cualificación de pequena empresa tomará en consideración os datos das empresas asociadas e vinculadas para o cálculo de efectivos e importes financeiros, nos termos previstos no artigo 3 do citado anexo I do Regulamento (UE) nº 651/2014.

Este requisito exceptúase para as entidades públicas locais, así como para as entidades beneficiarias das axudas a proxectos non produtivos.

J.3. TIPOLOXÍA DE OPERACIÓNS SUBVENCIONABLES

Os proxectos que o GDR05 poderá subvencionar clasificaranse como:

- Proxectos produtivos: proxectos que supoñan a realización dunha actividade económica, tendentes á produción de bens ou servizos e que supoñan a creación e/ou mantemento de emprego.
- Proxectos non produtivos: proxectos promovidos por entidades sen ánimo de lucro, entidades públicas locais, comunidades de montes veciñais en man común ou as súas mancomunidades, que non supoñan o inicio ou o desenvolvemento dunha actividade económica.
- No suposto de que o proxecto, que deberá ser igualmente de interese público ou colectivo, comporte unha actividade económica por si mesmo ou de maneira coaduvante, terá a consideración de non produtivo cando os ingresos que se xeren procedan de taxas no caso de proxectos promovidos por entidades públicas locais. No resto dos casos, tanto para os proxectos promovidos por entidades públicas locais en que os ingresos proceden de prezos públicos como nos casos de proxectos promovidos por outros promotores distintos ás entidades públicas locais, os proxectos poderán ter a consideración de non produtivos cando o beneficio bruto operativo non chegue a superar o resultado ou valor da capitalización do investimento ao xuro legal do diñeiro.

J.4. FORMA DA AXUDA E CONTÍAS MÁXIMAS

As axudas concederanse en forma de subvención de capital non reembolsable e calcularanse sobre os custos subvencionables, tendo en conta a porcentaxe de axuda que resulte da aplicación ao proxecto en función dos criterios de selección establecidos polo GDR05, sempre e cando se cumpran as condicións e requisitos de elixibilidade que sexan aplicables a cada proxecto e que este supere a puntuación mínima ou “nota de corte” establecida.

Exceptúanse do disposto no parágrafo anterior as axudas do Bono Activa Rural, que se configuran como unha subvención que se basea nun importe de axuda a tanto global destinado á creación e posta en marcha de actividades non agrícolas en zonas rurais. Neste caso, a axuda non estará vinculada á xustificación de ningún gasto ou investimento, senón que se vincula ao mantemento da actividade e ao cumprimento do plan empresarial presentado polo promotor durante un determinado período de tempo. As persoas beneficiarias desta tipoloxía de proxectos serán só as persoas físicas, que se dean de alta no réxime de traballadores autónomos e xeren unha actividade empresarial a título individual en que polo menos creen o seu posto de traballo, sempre e cando non estivesen dadas de alta no réxime de autónomos na mesma actividade para a que se solicita a axuda nos últimos tres anos e que opten por esta modalidade de axuda na correspondente solicitude de axuda. Neste caso a axuda será de 18.000,00 € e pagarase en dúas anualidades.

Os límites de axuda pública (cuantitativos e en porcentaxes) fixados polo GDR05 están dentro dos límites marcados na *RESOLUCIÓN do 27 de abril de 2023 pola que se establecen as condicións e os obxectivos para garantir a idónea execución do programa Leader de Galicia para o período 2023-2027*, así como as regras para a elaboración das estratexias e os criterio de puntuación referidos aos territorios que se correspondan coas estratexias de desenvolvemento local que sexan seleccionadas (DOG 89 do 10 de maio de 2023).

Os proxectos presentados serán baremados segundo a súa tipoloxía, produtivo ou non produtivo, aplicando o baremo que se explica a continuación. A puntuación mínima (nota de corte) que haberá de obter un proxecto para ser subvencionado, establécese en 25 puntos tanto para os proxectos produtivos como para os non produtivos e, a puntuación coa que se obterá a axuda máxima establécese en 65 puntos, tamén para as dúas tipoloxías de proxectos. As porcentaxes de axuda mínima e máxima, así como, o importe máximo de axuda que poderá obter un proxecto reflíctense no seguinte cadro:

<i>Tipo de proxectos</i>		<i>Nota corte</i>	<i>% axuda</i>	<i>Nota máxima</i>	<i>% axuda</i>	<i>Cantidad axuda máxima</i>
<i>Productivos</i>	Producción agraria primaria	25	30%	65	50%	100.000,00 €
	Transformación e comercialización de produtos agrarios	25	30%	65	50%	
	Transformación e comercialización de produtos forestais	25	20%	65	40%	
	Creación, ampliación ou modernización de todo tipo de empresas de actividade non agraria	25	30%	65	50%	
Bono Activa Rural		25	---	---	---	18.000,00 €
<i>Non productivos</i>	Prioridade alta	25	70%	65	90%	75.000,00 €
	Prioridade media	25	50%	65	70%	
	Prioridade baixa	25	30%	67,5	50%	

As porcentaxes de axuda entre o máximo e o mínimo, calcularanse mediante unha relación proporcional directa cos puntos obtidos no baremo, axustada esa porcentaxe a dous decimais: por cada punto adicional a partir da nota de corte (25 puntos) incrementarase a porcentaxe de axuda nun 0,50%. A continuación preséntanse as táboas e axuda por puntuacións.

Proxectos produtivos agás Transformación e comercialización de produtos forestais

Nota de corte 25 puntos - 30% percentaxe axuda				50% percentaxe axuda máxima - 65 puntos			
Puntos baremo	% de axuda	Puntos baremo	% de axuda	Puntos baremo	% de axuda	Puntos baremo	% de axuda
26	30,50%	36	35,50%	46	40,50%	56	45,50%
27	31,00%	37	36,00%	47	41,00%	57	46,00%
28	31,50%	38	36,50%	48	41,50%	58	46,50%
29	32,00%	39	37,00%	49	42,00%	59	47,00%
30	32,50%	40	37,50%	50	42,50%	60	47,50%
31	33,00%	41	38,00%	51	43,00%	61	48,00%
32	33,50%	42	38,50%	52	43,50%	62	48,50%
33	34,00%	43	39,00%	53	44,00%	63	49,00%
34	34,50%	44	39,50%	54	44,50%	64	49,50%
35	35,00%	45	40,00%	55	45,00%	Axuda máxima = 100.000 €	
Entre os 25 e os 65 puntos, a axuda calcularase coa fórmula: 30% + (puntuación acadada - 25) x 0,50							

Proxectos produtivos - Transformación e comercialización de produtos forestais

Nota de corte 25 puntos - 20% percentaxe axuda				40% percentaxe axuda máxima - 65 puntos			
Puntos baremo	% de axuda	Puntos baremo	% de axuda	Puntos baremo	% de axuda	Puntos baremo	% de axuda
26	20,50%	36	25,50%	46	30,50%	56	35,50%
27	21,00%	37	26,00%	47	31,00%	57	36,00%
28	21,50%	38	26,50%	48	31,50%	58	36,50%
29	22,00%	39	27,00%	49	32,00%	59	37,00%
30	22,50%	40	27,50%	50	32,50%	60	37,50%
31	23,00%	41	28,00%	51	33,00%	61	38,00%
32	23,50%	42	28,50%	52	33,50%	62	38,50%
33	24,00%	43	29,00%	53	34,00%	63	39,00%
34	24,50%	44	29,50%	54	34,50%	64	39,50%
35	25,00%	45	30,00%	55	35,00%	Axuda máxima = 100.000 €	
Entre os 25 e os 65 puntos, a axuda calcularase coa fórmula: 20% + (puntuación acadada - 25) x 0,50							

Proxectos non produtivos - Prioridade alta

Nota de corte 25 puntos - 70% percentaxe axuda				90% percentaxe axuda máxima - 65 puntos			
<i>Puntos baremo</i>	<i>% de axuda</i>	<i>Puntos baremo</i>	<i>% de axuda</i>	<i>Puntos baremo</i>	<i>% de axuda</i>	<i>Puntos baremo</i>	<i>% de axuda</i>
26	70,50%	36	75,50%	46	80,50%	56	85,50%
27	71,00%	37	76,00%	47	81,00%	57	86,00%
28	71,50%	38	76,50%	48	81,50%	58	86,50%
29	72,00%	39	77,00%	49	82,00%	59	87,00%

30	72,50%	40	77,50%	50	82,50%	60	87,50%
31	73,00%	41	78,00%	51	83,00%	61	88,00%
32	73,50%	42	78,50%	52	83,50%	62	88,50%
33	74,00%	43	79,00%	53	84,00%	63	89,00%
34	74,50%	44	79,50%	54	84,50%	64	89,50%
35	75,00%	45	80,00%	55	85,00%	Axuda máxima = 75.000 €	
Entre os 25 e os 65 puntos, a axuda calcularase coa fórmula: $70\% + (puntuación\ acadada - 25) \times 0,50$							

Proxectos non produtivos - Prioridade media

Nota de corte 25 puntos - 50% percentaxe axuda

70% percentaxe axuda máxima - 65 puntos

<i>Puntos baremo</i>	<i>% de axuda</i>	<i>Puntos baremo</i>	<i>% de axuda</i>	<i>Puntos baremo</i>	<i>% de axuda</i>	<i>Puntos baremo</i>	<i>% de axuda</i>
26	50,50%	36	55,50%	46	60,50%	56	65,50%
27	51,00%	37	56,00%	47	61,00%	57	66,00%
28	51,50%	38	56,50%	48	61,50%	58	66,50%
29	52,00%	39	57,00%	49	62,00%	59	67,00%
30	52,50%	40	57,50%	50	62,50%	60	67,50%
31	53,00%	41	58,00%	51	63,00%	61	68,00%
32	53,50%	42	58,50%	52	63,50%	62	68,50%
33	54,00%	43	59,00%	53	64,00%	63	69,00%
34	54,50%	44	59,50%	54	64,50%	64	69,50%
35	55,00%	45	60,00%	55	65,00%	Axuda máxima = 75.000 €	
Entre os 25 e os 65 puntos, a axuda calcularase coa fórmula: 50% + (puntuación acadada - 25) x 0,50							

Proxectos non produtivos-Prioridade baixa

Nota de corte 25 puntos - 30% percentaxe axuda

50% percentaxe axuda máxima - 65 puntos

<i>Puntos baremo</i>	<i>% de axuda</i>	<i>Puntos baremo</i>	<i>% de axuda</i>	<i>Puntos baremo</i>	<i>% de axuda</i>	<i>Puntos baremo</i>	<i>% de axuda</i>
26	30,50%	36	35,50%	46	40,50%	56	45,50%
27	31,00%	37	36,00%	47	41,00%	57	46,00%
28	31,50%	38	36,50%	48	41,50%	58	46,50%
29	32,00%	39	37,00%	49	42,00%	59	47,00%
30	32,50%	40	37,50%	50	42,50%	60	47,50%
31	33,00%	41	38,00%	51	43,00%	61	48,00%
32	33,50%	42	38,50%	52	43,50%	62	48,50%
33	34,00%	43	39,00%	53	44,00%	63	49,00%
34	34,50%	44	39,50%	54	44,50%	64	49,50%
35	35,00%	45	40,00%	55	45,00%	Axuda máxima = 75.000 €	
Entre os 25 e os 65 puntos, a axuda calcularase coa fórmula: 30% + (puntuación acadada - 25) x 0,50							

J.5. TRAMITACIÓN E PROCEDEMENTO DE SELECCIÓN E PRIORIZACIÓN DE PROXECTOS

A tramitación dos expediente e o proceso de selección e priorización de proxectos por parte do GDR05 Asociación Miño Ulla seguirá os seguintes pasos, que se adecuarán en todo momento ás directrices que estableza a Axencia Galega de Desenvolvemento Rural nas bases reguladoras, así como ao resto de lexislación que resulte de aplicación:

1. Convocatoria de selección de proxectos.

No ámbito das axudas que se tramiten ao abeiro da submedida 19.2 (apoio para a realización de operacións conforme a estratexia de desenvolvemento local participativo), o procedemento de concesión de axudas iniciárase mediante convocatoria pública publicada Diario Oficial de Galicia, e na que se establecerá o importe dispoñible a repartir polo GDR05 na mesma. Unha vez publicada a convocatoria, quedará aberto o prazo para a presentación de solicitudes de axuda.

2. Solicitud de axuda.

Os promotores dirixirán a solicitude de axuda ao GDR05 Asociación Miño Ulla, segundo os modelos normalizados que estarán ao dispor dos interesados na sede electrónica da Xunta de Galicia e na páxina web e na sede do GDR05. As solicitudes deberán presentarse obrigatoriamente por vía electrónica, e para a presentación das mesmas poderán empregarse calquera dos mecanismos de identificación e sinatura admitidos pola sede electrónica da Xunta de Galicia.

3. Acta de non inicio.

O equipo técnico do GDR05 levantará Acta de Non Inicio (ANI) dos investimentos acompañada de material fotográfico no prazo dos 10 días seguintes ao rexistro da solicitude de axuda, para o cal realizará unha inspección in situ para verificar o non inicio dos gastos ou investimentos para os que se solicita a axuda.

4. Análise da solicitude de axuda e de toda a documentación que a acompaña.

O equipo técnico do GDR05 será o responsable de analizar que a solicitude cumpre cos requisitos establecidos nas bases reguladoras e na EDLP, así como no resto da normativa comunitaria e nacional que sexa de aplicación, e de que conta con toda a información precisa para o seu análise. En caso contrario, requirirase á persoa ou entidade solicitante para que emende as deficiencias atopadas nun prazo de 10 días, coa indicación de que se así non o fixer teráselle por desistido da súa petición e procederase ao arquivo do expediente. Se o promotor non presenta a documentación solicitada farase informe de control de elixibilidade desfavorable.

5. Emisión do Informe de Control de Elixibilidade (ICE).

Cando a solicitude estea completa, o equipo técnico do GDR05 emitirá o ICE, segundo modelo normalizado, no que reflectirá o resultado da avaliación e baremación do proxecto, ao abeiro dos criterios obxectivos expostos na estratexia de desenvolvemento local, nas bases reguladoras e na normativa que resulte de aplicación. Serán remitidas á Axencia Galega de Desenvolvemento Rural tanto as solicitudes que sexan conformes, e que por tanto teñan un

ICE favorable, como aquelas que teñan un ICE desfavorable, co obxectivo de que a Axencia contraste e revise tal información. Unicamente no caso de renuncia ou desistencia expresa do promotor non será necesario emitir ICE, xa que se procederá ao arquivo do expediente.

6. Verificación do ICE.

Compételle a Axencia Galega de Desenvolvemento Rural realizar a verificación do ICE, ao abeiro da estratexia de desenvolvemento local do GDR05, das bases reguladoras, da normativa reguladora do Feader, da normativa sectorial que resulte de aplicación ao proxecto, e dos principios de complementariedade e coherencia coas políticas do marco da comunidade autónoma galega. No suposto de carencias ou defectos na documentación que integra o expediente, o persoal da Axencia requirirá ao equipo técnico do GDR05 documentación complementaria. Se a mesma compete ao GDR05, este remitiralla á Axencia, en caso contrario requiriralla ao promotor outorgándolle un prazo de 10 días para presentala, coa indicación de que de non presentala teráse por desistido da súa petición e procederase ao arquivo do expediente.

A verificación do ICE por parte da Axencia Galega de Desenvolvemento Rural terá o carácter de informe preceptivo e vinculante, de xeito que non poderá ser seleccionado nin concederse subvención a ningún proxecto que non conte coa verificación da elixibilidade favorable.

7. Selección de proxectos e proposta de resolución da xunta directiva do GDR.

Unha vez que o GDR05 conte coa verificación favorable do ICE dos expedientes, a xunta directiva da Asociación Miño Ulla como órgano decisorio establecido, remitirá á Axencia Galega de Desenvolvemento Rural a relación dos proxectos para os que se propoña a concesión da axuda, ata o límite do crédito dispoñible en cada anualidade do cadro financeiro para cada tipoloxía de proxectos, distinguindo entre proxectos produtivos e non produtivos, e dentro destes últimos distinguirase a súa vez entre os non produtivos promovidos por entidades públicas locais e os promovidos por entidades de carácter privado.

En canto aos proxectos non produtivos, a relación que propoña o GDR05 para a concesión da axuda incluírá, en primeiro lugar, os considerados de prioridade alta, logo os de prioridade media e, por último, o resto dos proxectos non produtivos ou proxectos non produtivos de prioridade baixa.

A relación de expedientes propostos pola xunta directiva do GDR05 incluírá a distribución da axuda por anualidades e o prazo máximo de execución de cada un dos expedientes propostos.

A orde de selección fixarase tendo en conta a puntuación total acadada no baremo correspondente ao ICE verificado de cada un dos proxectos, tendo prioridade os de maior puntuación. En caso de empate a puntos os criterios a empregar para a priorización de proxectos serán:

- Proxectos produtivos:
 1. Maior número de empregos creados, de persistir o empate
 2. Que o proxecto se encadre nun sector prioritario na estratexia do GDR05, de persistir o empate
 3. Maior puntuación no criterio “1. Localización xeográfica do investimento”, de persistir o empate
 4. Terá prioridade o proxecto que primeiro se tivese rexistrado.

- Proxectos non produtivos:
 1. Maior número de empregos creados, de persistir o empate
 2. Maior puntuación no criterio “2.2. Ámbito de actuación do investimento”, de persistir o empate
 3. Maior puntuación no criterio “1. Localización xeográfica do investimento”, de persistir o empate
 4. Terá prioridade o que primeiro se tivese rexistrado.

As propostas de resolución de concesión da axuda emitidas pola xunta directiva do GDR05, nas que se inclúa unha relación de proxectos para os que se propón axuda, tamén incluírán, no caso de que existan, unha lista de agarda (ordenada de maior a menor prioridade e puntuación) formada por proxectos que contén co ICE verificado pola Axencia Galega de Desenvolvemento Rural e para os cales non exista crédito dispoñible na anualidade.

Os proxectos que contén con ICE desfavorable emitido polo equipo técnico do GDR05 e este sexa, á súa vez, verificado pola Axencia Galega de Desenvolvemento Rural; así como os proxectos que contén con ICE favorable emitido polo equipo técnico do GDR05 pero que a Axencia non verifique favorablemente, non poderán ser seleccionados pola xunta directiva do GDR05. Nestes casos, procederá que a citada xunta directiva propoña á Axencia, xunto co listado de expedientes para os que se propón a axuda, un listado dos expedientes para os cales non se propón a concesión de subvención por atoparse na situación descrita.

Aquelas solicitudes que non puidesen ser atendidas no período correspondente á anualidade na que se presenten, por non contar con ICE verificado favorablemente pola Axencia Galega de Desenvolvemento Rural ou por falta de crédito, poderán ser tomadas en consideración na anualidade inmediatamente seguinte, no caso de que o solicitante faga manifestación expresa neste sentido, sen que isto supoña preferencia ningunha como criterio de selección. Non poderá usarse esta posibilidade cando o GDR05 modifique na súa estratexia de desenvolvemento local os criterios de selección e valoración de proxectos que rexían no momento da presentación das solicitudes que non puideron atenderse no período anterior.

8. Resolución de concesión de axuda

A persoa titular da Dirección Xeral da Axencia Galega de Desenvolvemento Rural resolverá sobre a concesión ou denegación das axudas, nos termos contidos na proposta de resolución efectuada pola xunta directiva do GDR05, sempre que no caso das resolucións de concesión de axuda, se constate a existencia de dispoñibilidades financeiras.

A cada promotor notificaráselle a resolución sobre o seu expediente, xa sexa de concesión, de denegación ou de arquivo do expediente. No caso da concesión, e sen prexuízo dos recursos que procedan, transcorridos 10 días naturais desde a notificación sen que o interesado comunicase expresamente a súa renuncia á subvención, entenderase que a acepta, e adquirirá desde ese momento a condición de beneficiario.

J.6. CRITERIOS PARA A BAREMACIÓN DOS PROXECTOS

J.6.1. BAREMO PARA PROXECTOS PRODUTIVOS

Establécese unha puntuación máxima de 100 puntos para os proxectos produtivos, sendo a nota de corte para a subvencionalidade 25 puntos, é dicir que aqueles proxectos que obteñan unha puntuación de 0 a 24 puntos non poderán ser subvencionados. Con 65 puntos os proxectos obterían a máxima porcentaxe de axuda.

1. Localización xeográfica do investimento (máximo 30 puntos)

Os puntos son acumulables ata un máximo de 30 puntos. Os proxectos serán baremados segundo a parroquia ou entidade colectiva de poboación onde vaian localizarse e a puntuación establécese tendo en conta as características socioeconómicas e demográficas dos dez concellos integrados no GDR05. As puntuacións priman a aqueles concellos con menor renda dispoñible bruta, maior porcentaxe de paro, menor densidade de poboación, maior perda de poboación no último quinquenio, maior taxa de envellecemento e as parroquias ou entidades de poboación con menos habitantes, tratando deste xeito de priorizar proxectos localizados nos concellos menos desenvolvidos do GDR05 e con maior perda de poboación e envellecemento, para que coa súa posta en marcha contribúan aos obxectivos de fixar poboación e lograr un desenvolvemento harmónico do territorio.

1.1. Renda dispoñible bruta por habitante (máximo 5 puntos)

En función do índice da renda dispoñible bruta por habitante que ten cada un dos concellos do GDR05 dando a Galicia o valor 100 (valores da renda dispoñible bruta por habitante para cada concello - Ano 2019 IGE).

Renda dispoñible bruta por habitante (RDBph)	Concello	Puntuación
<i>Concellos cunha RDBph < 75</i>	Antas de Ulla, Paradela e O Páramo	5 puntos
<i>Concellos cunha RDBph > 75 e < 80</i>	Carballedo	4 puntos
<i>Concellos cunha RDBph > 80 e < 85</i>	Palas de Rei e Taboada	3 puntos
<i>Concellos cunha RDBph > 85 e < 90</i>	Chantada, Monterroso e Portomarín	2 puntos
<i>Concellos cunha RDBph > 90 e < 95</i>	Sarria	1 puntos

1.2. Porcentaxe de paro rexistrado sobre poboación entre 16 e 64 anos (máximo 5 puntos)

En función dos parados rexistrados por cada 100 habitantes con idades entre 16 e 64 anos censados en cada concello do GDR05 (paro rexistrado por concellos a 31/12/2021 - IGE e poboación entre 16 e 64 anos a 01/01/2022 - IGE).

% Paro rexistrado sobre poboación entre 16 anos e 64 anos	Concello	Puntuación
<i>Concellos cunha porcentaxe > 8</i>	Chantada e Sarria	5 puntos
<i>Concellos cunha porcentaxe < 8 e > 7</i>	Monterroso e Palas de Rei	4 puntos
<i>Concellos cunha porcentaxe < 7 e > 6</i>	Antas de Ulla, Carballedo e Taboada	3 puntos
<i>Concellos cunha porcentaxe < 6 e > 5</i>	O Páramo	2 puntos
<i>Concellos cunha porcentaxe < 5</i>	Paradela e Portomarín	1 puntos

1.3. Densidade de poboación (máximo 5 puntos)

En función da densidade de poboación que teña cada un dos concellos do GDR05 (datos IGE a 01/01/2022).

Densidade de poboación	Concello	Puntuación
<i>Concellos cunha densidade < 15</i>	Carballedo, Paradela e Portomarín	5 puntos
<i>Concellos cunha densidade > 15 e < 30</i>	Antas de Ulla, Palas de Rei, O Páramo e Taboada	4 puntos
<i>Concellos cunha densidade > 30 e < 45</i>	Monterroso	3 puntos
<i>Concellos cunha densidade > 45 e < 60</i>	Chantada	2 puntos
<i>Concellos cunha densidade > 70</i>	Sarria	1 puntos

1.4. Taxa de evolución interanual da poboación (máximo 5 puntos)

En función da variación da poboación en cada concello do GDR05 no período 2017-2022 (datos IGE).

<i>Evolución da poboación</i>	<i>Concello</i>	<i>Puntuación</i>
<i>Concellos cunha caída > 9</i>	Paradela e Portomarín	5 puntos
<i>Concellos cunha caída < 9 e > 7</i>	Carballedo e Taboada	4 puntos
<i>Concellos cunha caída < 7 e > 5</i>	Antas de Ulla e O Páramo	3 puntos
<i>Concellos cunha caída < 5 e > 3</i>	Chantada e Palas de Rei	2 puntos
<i>Concellos cunha caída < 3</i>	Monterroso e Sarria	1 puntos

1.5. Taxa de envellecemento da poboación (máximo 5 puntos)

En función dos habitantes con 65 ou máis anos por cada 100 habitantes censados en cada concello do GDR05 (datos IGE ano 2022).

<i>Taxa envellecemento</i>	<i>Concello</i>	<i>Puntuación</i>
<i>Concellos cunha taxa > 40</i>	Carballedo, Paradela e Taboada	5 puntos
<i>Concellos cunha taxa < 40 e > 35</i>	Antas de Ulla, Palas de Rei, O Páramo e Portomarín	4 puntos
<i>Concellos cunha taxa < 35 e > 30</i>	Chantada e Monterroso	3 puntos
<i>Concellos cunha taxa < 30 e > 25</i>	Sarria	2 puntos
<i>Concellos cunha taxa < 25</i>	----	1 puntos

1.6. Parroquia ou entidade colectiva de poboación onde se localiza o investimento (máximo 5 puntos)

En función do número de habitantes censados por cada parroquia ou entidade colectiva (datos INE a 01/01/2022).

<i>Habitantes por parroquia</i>	<i>Parroquia</i>	<i>Puntuación</i>
<i>Parroquias con < 500 habitantes</i>	Todas menos as citadas nos apartados seguintes	5 puntos
<i>Parroquias con > 500 e < 2.000 habitantes</i>	Antas de Ulla (parroquia), Palas de Rei (parroquia) e Carballo (Taboada)	4 puntos
<i>Parroquias con > 2.000 e < 4.000 habitantes</i>	Esporiz (Monterroso),	3 puntos
<i>Parroquias con > 4.000 e < 8.000 habitantes</i>	Chantada	2 puntos

2. Características do promotor do investimento (máximo 10 puntos)

Os puntos son acumulables ata un máximo de 10 puntos. Os proxectos serán baremados en función das características das persoas ou entidades promotoras dos mesmos, priorizando determinados colectivos co obxectivo de promocionar a igualdade de xénero, de favorecer unha maior integración daqueles que por diferentes razóns teñen máis dificultades á hora de acceder ao emprego e de reforzar a cohesión social no territorio. Polo que as puntuacións priman as mulleres, as persoas con diversidade funcional igual ou superior ao 33% ou en risco de exclusión social e inmigrantes ou emigrantes retornados así como as entidades de economía social, e en menor medida aos homes de 40 ou menos anos e de 55 ou máis anos polas súas dificultades de inserción laboral.

Promotor do investimento	Puntuación
Mulleres, persoas con diversidade funcional > 33% ou en risco de exclusión social, inmigrantes ou emigrantes retornados	8 puntos
Persoas xurídicas nas que unha porcentaxe superior ao 50% do capital social osténtano mulleres, persoas con diversidade funcional > 33% ou en risco de exclusión social, inmigrantes ou emigrantes retornados	8 puntos
Entidades de economía social (cooperativas, sociedades laborais, centros especiais de emprego, empresas de inserción, ...), por S.A.T., por C.M.V.M.C. ou polas súas mancomunidades	8 puntos
Homes ≤ 40 anos ou ≥ 55 anos	6 puntos
Persoas xurídicas nas que unha porcentaxe superior ao 50% do capital social osténtano homes ≤ 40 anos ou ≥ 55 anos	6 puntos
Homes > 40 anos e < 55	4 puntos
Persoas xurídicas nas que unha porcentaxe superior ao 50% do capital social osténtano homes > 40 anos e < 55	4 puntos
Persoas físicas desempregadas ou persoas xurídicas cuxos socios sexan desempregados nunha porcentaxe superior ao 50% do capital social. A condición de desempregado acreditarase coa correspondente inscrición como tal no Servizo Público de Emprego durante, como mínimo, os 180 días anteriores á presentación da solicitude de axuda	2 puntos

3. Incidencia no emprego do investimento (máximo 30 puntos)

Os puntos son acumulables ata un máximo de 30 puntos. Dado que o mantemento ou consolidación de emprego é obrigatorio nos proxectos produtivos do Leader Galicia 2023-2027, no GDR05 só poderán obter puntuación neste criterio os investimentos que dan lugar á creación de emprego a partir de 0,25 UTAs sempre con posterioridade á solicitude de axuda. Os proxectos serán baremados pola súa creación de emprego en relación ao investimento e tamén se puntuará a contratación de determinados colectivos co obxectivo de promocionar a igualdade de xénero, de favorecer unha maior integración de determinados colectivos desfavorecidos e con dificultades de acceso ao mercado laboral.

Os proxectos que decidan optar polo Bono Activa Rural, e dado que é requisito que o promotor curse alta no réxime de traballadores de autónomos, só serán baremados neste criterio polos postos de traballo adicionais que creen de ser o caso.

3.1. Por creación de emprego (máximo 15 puntos)

Entenderase por posto de traballo creado unha xornada laboral completa durante todo o ano (unidade de traballo/ano - UTA). O traballo das persoas que non sexan contratadas todo o ano, ou sexan contratadas a tempo parcial, cóntase como fraccións de UTA (só se contarán os postos de traballo creados a partir de 0,25 UTAs).

<i>Por creación de emprego</i>	<i>Puntuación</i>
$\text{Puntos} = (\text{N}^\circ \text{ de UTAs} \times 3) + (100.000 / \text{investimento total elixible})$	Máximo 15 puntos

3.2. Por contratación de determinados colectivos (máximo 15 puntos)

Por cada contratación de persoas dalgún dos seguintes colectivos en termos de UTAs, as fraccións de UTA computaranse de xeito proporcional (só se contarán os postos de traballo creados a partir de 0,25 UTAs). Os puntos son acumulables ata un máximo de 15 puntos.

<i>Contratación nos seguintes colectivos</i>	<i>Puntuación</i>
<i>Mulleres</i>	4 puntos
<i>Mozos/as (≤ 40 anos) ou persoas maiores (≥ 55 anos)</i>	4 puntos
<i>Homes > 40 anos e < 55 anos</i>	3 puntos
<i>Persoas con diversidade funcional $\geq 33\%$ ou en risco de exclusión social, inmigrantes ou emigrantes retornados</i>	1 puntos

4. Tipoloxía do investimento e impacto sobre o territorio (máximo 30 puntos)

Os puntos son acumulables ata un máximo de 30 puntos. Os proxectos serán baremados en función da súa tipoloxía, da súa incidencia medioambiental no territorio e do seu carácter innovador. Con referencia a tipoloxía dos investimentos, prímase os investimentos nunha serie de sectores considerados como prioritarios en función da economía do territorio e das súas necesidades de desenvolvemento (detállanse estes sectores prioritarios no parágrafo seguinte). En canto a incidencia medioambiental dos proxectos prímase a utilización de enerxías renovables, as producións de calidade amparadas baixo selos de calidade ou certificacións recoñecidas, o reciclaxe e a reutilización, a inscricións en rexistros oficiais de pegada de carbono, a localización en polígonos industriais e por suposto a rehabilitación no canto da nova construción. E por último, puntuarase o carácter innovador do investimento puntuando a non existencia da actividade a nivel de concello ou de parroquia e a incorporación / utilización das novas tecnoloxías da información e da comunicación.

Terán a consideración de sectores prioritarios de actuación na EDLP 2023-2027 do GDR05 os seguintes:

- Produción agraria primaria (agrícola, gandeira e forestal)
- Transformación e/ou comercialización de produtos agrarios ou forestais do territorio
- Servizos e/ou actividades turísticas
- Economía verde e ambiental (xestión de residuos, reciclaxe, xestión dos recursos naturais, enerxías renovables, etc.)
- TICs
- Artesanía (sempre que contén coa carta de artesanía)
- Servizos sociais, asistenciais e culturais.

4.1. Tipoloxía do investimento (máximo 20 puntos)

Os puntos só son acumulables para o Bono Activa.

Tipoloxía do investimento			Puntuación
Proxectos ao abeiro dos instrumentos de recuperación e posta en valor de terras *			20 puntos
Proxectos Bono Activa Rural (os puntos son acumulables ata un máximo de 20 puntos)	Sector de actividade	Sectores prioritarios	10 puntos
		Outros sectores	5 puntos
	Empadramento no concello no que se vai desenvolver a nova actividade		2 puntos
	Inversión en activos físicos ligados a nova actividade	> 15.000,00 €	5 puntos
		< 15.000,00 € e > 12.000,00 €	4 puntos
		< 12.000,00 € e > 9.000,00 €	3 puntos
		< 9.000,00 € e > 6.000,00 €	2 puntos

Tipoloxía do investimento		Puntuación
<i>Actividade a xornada completa e non complementaria doutra xa existente</i>		3 puntos
<i>Proxectos de creación ou primeiro establecemento</i>	<i>Sectores prioritarios</i>	14 puntos
	<i>Outros sectores</i>	7 puntos
<i>Proxectos de mellora da eficiencia enerxética (con redución de custes que acade un mínimo do 40%)</i>		10 puntos
<i>Proxectos de ampliación ou modernización</i>	<i>Sectores prioritarios</i>	12 puntos
	<i>Outros sectores</i>	6 puntos
* Actuacións en aldeas modelo, polígonos agroforestais, agrupacións e actuacións de xestión conxunta e permutas de especial interese agrario.		

4.2. Incidencia medioambiental na zona e capacidade de arrastre do investimento (máximo 5 puntos)

Os puntos son acumulables ata un máximo de 5 puntos.

Incidencia medioambiental e capacidade de arrastre	Puntuación
<i>Utilización de enerxías renovables e/ou técnicas eficientes de baixo consumo enerxético de cara á sustentabilidade medioambiental (deberá ser como mínimo o 5% do investimento subvencionable)</i>	4 puntos
<i>Producións e elaboracións amparadas por D.O. ou I.P.X., producións ecolóxicas, artesanía alimentaria, ou producións con certificacións forestais</i>	4 puntos
<i>Redución, reutilización ou reciclaxe de residuos xerados</i>	4 puntos
<i>Inscripción no “Rexistro de pegada de carbono, compensación e proxectos de absorción de dióxido de carbono” do Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico</i>	2 puntos
<i>Localización en polígonos industriais</i>	2 puntos
<i>Rehabilitación fronte a nova construción</i>	2 puntos

4.3. Carácter innovador do investimento (máximo 5 puntos)

Os puntos son acumulables ata un máximo de 5 puntos.

Carácter innovador	Puntuación
<i>Inexistencia dunha actividade similar no concello (valorarase a singularidade e novidade do proxecto) *</i>	5 puntos
<i>Inexistencia da actividade similar na parroquia (valorarase a singularidade e novidade do proxecto) *</i>	3 puntos

* A inexistencia dunha actividade similar no concello ou na parroquia xustificarase coa presentación dun informe ou outro método acreditativo similar do concello correspondente, acreditando que non existe ningún outro tipo de establecemento dado de alto nese epígrafe do IAE.

J.6.2. BAREMO PARA PROXECTOS NON PRODUTIVOS

Establécese unha puntuación máxima de 100 puntos para os proxectos non produtivos, sendo a nota de corte para a subvencionalidade 25 puntos, é dicir que aqueles proxectos que obteñan unha puntuación de 0 a 24 puntos non poderán ser subvencionados. Con 65 puntos os proxectos obterían a máxima porcentaxe de axuda.

Dentro dos proxectos non produtivos distínguense tres categorías:

- a. Proxectos non produtivos de prioridade alta: porcentaxe máxima do 90 % de axuda e mínima do 70%.
- b. Proxectos non produtivos de prioridade media: porcentaxe máxima do 70 % de axuda e mínima do 50%.
- c. Proxectos non produtivos de prioridade baixa: porcentaxe máxima do 50 % de axuda e mínima do 30%.

Pasamos de seguido a definir os proxectos incluídos en cada unha das categorías.

Proxectos non produtivos de prioridade alta

Proxectos que fomenten a inclusión social mediante servizos de igualdade e benestar á poboación

Proxectos que fomenten a inclusión social mediante a integración de comunidades marxinais e de inmigrantes

Proxectos que fomenten a inclusión social mediante o coidado das persoas maiores e a promoción dun envellecemento activo e saudable

Proxectos ligados a aldeas intelixentes (smart villages)

Proxectos que se executen nas aldeas modelo ou en desenvolvemento dos instrumentos contidos na Lei de recuperación da terra agraria de Galicia

Proxectos de mellora da accesibilidade ás tecnoloxías da información e comunicación (TIC), así como o seu uso no medio rural (telecentros, aulas de informática, plataformas dixitais de servizos á poboación en xeral, uso do “internet das cousas” e proxectos de dixitalización de servizos ou infraestruturas públicas)

Servizos de transporte adaptado

Centros de promoción e interpretación de recursos e puntos de información turística

Proxectos non produtivos de prioridade media

Actuacións de recuperación patrimonial, paisaxística e etnográfica (actuacións ambientais, aulas da natureza, museos, intervencións arqueolóxicas, recuperación de construcións de interese arquitectónico, social ou cultural)

Eventos de difusión ou estudos vinculados á valorización dos recursos do territorio (límite máximo de axuda por proxecto de 10.000,00 €)

Rehabilitación, acondicionamento e equipamento de edificacións tradicionais con valor patrimonial (acreditado polo departamento da Xunta competente na materia) para locais sociais e/ou culturais (a contía máxima de axuda por proxecto non poderá exceder dos 50.000,00 €)

Proxectos non produtivos de prioridade baixa

Infraestruturas de lecer (ludotecas, áreas recreativas, parques infantís, parques biosaudables ou espazos de lecer)

Instalacións deportivas, en coordinación co mapa de dotacións da Dirección Xeral de Deportes da Xunta de Galicia

Sinalización de recursos turísticos de xeito global para interese de todo o territorio

Participación en certames, eventos, feiras, edicións de libros, mapas, guías, páxinas web e concursos vinculados á valorización dos recursos do territorio (límite máximo de axuda por proxecto de 10.000,00 €)

Instalacións hípicas ou cinexéticas

Creación, reforma ou ampliación de edificios destinados a locais sociais e/ou culturais, así como o seu acondicionamento e equipamento (a contía máxima de axuda por proxecto non poderá exceder dos 50.000,00 €)

Todos aqueles outros proxectos non produtivos que, sendo subvencionables, non sexan de prioridade alta ou media

Nota: Non serán elixibles nin subvencionables dentro da estratexia de desenvolvemento rural os proxectos de sinalización territorial, nin os investimentos promovidos polas entidades públicas locais relacionados coa prestación dos servizos enumerados no artigo 26 da Lei 7/1985, de 2 de abril, reguladora das Bases de Réxime Local, nin os servizos esenciais para os que o artigo 86 da citada lei declara a reserva a favor das entidades públicas locais e os de prestación mínima previstos no artigo 81 da Lei 5/1997, de 22 de xullo, de Administración Local de Galicia.

1. Localización xeográfica do investimento (máximo 30 puntos)

Os puntos son acumulables ata un máximo de 30 puntos. Os proxectos serán baremados segundo a parroquia ou entidade colectiva de poboación onde vaian localizarse e a puntuación establécese tendo en conta as características socioeconómicas e demográficas dos dez concellos integrados no GDR05. As puntuacións priman a aqueles concellos con menor renda dispoñible bruta, maior porcentaxe de paro, menor densidade de poboación, maior perda de poboación no último quinquenio, maior taxa de envellecemento e as parroquias ou entidades de poboación con menos habitantes, tratando deste xeito de priorizar proxectos localizados nos concellos menos desenvolvidos do GDR05 e con maior

perda de poboación e envellecemento, para que coa súa posta en marcha contribúan aos obxectivos de fixar poboación e lograr un desenvolvemento harmónico do territorio.

1.1. Renda dispoñible bruta por habitante (máximo 5 puntos)

En función do índice da renda dispoñible bruta por habitante que ten cada un dos concellos do GDR05 dando a Galicia o valor 100 (valores da renda dispoñible bruta por habitante para cada concello - Ano 2019 IGE).

Renda dispoñible bruta por habitante (RDBph)	Concello	Puntuación
<i>Concellos cunha RDBph < 75</i>	Antas de Ulla, Paradela e O Páramo	5 puntos
<i>Concellos cunha RDBph > 75 e < 80</i>	Carballedo	4 puntos
<i>Concellos cunha RDBph > 80 e < 85</i>	Palas de Rei e Taboada	3 puntos
<i>Concellos cunha RDBph > 85 e < 90</i>	Chantada, Monterroso e Portomarín	2 puntos
<i>Concellos cunha RDBph > 90 e < 95</i>	Sarria	1 puntos

1.2. Porcentaxe de paro rexistrado sobre poboación entre 16 e 64 anos (máximo 5 puntos)

En función dos parados rexistrados por cada 100 habitantes con idades entre 16 e 64 anos censados en cada concello do GDR05 (paro rexistrado por concellos a 31/12/2021 - IGE e poboación entre 16 e 64 anos a 01/01/2022 - IGE).

% Paro rexistrado sobre poboación entre 16 anos e 64 anos	Concello	Puntuación
<i>Concellos cunha porcentaxe > 8</i>	Chantada e Sarria	5 puntos
<i>Concellos cunha porcentaxe < 8 e > 7</i>	Monterroso e Palas de Rei	4 puntos
<i>Concellos cunha porcentaxe < 7 e > 6</i>	Antas de Ulla, Carballedo e Taboada	3 puntos
<i>Concellos cunha porcentaxe < 6 e > 5</i>	O Páramo	2 puntos
<i>Concellos cunha porcentaxe < 5</i>	Paradela e Portomarín	1 puntos

1.3. Densidade de poboación (máximo 5 puntos)

En función da densidade de poboación que teña cada un dos concellos do GDR05 (datos IGE a 01/01/2022).

<i>Densidade de poboación</i>	<i>Concello</i>	<i>Puntuación</i>
<i>Concellos cunha densidade < 15</i>	Carballedo, Paradela e Portomarín	5 puntos
<i>Concellos cunha densidade > 15 e < 30</i>	Antas de Ulla, Palas de Rei, O Páramo e Taboada	4 puntos
<i>Concellos cunha densidade > 30 e < 45</i>	Monterroso	3 puntos
<i>Concellos cunha densidade > 45 e < 60</i>	Chantada	2 puntos
<i>Concellos cunha densidade > 70</i>	Sarria	1 puntos

1.4. Taxa de evolución interanual da poboación (máximo 5 puntos)

En función da variación da poboación en cada concello do GDR05 no período 2017-2022 (datos IGE).

<i>Evolución da poboación</i>	<i>Concello</i>	<i>Puntuación</i>
<i>Concellos cunha caída > 9</i>	Paradela e Portomarín	5 puntos
<i>Concellos cunha caída < 9 e > 7</i>	Carballedo e Taboada	4 puntos
<i>Concellos cunha caída < 7 e > 5</i>	Antas de Ulla e O Páramo	3 puntos
<i>Concellos cunha caída < 5 e > 3</i>	Chantada e Palas de Rei	2 puntos
<i>Concellos cunha caída < 3</i>	Monterroso e Sarria	1 puntos

1.5. Taxa de envellecemento da poboación (máximo 5 puntos)

En función dos habitantes con 65 ou máis anos por cada 100 habitantes censados en cada concello do GDR05 (datos IGE ano 2022).

<i>Taxa envellecemento</i>	<i>Concello</i>	<i>Puntuación</i>
<i>Concellos cunha taxa > 40</i>	Carballedo, Paradela e Taboada	5 puntos
<i>Concellos cunha taxa < 40 e > 35</i>	Antas de Ulla, Palas de Rei, O Páramo e Portomarín	4 puntos
<i>Concellos cunha taxa < 35 e > 30</i>	Chantada e Monterroso	3 puntos
<i>Concellos cunha taxa < 30 e > 25</i>	Sarria	2 puntos
<i>Concellos cunha taxa < 25</i>	----	1 puntos

1.6. Parroquia ou entidade colectiva de poboación onde se localiza o investimento (máximo 5 puntos)

En función do número de habitantes censados por cada parroquia ou entidade colectiva (datos INE a 01/01/2022).

<i>Habitantes por parroquia</i>	<i>Parroquia</i>	<i>Puntuación</i>
<i>Parroquias con <500 habitantes</i>	Todas menos as citadas nos apartados seguintes	5 puntos
<i>Parroquias con > 500 e <2.000 habitantes</i>	Antas de Ulla (parroquia), Palas de Rei (parroquia) e Carballo (Taboada)	4 puntos
<i>Parroquias con > 2.000 e <4.000 habitantes</i>	Esporiz (Monterroso),	3 puntos
<i>Parroquias con > 4.000 e <8.000 habitantes</i>	Chantada	2 puntos
<i>Parroquias con > 8.000 e <10.000 habitantes</i>	Sarria	1 puntos

2. Características do promotor e ámbito de actuación do investimento (máximo 20 puntos)

Os puntos son acumulables ata un máximo de 20 puntos. Os proxectos serán baremados en función das características das entidades promotoras dos mesmos, priorizando co obxectivo de promover a igualdade de xénero, de favorecer unha maior integración de determinados colectivos e de reforzar a cohesión social no territorio. E tamén se puntuará o proxecto polo seu ámbito de actuación, obtendo maior puntuación primeiramente os proxectos relacionados coa lei de recuperación de terras agrarias pola importancia que ten recuperar e por en produción terras agrarias abandonadas a través das distintas actuacións que esta lei promove para deste xeito contribuír a sustentabilidade e ao coidado e protección do medioambiente e fixar poboación; e de seguido aqueles proxectos que teñan ámbito supramunicipal, xa que se trata de primar a asociación entre concellos ou entidades para a prestación de servizos de xeito mancomunado que permita ofertar servizos a maior poboación cun custe menor, en definitiva perseguindo a eficacia e a eficiencia na xestión dos recursos.

2.1. Características do promotor do investimento (máximo 10 puntos)

<i>Promotor do investimento</i>	<i>Puntuación</i>
<i>Investimentos promovidos por entidades sen ánimo de lucro, entidades públicas locais, C.M.V.M.C. ou as súas mancomunidades nas que unha porcentaxe superior ao 50% do seu órgano directivo sexan mulleres, homes ≤ 40 anos ou ≥ 55 anos, persoas con diversidade funcional > 33% ou en risco de exclusión social, inmigrantes ou emigrantes retornados</i>	10 puntos
<i>Investimentos promovidos por entidades sen ánimo de lucro, entidades públicas locais, C.M.V.M.C. ou as súas mancomunidades nas que unha porcentaxe superior ao 50% do seu órgano directivo sexan homes > 40 anos e < 55 anos</i>	5 puntos

2.2. Ámbito de actuación do investimento (máximo 10 puntos)

Ámbito de actuación do investimento	Puntuación
<i>O investimento está vinculado con algún dos instrumentos de recuperación e posta en valor de terras</i>	10 puntos
<i>O investimento ten ámbito supramunicipal (afecta* a máis dun concello)</i>	8 puntos
<i>O investimento ten ámbito municipal (afecta* a todo o concello)</i>	5 puntos
<i>O investimento afecta* a unha parroquia ou a unha entidade singular</i>	3 puntos

* Enténdese por “afecta” que beneficie, desde calquera punto de vista, á poboación, á xeración de rendas no territorio, á atracción de visitantes ou a calquera outro aspecto positivo que poda supor (sempre en atención ó plan de xestión presentado polo promotor e aprobado pola Agader).

3. Tipoloxía do investimento e impacto sobre o territorio (máximo 50 puntos)

Os puntos son acumulables ata un máximo de 50 puntos. Os proxectos serán baremados en función da poboación beneficiada co investimento e a incidencia sobre a mellora da súa calidade de vida, do seu carácter innovador e da creación de emprego e da incidencia medioambiental e sobre o patrimonio do investimento.

3.1. Poboación beneficiada co investimento e incidencia sobre a mellora da súa calidade de vida (máximo 20 puntos)

Tipoloxía do investimento	Puntuación
<i>Si o investimento ten como obxectivo prioritario beneficiar ou dar servizos á terceira idade, infancia, mulleres, mozos/as, persoas con diversidade funcional ou en risco de exclusión social, inmigrantes ou emigrantes retornados</i>	20 puntos
<i>Si o investimento esta orientado a impulsar os produtos e/ou producións locais, a súa promoción ou posta en valor</i>	18 puntos
<i>Si o investimento está orientado a crear, fomentar, complementar ou mellorar a actividade ou os servizos turísticos no territorio</i>	18 puntos
<i>Si o investimento ten por obxecto a preservación do medio ambiente, a xestión dos recursos naturais, a reciclaxe e a xestión de residuos, a mitigación do cambio climático ou a redución de emisións de carbono, a mellora da eficiencia enerxética ou o emprego de fontes de enerxía renovables</i>	16 puntos
<i>Si o investimento está orientado á implantación e/ou uso das TIC no territorio</i>	16 puntos
<i>Se o investimento está orientado a crear, fomentar ou mellorar os servizos educativos, sanitarios e/ou actividades culturais ou deportivas</i>	14 puntos
<i>Se o investimento está orientado a crear, fomentar ou mellorar os servizos e infraestruturas que favorezan o asociacionismo e/ou as actividades de lecer</i>	12 puntos
<i>Resto de investimentos non produtivos</i>	10 puntos

3.2. Carácter innovador e creación de emprego (máximo 10 puntos)

Os puntos son acumulables ata un máximo 10 puntos.

<i>Inexistencia dunha actividade desas características na parroquia</i>	<i>Puntuación</i>
<i>Inexistencia dunha actividade /actuación similar no concello (valorarase a singularidade e novidade do proxecto)</i>	7 puntos
<i>Inexistencia dunha actividade / actuación similar na parroquia ou entidade colectiva (valorarase a singularidade e novidade do proxecto)</i>	5 puntos
<i>Se o investimento crea emprego *</i>	3 puntos
<i>Incorporación /utilización das TICs novas tecnoloxías da información e da comunicación (en concreto implementación de software e equipos tecnolóxicos)</i>	2 puntos

* Só se puntuarán cando o emprego creado sexa igual ou superior a 0,25 UTAs.

3.3. Incidencia medioambiental do investimento (máximo 10 puntos)

Os puntos son acumulables ata un máximo de 10 puntos.

<i>Incidencia medioambiental</i>	<i>Puntuación</i>
<i>Actuacións de mellora paisaxística ou de recuperación do entorno</i>	6 puntos
<i>Rehabilitación fronte a nova construción</i>	6 puntos
<i>Utilización de enerxías renovables e/ou técnicas eficientes de baixo consumo enerxético de cara á sustentabilidade medioambiental (deberá ser como mínimo o 5% do investimento subvencionable)</i>	4 puntos
<i>Localización en espazos naturais protexidos</i>	3 puntos
<i>Localización en polígonos industriais</i>	2 puntos

3.4. Incidencia sobre o patrimonio do investimento (máximo 10 puntos)

<i>Incidencia sobre o patrimonio</i>	<i>Puntuación</i>
<i>Se o investimento rehabilita, difunde, promociona ou desenvolve o patrimonio rural, tanto material como inmaterial, nas súas diferentes vertentes: natural, paisaxística, etnográfica, arquitectónica ou cultural</i>	10 puntos

J.6.3. ANEXOS DOS BAREMOS

Anexo I

Táboa para valorar o criterio “1.1. Renda dispoñible bruta por habitante” do baremo, tanto en proxectos produtivos como non produtivos.

Ámbito territorial	Ano 2019		
	<i>Renda dispoñible bruta por habitante</i>	<i>Índice renda dispoñible bruta por habitante sobre a media galega</i>	<i>Puntuación</i>
<i>Antas de Ulla</i>	11.458 €	71,58	5
<i>Carballedo</i>	12.410 €	77,53	4
<i>Chantada</i>	13.898 €	86,82	2
<i>Monterroso</i>	13.643 €	85,23	2
<i>Palas de Rei</i>	13.415 €	83,81	3
<i>Paradela</i>	11.585 €	72,37	5
<i>Páramo (O)</i>	10.627 €	66,39	5
<i>Portomarín</i>	13.791 €	86,16	2
<i>Sarria</i>	14.672 €	91,66	1
<i>Taboada</i>	12.846 €	80,25	3
<i>Galicia</i>	16.007 €	100,00	---

Anexo II

Táboa para valorar o criterio “1.2. Porcentaxe de paro rexistrado sobre poboación > 16 anos” do baremo, tanto en proxectos produtivos como non produtivos.

Ámbito territorial	Total paro rexistrado dec. 2021 / Poboación de 16 a 64 anos 01/01/2022			
	Parados	Poboación 16 a 64 anos	% paro sobre poboación	Puntuación
<i>Antas de Ulla</i>	70	1.036	6,76	4
<i>Carballedo</i>	68	1.072	6,34	4
<i>Chantada</i>	427	4.746	9,00	6
<i>Monterroso</i>	161	2.098	7,67	6
<i>Palas de Rei</i>	132	1.823	7,24	4
<i>Paradela</i>	30	867	3,46	2
<i>Páramo (O)</i>	38	730	5,21	4
<i>Portomarín</i>	34	736	4,62	4
<i>Sarria</i>	715	8.070	8,86	10
<i>Taboada</i>	89	1.361	6,54	4

Anexo III

Táboa para valorar o criterio “1.3. Densidade de poboación” do baremo, tanto en proxectos produtivos como non produtivos.

Ámbito territorial	Poboación ano 2022 (01/01/2022) / Superficie en km2			
	Poboación	Superficie	Densidade	Puntuación
<i>Antas de Ulla</i>	1.918	103,60	18,51	8
<i>Carballedo</i>	2.065	138,85	14,87	10
<i>Chantada</i>	8.083	176,73	45,74	4
<i>Monterroso</i>	3.585	114,59	31,29	6
<i>Palas de Rei</i>	3.319	199,68	16,62	10
<i>Paradela</i>	1.683	121,12	13,90	10
<i>Páramo (O)</i>	1.322	74,80	17,67	10
<i>Portomarín</i>	1.352	115,10	11,75	10
<i>Sarria</i>	13.214	184,62	71,57	2
<i>Taboada</i>	2.646	146,67	18,04	8

Anexo IV

Táboa para valorar o criterio “1.4. Taxa de variación interanual da poboación” do baremo, tanto en proxectos produtivos como non produtivos.

Ámbito territorial	Poboación anos 2017 e 2022 (a 1 de xaneiro)			
	Ano 2017	Ano 2022	% Variación	Puntuación
<i>Antas de Ulla</i>	2.059	1.918	-6,85	3
<i>Carballedo</i>	2.266	2.065	-8,87	4
<i>Chantada</i>	8.371	8.083	-3,44	2
<i>Monterroso</i>	3.678	3.585	-2,53	1
<i>Palas de Rei</i>	3.489	3.319	-4,87	2
<i>Paradela</i>	1.851	1.683	-9,08	5
<i>Páramo (O)</i>	1.420	1.322	-6,90	3
<i>Portomarín</i>	1.508	1.352	-10,34	5
<i>Sarria</i>	13.359	13.214	-1,09	1
<i>Taboada</i>	2.862	2.646	-7,55	4

Anexo V

Táboa para valorar o criterio “1.5. Taxa de envellecemento da poboación” do baremo, tanto en proxectos produtivos como non produtivos.

Ámbito territorial	Ano 2022			
	Poboación > 65 anos	Poboación	Taxa envellecemento	Puntuación
<i>Antas de Ulla</i>	739	1.918	38,53	4
<i>Carballedo</i>	899	2.065	43,54	5
<i>Chantada</i>	2.487	8.083	30,77	3
<i>Monterroso</i>	1.169	3.585	32,61	3
<i>Palas de Rei</i>	1.239	3.319	37,33	4
<i>Paradela</i>	720	1.683	42,78	5
<i>Páramo (O)</i>	499	1.322	37,75	4
<i>Portomarín</i>	538	1.352	39,79	4
<i>Sarria</i>	3.611	13.214	27,33	2
<i>Taboada</i>	1.118	2.646	42,25	5

Anexo VI

Táboa para valorar o criterio “1.6. Parroquia ou entidade colectiva de poboación onde se localiza o investimento” do baremo, tanto en proxectos produtivos como non produtivos.

Poboación Ano 2022 Nomenclátor INE			
Concello	Parroquia / Entidade Colectiva	Habitantes	Puntuación
<i>Antas de Ulla</i>	Agüela (San Mamede)	33	5
	Alvidrón (Santa María)	31	5
	San Fiz De Amarante (San Fiz)	59	5
	San Martiño De Amarante (San Martiño)	46	5
	Amoexa (Santiago)	68	5
	Antas De Ulla (San Xoán)	656	4
	Árbol (Santalla)	28	5
	Arcos (Santa María)	23	5
	Areas (Santa Cristina)	59	5
	Barreiro (San Cibrao)	30	5
	Casa De Naia (Santa María)	115	5
	Sta. Mariña Do Castro De Amarante (Sta. Mariña)	83	5
	Sto. Estevo Do Castro De Amarante (Sto. Estevo)	86	5
	Cervela (A) (San Miguel)	58	5
	Cibreiro (San Miguel)	26	5
	Cutián (San Xoán)	15	5
	Dorra (Santiago)	90	5
	Facha (San Xiao)	43	5
	Olveda (Santa María)	45	5
	Peibás (San Lourenzo)	39	5
	Queixeiro (San Pedro)	25	5
	Reboredo (Santiago)	23	5
	Rial (O) (Santo André)	48	5
	Santiso (Santalla)	24	5
	Senande (San Miguel)	37	5
	Terra Chá (San Xurxo)	53	5
	Vilanuñe (San Salvador)	8	5
	Vilapoupre (San Martiño)	67	5
	Total concello	1.918	-----
<i>Carballedo</i>	Aguada (Santa Baia)	236	5
	Santa Cristina De Asma (Santa Cristina)	66	5
	Veascós (Santa Mariña)	89	5
	San Salvador De Búbal (San Salvador)	23	5
	Santa Baia De Búbal (Santa Baia)	95	5
	Buciños (San Miguel)	141	5
	San Romao De Campos (San Romao)	18	5
	Carballedo (Santa María)	185	5

Poboación Ano 2022 Nomenclátor INE			
Concello	Parroquia / Entidade Colectiva	Habitantes	Puntuación
	Cartelos (Santo Estevo)	50	5
	Castro (San Cristovo)	167	5
	Santa Mariña Do Castro (Santa Mariña)	74	5
	Cova (A) (San Xoán)	25	5
	Chouzán (Santo Estevo)	21	5
	Erbedeiro (San Pedro)	10	5
	Furco (San Gregorio)	83	5
	Lobelle (San Cristovo)	61	5
	San Mamede De Lousada (San Mamede)	66	5
	Lousada (Santiago)	279	5
	Marzás (Santa María)	31	5
	Milleirós (San Xoán)	46	5
	Oleiros (San Miguel)	103	5
	Pradedá (Santiago)	75	5
	Temes (Santa María)	25	5
	Vilaquinte (Santa María)	96	5
	Total concello	2.065	-----
Chantada	Adá (Santa Baia)	108	5
	Grade (A) (San Vicente)	44	5
	Arcos (Santa María)	103	5
	Argozón (San Vicente)	147	5
	Santiago De Arriba (Santiago)	46	5
	San Fiz De Asma (San Fiz)	166	5
	San Salvador De Asma (San Salvador)	284	5
	Santa Uxía De Asma (Santa Uxía)	96	5
	Belesar (San Bartolomeu)	28	5
	Bermún (Santa María)	34	5
	Brigos (San Salvador)	107	5
	Camporramiro (Santa María)	117	5
	Esmeriz (Santa Mariña)	32	5
	Esmoriz (San Xillao)	52	5
	Fornas (San Cristovo)	96	5
	Laxe (A) (San Xoán)	165	5
	Líncora (San Pedro)	168	5
	Mariz (San Martiño)	130	5
	Mato (O) (San Xillao)	86	5
	Merlán (San Tomé)	159	5
	Monte (O) (San Miguel)	64	5
	Mouricios (San Cristovo)	50	5
	Muradelle (San Paio)	149	5
	Nogueira De Miño (Santa María)	80	5

Poboación Ano 2022 Nomenclátor INE			
Concello	Parroquia / Entidade Colectiva	Habitantes	Puntuación
	Pedrafita (Santa Baia)	67	5
	Pereira (San Mamede)	72	5
	Pesqueiras (Santa María)	82	5
	Requeixo (Santiago)	124	5
	Sabadelle (Santa María)	142	5
	Veiga (San Xoán)	72	5
	San Pedro De Viana (San Pedro)	54	5
	Santa Cruz De Viana (Santa Cruz)	45	5
	Vilaúxe (San Salvador)	137	5
	Sariña (A) (San Vicente)	25	5
	San Xurxo De Asma (San Xurxo)	200	5
	Chantada	4.552	2
	Total concello	8.083	-----
Monterroso	Arada (Santa María)	57	5
	Bidouredo (Santiago)	42	5
	Cumbraos (San Martiño)	40	5
	Fente (San Martiño)	21	5
	Ferreiros (Os) (San Cibrao)	26	5
	Frameán (San Pedro)	73	5
	Fufín (San Martiño)	30	5
	Lavandelo (Santiago)	19	5
	Leborei (Santa María)	29	5
	Ligonde (Santiago)	158	5
	Lodoso (San Xoán)	49	5
	Marzán (Santa María)	73	5
	Milleirós (San Pedro)	16	5
	Esporiz (San Miguel)	2.123	3
	Novelúa (San Cristovo)	91	5
	Pedraza (Santa María)	124	5
	Penas (San Miguel)	79	5
	Pol (San Cibrao)	48	5
	Salgueiros (Santa María)	21	5
	San Breixo (San Salvador)	105	5
	Bispo (O) (Santa María)	42	5
	Satrexas (Santa Eufemia)	58	5
	Sirgal (Santo André)	39	5
	Sucastro (Santa Mariña)	65	5
	Tarrío (Santa María)	31	5
	Valboa (San Salvador)	55	5
	Vilanova (San Pedro)	30	5
	Viloíde (San Cristovo)	41	5
	Total concello	3.585	-----

Poboación Ano 2022 Nomenclátor INE			
Concello	Parroquia / Entidade Colectiva	Habitantes	Puntuación
Palas de Rei	Augas Santas (San Xurxo)	211	5
	Albá (Santiago)	59	5
	Ambreixo (San Vicenzo)	21	5
	Berbetouros (San Miguel)	60	5
	Cabana (Santiago)	36	5
	San Xiao Do Camiño (San Xiao)	50	5
	San Mamede Do Carballal (San Mamede)	43	5
	Carballal (O) (San Sebastián)	42	5
	Carteire (Santa María)	68	5
	Coence (San Mamede)	76	5
	San Miguel De Coence (San Miguel)	81	5
	Covelo (San Xoán)	57	5
	Cuíña (Santa María)	45	5
	Curbián (San Martiño)	69	5
	Felpós (San Tomé)	25	5
	Ferreira De Negral (San Martiño)	61	5
	Filgueira (San Tomé)	62	5
	Fontecuberta (Santa Mariña)	62	5
	Laia (San Xoán)	12	5
	Lestedo (Santiago)	89	5
	Maceda (San Miguel)	57	5
	Marzá (Santa María)	103	5
	Mato (O) (San Xoán)	71	5
	Meixide (San Pedro)	88	5
	Merlán (San Salvador)	92	5
	Moredo (San Fiz)	49	5
	Mosteiro De Devesa (Santiago)	60	5
	Orosa (Santo André)	50	5
	Palas De Rei (San Tirso)	888	4
	Pambre (San Pedro)	21	5
	Pidre (Santa María)	60	5
	Puxeda (A) (Santa María)	20	5
	Quindimil (San Miguel)	34	5
	Ramil (San Martiño)	13	5
	Remonde (San Miguel)	34	5
	San Cibrao Da Repostería (San Cibrao)	33	5
	San Xusto Da Repostería (San Xusto)	31	5
	Ribeira (San Salvador)	29	5
	Salaia (San Pedro)	58	5
	San Breixo (Santa María)	51	5
	Ulloa (San Vicente)	48	5
	Vilar De Donas (San Salvador)	100	5
	Vilareda (San Pedro)	100	5

Poboación Ano 2022 Nomenclátor INE			
Concello	Parroquia / Entidade Colectiva	Habitantes	Puntuación
Paradela	Total concello	3.319	-----
	Aldosende (Santiago)	112	5
	Andreade (Santiago)	38	5
	Barán (San Pedro)	107	5
	Castro (San Mamede)	43	5
	San Martiño De Castro (San Martiño)	62	5
	Castro De Rei De Lemos (Santa María)	417	5
	Cortes (As) (San Salvador)	96	5
	Ferreiros (Santa María)	99	5
	Francos (Santa María)	31	5
	Laxe (A) (Santiago)	72	5
	Loio (San Xoán)	19	5
	Paradela (San Miguel)	243	5
	San Vicente De Paradela (San Vicente)	103	5
	Santa Cristina De Paradela (Santa Cristina)	62	5
	Santalla De Paradela (Santalla)	55	5
	San Facundo De Ribas De Miño (San Facundo)	10	5
	Suar (San Lourenzo)	17	5
	Vilaragunte (Santa María)	97	5
	Total concello	1.683	-----
Páramo (O)	Adai (Santa Mariña)	78	5
	Friolfe (San Xoán)	179	5
	San Vicente De Gondrame (San Vicente)	97	5
	Gondrame (Santa María)	36	5
	Grallás (Santo Estevo)	47	5
	Moscán (Santa María Madanela)	78	5
	Neira (Santa María Madanela)	24	5
	Piñeiro (San Salvador)	53	5
	Reascos (Santa María)	22	5
	Ribas De Miño (Santiago)	73	5
	Ribeira (A) (San Mamede)	43	5
	Sa (Santiago)	240	5
	Santo André Da Ribeira (San Pedro)	32	5
	Torre (A) (San Martiño)	86	5
	Vilafiz (Santa María)	35	5
	Vilarmosteiro (Santa Eufemia)	115	5
	Vilasante (Santa Cruz)	36	5
	Vileiriz (San Salvador)	48	5
	Total concello	1.322	-----
Portomarín	Bagude (San Bartolomeu)	40	5
	San Mamede De Belaz (San Mamede)	24	5
	Caborrecelle (San Xulián)	64	5
	Castro De Soengas (O) (San Martiño)	102	5

Poboación Ano 2022 Nomenclátor INE			
Concello	Parroquia / Entidade Colectiva	Habitantes	Puntuación
	Castromaior (Santa María)	23	5
	Cortapezas (Santa María)	45	5
	Fiz De Rozas (San Lourenzo)	59	5
	Gonzar (Santa María)	40	5
	León (San Martiño)	43	5
	Narón (Santa María)	59	5
	Nespereira (San Cibrao)	34	5
	Portomarín (San Nicolao)	457	5
	Recelle (San Pedro)	88	5
	San Mamede Do Río (San Mamede)	26	5
	Sabadelle (San Salvador)	13	5
	Soengas (Santiago)	52	5
	Vedro (San Martiño)	82	5
	Vilarbasín (San Pedro)	11	5
	Vilaxuste (San Pedro)	90	5
	Total concello	1.352	-----
Sarria	Albán (Santa María)	14	5
	Santalla De Arxemil (Santalla)	45	5
	Barbadelo (Santiago)	171	5
	Belante (Santa María)	66	5
	Betote (San Vincenzo)	93	5
	Biville (San Miguel)	45	5
	Calvor (Santo Estevo)	75	5
	Camiño (O) (San Mamede)	6	5
	Castelo Dos Infantes (Santiago)	44	5
	Cesar (San Salvador)	55	5
	Corvelle (Santa María)	115	5
	Chanca (A) (San Mamede)	35	5
	Chorente (San Xulián)	365	5
	Fafián (San Xoán)	71	5
	Ferreiros (San Sadurniño)	115	5
	Fontao (San Martiño)	134	5
	Frades (San Xulián)	7	5
	San Pedro De Froilán (San Pedro)	99	5
	San Sadurniño De Froilán (San Sadurniño)	67	5
	San Vincenzo De Froilán (San Vincenzo)	31	5
	Goián (San Miguel)	87	5
	Lier (Santa María)	33	5
	Louseiro (San Martiño)	86	5
	Loureiro (San Martiño)	69	5
	Lousadela (Santo Estevo)	59	5
	Maside (San Pedro)	80	5
	Santo Estevo Do Mato (Santo Estevo)	31	5

Poboación Ano 2022 Nomenclátor INE			
Concello	Parroquia / Entidade Colectiva	Habitantes	Puntuación
	Mato (O) (San Salvador)	70	5
	Meixente (San Xulián)	52	5
	Nespereira (Santiago)	106	5
	Ortoá (Santa María)	57	5
	Santo André De Paradela (Santo André)	45	5
	San Salvador De Pena (San Salvador)	13	5
	Pena (A) (Santa María)	22	5
	Pinza (A) (San Salvador)	35	5
	Piñeira (San Miguel)	100	5
	San Fiz De Reimóndez (San Pedro Fiz)	92	5
	Requeixo (San Martiño)	95	5
	Rubín (Santa Mariña)	22	5
	Santo Antolín (Santa Eufemia)	22	5
	Seteventos (San Pedro)	71	5
	San Xulián Da Veiga (San Xulián)	132	5
	Veiga (A) (Santiago)	164	5
	Vilamaior (Santa María)	101	5
	San Fiz De Vilapedre (San Fiz)	37	5
	San Miguel De Vilapedre (San Miguel)	102	5
	Vilar (Santa María)	96	5
	Vilar De Sarria (San Salvador)	343	5
	Farbán (Santiago)	98	5
	Sarria	9.241	1
	Total concello	13.214	-----
Taboada	Fradé (Santiago)	22	5
	Gondulfe (San Lourenzo)	55	5
	Insua (San Salvador)	45	5
	San Xián De Insua (San Xián)	49	5
	Mato (San Martiño)	97	5
	Meixonfrío (Santa Mariña)	58	5
	Moreda (Santa María)	73	5
	Mourulle (San Vicente)	14	5
	Piñeira (Santa María)	80	5
	Sobrecedo (Santiago)	123	5
	Taboada Dos Freires (Santa María)	75	5
	Torre (A) (San Mamede)	57	5
	Vilameñe (Santa Mariña)	59	5
	Vilar De Cabalos (Santa Eulalia)	40	5
	Vilela (San Miguel)	85	5
	Xián (Santa María)	131	5
	Total concello	2.646	-----

Anexo VI

Para todo o criterio “1. Localización xeográfica do investimento”, tanto en proxectos produtivos como non produtivos, cando o proxecto se localice en varias parroquias e/ou concellos, en relación coa puntuación a outorgar asignarase a máis beneficiosa.

Anexo VII

O promotor debe ter en conta que a pesar de que os criterios referidos ao emprego e ao impacto sobre o territorio son valorados “a priori”, o seu cumprimento efectivo comprobarase no momento da certificación/xustificación dos investimentos. No caso de incumprimento realizarase unha rebaremación do proxecto e consecuentemente producirase unha variación na porcentaxe de axuda concedida.

J.6.4. TÁBOAS BAREMOS

Nas páxinas seguintes recóllense as táboas co baremo de proxectos produtivos e non produtivos en formato compacto.

Proxectos produtivos

<i>Baremo proxectos produtivos Leader 2023-2027</i>			<i>Puntuación Máxima</i>	<i>Puntuación Proxecto</i>
1. LOCALIZACIÓN XEOGRÁFICA DO INVESTIMENTO			30	0
1.1. Renda dispoñible bruta por habitante			5	
Concellos cunha RDBph < 75	Antas de Ulla, Paradela e O Páramo	5 puntos		
Concellos cunha RDBph > 75 e < 80	Carballedo	4 puntos		
Concellos cunha RDBph > 80 e < 85	Palas de Rei e Taboada	3 puntos		
Concellos cunha RDBph > 85 e < 90	Chantada, Monterroso e Portomarín	2 puntos		
Concellos cunha RDBph > 90 e < 95	Sarria	1 puntos		
1.2. Porcentaxe de paro rexistrado			5	
Concellos cunha porcentaxe > 8	Chantada e Sarria	5 puntos		
Concellos cunha porcentaxe < 8 e > 7	Monterroso e Palas de Rei	4 puntos		
Concellos cunha porcentaxe < 7 e > 6	Antas de Ulla, Carballedo e Taboada	3 puntos		
Concellos cunha porcentaxe < 6 e > 5	O Páramo	2 puntos		
Concellos cunha porcentaxe < 5	Paradela e Portomarín	1 puntos		
1.3. Densidade de poboación			5	
Concellos cunha porcentaxe < 15	Carballedo, Paradela e Portomarín	5 puntos		
Concellos cunha porcentaxe > 15 e < 30	Antas de Ulla, Palas de Rei, O Páramo e Taboada	4 puntos		
Concellos cunha porcentaxe > 30 e < 45	Monterroso	3 puntos		
Concellos cunha porcentaxe > 45 e < 60	Chantada	2 puntos		
Concellos cunha porcentaxe > 70	Sarria	1 puntos		
1.4. Taxa evolución interanual da poboación			5	
Concellos cunha caída > 9	Paradela e Portomarín	5 puntos		
Concellos cunha caída < 9 e > 7	Carballedo e Taboada	4 puntos		
Concellos cunha caída < 7 e > 5	Antas de Ulla e O Páramo	3 puntos		
Concellos cunha caída < 5 e > 3	Chantada e Palas de Rei	2 puntos		
Concellos cunha caída < 3	Monterroso e Sarria	1 puntos		
1.5. Tasa de envellecemento da poboación			5	
Concellos cunha taxa > 40	Carballedo, Paradela e Taboada	5 puntos		
Concellos cunha taxa < 40 e > 35	Antas de Ulla, Palas de Rei, O Páramo e Portomarín	4 puntos		
Concellos cunha taxa < 35 e > 30	Chantada e Monterroso	3 puntos		
Concellos cunha taxa < 30 e > 25	Sarria	2 puntos		
Concellos cunha taxa < 25	---	1 puntos		
1.6. Parroquia ou entidade colectiva onde se localiza o investimento			5	
Parroquias con < 500 habitantes	Todas menos as citadas nos apartados seguintes	5 puntos		
Parroquias con > 500 e < 2.000	Antas de Ulla (San Xoán), Palas de	4 puntos		

Baremo proxectos produtivos Leader 2023-2027			Puntuación Máxima	Puntuación Proxecto
habitantes	Rei (San Tirso) e Carballo (Taboada)			
Parroquias con > 2.000 e < 4.000 habitantes	Esporiz (Monterroso)	3 puntos		
Parroquias con > 4.000 e < 8.000 habitantes	Chantada	2 puntos		
Parroquias con > 8.000 e < 10.000 habitantes	Sarria	1 puntos		
2. CARACTERÍSTICAS DO PROMOTOR DO INVESTIMENTO (PUNTOS ACUMULABLES)			10	0
Mulleres, persoas con diversidade funcional > 33% ou en risco de exclusión social, inmigrantes ou emigrantes retornados		8 puntos		
Persoas xurídicas nas que unha porcentaxe superior ao 50% do capital social osténtano mulleres, persoas con diversidade funcional > 33% ou en risco de exclusión social, inmigrantes ou emigrantes retornados		8 puntos		
Entidades de economía social (cooperativas, sociedades laborais, centros especiais de emprego, empresas de inserción, ...), S.A.T., C.M.V.M.C. ou as súas mancomunidades		8 puntos		
Homes ≤ 40 anos ou ≥ 55 anos		6 puntos		
Persoas xurídicas nas que unha porcentaxe superior ao 50% do capital social osténtano homes ≤ 40 anos ou ≥ 55 anos		6 puntos		
Homes > 40 anos e < 55		4 puntos		
Persoas xurídicas nas que unha porcentaxe superior ao 50% do capital social osténtano homes > 40 anos e < 55		4 puntos		
Persoas físicas desempregadas ou persoas xurídicas cuxos socios sexan desempregados nunha porcentaxe superior ao 50% do capital social. A condición de desempregado acreditarase coa correspondente inscrición como tal no Servizo Público de Emprego durante, como mínimo, os 180 días anteriores á presentación da solicitude de axuda		2 puntos		
3. INCIDENCIA NO EMPREGO DO INVESTIMENTO			30	0
3.1. Por creación de emprego			15	
(Nº de UTAs x 3) + (100.000 / investimento total elixible)				
3.2. Por contratación de determinados colectivos (puntos acumulables)			15	
Mulleres		4 puntos		
Mozos/as (< 40 anos) ou persoas maiores (> 55 anos)		4 puntos		
Homes > 40 anos e < 55 anos		3 puntos		
Persoas con diversidade funcional > 33% ou en risco de exclusión social, inmigrantes ou emigrantes retornados		1 puntos		
4. TIPOLOXÍA DO INVESTIMENTO E IMPACTO SOBRE O TERRITORIO			30	0
4.1. Tipoloxía do investimento			20	
Proxectos ao abeiro dos instrumentos de recuperación e posta en valor de terras		20 puntos		
	Sectores prioritarios	10 puntos		
	Outros sectores	5 puntos		
	Empadramento no concello no que se vai desenvolver	2 puntos		
Bono Activa Rural (os puntos son acumulables ata un máximo de 20 puntos)	Inversión activos físicos para actividade > 15.000,00 €	5 puntos		
	Inversión activos físicos para actividade < 15.000,00 € e > 12.000,00 €	4 puntos		
	Inversión activos físicos para	3 puntos		

Baremo proxectos produtivos Leader 2023-2027			Puntuación Máxima	Puntuación Proxecto
	actividade < 12.000,00 € e > 9.000,00 €			
	Inversión activos físicos para actividade < 9.000,00 € e > 6.000,00 €	2 puntos		
	Actividade xornada completa e non complementaria doutra existente	3 puntos		
Proxectos de creación ou primeiro establecemento	Sectores prioritarios	14 puntos		
	Outros sectores	7 puntos		
Proxectos de mellora da eficiencia enerxética (con redución de custes que acade un mínimo do 40%)		10 puntos		
Ampliación ou modernización	Sectores prioritarios	12 puntos		
	Outros sectores	6 puntos		
4.2. Incidencia medioambiental e capacidade de arrastre (puntos acumulables)			5	
	Utilización enerxías renovables e/ou técnicas eficientes de baixo consumo enerxético (mínimo o 5% do investimento subvencionable)	4 puntos		
	Producións e elaboracións amparadas por D.O. ou I.P.X., producións ecolóxicas, artesanía alimentaria, ou producións con certificacións forestais	4 puntos		
	Redución, reutilización ou reciclaxe de residuos xerados	4 puntos		
	Inscripción no “Rexistro de pegada de carbono, compensación e proxectos de absorción de dióxido de carbono” do MITECO	2 puntos		
	Localización en polígonos industriais	2 puntos		
	Rehabilitación fronte a nova construción	2 puntos		
4.3. Carácter innovador (puntos acumulables)			5	
	Inexistencia dunha actividade similar no concello (valorarase a singularidade e novidade do proxecto)	5 puntos		
	Inexistencia dunha actividade similar na parroquia (valorarase a singularidade e novidade do proxecto)	3 puntos		
	Incorporación / utilización das TICs (en concreto implementación de comercio electrónico e/ou implementación de software e equipos tecnolóxicos)	1 puntos		
PUNTUACIÓN TOTAL			100	

Proxectos non produtivos

Baremo proxectos non produtivos Leader 2023-2027			Puntuación Máxima	Puntuación Proxecto
1. LOCALIZACIÓN XEOGRÁFICA DO INVESTIMENTO			30	0
1.1. Renda dispoñible bruta por habitante			5	
Concellos cunha RDBph < 75	Antas de Ulla, Paradela e O Páramo	5 puntos		
Concellos cunha RDBph > 75 e < 80	Carballedo	4 puntos		
Concellos cunha RDBph > 80 e < 85	Palas de Rei e Taboada	3 puntos		
Concellos cunha RDBph > 85 e < 90	Chantada, Monterroso e Portomarín	2 puntos		
Concellos cunha RDBph > 90 e < 95	Sarria	1 puntos		
1.2. Porcentaxe de paro rexistrado			5	
Concellos cunha porcentaxe > 8	Chantada e Sarria	5 puntos		
Concellos cunha porcentaxe < 8 e > 7	Monterroso e Palas de Rei	4 puntos		
Concellos cunha porcentaxe < 7 e > 6	Antas de Ulla, Carballedo e Taboada	3 puntos		
Concellos cunha porcentaxe < 6 e > 5	O Páramo	2 puntos		
Concellos cunha porcentaxe < 5	Paradela e Portomarín	1 puntos		
1.3. Densidade de poboación			5	
Concellos cunha porcentaxe < 15	Carballedo, Paradela e Portomarín	5 puntos		
Concellos cunha porcentaxe > 15 e < 30	Antas de Ulla, Palas de Rei, O Páramo e Taboada	4 puntos		
Concellos cunha porcentaxe > 30 e < 45	Monterroso	3 puntos		
Concellos cunha porcentaxe > 45 e < 60	Chantada	2 puntos		
Concellos cunha porcentaxe > 70	Sarria	1 puntos		
1.4. Taxa evolución interanual da poboación			5	
Concellos cunha caída > 9	Paradela e Portomarín	5 puntos		
Concellos cunha caída < 9 e > 7	Carballedo e Taboada	4 puntos		
Concellos cunha caída < 7 e > 5	Antas de Ulla e O Páramo	3 puntos		
Concellos cunha caída < 5 e > 3	Chantada e Palas de Rei	2 puntos		
Concellos cunha caída < 3	Monterroso e Sarria	1 puntos		
1.5. Tasa de envellecemento da poboación			5	
Concellos cunha taxa > 40	Carballedo, Paradela e Taboada	5 puntos		
Concellos cunha taxa < 40 e > 35	Antas de Ulla, Palas de Rei, O Páramo e Portomarín	4 puntos		
Concellos cunha taxa < 35 e > 30	Chantada e Monterroso	3 puntos		
Concellos cunha taxa < 30 e > 25	Sarria	2 puntos		
Concellos cunha taxa < 25	---	1 puntos		
1.6. Parroquia ou entidade colectiva onde se localiza o investimento			5	
Parroquias con < 500 habitantes	Todas menos as citadas nos apartados seguintes	5 puntos		
Parroquias con > 500 e < 2.000 habitantes	Antas de Ulla (San Xoán), Palas de Rei (San Tirso) e Carballedo (Taboada)	4 puntos		
Parroquias con > 2.000 e < 4.000 habitantes	Esporiz (Monterroso)	3 puntos		
Parroquias con > 4.000 e < 8.000 habitantes	Chantada	2 puntos		
Parroquias con > 8.000 e < 10.000 habitantes	Sarria	1 puntos		
2. CARACTERÍSTICAS DO PROMOTOR E ÁMBITO DE ACTUACIÓN DO INVESTIMENTO			20	0
2.1. Características do promotor			10	
Investimentos promovidos por entidades sen ánimo de lucro, entidades públicas locais, C.M.V.M.C. ou as súas mancomunidades nas que unha porcentaxe superior ao 50% do seu órgano directivo sexan mulleres, homes < 40 anos ou > 55 anos, persoas con diversidade funcional > 33% ou en risco de exclusión social, inmigrantes ou emigrantes retornados.		10 puntos		
Investimentos promovidos por entidades sen ánimo de lucro, entidades públicas locais, C.M.V.M.C. ou as súas mancomunidades nas que unha porcentaxe superior ao 50% do seu órgano directivo sexan homes > 40 anos e <		5 puntos		

Baremo proxectos non produtivos Leader 2023-2027		Puntuación Máxima	Puntuación Proxecto
55anos			
2.2. Ámbito de actuación do investimento		10	
O investimento esta vinculado con algún dos instrumentos de recuperación e posta en valor de terras	10 puntos		
O investimento ten ámbito supramunicipal (afecta a mais dun concello)	8 puntos		
O investimento ten ámbito municipal (afecta a todo o concello)	5 puntos		
O investimento afecta a unha parroquia ou a unha entidade singular	3 puntos		
3. TIPOLOXÍA DO INVESTIMENTO E IMPACTO SOBRE O TERRITORIO		50	
3.1. Poboación beneficiada co investimento e incidencia sobre a mellora da súa calidade de vida		20	
Si o investimento ten como obxectivo prioritario beneficiar ou dar servizos á terceira idade, infancia, mulleres, mozos/as, persoas con diversidade funcional ou en risco de exclusión social, inmigrantes ou emigrantes retornados	20 puntos		
Si o investimento esta orientado a impulsar as producións locais, a súa promoción ou posta en valor	18 puntos		
Si o investimento está orientado a crear, fomentar, complementar ou mellorar a actividade ou os servizos turísticos no territorio	18 puntos		
Si o investimento ten por obxecto a preservación do medioambiente, a xestión dos recursos naturais, a reciclaxe e a xestión de residuos, a mitigación do cambio climático ou a redución de emisións de carbono, a mellora da eficiencia enerxética ou o emprego de fontes de enerxía renovables	16 puntos		
Si o investimento está orientado á implantación e/ou uso das TIC no territorio	16 puntos		
Se o investimento está orientado a crear, fomentar ou mellorar os servizos educativos, sanitarios e/ou actividades culturais ou deportivas	14 puntos		
Se o investimento está orientado a crear, fomentar ou mellorar os servizos e infraestruturas que favorezan o asociacionismo e/ou as actividades de lecer	12 puntos		
Resto de investimentos non produtivos	10 puntos		
3.2. Carácter innovador e creación de emprego (puntos acumulables)		10	
Inexistencia dunha actividade / actuación similar no concello (valorarase a singularidade e novidade do proxecto)	7 puntos		
Inexistencia dunha actividade / actuación similar na parroquia (valorarase a singularidade e novidade do proxecto)	5 puntos		
Se o investimento crea emprego (mínimo 0,25 UTAs)	3 puntos		
Incorporación / utilización das TICs (en concreto, implementación de software e equipos tecnolóxicos)	2 puntos		
3.3. Incidencia medioambiental (puntos acumulables)		10	
Actuacións de mellora paisaxística ou de recuperación do entorno	6 puntos		
Rehabilitación fronte a nova construción	6 puntos		
Utilización de enerxías renovables e/ou técnicas eficientes de baixo consumo enerxético de cara á sustentabilidade medioambiental (deberá ser como mínimo o 5% do investimento subvencionable)	4 puntos		
Localización en espazos naturais protexidos	3 puntos		
Localización en polígonos industriais	2 puntos		
3.4. Incidencia sobre o patrimonio do investimento		10	
Se o investimento rehabilita, difunde, promociona ou desenvolve o patrimonio rural, tanto material como inmaterial, nas súas diferentes vertentes: natural, paisaxística, etnográfica, arquitectónica ou cultural	10 puntos		
PUNTUACIÓN TOTAL		100	0

J.6.5. RELACIÓN ENTRE CRITERIOS DE BAREMACIÓN E OBXECTIVOS PROPOSTOS E PLAN DE ACCIÓN DA EDLP

Neste apartado detállase a relación existente entre os criterios de baremación establecidos polo GDR05, tanto dos proxectos produtivos como dos proxectos non produtivos coas liñas estratéxicas propostas no plan de acción (epígrafe I) e os obxectivos xerais da estratexia (epígrafe H).

Proxectos produtivos

1. Localización xeográfica do investimento

Nos criterios relacionados coa localización xeográfica do investimento, os proxectos produtivos serán baremados segundo a parroquia ou entidade colectiva de poboación onde vaian localizarse e a puntuación establécese tendo en conta as características socioeconómicas e demográficas dos dez concellos integrados no GDR05.

A través destes criterios dáselle prioridade aos proxectos que se desenvolvan naqueles concellos con menor renda dispoñible bruta, maior porcentaxe de paro, menor densidade de poboación, maior perda de poboación no último quinquenio, maior taxa de envellecemento e as parroquias ou entidades de poboación con menos habitantes. Deste xeito se priorizan proxectos localizados nos concellos menos desenvolvidos do GDR05 e con maior perda de poboación e envellecemento para que, coa súa posta en marcha, contribúan a fixar poboación, mellorar a calidade de vida, fortalecer a cohesión e lograr un desenvolvemento harmónico e sostible do territorio.

Os obxectivos xerais máis relacionados cos diferentes criterios da localización xeográfica son os seguintes:

- 3. Recuperación de terra agraria abandonada
- 5. Aumentar a poboación do territorio
- 9. Fomento da dixitalización e innovación
- 10. Non discriminación e integración

En canto ás liñas estratéxicas, este criterio está presente en todas, pero máis nas seguintes:

- LE1. Economía e calidade de vida
- LE4. Fixación de poboación e atracción de visitantes

2. Características do promotor do investimento

En canto ao promotor do investimento, os proxectos produtivos serán baremados en función das características das persoas ou entidades promotoras dos mesmos, priorizando determinados colectivos co obxectivo de promover a igualdade de xénero, de favorecer unha maior integración daqueles que por diferentes razóns teñen máis dificultades á hora de acceder ao emprego e de reforzar a cohesión social no territorio.

Polo tanto, as puntuacións priman as mulleres, as persoas con diversidade funcional igual ou superior ao 33% ou en risco de exclusión social e inmigrantes ou emigrantes retornados así

como as entidades de economía social e, en menor medida, aos homes de 40 anos ou menos e de 55 ou máis anos polas súas dificultades de inserción laboral.

Os obxectivos xerais vense influídos por este criterio, ao igual que as liñas estratéxicas.

3. Incidencia no emprego do investimento

En canto á incidencia no emprego, os proxectos produtivos serán baremados pola súa creación de emprego en relación ao investimento e tamén se puntúa a contratación de determinados colectivos co obxectivo de promover a igualdade de xénero, de favorecer unha maior integración de determinados colectivos desfavorecidos e con dificultades de acceso ao mercado laboral.

Os obxectivos xerais vense influídos por este criterio, ao igual que as liñas estratéxicas.

4. Tipoloxía do investimento e impacto sobre o territorio

Nos criterios relacionados coa tipoloxía do investimento e o impacto do mesmo sobre o territorio, os proxectos produtivos serán baremados en función da súa tipoloxía, da súa incidencia medioambiental no territorio e do seu carácter innovador.

Con referencia á tipoloxía dos investimentos, prímase os investimentos nunha serie de sectores considerados como prioritarios en función da economía do territorio e das súas necesidades de desenvolvemento.

En canto á incidencia medioambiental dos proxectos prímase a utilización de enerxías renovables, as producións de calidade amparadas baixo selos de calidade ou certificacións recoñecidas, a reciclaxe e a reutilización, a inscricións en rexistros oficiais de pegada de carbono, a localización en polígonos industriais e, por suposto, a rehabilitación no canto da nova construción.

Por último, puntuarase o carácter innovador do investimento coa non existencia da actividade a nivel de concello ou de parroquia e a incorporación/utilización das novas tecnoloxías da información e da comunicación.

Os obxectivos xerais máis relacionados cos diferentes criterios da tipoloxía do investimento e impacto sobre o territorio son os seguintes:

- 1. Explotación de recursos naturais de forma sostible
- 2. Posta en valor do patrimonio natural e paisaxístico e cultural
- 3. Recuperación de terra agraria abandonada
- 4. Mellorar e crear servizos para a poboación, favorecendo a mellora do nivel de vida da mesma
- 7. Loita contra o cambio climático

En canto ás liñas estratéxicas, este criterio está presente en todas.

Tras esta pequena memoria explicativa veremos de xeito gráfico as relación explicadas, polo que de seguido inclúense dous cadros, no primeiro vemos a relación entre os criterios de

baremación dos proxectos produtivos e as liñas estratéxicas propostas no plan de acción e no segundo a relación entre eses criterios e os obxectivos xerais da estratexia do GDR05.

Baremo proxectos produtivos Leader 2023 – 2027	LIÑAS ESTRATÉXICAS			
	LE1. Economía e calidade de vida	LE2. Sostibilidade	LE3. Cohesión	LE4. Fixación de poboación e atracción de visitantes
1. LOCALIZACIÓN XEOGRÁFICA DO INVESTIMENTO				
1.1. Renda dispoñible bruta por habitante	X	X		X
1.2. Porcentaxe de paro rexistrado	X	X	X	X
1.3. Densidade de poboación	X	X	X	X
1.4. Taxa evolución interanual da poboación	X	X	X	X
1.5. Taxa de envellecemento da poboación	X	X	X	X
1.6. Parroquia ou entidade colectiva onde se localiza o investimento	X		X	X
2. CARACTERÍSTICAS DO PROMOTOR DO INVESTIMENTO	X	X	X	X
3. INCIDENCIA NO EMPREGO DO INVESTIMENTO				
3.1. Por creación de emprego	X	X	X	X
3.2. Por contratación de determinados colectivos	X	X	X	X
4. TIPOLOXÍA DO INVESTIMENTO E IMPACTO SOBRE O TERRITORIO				
4.1. Tipoloxía do investimento	X	X	X	X
4.2. Incidencia medioambiental e capacidade de arrastre	X	X	X	X
4.3. Carácter innovador	X	X	X	X

Baremo proxectos produtivos Leader 2023 – 2027	OBXECTIVOS XERAIS E LIÑAS ESTRATÉXICAS									
	1. Explotación de recursos naturais de forma sostible	2. Posta en valor do patrimonio natural e paisaxístico e cultural	3. Recuperación de terra agraria abandonada	4. Mellorar e crear servizos para a poboación, favorecendo a mellora do nivel de vida da mesma	5. Aumentar a poboación do territorio	6. Promover a creación e mantemento de emprego	7. Loita contra o cambio climático	8. Potenciar a gobernabilidade territorial e a animación do territorio	9. Fomento da dixitalización e innovación	10. Non discriminación e integración
	LE1 LE2	LE4	LE1 LE2	LE1 LE4	LE4	LE1 LE2	LE2	LE3 LE4	LE3	LE1 LE3 LE4
1. LOCALIZACIÓN XEOGRÁFICA DO INVESTIMENTO										
1.1. Renda dispoñible bruta por habitante			X		X					
1.2. Porcentaxe de paro rexistrado			X			X		X	X	X
1.3. Densidade de poboación	X		X	X	X	X		X	X	X
1.4. Taxa evolución interanual da poboación	X		X	X	X	X		X	X	X
1.5. Taxa de envellecemento da poboación				X	X				X	X
1.6. Parroquia ou entidade colectiva onde se localiza o investimento	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2. CARACTERÍSTICAS DO PROMOTOR DO INVESTIMENTO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
3. INCIDENCIA NO EMPREGO DO INVESTIMENTO										
3.1. Por creación de emprego	X	X	X		X	X		X	X	X
3.2. Por contratación de determinados colectivos	X	X	X			X		X	X	X
4. TIPOLOXÍA DO INVESTIMENTO E IMPACTO SOBRE O TERRITORIO										
4.1. Tipoloxía do investimento	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.2. Incidencia medioambiental e capacidade de arrastre	X	X	X	X			X			
4.3. Carácter innovador	X	X	X	X		X	X			

Proxectos non produtivos

1. Localización xeográfica do investimento

Nos criterios relacionados coa localización xeográfica do investimento, os proxectos non produtivos serán baremados segundo a parroquia ou entidade colectiva de poboación onde vaian localizarse.

A puntuación establécese tendo en conta as características socioeconómicas e demográficas dos dez concellos integrados no GDR05.

A través destes criterios dáselle prioridade aos proxectos que se desenvolvan naqueles concellos con menor renda dispoñible bruta, maior porcentaxe de paro, menor densidade de poboación, maior perda de poboación no último quinquenio, maior taxa de envellecemento e as parroquias ou entidades de poboación con menos habitantes

Deste xeito trátase de priorizar proxectos localizados nos concellos menos desenvolvidos do GDR05 e con maior perda de poboación e envellecemento para que, coa súa posta en marcha, contribúan aos obxectivos de fixar poboación, mellorar a calidade de vida, fortalecer a cohesión e lograr un desenvolvemento harmónico e sostible do territorio.

Os obxectivos xerais máis relacionados cos diferentes criterios da localización xeográfica son os seguintes:

- 3. Recuperación de terra agraria abandonada
- 5. Aumentar a poboación do territorio
- 9. Fomento da dixitalización e innovación
- 10. Non discriminación e integración

En canto ás liñas estratéxicas, este criterio está presente en todas, pero máis nas seguintes:

- LE1. Economía e calidade de vida
- LE4. Fixación de poboación e atracción de visitantes

2. Características do promotor e ámbito de actuación do investimento

En canto ao promotor do investimento, os proxectos non produtivos serán baremados en función das características das entidades promotoras dos mesmos, priorizando co obxectivo de promocionar a igualdade de xénero, de favorecer unha maior integración de determinados colectivos e de reforzar a cohesión social no territorio. E tamén se puntuará o proxecto polo seu ámbito de actuación, obtendo maior puntuación primeiramente os proxectos relacionados coa lei de recuperación de terras agrarias pola importancia que ten recuperar e por en produción terras agrarias abandonadas a través das distintas actuacións que esta lei promove para deste xeito contribuír a sustentabilidade e ao coidado e protección do medio ambiente e fixar poboación; e de seguido aqueles proxectos que teñan ámbito supramunicipal, xa que se trata de primar a asociación entre concellos ou entidades para a prestación de servizos de xeito mancomunado que permita ofertar servizos a maior poboación cun custe menor, en definitiva perseguindo e eficacia e a eficiencia na xestión dos recursos e a mellora na calidade de vida.

Os obxectivos xerais vense influídos por este criterio, ao igual que as liñas estratéxicas.

3. Tipoloxía do investimento e impacto sobre o territorio

Nos criterios relacionados coa tipoloxía do investimento e o impacto do mesmo sobre o territorio, os proxectos non produtivos serán baremados en función da poboación beneficiada co investimento e a incidencia sobre a mellora da súa calidade de vida, do seu carácter innovador e da creación de emprego e da incidencia medioambiental e sobre o patrimonio natural, paisaxístico e cultural do investimento.

Os obxectivos xerais máis relacionados cos diferentes criterios da tipoloxía do investimento e impacto sobre o territorio son os seguintes:

- 1. Explotación de recursos naturais de forma sostible
- 2. Posta en valor do patrimonio natural e paisaxístico e cultural
- 3. Recuperación de terra agraria abandonada
- 4. Mellorar e crear servizos para a poboación, favorecendo a mellora do nivel de vida da mesma
- 7. Loita contra o cambio climático

En canto ás liñas estratéxicas, este criterio está presente en todas, pero especialmente en:

- LE1. Economía e calidade de vida
- LE2. Sostibilidade
- LE4. Fixación de poboación e atracción de visitantes

Tras esta pequena memoria explicativa veremos de xeito gráfico as relacións explicadas, polo que de seguido inclúense dous cadros, no primeiro vemos a relación entre os criterios de baremación dos proxectos non produtivos e as liñas estratéxicas propostas no plan de acción e no segundo a relación entre eses criterios e os obxectivos xerais da estratexia do GDR05.

Baremo proxectos non produtivos Leader 2023 – 2027	LIÑAS ESTRATEXICAS			
	LE1. Economía e calidade de vida	LE2. Sostibilidade	LE3. Cohesión	LE4. Fixación de poboación e atracción de visitantes
1. LOCALIZACIÓN XEOGRÁFICA DO INVESTIMENTO				
1.1. Renda dispoñible bruta por habitante	X	X		X
1.2. Porcentaxe de paro rexistrado	X	X	X	X
1.3. Densidade de poboación	X	X	X	X
1.4. Taxa evolución interanual da poboación	X	X	X	X
1.5. Taxa de envellecemento da poboación	X	X		X
1.6. Parroquia ou entidade colectiva onde se localiza o investimento	X	X	X	X
2. CARACTERÍSTICAS DO PROMOTOR E ÁMBITO DE ACTUACIÓN DO INVESTIMENTO				
2.1. Características do promotor	X	X	X	X
2.2. Ámbito de actuación do investimento	X	X	X	X
3. TIPOLOXÍA DO INVESTIMENTO E IMPACTO SOBRE O TERRITORIO				
3.1. Poboación beneficiada co investimento e incidencia sobre a mellora da súa calidade de vida	X	X	X	X
3.2. Carácter innovador e creación de emprego	X	X	X	X
3.3. Incidencia medioambiental	X	X		X
3.4. Incidencia sobre o patrimonio do investimento	X	X		X

Baremo proxectos non produtivos Leader 2023 – 2027	OBXECTIVOS XERAIS E LIÑAS ESTRATÉXICAS									
	1. Explotación de recursos naturais de forma sostible	2. Posta en valor do patrimonio natural e paisaxístico	3. Recuperación de terra agraria abandonada	4. Mellorar e crear servizos para a poboación, favorecendo a mellora do nivel de vida da mesma	5. Aumentar a poboación do territorio	6. Promover a creación e mantemento de emprego	7. Loita contra o cambio climático	8. Potenciar a gobernabilidade territorial e a animación do territorio	9. Fomento da dixitalización e innovación	10. Non discriminación e integración
	LE1 LE2	LE4	LE1 LE2	LE1 LE4	LE4	LE1 LE2	LE2	LE3 LE4	LE3	LE1 LE3 LE4
1. LOCALIZACIÓN XEOGRÁFICA DO INVESTIMENTO										
1.1. Renda dispoñible bruta por habitante			X		X					
1.2. Porcentaxe de paro rexistrado			X			X		X	X	X
1.3. Densidade de poboación	X		X	X	X	X		X	X	X
1.4. Taxa evolución interanual da poboación	X		X	X	X	X		X	X	X
1.5. Tasa de envellecemento da poboación				X	X				X	X
1.6. Parroquia ou entidade colectiva onde se localiza o investimento	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2. CARACTERÍSTICAS DO PROMOTOR E ÁMBITO DE ACTUACIÓN DO INVESTIMENTO										
2.1. Características do promotor	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.2. Ámbito de actuación do investimento	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
3. TIPOLOXÍA DO INVESTIMENTO E IMPACTO SOBRE O TERRITORIO										
3.1. Poboación beneficiada co investimento e incidencia sobre a mellora da súa calidade de vida	X			X	X	X	X		X	X
3.2. Carácter innovador e creación de emprego	X	X	X	X	X	X		X	X	X
3.3. Incidencia medioambiental	X	X								
3.4. Incidencia sobre o patrimonio do investimento		X				X				

J.7. LIMITACIÓNS SECTORIAIS

O GDR05 deberá respectar as limitacións sectoriais establecidas no réxime de axudas do programa Leader, co obxectivo de garantir a complementariedade e a coherencia con outras intervencións públicas que incidan sobre o territorio rural galego. Pasamos de seguido a detallar as limitacións existentes seguindo o establecido na RESOLUCIÓN do 27 de abril de 2023 pola que se establecen as condicións e os obxectivos para garantir a idónea execución do programa Leader de Galicia para o período 2023-2027, así como as regras para a elaboración das estratexias e os criterios de puntuación referidos aos territorios que se correspondan coas estratexias de desenvolvemento local que sexan seleccionadas (DOG 89 do 10 de maio de 2023).

J.7.1. TURISMO

Para as inversións en establecementos turísticos e para as inversións en actividades económicas do sector servizos no marco do sector da hostalería rexerá o convenio de colaboración que se asine entre a Axencia Galega de Desenvolvemento Rural e a Axencia de Turismo de Galicia.

J.7.2. ENERXÍAS RENOVABLES

Para os investimentos no sector das enerxías renovables queda excluído de financiamento a través do programa Leader calquera tipo de investimento en enerxías renovables cuxo destino ou finalidade principal sexa a venda á rede.

J.7.3. SERVIZOS

A creación de servizos como talleres, tinturerías, lavanderías, clínicas, asesorías, salóns de peiteado, despachos profesionais e calquera outra actividade asimilada ás anteriores do sector servizos, só será subvencionable cando se acredite, mediante informe do Concello ou outro método acreditativo similar, que non existe na entidade colectiva ou parroquia onde se pretende localizar ningún servizo dado de alto no epígrafe do IAE que lle corresponda.

A creación de tanatorios só será subvencionable cando se acredite, mediante informe do Concello ou outro método acreditativo similar, que non existe en todo o concello no que se pretende localizar ningún servizo dado de alto no epígrafe do IAE que lle corresponda.

A mellora e ampliación dos establecementos en funcionamento de todos os servizos anteriormente mencionados subvencionarase sempre e cando vaia vinculada á creación de emprego (mínimo 0,25 UTAs).

Non será subvencionable nin a creación nin a mellora e ampliación de salóns recreativos e de xogos e de casas de apostas.

J.7.4. COMERCIO POLO MIÚDO

Só será subvencionable a creación de novos establecementos de comercio polo miúdo, e sempre e cando se acredite, mediante informe do Concello ou outro método acreditativo similar, que non existe na entidade colectiva ou parroquia onde se pretende localizar ningún establecemento dado de alto no epígrafe do IAE que lle corresponda.

Non poderá subvencionarse a creación de comercio polo miúdo de combustibles, carburantes e lubricantes nin o comercio polo miúdo de vehículos de calquera tipo.

Non será subvencionable nin a modernización nin a ampliación de calquera establecemento de comercio polo miúdo en funcionamento.

En ningún caso será subvencionable a adquisición das mercadorías destinadas á venda.

J.7.5. SERVIZOS AGRARIOS E/OU FORESTAIS

Os investimentos que consistan na adquisición de maquinaria para a realización de servizos agrarios e/ou forestais quedan excluídos de financiamento a través do programa Leader.

J.7.6. ENSINO

Os investimentos relacionados con instalacións ou centros que presten o servizo de calquera ensinanza que teña carácter regrado quedan excluídos de financiamento a través do programa Leader.

J.7.7. CENTROS SOCIAIS OU CULTURAIS

Para a realización de investimentos en centros sociais ou culturais, así como o seu acondicionamento e equipamento a contía máxima de axuda non poderá exceder dos 50.000,00 € por proxecto.

No territorio de actuación do GDR05 só poderá subvencionarse a creación dun novo centro social ou cultural nas entidades colectivas ou parroquias onde non exista ningún, nas parroquias onde xa exista algún centro social ou cultural, só se subvencionará a reforma, acondicionamento ou ampliación do mesmo.

No cadro seguinte recóllese por concello e parroquia os centros sociais e culturais existentes na actualidade e que poderán ser obxecto de subvención para a súa reforma, acondicionamento ou ampliación, así como para a dotación de equipamento, e indicase as parroquias onde non existen e polo tanto poderá subvencionarse a creación dun novo (priorizando sempre a rehabilitación de edificacións tradicionais existentes fronte á construción ou acondicionamento de edificios novos):

Concello	Parroquia / Entidade Colectiva	Centro social ou cultural
<i>Antas de Ulla</i>	Agüela (San Mamede)	Sen centro social ou cultural
	Alvidrón (Santa María)	Sen centro social ou cultural
	San Fiz de Amarante (San Fiz)	Sen centro social ou cultural
	San Martiño de Amarante (San Martiño)	Sen centro social ou cultural
	Amoexa (Santiago)	Sen centro social ou cultural
	Antas de Ulla (San Xoán)	Casa da Cultura
	Árbol (Santalla)	Sen centro social ou cultural
	Arcos (Santa María)	Sen centro social ou cultural
	Areas (Santa Cristina)	Casa Escola Santa Cristina
	Barreiro (San Cibrao)	Casa Escola de Barreiro
	Casa de Naia (Santa María)	Local Social Casa de Naia
	Sta. Mariña do Castro de Amarante (Sta. Mariña)	Local Social de Sta. Mariña
	Sto. Estevo do Castro de Amarante (Sto. Estevo)	Casa Escola do Castro
		Local Social do Castro
	Cervela (A) (San Miguel)	Local Social de Cervela
	Cibreiro (San Miguel)	Sen centro social ou cultural
	Cutián (San Xoán)	Sen centro social ou cultural
	Dorra (Santiago)	Local Social de Dorra
	Facha (San Xiao)	Sen centro social ou cultural
	Olveda (Santa María)	Casa Escola de Olveda
	Peibás (San Lourenzo)	Casa Escola de Peibás
	Queixeiro (San Pedro)	Sen centro social ou cultural
	Reboredo (Santiago)	Sen centro social ou cultural
	Rial (O) (Santo André)	Sen centro social ou cultural
	Santiso (Santalla)	Sen centro social ou cultural
	Senande (San Miguel)	Sen centro social ou cultural
	Terra Chá (San Xurxo)	Sen centro social ou cultural
	Vilanuñe (San Salvador)	Sen centro social ou cultural
	Vilapoupre (San Martiño)	Local Social de Vilapoupre
<i>Carballedo</i>	Aguada (Santa Baia)	Local Social Lg. Outeiro
		Local Social Lg. Igrexa
		Local Social Lg. de Seber
	Santa Cristina de Asma (Santa Cristina)	Local Social de Sta Cristina
		Local Social de Sta Cristina
	Veascós (Santa Mariña)	Local Social de Beascos
	San Salvador de Búbal (San Salvador)	Local Social de Santabaia
	Santa Baia de Búbal (Santa Baia)	Sen centro social ou cultural
	Buciños (San Miguel)	Local Social da Torre

Concello	Parroquia / Entidade Colectiva	Centro social ou cultural
	San Romao de Campos (San Romao)	Sen centro social ou cultural
	Carballedo (Santa María)	Local Social de Ceides
		Local Social de Casares
	Cartelos (Santo Estevo)	Sen centro social ou cultural
	Castro (San Cristovo)	Local Social de Castro
	Santa Mariña do Castro (Santa Mariña)	Local Social Rubias
	Cova (A) (San Xoán)	Sen centro social ou cultural
	Chouzán (Santo Estevo)	Sen centro social ou cultural
	Erbedeiro (San Pedro)	Sen centro social ou cultural
	Furco (San Gregorio)	Local Social de Furco
		Local Social de Furco
	Lobelle (San Cristovo)	Sen centro social ou cultural
	San Mamede de Lousada (San Mamede)	Sen centro social ou cultural
	Lousada (Santiago)	Local Social A Barrela
	Marzás (Santa María)	Local Social de Marzas
	Milleirós (San Xoán)	Sen centro social ou cultural
	Oleiros (San Miguel)	Local Social de Touza
	Pradedá (Santiago)	Sen centro social ou cultural
	Temes (Santa María)	Local Social de Bao
	Vilaquinte (Santa María)	Sen centro social ou cultural
<i>Chantada</i>	Adá (Santa Baia)	Casa Escola de Mundin
	Grade (A) (San Vicente)	Sen Centro Social ou Cultural
	Arcos (Santa María)	Casa Escola de Arcos
	Argozón (San Vicente)	Casa Escola de Monte
	Santiago de Arriba (Santiago)	Casa Escola de Stgo de Arriba
	San Fiz de Asma (San Fiz)	Casa Escola de Costoira -San Fiz
	San Salvador de Asma (San Salvador)	Casilla Dos Camineros
	Santa Uxía de Asma (Santa Uxía)	Centro Cultural Sta Uxia
	Belesar (San Bartolomeu)	Sen Centro Social ou Cultural
	Bermún (Santa María)	Sen Centro Social ou Cultural
	Brigos (San Salvador)	Casa Escola de Brigos
	Camporramiro (Santa María)	Sen Centro Social ou Cultural
	Esmeriz (Santa Mariña)	Sen Centro Social ou Cultural
	Esmoriz (San Xillao)	Teleclubes – Centro Social
	Fornas (San Cristovo)	Sen Centro Social ou Cultural
	Laxe (A) (San Xoán)	Casa Escola de Seoane - Laxe
	Líncora (San Pedro)	Casa Escola de San Pedro
	Mariz (San Martiño)	Centro Social de Mariz
	Mato (O) (San Xillao)	Casa Escola de A Moreira
	Merlán (San Tomé)	Centro Cultural de Merlan

Concello	Parroquia / Entidade Colectiva	Centro social ou cultural
	Monte (O) (San Miguel)	Sen Centro Social ou Cultural
	Mouricios (San Cristovo)	Casa Escola de San Cristovo
	Muradelle (San Paio)	Casa Escola de Sampaio
	Nogueira de Miño (Santa María)	Casa Escola de Nogueira
	Pedrafita (Santa Baia)	Casa Escola de Paracosteira
	Pereira (San Mamede)	Sen Centro Social ou Cultural
	Pesqueiras (Santa María)	Sen Centro Social ou Cultural
	Requeixo (Santiago)	Sen Centro Social ou Cultural
	Sabadelle (Santa María)	Centro Social A Asociacional
	Veiga (San Xoán)	Casa Escola de Veiga
	San Pedro de Viana (San Pedro)	Casa Escola de Axulfe - Viana
	Santa Cruz de Viana (Santa Cruz)	Casa Escola de Santa Cruz
	Vilaúxe (San Salvador)	Casa Escola de Vilauxe
		Teleclub de Vilauxe
	Sariña (A) (San Vicente)	Sen Centro Social ou Cultural
	San Xurxo de Asma (San Xurxo)	Centro Social de San Xurxo
	Chantada	Edificio Cruz Bermella I
		Edificio Cruz Bermella II
<i>Monterroso</i>	Arada (Santa María)	Local Social Antiga Casa Escola
	Bidouredo (Santiago)	Sen Centro Social ou Cultural
	Cumbraos (San Martiño)	Sen Centro Social ou Cultural
	Fente (San Martiño)	Sen Centro Social ou Cultural
	Ferreiros (Os) (San Cibrao)	Sen Centro Social ou Cultural
	Frameán (San Pedro)	Local Social Frameán
	Fufín (San Martiño)	Local Social de Fufín
	Lavandelo (Santiago)	Sen Centro Social ou Cultural
	Leborei (Santa María)	Sen Centro Social ou Cultural
	Ligonde (Santiago)	Sen Centro Social ou Cultural
	Lodoso (San Xoán)	Local Social de Lucencia
	Marzán (Santa María)	Local Social de Montecalvo
	Milleirós (San Pedro)	Sen Centro Social ou Cultural
	Esporiz (San Miguel)	Sen Centro Social ou Cultural
	Novelúa (San Cristovo)	Sen Centro Social ou Cultural
	Pedraza (Santa María)	Local Social de San Lourenzo
	Penas (San Miguel)	Sen Centro Social ou Cultural
	Pol (San Cibrao)	Local Social de Vilar
	Salgueiros (Santa María)	Local Social de Eirexe
	San Breixo (San Salvador)	Sen Centro Social ou Cultural
	Bispo (O) (Santa María)	Sen Centro Social ou Cultural
	Satrexas (Santa Eufemia)	Sen Centro Social ou Cultural
	Sirgal (Santo André)	Sen Centro Social ou Cultural
	Sucastro (Santa Mariña)	Local Social Güimil

Concello	Parroquia / Entidade Colectiva	Centro social ou cultural
	Tarrío (Santa María)	Local Social Tarrío de Buxarengos (Antiga Escola)
	Valboa (San Salvador)	Sen Centro Social ou Cultural
	Vilanova (San Pedro)	Sen Centro Social ou Cultural
	Viloíde (San Cristovo)	Local Social de Viloíde
Palas de Rei	Augas Santas (San Xurxo)	Local Social de Leboreira
	Albá (Santiago)	Sen centro social ou cultural
	Ambreixo (San Vincenzo)	Sen centro social ou cultural
	Berbetouros (San Miguel)	Local Social de Riba do Marco
	Cabana (Santiago)	Local Social Eirexe
	San Xiao do Camiño (San Xiao)	Sen centro social ou cultural
	San Mamede do Carballal (San Mamede)	Sen centro social ou cultural
	Carballal (O) (San Sebastián)	Sen centro social ou cultural
	Carteire (Santa María)	Sen centro social ou cultural
	Coence (San Mamede)	Local Social de Gontá
	San Miguel de Coence (San Miguel)	Sen centro social ou cultural
	Covelo (San Xoán)	Sen centro social ou cultural
	Cuíña (Santa María)	Sen centro social ou cultural
	Curbián (San Martiño)	Sen centro social ou cultural
	Felpós (San Tomé)	Sen centro social ou cultural
	Ferreira de Negral (San Martiño)	Sen centro social ou cultural
	Filgueira (San Tomé)	Sen centro social ou cultural
	Fontecuberta (Santa Mariña)	Local Social de Coto
	Laia (San Xoán)	Sen centro social ou cultural
	Lestedo (Santiago)	Sen centro social ou cultural
	Maceda (San Miguel)	Sen centro social ou cultural
	Marzá (Santa María)	Sen centro social ou cultural
	Mato (O) (San Xoán)	Sen centro social ou cultural
	Meixide (San Pedro)	Local Social de San Pedro
	Merlán (San Salvador)	Local Social de Merlán
	Moredo (San Fiz)	Sen centro social ou cultural
	Mosteiro de Devesa (Santiago)	Local Social San Martiño
	Orosa (Santo André)	Sen centro social ou cultural
	Palas de Rei (San Tirso)	Sen centro social ou cultural
	Pambre (San Pedro)	Sen centro social ou cultural
	Pidre (Santa María)	Local Social de Pidre
	Puxeda (A) (Santa María)	Sen centro social ou cultural
	Quindimil (San Miguel)	Sen centro social ou cultural
	Ramil (San Martiño)	Sen centro social ou cultural
	Remonde (San Miguel)	Local Social de Vilar
	San Cibrao da Repostería (San Cibrao)	Local Social de San Cibrao de Repostería

Concello	Parroquia / Entidade Colectiva	Centro social ou cultural
	San Xusto da Repostería (San Xusto)	Sen centro social ou cultural
	Ribeira (San Salvador)	Sen centro social ou cultural
	Salaia (San Pedro)	Sen centro social ou cultural
	San Breixo (Santa María)	Sen centro social ou cultural
	Ulloa (San Vicente)	Local Social de Perrá
	Vilar de Donas (San Salvador)	Sen centro social ou cultural
	Vilareda (San Pedro)	Sen centro social ou cultural
<i>Paradela</i>	Aldosende (Santiago)	Local Social de Aldosende
	Andreade (Santiago)	Sen centro social ou cultural
	Barán (San Pedro)	Sen centro social ou cultural
	Castro (San Mamede)	Sen centro social ou cultural
	San Martiño de Castro (San Martiño)	Sen centro social ou cultural
	Castro de Rei de Lemos (Santa María)	Local Social de Castro de Rei
	Cortes (As) (San Salvador)	Sen centro social ou cultural
	Ferreiros (Santa María)	Sen centro social ou cultural
	Francos (Santa María)	Sen centro social ou cultural
	Laxe (A) (Santiago)	Sen centro social ou cultural
	Loio (San Xoán)	Sen centro social ou cultural
	Paradela (San Miguel)	Centro Sociocultural Manuel Orestes Rodríguez López
	San Vicente de Paradela (San Vicente)	Sen centro social ou cultural
	Santa Cristina de Paradela (Santa Cristina)	Sen centro social ou cultural
	Santalla de Paradela (Santalla)	Sen centro social ou cultural
	San Facundo de Ribas de Miño (San Facundo)	Sen centro social ou cultural
	Suar (San Lourenzo)	Sen centro social ou cultural
	Vilaragunte (Santa María)	Local Social Vilargunte
<i>Páramo (O)</i>	Adai (Santa Mariña)	Sen centro social ou cultural
	Friolfe (San Xoán)	Sen centro social ou cultural
	San Vicente de Gondrame (San Vicente)	Sen centro social ou cultural
	Gondrame (Santa María)	Sen centro social ou cultural
	Grallás (Santo Estevo)	Sen centro social ou cultural
	Moscán (Santa María Madanela)	Escolas de Moscán (2 Edifícios)
		Antiga Cas do Cura de Moscán
	Neira (Santa María Madanela)	Sen centro social ou cultural
	Piñeiro (San Salvador)	Sen centro social ou cultural
	Reascos (Santa María)	Sen centro social ou cultural
	Ribas de Miño (Santiago)	Local Social de Vilar
	Ribeira (A) (San Mamede)	Sen centro social ou cultural

Concello	Parroquia / Entidade Colectiva	Centro social ou cultural
	Sa (Santiago)	Local Social Escola
		Local Social Cas do Maior
		Local Social de Paredes
	Santo André da Ribeira (San Pedro)	Sen centro social ou cultural
	Torre (A) (San Martiño)	Sen centro social ou cultural
	Vilafiz (Santa María)	Sen centro social ou cultural
	Vilarmosteiro (Santa Eufemia)	Local Concello Vello
		Centro Social Campo da Feira do Páramo
	Vilasante (Santa Cruz)	Sen centro social ou cultural
	Vileiriz (San Salvador)	Sen centro social ou cultural
<i>Portomarín</i>	Bagude (San Bartolomeu)	Antiga Escola de Bagude
	San Mamede de Belaz (San Mamede)	Sen centro social ou cultural
	Caborrecelle (San Xulián)	Local Social Carborrecelle
	Castro de Soengas (O) (San Martiño)	Local Social O Cruceiro
	Castromaior (Santa María)	Sen centro social ou cultural
	Cortapezas (Santa María)	Sen centro social ou cultural
	Fiz de Rozas (San Lourenzo)	Sen centro social ou cultural
	Gonzar (Santa María)	Sen centro social ou cultural
	León (San Martiño)	Sen centro social ou cultural
	Narón (Santa María)	Local Social Casa do Cura
	Nespereira (San Cibrao)	Sen centro social ou cultural
	Portomarín (San Nicolao)	Local Gastroobradoiro
	Recelle (San Pedro)	Local Social Recelle
	San Mamede do Río (San Mamede)	Sen centro social ou cultural
	Sabadelle (San Salvador)	Local Social Seixón
	Soengas (Santiago)	Antiga Escola de Soengas
	Vedro (San Martiño)	Local Social Vedro
		Antiga Escola Castrolazaro
	Vilarbasín (San Pedro)	Sen centro social ou cultural
	Vilaxuste (San Pedro)	Local Social Vilaxuste
<i>Sarria</i>	Albán (Santa María)	Sen Centro Social ou Cultural
	Santalla de Arxemil (Santalla)	Escola Santalla de Arxemil
	Barbadelo (Santiago)	Sen Centro Social ou Cultural
	Belante (Santa María)	Sen Centro Social ou Cultural
	Betote (San Vincenzo)	Escola de Betote
	Biville (San Miguel)	Escola de Lavandeira-Biville
	Calvor (Santo Estevo)	Sen Centro Social ou Cultural
	Camiño (O) (San Mamede)	Sen Centro Social ou Cultural
	Castelo dos Infantes (Santiago)	Sen Centro Social ou Cultural
	Cesar (San Salvador)	Escola de Pape-César

Concello	Parroquia / Entidade Colectiva	Centro social ou cultural
	Corvelle (Santa María)	Escola de Corvelle
	Chanca (A) (San Mamede)	Sen Centro Social ou Cultural
	Chorente (San Xulián)	Sen Centro Social ou Cultural
	Fafián (San Xoán)	Sen Centro Social ou Cultural
	Ferreiros (San Sadurniño)	Escola de Ferreiros
	Fontao (San Martiño)	Escola de Fontao
	Frades (San Xulián)	Sen Centro Social ou Cultural
	San Pedro de Froián (San Pedro)	Escola de San Pedro de Froián
	San Sadurniño de Froián (San Sadurniño)	Sen Centro Social ou Cultural
	San Vicenzo de Froián (San Vicenzo)	Sen Centro Social ou Cultural
	Goián (San Miguel)	Escola de Goián
	Lier (Santa María)	Escola de Lier
	Louseiro (San Martiño)	Escola de Louseiro
	Loureiro (San Martiño)	Escola de Loureiro E Parcela
		Escola Castelo de Loureiro
	Lousadela (Santo Estevo)	Escola de Lousadela
	Maside (San Pedro)	Sen Centro Social ou Cultural
	Santo Estevo do Mato (Santo Estevo)	Sen Centro Social ou Cultural
	Mato (O) (San Salvador)	Escola Manán-Mato
	Meixente (San Xulián)	Escola de Meixente
	Nespereira (Santiago)	Sen Centro Social ou Cultural
	Ortoá (Santa María)	Sen Centro Social ou Cultural
	Santo André de Paradela (Santo André)	Escola de San André de Paradela
	San Salvador de Pena (San Salvador)	Escola San Salvador da Pena
	Pena (A) (Santa María)	Sen Centro Social ou Cultural
	Pinza (A) (San Salvador)	Escola San Salvador A Pinza
	Piñeira (San Miguel)	Sen Centro Social Ou Cultural
	San Fiz de Reimóndez (San Pedro Fiz)	Escola De San Fiz De Reimóndez (Callás)
	Requeixo (San Martiño)	Sen Centro Social Ou Cultural
	Rubín (Santa Mariña)	Sen Centro Social Ou Cultural
	Santo Antolín (Santa Eufemia)	Sen Centro Social Ou Cultural
	Seteventos (San Pedro)	Escola De Goimil
	San Xulián da Veiga (San Xulián)	Sen Centro Social Ou Cultural
	Veiga (A) (Santiago)	Escola de Fonteabuín
		Escola Santiago da Veiga
		Escola de Céltigos
	Vilamaior (Santa María)	Escola de Vilamor
	San Fiz de Vilapedre (San Fiz)	Sen Centro Social Ou Cultural

Concello	Parroquia / Entidade Colectiva	Centro social ou cultural
	San Miguel de Vilapedre (San Miguel)	Escola S. Miguel de Vilapedre
	Vilar (Santa María)	Escola Sta. María de Vilar
	Vilar de Sarria (San Salvador)	Escola de Vilar de Sarria
	Farbán (Santiago)	Escola de Farbán
	Pinza (A) (San Salvador)	Escola San Salvador A Pinza
	Piñeira (San Miguel)	Sen Centro Social Ou Cultural
	San Fiz de Reimóndez (San Pedro Fiz)	Escola de San Fiz de Reimóndez (Callás)
	Requeixo (San Martiño)	Sen Centro Social Ou Cultural
	Rubín (Santa Mariña)	Sen Centro Social Ou Cultural
	Santo Antolín (Santa Eufemia)	Sen Centro Social Ou Cultural
	Seteventos (San Pedro)	Escola de Goimil
	San Xulián da Veiga (San Xulián)	Sen Centro Social Ou Cultural
	Veiga (A) (Santiago)	Escola de Fonteabuín
		Escola Santiago da Veiga
		Escola de Céltigos
	Vilamaior (Santa María)	Escola de Vilamor
	San Fiz de Vilapedre (San Fiz)	Sen Centro Social Ou Cultural
	San Miguel de Vilapedre (San Miguel)	Escola S. Miguel de Vilapedre
	Vilar (Santa María)	Escola Sta. María de Vilar
	Vilar de Sarria (San Salvador)	Escola de Vilar de Sarria
	Farbán (Santiago)	Escola de Farbán
	Sarria	Local Social Veciños de Ortoa
		Local Social Veciños de Chorente
		Local Social da Banda de Música de Sarria
		Local Social da Coral Polifónica de Sarria
		Casa da Cultura - Biblioteca Camilo Gonsar
		Casa do Marqués
		Centro Socio Cultural de 3ª Idade Breogán
		Antiga Prisión - Oficina Municipal de Turismo
		Espacio Sociocultural Familia José Sánchez "Ventó"
<i>Taboada</i>	Ansar (Santo Estevo)	Sen centro social ou cultural
	Arxiz (San Paio)	Local Social de Arxiz
	Bembibre (San Pedro)	Sen centro social ou cultural
	Bouzoa (San Xoán)	Local Social de Bouzoa
	Campo (San Xián)	Local Social de San Julián
	Carballo (San Tomé)	Sen centro social ou cultural
	Castelo (Santa María)	Local Social de Castelo
	Cerdeda (Santa Mariña)	Local Social de Cededá
	Cicillón (Santiago)	Local Social de Cicillón

Concello	Parroquia / Entidade Colectiva	Centro social ou cultural
	Couto (San Martiño)	Sen centro social ou cultural
	Esperante (Santiago)	Sen centro social ou cultural
	Fradé (Santiago)	Sen centro social ou cultural
	Gondulfe (San Lourenzo)	Local Social de Gondulfe
	Insua (San Salvador)	Sen centro social ou cultural
	San Xián de Insua (San Xián)	Sen centro social ou cultural
	Mato (San Martiño)	Sen centro social ou cultural
	Meixonfrío (Santa Mariña)	Local Social de Meixonfrío
	Moreda (Santa María)	Local Social de Moreda
	Mourulle (San Vicente)	Sen centro social ou cultural
	Piñeira (Santa María)	Local Social de Piñeira
	Sobrecedo (Santiago)	Sen centro social ou cultural
	Taboada dos Freires (Santa María)	Local Social de Taboada Freires
	Torre (A) (San Mamede)	Local Social da Torre
	Vilameñe (Santa Mariña)	Sen centro social ou cultural
	Vilar de Cabalos (Santa Eulalia)	Sen centro social ou cultural
	Vilela (San Miguel)	Sen centro social ou cultural
	Xián (Santa María)	Local Social de Xián

J.7.8. ESTUDOS, LIBROS OU GUÍAS E PÁXINAS WEB

Os investimentos consistentes na elaboración de estudos, edición de libros ou guías e páxinas web terán un límite máximo de axuda de 10.000,00 € por proxecto.

J.8. PROCEDEMENTO PARA EVITAR CONFLITOS DE INTERESES NOS MEMBROS DOS ÓRGANOS DE AVALIACIÓN E DECISIÓN DO GDR

Enténdese como conflito de interese no GDR05, cando un membro dos órganos de decisión (Asemblea ou Xunta Directiva), xerente ou membro do equipo técnico ten un interese persoal que pode influenciarlle á hora de tomar unha decisión dentro do desempeño do seu cargo. E este factor, de clara subxectividade, entra en colisión cos principios substanciais que deben rexer unha política de transparencia na xestión de fondos públicos. Neste sentido, o GDR05 introducirá accións no seu procedemento administrativo que asegurarán dunha xeito eficaz a inexistencia de intereses particulares que poidan outorgar ao beneficiario un trato preferente na tramitación ou concesión da axuda.

O GDR05 entende que os órganos de decisión da Asociación, o xerente e o persoal técnico incorrerán en conflito de intereses nos seguintes supostos, debendo absterse de intervir na xestión das axudas:

- Ter interese persoal no asunto ou noutro en cuxa resolución puidera influír a de aquel.
- Ser socio, administrador de sociedade ou entidade beneficiaria.
- Ser Alcalde ou cargo electo no concello solicitante.
- Ser administrador ou membro da sociedade, asociación ou entidade interesada ou asesor, representante legal ou mandatario que interveñan no procedemento, así como compartir despacho profesional ou estar asociado con estes para o asesoramento, a representación ou o mandato.
- Ter cuestión litixiosa pendente con algún interesado.
- Ter parentesco de consanguinidade dentro do cuarto grado ou de afinidade dentro do segundo con calquera dos interesados, cos administradores entidades ou sociedades interesadas ou cos asesores, representantes legais ou mandatarios que interveñan no procedemento, así como compartir despacho profesional ou estar asociado con estes para o asesoramento, a representación ou o mandato.
- Ter amizade íntima ou inimidade manifesta con algunha das persoas mencionadas no apartado anterior.
- Ter intervindo como perito ou como testemuña no procedemento do que se trate.
- Ter relación de servizo coa persoa natural ou xurídica interesada directamente no asunto, ou terlle prestado nos dous últimos anos servizos profesionais de calquera tipo ou en calquera circunstancia ou lugar.

O procedemento que seguirá o GDR05 para determinar a existencia ou non de conflito de intereses durante a fase de instrución dun expediente será o seguinte:

- Xuntarase a cada expediente unha declaración expresa, asinada por todas as persoas que participen na selección dun proxecto, que sinala que non teñen ningún interese persoal ou profesional directo na selección do citado proxecto.
- Se un membro do comité de avaliación ou decisión do GDR05, ten algún tipo de relación profesional ou persoal co promotor do proxecto, ou calquera interese profesional ou persoal no mesmo, debe presentar unha declaración escrita explicando a natureza da relación ou interese, a cal deberá formar parte do proxecto. Calquera interese común deberá declararse, incluídos os familiares, afectivos, políticos ou económicos.

- Se un membro do comité de avaliación ou decisión se atopa na situación descrita no parágrafo anterior, non poderá participar no proceso de avaliación ou selección, nin atoparse presente durante o debate da proposta do proxecto.
- Cando exista dúbida sobre o interese común entre algún membro do comité de avaliación ou selección, o GDR05 deberá remitir o asunto á Axencia Galega de Desenvolvemento Rural para que adopte unha decisión sobre a efectiva existencia dun conflito de intereses.

K. PLAN DE SEGUIMIENTO

O GDR Miño Ulla, ten por detrás a experiencia na xestión Leader nos períodos de programación 2007-2013 e 2014-2020, con resultados moi favorables tanto no referido a compromisos de fondos como polos indicadores acadados e o grado de execución dos programas, tal e como se pode comprobar nos informes anuais de avaliación presentados. Polo tanto, podemos concluír, que o plan de seguimento aplicado en períodos anteriores garante o seu cometido.

Para realizar un seguimento dos obxectivos marcados coa estratexia, no relativo a número de proxectos (presentados, verificados, e aprobados e executados) tanto produtivos como non produtivos, empregos creados e mantidos, importes das axudas, promotores, etc., o equipo técnico do GDR deberá informar aos órganos de decisión da Asociación (Xunta Directiva e Asemblea) do grado de execución dos indicadores, informando da súa situación no relativo ao cumprimento dos mesmos.

O indicador máis significativo é o do nivel de compromiso de fondos en cada unha das convocatorias, que garanta a completa execución das mesmas, sen que se produza descompromiso de fondos, salvo por pequenas diferencias no momento da certificación final dos expedientes.

Durante a execución da estratexia, o seguimento non pode centrarse só nos indicadores, porque para a consecución dos mesmos é preciso atender a outros pasos intermedios, imprescindibles para conseguir os fins estratéxicos. Así, o GDR debe velar porque os proxectos se executen segundo os prazos previstos, para que ese ritmo de execución correcto posibilite a súa finalización en tempo e forma, e non se vexa comprometida a execución total do programa.

O equipo técnico do GDR informará ao Presidente de calquera anomalía detectada con calquera proxecto que supoña un risco para o cumprimento da execución da convocatoria, para que este de conta á Xunta Directiva e se podan tomar as decisións oportunas para anticiparse a ese posible incumprimento.

Tamén será responsabilidade do equipo técnico a dinamización do territorio para que a presentación de proxectos sexa numerosa, tamén en aras de lograr o compromiso dos fondos asignados en cada convocatoria.

A EDLP ten uns obxectivos que se deben cumprir mediante un sistema de xestión e avaliación.

Este sistema baséase en indicadores que miden o avance e o impacto das actuacións previstas na Estratexia.

O seguimento e a avaliación son procesos continuos que permiten corrixir desviacións e mellorar os resultados.

Mediante o sistema de indicadores da epígrafe H levarase un control dos obxectivos, ao estar estes relacionados cos mesmos. Desta forma, o GDR05 poderá avaliar anualmente, ou cando sexa preciso, o grado de cumprimento da EDLP, realizar un seguimento ao longo do período, ofrecer información aos membros do GDR05 así como á autoridade de xestión. Tamén servirá para realizar medidas de corrección coas que acadar os máximos obxectivos.

K.1. INDICADORES DE SEGUIMIENTO DO NIVEL DE CONSECUCIÓN DOS OBXECTIVOS

Tal como se describiu na epígrafe H, especifícanse na seguinte táboa os indicadores comúns dos obxectivos xerais.

Os valores obxectivo dos indicadores están fixados para un plan financeiro de 5.000.000,00 €, que é que se presenta na EDLP 2023-2027 do GDR05 Asociación Miño Ulla. A posterior asignación de fondos por parte da Axencia Galega de Desenvolvemento Rural por un importe menor do previsto no presente plan financeiro, sen dúbida pode condicionar á baixa a consecución dos obxectivos previstos para estes indicadores, aínda que o GDR05 traballará arreo para a consecución dos mesmos

Táboa 239. Relación indicadores dos obxectivos xerais para o seguimento da EDLP, para a Estratexia 2023-2027

Indicadores	Unidade de medida	Valor obxectivo
<i>Proxectos presentados</i>	<i>Nº proxectos</i>	<i>120</i>
<i>Proxectos verificados</i>	<i>Nº promotores</i>	<i>80</i>
<i>Proxectos produtivos verificados</i>	<i>Nº promotores</i>	<i>48</i>
<i>Proxectos non produtivos verificados</i>	<i>Nº promotores</i>	<i>32</i>
<i>Proxectos executados</i>	<i>Nº beneficiarios</i>	<i>35</i>
<i>Proxectos produtivos executados</i>	<i>Nº beneficiarios</i>	<i>22</i>
<i>Proxectos non produtivos executados</i>	<i>Nº beneficiarios</i>	<i>13</i>
<i>Accións formativas</i>	<i>Nº accións</i>	<i>8</i>
<i>Poboación formada</i>	<i>Nº de alumnos</i>	<i>120</i>
<i>Accións de animación e promoción</i>	<i>Nº accións</i>	<i>8</i>
<i>Proxectos de cooperación</i>	<i>Nº proxectos</i>	<i>4</i>
<i>Importe axuda pública proxectos</i>	<i>Euros</i>	<i>-</i>
<i>Importe gasto privado proxectos</i>	<i>Euros</i>	<i>-</i>
<i>Importe investimento proxectos aprobados</i>	<i>Euros</i>	<i>-</i>

Indicadores	Unidade de medida	Valor obxectivo
<i>Tipo medio axudas</i>	<i>Gasto público / investimento</i>	-
<i>Efecto multiplicador</i>	<i>Gasto privado/axuda pública</i>	-
<i>Empregos creados</i>	<i>Nº empregos</i>	20
<i>Mulleres empregadas</i>	<i>Nº empregos</i>	6
<i>Homes > 40 anos</i>	<i>Nº empregos</i>	5
<i>Homes > 55 anos</i>	<i>Nº empregos</i>	3
<i>Empregos mantidos</i>	<i>Nº empregos</i>	60
<i>Promotores mulleres</i>	<i>Nº promotores</i>	3
<i>Promotores persoas con diversidade funcional > 33%</i>	<i>Nº promotores</i>	-
<i>Promotores en risco de exclusión social, inmigrantes ou emigrantes retornados</i>	<i>Nº promotores</i>	-
<i>Promotores entidades de economía social (cooperativas, sociedades laborais, centros especiais de emprego, empresas de inserción, ...), por S.A.T., por C.M.V.M.C. ou polas súas mancomunidades</i>	<i>Nº promotores</i>	2
<i>Promotores homes ≤ 40 anos</i>	<i>Nº promotores</i>	3
<i>Promotores homes ≥ 55 anos</i>	<i>Nº promotores</i>	2
<i>Promotores homes > 40 anos e < 50 anos</i>	<i>Nº promotores</i>	5
<i>Promotores Pemes</i>	<i>Nº promotores</i>	7
<i>Promotor en estado de desemprego</i>	<i>Nº promotores</i>	4
<i>Proxectos Bono Activa Rural</i>	<i>Nº proxectos</i>	10
<i>Emprendedores asesorados</i>	<i>Nº de potenciais promotores asesorados (persoas ou entidades)</i>	500
<i>Localización en parroquias con pouca poboación (< 500 habitantes)</i>	<i>Nº proxectos</i>	15
<i>Localización en polígonos industriais</i>	<i>Nº proxectos</i>	5
<i>Proxectos con emprego de enerxías renovables executados</i>	<i>Nº proxectos</i>	12
<i>Proxectos ou actividades con emprego de TICs executados</i>	<i>Nº proxectos</i>	7
<i>Proxectos ou actividades innovadoras (nas que se bareme a inexistencia) executados</i>	<i>Nº de iniciativas</i>	5
<i>Participación de asociacións do GDR</i>	<i>Nº asociacións</i>	55

* Os importes de axuda pública xa van cubertos no plan financeiro

Para os obxectivos específicos establécense unha serie de indicadores que coinciden en algún caso cos indicadores dos obxectivos xerais.

Na táboa inferior, recóllense os indicadores que son comúns a todos os obxectivos específicos. Cabe mencionar, que para estes indicadores, non existe polo momento unha valoración previa, polo que só se presenta a unidade de medida correspondente.

Táboa 240. Relación indicadores dos obxectivos específicos para o seguimento da EDLP, para a Estratexia 2023-2027

Indicadores	Unidade de medida	Valor obxectivo
<i>Aumento de categoría de establecementos de aloxamento</i>	<i>Nº de establecementos con aumento de categoría</i>	
<i>Creación de establecementos turísticos</i>	<i>Nº establecementos</i>	
<i>Creación de prazas de aloxamento</i>	<i>Nº de prazas</i>	
<i>Iniciativas "verdes" destinadas á mellora ambiental ou á sustentabilidade</i>	<i>Nº de iniciativas</i>	
<i>Proxectos ao abeiro dos instrumentos de recuperación e posta en valor de terras</i>	<i>Nº proxectos</i>	
<i>Proxectos ou actividades con «aldeas intelixentes»</i>	<i>Nº proxectos</i>	
<i>Proxectos ou actividades con cálculo de Pegada de carbono</i>	<i>Nº proxectos</i>	
<i>Proxectos ou actividades de Eficiencia enerxética</i>	<i>Nº proxectos</i>	
<i>Proxectos ou actividades de Enerxía renovables</i>	<i>Nº proxectos</i>	
<i>Proxectos ou actividades en Espazos naturais protexidos</i>	<i>Nº proxectos</i>	
<i>Superficie afectada polas accións</i>	<i>Hectáreas</i>	
<i>Superficie de acción en montes</i>	<i>Hectáreas</i>	
<i>Accións de promoción e difusión do territorio</i>	<i>Nº accións</i>	
<i>Edición de guías, estudos, folletos</i>	<i>Nº de guías, estudos ou folletos</i>	
<i>Iniciativas con figuras de calidade agroalimentaria implicadas: agricultura ecolóxica</i>	<i>Nº de iniciativas</i>	
<i>Iniciativas con figuras de certificación de madeira</i>	<i>Nº de iniciativas</i>	
<i>Servizos básicos creados dirixidos a colectivos de especial consideración como son os mozos, mulleres, maiores, discapacitados, inmigrantes, etc.</i>	<i>Nº servizos básicos</i>	

*Empresas verdes: aquelas cuxo obxectivo social ten como fin a xestión de residuos, o reciclaxe, xestión de recursos naturais ou enerxías renovables, entre outros.

K.2. PROCEDEMENTO DE CONTROL DO SEGUIMENTO

Un dos elementos esenciais para a consecución da EDLP é o sistema que permita avaliar temporalmente o seu estado de execución.

Desta forma se poden comprobar e demostrar os logros da EDLP como política de desenvolvemento rural no territorio do GDR05, así como a eficiencia ou o axeitado das intervencións da mesma.

Tamén contribúe a orientar con maior precisión as axudas ao desenvolvemento rural para os distintos proxectos e actividades.

É un elemento de aprendizaxe para todos os actores implicados no control e aplicación da EDLP.

Anualmente se elaborará por parte do equipo técnico do GDR05 un informe de avaliación anual que recollerá a relación de proxectos financiados e outras actividades levadas a cabo dende o GDR05, coa información detallada no cal se reflectirá e cuantificarán os indicadores do punto anterior, ademais dos detalles de cada proxecto ou actividade, así como puntuación, de ser o caso.

Así, o informe para cada proxecto conterá, como mínimo, a seguinte información:

- Denominación do proxecto/actividade
- Actuacións solicitadas
- Actuacións executadas
- Importe do investimento
- Puntuación do proxecto (baremo)
- Indicadores afectados e cuantificación dos mesmos (ver K.1.)

Poderá complementarse con información detallada elaborada polo equipo técnico do GDR05, de ser considerada precisa, tal e como:

- Acta de non inicio, cumprindo que os investimentos solicitados para o proxecto na súa memoria non estivesen iniciados na data de solicitude.
- Acta final dos investimentos, na que se comproba a correcta execución dos investimentos logo de comunicar os promotores a súa finalización, e na que se corrobora a adecuación do executado co solicitado inicialmente. Cando menos, o equipo técnico fará como mínimo unha visita a cada proxecto para comprobar posibles contratempos na execución dos mesmos.
- Fotografías e outros informes de seren necesarios.
- Acta de visita de seguimento, realizada con posterioridade á finalización da execución dos mesmos, durante o ano seguinte.

Será a Xunta Directiva e Asemblea xeral as que terán as seguintes funcións:

- Controlar a execución do programa e o alcance dos obxectivos establecidos previamente.
- Aprobar os informes anuais e final, previo á súa remisión a AGADER, se son requiridos.

- Decisión da aplicación de factores correctivos para acadar o axeitado cumprimento da EDLP.
- Avaliación da necesidade de modificar os indicadores, tanto na relación dos mesmos como a súa cuantificación obxectiva.
- Aprobación das medidas de coordinación e calquera outra acordada cos demais GDR para un mellor control e logro de obxectivos da EDLP.
- Control e avaliación dos prazos de execución dos proxectos segundo prazos previstos e analizar se estes comprometeron o nivel de execución previsto.

Ao final do período se elaborará un informe de avaliación completo, co resumo dos diferentes anos así como a análise de todo o período, o grado de cumprimento e as dificultades atopadas para acadar o mesmo.

O informe ao final do período conterá, como mínimo, a seguinte información:

- Relación de todos os proxectos e actividades por ano:
 - Relación das actuacións solicitadas
 - Relación das actuacións executadas
- Avaliación da motivación da inexecución de proxectos e actividades
- Importes dos investimentos, así como resumos e comparativas anuais
- Puntuación dos proxectos (baremo), e comparativas anuais
- Indicadores afectados e cuantificación dos mesmos (ver K.1.)

O informe anual e final serán elevados aos órganos de goberno do GDR: Xunta Directiva en primeira instancia e posteriormente á Asemblea Xeral.

L. PLAN FINANCIERO E GASTO PÚBLICO PREVISTO

A pesares de que o orzamento inicialmente previsto en Galicia para o Programa Leader no novo período de programación 2023-2027 supón unha diminución global significativa dos fondos aplicados no programa con respecto ao período anterior, o que sen dúbida se traducirá nunha baixa nos fondos asignados ás diferentes candidaturas dos GDR galegos, o GDR05 optou por programar un plan financeiro optimista, aspirando aos mesmos fondos que se solicitaran no anterior período de programación.

A explicación a esta decisión ven motivada polo experiencia na xestión dos programas Leader Galicia 2007-2013 e 2014-2020 que ten o GDR Asociación Miño Ulla, na que se baseou o traballo de elaboración e planificación da presente estratexia de desenvolvemento presentada para a xestión dun novo programa Leader. Así temos que dicir que en todas e cada unha das convocatorias do último programa Leader 2014-2020 quedaron moitos expedientes nas listas de agarda, expedientes que non puideron ser subvencionados por carecer de fondos, a pesares da importancia que para o desenvolvemento da zona suporía a súa posta en marcha. Se a isto unimos as necesidades do territorio que se manifestan na presente estratexia de desenvolvemento e os obxectivos perseguidos e programados na mesma para o período 2023-2027, lévanos a presentar un plan financeiro por importe de 5.000.000,00 €.

A posterior asignación de fondos por parte da Axencia Galega de Desenvolvemento Rural por un importe menor do previsto no presente plan financeiro, sen dúbida pode condicionar a consecución dos obxectivos previstos nas diferentes liñas estratéxicas, aínda que o GDR05 traballará arreo para a consecución dos mesmos.

A distribución dos fondos do plan financeiro do GDR05 por submedidas adáptase ao que ven establecido na RESOLUCIÓN do 27 de abril de 2023 pola que se establecen as condicións e os obxectivos para garantir a idónea execución do programa Leader de Galicia para o período 2023-2027, así como as regras para a elaboración das estratexias e os criterio de puntuación referidos aos territorios que se correspondan coas estratexias de desenvolvemento local que sexan seleccionadas (DOG 89 do 10 de maio de 2023).

Así, no plan financeiro do GDR05 o importe asignado para os proxectos de cooperación representará unha porcentaxe do 5% da asignación total de fondos (artigo 22.2), o importe asignado para proxectos de formación representará unha porcentaxe do 1% da asignación total de fondos (artigo 34.2) e o importe máximo asignado para os gastos de explotación e animación non superará o 25% do gasto público total de EDLP (artigo 40.3), repartido entre os gastos para a xestión, seguimento e avaliación (20%) e os gastos de animación (5%). Por outra banda, do importe restante, que é o que lle corresponde á submedida “19.2. Apoio para a realización de operacións conforme a estratexia de desenvolvemento local participativo” o GDR05 Asociación Miño Ulla acordou destinar o 65 % para proxectos produtivos (respectando a porcentaxe fixada como mínimo para os mesmos no artigo 3), e polo tanto, o 35% restante sería para proxectos non produtivos.

A distribución dos fondos de proxectos non produtivos entre públicos e privados, prevista nun primeiro momento é dun 60% do total dos fondos desta tipoloxía para proxectos de entidades públicas e o 40% restante para proxectos de entidades privadas. A medida que se vaia executando a estratexia de desenvolvemento, se esta distribución 60% - 40% non se axusta ás necesidades de financiación do GDR05, solicitaranse á Axencia Galega de Desenvolvemento Rural os cambios que sexan precisos.

Na seguinte táboa resumo recóllense as porcentaxes asignadas a cada submedida dependendo do tipo de proxecto:

Submedida	Tipo proxectos	% Gasto público
<i>19.2. Apoio para a realización de operacións conforme á estratexia de desenvolvemento local participativo</i>	Produtivos	65%
	Non produtivos públicos	24%
	Non produtivos privados	11%
	Formación promovida polo GDR	1%
<i>19.3. Cooperación</i>	Cooperación	5%
<i>19.4. Axuda para os custes correntes da estratexia de desenvolvemento local para a animación</i>	Xestión, seguimento e avaliación estratexia	20%
	Animación	5%

E na seguinte recóllense as cantidades asignadas a cada submedida dependendo do tipo de proxecto:

Submedida	Tipo proxectos	Total Gasto público
<i>19.2. Apoio para a realización de operacións conforme á estratexia de desenvolvemento local participativo</i>	Productivos	2.242.500,00 €
	Non productivos públicos	828.000,00 €
	Non productivos privados	379.500,00 €
	Formación promovida polo GDR	50.000,00 €
<i>19.3. Cooperación</i>	Cooperación	250.000,00 €
<i>19.4. Axuda para os custes correntes da estratexia de desenvolvemento local para a animación</i>	Xestión, seguimento e avaliación estratexia	1.000.000,00 €
	Animación	250.000,00 €
TOTAL ESTRATEXIA		5.000.000,00 €

Programa LEADER de Galicia 2024 – 2027						
Submedida	Tipo proxectos	Gasto público da estratexia por anualidades				
		2024	2025	2026	2027	Total
19.2. Apoio para a realización de operacións conforme á estratexia de desenvolvemento local participativo	Produtivos	560.625,00	560.625,00	560.625,00	560.625,00	2.242.500,00
	Non Produtivos (entidades públicas locais)	207.000,00	207.000,00	207.000,00	207.000,00	828.000,00
	Non Produtivos (institucións de carácter privado)	94.875,00	94.875,00	94.875,00	94.875,00	379.500,00
	Formación promovida polo GDR	12.500,00	12.500,00	12.500,00	12.500,00	50.000,00
	Total	875.000,00	875.000,00	875.000,00	875.000,00	3.500.000,00
19.3. Cooperación	Cooperación	62.500,00	62.500,00	62.500,00	62.500,00	250.000,00
	Total	62.500,00	62.500,00	62.500,00	62.500,00	250.000,00
19.4. Axuda para os custes correntes	Xestión, seguimento e avaliación da estratexia	250.000,00	250.000,00	250.000,00	250.000,00	1.000.000,00
	Animación	62.500,00	62.500,00	62.500,00	62.500,00	250.000,00
	Total	312.500,00	312.500,00	312.500,00	312.500,00	1.250.000,00
Total estratexia		1.250.000,00	1.250.000,00	1.250.000,00	1.250.000,00	5.000.000,00
FEADER						375.000,00
AXE						125.000,00
XUNTA						1.125.000,00

ANEXOS

ANEXO Ó EPÍGRAFE G. NÚCLEOS DE POBOACIÓN

CONCELLO	NOME
ANTAS DE ULLA	AGÜELA *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	CAMPO DO CHAO *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	SAN MAMEDE DE AGÜELA
ANTAS DE ULLA	A PARROCHA *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	ALVIDRÓN *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	FEÁS *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	MANCEGAR *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	BELLÓS *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	CHORENTE *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	ERMIDA *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	NUGALLÁS *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	SAN FIZ
ANTAS DE ULLA	O SEIXO *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	VILASIÓN
ANTAS DE ULLA	FONTELO *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	LUDEIRO
ANTAS DE ULLA	SAN MARTIÑO DO CARRASCO *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	SAN TOMÉ *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	AMOEXA
ANTAS DE ULLA	CAIRA *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	CASILMOURE *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
ANTAS DE ULLA	OUTEIRO DE AMOEXA *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	PEREIRAS *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	RIBÓ *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	ANTAS DE ULLA
ANTAS DE ULLA	O CARBALLO *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	FUNSÍN *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	RANDULFE *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	ARCOS *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	BARBALDE *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	CABO DE ARCOS *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	A FRAGA *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	PUMAR *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	A VILA PEQUENA *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	NUGALLÁS *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	VELOÍN *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	CASTRO
ANTAS DE ULLA	RÍO *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	SANTA CRISTINA
ANTAS DE ULLA	A SOMOZA *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	A LAXE *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	MEDEIRO *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
ANTAS DE ULLA	PAREDES
ANTAS DE ULLA	A PEDROUZA *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	A PONTE MERCÉ *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	ABOI *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	CASA DE NAIA
ANTAS DE ULLA	FONDEVILA *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	SUAR *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	OUTEIRO DE DONAS *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	FRÁDEGAS
ANTAS DE ULLA	SANTA MARIÑA
ANTAS DE ULLA	TOANDE *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	VILARIÑO *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	AMARANTE *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	O CASTRO
ANTAS DE ULLA	RECECENDES
ANTAS DE ULLA	BERTOSENDE *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	A CERVELA *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	A COSTA *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	O PAZO *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	QUINTELA
ANTAS DE ULLA	CIBREIRO
ANTAS DE ULLA	CUTIÁN *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	FONFRÍA *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	PENELA
ANTAS DE ULLA	ALEMPARTE *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	OS CARREIROS
ANTAS DE ULLA	DORRA *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	MONTECELOS *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	O PAZO *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	FACHA
ANTAS DE ULLA	A REGUEIRA *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	VILASANTE DE ARRIBA
ANTAS DE ULLA	A EIREXE *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	A ERMIDA *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	A ESCRITA *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	FONDEVILA *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
ANTAS DE ULLA	GONDORIZ *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	PUZOS *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	PEIBÁS
ANTAS DE ULLA	VELANXIL *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	VERÍN
ANTAS DE ULLA	CASTEDA *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	LEBESSENDE
ANTAS DE ULLA	BALDRIZ *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	GRADOI *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	MARTÍN *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	O RIAL *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	TIMÓS *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	SANTISO *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	SENADE *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	CALDELAS
ANTAS DE ULLA	O CRUCEIRO *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	REGADÍO *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	SAN XURXO *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	VILANUÑE *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	ALVIDRÓN DE OUTEIRO *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	A CARREIRA *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	CASTRILLÓN *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	MANCEGAR *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	PORTOCARREIRO *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	SAN MARTÍÑO DE VILAPOUPRE *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	VILAPOUPRE *DISEMINADO*
ANTAS DE ULLA	PEDROUZOS *DISEMINADO*
CARBALLEDO	AGREXÁN *DISEMINADO*
CARBALLEDO	AGUADA DE ARRIBA
CARBALLEDO	A EIREXE
CARBALLEDO	BIDUEIROS *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A CORVEIRA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	ENXERTO
CARBALLEDO	FUFÍN *DISEMINADO*
CARBALLEDO	AS LAMAS *DISEMINADO*
CARBALLEDO	MARRUBIO
CARBALLEDO	NODAR *DISEMINADO*
CARBALLEDO	PICO *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
CARBALLEDO	QUINTELA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	SEVER
CARBALLEDO	A TOLDA
CARBALLEDO	VILAR DO MONTE
CARBALLEDO	O ALTO DAS LAMAS *DISEMINADO*
CARBALLEDO	ANLLO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	CAS DE PEDRO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	ESMOLFE *DISEMINADO*
CARBALLEDO	FENTE *DISEMINADO*
CARBALLEDO	REVELLE *DISEMINADO*
CARBALLEDO	SANTA CRISTINA
CARBALLEDO	ACILLEIROS *DISEMINADO*
CARBALLEDO	VEASCÓS *DISEMINADO*
CARBALLEDO	BUSTELIÑO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	CAMBILLÁN *DISEMINADO*
CARBALLEDO	CARBALLIDIÑO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	ALVARÍN *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A ERMIDA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	O FOLGAR *DISEMINADO*
CARBALLEDO	LAMELA
CARBALLEDO	OUTEIRO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A RAÑA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	RIAZÓN *DISEMINADO*
CARBALLEDO	SAN BREIXO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	SAN CIBRAO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	SARAMAGAL *DISEMINADO*
CARBALLEDO	XIMONDE *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A PLACERÍA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	BESTEIRIÑOS *DISEMINADO*
CARBALLEDO	CIMA DE VILA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	SAN SALVADOR *DISEMINADO*
CARBALLEDO	VILAVERDE *DISEMINADO*
CARBALLEDO	GUSTEI *DISEMINADO*
CARBALLEDO	LIXIBÁN *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A LOBAGUEIRA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	MAZAIRA
CARBALLEDO	MUNDÍN *DISEMINADO*
CARBALLEDO	O PIÑEIRO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	SANTA BAIA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	VILAR DO MONTE *DISEMINADO*
CARBALLEDO	PORTEIRO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A EIREXIÑA *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
CARBALLEDO	BUCIÑOS
CARBALLEDO	O COEDO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A CORNA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A CORVEIRA DE BAIXO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	LOUREIRO DE BAIXO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	LOUREIRO DE RIBA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	O OUTEIRO DE BUCIÑOS
CARBALLEDO	O PORTO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	SAN TROCADO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	SURREGO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	TRASAR DE SABUGUEIRO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	TRASMONTES *DISEMINADO*
CARBALLEDO	CAMPOS *DISEMINADO*
CARBALLEDO	O CONCHOUSO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	MONTOUTO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	SAN ROMAO
CARBALLEDO	SENÍN *DISEMINADO*
CARBALLEDO	TURZA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	BUSTELO DE ABAIXO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	BUSTELO DE ARRIBA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	CARBALLEDO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	CASARES *DISEMINADO*
CARBALLEDO	O CASTRO DE MORGAGE *DISEMINADO*
CARBALLEDO	CEIDES *DISEMINADO*
CARBALLEDO	O CURUXEIRO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	FRAMEÁN *DISEMINADO*
CARBALLEDO	LAMAS *DISEMINADO*
CARBALLEDO	MORGAGE
CARBALLEDO	A PONTEPEDRIÑA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	SAN PEDRO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	VILA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	CARTELOS *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A CASA DO BARRIO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A LAXA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	TRASAR DE CARBALLO
CARBALLEDO	VILAGUILLULFE *DISEMINADO*
CARBALLEDO	O BAÑAL *DISEMINADO*
CARBALLEDO	CASTRELO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	CASTRO
CARBALLEDO	A EIREXE *DISEMINADO*
CARBALLEDO	NANDE *DISEMINADO*
CARBALLEDO	PEPES *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
CARBALLEDO	PORTUGALETE *DISEMINADO*
CARBALLEDO	PUVIEIROS *DISEMINADO*
CARBALLEDO	SANTA BAIA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	O BOSQUE *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A TAPADA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	O COTARELO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	FREÁN *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A LAMA DE FENTE *DISEMINADO*
CARBALLEDO	O PEREIRO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	RUBIÁS
CARBALLEDO	SANTA MARIÑA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	ARXEMIL *DISEMINADO*
CARBALLEDO	O CATASOL *DISEMINADO*
CARBALLEDO	OUTEIRO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	PIÑARROSTRO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A RIBEIRIÑA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	VILANFESTA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	VILAR *DISEMINADO*
CARBALLEDO	PAPELLE
CARBALLEDO	CHOUZÁN *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A GRIXOÁ *DISEMINADO*
CARBALLEDO	PACIOS
CARBALLEDO	PARADELA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A VOUTUREIRA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	ADEGAS *DISEMINADO*
CARBALLEDO	AIROÁ *DISEMINADO*
CARBALLEDO	ERBEDEIRO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	ABELAIRAS *DISEMINADO*
CARBALLEDO	FURCO
CARBALLEDO	A MATANZA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	PENABOA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	PENAS ALBAS *DISEMINADO*
CARBALLEDO	O PORTO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	O RAÑADOIRO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	VAL DO ARADO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	LOBELLE DE ABAIXO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	LOBELLE DE ARRIBA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	O PIÑEIRO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	QUINTELA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	VILAR DE MULLERES
CARBALLEDO	VILAR DE MULLERES *DISEMINADO*
CARBALLEDO	GALEGOS *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
CARBALLEDO	LULÁS *DISEMINADO*
CARBALLEDO	SAN MAMEDE
CARBALLEDO	VEIGA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	VILAGARCÍA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	FAÍL *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A BARRELA
CARBALLEDO	VALIÑO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	LOUSADA DE ABAIXO
CARBALLEDO	LOUSADA DE ARRIBA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	LULAÍÑOS *DISEMINADO*
CARBALLEDO	SAN PAIO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	BUXELLE *DISEMINADO*
CARBALLEDO	MARZÁS *DISEMINADO*
CARBALLEDO	O MATO
CARBALLEDO	VALES *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A ERMIDA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	MILLEIRÓS
CARBALLEDO	PEAGO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	BACELARES *DISEMINADO*
CARBALLEDO	CARCAÍA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	O FONTAO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	AS GÁNDARAS *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A GRANXA
CARBALLEDO	LAMA
CARBALLEDO	OLEIROS *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A PENA
CARBALLEDO	PORRÁS DE ABAIXO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A RIBEIRIÑA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	SERGUDIÑO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	SOUTELO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A TOUZA
CARBALLEDO	O BARRIO DE PUGA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A ESTIBADA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	QUINTÁ DO MONTE *DISEMINADO*
CARBALLEDO	PRADEDA
CARBALLEDO	A CUQUEIRA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A ENFONXA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A LAXA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	PASARÍN *DISEMINADO*
CARBALLEDO	SAN LORENZO
CARBALLEDO	AS ANTES
CARBALLEDO	TEMES *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
CARBALLEDO	O VAO
CARBALLEDO	CASQUEIXEIRO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	OS CHAOS *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A FORXA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A LAXIÑA *DISEMINADO*
CARBALLEDO	MEIXONFRÍO
CARBALLEDO	NESPEREIRA
CARBALLEDO	O PRADO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	SAN PEDRO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	SERGUDE *DISEMINADO*
CARBALLEDO	O SOUTO *DISEMINADO*
CARBALLEDO	A TORRE *DISEMINADO*
CARBALLEDO	TOURÓN *DISEMINADO*
CARBALLEDO	VILAQUINTE *DISEMINADO*
CARBALLEDO	VIÑÁS *DISEMINADO*
CHANTADA	CHANTADA
CHANTADA	ADÁ *DISEMINADO*
CHANTADA	CASDEMIRO *DISEMINADO*
CHANTADA	A CHANCA *DISEMINADO*
CHANTADA	EROSA
CHANTADA	MUNDÍN *DISEMINADO*
CHANTADA	QUINZÁN DA VILA
CHANTADA	SURRIBAS *DISEMINADO*
CHANTADA	VILAR *DISEMINADO*
CHANTADA	O CEPEDO *DISEMINADO*
CHANTADA	ABELEDA *DISEMINADO*
CHANTADA	A CRUZ *DISEMINADO*
CHANTADA	QUINTÁ *DISEMINADO*
CHANTADA	QUINTELA *DISEMINADO*
CHANTADA	TRASOUTEIRO *DISEMINADO*
CHANTADA	VIANA *DISEMINADO*
CHANTADA	ARCOS *DISEMINADO*
CHANTADA	ARSILLEIROS *DISEMINADO*
CHANTADA	CASTEDA
CHANTADA	A ELFE *DISEMINADO*
CHANTADA	GOMESENDE *DISEMINADO*
CHANTADA	MOURISCADOS *DISEMINADO*
CHANTADA	OUTEIRO *DISEMINADO*
CHANTADA	RÍO *DISEMINADO*
CHANTADA	SOUTO *DISEMINADO*
CHANTADA	A TORRE *DISEMINADO*
CHANTADA	O VENTO *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
CHANTADA	VILANOVA *DISEMINADO*
CHANTADA	VILARIÑO *DISEMINADO*
CHANTADA	LAMASENDIN *DISEMINADO*
CHANTADA	AMORÍN *DISEMINADO*
CHANTADA	ANSEMIL *DISEMINADO*
CHANTADA	COTOBADA *DISEMINADO*
CHANTADA	FERREIROS *DISEMINADO*
CHANTADA	FREÁN *DISEMINADO*
CHANTADA	GORDÓN *DISEMINADO*
CHANTADA	QUINZÁN DAS PERAS
CHANTADA	SAN VICENTE
CHANTADA	VILAMEÁ *DISEMINADO*
CHANTADA	ARRIBA *DISEMINADO*
CHANTADA	BACELARES *DISEMINADO*
CHANTADA	GUXEVA *DISEMINADO*
CHANTADA	A IGREXA *DISEMINADO*
CHANTADA	O PEDROSO *DISEMINADO*
CHANTADA	A PROBA *DISEMINADO*
CHANTADA	O REGUENGO *DISEMINADO*
CHANTADA	VILAR DO MATO *DISEMINADO*
CHANTADA	VILAR DE OUTEIRO *DISEMINADO*
CHANTADA	VIÑÁS *DISEMINADO*
CHANTADA	AMEDO *DISEMINADO*
CHANTADA	A CANCELA *DISEMINADO*
CHANTADA	COSTOIRA
CHANTADA	O CURRO
CHANTADA	A LAXA DE ABAIXO *DISEMINADO*
CHANTADA	A LAXA DE ARRIBA *DISEMINADO*
CHANTADA	MEIXIDE GRANDE *DISEMINADO*
CHANTADA	A PENA DO COUTO *DISEMINADO*
CHANTADA	TARRÍO *DISEMINADO*
CHANTADA	TRASCARREIRA *DISEMINADO*
CHANTADA	AS CÓRNEAS *DISEMINADO*
CHANTADA	A LAMELA *DISEMINADO*
CHANTADA	NANDULFE *DISEMINADO*
CHANTADA	A PONTE
CHANTADA	A PORTADA *DISEMINADO*
CHANTADA	O PRIORATO *DISEMINADO*
CHANTADA	QUINTELA
CHANTADA	QUINTELIÑA *DISEMINADO*
CHANTADA	SANTO ESTEVO
CHANTADA	VILANOVA DO MONTE *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
CHANTADA	O OUTEIRO *DISEMINADO*
CHANTADA	O PADRAIRO *DISEMINADO*
CHANTADA	ESTRADA DE OURENSE *DISEMINADO*
CHANTADA	ASPAI *DISEMINADO*
CHANTADA	O CAMPO DA VILA *DISEMINADO*
CHANTADA	A CUQUEIRA *DISEMINADO*
CHANTADA	DERRAMÁN *DISEMINADO*
CHANTADA	A EIREXE *DISEMINADO*
CHANTADA	LUDEIRO *DISEMINADO*
CHANTADA	OUTEIRO *DISEMINADO*
CHANTADA	SANTA UXÍA *DISEMINADO*
CHANTADA	SITIÓS *DISEMINADO*
CHANTADA	BELESAR *DISEMINADO*
CHANTADA	A ERMIDA *DISEMINADO*
CHANTADA	AGRA *DISEMINADO*
CHANTADA	BERMÚN DE ABAIXO *DISEMINADO*
CHANTADA	PIÑEIRO *DISEMINADO*
CHANTADA	RANDOLFE *DISEMINADO*
CHANTADA	A TRAPELA *DISEMINADO*
CHANTADA	USURIZ *DISEMINADO*
CHANTADA	ASPER *DISEMINADO*
CHANTADA	BALTAR *DISEMINADO*
CHANTADA	BRIGOS DE ABAIXO *DISEMINADO*
CHANTADA	BRIGOS DE ARRIBA *DISEMINADO*
CHANTADA	EIRIZ
CHANTADA	FALUCHE *DISEMINADO*
CHANTADA	AS CASAS NOVAS *DISEMINADO*
CHANTADA	O BAÑAL *DISEMINADO*
CHANTADA	CABREIROS *DISEMINADO*
CHANTADA	A CANCELA
CHANTADA	LÍNCORA *DISEMINADO*
CHANTADA	MELIDE *DISEMINADO*
CHANTADA	O PENSO *DISEMINADO*
CHANTADA	A SENRA
CHANTADA	SEÑORÍN *DISEMINADO*
CHANTADA	SEQUEIRAS *DISEMINADO*
CHANTADA	A TOUZA *DISEMINADO*
CHANTADA	VILABOA *DISEMINADO*
CHANTADA	VILAR DE ABAIXO *DISEMINADO*
CHANTADA	VILAR DE ARRIBA *DISEMINADO*
CHANTADA	A PENA *DISEMINADO*
CHANTADA	PENELAS *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
CHANTADA	REGOUFE *DISEMINADO*
CHANTADA	SANTA MARIÑA *DISEMINADO*
CHANTADA	O VILAR *DISEMINADO*
CHANTADA	ESMORIZ
CHANTADA	ANSOAR *DISEMINADO*
CHANTADA	FORNAS DE ABAIXO *DISEMINADO*
CHANTADA	SOBREIRA
CHANTADA	SOBREIRA *DISEMINADO*
CHANTADA	CARBALLIZOS *DISEMINADO*
CHANTADA	COMEZO *DISEMINADO*
CHANTADA	A LUCENZA *DISEMINADO*
CHANTADA	NUXILDE *DISEMINADO*
CHANTADA	PENASILLÁS *DISEMINADO*
CHANTADA	QUINTELA
CHANTADA	RIAZÓN *DISEMINADO*
CHANTADA	RÍO PEDROSO
CHANTADA	SEOANE *DISEMINADO*
CHANTADA	VILANOVA *DISEMINADO*
CHANTADA	VILASECO *DISEMINADO*
CHANTADA	XOANÍN *DISEMINADO*
CHANTADA	ADAÚLFE *DISEMINADO*
CHANTADA	ALEMPARTE *DISEMINADO*
CHANTADA	A DEVESA
CHANTADA	A EIREXE *DISEMINADO*
CHANTADA	FONDO DE VILA *DISEMINADO*
CHANTADA	FREÁN *DISEMINADO*
CHANTADA	A PONTE DA ERMIDA *DISEMINADO*
CHANTADA	OS QUEIXEIROS *DISEMINADO*
CHANTADA	RUBIÁS *DISEMINADO*
CHANTADA	VILACHÁ *DISEMINADO*
CHANTADA	VILANOVA *DISEMINADO*
CHANTADA	FIXÓS *DISEMINADO*
CHANTADA	ALEMPARTE *DISEMINADO*
CHANTADA	GARABELOS *DISEMINADO*
CHANTADA	LAMACAMIÑO *DISEMINADO*
CHANTADA	MARIZ *DISEMINADO*
CHANTADA	OUTEIRO *DISEMINADO*
CHANTADA	O PACIO *DISEMINADO*
CHANTADA	POUSADA *DISEMINADO*
CHANTADA	VIGO *DISEMINADO*
CHANTADA	ABRAL *DISEMINADO*
CHANTADA	A CARBALLEIRA *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
CHANTADA	FONDO DA VILA *DISEMINADO*
CHANTADA	A MOREIRA *DISEMINADO*
CHANTADA	O PACIO *DISEMINADO*
CHANTADA	O ROMEO *DISEMINADO*
CHANTADA	O SOLAR *DISEMINADO*
CHANTADA	VILAR DE EIRIZ *DISEMINADO*
CHANTADA	A EIREXE *DISEMINADO*
CHANTADA	A FONTE *DISEMINADO*
CHANTADA	LAMAMARÍN *DISEMINADO*
CHANTADA	MEIXIDE PEQUENO *DISEMINADO*
CHANTADA	MERLÁN *DISEMINADO*
CHANTADA	PACIOS *DISEMINADO*
CHANTADA	PERLADA *DISEMINADO*
CHANTADA	PODENTE *DISEMINADO*
CHANTADA	PUMAR *DISEMINADO*
CHANTADA	ROLLE *DISEMINADO*
CHANTADA	ROZADELA *DISEMINADO*
CHANTADA	SAN LOURENZO *DISEMINADO*
CHANTADA	A TORRE *DISEMINADO*
CHANTADA	VILELA *DISEMINADO*
CHANTADA	SENÍN *DISEMINADO*
CHANTADA	ARGOZÓN *DISEMINADO*
CHANTADA	MOREIRAS *DISEMINADO*
CHANTADA	QUINZÁN DO MONTE *DISEMINADO*
CHANTADA	SAN MIGUEL *DISEMINADO*
CHANTADA	MOURICIOS *DISEMINADO*
CHANTADA	NANDE *DISEMINADO*
CHANTADA	SA *DISEMINADO*
CHANTADA	SAN CRISTOVO *DISEMINADO*
CHANTADA	BARRIO *DISEMINADO*
CHANTADA	BOÁN *DISEMINADO*
CHANTADA	LIMIÑÓN
CHANTADA	MURADELLE *DISEMINADO*
CHANTADA	PADERNE *DISEMINADO*
CHANTADA	A QUINTÁ *DISEMINADO*
CHANTADA	SAN PAIO *DISEMINADO*
CHANTADA	URIZ *DISEMINADO*
CHANTADA	CARTEMIL *DISEMINADO*
CHANTADA	A EIREXE
CHANTADA	FONDO DE VILA *DISEMINADO*
CHANTADA	GOIMIL *DISEMINADO*
CHANTADA	LAGARIZA *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
CHANTADA	O MUIÑOVEDRO *DISEMINADO*
CHANTADA	O NAVALLO *DISEMINADO*
CHANTADA	NOGUEIRA DE ABAIXO *DISEMINADO*
CHANTADA	PEDRIDO *DISEMINADO*
CHANTADA	PORTANOQUEIRA *DISEMINADO*
CHANTADA	SERNANDE *DISEMINADO*
CHANTADA	SOUTO *DISEMINADO*
CHANTADA	A VEIGA *DISEMINADO*
CHANTADA	SOTO
CHANTADA	ENVIANDE *DISEMINADO*
CHANTADA	A LAMA *DISEMINADO*
CHANTADA	MOSTEIRO
CHANTADA	NANDULFE *DISEMINADO*
CHANTADA	PARACOSTOIRA *DISEMINADO*
CHANTADA	A TOUZA *DISEMINADO*
CHANTADA	XILLÁN *DISEMINADO*
CHANTADA	PEREIRA DE ABAIXO *DISEMINADO*
CHANTADA	PEREIRA DE ARRIBA *DISEMINADO*
CHANTADA	SOILÁN *DISEMINADO*
CHANTADA	XEDIVE *DISEMINADO*
CHANTADA	A AIROÁ
CHANTADA	O OUTEIRO *DISEMINADO*
CHANTADA	SOILÁN *DISEMINADO*
CHANTADA	VIDAL *DISEMINADO*
CHANTADA	O CABO *DISEMINADO*
CHANTADA	CAÍBE
CHANTADA	A CAMPAZA *DISEMINADO*
CHANTADA	O CAMPO *DISEMINADO*
CHANTADA	EIRAVEDRA *DISEMINADO*
CHANTADA	FONDORRES *DISEMINADO*
CHANTADA	FONTELA *DISEMINADO*
CHANTADA	A LAMA *DISEMINADO*
CHANTADA	ALENCE *DISEMINADO*
CHANTADA	O PACIO *DISEMINADO*
CHANTADA	O PEREIRO *DISEMINADO*
CHANTADA	RÍO *DISEMINADO*
CHANTADA	VILASUSÁ *DISEMINADO*
CHANTADA	VILOIRA *DISEMINADO*
CHANTADA	XILLÁN DE ABAIXO *DISEMINADO*
CHANTADA	XILLÁN DE ARRIBA *DISEMINADO*
CHANTADA	VILA DO MONTE *DISEMINADO*
CHANTADA	CARBALLEDO *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
CHANTADA	CARDAVÓS *DISEMINADO*
CHANTADA	A CASTIÑEIRA *DISEMINADO*
CHANTADA	FONDO DE VILA
CHANTADA	A SANTA ROSA *DISEMINADO*
CHANTADA	SUDRIO *DISEMINADO*
CHANTADA	VILAMEÁ *DISEMINADO*
CHANTADA	FRANZA *DISEMINADO*
CHANTADA	RABELAS
CHANTADA	VEIGA *DISEMINADO*
CHANTADA	AXULFE *DISEMINADO*
CHANTADA	SAN PEDRO *DISEMINADO*
CHANTADA	VIANA *DISEMINADO*
CHANTADA	AS CASAS *DISEMINADO*
CHANTADA	BURGÁS *DISEMINADO*
CHANTADA	QUINTÁ *DISEMINADO*
CHANTADA	SANTA CRUZ *DISEMINADO*
CHANTADA	VIANA *DISEMINADO*
CHANTADA	VILAME *DISEMINADO*
CHANTADA	VILARDAMOS
CHANTADA	ANDEMIL *DISEMINADO*
CHANTADA	BRANDIÁN *DISEMINADO*
CHANTADA	OS FOREIROS *DISEMINADO*
CHANTADA	FORMARIZ *DISEMINADO*
CHANTADA	A EIREXE *DISEMINADO*
CHANTADA	A LAGOA *DISEMINADO*
CHANTADA	A LAMA *DISEMINADO*
CHANTADA	MONDOESES *DISEMINADO*
CHANTADA	MUNDÍN *DISEMINADO*
CHANTADA	SABADÓN *DISEMINADO*
CHANTADA	SAN VICENTE *DISEMINADO*
CHANTADA	SANDIÁS *DISEMINADO*
CHANTADA	A TORRE *DISEMINADO*
CHANTADA	A ULFE *DISEMINADO*
CHANTADA	O ULLEIRO *DISEMINADO*
CHANTADA	VILABOA *DISEMINADO*
CHANTADA	VILAVER *DISEMINADO*
CHANTADA	PINCELO *DISEMINADO*
CHANTADA	O POUSADOIRO *DISEMINADO*
CHANTADA	SOUTARIZ
CHANTADA	CENTULLE
CHANTADA	O CHOUSO *DISEMINADO*
CHANTADA	LIÑARES *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
CHANTADA	O PETO *DISEMINADO*
CHANTADA	O SEIXO *DISEMINADO*
MONTERROSO	ARADA *DISEMINADO*
MONTERROSO	SANDOLFE
MONTERROSO	BIDOUREDO *DISEMINADO*
MONTERROSO	A MOREIRA *DISEMINADO*
MONTERROSO	A PEDRIÑA *DISEMINADO*
MONTERROSO	CASAS DO MONTE *DISEMINADO*
MONTERROSO	CUMBRAOS DE ABAIXO
MONTERROSO	OS CAMPOS *DISEMINADO*
MONTERROSO	A COGULA *DISEMINADO*
MONTERROSO	FENTE *DISEMINADO*
MONTERROSO	A GRAÑA *DISEMINADO*
MONTERROSO	A TORRE *DISEMINADO*
MONTERROSO	OS FERREIROS *DISEMINADO*
MONTERROSO	SENDÍN *DISEMINADO*
MONTERROSO	TRASLAMA DOS FERREIROS *DISEMINADO*
MONTERROSO	FRAMEÁN
MONTERROSO	PARTEME DE BAIXO *DISEMINADO*
MONTERROSO	FUFÍN
MONTERROSO	ARXONA *DISEMINADO*
MONTERROSO	LEBOREI
MONTERROSO	A PONTE DOS CARROS *DISEMINADO*
MONTERROSO	A ERMIDA *DISEMINADO*
MONTERROSO	AIREXE *DISEMINADO*
MONTERROSO	AS CASAS NOVAS *DISEMINADO*
MONTERROSO	COMEÁS *DISEMINADO*
MONTERROSO	COUSO *DISEMINADO*
MONTERROSO	A DEVESA *DISEMINADO*
MONTERROSO	LAMEIROS DE ABAIXO, OS *DISEMINADO*
MONTERROSO	LARDEIROS *DISEMINADO*
MONTERROSO	LIGONDE
MONTERROSO	O MARCO *DISEMINADO*
MONTERROSO	A PALLOTA *DISEMINADO*
MONTERROSO	O REGO *DISEMINADO*
MONTERROSO	A PREVISA *DISEMINADO*
MONTERROSO	A VACARIZA *DISEMINADO*
MONTERROSO	VAL *DISEMINADO*
MONTERROSO	O CASUCHO *DISEMINADO*
MONTERROSO	A FONTE DO PORCO *DISEMINADO*
MONTERROSO	A FONTE GRANDE *DISEMINADO*
MONTERROSO	A BARREIRA *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
MONTERROSO	LODOSO *DISEMINADO*
MONTERROSO	A LUCENCIA
MONTERROSO	MONTECELO *DISEMINADO*
MONTERROSO	A PENELA *DISEMINADO*
MONTERROSO	SESTELO
MONTERROSO	TRALO FONTAO *DISEMINADO*
MONTERROSO	IRIXE *DISEMINADO*
MONTERROSO	AS MEDORRAS *DISEMINADO*
MONTERROSO	MARZÁN *DISEMINADO*
MONTERROSO	MONTECALVO
MONTERROSO	MILLEIRÓS *DISEMINADO*
MONTERROSO	MOURONTE *DISEMINADO*
MONTERROSO	OUTEIRO *DISEMINADO*
MONTERROSO	A CARIZA *DISEMINADO*
MONTERROSO	ESPORIZ
MONTERROSO	MONTERROSO
MONTERROSO	OS OLMOS *DISEMINADO*
MONTERROSO	PODENTE *DISEMINADO*
MONTERROSO	A AREOSA *DISEMINADO*
MONTERROSO	O BATÁN *DISEMINADO*
MONTERROSO	CASAS DE GAI *DISEMINADO*
MONTERROSO	O CASTRO *DISEMINADO*
MONTERROSO	TARRÍO *DISEMINADO*
MONTERROSO	TRASCASTRO *DISEMINADO*
MONTERROSO	VILAMAIOR
MONTERROSO	NOVELÚA *DISEMINADO*
MONTERROSO	LAMA RETORTA *DISEMINADO*
MONTERROSO	LENTIL *DISEMINADO*
MONTERROSO	PEDRAZA
MONTERROSO	VILARFONXE *DISEMINADO*
MONTERROSO	GONTÁ DE ARRIBA *DISEMINADO*
MONTERROSO	GUNDÍN *DISEMINADO*
MONTERROSO	SAN CRISTOVO *DISEMINADO*
MONTERROSO	SAN LORENZO
MONTERROSO	ESTEBA *DISEMINADO*
MONTERROSO	LUDEIRO *DISEMINADO*
MONTERROSO	SAN MIGUEL *DISEMINADO*
MONTERROSO	O VILAR *DISEMINADO*
MONTERROSO	A VACALOURA
MONTERROSO	A VACALOURA *DISEMINADO*
MONTERROSO	TOXIDE *DISEMINADO*
MONTERROSO	POL

CONCELLO	NOME
MONTERROSO	O VILAR *DISEMINADO*
MONTERROSO	AIREXE *DISEMINADO*
MONTERROSO	ALDEA DE ABAIXO *DISEMINADO*
MONTERROSO	O BRIXEO *DISEMINADO*
MONTERROSO	PACIOS *DISEMINADO*
MONTERROSO	O CASTRO *DISEMINADO*
MONTERROSO	A GOLETA *DISEMINADO*
MONTERROSO	LADAR *DISEMINADO*
MONTERROSO	LOURENTÍN *DISEMINADO*
MONTERROSO	MUNDÍN *DISEMINADO*
MONTERROSO	SAN BREIXO
MONTERROSO	SEIXÓS *DISEMINADO*
MONTERROSO	O BISPO *DISEMINADO*
MONTERROSO	O FENTAL *DISEMINADO*
MONTERROSO	FONDEVILA *DISEMINADO*
MONTERROSO	SATREXAS
MONTERROSO	PARTEME DE RIBA *DISEMINADO*
MONTERROSO	SIRGAL
MONTERROSO	GOIMIL
MONTERROSO	SUCASTRO *DISEMINADO*
MONTERROSO	CACABELOS *DISEMINADO*
MONTERROSO	PENA FORCADA *DISEMINADO*
MONTERROSO	TARRÍO DE BUXERGOS
MONTERROSO	O ALTO *DISEMINADO*
MONTERROSO	O CAMPO *DISEMINADO*
MONTERROSO	A CARREIRA *DISEMINADO*
MONTERROSO	ILLOÁ *DISEMINADO*
MONTERROSO	MARTÍN *DISEMINADO*
MONTERROSO	PIÑEIRO *DISEMINADO*
MONTERROSO	VILANCE *DISEMINADO*
MONTERROSO	VILANOVA
MONTERROSO	ANSAR *DISEMINADO*
MONTERROSO	CURUXÁS *DISEMINADO*
MONTERROSO	VILOÍDE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	ALVITE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	BISTULFE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	BOUZACHÁS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	CAMOIRA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	CARBALLEDO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	CEBRAL *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A CERNADA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	CODESEDA

CONCELLO	NOME
PALAS DE REI	O CONDADO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O COUTO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	CHANCELA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A DEVESA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	FONTE DE CERVOS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	FONTEFRÍA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A LEBOREIRA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	MONTECELO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O REQUIÁN *DISEMINADO*
PALAS DE REI	SAN XURXO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	SUCASTRO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	VILARIÑO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	PENA DO BOI LOURO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	RIBADAL *DISEMINADO*
PALAS DE REI	ALBÁ
PALAS DE REI	GUNDIÁ *DISEMINADO*
PALAS DE REI	VILAFOFE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	AMBREIXO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A AREOSA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	VEIGA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A VIÑA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	CASTRO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	CAMOUÇO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O FROXÓN *DISEMINADO*
PALAS DE REI	PEILUZ *DISEMINADO*
PALAS DE REI	PENELAS DE ABAIXO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	PENELAS DE ARRIBA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	AS PEREIRAS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	POZO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	RIBA DO MARCO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	SALGUEIROS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A EIREXE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	FONTE GRANDE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	OUTEIRO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	PEREIRÓN *DISEMINADO*
PALAS DE REI	PODENCE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	RECACHIÑA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O COTÓN *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A GRAÑA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O MESÓN *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A PALLOTA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	SAN XIAO

CONCELLO	NOME
PALAS DE REI	VILAMERELLE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A TABERNA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O CAMPELO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A DEVESA NOVA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	FILGUEIRA DA DEVESA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	GÁNDARAS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A GOLETA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	LAMAS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	PONTERROSA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	GUESTRAR
PALAS DE REI	PENASEDOIRA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	LALÍN *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A PONTERROXÁN *DISEMINADO*
PALAS DE REI	GUESTRAR *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O CARBALLAL DE ABAIXO
PALAS DE REI	BARRIO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	BRUZOS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	CARRICOVA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	COBREIRO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A CONGUADA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A ESCRITA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	MAMOELAS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	MENCIDE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A PENLA DA MERLA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	PENELA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	REGODEIRAS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	COENCE
PALAS DE REI	GONTÁ DE ABAIXO
PALAS DE REI	BOAVISTA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	SAN MIGUEL
PALAS DE REI	COVELO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	MOUROMORTO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O OUTEIRO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A PALLOTA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A RAMPLA DE COVELO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	RIBADO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O ROXEDOIRO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	SANTÍN *DISEMINADO*
PALAS DE REI	SEIXIÑOS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	EIREXE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	CUÍÑA
PALAS DE REI	DORRA *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
PALAS DE REI	ÉRMORA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	LABAGUEIRA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	OUTEIRO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A PONTE SANTAR *DISEMINADO*
PALAS DE REI	ROSENDE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	TALLOS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	ERMIDA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	CURBIÁN
PALAS DE REI	PENA PIÑEIRO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	ULLOA
PALAS DE REI	O CORRAL *DISEMINADO*
PALAS DE REI	FELPÓS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O OUTEIRO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O CASTELO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	AS BALANCAS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O CARBALLAL *DISEMINADO*
PALAS DE REI	CASTRELO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A COSTA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A COVELA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A PONTE FERREIRA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A MÁMOA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	MOSTEIRO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	NIÑARELLOS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A PENA DA GALIÑA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	PENÍN *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A RIBEIRA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	SENANDE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O OUTEIRO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	AQUELCABO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A BARREIRA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O CARRIZO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	FILGUEIRA
PALAS DE REI	LEIRAS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O MONTE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O CASTRO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O COTO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	FONTECUBERTA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	MOREIRA
PALAS DE REI	SANTABALLA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	VILASPESA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	LAIA
PALAS DE REI	A BREA *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
PALAS DE REI	CHOUSO VELLO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	AS LAMELAS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	LESTEDO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	LIÚLFE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	LODEIRO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A MAMURRIA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	PORTOS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O ROSARIO
PALAS DE REI	O ROSARIO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	SUCASTRO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	OS VALOS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	VILAXOÁN *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A RIBA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O AGRO DO POBRE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A CARREIRA
PALAS DE REI	MACEDA
PALAS DE REI	ULLA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A AVIEIRA
PALAS DE REI	BURDALLOS
PALAS DE REI	GRESULFE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	MARZÁ *DISEMINADO*
PALAS DE REI	OUTEIRO DE BURDALLOS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	VINCIÁ *DISEMINADO*
PALAS DE REI	XUXILDE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A CAMPANILLA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	CAMPAÑA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	CANDIEIRA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	CASANOVA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A FLORIDA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	FONTE DE MOUROS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O MATO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A PONTE CAMPAÑA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	PORTO DE BOIS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	ROMARIZ *DISEMINADO*
PALAS DE REI	SONÁ *DISEMINADO*
PALAS DE REI	VILACENDO I *DISEMINADO*
PALAS DE REI	BARREIRA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	PORTOFONDÓN *DISEMINADO*
PALAS DE REI	SAA
PALAS DE REI	SAN PEDRO
PALAS DE REI	VILAR DE ULLOA
PALAS DE REI	XERÉ *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
PALAS DE REI	VILAR DO MONTE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	CASACAMIÑO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O CASTRO DAS SEIXAS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O FERRADAL *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A FONTE DA UZ *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O HOSPITAL DAS SEIXAS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A LAGOA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	MERLÁN *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O PAZO DO MONTE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A PENALOURA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A PICAÑA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O PORTO DO CARRO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	RIBADAL *DISEMINADO*
PALAS DE REI	AS SEIXAS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A UCEIRA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	XACEL *DISEMINADO*
PALAS DE REI	XERMEADE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O CASTRO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O FREIXEIRO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	MOREDO
PALAS DE REI	O PICÓN *DISEMINADO*
PALAS DE REI	SAN FIZ *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O SOUTO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	VILARIÑO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	CASTRO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	MOSTEIRO DE DEVEZA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	PENA MOURIL *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A VEIGA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	VILACHÁ *DISEMINADO*
PALAS DE REI	VILASEÑOR *DISEMINADO*
PALAS DE REI	SAN MARTIÑO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	CORRAL DE ARRIBA
PALAS DE REI	O COTO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A COVELA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	CURUXÁS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	PALAS DE REI
PALAS DE REI	PENELA
PALAS DE REI	PAMBRE
PALAS DE REI	CHOREXE
PALAS DE REI	FRÁDEGAS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	LAXE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	PIDRE

CONCELLO	NOME
PALAS DE REI	A PONTE MERCÉ *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A BRAGAÑA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A CORDA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O COUSO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	MENDE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A PUXEDA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	VALIÑO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	ARULFE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	FERMIL *DISEMINADO*
PALAS DE REI	MONTARELO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A PENA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	QUINDIMIL *DISEMINADO*
PALAS DE REI	VILARRAMIL *DISEMINADO*
PALAS DE REI	XANCÍS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O BATÁN *DISEMINADO*
PALAS DE REI	MÁCARA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	REMESEDO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	REMONDE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A VACARIZA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O VILAR
PALAS DE REI	AS CANCELAS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A LEBOREIRA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	LEILÓN *DISEMINADO*
PALAS DE REI	RUBÍN *DISEMINADO*
PALAS DE REI	SAN CIBRAO
PALAS DE REI	SETEFONTES *DISEMINADO*
PALAS DE REI	SAN XUSTO
PALAS DE REI	OUTEIRO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	RIBEIRA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	XENDE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	ARULFE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	FAXILDE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A FONTEDAÚDE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A LAMEIRA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O PAZO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	SALAIA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	TRASMIL *DISEMINADO*
PALAS DE REI	VILACOVA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	ANDEMIL *DISEMINADO*
PALAS DE REI	SAN BREIXO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	ULLOA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	VILARIÑO *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
PALAS DE REI	VILOUCHADA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	CAMPO MAIOR *DISEMINADO*
PALAS DE REI	GUI TAR *DISEMINADO*
PALAS DE REI	LADRICELO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A PENELA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	PERRÁ *DISEMINADO*
PALAS DE REI	SAN VICENTE
PALAS DE REI	A VACARIZA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	CASANOVA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	CASTRO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	CASTRO VILAR *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A COSTA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A DEVESA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A ESTRELA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	FERRADAL NOVO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A ERMIDA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	LAMA BOA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	LAMPARTE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	MARRONTEIRO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A PINTUREIRA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	PIÑEIRO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	RAMIL *DISEMINADO*
PALAS DE REI	REBOREDO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	TIÚLFE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	A VILA *DISEMINADO*
PALAS DE REI	VILAMOUREL *DISEMINADO*
PALAS DE REI	O VILAR *DISEMINADO*
PALAS DE REI	VILAR DE DONAS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	VILAVERDE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	XIMONDE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	LUXILDE *DISEMINADO*
PALAS DE REI	AGROLENTO
PALAS DE REI	CARBALLIDO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	OUTEIRIÑO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	OUTEIRO *DISEMINADO*
PALAS DE REI	PURICELAS *DISEMINADO*
PALAS DE REI	RUMÍN *DISEMINADO*
PALAS DE REI	VILAREDA
PALAS DE REI	MOURICES *DISEMINADO*
PARADELA	ALDOSENDE
PARADELA	BIDUL *DISEMINADO*
PARADELA	O COLADO *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
PARADELA	GONDAR *DISEMINADO*
PARADELA	OS LUSOIROs *DISEMINADO*
PARADELA	O VILAR *DISEMINADO*
PARADELA	AGURTIÓN *DISEMINADO*
PARADELA	ANDREADE
PARADELA	BARÁN *DISEMINADO*
PARADELA	CADEIRAS *DISEMINADO*
PARADELA	CORTIÑAS *DISEMINADO*
PARADELA	OUTEIRO *DISEMINADO*
PARADELA	SAN PEDRO *DISEMINADO*
PARADELA	TOIMIL *DISEMINADO*
PARADELA	CASTRO *DISEMINADO*
PARADELA	IGÓN *DISEMINADO*
PARADELA	A TORRE *DISEMINADO*
PARADELA	TREMEADO *DISEMINADO*
PARADELA	CABO DE VILA *DISEMINADO*
PARADELA	ESDULFE *DISEMINADO*
PARADELA	OUTEIRO *DISEMINADO*
PARADELA	POL *DISEMINADO*
PARADELA	O POSTE *DISEMINADO*
PARADELA	REGATELO *DISEMINADO*
PARADELA	A REGUENGA *DISEMINADO*
PARADELA	SAN MARTIÑO *DISEMINADO*
PARADELA	VILA REGUENGA *DISEMINADO*
PARADELA	ABELLEIROÁ *DISEMINADO*
PARADELA	ACEVEDO *DISEMINADO*
PARADELA	BACORELLE *DISEMINADO*
PARADELA	BARIZ
PARADELA	AS BARREIRAS *DISEMINADO*
PARADELA	BIDUEIRO *DISEMINADO*
PARADELA	AS BUSTAREGAS *DISEMINADO*
PARADELA	CARBALLEDO *DISEMINADO*
PARADELA	A CARBALLOSA *DISEMINADO*
PARADELA	CERXEDO
PARADELA	OS CHAOS *DISEMINADO*
PARADELA	HEDRADA *DISEMINADO*
PARADELA	A ENXAMEA *DISEMINADO*
PARADELA	ESPIÑO *DISEMINADO*
PARADELA	FEÁS *DISEMINADO*
PARADELA	FERREIRA *DISEMINADO*
PARADELA	FOILEBAR *DISEMINADO*
PARADELA	O FOLGAR *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
PARADELA	A MÁMOA *DISEMINADO*
PARADELA	A MATANZA *DISEMINADO*
PARADELA	O MAZO *DISEMINADO*
PARADELA	MIDE *DISEMINADO*
PARADELA	MOSTEIRO VELLO
PARADELA	PAREDES DE ABAIXO *DISEMINADO*
PARADELA	PAREDES DE ARRIBA *DISEMINADO*
PARADELA	A PARROCHA *DISEMINADO*
PARADELA	PENA CORVEIRA *DISEMINADO*
PARADELA	PEREIRO *DISEMINADO*
PARADELA	PORTOCARREIRA *DISEMINADO*
PARADELA	PRESELAS *DISEMINADO*
PARADELA	RAÑADOIRO *DISEMINADO*
PARADELA	O SACADOIRO *DISEMINADO*
PARADELA	SAN MARTIÑO *DISEMINADO*
PARADELA	A SEARA *DISEMINADO*
PARADELA	UCEIRA BRANCA *DISEMINADO*
PARADELA	VAL DO COUTO *DISEMINADO*
PARADELA	VALMIGALLO *DISEMINADO*
PARADELA	VILACHÁ *DISEMINADO*
PARADELA	ZOURO *DISEMINADO*
PARADELA	AS CORTES *DISEMINADO*
PARADELA	LOIO *DISEMINADO*
PARADELA	PACIOS *DISEMINADO*
PARADELA	A PARROCHA *DISEMINADO*
PARADELA	A TELLADA *DISEMINADO*
PARADELA	VILACHÁ *DISEMINADO*
PARADELA	CARABA *DISEMINADO*
PARADELA	DELLE *DISEMINADO*
PARADELA	FERREIROS *DISEMINADO*
PARADELA	FRUXINDE *DISEMINADO*
PARADELA	MIRALLOS *DISEMINADO*
PARADELA	A PAREDE DE DELLE *DISEMINADO*
PARADELA	A PENA *DISEMINADO*
PARADELA	SAN CRISTOVO *DISEMINADO*
PARADELA	VEIGA *DISEMINADO*
PARADELA	FERRERÍA *DISEMINADO*
PARADELA	FRANCOS *DISEMINADO*
PARADELA	GUIMARÁS *DISEMINADO*
PARADELA	OUTEIRO DE PENA *DISEMINADO*
PARADELA	AS ROZAS *DISEMINADO*
PARADELA	CASTRELO *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
PARADELA	A LAXE *DISEMINADO*
PARADELA	MARCADOIRO *DISEMINADO*
PARADELA	MOIMENTOS *DISEMINADO*
PARADELA	MOUTRAS *DISEMINADO*
PARADELA	A PEDREIRA *DISEMINADO*
PARADELA	A RETORTA *DISEMINADO*
PARADELA	SESMONDE *DISEMINADO*
PARADELA	VILALVITE *DISEMINADO*
PARADELA	LOIO *DISEMINADO*
PARADELA	A ABELAIRA *DISEMINADO*
PARADELA	CAMPO REDONDO *DISEMINADO*
PARADELA	A CARRETERÍA *DISEMINADO*
PARADELA	MILLARADOS *DISEMINADO*
PARADELA	RANDULFE
PARADELA	RANDULFE *DISEMINADO*
PARADELA	RODILLÓN *DISEMINADO*
PARADELA	SAN PEDRO *DISEMINADO*
PARADELA	BARRIDO *DISEMINADO*
PARADELA	CIMADEVILA *DISEMINADO*
PARADELA	NAI *DISEMINADO*
PARADELA	PEREIRABOA *DISEMINADO*
PARADELA	RIOCABO *DISEMINADO*
PARADELA	RÍOS *DISEMINADO*
PARADELA	ROSENDE *DISEMINADO*
PARADELA	SAN VICENTE
PARADELA	SANTA MARIÑA *DISEMINADO*
PARADELA	BERMIL *DISEMINADO*
PARADELA	BRICHEIRO *DISEMINADO*
PARADELA	O CASTRO *DISEMINADO*
PARADELA	A CONDOMIÑA *DISEMINADO*
PARADELA	OUTEIRO *DISEMINADO*
PARADELA	RIOCABO *DISEMINADO*
PARADELA	SANTA CRISTINA *DISEMINADO*
PARADELA	A SERRA *DISEMINADO*
PARADELA	AS CEPADAS *DISEMINADO*
PARADELA	CEREIXAL *DISEMINADO*
PARADELA	SANTALLA *DISEMINADO*
PARADELA	TOEXE *DISEMINADO*
PARADELA	ABELED0 *DISEMINADO*
PARADELA	A ADEGA *DISEMINADO*
PARADELA	O LOMBAO *DISEMINADO*
PARADELA	SANTA MARTA *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
PARADELA	CELMÁN *DISEMINADO*
PARADELA	FIXÓN *DISEMINADO*
PARADELA	SUAR *DISEMINADO*
PARADELA	A CASANOVA *DISEMINADO*
PARADELA	CIMADEVILA *DISEMINADO*
PARADELA	GÜIÁN *DISEMINADO*
PARADELA	A EIREXE *DISEMINADO*
PARADELA	LOUREIRO *DISEMINADO*
PARADELA	TEIBADE *DISEMINADO*
PARADELA	TEICIDE *DISEMINADO*
PARADELA	VILAR DE ALDIXE *DISEMINADO*
PARADELA	VILARAGUNTE *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	ADAI *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	CENDOI *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	A LAXE *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	REBOREDÁ *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	SANTA MARIÑA *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	BELEIGÁN *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	BICÁS *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	BRAVOS *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	A CABANA *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	CABANAS *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	A CANCELA *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	ESCOUPRÍN *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	FRIOLFE *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	GUISANDE *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	LAGOA *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	MATO *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	OUTEIRO *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	PACIOS *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	QUINTIÁN *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	O REDONDO *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	REGUEIRO ESCURO *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	SAN PEDRO *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	SEOANE *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	VIGO *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	VILANOVA *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	VILARIÑO *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	PINTE *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	QUINTELA *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	SAN VICENTE *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	SAN CIBRAO *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
PÁRAMO, O	TEIQUISOI *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	BELEIGÁN
PÁRAMO, O	A COSTA *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	AS EIRAS *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	GÁNDARA *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	GONDRAME *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	TREILÁN *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	GRALLÁS
PÁRAMO, O	O ALBAREDO *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	O CASTRO *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	MOSCÁN
PÁRAMO, O	SANTA CRUZ *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	NEIRA *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	AS CRUCES *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	PIÑEIRO
PÁRAMO, O	QUINTELA *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	SALGUEIREDO *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	SAN PAIO *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	REASCOS *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	OUTEIRO *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	PEDROUZOS *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	RIBAS DE MIÑO *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	VILAR
PÁRAMO, O	A RIBEIRA
PÁRAMO, O	BARREIROS *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	O BATÁN *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	COUREL *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	A COVA *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	LAMABELIDE *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	LEIRAS *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	PACIOS *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	PAREDES
PÁRAMO, O	O PICO *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	POZO *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	RODRIZ *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	SA *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	VILAMAIOR *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	SANTO ANDRÉ
PÁRAMO, O	A ARMADA *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	O CAMPO *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	CASTRO *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	A MÁMOA *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
PÁRAMO, O	PARAPAR *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	REBORDA *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	O RÍO *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	SAN MARTÍÑO *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	SANTA COMBA *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	TREBOLLE
PÁRAMO, O	A VEIGA *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	VIGO *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	VILAR DE PENAS *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	AGREIMONDE *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	VILAFIZ *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	A TORRENTE *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	O AGRO *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	O CASTRO DE NEIRA *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	A CIGUÑEIRA *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	LAMABECERROS *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	LAMACEMÓN *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	MUNDÍN *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	A PONTE DE NEIRA *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	SAN XULIÁN *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	SEOANE *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	VILARMOSTEIRO *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	A CAL *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	O PÁRAMO
PÁRAMO, O	VILASANTE
PÁRAMO, O	OUTEIRO *DISEMINADO*
PÁRAMO, O	VILEIRIZ
PORTOMARÍN	ACEVEDO *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	BAGUDE *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	O CUNQUEIRO *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	RECECENDES *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	BIDUEDO *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	SAN MAMEDE *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	VILARIÑO DE BATÁN *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	CAMPO DE MAMAS *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	CABANAS DO MONTE *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	DÓNEGO *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	A EIREXE *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	LAMAS MAIORES *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	SAN XULIÁN
PORTOMARÍN	O CASTRO
PORTOMARÍN	A COVADELA *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
PORTOMARÍN	O CRUZEIRO *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	A FONTE GRANDE *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	GRUMÉLEZ *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	A PEDRA *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	CASTROMAIOR *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	O ALTO DO VALIÑO *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	CORTAPEZAS
PORTOMARÍN	A EIREXE *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	A ESTRADA *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	OS MONTES *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	REBORDO *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	ZAZAR *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	CABANAS *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	AS CASAS NOVAS
PORTOMARÍN	LAGORZA *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	OUTEIRO *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	QUINTÁ *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	SAN CLODIO *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	A FERRERÍA *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	GONZAR
PORTOMARÍN	TOXIBÓ *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	LAMAS *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	LEÓN
PORTOMARÍN	BATIFOLES *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	FONTELLADA *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	NARÓN
PORTOMARÍN	PARDELLAS DO MONTE *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	O PENEDO *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	VALDERRAMOS *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	VILANOVA *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	O VILAR DE ABAIXO *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	O VILAR DE ARRIBA *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	O ALTO DO HOSPITAL *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	CAMPORREDONDO *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	NESPEREIRA
PORTOMARÍN	A VOLTA DE VARELA *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	O BARCO *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	FERREIROÁ *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	PORTOMARÍN
PORTOMARÍN	SAN MIGUEL *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	SAN ROQUE *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	O SOUTO *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
PORTOMARÍN	BARREIRO *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	SAN PEDRO *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	O ALMACÉN *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	A CASANOVA *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	LOUSADA
PORTOMARÍN	LOUSADA *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	MARIZ
PORTOMARÍN	O MARMOIRAL *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	AS MOREIRAS *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	POÍDO *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	A SERVICERÍA *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	VIGO *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	O HOSPITAL *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	POUSADA *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	REBOREDO *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	O REGO DO CAN *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	SAN MAMEDE DO RÍO *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	A SILVA *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	VENDAS DE NARÓN *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	VIGO *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	SABADELLE *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	SEIXÓN *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	A CRUZ *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	AS NEVES *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	SOENGAS DE ABAIXO
PORTOMARÍN	SOENGAS DE ARRIBA *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	CALDELAS *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	CASTROLÁZARO
PORTOMARÍN	SAN MARTIÑO *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	VEDRO *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	VILAPROI *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	A COVELA *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	REBORDONDO *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	VALCOVO *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	VILARBASÍN *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	A CARBALLEIRA *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	OMEZ *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	A EIREXE *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	A ESCRITA *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	A FROCELA *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	GAI
PORTOMARÍN	O MAZO *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
PORTOMARÍN	PEDROUZOS *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	VAL DE PORRÁS *DISEMINADO*
PORTOMARÍN	O VILAR *DISEMINADO*
SARRIA	SARRIA
SARRIA	ALBÁN *DISEMINADO*
SARRIA	ALBAREDOS *DISEMINADO*
SARRIA	ARXEMIL *DISEMINADO*
SARRIA	O CRUCEIRO *DISEMINADO*
SARRIA	GUILLADE *DISEMINADO*
SARRIA	O MAZO *DISEMINADO*
SARRIA	O PACIO *DISEMINADO*
SARRIA	PENELAS *DISEMINADO*
SARRIA	SANTALLA *DISEMINADO*
SARRIA	ABELEDOS *DISEMINADO*
SARRIA	BAXÁN *DISEMINADO*
SARRIA	A DEVESA *DISEMINADO*
SARRIA	MARZÁN *DISEMINADO*
SARRIA	MELLE *DISEMINADO*
SARRIA	MIRALDE *DISEMINADO*
SARRIA	O MONTE *DISEMINADO*
SARRIA	O MOSTEIRO *DISEMINADO*
SARRIA	O PICO *DISEMINADO*
SARRIA	A RAÑOÁ *DISEMINADO*
SARRIA	RENTE *DISEMINADO*
SARRIA	SABENCHE *DISEMINADO*
SARRIA	SAN MARTIÑO *DISEMINADO*
SARRIA	SAN SILVESTRE *DISEMINADO*
SARRIA	A SERRA *DISEMINADO*
SARRIA	O SOUTO *DISEMINADO*
SARRIA	SURRIBA *DISEMINADO*
SARRIA	TAÍDE *DISEMINADO*
SARRIA	VILAR *DISEMINADO*
SARRIA	VILEI
SARRIA	CASANOVA *DISEMINADO*
SARRIA	IGREXA *DISEMINADO*
SARRIA	LEIMÁN *DISEMINADO*
SARRIA	A PENHA *DISEMINADO*
SARRIA	PERUSCALLO *DISEMINADO*
SARRIA	SISTELO *DISEMINADO*
SARRIA	BETOTE DE ABAIXO *DISEMINADO*
SARRIA	BETOTE DE ARRIBA
SARRIA	BIVILLE *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
SARRIA	O CASAL *DISEMINADO*
SARRIA	CASTROMEIXE *DISEMINADO*
SARRIA	CORTIÑAS *DISEMINADO*
SARRIA	LAVANDEIRA *DISEMINADO*
SARRIA	QUEIXONA *DISEMINADO*
SARRIA	SAN MIGUEL *DISEMINADO*
SARRIA	AGUIADA
SARRIA	A BARXA *DISEMINADO*
SARRIA	PERROS *DISEMINADO*
SARRIA	PINTÍN *DISEMINADO*
SARRIA	A CAL *DISEMINADO*
SARRIA	AIREXE *DISEMINADO*
SARRIA	SAN MAMEDE *DISEMINADO*
SARRIA	CASTELO
SARRIA	ARXEVIDE *DISEMINADO*
SARRIA	CESAR *DISEMINADO*
SARRIA	PAPE *DISEMINADO*
SARRIA	A AGRA *DISEMINADO*
SARRIA	AIREXE *DISEMINADO*
SARRIA	A CASANOVA *DISEMINADO*
SARRIA	CIMA DE VILA *DISEMINADO*
SARRIA	CORVELLE *DISEMINADO*
SARRIA	A LAMA *DISEMINADO*
SARRIA	O PEDROSO *DISEMINADO*
SARRIA	A SILVA *DISEMINADO*
SARRIA	AIREXE *DISEMINADO*
SARRIA	ALBAREDO *DISEMINADO*
SARRIA	A CHANCA *DISEMINADO*
SARRIA	QUINTELA *DISEMINADO*
SARRIA	REFOXO *DISEMINADO*
SARRIA	TRIBUI *DISEMINADO*
SARRIA	VILAR DE MARÍA *DISEMINADO*
SARRIA	A VALIÑA *DISEMINADO*
SARRIA	AIREXE *DISEMINADO*
SARRIA	CARBALLO *DISEMINADO*
SARRIA	O OURAL
SARRIA	A QUINTÁ *DISEMINADO*
SARRIA	SANGUÑEDO *DISEMINADO*
SARRIA	SANTIGOSO *DISEMINADO*
SARRIA	TRASLODEIRO *DISEMINADO*
SARRIA	VILAVERDE *DISEMINADO*
SARRIA	OUTEIRO

CONCELLO	NOME
SARRIA	VIGO *DISEMINADO*
SARRIA	O PACIO *DISEMINADO*
SARRIA	A BREA *DISEMINADO*
SARRIA	FERREIROS
SARRIA	OUTEIRO *DISEMINADO*
SARRIA	O PEREIRO *DISEMINADO*
SARRIA	FONTAO *DISEMINADO*
SARRIA	O POLVOREIRO *DISEMINADO*
SARRIA	REGUEIRO *DISEMINADO*
SARRIA	VILASANTE *DISEMINADO*
SARRIA	FRADES *DISEMINADO*
SARRIA	O CALVARIO *DISEMINADO*
SARRIA	O CARTEL *DISEMINADO*
SARRIA	GUITIÁN *DISEMINADO*
SARRIA	SAN PEDRO *DISEMINADO*
SARRIA	TEILONXE *DISEMINADO*
SARRIA	A VALIÑA *DISEMINADO*
SARRIA	VILAESTEVA
SARRIA	OS REMEDIOS *DISEMINADO*
SARRIA	QUINTELA
SARRIA	TEIVENTE
SARRIA	LAVANDEIRA *DISEMINADO*
SARRIA	SABADELLE *DISEMINADO*
SARRIA	O SISTO *DISEMINADO*
SARRIA	VILANOVA *DISEMINADO*
SARRIA	AIREXE *DISEMINADO*
SARRIA	CABEZARES *DISEMINADO*
SARRIA	A LAMA *DISEMINADO*
SARRIA	OUTEIRO
SARRIA	O PETEIRO *DISEMINADO*
SARRIA	A SERRA *DISEMINADO*
SARRIA	VILALENCE
SARRIA	ESCARLÁN *DISEMINADO*
SARRIA	AS CANCELEIRAS *DISEMINADO*
SARRIA	LIER
SARRIA	MUNDÍN *DISEMINADO*
SARRIA	LOUSEIRO *DISEMINADO*
SARRIA	CASTELO
SARRIA	LOUREIRO *DISEMINADO*
SARRIA	SANTA ICÍA *DISEMINADO*
SARRIA	VILAR DA TORRE *DISEMINADO*
SARRIA	LOUSADELA *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
SARRIA	REDONDELO *DISEMINADO*
SARRIA	SANTO ESTEVO *DISEMINADO*
SARRIA	TOSAL *DISEMINADO*
SARRIA	CELEIRO *DISEMINADO*
SARRIA	O CURRIAL
SARRIA	A FONTE *DISEMINADO*
SARRIA	IGREXA *DISEMINADO*
SARRIA	OUTEIRO *DISEMINADO*
SARRIA	REQUEIXO *DISEMINADO*
SARRIA	O ROMEO *DISEMINADO*
SARRIA	SANTO ESTEVO *DISEMINADO*
SARRIA	SAN VICENTE *DISEMINADO*
SARRIA	A VILERMA *DISEMINADO*
SARRIA	ZANFOGA *DISEMINADO*
SARRIA	VILARELLO
SARRIA	MANÁN
SARRIA	O MATO *DISEMINADO*
SARRIA	O PIÑEIRO *DISEMINADO*
SARRIA	DOMIZ *DISEMINADO*
SARRIA	A LABRADA *DISEMINADO*
SARRIA	MEIXENTE *DISEMINADO*
SARRIA	MOUZÓS *DISEMINADO*
SARRIA	PACIOS *DISEMINADO*
SARRIA	O SISTO *DISEMINADO*
SARRIA	SISTELO *DISEMINADO*
SARRIA	AIREXE *DISEMINADO*
SARRIA	A CASETA *DISEMINADO*
SARRIA	A ERMIDA *DISEMINADO*
SARRIA	LAMAS *DISEMINADO*
SARRIA	NESPEREIRA *DISEMINADO*
SARRIA	RIBAS *DISEMINADO*
SARRIA	VILAGUDÍN
SARRIA	VILAR DE LAMAS *DISEMINADO*
SARRIA	BARREIROS *DISEMINADO*
SARRIA	FONDÓN *DISEMINADO*
SARRIA	NABÁS *DISEMINADO*
SARRIA	AS NOGUEIRAS *DISEMINADO*
SARRIA	ORTOÁ *DISEMINADO*
SARRIA	RÍO *DISEMINADO*
SARRIA	ROSENDE *DISEMINADO*
SARRIA	SANTA MARTA *DISEMINADO*
SARRIA	A SEARA *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
SARRIA	A LABRADA *DISEMINADO*
SARRIA	SANTO ANDRÉ
SARRIA	FONDO DE VILA *DISEMINADO*
SARRIA	FONTELA *DISEMINADO*
SARRIA	PENELA *DISEMINADO*
SARRIA	SAN SALVADOR *DISEMINADO*
SARRIA	VILADETRÉS *DISEMINADO*
SARRIA	A PENA *DISEMINADO*
SARRIA	ROSENDE *DISEMINADO*
SARRIA	MEZUR *DISEMINADO*
SARRIA	AIREXE *DISEMINADO*
SARRIA	A BREA *DISEMINADO*
SARRIA	MORGAGE *DISEMINADO*
SARRIA	O NEO *DISEMINADO*
SARRIA	O PACIO *DISEMINADO*
SARRIA	PACIOS DE CALVOS *DISEMINADO*
SARRIA	PEDROSA *DISEMINADO*
SARRIA	A PINZA *DISEMINADO*
SARRIA	CASDONIÑO *DISEMINADO*
SARRIA	CEDRÓN *DISEMINADO*
SARRIA	COUSO *DISEMINADO*
SARRIA	FERRADAL *DISEMINADO*
SARRIA	LAMPARTE *DISEMINADO*
SARRIA	OUTEIRO *DISEMINADO*
SARRIA	PIÑEIRA *DISEMINADO*
SARRIA	SAN BREIXO *DISEMINADO*
SARRIA	SAN PAIO *DISEMINADO*
SARRIA	TEIBALTE *DISEMINADO*
SARRIA	VILAMEÁ *DISEMINADO*
SARRIA	VILELA *DISEMINADO*
SARRIA	CALLÁS
SARRIA	SAN FIZ
SARRIA	VILAR DO MONTE *DISEMINADO*
SARRIA	A ACEA DE ARRIBA *DISEMINADO*
SARRIA	O MAZADOIRO *DISEMINADO*
SARRIA	SAN MARTIÑO *DISEMINADO*
SARRIA	TREILÁN *DISEMINADO*
SARRIA	RUBÍN
SARRIA	SANTO ANTOLÍN *DISEMINADO*
SARRIA	GOIMIL *DISEMINADO*
SARRIA	REBOREDO *DISEMINADO*
SARRIA	SETEVENTOS *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
SARRIA	AIREXE *DISEMINADO*
SARRIA	AS CRUCES *DISEMINADO*
SARRIA	LEZOCE
SARRIA	O MONTÉS *DISEMINADO*
SARRIA	SAN XULIÁN
SARRIA	CÉLTIGOS
SARRIA	FONTABUÍN *DISEMINADO*
SARRIA	A VEIGA
SARRIA	BADE *DISEMINADO*
SARRIA	CABANAS *DISEMINADO*
SARRIA	LAMAS *DISEMINADO*
SARRIA	PADERNE *DISEMINADO*
SARRIA	O PALACIO *DISEMINADO*
SARRIA	O TUMBIADOIRO *DISEMINADO*
SARRIA	VILAMAIOR
SARRIA	FERREIROS *DISEMINADO*
SARRIA	PEREIRO *DISEMINADO*
SARRIA	SAN FIZ *DISEMINADO*
SARRIA	TREMEADO
SARRIA	CALLEIROS *DISEMINADO*
SARRIA	O CARBALLO *DISEMINADO*
SARRIA	LADRUGA *DISEMINADO*
SARRIA	PACIOS *DISEMINADO*
SARRIA	SAN MATEO *DISEMINADO*
SARRIA	VALADARES *DISEMINADO*
SARRIA	VILAPEDRE
SARRIA	CRECENTE *DISEMINADO*
SARRIA	PADRIÑÁN *DISEMINADO*
SARRIA	A RAÑOÁ *DISEMINADO*
SARRIA	SAN COSMEDE *DISEMINADO*
SARRIA	VILANOVA *DISEMINADO*
SARRIA	VILAR DE ABAIXO *DISEMINADO*
SARRIA	VILAR DE ARRIBA *DISEMINADO*
SARRIA	AIREXE *DISEMINADO*
SARRIA	O CARBALLAL *DISEMINADO*
SARRIA	O CASTRO DOS PETOS *DISEMINADO*
SARRIA	O CIMO DA AGRA *DISEMINADO*
SARRIA	MENDRÓS *DISEMINADO*
SARRIA	A NOGUEIRA *DISEMINADO*
SARRIA	A RIBEIRA *DISEMINADO*
SARRIA	SANTO ALBERTE *DISEMINADO*
SARRIA	A VEIGUIÑA *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
SARRIA	VILAR *DISEMINADO*
SARRIA	VILAR DE SARRIA
SARRIA	VILARRAIRO
SARRIA	VIGO DE SARRIA *DISEMINADO*
SARRIA	AGRA DO REGUEIRO *DISEMINADO*
SARRIA	A ACEA DE ABAIXO *DISEMINADO*
SARRIA	CARRETERA DE ABAIXO *DISEMINADO*
SARRIA	CARRETERA DE ARRIBA *DISEMINADO*
SARRIA	FARBÁN *DISEMINADO*
SARRIA	FILLOI *DISEMINADO*
SARRIA	LAMARRIGUEIRA *DISEMINADO*
SARRIA	RIBELA *DISEMINADO*
SARRIA	VEIGA DE ARRIBA *DISEMINADO*
SARRIA	VILARIÑO *DISEMINADO*
TABOADA	O BOUZAL *DISEMINADO*
TABOADA	CAL DE MOURELLE *DISEMINADO*
TABOADA	SANTO ESTEVO *DISEMINADO*
TABOADA	ARXIZ
TABOADA	BOSENDE *DISEMINADO*
TABOADA	SAN PAIO *DISEMINADO*
TABOADA	AS CARBALLAS *DISEMINADO*
TABOADA	DEILÁS *DISEMINADO*
TABOADA	FIÚNTE
TABOADA	SAN PEDRO
TABOADA	AS SEIXAS *DISEMINADO*
TABOADA	VALBOA *DISEMINADO*
TABOADA	MAXAL *DISEMINADO*
TABOADA	SERNANDE
TABOADA	SUSÁ *DISEMINADO*
TABOADA	BOUZOA
TABOADA	ABELAIRAS
TABOADA	ABELAIRAS *DISEMINADO*
TABOADA	BRANDIÁN
TABOADA	BUÍN *DISEMINADO*
TABOADA	MOURE GRANDE *DISEMINADO*
TABOADA	MOURE PEQUENO *DISEMINADO*
TABOADA	PEDROUZOS
TABOADA	PEDROUZOS *DISEMINADO*
TABOADA	QUINTÁ
TABOADA	TOLDAO *DISEMINADO*
TABOADA	CARUDE *DISEMINADO*
TABOADA	A MEDELA *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
TABOADA	A PURICELA *DISEMINADO*
TABOADA	RELÁS *DISEMINADO*
TABOADA	TABOADA
TABOADA	CASTELO
TABOADA	CASTELO *DISEMINADO*
TABOADA	COVAS *DISEMINADO*
TABOADA	FAQUIÓS
TABOADA	FRAMEÁN *DISEMINADO*
TABOADA	IDER
TABOADA	AIREXE *DISEMINADO*
TABOADA	PERRELOS *DISEMINADO*
TABOADA	ABELAIRAS *DISEMINADO*
TABOADA	AIREXE
TABOADA	CAL DE MOURELLE *DISEMINADO*
TABOADA	CARBOEIRO *DISEMINADO*
TABOADA	A GAIOLA *DISEMINADO*
TABOADA	MAXAL *DISEMINADO*
TABOADA	AS CARGAS *DISEMINADO*
TABOADA	ERMIDA *DISEMINADO*
TABOADA	A LAGOA *DISEMINADO*
TABOADA	NOGUEIRA DE ASMA *DISEMINADO*
TABOADA	OURIZ
TABOADA	VIDÁS
TABOADA	VILARESMO *DISEMINADO*
TABOADA	BAIUCA *DISEMINADO*
TABOADA	BANDOMIL *DISEMINADO*
TABOADA	O CRUCEIRO
TABOADA	FONTAO *DISEMINADO*
TABOADA	LUSTIÁS *DISEMINADO*
TABOADA	MARIZ *DISEMINADO*
TABOADA	MILLÁN
TABOADA	SANTA MARTA *DISEMINADO*
TABOADA	ALLO *DISEMINADO*
TABOADA	ARMENTEIRO *DISEMINADO*
TABOADA	CARBOSENDE *DISEMINADO*
TABOADA	A CASANOVA *DISEMINADO*
TABOADA	ESPAÍLDE *DISEMINADO*
TABOADA	ESPERANTE *DISEMINADO*
TABOADA	A FACHA *DISEMINADO*
TABOADA	A FIGUEIRA *DISEMINADO*
TABOADA	MONTECELOS
TABOADA	MOSTEIRO *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
TABOADA	OUTEIRO
TABOADA	PACIOS *DISEMINADO*
TABOADA	TINTOREIROS *DISEMINADO*
TABOADA	VILA *DISEMINADO*
TABOADA	VILANOVA *DISEMINADO*
TABOADA	VILAR *DISEMINADO*
TABOADA	FRADÉ
TABOADA	ALMUÍÑA *DISEMINADO*
TABOADA	BATÁN *DISEMINADO*
TABOADA	BEMIL *DISEMINADO*
TABOADA	A CRUZ *DISEMINADO*
TABOADA	EILAVILA *DISEMINADO*
TABOADA	GONDULFE *DISEMINADO*
TABOADA	PIÑOR *DISEMINADO*
TABOADA	SAN LORENZO *DISEMINADO*
TABOADA	A PEDREIRA *DISEMINADO*
TABOADA	SONÁN *DISEMINADO*
TABOADA	TOIRIZ
TABOADA	COUSO *DISEMINADO*
TABOADA	FRIAMONDE
TABOADA	SAN XIÁN *DISEMINADO*
TABOADA	VILAR
TABOADA	CAMPOS *DISEMINADO*
TABOADA	O CARAVEL *DISEMINADO*
TABOADA	CAXÍN *DISEMINADO*
TABOADA	CUMBRAOS *DISEMINADO*
TABOADA	QUINZÁN
TABOADA	SAN MARTÍÑO *DISEMINADO*
TABOADA	SUSÁ *DISEMINADO*
TABOADA	XESTOSO *DISEMINADO*
TABOADA	O CURRO *DISEMINADO*
TABOADA	MEIXONFRÍO *DISEMINADO*
TABOADA	AS NEVES *DISEMINADO*
TABOADA	A SABUGUEIRA *DISEMINADO*
TABOADA	A VILA *DISEMINADO*
TABOADA	MIRVALE *DISEMINADO*
TABOADA	MUÍÑAS *DISEMINADO*
TABOADA	MORDADIZ *DISEMINADO*
TABOADA	MOREDA DE ABAIXO
TABOADA	MOREDA DE ARRIBA *DISEMINADO*
TABOADA	PENAS *DISEMINADO*
TABOADA	RAMIL *DISEMINADO*

CONCELLO	NOME
TABOADA	ZOÁS *DISEMINADO*
TABOADA	FRIAMONDE *DISEMINADO*
TABOADA	A ALDEA *DISEMINADO*
TABOADA	CIMA DE VILA *DISEMINADO*
TABOADA	MOSTEIRO *DISEMINADO*
TABOADA	O OUTEIRO *DISEMINADO*
TABOADA	PACIOS *DISEMINADO*
TABOADA	PIÑEIRA
TABOADA	QUINTÁ *DISEMINADO*
TABOADA	SAN SALVADOR *DISEMINADO*
TABOADA	O SEIXO *DISEMINADO*
TABOADA	SERÉN *DISEMINADO*
TABOADA	A VIDEIRA *DISEMINADO*
TABOADA	O ALTO DE SAN ROQUE *DISEMINADO*
TABOADA	AIREXE *DISEMINADO*
TABOADA	A LAXA *DISEMINADO*
TABOADA	SANTO ANDRÉ *DISEMINADO*
TABOADA	O SESTELO *DISEMINADO*
TABOADA	SOBRECEDO DE ABAIXO
TABOADA	SOBRECEDO DE ARriba
TABOADA	FRAMIL *DISEMINADO*
TABOADA	AMEDO *DISEMINADO*
TABOADA	BIDUEIROS *DISEMINADO*
TABOADA	OUTEIRO *DISEMINADO*
TABOADA	PUCIÑOS *DISEMINADO*
TABOADA	PUMARES *DISEMINADO*
TABOADA	SUSÁ *DISEMINADO*
TABOADA	TABOADA DOS FREIRES *DISEMINADO*
TABOADA	TOLDAO *DISEMINADO*
TABOADA	A CARDIDA *DISEMINADO*
TABOADA	FONTEFRÍA *DISEMINADO*
TABOADA	MORLÁS *DISEMINADO*
TABOADA	PORTO *DISEMINADO*
TABOADA	SAN MAMEDE *DISEMINADO*
TABOADA	TOMADE
TABOADA	A TORRE *DISEMINADO*
TABOADA	CABANELAS *DISEMINADO*
TABOADA	FONTEBOA *DISEMINADO*
TABOADA	LENDORRÍO *DISEMINADO*
TABOADA	MESÓN *DISEMINADO*
TABOADA	O TORRÓN *DISEMINADO*
TABOADA	VILAMEÑE

CONCELLO	NOME
TABOADA	A PEREIRA *DISEMINADO*
TABOADA	RODÍS *DISEMINADO*
TABOADA	SANTA EULALIA
TABOADA	VILAR DE CABALOS
TABOADA	BISPO *DISEMINADO*
TABOADA	A CASILLA *DISEMINADO*
TABOADA	CIMA DE VILA DE ABAIXO *DISEMINADO*
TABOADA	ESTEVA *DISEMINADO*
TABOADA	FONTAO
TABOADA	RALLE *DISEMINADO*
TABOADA	A REFONTEIRA *DISEMINADO*
TABOADA	RIOSECO *DISEMINADO*
TABOADA	SISTO *DISEMINADO*
TABOADA	VILAR
TABOADA	VILARIÑO DE ABAIXO *DISEMINADO*
TABOADA	VILARIÑO DE ARRIBA *DISEMINADO*
TABOADA	A CRUZ *DISEMINADO*
TABOADA	AMIEIRA *DISEMINADO*
TABOADA	BREA *DISEMINADO*
TABOADA	CARBALLÓS *DISEMINADO*
TABOADA	FEIROL *DISEMINADO*
TABOADA	A FENTEIRA *DISEMINADO*
TABOADA	AS FIGUEIRAS *DISEMINADO*
TABOADA	GULFAR *DISEMINADO*
TABOADA	LAMASANDREI *DISEMINADO*
TABOADA	MONTE ALEGRE *DISEMINADO*
TABOADA	MOSTEIRO *DISEMINADO*
TABOADA	PENAS AGUDAS *DISEMINADO*
TABOADA	RECEMONDELLE *DISEMINADO*
TABOADA	VAL DA FORCA *DISEMINADO*
TABOADA	VILARIÑO *DISEMINADO*
TABOADA	XAMOGO *DISEMINADO*
TABOADA	XIÁN

ASOCIACIÓN MIÑO-ULLA GDR05

Praza de Galicia S/N - Edificio de Usos

Múltiples

27500 - Chantada (Lugo)

982 462 197

asociaciongdr05@gmail.com

<http://www.gdrminhoulla.gal>

